

Poslanikov Životopis

Ibn Hišam

Ibn Hišam

Poslanikov životopis

Sarajevo, 1998.

Predgovor

U periodu džahilijjeta, Arapi su od svoje povijesti znali samo ono što su s generacije na generaciju nasljeđivali usmenim predanjem. Tako je narav te povijesti u cjelosti bila sukladna naravi arapskoga života: tu su se nalazila slavna djela bližih i daljih predaka, osobito izražena kroz junaštvo, plemenitost i časnost; tu su bile vijesti koje su govorile o porijeklu, rodoslovlju i savezništvima, legende o Ka'bi i njenim služiteljima, o Zemzem-vrelu i njegovu poteknuću, o plemenu Džurhum i kurejšijskim velikanima, o suzbijanju pokušaja stvaranja raskola među narodom, o kazivanjima vračeva i njihovim bajalicama, te mnogo toga drugoga što je odslikavalo njihov ukupan vjerski, politički i društveni život.

Islam ih je zatekao u takvom stanju, kako prenose i prepričavaju ta kazivanja i ta izviješća. No, u pojavi islamskog poziva i, prije njega, u čudesnim znacima koji su nagovještavali poslanstvo, zatim u pretposlaničkom životu Božijega Poslanika i u njegovom plemenitom stasanju, u kasnijim zbivanjima Objave i događajima s muslimanima, ashabima Božijega Poslanika, i njegovim neprijateljima, u odnosu Poslanika prema muslimanima, mnogobošcima, kršćanima i Jevrejima - u svemu tome su našli bogatu i obimnu građu i ona je, istina jednako usmenim putem, sve više i sve brže prodirala među njih i postajala tema njihovih razgovora. Kur'an, Poslanikov hadis i riječi ashaba su tako bili bogat registrator tog novog života.

I dok je Kur'an bio ispisivan, dotle je Poslanikov hadis dugo vremena bio daleko od toga, i ljudi su o njemu saznavali samo preko usmenih predanja pouzdanih ljudi. Naime, općenito se niko nije usuđivao bilježiti hadis, što je bio rezultat jednog hadisa koji se prenosio od Ebu Se'ida el-Hudrija, a u kojem stoji da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Od mene nemojte ništa pisati osim Kur'ana! Ko je pisao nešto drugo, neka to izbriše!"

Razlog ovakvog stava bio je sasvim očit i jasan: postojala je bojazan da se Objava, čije je objavljivanje bilo u toku, ne pomiješa s Poslanikovim riječima. Zabrana bilježenja hadisa je, bez sumnje, imala taj cilj i bila je ograničena na period dok je trajalo objavljivanje Božije Knjige.

Međutim, to je potrajalo tako sve do hilafeta 'Umera b. 'Abdulaziza, koji je vladao od 99.-101. hidžretske godine. Navodi se da je on četrdeset dana molio Allaha za pravo rješenje u pogledu pisanja hadisa, pa ga je Allah uputio na to da se može bilježiti, što je on i dozvolio Ebu Bekru b. Muhammedu b. 'Umeru b. Hazmu, i on je zapisao sve hadise koje je bio zapamtio, i potom ih poslao u sve veće islamske centre. Ovaj Ebu Bekr je inače bio kadija i guverner Medine, a umro je 120. hidžretske godine.

'Umer b. 'Abdulaziz je isto tako naredio Muhmmedu b. Muslimu b. Šihabu el-Zuhriju, Malikovu šejhu, da ispiše hadise Božijega Poslanika, pa je i on sačinio jednu hadisku zbirku.

Nakon toga muslimani su nastavili s bilježenjem hadisa, i pritom se nisu držali jedinstvanog plana i rasporeda, već su to činili na različite načine, zavisno od toga za šta bi se neki od njih opredijelio. Tako nalazimo da su neki od njih sastavljali čitavu knjigu o samo jednoj šerijatskoj temi, no ubrzo se pisanje iznijansiralo, i već smo ih mogli vidjeti kako su hadiske zbirke podijelili u poglavlja, i kako su, primjerice, razvrstali i izdvojili u njih one hadise koji govore o Poslaniku, o njegovu rođenju, dojenju i ostalome, sve do primanja Objave, zatim su u drugom poglavlju pobrojani hadisi koji govore o njegovim stanjima u Mekki nakon toga, o njegovom pozivanju Kurejšija u Allahovu vjeru, o njegovoj strpljivosti na neprijatnostima koje su njemu i njegovim ashabima priređivane i sl., kao što su obrađivali i vojne pohode, otpremanje jedinica i sve drugo što je vezano za džihad.

Historičari su išli u drugom smjeru i ispisivali knjige iz opće historije, dok su se neki od njih posvećivali isključivo historijatu života Božijega Poslanika, čime su zadovoljavali svoje posebne vjerske potrebe, koji su u ličnosti Poslanika vidjeli, bez sumnje, uzor svim muslimanima i uputu upućenima.

Pisci životopisa

Prvi koji je pisao Poslanikov životopis bio je 'Urve b. el-Zubejr b. el-'Avam (92. godine po Hidžri), zatim Ebban b. 'Usman (105. god.), Vehb b. Munebbeh (110. god.), Šerhabil b. Sa'ad (123. god.), Ibn Šihab el-Zuhri (124. god.), 'Abdullah b. Ebi Bekr b. Hazm (135. god.) itd.

Nažalost, sve ove knjige su izgubljene i samo se neki njihovi fragmenti mogu naći razasuti tu i tamo po pojedinim historijskim djelima kao što je, primjerice, Taberijeva historija. Jedino je sačuvan dio knjige Vehba b. Munebbeha i on se nalazi u Heidelbergu, u Njemačkoj!

Nakon njih pojavila se čitava plejada autora, od kojih su najpoznatiji Musa b. 'Ukbe (141. god.), Mu'ammer b. Rašid (150. god.) i Muhammed b. Ishak (152. god.).

Zatim slijedi druga generacija u kojoj su Zijad el-Bekkai (183. god.), el-Vakidi, autor *El-Megazija*, zatim Ibn Hišam (218. god.) i Muhammed b. Sa'ad, autor *El-Tabekata* (230. god.).

Ibn Ishakov Životopis

Od svih ovih knjiga najznačajnija je i najpouzdanija *Poslanikov životopis* Muhammeda b. Ishaka[1] , koju je on napisao u prvim danima vladavine Abbasija. Kažu da je jedanput došao u Bagdad, kod el-Mensura, i pred njim zatekao njegova sina el-Mehdija. "Ibn Ishak", upitao ga je el-Mensur, "znaš li ti ko je ovo?" "Znam", odgovorio je on. "To je sin vođe pravovjernih". "Idi", rekao mu je, "i sačini mu jednu knjigu, od vremena kad je Allah stvorio Adema, alejhi-s-selam, pa do ovih tvojih dana!"

Ibn Ishak je otišao, i doista mu sačinio takvu knjigu, ali mu je Halifa rekao: "Razvukao si je, Ibn Ishak. Hajde, skrati je!"

Ta velika, razvučena knjiga zadržana je u riznici vođe pravovjernih.

Ibn Hišamov Životopis

Nakon Ibn Ishaka, otprilike pola stoljeća, pojavio se Ibn Hišam[2] i nje-

1. Muhammed b. Ishak b. Jesar b. Hijar Ebu 'Abdullah el-Medeni el-Kureši, štićenik Kajsa ibn Mahzeme b. 'Abdulmuttaliba b. 'Abdi Menafa. Djed Jesar mu je pao u zarobljeništvo u 'Ajn et-Temri, mjestu zapadno od Kufe, ovamo prema unutrašnjosti, koje su muslimani osvojili za vrijeme Ebu Bekra, 12. godine po Hidžri. Tada je doveden u Medinu, gdje mu je i rođen unuk Muhammed, 85. godine, i gdje je proveo svoju ranu mladost. Potom je krenuo u obilazak islamskih područja, pa je tako 115. godine posjetio i Aleksandriju, i tom prilikom ostavio zapis o jednoj grupi Egipćana. Zatim je otputovao za Kufu, obišao Mezopotamiju, Rejj, Basru i zadržao se u Bagdadu, u kojem je 152. i umro. Ibn 'Adijj za njega kaže: "Ibn Ishaku je dovoljna čast to što je bio prvi koji je pažnju vladara s beskorisnih knjiga skrenuo na pohode Božijeg Poslanika, njegovo poslanstvo i početak stvaranja svijeta."

2. Puno ime mu je: Ebu Muhammed 'Abdulmelik b. Hišam b. Ejjub el-Himjeri. Odrastao je u Basri, a zatim otišao u Egipat gdje se s njim susreo imam Eš-Šafi'i, pa su jedan drugome izrecitirali dosta stihova iz arapske poezije. Pored redigiranog Ibn Ishakova *Životopisa*, Ibn Hišam je sačinio i knjigu o porijeklu plemena Himjer i njegovih kraljeva, te knjigu o stihovima koji se nalaze u životopisima, a koji nemaju osnova u arapskoj poeziji. Umro je u Fustatu, 218. godine.

gov *Životopis* nam prenio u revidiranom, pročišćenom obliku, posredstvom samo jednog čovjeka - Zijada el-Bekkaija.[1]

Treba napomenuti da Ibn Ishakova knjiga, koju nam je prenio Ibn Hišam, nije bila ovakva kakvu danas posjedujemo, jer je Ibn Hišam u njoj izvršio mnoge izmjene, izbacivao, dodavao, ponekad kritizirao i suprotstavljao mu se predanjima koja su prenosili drugi znalci. Na početku svoje knjige djelomično je i pojasnio način na koji je prezentirao Ibn Ishakovu knjigu.

No, i pored svega toga, mi nimalo ne sumnjamo u to da se Ibn Hišam u ovom poslu odnosio krajnje profesionalno i odgovorno, i da nije izmijenio nijednu jedinu riječ Ibn Ishaka, niti je išta dodao pri pojašnjenju pogreške, objašnjenju nerazumljivog ili podupiranju nečega suprotnim predanjima, a da ispred toga nije naznačio: Ibn Hišam kaže:!

U suštini, osnovna namjera mu je bila da se knjiga učini konciznijom, pa je u tu svrhu eliminirao čitav period prije Ismaila, sina Ibrahimova, a.s., od vremena početka stvaranja, zatim poglavlja koja su govorila o Ismailovim sinovima, kao i sve ono što je on smatrao da nije niukakvoj vezi s Poslanikovim životopisom. Tako je izostavio i mnoge stihove u čiju vjerodostojnost prenosilaca je sumnjao.

Onaj ko bude pažljivo istraživao princip Ibn Hišamova prezentiranja *Životopisa*, nesumnjivo će zapaziti njegovu naglašenu odgovornost i krajnju profesionalnost, što je i inače bila odlika muslimanskih učenjaka u starim vremenima.

Značaj Ibn Hišamova Životopisa

Kako god bilo, Ibn Ishakova knjiga je sve do danas ostala temeljno djelo za čitaoce Poslanikova životopisa. Skoro da nema nikoga ko se makar i ovlaš pozabavio izučavanjem njegova životopisa a da se pred njim nije najprije našla Ibn Ishakova knjiga.

---

1. El-Bekkai. Puno ime mu je: El-Hafiz Ebu Muhammed Zijad b. 'Abdulmelik b. et-Tufejl el-Bekkai el-'Amiri el-Kufi. El-Bekkai je odnosno ime, a odnosi se na Benu el-Bekka, iz Benu 'Amira b. Sa'sa'e. Kad je došao u Bagdad, tu je mnogo govorio o Poslanikovim pohodima i pritom se pozivao na Muhammeda b. Ishaka, kao što je govorio i o nasljednom pravu od Muhammeda b. Salima. Potom se opet vratio u Kufu, gdje je i umro, za vrijeme Haruna 183. godine. Ibn Hišam ga je inače iznimno cijenio. Vidimo ga kako na početku svoje knjige kaže: "Izostavio sam nešto o čemu je ružno govoriti, zatim ono što vrijeđa neke ljude, te ono što nam svojom predajom nije potvrdio El-Bekkai!"

Ibn Ishakov *Životopis* je među učenjacima oduvijek poznat kao Ibn Hišamov *Životopis*, naprosto stoga što ga je on interpretirao i izvršio njegovu redakciju. Ibn Halkan kaže: "Ovaj Ibn Hišam je sabrao životopis Božijega Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u onom aspektu koji se odnosi na njegove vojne pohode, pokrete i postupke, a koje je zabilježio Ibn Ishak. Zatim je to redigovao i sažeo, i to je taj životopis koji je sada dostupan ljudima, a koji je poznat kao *Životopis Ibn Hišama*.

Za taj *Životopis* stručnjaci i komentatori su pokazali veliki interes. Tako je opsežan komentar na njega dao Ebu-l-Kasim 'Abdurrahman es-Suhejli[1] u svojoj knjizi pod naslovom *Netaknuta livada*.

Nakon njega knjigom se pozabavio i Ebu Zerr el-Hašeni,[2] koji je u svojoj knjizi *Komentar Poslanikova životopisa*, koju je objavio dr. Bronle, prokomentirao manje jasna mjesta u njoj i djelomično se kritički osvrnuo na nju.

Svoj komentar je dao i Bedruddin Muhammed b. Ahmed el-'Ajni u knjizi *Otkrivanje vela u komentaru Životopisa Ibn Hišama*, koji je završio 805. godine.

S druge strane, nalazimo i one koji su težili k tome da ovaj *Životopis* unekoliko sažmu. U tome su se posebno istakli: Burhanuddin Ibrahim b. Muhammed, poznat ko Ibn el-Mirhal el-Šafi'i, koji ga je s jedne strane sažeo, a s druge mu dodao nešto što je smatrao da mu nedostaje, i od toga sačinio knjigu od osamnaest poglavlja koju je naslovio sa *Blago u sažetom Životopisu*, a čije je pisanje završio 611. godine; zatim Ebu el-'Abbas Ahmed b. Ibrahim b. 'Abdurrahman el-Vasiti, koji je također *Životopis* sažeo u knjigu pod naslovom *Sažetak Životopisa Ibn Hišama*, koju je sačinio 711. godine.

Neki su sav *Životopis* preinačili u pjesmu i kazali ga kroz stihove. Takav je Ebu Muhammed 'Abdulaziz b. Muhammed b. Said ed-Dumejri ed-Dejrini, umro 663. godine, i Ebu Bekr Muhammed b. Ibrahim, poznat kao Ibn eš-Šehid, umro 793. god. Njegova knjiga je sastavljena od nekoliko hiljada stihova, a nosi naslov *Skora pobjeda u životopisu voljenoga*.

1. Ebu el-Kasim 'Abdurrahman b. 'Abdullah b. Ahmed b. Asbeg el-Has'ami es-Suhejli el-Endelusi el-Maliki. Suhejl je ime doline u Endelusu, u provinciji Malika. Skoro sav svoj život je proveo u Endelusu, u kojem je i rođen 508. godine. Tri posljednje godine života proveo je u Marakešu, gdje je 581. i umro.

2. Ebu Zer Mus'ab b. Muhammed b. Mes'ud el-Džejani el-Hašeni, porijeklom iz Hašina, sela u Endelusu i jednog od plemena Kuda'a. Rođen 532., a umro 604. godine

Redakcija Ibn Hišamova Životopisa

Još u svojoj ranoj mladosti ja sam uvijek iznova pokušavao ovu izuzetno značajnu knjigu pročitati od početka do kraja, ali me je od toga uvijek odvraćala zamršenost koju sam nalazio u načinu prezentiranja, te digresivnost koja mi je umrtvljivala pažnju i često izazivala dosadu, i tek bih pročitao razbacane odjeljke koje bih vidio kao bašče posred prostrane, bezvodne pustinje i koji bi me, ljepotom svoga izraza i veličanstvenošću poruke, prosto mamili na čitanje.

Istina je da sam u čitanju životopisa Božijega Poslanika nalazio nešto slično onom što sam nalazio u čitanju Kur'ana i Poslanikova hadisa: - iskrenu pobožnost, skrušenost i predanost, i možda me je samo ta, u meni zapretena tajna, uvijek iznova tjerala da se opet vratim tom čitanju: naime, i moj rahmetli otac je pisao o Poslanikovu životopisu i o tome sačinio jednu manju knjigu koju je naslovio *Sažetak početnih lekcija o Muhammedovu životopisu.* Knjigu je podijelio u trideset lekcija i ona se dugo vremena koristila kao udžbenik u vjerskim zavodima, ali i u općem školstvu u kojem su bila predviđena posebna predavanja pod nazivom "Čas Poslanikova životopisa".

Pa i pored toga, nikada mi nije polazilo za rukom da knjigu pročitam u cjelosti, zbog već spomenute zamršenosti i mnoštva digresija u njoj. Tamo su se pred svakim čitaocem isprječavala duga poglavlja s imenima zarobljenih na Bedru, s imenima muslimana koji su učestvovali u Bici na Bedru, a koji su bili Kurejšije ili ensarije, pa onda onih od njih koji su tamo poginuli, zatim koliko je koji od njih i koje mnogobošce pobio, koji su sve stihovi izrečeni o toj bici, te još mnogo drugih stvari koje su nabrajane uz to, kao što je, primjerice, komentiranje kur'anskih ajeta, što nije u direktnoj vezi sa samim životopisom, premda nije niti izvan njega.

Uz to, tu je i još nešto - lanac prenosilaca, kojim je započinjao najveći broj poglavlja *Životopisa*, a što nema nikakva značaja, izuzev za stručnjake kritičare.

U ovoj svojoj "redakciji" pokušao sam iz knjige izvući samo ono bitno, samo tzv. osnovni tekst, i tako je čitaocu ponuditi u novom ruhu, prijemčivom i privlačnom za čitanje. Istovremeno sam strogo vodio računa o tome da tekst knjige do kraja bude autentičan, kako bi se čitalac njome u potpunosti mogao okoristiti i citirati je baš kao i u njenom izvornom izdanju. U tekstu nisam izmijenio niti jedno jedino slovo, i u tome sam do kraja ostao dosljedan. Kad god sam navodio Ibn Hišamove riječi, uvijek sam ispred njih stavljao njegovo ime ili sam to, kad je to zahtijevao kontekst, činio u fusnoti.

Ostali dio teksta je Ibn Ishakov u Ibn Hišamovoj prezentaciji. Lanac prenosilaca sam navodio samo onda kad je to bilo neophodno, svejedno da li se na njega pozivao Ibn Ishak ili Ibn Hišam, što sam uvijek jasno razdvajao.

Sve tekstove sam nastojao precizno odmjeriti i tačno omeđiti, a ono što je zahtijevalo objašnjenje - objasniti, u čemu sam se oslanjao na komentatore Poslanikova životopisa, na tradicionalnu literaturu i na oficijelni jezik.

U svakom slučaju, ova moja redaktura jest samo vid olakšice onome ko nema prilike čitati original i ona je spona koja našu današnju omladinu povezuje s njihovim plemenitim, starim naslijeđem.

Dovoljno je to što se ova knjiga može pročitati za samo nekoliko dana i što se tako iz nje vrlo brzo može izvući velika korist, za razliku od originala kojeg je pročitati vrlo teško, a što obično oduzme nekoliko mjeseci vremena.

Molim Allaha da ovu knjigu učini korisnom. Ujedno smatram da sam njom dao i mali doprinos znanosti, a sve što sam želio bilo je da postignem Allahovo zadovoljstvo i zadovoljstvo Njegova Poslanika.

U Novom Kairu, 2. rebi'a 1396. - aprila 1976. godine

'Abdusselam Harun

Čisti rodoslov od Muhammeda do Adema, a.s.

Ebu Muhammed b. 'Abdulmelik b. Hišam kaže:

Ovo je knjiga životopisa Božijeg Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji: Muhammed b. 'Abdullah b. 'Abdulmuttalib ('Abdulmuttalibovo ime je Šejba) b. Hašim (Hašimovo ime je 'Amr) b. 'Abdu Menaf (njegovo ime je el-Mugira) b. Kusajj (Kusajjovo ime je Zejd) b. Kilab b. Murre b. Ka'b b. Luej b. Galib b. Fihr b. Malik b. en-Nadr b. Kinana b. Huzejme b. Mudreka (Mudrekino ime je 'Amir) b. Ilijas b. Mudar b. Nizar b. Me'add b. Adnan b. Edd b. Mukavvim b. Nahur b. Tejrih b. Ja'rub b. Jadžub b. Nabit b. Isma'il b. Ibrahim Halilurrahman b. Tarih (tj. Azer) b. Nahur b. Savirig b. Rauv b. Falih b. Ujbir ibn Šalih b. Erfahšez b. Sam b. Nuh b. Lemk b. Mettušeleh b. Uhnuh (tj. Idris-pejgamber, prema nekima) b. Jerd b. Mehlil b. Kajnen b. Januš b. Šejs ibn Adem, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Ovu svoju knjigu - kaže on - s Božijom pomoću započinjem od Isma'ila b. Ibrahima i navest ću cijelo njegovo potomstvo, jednog po jednog, sve do Božijeg Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, kao što ću navesti i riječi koje se prenose od njih. Radi konciznosti teksta neću spominjati one Isma'ilove potomke koji nisu direktno na ovoj liniji. Nakon toga preći ću na sam životopis Božijega Poslanika, s.a.v.s. Tu sam izostavio neke fragmente koje je Ibn Ishak spomenuo, a u kojima se ne spominje Božiji Poslanik, niti je o tome objavljen ijedan ajet u Kur'anu. Uz to, oni nemaju nikakva značaja za ovu knjigu, ništa u njoj ne bi pojasnili niti potvrdili, te sam ih izostavio radi konciznosti. Isti je slučaj i sa stihovima koje navodi Ibn Ishak, a koji čak niti rijetkima nisu poznati. Tu su i drugi fragmenti - o nekima od njih je nepriličnо govoriti, dok bi neki mogli uvrijediti pojedine ljude; treće nam, opet, ne potvrđuje el-Bekkai[1] u svom pripovijedanju. Sve ostalo ću, ako Bog da, prezentirati već prema raspoloživom materijalu i osobnim saznanjima.

---

1. Ibn Hišamov učitelj, inače učenik Ibn Ishaka. Puno ime mu je: Zijad b. 'Abdullah b. et-Tufejl el-Bekkai. Umro 183. godine. El-Bekka' je ogranak plemena Benu 'Amir b. Sa'sa'a.

Rodoslov Ismailova potomstva

Ismail, sin Ibrahimov, a.s., imao je dvanaest sinova. To su: Nabit, Kajzar, Ezbel, Miša, Musme'a, Maši, Dima, Ezer, Tima, Jatur, Nebeš i Kajzum.

Isma'ilov sin Nabit rodio je Jašdžuba, on Ja'ruba, on Tejriha, on Nahura, on Mukavvima, on Ededa a Eded 'Adnana.

Od 'Adnana je nastalo više plemena koja su sačinjavali potomci Isma'ilovi.

'Adnan je imao dva sina: Me'adda i Akka.

Akk je otišao u Jemen, jer se oženio od Eš'arijjina i tako ostao među njima. Na taj način su i jezik i postojbina bili jednaki. Eš'arijjuni su inače potomci Eš'ara b. Nebta b. Ededa b. Hemejsia b. 'Amra b. Urejba b. Jašdžuba b. Zejda b. Kehlana b. Jašdžuba b. Ja'ruba ibn Kahtana.

Me'add b. 'Adnan je imao četvoricu sinova: Nizara, Kudau, Kanesa i Ijada. Kudaa je otišao u Jemen i priključio se plemenu Himjera b. Sebee. Kanesovo pleme je, prema tvrdnji Me'addovih rodoslovaca, propalo. Od njih je vodio porijeklo i Nu'man b. el-Munzir, kralj Hire.

San Rebie b. Nasra

Rebia b. Nasr, kralj Jemena, jedan od mnogobrojnih vladara tebabia (nadimak jemenskih vladara, op. prev.), jedanput je usnio strašan san koji ga je jako uplašio. Pozvao je sve vračeve svoga kraljevstva, sve sihirbaze, predskazivače[1] i zvjezdoznance i rekao im: "Sanjao sam strašan san i jako se uplašio od njega. Recite mi njegovo tumačenje!""Ispričaj nam ga, pa ćemo ti reći!", odgovorili su. "Ako vam ga ispričam, neću biti siguran da ste mi ga pravilno protumačili", rekao im je. "Njegovo tumačenje zna samo onaj koji ga znadne prije no što mu ga ja ispričam!" Jedan od njih tad reče: "Ako kralj to želi, onda neka pošalje po Satiha i Šikka, jer su oni najveći znalci i oni će mu dati odgovor na ono što traži!"

Kralj je onda posalo po njih, i prvi je došao Satih. "Sanjao sam jedan strašan san i jako se uplašio od njega", rekao mu je. "Ispričaj mi ga! Ako to umjedneš, znaćeš i njegovo tumačenje!" "Učiniću to!", odgovorio je Satih. "Vidio si krijesnice kako izlaze iz tame i padaju po niziji, te jedu sve što lobanju imade!"

1. 'Aif - onaj koji predskazuje prema pticama, prema njihovim imenima, glasovima i letu

"Ništa nisi pogriješio, Satih", rekao mu je kralj. "No, kako ti to tumačiš?"

"Kunem se dolinom između dva kamenjara Haneša", odgovorio je Satih, "u vašu zemlju će se spustiti vojska Habeša (Abesinija), i osvojiće sva područja od Ebjena pa do Džureša!"[1]

"Tako ti oca, Satih", rekao je kralj, "za nas je to vrlo jarosno i bolno. Al kad će to da bude? Da li u mom vremenu ovom, ili poslije?"

"Ne, poslije će to biti", odgovorio je Satih. "Poslije više od šezdeset ili sedamdeset godina kada proteče!"

"Pa hoće li ta vlast njihova potrajati, ili će kratkotrajna biti?", upitao je kralj.

"Kratko će trajati - sedamdeset i još koju godinu više", odgovorio je. "Poslije će potučeni biti, i otud bježeći otići".

"A ko će ih potući i istjerati ih?"

"Irem b. Zu Jezen. Napašće ih iz pravca Adena i nijednog od njih neće ostaviti u Jemenu".

"Hoće li njegova vlast potrajati ili će i ona kratka biti?"

"Kratka će biti".

"Ko će je prekinuti?"

"Poslanik krijeposni, kojemu će objava od Uzvišenoga doći."

"Od koje loze će on biti?"

"Od potomaka Galiba b. Fihra b. Malika b. el-Nadra, i biće kralj naroda svoga sve do kraja vremena (dehr)!"

"A zar vrijeme ima svoj kraj?!"

"Ima. I svi će se ljudi tad sakupiti, i prvi i posljednji. Dobri će tada biti srećni, a loši nesrećni".

"Je li tačno to što mi kažeš?"

"Jest, tako mi svitanja i noćnog sumraka, i jutra kad se upotpuni, sve što sam ti rekao - istina je!", odgovorio je Satih.

Potom je kralju došao Šikk, pa je i njega pitao sve ono što je pitao i Satiha, ali mu nije rekao šta je Satih odgovorio, kako bi vidio hoće li ili neće kazati isto.

"Da", odgovorio je Šikk. "Vidio si krijesnice kako izlaze iz tame i padaju između livade i brijega, i jedu sva živa bića!"

1. Ebjen i Džureš - gradovi u Jemenu

Kada je to rekao, kralju je već bilo jasno da govore isto, da jednako kazuju, premda je Satih rekao: "Padaju po niziji, te jedu sve što lobanju imade", a Šikk: "Padaju između livade i brijega, i jedu sva živa bića."

"Ni u čemu nisi pogriješio, Šikk", rekao mu je kralj. "Al kako ti tumačiš to?"

"Kunem se licem insana, u vašu će se zemlju spustiti vojska Sudana, pobijediće svu glinu benana (tj. sve vaše ruke i noge, op. prev.) i osvojiće sve - od Ebjena pa do Nedžrana!", odgovorio je Šikk.

"Tako ti oca tvoga, Šikk", upitao je kralj, "za nas je to vrlo jarosno i bolno! Al kad će to biti? Da li u mom vremenu ovom, ili poslije?"

"Ne", rekao je Šikk. "Poslije će to biti. Potom će vas od njih spasiti jedan velikan moćni, i ponizit će ih jako".

"Ko će biti taj velikan moćni?", upitao je kralj.

"Biće to mladić, nimalo prezren ni slab. Doći će im iz porodice Zu Jezena, i nijednog od njih u Jemenu ostavit neće."

"Hoće li potrajati ta njegova vlast, ili će ona kratkotrajna biti?", opet je pitao kralj.

"Kratka će biti", rekao je Šikk, "a prekinut će se s poslanikom koji će s istinom i pravdom doći među vjernike i uglednike. On će biti kralj svoga naroda sve do Dana presude."

"A šta je Dan presude?", priupitao je kralj.

"Dan kada će račun polagati vladari", odgovorio je Šikk. "Dan kad će se s neba različitim pozivima zvati, što će čuti i živi i mrtvi; dan u kojem će ljudi sakupljeni biti, u kojem će dobri likovati i svakakvo dobro postići."

"Je li tačno to što mi kažeš?", upitao je kralj.

"Jest, tako mi Gospodara nebesa i Zemlje!", odgovorio je Šikk. "I onoga što je između tog dvoga, sve što sam ti rekao - istina je, bez imalo sumnje!"

Na Rebi'u je snažno djelovalo to što su mu kazala ova dvojica. On je zatim spremio svoju kuću i ukućane i poslao ih u Irak. Po njima je poslao i pismo jednom perzijskom vladaru po imenu Sabur b. Hurzazu, i on ih je nastanio u Hiri.

Preuzimanje jemenskog kraljevstva od strane Ebu Keriba Tubana Esada i njegov pohod na Jesrib

Nakon propasti Rebi'e b. Nasra cjelokupno jemensko kraljevstvo se vratilo Hassanu b. Tubanu Esadu Ebu Keribu.

Put za to utro mu je njegov otac Tuban Esad kad je sa istoka krenuo prema Medini, vodeći računa da ničim ne izazove njene stanovnike. Među njima je čak ostavio i svoga sina koji je kasnije mučki ubijen. Potom je ponovo došao u Medinu, ali je ovoga puta bio čvrsto odlučio da je opustoši i uništi njene žitelje. Međutim, branioci tog područja, na čelu s ‘Amrom b. Talletom, su ustali da mu se suprotstave, i zapodjenula se bitka. Branioci tvrde da su se protiv njega danju borili, a noću ga gostili! Njega je to ushićivalo. "Tako mi Boga", govorio je, "naš je narod vrlo plemenit!"

Tubbeun[1] je još bio u sukobu s Medinjanima, kad su mu došla dvojica jevrejskih rabina, vrlo upućena u znanje svetih knjiga. Došli su mu kad su čuli da on želi uništiti Medinu i njene žitelje. "Ne čini to, kralju!", rekli su mu. "Ako ne odustaneš od te svoje namjere, zatvoriće ti se put, i mi nismo sigurni da te ubrzo neće stići kazna!" "Zašto?", upitao je. "Zbog čega to?!" "Ona će biti pribježište jednom poslaniku iz plemena Kurejš, koji će se pojaviti pred Smak svijeta ovdje u ovom području", odgovorili su oni. "Medina će mu biti dom i boravište."

Vidjevši da su ova dvojica veliki znalci, Tubbeun je odustao od svoje prvobitne nakane. Zadivilo ga je ono što je čuo od njih, pa je napustio Medinu i prihvatio njihovu vjeru. Inače, on i njegov narod su bili idolopoklonici.

Tubbeun je zatim krenuo u pravcu Mekke koja mu je stajala na putu za Jemen. Kada je bio između Usfana i Emedža,[2] prišla mu je grupa ljudi iz plemena Huzejla b. Mudrike i rekla mu : "Kralju, hoćeš li da ti pokažemo kuću u kojoj je mnogo blago, a koju su zanemarili raniji vladari. Puna je bisera, krizolita i safira, srebra i zlata!" "Hoću", rekao je, a oni su nastavili: "To je kuća u Mekki, i njeni žitelji je obožavaju i mole se kod nje."

Ovim su ga željeli uvući u propast, jer im je bilo znano da je propao svaki vladar koji je krenuo u pohod na Ka‘bu i koji se silnički ponašao u njenoj blizini.

Kad se već bio spremio za ono što su mu rekli, poslao je po onu dvojicu rabina da čuje i njihovo mišljenje o tome. Oni su rekli: "Ti su ljudi samo htjeli da ti i tvoja vojska upropašteni budete, jer mi, osim Ka‘be, ne znamo ni jednu kuću na Zemlji koju je Allah uzeo za Sebe. Ako uradiš to na šta su te nagovorili, sigurno ćeš nastradati i ti i svi oni koji budu s tobom!" "Šta bih onda trebao uraditi kad dođem do nje?", upitao ih je. "Radi ono što budu radili tamošnji ljudi", odgovorili su. "Obilazi oko nje, veličaj je i slavi, obrij glavu i skrušeno se odnosi prema njoj, sve dok je ne napustiš!" "A šta vas sprječava od toga?",

1. Tubbe’un, tj. Tuban Es‘ad, otac Ebu Keriba

2. Mjesto u podnožju Medine

upitao je. "To je, Allaha nam, kuća našeg praoca Ibrahima", odgovorili su. "To kažemo vama, ali oni koji su tamo zatvaraju nam put kipovima koje su postavili oko nje i krvlju koju prolijevaju uz nju. Oni su nečist, mušrici!"

Poslušao je njihov savjet i povjerovao u sve što su mu rekli. One ljude iz plemena Huzejl je priveo i odsjekao im i ruke i noge, a potom nastavio put prema Mekki. Čim je stigao u nju, odmah je učinio tavaf (obilazak) oko Ka'be, i tu zaklao kurban i obrijao glavu. U Mekki je ostao šest dana i za to vrijeme klao kurbane, ljudima dijelio hranu i sipao med.

U snu mu je rečeno da Ka'bu treba prekriti, pa ju je prekrio jednim grubim prekrivačem, no opet mu je kroz san pojašnjeno da je treba prekriti nečim ljepšim. Onda ju je prekrio plahtom i jemenskom tkaninom.

Tubbeun je, tvrdi se, bio prvi koji je prekrio Ka'bu i koji je to oporučio svojim namjesnicima iz plemena Džurhum. Njima je naredio da je čiste i da joj ne primiču krv, strv i žensku nečist od hajza i nifasa. Na Ka'bi je još napravio vrata koja su se mogla zaključavati.

Zatim ju je napustio, zaputivši se s vojskom i onom dvojicom rabina prema Jemenu. Stigavši tamo, pozvao je svoj narod da prihvati vjeru koju je on prihvatio. Odbili su to, ali su odlučili da o tome presudi vatra koja se tada nalazila u Jemenu i koja je bila njihov presuditelj kad bi se u nečemu sporili: krivog bi progutala, a pravom ne bi naudila!

Tubbeov narod je izašao s kipovima i sa svim onim čime se nastojao približiti Bogu, dok su rabini izašli sa svojim knjigama obješenim oko vrata. Sjeli su ispred otvora na koji je izlazila vatra, ali kad se ona pojavila i suknula prema njima, oni su ustuknuli i prestrašili se. Prisutni su ih zbog toga ukorili i zatražili da se strpe. Rabini su zatim pokazali strpljivost i vatra ih je obujmila sa svih strana. Progutala je sve kipove i sve ostalo što su bili donijeli, ali i ljude plemena Himjer koji su to nosili. Rabini su izašli sa svojim knjigama o vratovima, a čela su im bila znojna. Vatra im nimalo nije naudila, a pleme Himjer je tada cijelo prihvatilo vjeru svojega kralja.

Od tada i otud jevrejstvo u Jemenu vuče svoje korijene!

Kad je njegov sin Hassan b. Tubban Esad postao kralj, krenuo je sa žiteljima Jemena s namjerom da pregaze arapska i nearapska područja. Kad su već bili na području Bahrejna, pleme Himjer sa još nekoliko plemena je odbilo nastaviti put. Htjeli su da se vrate u Jemen. Obratili su se kraljevom bratu 'Amru, koji je također bio u toj jemenskoj vojsci, i rekli mu: "Ubij svoga brata Hassana! Mi ćemo tebe imenovati za kralja, a ti nas onda vrati u našu zemlju!" On se saglasio i svi su to prihvatili osim Zu Ru'ajna el-Himjerije, koji to nije odobrio. Svoje protivljenje je izrazio stihovima koje je ispisao na cedulji, koju je potom zapečatio:

Ta, ko bi kupio nesan za san?!
Sretan je onaj ko radostan zanoći.
Ako Himjer prevari i izda,
Pa, oprosti Ti, Bože, - Zu Ru'ajnu!

Cedulju je dao 'Amru i rekao mu: "Neka ovo bude kod tebe!", i tako je bilo. 'Amr je ubio svojega brata Hassana i s vojskom se vratio u Jemen. Međutim, po povratku nije mogao nikako zaspati, i neprestano ga je mučila nesanica. Kad ga je sasvim iznurila, obratio se liječnicima i predskazivačima među vračevima i gatarima. Jedan od njih mu je rekao: "Tako mi Boga, nikada niko nije ubio svojega brata ili rođaka nepravedno, kao što si ti ubio svojega brata, a da mu se nije oduzeo san i obuzela ga nesanica!" Kad mu je to kazano, on je pogubio sve one koji su ga nagovorili da ubije brata Hassana, a bili su to uglednici Jemena. Kad je red došao i na Zu Ru'ajna, ovaj mu je rekao: "Ja kod tebe imam opravdanje". "Koje?!", upitao je on. "Pismo koje sam ti dao", odgovorio je, i 'Amr je izvadio papir i u njemu našao ona dva stiha. Shvatio je da ga je Zu Ru'ajn dobro savjetovao, pa ga je pustio.

'Amr nije vladao dugo. Poslije njegove smrti pleme Himjer su zahvatili neredi, i tu su se pocijepali. Tad im se nametnuo jedan čovjek iz njihova plemena koji nije bio kraljevskog roda. Zvao se Lahnia Jenuf Zu Šenatir. On je pobio sve njihove uglednike i razvalio sve kuće kraljevske porodice.

Lahnia je bio nemoralan čovjek i činio je ono što je činio Lutov narod (pederastija, op. prev.). Poslao je čovjeka da mu pozove Zurata Zu Nuvasa ibn Tubana Esada, brata Hassanova, koji je bio sasvim mali kada je Hassan ubijen, a koji je sada bio krupan mladić, stasit i bistra uma. Čim je kod njega došao glasnik, on je odmah shvatio šta je posrijedi. Uzeo je tanak željezni nož i sakrio ga sebi pod stopalo, a zatim se odazvao pozivu. Čim su ostali sami, priskočio mu je, bacio se na njega i udarao ga nožem sve dok ga nije usmrtio. Kada je izašao pred ljude, oni su mu rekli: "Nećemo drugoga kralja osim tebe, jer ti si nas riješio tog pokvarenjaka!"

Tako su ga proglasili svojim kraljem, a čitav Himjer i sva jemenska plemena su bili uz njega. On je bio posljednji himjerski kralj, i on je onaj koji je naredio da se iskopaju jarci (uhdud). Vladao je prilično dugo.

U Bendžeranu[1] su živjeli ostaci sljedbenika vjere Isaa, sina Merjemina, spas Božiji neka je na njega. Bili su to dobri ljudi i slijedili su pravi put. Na čelu im je stajao 'Abdullah b. es-Samir, i kad je Zu Nuvas sa svojom vojskom došao do njih, pozvao ih je u jevrejstvo. Dao im je da se odluče: ili

1. Ustvari Tedžran, jedna od jemenskih provincija

to ili smrt! Iskopao je za njih duboke jarke (uhdud) i dio njih spalio u njima. Neke je pogubio sabljom, a neke masakrirao. Tada je stradalo oko dvadeset hiljada kršćana. O tom Zu Nuvasu i njegovoj vojsci Uzvišeni Allah je objavio Svome Poslaniku, s.a.v.s.: *Prokleti neka su rovova gospodari, koji su ih vatrom i gorivom napunili, kad su okolo nje sjedili, i svjedoci bili svemu što su vjernicima činili! Nisu im se zbog drugog svetili, doli zbog toga što su u Allaha, Silnoga i Hvaljenoga, vjerovali.*[1] (El-Burudž, 4.-8.).

Neki tvrde da je među onima koje je Zu Nuvas pogubio bio i 'Abdullah b. es-Samir, njihov prvak i vođa.

Pobjeda Abesinaca nad Jemenom

Jedan kršćanin iz Sabe, po imenu Devs Zu Suluban, uspio je umaći na svome konju jašući preko pijeska u kome su mu se gubili tragovi. Jahao je u jednom smjeru sve dok nije stigao do dvorca rimskoga cara. Od njega je zatražio da ih pomogne protiv Zu Nuvasa i njegove vojske, i ispričao mu sve šta im se desilo.

"Tvoja je zemlja mnogo daleko od nas", rekao mu je kralj, "ali ću ti ja napisati pismo za abesinskog kralja. I on je naše vjere, a mnogo je bliži vašoj zemlji".

U pismu je tražio od tamošnjeg kralja da ih pomogne i osveti ih.

Devs je s carevim pismom otišao Nedžašiju, i on je spremio sedamdeset hiljada svojih vojnika. Za vojskovođu je postavio izvjesnog Erjata, a među vojskom je bio i Ebreha el-Ešrem.

Erjat se zaputio preko mora, ploveći sve do obale Jemena. Za svo to vrijeme Devs Zu Suluban se nije odmicao od njega.

Pred njih je izašao Zu Nuvas sa Himjerom i ostalim plemenima koja su mu bila pokorna. Kada je udarila vojska na vojsku, Zu Nuvas i njegovi saborci su doživjeli poraz. Vidjevši šta je zadesilo njega i njegov narod, upravio je konja prema moru, ošinuo ga i natjerao u vodu, i u nju zalazio sve dublje i dublje, dok nisu sasvim potonuli.

Bili su to njegovi posljednji trenuci.

U Jemen je ušao Erjat i zagospodario njime.

1. Svi navodi iz Kur'ana preuzeti su iz: *Kur'an, sa prijevodom na bosanski jezik*, preveo Enes Karić; izdavač: Bosanska knjiga, Sarajevo 1995.

Sukob Erjata i Ebrehe

Erjat je više godina vladao Jemenom a zatim mu se, u vezi s tretmanom Abesinaca, suprotstavio Ebreha el-Habeši i Abesinci su se podijelili. Jedni su stali uz Erjata a drugi pristupili Ebrehi, te se okrenuli jedni protiv drugih. Kad su se zavađene strane primakle jedna drugoj, Ebreha je Erjatu poslao sljedeću poruku: "Nemoj da Abesinci udare jedni na druge, pa da ih tako makar i malo oslabiš! Iziđi ti sam preda me, a ja ću pred tebe, pa koji od nas dvojice pobijedi nek njemu pristupi cijela vojska!"

Erjat mu je odgovorio: "Pravo si rekao!" Zatim je istupio Ebreha, a bio je niskoga rasta i zdepast. Među kršćanima je slovio kao čvrst vjernik.

Istupio je i Erjat, čovjek izrazite ljepote, visok i stamen, sa kopljem u ruci. Za Ebrehom je išao mladić po imenu ʻAtveda i štitio mu leđa. Erjat je digao koplje i njim udario Ebrehu, ciljajući ga u središte glave. Koplje ga je, međutim, udarilo po čelu i okrznulo mu obrvu, nos, oko i usnu, zbog čega je i nazvan *el-ešrem* (čovjek razderana nosa). Utom je iza Ebrehinih leđa na Erjata nasrnuo ʻAtveda i pogubio ga. Sva Erjatova vojska je prišla Ebrehi i Abesinci su se u Jemenu ujedinili oko njega.

Slučaj vlasnika slonova

Nedugo zatim Ebreha je u gradu Sanʻai sagradio crkvu Kullejs kojoj u to doba na Zemlji nije bilo ravne, i tim povodom napisao Nedžašiju: "O kralju! Sagradio sam ti takvu crkvu kakva nije sagrađena nijednom kralju prije tebe, i neću se proći sve dok njoj ne privučem arapski hadž!"

Kad se među Arapima čulo za to njegovo pismo, jedan od nese'ija[1] se jako rasrdio te otišao do Kullejsa i u njoj obavio nuždu, a onda se ponovo vratio u svoju zemlju.

Čuvši za to Ebreha je pitao za počinioca tog čina. Rečeno mu je: "Arapin. Jedan od onih koji pripadaju onoj Kući u Mekki kojoj Arapi čine hodočašće. Kad je čuo tvoje riječi: -Dok njoj ne privučem arapski hadž-, ražestio se do te mjere da je došao i u njoj obavio nuždu! Time ti je htio staviti do znanja da ova crkva nije dostojna toga."

1. El-nesee - množina od riječi nasi'. To su bili ljudi koji su prolongirali mjesece! Naime, kad bi se vratili s Mine, jedan od ljudi iz plemena Kinane bi ustao i rekao: "Ja sam onaj koji je nedodirljiv, koji nije dužan dati odgovora i čija je odredba bespogovorna!" "Tako je!", odgovorili bi prisutni. "Stoga nam odgodi jedan mjesec: skini svetost s mjeseca muharrema i prebaci je u safer!" Naime, Arapi nisu voljeli da im se vežu tri sveta mjeseca u kojima nisu smjeli napadati i pljačkati, jer je mnogima to bila egzistencija. Ovo odgađanje zvalo se insa'.

Ebreha se na to silno rasrdio i zakleo se da će otići do Ka'be i srušiti je. Naredio je Abesincima da se spreme i pripreme, a potom je krenuo povevši sa sobom mnoge slonove. Kad su Arapi saznali za to, osjetili su veliku zebnju i strah. Taj pohod su doživljavali kao nasrtaj na njihova prava, budući da su čuli da on želi srušiti Ka'bu, Allahovu svetu kuću.

Protiv Ebrehe se digao najviđeniji čovjek Jemena - njihov kralj Zu Nefr. On je svoj narod, kao i sve Arape koji to žele, pozvao u rat protiv njega i njegova pohoda na Allahovu svetu kuću - protiv njegove nakane, naime, da je razori i sravni sa zemljom. Sa svima onima koji su mu se odazvali on je izašao pred Ebrehu i napao ga. Međutim, doživio je poraz, uhvaćen je i priveden kao zarobljenik.

Ebreha je nastavio pohod u namjerenom pravcu s ciljem da ostvari svoju nakanu. Međutim, kad je bio u području plemena Has'am, tu mu se suprotstavio Nufejl b. Habib el-Has'ami s dva ogranka svoga plemena - Šehranom i Nahisom - te s još nekim drugim arapskim plemenima koja su pristala uz njega. Ebreha je, međutim, i njih potukao, a Nufejl je dopao zarobljeništva. No, on se saglasio s Ebrehom i pošao s njim da mu pokazuje put!

Dok je prolazio kroz Taif, pred njega je izašao Mes'ud b. Mu'attib, s još nekim ljudima iz plemena Sekif. "Kralju!", rekli su mu, mi smo robovi tvoji, slušamo te i pokorni smo, mi ti se ne protivimo. Međutim, ova naša kuća (tj. Lat) nije ona koju ti želiš. Ta se nalazi u Mekki, i mi ćemo s tobom poslati čovjeka koji će ti pokazati put!" Ebreha ih tako nije dirao.

S njim su poslali Ebu Rigala i on mu je bio vodič prema Mekki. Ali, kad su stigli u Mugammes[1] , ovaj Ebu Rigal je umro, a Arapi su njegov grob gađali kamenjem. To je onaj grob na koji se ljudi u Mugammesu i dan-danas bacaju kamenjem.

Stigavši u Mugammes, Ebreha je poslao jednog Abesinca, nekog El-Esveda b. Mafsuda, da na konju odjaše do Mekke. Njemu je u Tihami dato veliko blago koje je pripadalo Kurejšijama i još nekim plemenima. Samo od 'Abdulmuttaliba b. Hašima, velikana i prvaka Kurejšija, uzeo je dvije stotine deva. U početku su se plemena: Kurejš, Kinana, Huzejl i druga koja su živjela u blizini Ka'be, namjeravala suprotstaviti Ebrehi, no ubrzo su zaključila da za takvo što ipak nisu dovoljno snažna, pa su od te zamisli odustala.

Ebreha je u Mekku poslao Hunata el-Hamjerija i naredio mu: "Raspitaj se ko je najviđeniji i najcjenjeniji čovjek tamo, pa kad ti ga pokažu, ti mu reci: "Kralj ti poručuje sljedeće: Nisam došao da s vama ratujem, već samo

1. Mugammes - mjesto u blizini Mekke, na putu za Taif

želim srušiti tu kuću. Ukoliko nam se ne suprotstavite, znajte da tada neću proliti vašu krv!" Ako rekne da ne želi ratovati sa mnom, ti onda dođi sa njim!"

Hunata se tako, čim je ušao u Mekku, odmah počeo raspitivati ko je najcjenjeniji čovjek među Kurejšijama. Rečeno mu je: 'Abdulmuttalib ibn Hišam. Odmah je otišao do njega i ispričao mu sve što mu je Ebreha naredio. 'Abdulmuttalib je na to odgovorio: "Mi, Allaha mi, ne želimo ratovati s njim, niti za to imamo snage. Ovo je Allahova sveta kuća i kuća Njegova prijatelja Ibrahima, alejhi-s-selam. Ako On Ebrehu spriječi, pa - to je Njegova kuća i Njegova je svetinja, a ako ga pusti pa, Allaha mi, mi je ne možemo braniti!" "Hajde sa mnom do Ebrehe!", rekao mu je Hunata. "Naredio mi je da dođem s tobom".

I, 'Abdulmuttalib je pošao, s nekoliko svojih sinova.

Čim su stigli u logor, on je odmah pitao za Zu Nefra koji mu je bio veliki prijatelj. Saznavši gdje je, istog se časa zaputio k njemu. Zu Nefr je bio u svojoj ćeliji. "Vidiš li ti ikakva izlaza, Zu Nefre, iz ove nevolje?", upitao ga je.

"Kakav izlaz može vidjeti zarobljenik", odgovorio je Zu Nefr, "koji je u rukama kralja i svakog jutra ili večeri čeka da ga on pogubi!? Ne, doista, ne vidim nikakva izlaza iz toga. No, slonar Unejs je moj dobar prijatelj, i njemu ću poslati poruku - zamoliću ga da učini što može i upozoriti ga da je to od velike važnosti. Zamoliću ga da te on najavi kralju, pa da mu ti lično izneseš svoje mišljenje, te da se, ukoliko to bude mogao, kod njega zauzme za tebe."

"To mi je dovoljno!", rekao je 'Abdulmuttallib.

Zu Nefr je Enisu odmah poslao poruku: 'Abdulmuttalib je prvak Kurejšija i vlasnik je mekkanske karavane. U niziji hrani ljude a po visovima zvijeri. Kralj je od njega dobio dvije stotine deva. Zatraži mu prijem kod njega i budi mu od koristi koliko možeš!"

"Učiniću to!", bio je Unejsov odgovor.

Potom je razgovarao s Ebrehom.

"O kralju!", rekao mu je. "Pred tvojim vratima se nalazi prvak Kurejšija i traži da ga primiš. On je vlasnik mekkanske karavane, u niziji hrani ljude a po brdima zvijeri. Dozvoli mu da uđe i da ti kaže šta želi!"

'Abdulmuttalib je bio izrazito lijep čovjek, prijatne vanjštine i veličanstven u svojoj pojavi. Kad ga je Ebreha ugledao, izrazio mu je veliko poštovanje i nije krio svoju zadivljenost njime. Ukazao mu je tu čast da sjedne netom uz njegovu sjediljku. Nije želio da ga Abesinci vide kako zajedno s

njim sjedi na prijestolju njegova kraljevstva, pa je sam sišao i sjeo na ćilim, davši znak 'Abdulmuttalibu da sjedne pored njega. Zatim je rekao prevodiocu: "Pitaj ga šta želi!"

'Abdulmuttalib je rekao da želi da mu kralj vrati onih dvije stotine deva koje je uzeo od njega.

Čuvši to, Ebreha je rekao prevodiocu: "Reci mu: zadivio si me kad sam te ugledao, a sad kad si progovorio, ohladio si mi. Spominješ mi dvjesta deva koje sam ti uzeo, a ne spominješ Kuću koja je simbol tvoje vjere i vjere tvojih predaka, a koju ja hoću srušiti!"

"Ja sam gospodar deva", odgovorio je 'Abdulmuttalib, "a ta Kuća ima svoga Gospodara i nju će On štititi!"

"Od mene je ne može zaštititi!", rekao je Ebreha.

"Vidjet ćeš može li!", kazao je 'Abdulmuttalib.

Ebreha mu je vratio deve, a on je po povratku Kurejšijama ispričao cijeli slučaj. Zatim je naredio da napuste Mekku i da se sklonu u brda i klance, jer je strahovao od divljanja vojske. Potom je ustao i uzeo za halku ka'benskih vrata. Sa njim je ustala i grupa Kurejšija, pa su zajednički molili Allaha i od Njega tražili pomoć protiv Ebrehe i njegove vojske.

Držeći u ruci halku ka'benskih vrata, 'Abdulmuttalib je govorio:

Bože moj, čovjek sputava životinju svoju,
pa sputaj i Ti tu skupinu Tvoju!
Nek krst njihov i sila njihova
ne nadvlada sutra silu Tvoju!
Ako njih odbiješ Ti, a primiš nas
reci nam tad, molimo Te, šta da činimo mi!

Zatim je pustio iz ruke halku i s ostalim svijetom se zaputio prema brdima, odakle su gledali šta će Ebreha učiniti s Mekkom kad uđe u nju.

Ebreha se odmah s jutra spremio za ulazak u Mekku. Pripremio je svog slona, po imenu Mahmuda, i rasporedio vojsku. Bio je odlučan da po svaku cijenu poruši Ka'bu i da se odmah vrati nazad u Jemen. Međutim, kad su slona upravili prema Mekki, sa strane mu je prišao Nufejl b. Habib, uzeo ga za uho i rekao mu: "Lezi, ili se vrati tamo odakle si došao! Ti se nalaziš u Allahovom svetom mjestu!"

Onda mu je pustio uho, a slon je kleknuo!

Nufejl se žurno udaljio i uspeo se na brdo. Slona su udarali da se

digne, no nije htio. Zatim su ga po glavi tukli tabrezinom[1] , udarali mu kuke po donjem dijelu stomaka i krv mu puštali, ali on nije htio ustati. No, kad su ga okrenuli prema Jemenu, odmah se pridigao i potrčao. Isto se tako ponašao i kad su ga okrenuli u pravcu Šama, a kad su ga, nakon toga, opet okrenuli prema Mekki, on je ponovo kleknuo.

Uzvišeni Allah je tad na njih s mora poslao ptice, koje su nalikovale crnim morskim lastavicama i čvorcima, i svaka je ptica nosila po tri kamena: jedan u kljunu a dva u kandžama. Kamenje je bilo veličine leblebije i sočivice, ali koga god bi pogodilo, usmrtilo bi ga. Oni koji nisu bili pogođeni, bježali su jureći putem kojim su došli, padali po svim putevima, rušili se niz svaku strmen i davili se u svim izvorima!

Ebreha je umro pogođen kamenom.

Ibn Ishak kaže:

"Kada je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, sallellahu 'alejhi ve sellem, On je jednu od blagodati Svojih i dobrote Svoje prema Kurejšijama spomenuo i to što je od njih odvratio Abesince i tako im produžio vijek. Rekao je: *Zar nisi vidio šta je s gospodarima slona Gospodar tvoj učinio?! Zar lukavstvo njihovo nije upropastio i protiv njih jata ptica poslao, koje su na njih grumenje gline okamenjene bacale, pa ih On kao lišće crvotočno učinio?* (Sura El-Fil).

Potomci Nizara b. Me'adda

Nizar b. Me'add je imao tri sina[2] : Mudara, Rebi'u i Enmara.

Mudar je imao dvojicu: Ilijasa i 'Ajlana.

Ilijas je imao trojicu: Mudreku, Tabihu i Kame'u.

Mudreka je imao dvojicu: Huzejma i Huzejla.

Huzejme je imao četvoricu: Kinanu, Eseda, Esedeta i Elhuna.

Kinana je imao četvoricu: Nadra[3] , Malika, 'Abdu Menata i Milkana.

Nadr je imao dvojicu: Malika i Jahluda.

Malik b. Nadr je rodio Fihra b. Malika.

Fihr je imao četvoricu sinova: Galiba, Muhariba, el-Harisa i Eseda.

Galib je imao dvojicu: Lueja i Tejma.

1. Tabrezin - željezno oruđe s povijenim krajevima na vrhu; vrsta sjekire

2. Ibn Hišam je dodao još jednoga: Ijada b. Nizara

3. Ibn Hišam kaže: "Nadr je Kurejš, i svi njegovi direktni potomci su Kurejšije. Ostali nisu". Ima, međutim, mišljenja da je Kurejš zapravo Fihr b. Malik.

Luej je imao četvoricu: Ka'ba, 'Amira, Sama i Avfa.

Ka'b je imao trojicu: Murru, 'Addijja i Husajsa.

Murra je imao trojicu: Kilaba, Tejma i Jakzata.

Kilab je imao dvojicu: Kusajja i Zuhreta.

Kusajj je imao četvericu: 'Abdu Menafa, 'Abduddara, 'Abdul'uzza-a i 'Abdu Kusajja.

'Abdu Menaf je imao četvericu: Hašima, 'Abdu Šemsa, El-Muttalliba i Nofela.

Djeca 'Abdulmuttaliba b. Hišama

Ibn Hišam kaže:

'Abdulmuttalib b. Hišam je imao deset sinova i šest kćerki. To su: 'Abbas, Hamza, 'Abdullah, Ebu Talib, Zubejr, Haris, 'Idžla, Mukavim, Dirar, Ebu Leheb (pravo ime mu je 'Abdul'uzza), Safijja, Ummu Hakim el-Bejda', 'Atika, Umejma, Erva i Berra.

Roditelji Božijeg Poslanika, s.a.v.s.

'Abdullah b. 'Abdulmuttalib je otac Božijeg poslanika, najodabranijeg sina Ademova, Muhammeda b. 'Abdullaha b. 'Abdulmuttaliba, mir i blagoslovi Božiji neka su na njega i neka se milost Allahova spusti na njega i njegovu porodicu.

Majka mu je Amina bint Vehb b. 'Abdu Menaf b. Zuhret b. Kilab b. Murre b. Ka'b ibn Luej b. Galib b. Fihr b. Malik b. Nadr.

Njena majka je Berra bint 'Abdul'uzza b. 'Usman b. 'Abduddar b. Kusajj b. Kilab ibn Murre b. Ka'b b. Luej b. Galib b. Fihr b. Malik en-Nadr.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je po ugledu najčasniji sin Ademov, ali i najodabraniji po svome porijeklu, kako s očeve tako i s materine strane. Uz to, on sam je druge činio časnim, plemenitim, slavnim i velikim.

Kopanje vrela Zemzem i pogađanje oko njega

Jedanput, dok je 'Abdulmuttallib spavao u hidžru, u snu mu je došlo naređenje da započne s kopanjem Zemzema.

On je o tome ispričao sljedeće:

- Spavao sam u hidžru[1], kad mi neko dođe i reče: "Kopaj Tibu!" "Šta je to Tiba?!", ja ga upitah, a on ode od mene. Idućeg dana sam se ponovo vratio svome ležaju i zaspao na njemu, a on mi opet dođe i reče: "Kopaj Madnunu!" "A šta je Madnuna!?", upitao sam, a on se opet izgubio. Sljedećeg sam dana ponovo zaspao na istom mjestu, i on mi je ponovo došao! "Kopaj Zemzem!", rekao mi je. "A šta je Zemzem?", upitao sam. "Nikada neće presahnuti!", odgovorio je. "Niti će mu se voda umanjiti. On će napajati hadžije veličanstvene, a nalazi se između buraga i krvi[2] kod legla gavrana šarenih krila!"

Kad mu je sve tako bilo pojašnjeno i čak mu pokazano mjesto na kojem se nalazi, on je shvatio da je san bio istinit. Odmah je, sljedećeg jutra, sa svojim tada jedinim sinom Harisom, otišao na to mjesto i počeo kopati. Kad mu se ukazala kamena obzida bunara, uzviknuo je: "Allahu ekber!" (Bog je najveći!), i Kurejšije su odmah znale da je našao ono što je tražio. Prišli su mu i rekli: " ‘Abdulmuttalib, to je bunar našeg praoca Isma‘ila, pa i mi na njega imamo pravo - prema tome, uključi i nas u njegove vlasnike!" "Žao mi je!", odgovorio je on. "Ovo je nešto za šta sam samo ja odabran!" "Budi pravedan, 'Abdulmuttalibe!", nastavili su oni. "Ta, mi te nećemo pustiti dok to ne raspravimo." "Odredite nekoga", rekao je ‘Abdulmuttalib, "koga želite, i ja ću pustiti da nam on presudi." "Neka to bude proročica Benu Sa‘ada, Huzejma", predložili su, i on je rekao: "Neka bude."

Spomenuta proročica je živjela u brdima Šama. ‘Abdulmuttalib je krenuo s nekoliko ljudi iz plemena Benu ‘Abdi Menaf, a s njima su jahali i predstavnici svih kurejšijskih plemena.

Putevi su tada bili teško prohodni i kad su bili u jednom od tih bespuća, negdje između Hidžaza i Šama, ostali su bez imalo vode, i toliko su ožednjeli da su bili izgubili svaku nadu u spas. Zatražili su vode od ljudi iz kurejšijskih plemena, ali su ih oni odbili. "Nalazimo se u bespuću", rekli su, "pa se bojimo da i nas ne zadesi takvo što!"

Vidjevši to, a bojeći se za sebe i svoje ljude, ‘Abdulmuttalib je pitao: "Šta vi mislite?" "Naše mišljenje je tvoje mišljenje", odgovorili su. "Naređuj šta hoćeš!" "Mislim da bi svaki od nas", rekao je ‘Abdulmuttalib, "trebao sam sebi iskopati raku sa snagom koja mu je još preostala. Tako, kako koji od nas bude umirao, ostali će ga zakopavati u njegov grob i zatrpavati ga pi-

1 Hidžr el-Ka‘ba - temelj Ibrahima, a.s., koji su Kurejšije ostavile prilikom gradnje

2 Prenosi se da je ‘Abdulmuttalib, pošavši da kopa, ugledao kao biljeg mravinjak i gavranovo gnijezdo, a da nigdje nije bilo buraga i krvi. Utom je od jednog mesara pobjegla krava i on ju je sustigao tek kad je ušla u harem Ka‘be. Tu ju je i zaklao, baš na označenom mjestu, i tu je potekla krv i sadržaj buraga. ‘Abdulmuttalib je tad počeo kopati na opisanom mu mjestu.

jeskom. Na kraju će ostati samo jedan čovjek, a njegovo žrtvovanje je bezbolnije od žrtvovanja svih putnika!"

"Divno si to smislio!", rekli su njegovi saputnici iz plemena 'Abdu Menaf, i svaki od njih sebi počeo kopati mezar. Onda su sjeli i iščekivali smrt od žeđi. Tad im se 'Abdulmuttalib ponovo obratio. "Allaha mi", rekao je, "ovakvo naše bacanje u smrt bez pokušaja da se iznađe neki izlaz, znak je slabosti! Ta, možda će nam Allah na nekom mjestu podariti vodu!? Krećite!"

Kad su se spremili, oni iz kurejšijskih plemena su upitno gledali u njih. 'Abdulmuttalib je prišao svojoj devi i uzjahao je, no čim je krenula, ispod njenog stopala je izbilo vrelo pitke vode! 'Abdulmuttalib je glasno izgovorio tekbir. "Allahu ekber!", uzviknuli su i njegovi saputnici, i svi skočili i bacili se na vodu, utolili žeđ i napunili svoje mješine. 'Abdulmuttalib je onda pozvao i Kurejšije. "Dođite i vi!", rekao je. "Allah nas je evo napojio. Pijte i napojite svoje životinje!"

Došli su, napili se i napojili svoje životinje.

"Allaha nam", rekli su, "presuđeno je u tvoju korist, 'Abdulmuttalibe i mi te nikada više nećemo upitati za Zemzem. Onaj koji ti je dao vodu u ovakvoj pustari, taj ti je dao i Zemzem. Vrati se ti svome pojilu!"

Tako su odustali od daljnjeg puta i vratili se nazad.

'Abdulmuttalibov zavjet da će zaklati sina

Nakon što je, pri kopanju Zemzema, doživio sve one neprijatnosti od Kurejšija, 'Abdulmuttalib b. Hišam se zavjetovao da će, ako stekne deset sinova koji će mu poživjeti tako da mu budu od pomoći, jednoga od njih zaklati kod Ka'be na ime žrtve Allahu! Kad ih je doista i imao toliko, i kad je uvidio da će mu oni biti od velike pomoći, sakupio ih je i upoznao ih s tim svojim zavjetom. Pozvao ih je da se ne protive obećanju datom Allahu i oni su ga poslušali.

"Ali, kako ćemo to učiniti?", pitali su.

"Neka svaki od vas uzme po jednu strelicu", odgovorio je on, "i neka na njoj napiše svoje ime. Nakon toga dođite kod mene!"

Tako su i uradili, a onda došli kod njega, i on ih je odveo do Hubela[1], koji se nalazio u jednom udubljenju unutar Ka'be, u kojem su skupljani pokloni darivani Ka'bi.

1. Hubel - ime kumira

Tu je, kod Hubela, bilo sedam strelica, i na svakoj od njih se nalazio po jedan list. Na jednoj je pisalo "krvarina", i kad se ne bi mogli složiti ko od njih treba da je ponese, gatali bi s tih sedam strelica. Ako bi izašla ta s "krvarinom", krvarinu bi imao nositi onaj kome bi ona izašla. Na drugoj je pisalo "da", i ona je služila za nešto što su namjeravali učiniti. Čak i u tom slučaju oni su gatali strelicama! Na trećoj je pisalo "ne". Kad su htjeli nešto poduzeti, prilazili su strelicama i ako bi izašla ova strelica, odustajali su od toga. Na četvrtoj strelici je pisalo "od vas", na petoj "povezan", na šestoj "nije od vas" a na sedmoj "voda". Naime, kad su namjeravali kopati bunar, prilazili su strelicama među kojima je bila i ova potonja i kako bi one izašle, tako bi i radili.

Kad su htjeli osunnetiti dječaka, vjenčati nevjenčana, ukopati umrloga ili ako su sumnjali u porijeklo nekoga od njih, uvijek su odlazili Hubelu. Prilagali su stotinu dirhema i zaklanu devu ili bravče i to davali vlasniku strelica koji je gatao pomoću njih. Zatim su privodili onog u vezi kojeg su htjeli nešto razjasniti. Govorili su: "Bože naš, ovo je taj i taj, i mi u vezi s njim želimo to i to, pa nam Ti pokaži istinu koju tražimo!"

"Bacaj!", rekli bi potom vlasniku strelica. Ako bi izašla strelica na kojoj je pisalo "od vas", oni bi ga prihvatili kao takvoga i držali ga za čovjeka čista porijekla. Međutim, ako bi izašla strelica "nije od vas", smatrali su ga saveznikom, a ako bi izašlo "povezan", i dalje bi ga smatrali kao i do tada - niti je njihova porijekla, niti je saveznik! Ako bi izašlo "da", nastavili bi ga tretirati kao i do tada, a ako bi izašlo "ne", te bi godine odgađali njegov slučaj do neke druge prilike!

U svim svojim važnijim poslovima postupali su po uputstvu strelica!

'Abdulmuttalib je vlasniku strelica rekao: "Sinak, baci ovima s ovim njihovim strelicama!", ispričavši mu pritom o zavjetu koji je dao. Zatim je svaki od njih priložio svoju strelicu na kojoj je pisalo njegovo ime. 'Abdullah je bio najmlađi sin[1] 'Abdulmuttalibov i ocu najdraži, i 'Abdulmuttalib je smatrao da, ako njega strelica promaši, - promašila je koga treba!

Kad je vlasnik strelica uzeo strelice i pripremao se da ih razbaci, 'Abdulmuttalib je stao pored Hubela i molio se Bogu.

Čovjek je bacio strelice i one su pokazale na 'Abdullaha!

'Abdulmuttalib ga je tada uzeo za ruku, ponio veliki široki nož i zaputio se prema Isafu i Na'ili da ga tamo zakolje.

Kurejšije su, primijetivši ga, ustali sa svojih zbornih mjesta, prišli mu, te ga pitali šta to on namjerava učiniti. "Hoću ga zaklati!", odgovorio je.

1. Tj. tada, inače je Hamza bio mlađi od njega, a 'Abbas mlađi i od Hamze

"Nećeš, tako nam Boga", rekli su oni i sinovi njegovi, "nego ćeš mu naći neku ispriku. Jer, ako ti to učiniš, 'Abdulmuttalib, onda će uvijek neko dovoditi svoga sina da ga zakolje, pa ljudi tako neće moći opstati!"

Mugira b. 'Abdullah b. 'Umer b. Mahzum, čovjek iz posestrimskog plemena, mu je rekao: "Nećeš ga, Boga mi, nikad zaklati, nego ćeš mu naći neku ispriku! Ako je njegov otkup naša imovina, mi ćemo ga otkupiti!"

Kurejšije i sinovi njegovi su mu rekli: "Ne čini to, 'Abdulmuttalib, već s njim otiđi u Hidžaz. Tamo živi jedna gatara koja ima svojega slugu - džina. Nju pitaj, pa onda čini što hoćeš. Ako ti ona kaže da ga zakolješ, ti ga zakolji, a ako ti kaže nešto drugo, postupi po tome!"

Otišli su do Medine i tamo saznali da spomenuta gatara živi u Hajberu. Kad su je pronašli, 'Abdulmuttalib joj je ispričao šta je namjeravao uraditi sa sinom i kako se zavjetovao. "Vratite se sada nazad", rekla je gatara, "dok meni ne dođe moj sluga, pa ću ga pitati".

Čim su otišli od nje, 'Abdulmuttalib je odmah uputio dovu Allahu.

Ujutro sljedećeg dana ponovo su bili kod gatare. "Stigla mi je vijest!", rekla je ona. "Recite mi: kolika je kod vas karavana?" "Deset deva", odgovorili su. "Vratite se u svoje mjesto", nastavila je ona, "i dovedite vašeg sina i deset deva. Potom za oboje njih bacite strelice, pa ako izađu na sina, vi dodajte još deva, i tako sve dok vaš Gospodar ne bude zadovoljan. Ako pak strelice pokažu deve, zakoljite onda njih umjesto njega. To će značiti da je vaš Gospodar time zadovoljan, i vaš sin će na taj način biti spašen!"

Izašli su od nje i vratili se u Mekku.

Budući da su se svi složili s onim što je rekla gatara, 'Abdulmuttalib je ustao i uputio dovu Bogu. Potom su doveli 'Abdullaha i deset deva. 'Abdulmuttalib je stajao kod Hubela i molio Boga Uzvišenog. Utom su razbacili strelice i one su pokazale 'Abdullaha! Dodali su novih deset deva, i 'Abdulmuttalib je ponovo ustao i molio Allaha Uzvišenoga, i oni su ponovo bacili i opet je strelica pokazala 'Abdullaha! 'Abdulmuttalib je namirivao novu desetinu deva, ali strelica je stalno pokazivala 'Abdullaha, tako da je broj uloženih deva dostigao stotinu!

'Abdulmuttallib je opet ustao i molio Boga.

Opet su bacili i strelica je ovoga puta pokazala deve!

"Eto, tvoj Gospodar je s tim zadovoljan, 'Abdulmuttalibe!", rekle su Kurejšije i drugi tu prisutni.

Pripovijedaju da je 'Abdulmuttalib tada rekao: "Nije, Boga mi, sve dok bacanje ne ponovim još tri puta!", i oni su opet razbacili strelice na ime 'Abdullaha i na ime deva, a 'Abdulmuttalib je ponovo ustao i molio se

Bogu... Strelica je pokazala deve! Bacili su i drugi put, a 'Abdulmuttalib je jednako stajao i molio se, a strelica je i ovog puta pokazala deve. Vratili su se bacanju i po treći put, a 'Abdulmuttalib je i dalje stajao i molio se... I treći put je strelica pokazala deve!

Zatim su deve poklane i tako ostavljene, a niko nije bio vraćen niti spriječen da ih uzme.

Šta je rečeno Amini dok je nosila Božijeg Poslanika

Tvrdi se, barem tako kazuju ljudi, a Bog najbolje zna, da je Amina bint Vehb, majka Božijega Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, govorila da joj je, kad je zanijela Božijega Poslanika, neko došao i rekao: "Zanijela si prvaka ovog ummeta; zato, kada ga rodiš, reci: "Molim mu zaštitu od Jedinoga, da ga sačuva zla svakog zavidljivca!" Potom mu nadjeni ime Muhammed!"[1]

Isto se tako prenosi da je, kad ga je zanijela, vidjela kako iz nje izlazi svjetlost zahvaljujući kojoj je vidjela dvorce Busre u Šamu.

Nije prošlo mnogo vremena a 'Abdullah b. 'Abdulmuttalib, otac Božijeg Poslanika, s.a.v.s., je preminuo - dakle dok mu je žena još bila trudna.

Rođenje Božijeg Poslanika

Božiji Poslanik, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, rođen je u ponedjeljak, kada je proteklo dvanaest noći mjeseca rebiu-l-evela, u Godini slona.[2]

Kajs b. Mahzema kaže: "Ja i Božiji Poslanik smo rođeni u Godini slona; mi smo vršnjaci!"

1. Prije njega su samo tri osobe dobile ovo ime. To su: Muhammed b. Sufjan b. Mudžaši', pradjed Firezdekov, zatim Muhammed b. Uhajha b. el-Džellah i Muhammed b. Hamran b. Rebi'a. Njihovi su očevi došli kod prvaka nekih plemena koji su bili upućeni u Objavu, i oni su im kazali da će uskoro biti poslat i posljednji Božiji poslanik, po imenu Muhammed. Kako su im žene već bile trudne, zarekli su se da će svome djetetu, ako bude muško, dati ime Muhammed. Tako su i učinili, potajno se nadajući da bi baš to dijete moglo biti naviješćeni poslanik!

2 Prema nekima, taj događaj (po kojem se ta godina nazvala Godina slona, op. prev.) se zbio jedan ramazan prije njegova rođenja.

Od Hassana b. Sabita se prenosi da je rekao: "Bio sam, Allaha mi, povelik dječak, sa sedam ili osam godina, i shvaćao sam sve što se govorilo, kad sam jedanput čuo jednog Jevrejina kako iz sveg glasa viče s tvrđave u Jesribu: "O Jevreji! O Jevreji!" Kad su se sakupili, čudeći se i pitajući se šta mu je, on im je rekao: "Noćas se pojavila Ahmedova zvijezda pod kojom je rođen!"

Kad ga je rodila, majka mu je poručila djedu mu Abdulmuttalibu: "Rođen ti je dječak; dođi da ga vidiš!" 'Abdulmuttalib je došao odmah i ona mu je ispričala šta je vidjela kad ga je zanijela, šta joj je rečeno za njega i kako joj je naređeno da mu nadjene ime.

Tvrde da ga je 'Abdulmuttalib uzeo i odnio u Ka'bu, i tu stajao, molio se Allahu i zahvaljivao Mu na daru koji mu je dao. Potom ga je opet vratio njegovoj majci i istog časa se zaputio da mu potraži kakvu dojilju. Pronašao je neku ženu iz plemena Sa'ad b. Bekr po imenu Halima bint Ebi Zeejb.

Halimina izjava

Halima je pričala da je sa svojim mužem i malim sinčićem kojeg je dojila među ženama Benu Sa'ada, bila izašla iz svoga mjesta u potrazi za dojenčadima.

"Bilo je to", pričala je, "u vrlo sušnoj godini koja nam ništa ostavila nije. Izašla sam na jednom zekastom magarcu, a sa sobom smo vodili i našu oronulu devu, koja ničemu više nije vrijedila. Te noći niko od nas nije zaspao od djeteta koje je silno plakalo od gladi. U mojim grudima nije bilo ništa da ga utješi, a ni u deve nije bilo mlijeka da ga nahrani. Samo smo čekali oblak i rasterećenje. Jahala sam na magarcu, a jahanje mi je bilo tako dotužilo da smo od slabosti i iznurenosti jedva izdržavali. Tako smo, tražeći dojenčad, stigli do Mekke. Svakoj od nas koje smo išle ponuđen je Božiji Poslanik, s.a.v.s., ali ga je svaka odbila kad joj je rečeno da je siroče. Mi smo, naime, od djetetova oca očekivale nagradu, i mislile smo: "Šta može uraditi njegova majka i djed?" Stoga ga nismo željele. Međutim, sve žene osim mene su već bile uzele po jedno dojenče, i kad smo se spremali za povratak, rekla sam svom mužu: "Ja, Boga mi, ne želim da se jedina među svojim prijateljicama vratim bez dojenčeta. Ipak ću otići do onog siročeta i uzeti ga!" "Kako hoćeš", rekao je on. "Možda će nam Allah u njemu dati berićet!"

"Otišla sam do njega i uzela ga", nastavila je Halima, "a to sam uradila samo zato što nisam našla nikoga drugog. Međutim, kad sam ga donijela na svoju jahaću životinju i stavila ga sebi u krilo, moje grudi su se trgle prema njemu s obiljem mlijeka! On je dojio sve dok se nije zasitio, a s njim je

dojio i njegov brat, pa se i on zasitio. Potom su obojica zaspali, premda mi, kako sam rekla, od našeg sina prethodne noći nismo mogli spavati.

Moj muž je zatim prišao našoj oronuloj devi i iznenada ustanovio da joj je vime puno mlijeka. Pomuzao ju je i mi smo se dobro napili njena mlijeka, tako da više nismo bili ni gladni ni žedni. Zanoćili smo i proveli jednu predivnu noć!"

"Kad smo osvanuli", kazivala je dalje Halima, "moj muž mi je rekao: "Znaš, Halima, uzela si blagoslovljeno stvorenje". "I ja se, Boga mi, nadam da je tako!", odgovorila sam.

Zatim sam uzjahala na magarca, noseći i njega sa sobom. Magarac je, Allaha mi, tako išao da ga nijedan drugi nije mogao slijediti. Moje prijateljice su mi govorile: "Za Boga miloga, kćeri Ebu Zeejba, sačekaj nas! Pa je li to isti onaj magarac s kojim si i pošla!?" "Jeste, Boga mi", odgovorila sam, "to je onaj isti!" "Boga mi u njemu nešto ima", rekle su.

Potom smo stigli u naša područja - područja plemena Benu Sa'ad, a ne znam da ima neplodnije zemlje od nje. Međutim, kada smo njega donijeli, moja je stoka stalno dolazila sita i puna mlijeka. Muzli smo je i pili njeno mlijeko, dok drugi u vimenima svoje stoke nisu mogli naći niti kap jednu! Oni su svojim pastirima govorili: "Pobogu, napasajte i vi tamo gdje napasa pastir kćeri Ebu Zeejba!" Međutim, njihova stoka je i dalje hodala gladna, ne dajući nijednu kap mlijeka, dok je naša stoka bila sita i davala obilno mlijeko.

Tako smo stalno imali višak i obilje, za cijele dvije godine koje je proveo kod nas. Rastao je mnogo brže no što su rasli drugi dječaci. Nije imao ni dvije godine, a već je bio čvrst dječak. Zatim smo ga odveli njegovoj majci, silno želeći da ga i dalje zadržimo kod sebe budući da smo se uvjerili u njegovu berićetnost. Razgovarali smo s njegovom majkom i ja sam joj rekla: "Da ga hoćeš ostaviti kod mene dok ne poraste, jer ja se u Mekki bojim za njega!"

Uvjeravali smo je sve dok nije pristala da ga ponovo vratimo s nama.

I opet smo ga vratili. Jednoga dana, nekoliko mjeseci poslije toga, sa svojim bratom po mlijeku on je čuvao sitnu stoku iza naših kuća, kad nam je iznenada dotrčao njegov brat sav drhteći. "Onaj moj brat Kurejšija!", govorio je meni i ocu mu, "Uzela su ga dvojica ljudi u bijeloj odjeći, povalili ga i rasporili mu stomak, i neprekidno ga trljali!"

Moj muž i ja smo odmah požurili prema njemu. Zatekla sam ga kako stoji lica izbezumljena od straha. Muž i ja smo mu prišli i uzeli ga.

"Šta ti je, sinko?!", pitali smo. "Došla su mi dvojica ljudi u bijelom", odgovorio je. "Povalili su me, rasporili mi stomak i tražili nešto u njemu. Ne znam šta!"

Odveli smo ga u naš šator, i moj muž mi je rekao: "Halima, bojim se da ovaj dječak nije obolio. Odvedi ti njega njegovima, dok se to još ne vidi na njemu!"

Tako smo ga odmah spremili i odnijeli njegovoj majci. "Zašto si ga dovela?", upitala me je ona. "Ta, toliko si se trudila da ostane kod tebe!" Rekla sam: "Bog mi je dao moga sina, a ja sam svoje izvršila. Pobojala sam se da mu se što ne desi i evo sam ti ga dovela, što uostalom i sama želiš."

"Ne bi ti to tek tako učinila", rekla je ona. "Reci mi šta je po srijedi!"

Nije me se prošla sve dok joj nisam ispričala. "Zar si se uplašila da mu šejtan ne naudi?!", upitala je, i kad sam ja odgovorila potvrdno, rekla je: "To nikako! Šejtan, Allaha mi, nema puta do njega. Moj sin je doista nešto posebno. Hoćeš li da ti kažem nešto u vezi s njim?" "Kako da ne!", odgovorila sam, a ona je nastavila: "Kad sam ga zanijela, vidjela sam kako je iz mene izašla nekakva svjetlost koja je obasjala dvorce Busre, u zemlji šamskoj. Zatim je trudnoća napredovala a ja, Boga mi, nisam vidjela lakše i jednostavnije trudnoće od nje. Kad sam ga rodila, stavio je ruke na zemlju, a glavu digao prema nebu. Ostavi ti njega i - sretan ti put!"

Otvaranje grudi

Ibn Ishak kaže:

Pričao mi je Sevr b. Jezid, navodeći neke učene ljude, a ja se držim samo onoga što je rekao Halid b. Ma'dan el-Kelai, da je jedna grupa ashaba zamolila Božijeg Poslanika, s.a.v.s., da im ispriča nešto o sebi. "Da", odgovorio je on. "Ja sam molba moga praoca Ibrahima i radosna sam vijest brata mojega Isaa. Moja majka je, kad me je zanijela, vidjela kako je iz nje izašla svjetlost koja je obasjala dvorove Šama. Dat sam na dojenje u pleme Benu Sa'ada b. Bekra.

Jedanput sam sa svojim bratom po mlijeku čuvao sitnu stoku iza naših kuća, kad su mi iznenada došla nekakva dva čovjeka u bijeloj odjeći. Nosili su zlatan leđen pun leda. Potom su me uzeli i rasporili mi stomak. Izvadili su mi srce i raspolutili ga, pa iz njega izvadili crnu grudvicu usirene krvi i bacili je. Onda su mi srce i stomak prali onim ledom sve dok ih nisu dobro oprali. Zatim je jedan od njih rekao onom drugom: "Izvagaj ga sa desetericom iz njegova ummeta!" On me izvagao sa njima, i ja sam pretegao! "Izvagaj ga sa stotinom od njegova ummeta!", opet je rekao onaj. Izvagao me, i ponovo sam ja pretegao! "Pusti ga!", rekao je onaj. "Allaha mi, da ga izvagaš sa cijelim njegovim ummetom, i tada bi on pretegao!"

Djedova zaštita

Božiji Poslanik je, sa svojom majkom Aminom bint Vehb i djedom mu 'Abdulmuttalibom b. Hašimom, bio u Allahovu okrilju i zaštiti. Allah je učinio da on raste lijepo, budući da mu je namjerio posebnu počast ukazati. Kad mu je bilo šest godina umrla mu je majka u mjestu Ebva' između Mekke i Medine. Bila ga je odvela njegovim dajdžama iz plemena Benu 'Addijj b. Neddžar i umrla je pri svom povratku za Mekku.

Poslanik je tako ostao s djedom 'Abdulmuttalibom b. Hašimom. 'Abdulmuttalibu je u sjeni Ka'be postavljan dušek i njegovi sinovi su sjedali pored njega dok on ne dođe. Nijedan nije, iz poštovanja prema ocu, sjedao na dušek. Božiji Poslanik, koji je već bio čvrst dječak, došao bi i sjedao na njega. Njegove amidže bi ga uzimale i sklanjale ustranu. Kad je to vidio 'Abdulmuttalib, rekao je: "Pustite mog sinčića, jer tako mi Allaha, on je nešto posebno!" Onda bi ga sa sobom posadio na dušek i rukom mu milovao leđa. Radovalo ga je kako se on ponašao.

Kada je Božiji Poslanik navršio osam godina, umro je i 'Abdulmuttalib. Bilo je to devete godine od "Godine slona".

Amidžina zaštita

Poslije 'Abdulmuttaliba Poslanik je ostao sa svojim amidžom Ebu Talibom.

U plemenu Benu Lihb bio je jedan čovjek čuven po svojim predskazanjima ('aif), i kad bi on došao u Mekku Kurejšije bi kod njega dovodili svoje dječake da ih pogleda i predskaže im budućnost. Tako je i Ebu Talib s ostalim dječacima kod njega doveo i Božijega Poslanika. On ga je pogledao a onda mu je nešto drugo nakratko odvratilo pažnju od njega. Potom je uzviknuo: "Onaj dječak! Ovamo s njim!"

Vidjevši da mu je jako stalo do njega, Ebu Talib ga je prikrio. On je govorio: "Za Boga miloga, vratite mi onog dječaka kojeg sam maloprije vidio! On će, Boga mi, biti vrlo značajna ličnost!"

Susret s Behirom

Ubrzo potom Ebu Talib se spremao da s jednom trgovačkom karavanom pođe za Šam. Kad je već bio završio s pripremama i pribavio sve što mu treba za put, Božiji Poslanik, s.a.v.s., mu se počeo umiljavati i on mu

nije mogao odoljeti. "Allaha mi, baš ću ga povesti sa sobom", rekao je, "i nigdje se nećemo razdvajati!"

I poveo ga je sa sobom.

Kad je karavana bila u Busri, naišla je na isposnika po imenu Behira, koji je bio u svojoj ćeliji. On je bio temeljito upućen u kršćansko učenje, a u toj ćeliji je boravio sve otkada se zakaluđerio. Tvrdili su da svoje znanje crpi iz jedne knjige koju je držao u ćeliji, a koja se prenosila s koljena na koljeno. Ranijih godina su oni često prolazili pored njega, no on im se nikada nije javljao, niti je izlazi pred njih. Te godine je to učinio. Kad su se primakli njegovoj ćeliji, pripremio im je obilan objed.

Kažu da je to uradio zbog nečeg što je ugledao iz svoje ćelije. Navodno je u karavani koja se primicala prepoznao Božijega Poslanika i vidio oblak koji je samo njega natkriljavao. Karavana je zatim prispjela i zaustavila se u hladu jednog drveta nedaleko od njega. On je gledao oblak koji je natkrilio ono drvo i vidio kako su se grane drveta svile i primakle Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i kako je on potražio hlad pod njima. Kada je to vidio, izašao je iz svoje ćelije i poslao im poruku: "Kurejšije, pripremio sam vam objed i želim da mu svi prisustvujete - i djeca i odrasli, i robovi i slobodni ljudi!"

Jedan od njih je primijetio: "Boga mi, Behira, danas si baš neobičan! Ranije se nisi ovako odnosio prema nama, iako smo često ovuda prolazili - pa šta je to danas tako posebno?!"

Behira je odgovorio: "Pravo si rekao - bilo je kako kažeš. Međutim, vi ste ipak gosti i ja sam poželio da vas počastim, da vam pripravim jelo i da se svi najedete".

Desilo se da su se svi sabrali kod njega, osim Božijega Poslanika, s.a.v.s. On je naime bio dijete, pa je ostao pod drvetom da motri na životinje svoje karavane. Međutim, kad je Behira pažljivije prešao pogledom po prisutnima, nije zapazio onaj znak koji se nalazio kod Poslanika. "Kurejšije!", rekao je. "Neka niko ne izostane od hrane!" "Niko nije ni izostao", odgovorili su oni, "osim jednog dječaka. On je najmlađi među nama, pa smo ga ostavili da pazi na naše životinje." "Nemojte tako", rekao je Behira. "Pozovite i njega da jede s vama!" Jedan od Kurejšija je tada uzviknuo: "Tako mi Lata i Uzzaa, sramota je da izostavimo baš 'Abdulmuttalibova sina!" Potom je ustao, uzeo ga u naručje i posadio među ostale. Kad ga je ugledao, Behira ga je počeo pažljivo promatrati tražeći ona obilježja njegova tijela koja je nalazio kod sebe u knjigama.

Nakon što su gosti objedovali i razišli se, on mu je prišao i rekao mu: "Dječače, za ime Lata i Uzza-a, nešto ću te pitati, a ti mi odgovori!"Behira mu se obratio na taj način zato što je čuo da se njegov narod zaklinje tim

imenima. Tvrde da mu je Poslanik na to rekao: "Nemoj me pitati ništa u njihovo ime, jer ja Boga mi to dvoje najviše prezirem!" Behira je na to uzvratio: "Tako ti Boga, odgovori mi na ono što te budem pitao!" "Pitaj što hoćeš!", rekao je Poslanik. Behira ga je pitao o nekim stvarima vezanim za njegovo stanje u snu, za sadržaj i izgled njegovih snoviđenja. Poslanik mu je pričao o svemu tome, a njegovi odgovori su se potpuno slagali sa svojstvima koja je Behira nalazio u knjigama. Zatim mu je pregledao leđa i na njima opazio pečat poslanstva, baš među plećkama kako je i bilo najavljeno.

Kad je s tim završio, prišao je njegovom amidži Ebu Talibu i upitao ga: "Šta je tebi ovaj dječak?" "Sin", odgovorio je on. "Nije ti sin!", rekao je Behira. "Ovaj dječak ne bi trebao imati živa oca!" "Pa, sin je moga brata!", odgovorio je Ebu Talib. "Šta je bilo s njegovim ocem?", upitao je Behira. "Umro je još dok ga je mati nosila u svojoj utrobi", rekao je Ebu Talib. "Istinu si rekao!", zaključio je Behira. "Vrati se sa svojim bratićem u njegovo mjesto i dobro ga čuvaj od Jevreja! Boga mi, ako oni vide i saznaju o njemu ono što sam ja saznao, sigurno će poželjeti da mu naude! S tvojim bratićem će se desiti nešto veličanstveno!"

Ebu Talib je odmah potom s njim požurio u Mekku.

Sramni rat

Kad je izbio sramni rat (harb el-fidžar), Božiji je Poslanik imao dvadeset godina.[1] Taj dan je nazvan Danom srama, budući da su u njemu dvije plemenske zajednice povrijedile svetost - Kinana i Kajsu 'Ajlan. Naime, oni su prekršili ono što je među njima bilo strogo zabranjeno. Vođa Kurejšija i Kinane je bio Harb b. Umejje i s početka dana inicijativu je imalo pleme Kajs, no situacija se sredinom dana obrnula.

Ženidba Hadidžom

Hadidža bint Huvejlid je bila trgovkinja, vrlo ugledna i bogata žena. Za svoj imetak je unajmljivala muškarce da njime trguju, a ona im je za to

1. Ibn Hišam navodi da je i Božiji Poslanik bio svjedokom nekih dana tzv. sramnog rata, ističući da su ga njegove amidže izvele sa sobom. Poslanik je o tome rekao: "Ja sam dodavao strijele svojim amidžama!", tj. strijele njihovih neprijatelja koje su padale oko njih. Taj sramni rat je ujedno bio i posljednji. Riječ je o sramnom Berradu (ime mjesta na kojem je došlo do sukoba, op. prev.). Prije njega su bila još tri sramna rata: prvi se zbio između plemena Kinane i Hevazina, drugi između Kurejša i Hevazina a treći između Kinane i Hevazina. Podrobnije o ovim ratovima vidjeti u knjizi *El-'Ikd el-ferid* i u *El-Egani*.

plaćala određeni procenat. Kurejšije su inače bili ljudi trgovci. Kad je Hadidža saznala o Božijem Poslaniku sve ono što je saznala u pogledu njegove iskrenosti, njegove velike povjerljivosti i plemenita morala, uputila mu je poruku i predložila mu da on s njenom imovinom zarad trgovine ode u Šam, a ona će ga za to nagraditi više nego što je nagrađivala ostale. S njim bi pošao i njen dječak Mejsera. Poslanik je tu ponudu prihvatio i zajedno s Mejserom pošao na put do Šama.

Poslanik se spustio u hlad jednog drveta, nedaleko od ćelije jednog isposnika.[1] Isposnik je dugo buljio u Mejseru, a onda ga upitao: "Ko je onaj čovjek koji se sklonuo u hlad onog drveta?" "To je jedan Kurejšija", odgovorio je Mejsera. "Od stanovnika je Svetišta!"

"Pod ono drvo se niko drugi nije spustio doli poslanik!", rekao je isposnik.

Božiji Poslanik je u Šamu prodao svu robu koju je dovezao iz Mekke i za to kupio sve što je namjeravao kupiti. S tim tovarom je s karavanom krenuo put Mekke. U podne, u vrijeme najveće žege, Mejsera je vidio dva meleka kako iznad Poslanika zakriljuju sunce i prave mu hlad dok je on jahao na devi. Stigavši u Mekku, predao je Hadidži sve što je dovezao. Ona je to prodala, a zarada joj je bila dvostruka, ili skoro tolika.

Mejsera joj je ispričao ono što je njemu rekao onaj isposnik, a spomenuo je i hlad koji su mu pravila dva meleka. Hadidža je bila odlučna, inteligentna i dostojanstvena žena. Krasile su je mnoge lijepe osobine kojima ju je Allah počastio. Čim joj je Mejsera to ispričao, pozvala je Božijega Poslanika, s.a.v.s., i bez okolišanja mu rekla: "Tebe želim, amidžiću, zbog tvojega rodbinstva i zbog ugleda koji uživaš u svome narodu; zbog tvoje povjerljivosti i lijepa morala, i zbog tvoje iskrenosti...!", i ponudila mu se za ženu. Hadidža je po svom porijeklu bila najcjenjenija Kurejšijka. Uživala je najveći ugled i bila najimućnija žena. Svaki njen sunarodnik bi bio počašćen time da je to mogao postići.

Kad je to rekla Božijem Poslaniku, s.a.v.s., on je to ispričao svojim amidžama. S njim je do Huvejlida b. Eseda[2] pošao njegov amidža Hamza. Tu ju je zaručio, a potom i oženio.[3]

---

1. Zvao se Nestura.

2. Puno ime mu je: Huvejlid b. Esed b. 'Abdul'uzza b. Kusajj b. Kilab b. Murre b. Ka'b b. Luejj

3. Na ime mehra dao joj je dvadeset mladih deva. Ona je bila prva žena koju je oženio i do njene smrti se nije ženio drugom.

Ona mu je rodila svu njegovu djecu, osim sina Ibrahima[1] : Kasima, po kojemu je dobio i nadimak (Ebu el-Kasim, otac Kasimov), Tahira i Tajjiba[2] , Zejnebu, Rukiju, Ummu Kulsum i Fatimu, neka su na sve njih mir i blagoslovi Božiji.

Kasim, Tajjib i Tahir su umrli prije njegova poslanstva (fi-l-džahilijje), dok su mu sve kćerke dočekale islam, primile ga i s njim učinile hidžru u Medinu.

Izjava Vereke b. Nofela

Sve što je čula od Mejsere - to što je rekao onaj isposnik, te da su mu dva meleka pravila hlad - Hadidža je ispričala Vereki b. Nofelu b. Esedu b. 'Abdul'uzzau, koji je bio njen amidžić. Vereka je bio kršćanin, proučavao je kršćanske knjige i družio se s učenim ljudima. Kad ju je saslušao, rekao je: "Ako je to istina, Hadidža, onda je Muhammed poslanik ovoga naroda! Ja sam saznao da će se u ovom narodu pojaviti poslanik koji se očekuje. Sada je njegovo vrijeme!"

Vereka je to iščekivao s nestrpljenjem. "Dokle!?", pitao se. O tome je izrekao sljedeće stihove:

Istrajavao sam i u sjećanju uporan bio,
zbog čežnje,
sve dok ne stiže glas
i opis od Hadidže, jedan za drugim.
Predugo bješe čekanje, Hadidža,
u njedru Mekke, dok čekah tvoje riječi,
da u njima ugledam izlaz!
Ti nam, evo, ispriča riječi kaluđera, isposnika
(ne želim stati)
"da će Muhammed biti prvak naš
i pobijediti svakog protivnika!
Da će u ovoj zemlji bljesnuti svjetlom
i njime izgradit svijet da se talasa!
Da će porazit svakog koji ga napadne,
a dati pobjedu onima ko su mu braća!"
Eh, da mi je to dočekat,
pa da mu budem pristupnik prvi!

---

1. Njega mu je rodila Marija, Koptkinja iz Gornjeg Egipta, koju mu je poklonuo El-Mukavkis, koptski velikodostojnik.

2. Tahir i Tajjib su mu bili nadimci, dok mu je pravo ime bilo 'Abdullah.

Zidanje Ka'be

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je imao trideset i pet godina kad su se Kurejšije sastale da se dogovore oko popravke Ka'be. Naime, namjeravali su joj promijeniti krov, jer su se bojali da se ne sruši, s obzirom na to da je sva građevina iznad postolja bila napravljena samo od velikog kamenja, bez žbuke.

U primorju Mekke more je na obalu bilo izbacilo lađu nekog rimskog trgovca, koja se tu razbila, pa su Kurejšije uzele njene daske i pripremile ih za krov. U Mekki je živio i jedan Kopt, stolar, pa im je on dao nekog materijala za popravku.

Iz udubine Ka'be, u koju su stavljani svakodnevni pokloni, izlazila je zmija i sunčala se na zidu Ka'be. Pored ostalog, ljudi su se i nje plašili, jer joj se niko nije primakao a da ona nije digla glavu, zinula i zušušketala svojim tijelom. Jedanput, dok se ona po običaju sunčala na zidu Ka'be, Allah je poslao jednu pticu koja ju je zgrabila i nekud je odnijela odatle. Kurejšije su to prokomentirale riječima: "Može biti da nam Allah ovim pokazuje da je zadovoljan našom namjerom. Imamo dobrog radnika, imamo daske, a sad nas je Allah riješio i zmije!"

Kad su se svi saglasili da je sruše, pa da je iznova sazidaju, Ebu Vehb b. 'Amr b. 'Aiz b. 'Abd ibn 'Imran b. Mahzum je ustao i od Ka'be uzeo jedan kamen. On mu je, međutim, ispao iz ruku i vratio se na svoje mjesto. "Kurejšije!", rekao je on. "U zidanje Ka'be ugrađujte samo svoj pošteno zarađen imetak. Nemojte u nju zidati nepravičnu naknadu, prođu s kamatom, niti bilo kakvu nepravdu!"

Kurejšije su zatim podijelile Ka'bu. Strana na kojoj su bila vrata dodijeljena je Benu 'Abdi Menafu i Zuhri, dio između Crnog i Jemenskog ugla pripao je Benu Mahzumu i još nekim kurejšijskim plemenima; stražnji dio Ka'be je dat Benu Džumehu i Sehmu, dok je strana s okriljem (hidžr) pripala Benu 'Abduddaru ibn Kusajju, Benu Esedu b. 'Abduluzzau i Benu 'Addiju b. Ka'bu.

Međutim, ljudi su se bojali njena rušenja i plašili su se započeti posao. El-Velid b. el-Mugira je rekao: "Ja ću je prvi početi rušiti!" Uzeo je budak i prišao joj govoreći: "Bože, ne odstupamo od Tvoje vjere! Bože, mi samo želimo dobro!" Potom je srušio stranu između dva ugla, a ljudi su tu noć proveli u iščekivanju. "Čekaćemo", govorili su. "Ako se njemu šta desi, više ništa nećemo rušiti, i vratićemo je kakva je i bila. Ako mu se, pak, ništa ne desi, to će značiti da je Allah zadovoljan s ovim što radimo, pa ćemo rušiti!"

El-Velid je tu noć prespavao mirno i u rano jutro se opet dao na posao. Rušio je on, a s njim su ovoga puta rušili i drugi. Kad su porušili sve do temelja - temelja Ibrahimovih, a.s., - naišli su na nekakvo zeleno kamenje koje je bilo poput kamiljih grba i koje je međusobno bilo čvrsto povezano.

Kurejšijska plemena su zatim sakupila kamenje s ciljem da započnu gradnju. Svako je pleme kamenje kupilo za sebe i počelo se zidati. Međutim, kad su stigli do mjesta na koje je trebalo staviti Crni kamen (el-hadžer el-esved), izbila je svađa. Svako pleme je htjelo da ga ono postavi na to mjesto. Na kraju su se svi povukli ustranu, potražili među sobom saveznike i pripremili se za bitku.

Neki prenosioci tvrde da je Ebu Umejje b. el-Mugira, u to vrijeme najstariji Kurejšija, tada rekao: "Kurejšije! Dajte da vam u tome presudi prvi čovjek koji uđe na vrata ovoga Hrama!" Svi su pristali na to, a na vrata je prvi ušao Božiji Poslanik, s.a.v.s. Ugledavši njega, rekli su: "On je pouzdan čovjek, slažemo se. Ovo je Muhammed!"

Kad im je prišao, rekli su mu o čemu se radi. "Dajte mi jednu tkaninu!", rekao je on na to i potom svojom rukom na nju stavio Crni kamen. "Neka svako pleme uzme za jedan kraj ove tkanine", rekao im je, "i neka ga svi zajedno podignu!" Tako su i učinili. Kad su Kamen digli do njegova mjesta, on ga je tu stavio svojom rukom, a zatim je zidanje nastavljeno.

Navješćenje arapskih vračeva, jevrejskih rabina i kršćanskih svećenika

Jevrejski rabini, kršćanski svećenici i arapski vračevi su govorili o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., još prije njegova poslanstva i isticali da se primaklo njegovo vrijeme. Rabini i svećenici su to kazivali na temelju svojih knjiga u kojima su nalazili njegova obilježja i obilježja vremena u kojem će se pojaviti, dok su arapski vračevi to saznavali preko džina koji su prisluškivali na nebesima. Naime, tada im to još nije bilo branjeno gađanjem zvjezdicama. Vrač ili vračara su često spominjali nešto vezano za njega, ali Arapi tome nisu pridavali važnost. Međutim, kada je Allah poslao Poslanika i kad se dogodilo to što su oni spominjali, oni su to prepoznali.

Kada se vrijeme sasvim primaklo i kad je nastupilo Poslanikovo poslanstvo, šejtanima je onemogućeno prisluškivanje. Između njih i busija koje su zauzimali zarad prisluškivanja, stavljena je pregrada, a oni su gađani zvjezdicama. Džini su tako shvatili da je to zbog neke Allahove odredbe vezane za ljude.

Izgled Božijega Poslanika

Ibn Hišam kaže:

Izgled Božijega Poslanika, s.a.v.s., najbolje dočaravaju riječi 'Umera Mevla Gufre, koji to prenosi od Ibrahima b. Muhammeda b. 'Alija b. Ebi Taliba. On kaže: "Kad bi 'Ali b. Ebi Talib opisivao Božijeg Poslanika, s.a.v.s., govorio bi: "Nije bio ni previše visok, ni previše nizak, već osrednjeg rasta. Nije imao ni previše kovrdžavu a ni sasvim opuštenu kosu, već onako valovitu. Nije bio ni predebeo, a ni butrast. Imao je bijel ten i krupne crne oči s dugim trepavicama, krupne zglobne kosti i pleća, sitne malje po prsima i jake šake i stopala sa malo malja. Kad je hodao nije koračao čvrsto, već kao da ide nizbrdo, a kad bi se okrenuo, okrenuo bi se cijelim tijelom. Među plećkama je imao pečat poslanstva - bio je posljednji poslanik.

Bio je najdarežljiviji čovjek, najsrčaniji, naiskreniji, najpouzdaniji, najblaže naravi i najljepšeg ophođenja. Ko ga prvi put vidi osjeti poštovanje prema njemu, a ko se s njim počne družiti, taj ga zavoli".

Njegov opisivač kaže: "Ni prije ni poslije nisam vidio nikoga sličnog njemu. Mir i blagoslovi Božiji neka su na njega!"

Osobina Božijeg Poslanika prema Indžilu

Ibn Ishak kaže:

Prema meni dostupnim saznanjima, Isa je, sin Merjemin, među onim što mu je objavljeno od Boga u Indžil uvrstio svojim sljedbenicima i opis Božijega Poslanika, s.a.v.s., što je zabilježio i apostol Ivan kad je ispisivao Indžil iz vremena Isaa. U vezi s poslanikom koji će im doći, zapisano je sljedeće:

"Ko mene prezre, prezreo je Gospoda. I da ja nisam, u njihovu prisustvu, činio ono što niko nije činio prije mene, oni grijeha ne bi imali. Ali oni su se, i pored jasnoga znaka, uobrazili i umislili da će me nadvladati, a također i Gospoda. Međutim, riječ koja je u Zakonu mora se ostvariti. Oni su me prezreli nepravedno, pa kada dođe Munhamenna od Gospoda, kojeg će vam Bog poslati, Duh Sveti koji će od Gospoda izaći, on će me potvrditi, a i vi isto tako, jer ste još mnogo prije bili sa mnom. O tome vam kazujem, da ne sumnjate."

Munhamenna na sirijanskom znači Muhammed, a to je na grčkom Baraklitis (mnogo hvaljeni, op. prev.)

Poslanstvo

Kada je Muhammed, Božiji poslanik, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, imao četrdeset godina, Allah mu je, kao milost prema svjetovima i kao radosnu vijest cijelom čovječanstvu, dao poslanstvo. Allah, dželle šanuhu, je od svakog poslanika kojeg je poslao prije Muhammeda, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, uzeo obavezu da će on vjerovati u Njega, priznavati Ga i pomagati Ga protiv Njegovih protivnika. Također je uzeo obavezu da će to oni prenijeti svima onima koji povjeruju u njih i koji ih budu slijedili. Svi poslanici su tu preuzetu obavezu i izvršili.

Od 'Aiše, neka je Allah zadovoljan njome, zabilježeno je sljedeće:

"Prvo čime je Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, započeto poslanstvo, kad ga je Allah odlučio počastiti i na ljude spustiti milost, bili su istiniti snovi. Štogod je Poslanik vidio u snu, to je po pravilu i dolazilo poput jutarnjeg osvita. Allah mu je tako omilio samoću da mu ništa nije bilo draže od nje".

Od 'Abdullaha b. 'Ubejdullaha je zabilježeno da je Božiji Poslanik, izvjesno vrijeme prije no što će mu Allah ukazati posebnu počast i započeti mu poslanstvo, običavao kada radi nečega izađe toliko se udaljiti od naselja da bi mu se kuće izgubile iz vida. Odlazio je u klance Mekke i zalazio duboko u njene doline. Tad mu je svaki kamen i svako drvo pored kojeg je prolazio govorilo: "Mir neka je na tebe, Božiji Poslaniče!" On se okretao oko sebe, gledao desno i lijevo i iza sebe, ali je svuda vidio samo drveće i kamenje. Tako je jedno vrijeme samo gledao i slušao, a onda mu je došao Džibril, 'alejhi-s-selam, i donio mu počast Allahovu, dok se on nalazio u pećini Hira'. Bilo je to u mjesecu ramazanu".

'Ubejd b. 'Umejr kaže:

"Božiji Poslanik, s.a.v.s., je svake godine po jedan mjesec provodio u pećini Hira'. To je inače bio običaj Kurejšija u džahilijjetu, tj. da se posvete pobožnosti, daleko od kipova. Poslanik je to radio svake godine u istom mjesecu, hraneći svakog siromaha koji bi naišao. Kad bi s tim završio, odlazio bi do Ka'be prije no što bi ušao i u svoju kuću. Učinio bi sedam ili više tavafa oko nje, i tek potom odlazio kući.

Kad je nastupio onaj mjesec u kojemu je Allah odredio ukazati mu počast, a bio je to mjesec ramazan, Božiji Poslanik je opet otišao u pećinu Hira', a s njim je bila i njegova porodica. One noći u kojoj ga je Allah počastio objavom, došao mu je Džibril, 'aleji-s-selam, s Božijom porukom.

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je pričao:

"Onda mi je došao Džibril, dok sam ja spavao, na jednoj prostirci od brokata na kojoj je bilo neko pismo. "Čitaj!", rekao mi je. "Ne čitam"[1] , odgovorio sam. Na to me on tako pritisnuo da sam počeo osjećati gušenje. Pomislio sam da je to smrt. Onda me on pustio i opet mi rekao: "Čitaj!" "Ne čitam!", rekao sam, a on me ponovo pritisnuo, tako da sam ja opet pomislio da je to smrt, a onda me pustio. "Čitaj!", rekao je. "Šta ću čitati?!", upitao sam, i on me ponovo počeo gušiti, i ja sam opet pomislio da je to smrt. Zatim me pustio i rekao: "Čitaj!" "Šta ću čitati!?", pitao sam. Tad je rekao: *Čitaj u ime Gospodara tvoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna.* Ja sam to pročitao, a on je ušutio i otišao od mene. Onda sam se probudio, imajući osjećaj da mi je u srcu ispisana knjiga!

Napustio sam pećinu i, kad sam bio na sredini brda, iz neba sam čuo glas: "Muhammede! Ti si poslanik Božiji, a ja sam Džibril!" Stajao sam i gledao u nebo. Na obzorju sam ugledao Džibrila u liku čovjeka sastavljenih nogu. Govorio je: "Muhammede! Ti si Božiji poslanik a ja sam Džibril".

Stajao sam i gledao u njega ne mičući se s mjesta. Onda sam se okrenuo od njega, i dalje gledajući u nebo. Međutim, gdje god sam pogledao, vidio sam ga tamo! Stajao sam tako nepomičan sve dok Hadidža nije poslala ljude da me traže. Oni su otišli uvrh Mekke i vratili se nazad, a ja sam jednako stajao na svome mjestu! Utom je Džibril otišao, i ja sam krenuo svojima. Kad sam došao do Hadidže, sjeo sam uz njeno bedro i nageo se prema njoj. "Gdje si to bio, Ebu Kasime?", upitala me ona. "Ja sam poslala ljude da te traže, pa su išli sve do Mekke i ponovo se vratili nazad!"

Ispričao sam joj cijeli slučaj, a ona je rekla: "Raduj se, amidžiću, i budi čvrst! Tako mi Onoga u čijoj je ruci Hadidžina duša, ja se doista nadam da bi ti mogao biti poslanik ovoga naroda!"

Potom je ustala, skupivši svoju odjeću, i otišla do Vereke b. Nofela, njenog amidžića. On je bio primio kršćanstvo, čitao mnoge knjige i slušao sljedbenike Tevrata i Indžila. Ispričala mu je sve što joj je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao da je vidio i čuo. Vereka je rekao: "Presveti! Presveti! Tako mi Onoga u čijoj je ruci Verekina duša, ako si mi sve pravo kazala, Hadidža, onda znači da mu je došao najodabraniji melek, onaj koji je dolazio Musau! On je, znači, doista poslanik svoga naroda. Reci mu to, neka bude čvrst!"

Hadidža se zatim vratila Božijem Poslaniku i ispričala mu šta mu je rekao Vereka. Poslanik je, pošto je bio završio svoju osamu, otišao do Ka'be i činio radnje koje je i ranije običavao činiti. Vereka mu se obratio: "O sine brata mojega, ispričaj mi sve što si vidio i čuo!" Kad mu je Poslanik ispričao,

1. U drugoj predaji stoji: "Ja ne znam čitati!"

rekao je: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ti si doista poslanik ovoga naroda! Tebi je došao najodabraniji melek - isti onaj koji je dolazio Musau. Ti ćeš sigurno u laž biti utjerivan, sigurno ćeš biti vrijeđan, prognan i napadan! A ako ja dočekam taj dan, ja ću sigurno Allaha pomoći; On zna kako!" Potom je spustio svoju glavu prema njemu i poljubio ga u tjeme.

Poslanik se, nakon toga, vratio svojoj kući.

Početak objave Kur'ana

Objava Kur'ana je Božijem Poslaniku, s.a.v.s., započeta u mjesecu ramazanu. Allah, dž.š., kaže: *U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, Upute za ljude i jasnih dokaza Prave staze, i lučenja Istine od laži.* (El-Bekare, 185.). *Zbilja, Mi smo ga počeli objavljivati u noći Kadr! A šta ti misliš, šta je noć Kadr? Noć Kadr bolja je od hiljadu mjeseci! Meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, u njoj silaze zbog odluke svake, u njoj je spas sve dok zora ne svane!* (El-Kadr).

Također je rekao: *Ha Mim. Tako Mi Jasne Knjige, Mi smo je zbilja u blagoslovljenoj noći objavljivati počeli, i Mi smo opominjatelji, u njoj se svaka mudra stvar raščlanjuje, po zapovijedi od Nas!* (El-Duhan, 1.-5.). *Doista, one koji između vas leđa okrenuše na Dan kad su se mnoštva dva sukobila...* (Alu 'Imran, 155). Taj sukob je bio između Božijega Poslanika, s.a.v.s., i idolopoklonika, na Bedru.

Islam Hadidže bint Huvejlid

Hadidža bint Huvejlid je povjerovala u njega kao poslanika i držala za istinito sve što mu je dolazilo od Allaha. Ona mu je nesebično pomagala u tome i bila je prva koja je povjerovala u Allaha i Njegova Poslanika i u istinitost onoga što dolazi od Njega. Allah je time olakšao Svome Poslaniku, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji. Sve neprijatnosti koje je slušao i sva utjerivanja u laž koja su ga jako rastuživala, Allah je preko nje otklanjao od njega, čim bi joj se vratio. Ona ga je bodrila, ona ga je tješila, izražavala svoju nepokolebljivu vjeru u njega i umanjivala značaj onoga što su mu priređivali ljudi.

Božiji Poslanik je rekao: "Naređeno mi je da Hadidžu obradujem kućom od brušenog biserja, u kojoj nema ni buke ni muke!"

Prekid objave

Poslaniku je potom neko vrijeme obustavljeno slanje objave, što ga je bilo sasvim opteretilo, i čega se je pobojao. Onda mu je došao Džibril sa surom El-Duha, u kojoj mu se njegov Gospodar koji ga je i počastio objavom, kune: *Tako mi jutra, i noći kada nastupi s tminama, - Gospodar tvoj, zbilja, nije te napustio ni omrznuo!*, tj.nije te napustio i ostavio, nije te zamrzio pa te opet zavolio, *Zbilja, Onaj svijet bolji je za tebe od Svijeta Ovoga*, tj. ono što Ja imam za tvoj povratak Meni, doista je bolje od počasti koju sam ti najprije na dunjaluku dao, *a Gospodar tvoj tebi će podariti, pa ćeš zadovoljan biti!*, tj. daće ti pobjedu na dunjaluku i nagradu na ahiretu. *Zar te siročetom ne nađe, pa ti utočište dade, i zalutalim te nađe, pa ti Pravu stazu dade, i siromahom te nađe, pa te bogatim učini!*. Allah mu napominje kako mu je već od samog početka ukazivao počast, i kako mu je blagodat dao u sirotinjstvu njegovu, u siromaštvu i u nepoznavanju prave vjere kad ga je, milošću Svojom, iz svega toga izbavio. *Siroče kad je po srijedi - ne ucvili, prosjak kad je po srijedi - ne podvikni!*, tj. ne budi silan i ohol, niti oduran i grub prema Allahovim bespomoćnim robovima. *I o blagodati Gospodara svoga kazuj ti!*, tj. govori o blagodati i počasti u vidu poslanstva koje ti je došlo od Allaha, odnosno spomeni to i pozovi k tome!

I Poslanik je počeo govoriti o blagodati koju je Allah dao njemu, a s njim i ostalim ljudima. Govorio je o svom poslanstvu tajno, onoj rodbini u koju je imao povjerenje.

Prvi muslimani

Prvi muškarac koji je povjerovao u Božijeg Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, koji je klanjao sa njim i povjerovao u sve što mu je došlo od Uzvišenoga Allaha, bio je ‘Ali b. Ebi Talib, kada je imao samo deset godina.

Jedna od Božijih blagodati prema ‘Aliju b. Ebi Talibu jest njegov boravak u kući Božijega Poslanika. Kurejšije su, naime, jedanput bile zapale u veliku krizu, a Ebu Talib je imao puno čeljadi. U toj situaciji Poslanik se obratio svom amidži ‘Abbasu, koji je bio jedan od najimućnijih ljudi Benu Hašima. "'Abbas", rekao mu je, "tvoj brat Ebu Talib ima mnogo čeljadi, a vidiš kakva je nestašica zadesila ljude, pa hajde da mu to breme malo olakšamo: da mu uzmemo po jednog sina, i da mu tako koliko-toliko olakšamo!" ‘Abbas je pristao na to, pa su se odmah zaputili Ebu Talibu. "Hoćemo da te malo rasteretimo", rekli su mu, "dok ova kriza ne mine". "'Ukajla mi ostavite", odgovorio je Ebu Talib, "pa radite šta hoćete!"

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je uzeo 'Alija i priljubio ga uzase, a 'Abbas je uzeo Dža'fera. Na taj način je 'Ali ostao s Poslanikom sve do dolaska Objave. Slijedio ga je, povjerovao u njega i prihvatao sve što je objavljivano.

Neki učenjaci navode da je Božiji Poslanik, kad god bi nastupilo namasko vrijeme, odlazio u klance Mekke, i da je uvijek sa njim išao i 'Ali b. Ebi Talib, krijući se od oca, amidža i drugih ljudi. Tamo su zajedno obavljali namaze i vraćali se tek noću. Tako su činili danima, sve dok jedanput Ebu Talib nije naišao na njih dok su bili u namazu. "Eh, bratiću!", rekao je Božijem Poslaniku. "Kako vidim, ti ispovijedaš neku novu vjeru!?" "Da, amidža!", odgovorio je Poslanik. "Ovo je Allahova vjera, vjera Njegovih meleka, Njegovih poslanika i vjera našeg praoca Ibrahima. Allah me je s njom poslao ljudima kao poslanika. Ti si, amidža, najpreči da te posavjetujem i pozovem ovoj uputi, i ti si najpreči da mi se odazoveš i u ovom me potpomogneš!" Ebu Talib je odgovorio: "Ja se, bratiću, ne mogu odvojiti od vjere svojih otaca i od njihovih običaja, ali tebi, Boga mi, dok sam ja živ ništa nažao neće biti učinjeno!"

Zatim je islam primio Ibn Šurahbil b. Ka'b b. 'Abduluzza (Zejd b. Harisa). Njega je, kao roba iz Šama, doveo Hakim b. Hizam b. Huvejlid. Kad je kod njega došla strina mu Hadidža, tada već žena Božijega Poslanika, on joj je rekao: "Eto, strina, uzmi sebi jednog od tih dječaka!", i ona je odabrala Zejda. Ugledavši ga kod nje, Poslanik ju je zamolio da ga pokloni njemu, i ona mu ga je poklonula. On ga je oslobodio i posinio. Bilo je to prije početka Objave.

Islam je zatim primio Ebu Bekr b. Ebi Kuhafe. Pravo ime mu je 'Atik, dok je ime Ebu Kuhafe Osman. Ebu Bekr je, neka Allah bude zadovoljan njime, svoje primanje islama objelodanio, te ljude počeo pozivati Allahu i Njegovu Poslaniku! On je bio blizak svome narodu, vrlo omiljen i pristupačan. Bio je najbolji poznavalac kurejšijske genealogije i najviše je znao o njima, i dobro i loše. Bio je trgovac, poznat po svojoj moralnosti i dobročinstvu. Ljudi su dolazili kod njega i mnogo se družili s njim zbog njegova znanja, trgovačkih poslova i ugodna razgovora. On je svakoga od njih, u kojega je imao povjerenja, pozvao Allahu i islamu. Na taj način su islam primili: 'Usman b. 'Affan, El-Zubejr b. El-'Avam, 'Abdurrahman b. 'Avf, Sa'ad b. Ebi Vekkas i Talha b. 'Ubejdullah. Dakle, njih osmerica su bili prvi muslimani. Obavljali su namaz i dijelili milostinju.

Potom su islam primili: Ebu 'Ubejde b. El-Džerrah, Ebu Selema b. 'Abdulesed, El-Erkam b. Ebi el-Erkam[1] , 'Usman b. Maz'un i njegova dva

1. U njegovoj kući se Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, skrivao od mekkanskih Kurejšija, i u njoj pozivao ljude u islam. Kuća se nalazila na brežuljku Safa. To je tako trajalo sve dok broj muslimana, s 'Umerovim prihvaćanjem islama, nije dostigao četrdeset ljudi, nakon čega su izašli iz te kuće.

brata: Kudame i 'Abdullah, 'Ubejde b. El-Haris, Se'id b. Zejd b. 'Amr i njegova žena Fatima, sestra Omera b. El-Hattaba, Esma', kći Ebu Bekrova, 'Aiša, kći Ebu Bekrova, koja je tada bila mala djevojčica, Habbab ibn el-Eretti, 'Umejr b. Ebi Vekkas, 'Abdullah b. Mes'ud, Mes'ud b. El-Karijj, Selit b. 'Amr, Ajjaš b. Ebi Rebi'a i njegova žena Esma' bint Selame, Hunejs b. Huzafe, 'Amir b. Rebi'a, 'Abdullah b. Džahš i njegov brat Ebu Ahmed, Dža'fer b. Ebi Talib i njegova žena Esma' bint 'Umejs, Hatib b. El-Haris i njegova žena Fatima bint el-Mudžellil, njegov brat Hattab i žena mu Fukejha bintu Jesar, Mu'ammer b. El-Haris, El-Saib b. 'Usman b. Maz'un, El-Muttallib b. Ezher i njegova žena Remla bint Ebi 'Avf, El-Nuhham čije je pravo ime Nu'ajm b. 'Abdullah, 'Amir b. Fuhejra, Halid b. Se'id b. El-'As i njegova žena Emina bint Half, Hatib b. 'Amr, Ebu Huzejfe b. 'Utbe b. Rebi'a, Vakid b. 'Abdullah, Halid, 'Amir, 'Akil i Ijjas benu el-Bekir b. 'Abd Jalil, 'Ammar b. Jasir i Suhejb b. Sinan el-Rumi.[1]

Javno pozivanje u islam

Ubrzo potom, Mekkelije su počele u grupama ulaziti u islam, kako muškarci tako i žene. U gradu se o islamu puno pričalo, a priča o njemu širila se na sve strane.

Uzvišeni Allah je zatim naredio Svome Poslaniku da javno obznani ono što mu dolazi od Njega, da ljude s tim upozna i da ih pozove da to slijede. Period tajnog pozivanja u vjeru, dakle do naredbe o njenom javnom obznanjivanju, trajao je tri godine. Potom je Uzvišeni Allah objavio: *Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani!* (El-Hidžr, 94.), zatim: *I opominji rodbinu svoju najbližu i budi ljubazan prema vjernicima koji te slijede! A ako te ne budu poslušali, ti reci: Ja samo jasno opominjem* (Eš-Šu'ara', 214.).

Ashabi Božijega Poslanika su, kad bi htjeli namaz obaviti, odlazili u klance i to činili u potaji od svoga naroda. Tako se jedanput, dok je Sa'ad b. Ebi Vekkas tamo u jednom klancu Mekke obavljao namaz s grupom ashaba Božijeg Poslanika, pred njima pojavila grupa mušrika i počela ih provocirati i vrijeđati zbog toga što su radili, i naposljetku ih napala. Sa'ad b. Ebi Vekkas je tada jednog mušrika udario devinom viličnom kosti i rasjekao mu glavu. Bila je to prva proljevena krv u islamu.

1. Suhejb je ustvari bio Arapin. Rimljani su ga još kao dječaka odveli u roblje, pa je bio skoro zaboravio arapski jezik. Zatim ga je kupio jedan čovjek iz plemena Kelb i prodao ga u Mekki. Kupio ga je 'Abdullah b. Džud'an i oslobodio ga. U jednom hadisu stoji: "Suhejb je prethodnik Rimljana!"

Kad je Božiji Poslanik, s.a.v.s., počeo javno svoj narod pozivati u islam, kako mu je to Allah naredio, njegov narod se nije distancirao od njega, niti mu proturiječio, sve dok nije počeo spominjati i napadati njihova božanstva. Kad je to učinio, počeli su ga ozbiljnije motriti i proturječiti mu. Zajednički su se okrenuli protiv njega i izrazili mu svoje neprijateljstvo. Izuzetak su činili samo oni koje je Allah zaštitio islamom, no oni su bili malobrojni, i krili su se.

Naklonost prema Božijem Poslaniku izrazio je njegov amidža Ebu Talib. On ga je štitio i zauzimao se za njega, dok je Božiji Poslanik ustrajavao na Božijoj zapovijedi i javno pozivao u islam. Od toga ga ništa nije moglo odvratiti.

Kad su Kurejšije najzad shvatile da Božiji Poslanik, s.a.v.s., neće uvažiti nijednu njihovu primjedbu vezanu za njegovo odvajanje od njih i osudu njihovih božanstava, i kad su vidjele da mu je naklonjen i njegov amidža Ebu Talib koji ga je štitio i odbijao da im ga preda, među sobom su izabrali najviđenije ljude i uputili ih Ebu Talibu. "Ebu Talibe", rekli su mu, "tvoj bratić vrijeđa božanstva naša, osuđuje našu vjeru, naša poimanja smatra glupim, a pretke nam zabludjelim. Zato, ili nas ga riješi, ili ga prepusti nama!"

Ebu Talib je uljudno razgovarao s njima, ljubazno odgovarao na njihove upite, i oni su se mirno razišli.

Božiji Poslanik je, međutim, i dalje radio svoj posao - objašnjavao je Allahovu vjeru i ljude pozivao u nju. Razdor između njega i Kurejšija je tako bivao sve veći, a dvije skupine su se sve više udaljavale i prezirale među sobom. Kurejšije su sve češće među sobom spominjale Božijeg Poslanika i jedni druge bodrili i huškali na njega.

Zatim su ponovo otišli do Ebu Taliba. "Ebu Talibe", rekli su. "Ti si ozbiljan čovjek, cijenjen i poštovan među nama. Mi smo te zamolili da spriječiš svoga bratića, ali ti to nisi učinio. Mi više ne možemo trpjeti da on vrijeđa pretke naše, da naša poimanja drži nesuvislim i da nam omalovažava božanstva. Ili ga ti zaustavi, ili ćemo se mi s njim obračunati, a i s tobom, pa ko nadjača!"

Ebu Talib je odmah potom poslao po Božijeg Poslanika. "Bratiću moj!", rekao mu je, došli su mi ljudi iz tvoga naroda i rekli mi to i to...", prepričao mu je cijeli razgovor, "pa eto, sačuvaj i mene i sebe! Nemoj me opterećivati onim što nisam u stanju podnijeti!"

Božijem Poslaniku, s.a.v.s., učinilo se da je njegov amidža promijenio mišljenje, da mu više neće pružati zaštitu i da će ga, budući da ga više nije u stanju štititi, ostaviti na cjedilu. Rekao mu je: "Amidža, tako mi Allaha, kada

bi mi oni Sunce stavili u moju desnicu, a Mjesec u ljevicu, s tim da ovo napustim, ja to ne bih napustio, pa bilo da to Allah osnaži ili da stradam na ovome putu!" Zatim je zasuzio, pa zaplakao; a onda ustao. Kad je krenuo, Ebu Talib ga je pozvao. "Okreni se, bratiću!", rekao je i Poslanik se okrenuo. "Idi i govori šta hoćeš. Ja te, Boga mi, ničemu neću dati!"

Kad su Kurejšije saznale da je Ebu Talib odbio napustiti i prepustiti Božijega Poslanika, te da se nije solidarisao s njihovim neprijateljstvom prema njemu, ponovo su došli kod njega, ovog puta s 'Ummaretom ibn el-Mugirom. "Ovo je 'Ummare b. el-Velid, Ebu Talibe", rekli su mu, "najkurpulentiji i najljepši kurejšijski mladić - uzmi ga sebi za ispomoć, i kao krvarinu, pa i posini ga; eto, tvoj je!..., a nama predaj svoga bratića koji je napustio tvoju vjeru i vjeru predaka tvojih, koji je razbio zajednicu tvoga naroda i koji je ustvrdio da su glupa njihova shvaćanja - pa da ga ubijemo! Jedan za jednoga!"

"Ružno je to što mi nudite!", odgovorio je Ebu Talib. "Zar da mi vi date svoga sina da vam ga hranim, a da ja vama dam svoga da ga ubijete!? To, Allaha mi, nikada neće moći!"

El-Mut'im b. 'Addi je na to rekao: "Bogami, Ebu Talibe, tvoj narod je pravedno postupio prema tebi i mnogo se trudio da se riješi onog što i ti mrziš, ali ne vidim da išta hoćeš prihvatiti od njih!" "Nisu pravedni prema meni", odgovorio mu je Ebu Talib, "no ti si se, Mut'ime, sav upregao da me staviš na cjedilo i da okreneš narod protiv mene. Ali, eto, čini što ti je drago!"

Od sporazuma tako nije bilo ništa. Sukob se sve više rasplamsavao, ljudi su zapadali u sve veća neprijateljstva i nasrtaji jednih na druge su bivali sve češći. Kurejšije su sve energičnije zahtijevali da se otkrije svaki čovjek iz njihovih plemena koji je prišao Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i koji je primio islam. Svako pleme je potom požurilo da "svoje" muslimane kazni i odvrati ih od njihove vjere. Poslanika je Allah zaštitio od njih njegovim amidžom Ebu Talibom.

Vidjevši sve ono što su činile Kurejšije, Ebu Talib je obišao plemena Benu Hašim i Benu el-Muttalib i pozvao ih da zajedno s njim štite Božijega Poslanika i stanu u njegovu odbranu. Oni su se sakupili kod njega i podržali ga, a jedini izuzetak je bio Ebu Leheb, prokleti neprijatelj Božiji.

Šta je Velid b. Mugira rekao za Kur'an

Kod uglednog Mekkelije, Velida b. Mugire, bila se sakupila jedna grupa Kurejšija, u vrijeme kad je nastupala sezona hadža. "Kurejšije!", rekao

im je, "evo nastupa i ova sezona, i u njoj će vam doći mnoge arapske delegacije. Oni su, nesumnjivo, čuli za tog vašeg sugrađanina i vi zato morate zauzeti jedinstven stav od kojeg niko neće odstupiti, pa da jedni druge pobijate, ili se u izjavama razlikujete."

"Eto tebe, Benu 'Abdi Šems", rekli su mu oni, "reci ti! Izreci nam stav koji ćemo zauzeti."

"Ne, ne!, odgovorio je on. "Vi ćete reći, a ja ću slušati."

"Reći ćemo da je vrač", rekli su, a on je dodao: "Ne, Boga mi, on nije vrač! Vračevi su nama odveć poznati. To što on ima nije nikakvo mrmljanje vrača niti njegovo gukanje!" "Onda ćemo reći da je lud", nastavili su. "Nije ni lud", rekao je on. "Mi smo viđali ludilo i dobro znamo šta je ono. To što je kod njega ne izaziva mu gušenje, trzanje ili bulažnjenje." "Pa da reknemo da je pjesnik!" "Nije ni pjesnik!", odgovorio je. "Mi sasvim dobro znamo sve oblike poezije: i zedžer[1] , i hezedž[2] , i karid[3] ; znamo i vesele i tužne pjesme. Ono kod njega nije poezija!" "Reći ćemo da je čarobnjak!" "Nije ni čarobnjak!", rekao je on. "Svi smo često viđali čarobnjake i njihove čarolije. Ono je kod njega ipak nešto drugo - nije ni njihovo puhanje, ni njihovi uzlovi!"

"Pa dobro, šta ti veliš, Ebu 'Abdi Šems?!", upitali su.

"Boga mi, u njegovim riječima doista ima neke čudne slasti!", odgovorio je. "Stablo im je prava hurma a krošnja tek ubran plod! Šta god da kažete, vidjeće se da nije to! Ipak, biće najbolje da kažete da je čarobnjak, da govori čarolije kojima rastavlja čovjeka od čovjeka, muža od žene, čovjeka od njegove porodice."

S tim su se razišli od njega. Zatim su zasjeli na svim prilazima Mekki i kako su ljudi dolazili na hadž, svakoga od njih su upozoravali na Poslanika i skretali mu pažnju na ono što je kod njega.

O Velidu b. Mugiri Uzvišeni Allah je objavio sljedeće: *Ostavi Meni onoga što ga Ja sam stvorih, kome Ja imetka velikog pružih, i sinova prisutnih, i čašću ga počastih! A on potom, da mu još i povećam, žudi! Nikako! On je inadžija spram Naših Znakova.* (El-Muddesir, 11.-16.).

Spomenuta grupa Kurejšija je tako govorila o Božijem Poslaniku, s.a.v.s., svakom čovjeku kojeg je susrela. Tako su mnogi Arapi tog hadža prvi put čuli za Božijeg Poslanika! Na taj način je priča o njemu zajedno s hodočasnicima otišla iz Mekke i proširila se na sve strane arapske postojbine.

---

1. Zedžer - pjesnički metar od šest stopa
2. Hezedž - pjesnički metar od četiri stope
3. Karid - pjesništvo općenito

Šta je Božiji Poslanik doživio od svog naroda

Kurejšije su sve teže podnosile situaciju i sve više ih je pritiskalo neprijateljstvo koje su gajili prema Božijem Poslaniku i onim koji su primili islam. Tako su proste ljude sve žešće okretali protiv njega, predstavljali ga kao lašca i izlagali ga raznim neprijatnostima. Pripisivali su mu pjesništvo, čarobnjaštvo, vračanje i ludilo. Istovremeno, Božiji Poslanik, s.a.v.s., javno je ispoljavao Božiju zapovijest i ništa ni od koga nije skrivao. Također je otvoreno isticao manjkavosti njihove vjere, otuđenost kipova koje su obožavali i svoje nepristajanje na njihovo nevjerstvo.

'Abdullah b. 'Amr b. el-'As kaže:

"Došao sam kod njih i jednoga dana su se, u kutu Ka'be, sastali svi njihovi uglednici. Zapodjenuo se razgovor o Božijem Poslaniku, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, i oni su rekli: "Nikada ništa nismo vidjeli što bi nalikovalo onom što je kod tog čovjeka, a što evo tako dugo trpimo! On se poigrava s našim shvaćanjima i vrijeđa naša božanstva. Trpimo baš krupnu stvar!"

I dok su oni tako razgovarali, naišao je Božiji Poslanik. Išao je pravo prema njima i zaustavio se kod Crnog kamena. Zatim je prošao pored njih, čineći tavaf oko Ka'be. Dok je prolazio pored njih, oni su mu dobacivali neke ružne riječi, što se jasno odražavalo na njegovu licu; ja sam to sasvim dobro vidio. Kad je i po drugi put prošao pored njih, oni su opet isto postupili, i opet se to odrazilo na njegovu licu. Nakon što su to učinili i treći put, Poslanik se zaustavio i obratio im se riječima: "Čujte, Kurejšije! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja vam donosim propast ako mi ne povjerujete!"

Te njegove riječi su ostavile snažan dojam na prisutne, i svi su ostali nepomični. Onaj koji ga je prije toga najviše vrijeđao, on mu se sada obraćao najljepšim riječima: "Idi, Ebu Kasime!", govorio mu je. "Ti, Boga mi, nikada nisi bio neznalica!"

I Božiji Poslanik, s.a.v.s., je otišao. Oni su se, međutim, sutradan ponovo sastali na istom mjestu, i ja sam opet bio sa njima. Jedni drugima su govorili: "Sjetite se šta je jučer bilo - čak i kad vam je rekao ono što ne volite čuti, vi ste ga pustili!"

I dok su oni tako razgovarali, opet se pojavio Božiji Poslanik! Svi su skočili kao jedan, i okružili ga. "Jesi li ti onaj što to i to govori?!", pitali su ga, navodeći vrijeđanje njihovih božanstava i vjere koju su ispovijedali. "Da, ja sam taj koji to kaže!", odgovorio je Poslanik.

Tada sam vidio kako jedan od njih uhvati za nabor njegova ogrtača i

kako Ebu Bekr, neka je Allah zadovoljan sa njim, stade ispred njega i plačući reče: "Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što govori: *Moj Gospodar je Allah*?!"

Nakon toga su se razišli. To je najgore što sam ja vidio da su mu učinile Kurejšije."

Hamzino primanje islama

Pričao mi je jedan čovjek koji je primio islam, a koji je imao izrazito jako pamćenje:

"Ebu Džehl je kod Safe prošao pored Božijega Poslanika, s.a.v.s., i tu ga strašno izgrdio i izvrijeđao, i snažno se okomio na njegovu vjeru i ponašanje. Poslanik mu na to ni jednom riječju nije uzvratio, ali je to čula gospodarica 'Abdullaha b. Džud'ana koja je bila tu u svojoj kući. Ebu Džehl se zatim okrenuo i otišao kod grupe Kurejšija koji su sjedili pored Ka'be, i sjeo s njima.

Ubrzo zatim naišao je Hamza b. 'Abdulmuttalib, r.a., koji se upravo vraćao iz lova, opasan svojim lukom. Inače, imao je i jednu bakarnu praćku kojom je bacao kamen i tako plašio divljač. Kad bi se vraćao iz lova, zaustavljao bi se pored Kurejšija, pozdravljao se i zapodijevao razgovor. Bio je najcjenjeniji i najsmjeliji mladić među Kurejšijama.

Kad je prolazio pored 'Abdullahove gospodarice, a Poslanik se već bio vratio svojoj kući, ona mu je rekla: "Ebu 'Ummare, da si samo vidio šta je maločas Ebu el-Hakem b. Hišam uradio tvome bratiću Muhammedu! Zatekao ga je ovdje kako sjedi i jako ga izgrdio i izvrijeđao, i svašta mu ružnoga izgovorio. Zatim je otišao, a Muhammed mu ni riječi nije prozborio!"

Hamza se na to žestoko rasrdio i odmah ubrzao korak, ni pred kim se ne zaustavljajući. Spremao se da kazni Ebu Džehla, čim ga susretne. Ušavši u Hram, ugledao ga je kako sjedi među ljudima i istog časa krenuo prema njemu. Čim mu se primakao, zamahnuo je svojim lukom i snažno ga udario po glavi, tako da mu je napravio veliku brazgotinu. "Zar da ga vrijeđaš, a i ja sam u njegovoj vjeri!", uzviknuo je. "I ja kažem ono što on kaže, pa reci ono meni ako smiješ!"

Ljudi iz plemena Benu Mahzum su skočili prema Hamzi s namjerom da pomognu Ebu Džehlu, no on im je rekao: "Pustite Ebu 'Ummaru! Ja sam zaista izvrijeđao njegova bratića, i to vrlo ružno!"

Hamza je na taj način prihvatio islam i priklonuo se Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Kad je on primio islam, Kurejšijama je bilo jasno da je Poslanik dobio veliku pomoć i zaštitu. Znali su da će Hamza uvijek stati iza njega. Zbog toga su se klonuli mnogo čega što su ranije radili.

Šta je 'Utbe b. Rebi'a rekao o Božijem Poslaniku

Zabilježeno je da je 'Utbe b. Rebi'a, inače vrlo ugledan i poštovan čovjek, jedanput, sjedeći među Kurejšijama dok je Božiji Poslanik, s.a.v.s., sam bio u Hramu, rekao: "Hoćete li, Kurejšije, da ja odem do Muhammeda i da s njim porazgovaram? Iznijeću mu više prijedloga i on će vjerovatno neke od njih prihvatiti. Šta god da prihvati, mi ćemo se s tim složiti, ali da nas se prođe!"

Bilo je to neposredno nakon Hamzinog ulaska u islam kada su vidjeli da se broj muslimana stalno povećava. "Svakako, Ebu el-Velide!", odgovorile su Kurejšije. "Otiđi do njega i porazgovaraj s njim!"

'Utbe je odmah ustao, otišao do Božijeg Poslanika i sjeo pored njega. "Bratiću", rekao mu je, "ti si, kao što znaš, vrlo ugledan član našeg plemena i po svom porijeklu među nama zauzimaš značajno mjesto. Međutim, svom narodu dolaziš s vrlo opasnom stvari kojom razbijaš njihovo jedinstvo, potcjenjuješ njihova shvaćanja i vrijeđaš običaje njihovih predaka! Stoga me slušaj! Ja ću pred tebe iznijeti više prijedloga, a ti o tome dobro razmisli. Nadam se da ćeš bar nešto prihvatiti!"

"Reci, Ebu el-Velide!", odgovorio mu je Poslanik, "slušam te".

"Bratiću", nastavio je 'Utbe, "ako time što nudiš narodu želiš postići bogatstvo, mi ćemo ti sakupiti našega blaga tako da ćeš biti najimućniji među nama! Ako pak želiš položaj, imenovat ćemo te našim prvakom i ništa nećemo uraditi mimo tebe, a ako hoćeš vlast, proglasit ćemo te svojim kraljem! Isto tako, ako je taj što ti dolazi demon, kojeg ti vidiš, a kojeg nisi u stanju odagnati od sebe, mi ćemo ti potražiti lijeka, i za to uložiti svoj imetak sve dok te ne spasimo od njega. Ta možda je džinn-pratilac savladao čovjeka da bi se gojio na njegov račun!"

Sve dok je 'Utbe govorio, Božiji Poslanik ga je mirno slušao. Potom je rekao: "Jesi li završio, Ebu el-Velide?" "Jesam", odgovorio je on. "Sada ti čuj mene!", nastavio je Poslanik. "U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog", započeo je, *Ha Mim. Objava je od Milostivog, Svemilosnog, Knjiga čiji su ajeti jasno izloženi, Kur'an na arapskom jeziku za ljude koji znaju, vjesnik radosnih vijesti i opomena - pa opet većina njih glavu okreće, neće ni da čuje. "Srca naša su", govore oni, "pod pokrivačima, daleko od onoga čemu nas ti pozivaš.* (Fussulet, 1.-5.).

Poslanik mu je i dalje učio ovu suru, a on je šutio. Zabacio je ruke za leđa i oslonjen na njih pažljivo slušao. Poslanik se zaustavio na riječi koja je označavala sedždu i pao ničice na tle. "Jesi li čuo, Ebu el-Velide, jesi li čuo?!", pitao ga je. "Pa eto ti, kako hoćeš!"

'Utbe se zatim vratio svome društvu. Dok je išao prema njima, oni su među sobom komentirali: "Kunemo se Bogom da se Ebu el-Velid vraća s drukčijim izrazom lica od onog s kojim je otišao!" Kad je sjeo među njih, upitali su ga: "Šta ima Ebu el-Velide?" "Ima to", odgovorio je, "da sam čuo takve riječi kakve nikada ranije nisam čuo! Boga mi, one nisu pjesništvo, a nisu ni čarolija, niti vradžbina! Poslušajte me, Kurejšije, i učinite mi to - pustite tog čovjeka s onim što ima kod sebe i izmaknite se! One riječi koje sam čuo od njega, daleko će se čuti. Ako ga drugi Arapi onemoguće da ispovijeda novu vjeru, na taj način ćete ga se riješiti i vi, a da se ne umiješate u to, a ako ih on pridobije, pa - njegova vlast će biti vaša vlast, i tako ćete, zahvaljujući njemu, biti najsrećniji ljudi!"

"Bogme je on, Ebu el-Velide, i tebe opčarao svojim jezikom!", rekli su oni.

"To je moje mišljenje", kazao je on, "a vi činite što vam je volja!"

Šta je bilo između Božijeg Poslanika i kurejšijskih prvaka

Islam se sve više širio Mekkom među kurejšijskim plemenima, a prihvaćali su ga i muškarci i žene. Kurejšije su hapsile koga su stigle i odvraćale koga su mogle odvratiti. Onda su se sastali velikodostojnici svakog plemena: 'Utbe b. Rebi'a, Šejbe b. Rebi'a, Ebu Sufjan b. Harb, El-Nadr b. el-Haris, Ebu el-Bahteri b. Hišam, El-Esved b. el-Muttallib, Zeme'a b. el-Esvd, El-Velid b. el-Mugira, Ebu Džehl b. Hišam, 'Abdullah b. Ebi Umejje, El-'Asi b. Vail, Nubejh i Munebbeh. Dogovorili su se da pozovu Muhammeda na razgovor i priprijete mu. Poručili su mu: "Najugledniji ljudi tvoga naroda su se sastali zbog tebe, da porazgovaraju s tobom, pa dođi!"

Poslanik se odmah odazvao njihovu pozivu i pošao im žureći, misleći da su najzad pristali na ono čemu ih je pozivao. Poslanik je mnogo brinuo za njih, silno im želio uputu i teško podnosio njihove uvrede. Prišao im je i sjeo kod njih. "Muhammede!", rekli su mu, "zovnuli smo te da porazgovaramo s tobom. Tako nam Boga, ne znamo da je ijedan Arapin tako nasmuo na svoj narod kao što si ti nasmuo na svoj: uvrijedio si pretke, osramotio vjeru, izgrdio bogove, omalovažio naša shvaćanja, unio razdor u zajednicu... Jednostavno, ništa ružno nije ostalo a da ga ti nisi unio u naše odnose! I sad nam reci: ako to činiš radi imetka, mi ćemo ti ga toliko sakupiti da ćeš biti najimućniji među nama! Ako pak težiš položaju, imenovat ćemo te za našeg prvaka, a ako želiš vlast, proglasit ćemo te našim kraljem! Na kraju, ako je taj što ti dolazi i što ga ti vidiš - demon koji te spopao, mi ćemo ti plaćati liječenje sve dok te ne izbavimo od njega i ne obuzdamo ga!"

Božiji Poslanik, s.a.v.s., im je odgovorio: "Nije ništa od toga što rekoste! S onim s čim vam dolazim ja ne tražim ni vaše imetke, ni položaj među vama, ni vlast nad vama. Allah me šalje kao poslanika, objavljuje mi Knjigu i naredio mi je da vam prenesem radosnu vijest i opomenu. Ja vam dostavljam objavu svoga Gospodara i lijepo vas savjetujem. Ako to prihvatite od mene, bit će to vaša sreća i na ovom i na budućem svijetu, a ako me odbijete, ja ću se strpjeti i ustrajati u onome što mi Bog naređuje - sve dok On ne presudi među nama!" "Muhammede!", rekli su oni, "ako već ne prihvaćaš ništa od onog što smo ti predložili..., pa, ti znaš da nema tješnjeg mjesta od ovog našeg, da nigdje nema manje vode i da niko ne živi teže od nas. Zamoli onda tog svog Gospodara, koji te je s tim poslao, da nas oslobodi ovih brda koja nas pritišću, da nam proširi naše mjesto i kroz njega nam provede rijeke, poput onih u Šamu i Iraku; i da nam pošalje neke pretke naše, a među njima i Kusajja b. Kilaba, jer on je bio najveći pobornik istine, pa da njih pitamo o tome o čemu nam govoriš - da li je to istina ili je laž! Ako to oni potvrde, i ako uradiš to što tražimo od tebe, povjerovaćemo ti i tako znati tvoje mjesto kod Allaha! - tad ćemo biti sigurni da te je on doista poslao kao poslanika, kao što tvrdiš!"

Poslanik im je, mir i blagoslovi Božiji neka su na njega, odgovorio: "Ja vam nisam zato poslan, već vam od Allaha donosim ono s čim me je On poslao, i već sam vas izvijestio o tome. Ako to prihvatite, ono će biti vaša sreća i na ovom i na budućem svijetu, a ako me odbijete, ja ću se strpjeti i ustrajati u onome što mi Bog naređuje - sve dok On ne presudi među nama!"

"Ako to nećeš učiniti za nas, onda učini za sebe! Moli svog Gospodara da s tobom pošalje i jednog meleka koji će potvrđivati ono što ti govoriš i koji će nas odvratiti od tebe! Zamoli ga još da ti da bašče i dvorce, i blago od zlata i srebra, i da ti tako ispuni ono za čim, koliko mi vidimo, žudiš! Ta, i ti hodaš po trgovima kao i mi, i ti tražiš sredstva za život, kao i mi... Tako ćemo znati tvoju vrijednost i mjesto kod tvog Gospodara!"

Božiji Poslanik im je odgovorio: "Ne, to neću učiniti! Ja nisam onaj koji za takvo što moli svog Gospodara, niti sam vam za to poslan. Allah me je poslao da vam donesem radosnu vijest i opomenu. Ako to prihvatite, ono će biti vaša sreća i na ovom i na budućem svijetu, a ako me odbijete, ja ću se strpjeti i ustrajati u onome što mi Bog naređuje - sve dok On ne presudi među nama!"

"Obori onda nebo na nas, u parčadima neka se sruši!", rekli su oni, "kao što tvrdiš da to Gospodar tvoj, ako hoće, može učiniti! Mi ti nećemo povjerovati dok nam to ne učiniš!"

"To pripada Allahu - ako to htjedne učiniti s vama, On će to i učiniti!", odgovorio je Poslanik.

"Muhammede!", rekli su oni. "Zar tvoj Gospodar nije znao da ćemo mi sjediti s tobom i da ćemo od tebe tražiti ono što zatražismo, da ćemo te pitati o onom o čemu te pitasmo!? Zar te, dakle, nije mogao podučiti kako da nas se riješiš, i zar ti nije mogao reći šta će učiniti s nama ako ne prihvatimo to što nam donosiš!? Mi smo čuli da tebe podučava jedan čovjek iz Jemame, po imenu Rahman[1] , a mi njemu, Allaha nam, nikad nećemo vjerovati. Mi smo te, Muhammede, dosta trpjeli i nećemo te pustiti da djeluješ među nama, pa - ili ćemo mi tebe dokrajčiti, ili ti nas!"

Jedan od njih je još rekao: "Mi obožavamo meleke, oni su kćeri Božije!" Drugi je dodao: "Nećemo ti vjerovati sve dok nam ne dovedeš Allaha i meleke ovako sučelice pred nas!"

Kad su sve to izgovorili Božijem Poslaniku, s.a.v.s., on je ustao. S njim je ustao i 'Abdullah b. Ebi Umejje b. el-Mugira, njegov tečić[2] . "Muhammede", rekao mu je on, "tvoj narod ti je eto mnogo toga predložio, a ti od njih ništa ne prihvati. Zatražili su od tebe i neke stvari kako bi vidjeli kakvo ti mjesto zauzimaš kod Boga, kao što tvrdiš, da bi ti na temelju toga povjerovali i slijedili te, a ti to ne učini. Potom su tražili da za sebe iznudiš nešto što će im pokazati tvoju višu vrijednost i tvoje mjesto kod Allaha, pa ni to nisi učinio! Ja, Allaha mi, nikada neću povjerovati u tebe, sve dok ne postaviš stepenice do neba i ne uspneš se uz njih, a ja te budem gledao sve dok se ne popneš do vrha i otud se ne vratiš s četiri meleka koji će ti posvjedočiti da si doista ono što tvrdiš! Allah mi, čak i to da učiniš, opet ne mislim da bih ti povjerovao!"

Utom su se rastali.

Poslanik se svojoj porodici vratio tužan i potišten budući da njegov narod nije učinio ono čemu se on ponadao da će učiniti kad su ga pozvali, a s druge je strane zapazio da je između njega i njih iznimno veliki jaz.

Postupak Ebu Džehla

Kad je Božiji Poslanik, s.a.v.s., otišao od njih, Ebu Džehl je rekao: "Kurejšije! Muhammed je, eto, sve odbio osim to da i dalje vrijeđa našu vjeru, da grdi naše pretke, potcjenjuje naša shvaćanja i vrijeđa božanstva naša! Zato se ja zavjetujem bogu da ću ga sutra sačekati s najvećim kamenom koji budem mogao ponijeti, pa kada u svojoj molitvi licem na tle padne, tim kamenom ću mu razbiti glavu! Nakon toga me ili izručite ili podržite, pa neka Benu 'Abdi Menaf čini što hoće!"

1. Tj. Musejlima b. Hubejb el-Hanefi, poznat kao Musejlima el-Kezzab
2. 'Abdullah je islam primio prije osvojenja Mekke

"Mi te, bogami, nikada nećemo izručiti!", rekli su oni. "Slobodno uradi to što si naumio!"

Idućeg dana, čim je ustao, Ebu Džehl je uzeo kamen, kao što je rekao, i sjeo iščekujući Božijeg Poslanika. Poslanik je poranio, kao i obično i, premda je bio u Mekki, u namazu se okretao prema Šamu (Siriji). Kad je klanjao stajao je između dva ugla - onog od strane Jemena i ugla s Crnim kamenom, pa je tako između njega i Šama bila Ka'ba. I toga jutra on je tako stupio u namaz, a Kurejšije su sjedili u svojim zabavištima i čekali da vide šta će učiniti Ebu Džehl. Kad je Božiji Poslanik, s.a.v.s., spustio lice na tle, Ebu Džehl je podigao kamen i pošao prema njemu. Međutim, primakavši mu se, naglo je ustuknuo, i sav preblijedio od straha. Ruke mu više nisu mogle držati kamen, pa ga je bacio.

Utom su se oko njega sjatile Kurejšije. "Šta ti je, Ebu el-Hakeme!?", pitali su ga začuđeno. "Pošao sam da učinim ono što sam vam jučer obećao", rekao je, "međutim, kad sam mu se primakao, ispriječio mi se nekakav ogroman devac! Nikad, Boga mi, ranije nisam vidio kod devca takvu glavu, takav vrat i zube!... Zamalo me ne proguta!"

Riječ En-Nadra b. el-Harisa

Kad im je Ebu Džehl to ispričao, En-Nadr b. El-Haris je istupio i rekao: "Kurejšije! Snašlo vas je bogme nešto čemu još niste doskočili. Muhammed je među vama bio uzoran mladić, jedan od vama najdražih, vrlo istinoljubiv i krajnje pouzdan. Sada, kada ste mu u zaliscima vidjeli sijede vlati i kad vam je došao s tim s čim je došao, vi ste rekli: čarobnjak! A, Boga mi, nije čarobnjak! Mi smo vidjeli mnoge čarobnjake i njihova bajanja i uzlove. I rekli ste: pjesnik! Nije, Boga mi, ni pjesnik! Mi dobro znamo pjesništvo i slušali smo sve njegove vrste - i hezedž i redžez! I još ste rekli: luđak! A nije, Boga mi, ni lud! Znamo šta je ludilo. To kod njega nije ni bjesnilo, ni tlapnja, niti bunilo. Kurejšije, dobro razmislite o sebi, jer vas je bogme zadesila krupna stvar!"

En-Nadr b. el-Haris je bio veliki kurejšijski prgavac i često je uznemiravao Božijega Poslanika, s.a.v.s., i kovao mu razne spletke. Išao je u Hiru i tamo naučio mnoge legende o perzijskim kraljevima i o Rustemu i Isfendijaru. On bi, kada bi Poslanik sjeo među ljude da ih opomene Allahom, i da svoj narod upozori na Božiju kaznu koja je stizala prijašnje narode, sjedao na njegovo mjesto, kad bi on otišao, i govorio: "Kurejšije! Ja, Boga mi, ljepše pričam od njega! Priđite, ja ću vam ispričati ljepšu priču!" Zatim bi im pričao legende o perzijskim kraljevima, o Rustemu i Isfendijaru, i na kraju bi

ih pitao: "Po čemu to Muhammed ljepše priča od mene?!"

Ibn 'Abbas, r.a., je rekao: "O njemu je u Kur'anu objavljeno osam ajeta: ajet *kad mu se govore ajeti Naši, kaže: "To su priče naroda drevnih!*, te ostali ajeti u kojima se spominju priče."

Neprijateljstvo mnogobožaca prema nezaštićenim muslimanima

Kurejšije su potom počele napadati svakog ko bi primio islam i pošao za Božijim Poslanikom, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji. Svako je pleme nasrtalo na svoje preobraćenike, muslimane. Hapsili su ih i mučili premlaćivanjem, glađu i žeđu, naročito za vrijeme mekkanske žege kad je vrućina bivala skoro nepodnošljiva. One koje su uspjeli slomiti odvraćali su od njihove vjere. Među mučenima bilo je onih koji nisu mogli podnijeti mučenje pa su se odricali nove vjere, a bilo je i nepokolebljivih koje je Allah štitio.

Bilal, štićenik i oslobođeni rob Ebu Bekra, r.a., bio je jedan od onih koje su odgojili pripadnici Benu Džumeha. Zvao se Bilal b. Rebbah, a majci mu je bilo ime Hamama. Iskreno je, svim svojim bićem, prihvatio islam, imao je čisto srce. Umejje b. Halef b. Vehb b. Huzafe b. Džumeh ga je, za vrijeme podnevne žege, izvodio napolje i u mekkanskoj ravni ga povaljivao na leđa, a onda naređivao da mu se na grudi stavi golem kamen. Zatim mu je govorio: "Tako ćeš, Boga mi, ostati sve dok ne izdahneš ili se ne odrekneš Muhammeda i opet počneš obožavati Lata i 'Uzzaa!" Bilal je i u takvim mukama uzvraćao riječima: "Jedan je!... Jedan!" Jedanput je, dok je on tako bio mučen i izgovarao te riječi, pored njega prošao Vereka ibn Nofel. "Jedan je! Jedan, Allah mi, Bilale!", rekao je i on. Zatim je otišao do Umejje b. Halefa i ostalih mučitelja, i rekao im: "Zaklinjem se Bogom - ako ga ovako ubijete, ja ću ga smatrati mučenikom na Božijem putu!"

Potom je, dok su njega tako mučili, pored Umejje b. Halefa prošao Ebu Bekr es-Siddik. "Zar se ne bojiš Boga zbog tog siromaha?!", upitao ga je. "Dokle ćeš ga tako mučiti?" "Ti si ga i zaveo", odgovorio je Umejje, "pa ga ti i izbavi iz ovih muka!" "I hoću!", rekao je Ebu Bekr. "Eto i ja imam jednog crnog momka koji je i čvršći i jači od njega. U tvojoj je vjeri, pa ću ti ga dati za njega!" "Dogovoreno!", složio se Umejje. "Eto, uzmi ga!"

Ebu Bekr, r.a., je njemu dao svoga mladića, a uzeo je Bilala i oslobodio ga.

On je, prije no što je preselio u Medinu, oslobodio ukupno šest robova koji su bili primili islam. Bilal je bio sedmi. To su: 'Amir b. Fuhejre, Ummu 'Ubejs, Zinnira, koja je odmah po dobitku slobode izgubila vid, pa su

to Kurejšije prokomentirale riječima: "Niko joj vid nije oduzeo doli Lat i ‘Uzza!" "Lažu, tako mi Ka‘be!", uzvratila je ona. "Lat i ‘Uzza ne mogu ni naštetiti niti kakve koristi donijeti!" Nedugo zatim Allah joj je ponovo vratio vid!

Oslobodio je i Nehdiju i njenu kćerku, koje su bile ropkinje jedne žene iz plemena Benu ‘Abduddar. Naime, njihova gospodarica ih je bila poslala po nekakvo mlivo i, prolazeći tuda, Ebu Bekr je čuo kako im govori: "Boga mi vam nikada neću dati slobodu!" "Nemoj tako!", rekao joj je on. "Povuci zakletvu!" "Da je povučem!", odgovorila je. "Ta, ti si ih zaveo, pa ih ti i oslobodi!" "Koliko tražiš?", upitao je Ebu Bekr. "Toliko i toliko", rekla je. "U redu, uzimam ih!", rekao je Ebu Bekr. "Sad su slobodne... Vratite joj njeno mlivo!" "Ebu Bekre! Hoćemo li ga najprije samljeti, pa joj ga onda vratiti?", upitale su one. "Kako vi hoćete!", kazao je.

Tako je prolazio i pored služavke Benu Mu’emmela, koja je također bila muslimanka. ‘Umer b. el-Hattab ju je tukao da ostavi islam, budući je tada još bio mušrik (mnogobožac). Tukao ju je sve dok se nije zamorio. "Izvini", rekao joj je naposljetku. "Odustajem samo zbog umora!" Ebu Bekr ju je otkupio i dao joj slobodu.

Ebu Kuhafe mu je nakon toga rekao: "Sinak, koliko vidim ti samo oslobađaš nejač. Ako već to činiš, zašto onda ne oslobađaš jake muškarce koji te mogu braniti i štititi?!" "Oče", odgovorio je Ebu Bekr, "ono što radim, činim to zarad Allaha, dželle šanuhu!"

Pripadnici plemena Benu Mahzum su, za vrijeme podnevne žege, izvodili ‘Ammara b. Jasira i njegove roditelje, a svi su bili muslimani, i mučili ih vrelim mekkanskim pijeskom. Pored njih je prolazio Božiji Poslanik, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, i govorio im: "Strpi se, porodico Jasirova! Obećan vam je Džennet!" Jasirovu majku su tako i ubili. Do posljednjeg daha je odbijala sve osim islama!

Bestidni Ebu Džehl, koji je na sve to snažno podsticao Kurejšije, kad god bi čuo da je neko, ko je uživao ugled i moć, primio islam, jako bi ga izgrdio i izrugivao mu se. "Napustio si vjeru svojega oca koji je bio bolji od tebe!", govorio bi mu. "Ali mi ćemo ti već pokazati tvoju glupost, dokazati tvoju nerazumnost i ostavit te bez ugleda!"

Ako je novi musliman bio trgovac, govorio mu je: "Odbićemo ti kupce i upropastiti imetak!", a ako je bio siromašan i nezaštićen, udarao ga je i provocirao.

Od Se‘ida b. Džubejra se prenosi sljedeće:

"Pitao sam ‘Abdullaha b. ‘Abbasa: ’Jesu li ashabi Božijega Poslanika, s.a.v.s., doista bivali tako mučeni da su mogli imati opravdanje za napuštanje

svoje vjere?!' 'Jesu, Allaha mi!', odgovorio je on. 'Oni su ih znali tako tući, izgladnjavati i mučiti žeđu, da se od te žestine nisu mogli pridići da sjednu! Činili su to s njima sve dok neki od njih nisu pristali na ono što su tražili od njih! Tako bi npr., nekome od njih rekli: 'Lat i 'Uzza su tvoji bogovi, mimo Allaha!', a on bi odgovorio: 'Jesu!' Bilo je i takvih slučajeva da se pored njega nađe kotrljan, i oni mu kažu: 'Ovaj kotrljan - to je tvoj bog, mimo Allaha!', a on odgovori: 'Da, jeste!', žrtvujući tako sve, samo da mu se umanje muke!"

Prva seoba u Abesiniju

Božiji Poslanik, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, gledao je šta sve podnose njegovi sljedbenici, dok je on uglavnom bio pošteđen toga, zahvaljujući svome mjestu kod Allaha, ali i amidži mu Ebu Talibu. Kad je vidio da im on nimalo ne može pomoći, rekao je: "Kako bi bilo da odete u Abesiniju!? Tamo ima jedan kralj kod kojega se nikome nasilje ne čini. To je zemlja istinoljubivosti, pa... dok vam Allah ne nađe neki izlaz iz stanja u kojemu ste sada!"

Ubrzo nakon toga, njegovi sljedbenici su se doista i zaputili prema Abesiniji, strahujući od prevelikih iskušenja i bojeći se za svoju vjeru. Bila je to prva hidžra (seoba) u islamu.

Prvi koji su otišli za Abesiniju bili su: 'Usman b. 'Affan i njegova žena Rukijja, kćerka Božijega Poslanika, zatim Ebu Huzejfe b. 'Utbe i njegova žena Sehla bint Suhejl, El-Zubejr ibn el-'Avam, Mus'ab b. 'Umejr, 'Abdurrahman b. 'Avf, Ebu Seleme b. 'Abdulesed i njegova žena Ummu Seleme bint Ebi Umejje, 'Usman b. Maz'un, 'Amir b. Rebi'a i njegova žena Lejla bint Ebi Hasme, Ebu Sebre b. Ebi Ruhm i Suhejl b. Bejda'. Oni su sačinjavali prvu grupu muslimana koja je otišla u Abesiniju.

Zatim je tamo pošao i Dža'fer b. Ebi Talib, r.a., a za njim i preostali muslimani, i svi su se sastali u Abesiniji. Jedni su došli s porodicama, a drugi sami.

Ukupan broj muškaraca koji su krenuli i stigli u Abesiniju, izuzimajući malu djecu, kao i onu koja su tamo rođena, bilo je: osamdeset i tri.

Kurejšije u Abesiniju šalju svoju delegaciju da zatraži isporuku izbjeglica

Kad su Kurejšije saznale da su sljedbenici Božijega Poslanika, s.a.v.s., na sigurnom u zemlji Abesiniji, da su tamo dobili smještaj i utočište,

sastali su se i donijeli odluku da Nedžašiju upute dvojicu svojih jakih ljudi da od njega zatraže isporuku izbjeglica kako bi ih odvratili od njihove vjere i izveli ih iz sigurnog mjesta. Za to su odabrali 'Abdullaha b. Ebi Rebi'u i 'Amra b. el-'Asa b. Vaila. Sakupili su im mnoge poklone za Nedžašija i njegove patrijarhe i s tim ih otpremili za Abesiniju.

Od Ummi Seleme bint Ebi Umejje b. el-Mugire, žene Božijega Poslanika, s.a.v.s., se prenosi sljedeće:

"Kad sam stigla u Abesiniju, ugostio nas je divan domaćin - Nedžaši. Tu smo bili sigurni za svoju vjeru i u miru smo je ispovijedali. Niko nas nije uznemiravao, niti smo bila šta ružno čuli. Kad su za to saznale Kurejšije, sastali su se i dogovorili da Nedžašiju pošalju dvojicu svojih jakih ljudi s poklonima sastavljenim od najskupocjenijih ukrasa Mekke i najljepših izrađevina od kože. Sakupili su mu veliku količinu kože i za svakoga patrijarha pojedinačno predvidjeli poseban poklon. S tim su poslali 'Abdullaha b. Ebi Rebi'u i 'Amra b. el-'Asa i dali im precizne instrukcije. Rekli su im: 'Dajte svakom patrijarhu njegov poklon prije nego što s Nedžašijem počnete razgovor o njima. Zatim i Nedžašiju uručite poklone, a potom ga zamolite da vam ih izruči i to prije nego što popriča s njima!'

Tako su krenuli na put i kad su stigli kod Nedžašija, tu su zatekli nas u jednoj prelijepoj kući, kod divnog domaćina. Najprije su svakom patrijarhu predali njegov poklon, prije no što su obavili razgovor s Nedžašijem. Svakom od njih su, uz poklon, rekli: 'U zemlju vašega kralja pobjegla je grupa naših nerazumnih mladića, koji su napustili vjeru svojega naroda, a nisu prihvatili vašu vjeru. Ispovijedaju neku novu vjeru, i nama i vama nepoznatu. Nas su kralju poslali najviđeniji ljudi našeg naroda s molbom da nam ih isporuči. Molimo vas da, kad budemo s kraljem razgovarali o njima, sugerirate kralju da nam ih isporuči, a da nikako s njima ne razgovara. Naš je narod, naime, razboritiji od njih i najbolje zna za šta ih osuđuje!'

Patrijarsi su obećali da će im to učiniti.

Zatim su poklone iznijeli pred Nedžašija, i on ih je primio. "Kralju!", obratili su mu se, "u tvoju zemlju je prebjegla jedna grupa naših nerazumnih mladića, koji su napustili vjeru svojega naroda, a nisu prihvatili tvoju vjeru. Ispovijedaju nekakvu vjeru koju su sami izmislili, a koja je i nama i vama nepoznata. Tebi su nas poslali najviđeniji ljudi našeg naroda, njihovi očevi, amidže i bliža rodbina, s molbom da nam ih vratiš. Oni su razboritiji od njih i dobro znaju za šta ih osuđuju i kore!"

'Abdullah b. Ebi Rebi'a i 'Amr b. el-'As su, međutim, doživjeli upravo ono čega su se plašili. Naime, čim je Nedžaši saslušao njihov govor, patrijarsi oko njega su odmah rekli: "Pravo kažu, kralju. Njihov narod je raz-

boritiji od njih i on najbolje zna za šta ih okrivljuje. Isporuči ih, neka ih vrate u njihovu zemlju, njihovu narodu!"

No, Nedžašija je to rasrdilo i on je ljutito rekao: "Ne, tako mi Boga! Oni su mi tek nedavno pristigli; došli su u moju zemlju i izabrali upravo mene, i ja ih neću isporučiti dok ne vidim šta oni imaju reći na ovo što su kazala ova dvojica! Ako bude onako kako ovi kažu, predaću ih i vratiti ih njihovu narodu, ali ako ne bude tako, ja ću ih zaštititi od njih, lijepo ih ugostiti i pružiti im sve što im treba!"

Zatim je poslao po sljedbenike Božijega Poslanika, s.a.v.s. Kad im je stigao njegov glasnik, oni su se sakupili i među sobom se počeli dogovarati. "Šta da mu kažemo kada dođemo pred njega?", pitali su jedni. "Reći ćemo, Boga mi, ono što znamo", odgovarali su drugi. "Reći ćemo ono što nam je naredio naš Poslanik, pa neka bude šta će biti!"

Kad su ušli kod kralja, koji je već bio pozvao svoje episkope, a oni oko njega otvorili svoje knjige, on ih je upitao: "Kakva je ta vjera zbog koje ste napustili svoj narod, a niste ušli u moju vjeru, niti u vjeru bilo kojeg drugog naroda?!"

S njim je razgovarao Dža'fer b. Ebi Talib. On je odgovorio: "Mi smo, kralju, bili neuk narod. Obožavali smo kipove, jeli meso uginulih životinja, činili razvrat, kidali rodbinske veze, uznemiravali susjede, jači je tlačio slabijega... Živjeli smo tako sve dok nam Allah nije poslao poslanika, jednoga od nas, čije porijeklo, iskrenost, povjerljivost i neporočnost dobro poznajemo. On nas je pozvao Allahu, da istaknemo Njegovu jedinost i da samo Njemu robujemo, da napustimo ono što smo mi i preci naši obožavali mimo Njega. Naredio nam je da govorimo samo istinu, da izvršavamo preuzete obaveze, da čuvamo rodbinske veze, da se lijepo odnosimo prema susjedu, da se suzdržavamo od zabranjenoga i od krvi. Zabranio nam je razvrat, lažan govor, jedenje imetka siročeta i potvaranje čestitih žena. Naredio nam je da samo Allahu robujemo i da Mu ništa ne pripisujemo; naredio nam je namaz, zekat i post..." i nabrojao mu ostale islamske propise, a mi smo to sve potvrđivali. "Sve što nam je Poslanik rekao da je došlo od Allaha, mi smo to prihvatili i primijenili. Samo smo Allaha obožavali i nismo Mu ništa pripisivali. Zabranjivali smo ono što nam je On zabranio, a dopuštali ono što je On dopustio. Naš narod je, međutim, prema nama pokazao neprijateljstvo. Mučili su nas i silom odvraćali od naše vjere kako bi nas ponovo, umjesto robovanja Allahu Uzvišenome, vratili obožavanju kumira. Oni žele da mi opet činimo sve ono ružno što smo ranije činili. I kad su svom silom navalili na nas, kad su nam počeli činiti nasilje, kad su nam uskratili sve mogućnosti i isprriječili se između nas i naše vjere, tada smo došli u tvoju zemlju. Tebe smo, kralju, izabrali mimo ostalih, željeli smo biti u tvojoj blizini i mi se nadamo da nam se kod tebe neće činiti nepravda!"

"Imaš li kod sebe išta što je došlo od Allaha?", upitao je Nedžaši.

"Imam", odgovorio je Dža'fer.

"Pročitaj mi!"

On mu je pročitao početak sure Merjem, a Nedžaši je, Allaha mi, tako zaplakao da su mu se suze slijevale u bradu! Plakali su i njegovi episkopi - suze su im kapale na knjige. Zatim je Nedžaši rekao: "Ovo i ono što je došlo Isusu bez sumnje je iz istog izvora! Idite vas dvojica - ja vam ih, Boga mi, neću predati. Ni govora!"

Kad su izašli od njega 'Amr b. el-'As je rekao: "Sutra ću mu, tako mi Boga, doći s nečim čime ću ih sasjeći u korijenu!" 'Abdullah b. Ebi Rebi'a, koji je među nama bio nešto priznatiji, na to je rekao: "Nemoj tako 'Amr! Ta, oni imaju i svoje rođake, makar se i ne slagali s nama!" "Ja ću mu, Boga mi, reći da oni tvrde da je Isa, sin Merjemin, samo rob Božiji!", bio je uporan 'Amr.

Sljedećeg dana je doista i rekao kralju: "O kralju! Oni o Isusu, sinu Marijinu, govore krupne riječi! Pozovi ih i pitaj šta kažu o njemu!"

I kralj je poslao po njih da ih upita o tome."

Ummu Seleme dalje kaže: "To nam je bilo najteže. Ponovo smo se okupili na jednom mjestu, radi dogovora. 'Šta ćete reći o Isau, sinu Merjeminu, kada vas upita o njemu?', pitali su jedni. 'Boga mi ćemo reći samo ono što je Allah rekao, a što nam je prenio Njegov Poslanik - pa neka bude šta će biti!', odgovarali su drugi.

Kad su ušli kod kralja, on ih je upitao: 'Šta vi kažete o Isusu, sinu Marijinu?'

Opet mu je odgovorio Dža'fer b. Ebi Talib. 'Kažemo o njemu ono što nam je o njemu prenio naš Poslanik, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji; on nam je rekao: 'Isa je Allahov rob, Njegov poslanik, Njegov duh i Riječ Njegova koju je ubacio u čistu djevicu Merjemu.'

Nedžaši je rukom udario po tlu i sa zemlje uzeo jedno malo drvce. 'Isus, sin Marijin, je samo ovoliko drukčiji od toga kako si ga opisao!', rekao je.

Patrijarsi oko njega su negodovali.

'Boga mi je tako, svejedno što negodujete!', rekao im je on. 'Vi sada idite - u mojoj zemlji ćete biti sigurni. Ko vas uvrijedi, biće kažnjen...Ko vas uvrijedi, biće kažnjen! Ni jednog od vas ne bih povrijedio za brdo zlata! Vratite toj dvojici njihove poklone - njihovi mi pokloni ne trebaju!'"

"Njih dvojica su", kaže Ummu Seleme, "od njega izašli pokunjeni, neobavljena posla. Mi smo i dalje ostali tu, uživajući kao i do tada. Tako

smo živjeli neko vrijeme, a onda se iznenada pojavio neki čovjek, Abesinac, koji ga je pokušavao svrgnuti s prijestolja. Allaha mi, ne znam da smo se ikada zabrinuli kao tada, jer smo se bojali da taj čovjek ne savlada Nedžašija, pa da dođe neko ko ne bi znao o nama ono što je on znao.

Nedžaši je izašao pred njega, a razdaljina između njih je bila tolika koliko je bio širok Nil. Sljedbenici Božijeg Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, su pitali: 'Ko će otići tamo do mjesta događaja, i otud nam donijeti kakvu vijest?' 'Ja ću!', javio se El-Zubejr b. el-'Avam, koji je bio najstariji među njima. Oni su mu napuhali jedan mijeh koji je on stavio na grudi i na njemu preplivao na drugu stranu Nila, na kojoj se vodila bitka. Kad je preplivao tamo, nastavio je ići dok im se nije primakao.

Mi smo upućivali dovu Allahu da Nedžaši savlada svog protivnika i da ojača svoj prijesto. Tako smo stajali u iščekivanju konačnog ishoda, kad se pojavio El-Zubejr. Žurio je i mahao svojom odjećom. Vikao je: 'Veselite se! Pobijedio je Nedžaši!'

Allah je uništio njegova protivnika, a njemu učvrstio vlast u zemlji. Cijela Abesinija je bila uz njega. U njegovu domu smo proveli lijepe trenutke, sve dok se nismo vratili u Mekku kod Božijega Poslanika, s.a.v.s."

Islam 'Umera b. el-Hattaba

Tek što su se 'Amr b. el-'As i 'Abdullah b. Ebi Rebi'a vratili Kurejšijama neobavljena posla i s poklonima koje je Nedžaši odbio primiti, na islam je prešao i 'Umer b. el-Hattab, koji je bio izrazito gord i odlučan čovjek. S njim i s Hamzom sljedbenici Božijega Poslanika, s.a.v.s., su dobili jaku potporu, tako da su čak i nadmašili Kurejšije.

'Abdullah b. Mes'ud je govorio: "Nismo mogli ni klanjati kod Ka'be dok na islam nije prešao 'Umer b. el-Hattab. Kad ga je on prihvatio, suprotstavio se Kurejšijama i sam počeo klanjati kod Ka'be, a onda i mi sa njim. 'Umer je islam primio kad su ashabi Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, otišli za Abesiniju.

Koliko ja znam, 'Umer je islam primio na sljedeći način: njegova sestra Fatima bint el-Hattab i muž joj Se'id b. Zejd su već bili muslimani, ali su od 'Umera krili svoj islam. Musliman je također bio i Nu'ajm b. 'Abdullah el-Nehham, pripadnik njegova plemena Benu 'Addi b. Ka'b, ali je i on tajio islam iz straha od svoga naroda.

Habbab b. el-Erett je često odlazio kod Fatime bint el-Hattab i učio joj Kur'an. Jednoga dana 'Umer je opasao sablju i zaputio se ka Božijem

Poslaniku, s.a.v.s., i grupi njegovih sljedbenika za koje mu je rečeno da su se sakupili u jednoj kući kod Safe. Grupa se sastojala od blizu četrdeset muškaraca i žena, a među njima je bio i Poslanikov amidža Hamza b. 'Abdulmuttalib, Ebu Bekr es-Siddik, 'Ali b. Ebi Talib i drugi koji su ostali u Mekki uz Božijeg Poslanika, u vrijeme dok su ostali bili u Abesiniji. U putu ga je susreo Nu'ajm b. 'Abdullah i upitao ga: "Dokle ti, 'Umere?" "Idem do Muhammeda, tog otpadnika, koji je razjedinio Kurejšije, uvrijedio ih, osramotio njihovu vjeru i izvrijeđao im božanstva", odgovorio je 'Umer. "Idem ga ubiti!"

"Nosi te, Allaha mi, strast, 'Umere", rekao mu je Nu'ajm. "Zar misliš da će te Benu 'Abdi Menaf pustiti da hodaš zemljom ako ubiješ Muhammeda?! Najbolje je da se ti vratiš svojima i dobro odvagaš stvar!" "Na koje to moje misliš, Nu'ajme?", upitao je 'Umer. "Na tvoga zeta i amidžića - Se'ida b. Zejda b. 'Amra mislim", odgovorio je, "i na sestru ti Fatimu bint el-Hattab. Ta, i oni su primili islam, i slijede Muhammedovu vjeru! Idi najprije kod njih!"[1]

I 'Umer je stvarno krenuo svojoj sestri i zetu.

Kod njih se tada nalazio Habbab b. el-Erett i uza se imao jednu stranicu sure Ta Ha, koju je čitao pred njima. Čuvši 'Umerove korake, on se brzo sklonuo u njihovu ostavu, ili u neku drugu sličnu prostoriju. Fatima bint el-Hattab je uzela stranicu Kur'ana i stavila je sebi pod bedro. Međutim, 'Umer je napolju već bio čuo Habbabovo učenje, i kad je ušao upitao je: "Kakvo je ono mrmljanje koje sam čuo?!" "Ništa nisi čuo!", odgovorili su oni. "Tako mi Boga, čuo sam!", rekao je on. "A rečeno mi je da i vi slijedite vjeru Muhammedovu!" Istog momenta je nasrnuo na svoga zeta Se'ida b. Zejda. Njegova sestra Fatima je skočila da ga odvrati od muža, no on ju je tako udario da joj je potekla krv! Kad je to uradio, ona i njen muž su mu rekli: "Pa, dobro. Primili smo islam i povjerovali u Allaha i Njegova Poslanika! Eto, pa sad radi šta ti je volja!" No kad je 'Umer vidio krv svoje sestre, bilo mu je žao što je to uradio, pa se malo presabrao. "Daj mi tu stranicu koju ste maločas čitali!", rekao je. "Da vidim šta je to što Muhammed donosi!" 'Umer je znao čitati, i kada je to rekao, njegova sestra je kazala: "Bojim se za nju!" "Ne boj se!", rekao je on i zakleo se svojim bogovima da će joj je ponovo vratiti. Onda je ona poželjela da ga privoli islamu. "Brate", rekla mu je, "ti si sa svojim mnogoboštvom nečist, a tu stranicu smije dotaknuti samo čist čovjek!"

1. Nu'ajm ga je na taj način želio odvratiti od Božijega Poslanika, s.a.v.s., za kojeg se bio pobojao. Uznemiriti Fatimu i njenoga muža ipak je bilo manje zlo!

'Umer je tada ustao i oprao se, a zatim mu je ona dala stranicu sa surom Ta Ha. Čim je pročitao njen prvi dio, rekao je: "Ja lijepih i plemenitih riječi!" Čuvši to, izašao je i Habbab, i rekao mu: "Allaha mi, 'Umere, da samo znaš kako bih volio da Allah hoće tebe odabrati u dovi Njegova Poslanika! Baš sam ga jučer čuo kako kaže: "Bože, ojačaj islam Ebu el-Hakemom b. Hišamom ili 'Umerom b. el-Hattabom! Allaha mi, Allaha mi, 'Umere!"

"Reci mi, Habbabe", rekao mu je tada 'Umer, "gdje se sada nalazi Muhammed, pa da mu odem i primim islam!"

"Nalazi se u jednoj kući kod Safe", odgovorio je Habbab, "a s njim je i jedna grupa njegovih sljedbenika".

'Umer je uzeo i opasao svoju sablju, te odmah krenuo ka Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i njegovim ashabima. Kad je pokucao na vrata, i kad su čuli njegov glas, jedan od njih je ustao i provirio kroz pukotinu na vratima. Ugledavši njega opasana sabljom, prestrašen se vratio do Božijega Poslanika. "Božiji Poslaniče", rekao je, "pred vratima je 'Umer, opasan sabljom!" "Pusti ga!", rekao je Hamza b. 'Abdulmuttalib. "Ako bude tražio dobro, daćemo mu ga, a ako htjedne zlo - ubićemo ga njegovom sabljom!" "Pusti ga!", rekao je Božiji Poslanik, s.a.v.s, i čovjek ga je upustio unutra. Poslanik se tad pridigao i pošao 'Umeru u susret. Susreli su se u sobi i on ga je uzeo za pas, ili za nabor njegova ogrtača, a onda ga snažno privukao sebi. "S kojim dobrom, Ibn el-Hattab?!", upitao ga je. "Kako ja vidim, ovo će, Allaha mi, biti krupan događaj!" "Božiji Poslaniče", odgovorio je 'Umer, "došao sam ti reći da ja vjerujem u Allaha, Njegova Poslanika i u Objavu koja dolazi!"

Na to je Božiji Poslanik glasno izgovorio tekbir i prisutni su odmah znali da je 'Umer primio islam! Svi su se uskomešali i pomjerili sa svojih mjesta. U sebi su osjetili veliku radost, jer su dobro znali da će 'Umer, uz Hamzu, sada štititi Božijega Poslanika i da su njegovim prelaskom u njihove redove postali ravnopravni svojim neprijateljima.

'Umer je kasnije pričao: "Kad sam primio islam, odmah sam te noći razmišljao o tome koji je od Mekkelija najljući neprijatelj Božijega Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, pa da mu odem i kažem mu da sam i ja primio islam. "Ebu Džehl!", rekao sam samome sebi, i čim je svanulo pokucao sam na njegova vrata. On mi je otvorio i srdačno me dočekao: "Dobro došao!", rekao mi je. "Bujrum, sestriću.[1] Šta ima novoga?" "Došao sam samo da ti kažem", rekao sam mu, "da sam povjerovao u Allaha i Njegova poslanika Muhammeda, i da sam povjerovao u Objavu koja mu dolazi!" Na to mi je on pred licem zalupio vratima. "Bog te udaljio od svakog dobra!", rekao je. "I tebe i to s čime si došao!"

---

1. 'Umerova mati Hantema bint Hišam b. el-Mugira bila je sestra Ebu Džehla b. Hišama

Riječ o Sahifi (Stranici)

Kad su Kurejšije vidjele da su sljedbenici Božijega Poslanika, s.a.v.s., otišli u zemlju u kojoj su bili potpuno sigurni, i da je Nedžaši sve one koji su potražili utočište kod njega uzeo u svoju zaštitu, i kad su vidjele da je i 'Umer prešao na islam i zajedno s Hamzom b. 'Abdulmuttalibom stao uz Božijeg Poslanika, te da se islam sve više širi među plemenima, sakupili su se i donijeli odluku da sačine jedan dokument kojim će se obavezati da pripadnicima Benu Hašima i Benu 'Abdulmuttaliba neće davati svoje kćeri i da se oni neće ženiti od njih, te da im ništa neće prodavati niti što kupovati od njih.

Kad su se saglasili o tome, napisali su to na list papira a zatim taj papir ovjerili i okačili usred Ka'be, kao znak svoje odlučnosti.

Stranicu je ispisao Mensur b. 'Ikrima, kojeg je Božiji Poslanik, sallellahu 'aleji ve sellem, prokleo te su mu se neki prsti ukočili.

Nakon što su Kurejšije tako postupile, svi pripadnici Benu Hašima i Benu el-Muttaliba su otišli do Ebu Taliba b. 'Abdulmuttaliba i svi se sakupili na jednom mjestu. Iz Benu Hašima se jedino izdvojio Ebu Leheb 'Abdul'uzza b. 'Abdulmuttalib, koji je prešao Kurejšijama i nesebično im pomagao. Govorio je, pored ostalog, i ovo: "Muhammed mi obećava stvari koje ne vidim. Tvrdi da će one biti poslije smrti, a šta mi je dao u ruke?!" Zatim je puhao u ruke i govorio: "Neka ste proklete! Ne vidim u vama ništa od onog što govori Muhammed!" Tada je Uzvišeni Allah objavio: *Propale, da Bog da, ruke Ebu Lehebove, a on je i propao!* (El-Leheb, 1.)[1]

Tako su proveli dvije ili tri godine, sve dok se nisu sasvim iscrpjeli. Ništa im nije stizalo, osim u strogoj tajnosti i to od nekih Kurejšija koji su htjeli ostati s njima u vezi.

Neprijatnosti koje je Poslanik doživljavao od svoga naroda

Kad je Allah zaštitio Svoga Poslanika od Kurejšija tako što su njegov amidža i njegovi sunarodnjaci iz plemena Benu Hašim i Benu el-Muttalib

1. Neki tvrde da je povod objavi ovoga ajeta bio taj što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., kad mu je objavljeno: *I opominji svoju rodbinu bližnju!*, otišao na Safu i, uspevši se na nju, počeo vikati: "Brzo ovamo, k meni!" Kad su se oni sakupili oko njega, on ih je upitao: "Šta mislite, ako bih vam ja rekao da se tamo u dolini nalaze konjanici koji kane napasti vas - biste li mi povjerovali?!" "Nikad od tebe mi nismo čuli laž!", kazali su oni. "Pa eto", rekao je on, "ja vas upozoravam na veliku patnju koja vas čeka!" Na to je Ebu Leheb rekao: "Propao dabogda, zar si nas za to ovdje sabrao?!", na šta je Uzvišeni Allah objavio: *Propale, dabogda, ruke Ebu Lehebove...*

stali ispred njega i tako spriječili nakanu Kurejšija, oni su ga počeli ismijavati, podsmjehivati mu se i s njim se prepirati. Istovremeno, objava je tretirala Kurejšije i zbivanja unutar njih, ali i njihove pojedince koji su izražavali naročito neprijateljstvo prema Božijem Poslaniku. Neki od njih su i imenovani, dok se na ostale aludiralo u općenitom govoru o nevjernicima.

Među nama poznatim Kurejšijama o kojima govori Kur'an je i amidža Božijeg Poslanika - Ebu Leheb b. 'Abdulmuttalib i njegova žena Ummu Džemil b. Harb Umejje "nosačica drva". Ona je , naime, nosila trnje i prosipala ga po putu kojim je prolazio Poslanik, s.a.v.s. O njima Uzvišeni je Allah objavio: *Propale ruke Ebu Lehebove, i on propao! - koristiti mu neće blago njegovo, a ni ono što je stekao, u vatru će on usplamtjelu ući jamačno, i žena njegova što drvlje nosi, o vratu njezinu bit će uže od ličine usukane!* (Sura El-Leheb).

Ibn Ishak kaže: "Rečeno mi je da je Ummu Džemil, kad je čula šta je o njoj i njenom mužu objavljeno u Kur'anu, odmah otišla do Božijega Poslanika, koji je u jednom mesdžidu pored Ka'be sjedio s Ebu Bekrom es-Siddikom, i u ruci nosila kamen, no kad se zaustavila pred njima, Allah ju je onemogućio da vidi Poslanika; vidjela je samo Ebu Bekra. "Ebu Bekre!", upitala je. "Gdje ti je drug tvoj?! Čula sam da mi se ruga! Ako ga nađem, ovim kamenom ću mu, Boga mi, razbiti usta!" Potom je otišla, a Ebu Bekr se okrenuo Poslaniku. "Zar te nije vidjela, Božiji Poslaniče!?", upitao je. "Nije me vidjela", odgovorio je Poslanik. "Allah me je za nju učinio nevidljivim!"

Umejje b. Half b. Veheb b. Huzafe b. Džumeh je, kad god bi ugledao Božijega Poslanika, rugao mu se i podsmijavao. O njemu je Uzvišeni Allah objavio: *Teško svakom klevetniku podrugljivcu, koji blago zgrće i broji ga, misleći da će blago njegovo vječnim učiniti njega! A ne valja tako! On će, zbilja, u džehennem bačen biti! A šta je Džehennem - znadeš li ti? - Vatra Allahova razbuktala, koja će dopirati do srca, koja će iznad njih biti zatvorena, po stubovima raširena!* (Sura El-Humeze).

Zatim, El-'As b. Vail el-Sehmi... Habbab b. el-Erett, ashab Božijega Poslanika, s.a.v.s., bio je kovač sablji, pa je tako iskovao i sablje El-'Asu b. Vailu, koje je ovaj bio poručio kod njega. Kad mu ih je isporučio, El-'As je došao da izmiri svoja dugovanja. "Habbab!", rekao je pri dolasku. "Zar vaš prijatelj Muhammed, u čijoj se i ti vjeri nalaziš, ne tvrdi da će oni u Džennetu imati koliko hoće zlata i srebra, odjeće i sluga!?" "Da!", odgovorio je Habbab. "Onda me pričekaj do Sudnjeg dana", kazao je, "pa kada uđem u Džennet, tamo ću ti vratiti dug! Ta, nećete valjda ti i tvoj drug, Habbabe, kod Allaha biti odabraniji od mene, ili dobiti veću nagradu!?" Tim povodom Allah, dželle šanuhu, je objavio: *Da li si vidio onoga koji ne vjeruje u Znake Naše i veli: "Zbilja, meni će biti dato bogatstvo i djeca!" Da li je on*

neviđeno otkrio, ili je od Svemilosnog obećanje primio? Nije! A Mi ćemo zapisati šta on govori i kaznu njemu ćemo dugom učiniti, i naslijedit ćemo Mi ono o čem on govori, a k Nama će on sam doći! (Merjem, 77.-80.).

Prema jednom kazivanju koje sam čuo, Ebu Džehl b. Hišam je jedanput susreo Božijega Poslanika, s.a.v.s., i rekao mu: "Boga mi, Muhammede, ili ćeš se ti proći vrijeđanja naših božanstava, ili ćemo mi početi vrijeđati Boga koga ti obožavaš!" Tada je Allah objavio: *Ne psujte one koje mnogobošci, mimo Allaha, prizivaju, da ne bi i oni psovali Allaha iz odmazde i neznanja!* (El-En'am, 108.).

Rečeno mi je da Božiji Poslanik, nakon toga, više nije govorio protiv njihovih božanstava, već je samo ljude pozivao Allahu.

Zatim, En-Nadr b. el-Haris b. Keledeh b. 'Abd Menaf b. 'Abduddar b. Kusajj... Kad bi Božiji Poslanik sjedio među ljudima i pozivao ih Allahu učeći im poglavlja iz Kur'ana, istovremeno skrećući Kurejšijama pažnju na nevolje i kazne koje su stizale narode prijašnje, on je, čim bi Poslanik otišao, sjedao na njegovo mjesto i ljudima pričao o svijetlom Rustemu i Isfendijaru, te o mnogim perzijskim kraljevima. Govorio je: "Muhammed, Boga mi, ništa ljepše ne pripovijeda od mene, a i njegova kazivanja su samo priče naroda drevnih koje sam i ja sakupio kao i on!" Allah je tim povodom objavio: *I oni govore: "To su naroda prijašnjih priče, traži da mu ih prepisuju i da mu ih jutrom i večerom čitaju!"* Ti reci: *"Objavljuje Kur'an Onaj Koji tajnu nebesa i Zemlje zna! On doista prašta i samilostan je!"* (El-Furkan, 5.-6.). Na njega se odnosi i ajet: *...koji veli, kad mu se kazuju Naši Znaci: "To su priče naroda drevnih!*(El-Kalem, 15.), kao i ajet: *Teško svakom lašcu, griješniku, koji sluša Znake Allahove što mu se kazuju, a potom nadmen ostaje kao da ih ni čuo nije! Pa, obraduj ti njega kaznom bolnom!* (El-Džasije, 7.-8.).

Potom El-Ahnes b. Šurejk Veheb el-Sekafi, koji je bio vrlo cijenjen čovjek, čije se mišljenje resprektiralo. On je često vrijeđao Božijega Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, i oponirao njegovim riječima, pa je Uzvišeni Allah o njemu objavio: *Nit' slušaj ijednog krivokletnika, bijednika, klevetnika što hodi prenoseći tuđe riječi, koji dobro spriječava, granicu prestupa, grješnika, surovoga, a nakon toga i uljeza!* (El-Kalem, 10.-13.).

El-Velid b. el-Mugira je jedanput rekao: "Zar se objavljuje Muhammedu, a ne meni kao velikanu i ugledniku Kurejšija!? I zar da bude zaobiđen i Ebu Mes'ud 'Amr b. 'Umejr el-Sekafi, prvak plemena Sekif, a mi smo velikani Mekke i Taifa!?..." Na to je Allah objavio: *I govore: "A zašto nije objavljen ovaj Kur'an iz ova dva grada čovjeku nekom velikom?!" Zar da oni raspodjeljuju milost tvoga Gospodara? Mi među njih raspodjeljujemo što im*

je za život potrebno na Svijetu ovome, i jedne iznad drugih za nekoliko razina odlikujemo da bi jedni druge služili! A milost tvoga Gospodara bolja je od onog što oni gomilaju! (El-Zuhruf, 31.-32.).

Ubejj b. Halef i 'Ukbe b. Ebi Mu'ajt su bili iznimno bliski prijatelji; odnosi među njima su bili upravo bratski. Jedanput je 'Ukbe sjeo uz Božijega Poslanika i odslušao ono što je on govorio, no kad je za to čuo Ubejj, odmah je požurio do njega i prvo što je rekao bilo je: "Zar je moguće da si sjedio s Muhammedom i slušao njegovu priču?! Ja te više ni pogledati neću, a nekamoli govoriti s tobom", tvrdo se zakleo, "ako još ikad sjedneš kod njega, poslušaš njegov govor, ili prođeš pored njega, a da mu ne pljuneš u lice!"

Allahov neprijatelj, 'Ukbe b. Ebi Mu'ajt, Bog ga prokleo, doista je to i učinio. O njima dvojici Allah je objavio: *Na Dan kad nevjernik bude ruke svoje grizao, govoreći: "Kamo sreće da sam se sa Poslanikom Puta prihvatio, kamo sreće, jadan ti sam, da toga i toga nisam uzimao za prijatelja, on je mene od Opomene odvratio nakon što mi je ona bila stigla!" A šejtan čovjeka tek u propasti ostavlja!* (El-Furkan, 27.-29.).

Ubejj b. Halef je došao Božijem Poslaniku, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, noseći u ruci truhlu kost koja se na dodir pretvarala u prah. "Muhammede!", rekao mu je. "Ti tvrdiš da će ovo Bog opet oživjeti, nakon što je ovako istruhnulo!" Zatim je to stisnuo šakom i onda to puhnuo u vjetar, u pravcu Poslanika. "Da, ja to tvrdim!", rekao je Poslanik na to. "Allah će to proživjeti kao što će proživjeti i tebe, nakon što i ti budeš takav, a zatim će te uvesti u vatru!" Allah je tada objavio: *I primjer nam navodi, a kako je stvoren - zaboravi! I veli. "Ko će kosti ove, kad budu istruhle, oživiti?!" Ti reci: "Onaj će ih oživiti Koji ih prvi put stvori! I On za svako stvorenje dobro zna, Onaj Koji vam iz drveća zelenoga vatru stvara pa vi njome ložite!* (Jasin, 78.-80.).

Prema saznanjima do kojih sam došao, pred Božijeg Poslanika, koji je tom prilikom obilazio Ka'bu, izašli su: El-Esved b. el-Muttalib b. Esed b. 'Abdul'uzza, El-Velid b. el-Mugira, Umejje b. Ebi Half i El-'As Vail el-Sehmi, sve velikani svojih plemena, i rekli mu: "Muhammede, hajde da obožavamo isto božanstvo, da zajednički sudjelujemo u tome. Hoćemo reći: ako je to što ti obožavaš bolje od onoga što mi obožavamo, mi ćemo se opredijeliti za to, a ako je bolje ovo naše, onda se ti opredijeli za njega!" Potom je Allah objavio: *Reci: "O vi nevjernici! Ja neću robovati onima kojima vi robujete, a ni vi nećete robovati Onom Kojem ja robujem; ja nisam bio rob onih kojima ste vi bili robovi, a ni vi niste bili robovi Onome Kome robujem ja! Vama - vjera vaša, a meni - vjera moja!* (Sura El-Kafirun).

Zatim Ebu Džehl b. Hišam... Kad je Uzvišeni Bog spomenuo drvo

zekkum, prijeteći im njime, on je rekao: "Znate li vi, Kurejšije, kakvo je to drvo zekkum, kojim vas Muhammed plaši?" "Ne znamo!", odgovorili su oni. "To su one najbolje medinske hurme, masne i mesnate", rekao je on. "Ako ih se domognemo, Boga mi ćemo ih se rado nagutati!" Allah je tada objavio: *A drvo zekkum je zbilja hrana grješnika! Kao rastopina kovine je, u trbuhu vret će, kao što voda ključala vrije!* (El-Duhan, 43.-46.), tj. drvo zekkum nije to što on tvrdi da je.

Jedanput je El-Velid b. el-Mugira zastao s Božijim Poslanikom, i njih dvojica su razgovarali. Poslanik ga je nastojao privoljeti u islam. Dok su oni tako pričali, naišao je slijepac Ibn Ummi Mektum i obratio se Božijem Poslaniku tražeći da mu prouči nešto iz Kur'ana. Poslanika je to dovelo u neprijatnu situaciju, i on se uzrujao. To ga je, naime, omelo u ubjeđivanju El-Velida, odnosno u njegovu nastojanju da ga privoli da prihvati islam. Pošto je slijepac bio uporan u svojoj molbi, Poslanik se okrenuo od njega srdito i ostavio ga. Potom je Allah objavio: *Namrštio se i okrenuo zato što mu je slijepac prišao: A šta ti znaš, možda on žudi da se očisti, ili opomene, pa da mu Opomena od koristi bude! A onoga ko bogat je, ti njega svjetuješ, a ti nisi kriv ako on neće da se očisti! A onoga ko ti priđe žureći, i još strepi, na njega se i ne osvrćeš ti! Tako ne čini! A ovo je zbilja opomena, pa ko hoće, opomenut će se, na listinama časnim, uzvišenim, čistim!* ('Abese, 1.-14.), tj. Ja sam te poslao kao donosioca radosne vijesti i kao opominjača - svi imaju jednako pravo na tvoju opomenu. Zato ti nemoj sprječavati onog koji doista želi islam i nemoj ga sprječavati u tome zbog onog koji ga ne želi!

Oni koji su Božijega Poslanika, neka su na njega mir i blagoslovi Božiji, uznemiravali u njegovoj kući, bili su: Ebu Leheb, El-Hakem b. Ebi el-'As, 'Ukbe b. Ebi Mu'ajt, 'Addi b. Hamra' el-Sekafi i Ibn el-Asda' el-Hezeli. Svi su oni bili njegovi susjedi i od svih njih kasnije je primio islam jedino El-Hakem b. Ebi el-'As. Oni su na Poslanika, dok bi on klanjao, znali bacati ovčiju unutricu, ili je pak staviti u njegov zemljani ćup koji bi mu bio stavljan na poslugu. Poslanik je zbog toga bio prinuđen potražiti zaklonjeno mjesto u kojem se je krio od njih za vrijeme namaza. Kad bi ga oni tako uznemirili i priredili mu takvu neprijatnost, Poslanik bi unutricu sklanjao jednim drvetom i zaustavaljao se na svojim vratima. "Kakav je ovo komšiluk, potomci 'Abdi Menafa!?", govorio je, izbacujući unutricu.

Povratak muhadžira iz Abesinije

Ashabi Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, koji su se nalazili u Abesiniji, čuli su da su stanovnici Mekke listom prešli na islam. Na

osnovu te vijesti požurili su se vratiti svojim kućama, ali kada su se približili Mekki saznali su da je to bila obična laž. Tako su samo neki od njih ušli u Mekku, i to kradom ili pod zaštitom nekog domaćina (dživar).

Ukupan broj ashaba koji su iz Abesinije stigli u Mekku bio je trideset i tri čovjeka.

Oni koji su ušli pod zaštitom nekog domaćina, a čija imena su nam poznata, su sljedeći: 'Usman b. Maz'un b. Habib el-Džumehi, koji je ušao pod zaštitom El-Velida b. el-Mugire, zatim Ebu Selema b. 'Abdulesed b. Hilal b. 'Abdullah b. 'Umer b. Mahzum, koji je ušao pod zaštitom svog dajdže Ebu Taliba b. 'Abdulmuttaliba te Ummu Ebi Selema Birra bint 'Abdulmuttalib.

Povreda odluka "Stranice" (Sahife)

Jedna grupa Kurejšija je prekršila dogovorene sankcije protiv plemena Benu Hašim i Benu el-Muttalib, koje su bile zapisane na "stranici" (sahifi). U tome je prednjačio Hišam b. 'Amr, koji je bio bratić Nadle b. Hišama b. 'Abd Menafa po materinoj liniji. Hišam je sa Benu Hašimom bio u prijateljskim vezama i u svom narodu je bio vrlo cijenjen. Prema mojim saznanjima, on je dolazio s devom natovarenom hranom, kod Benu Hašima i Benu el-Muttaliba koji su boravili u jednom klancu. Kad bi stigao na početak klanca, skidao je ular s devina vrata i tako se spuštao niza stranu, sve do njih. Potom se vraćao i isto to činio s tovarom odjeće.

Onda je otišao do Zuhejra b. Ebi Umejje b. el-Mugire, čija je majka bila plemkinja, kćerkaAbdulmuttalibova.

"Zuhejr", rekao mu je, "zar si pristao na to da ti jedeš, oblačiš se i ženiš, a da tvoje dajdže budu u stanju u kojem jesu - da se s njima ne trguje, da se od njih ne ženi i za njih ne udaje!? Kunem se Bogom, da se radi o dajdžama Ebu el-Hakema b. Hišama i da si ti njega pozvao onome, čemu je on pozvao tebe, on ti se nikada ne bi odazvao!"

"Pobogu, Hišame!", rekao je Zuhejr. "Šta ja tu mogu? Ja sam sam i da imam samo još jednog čovjeka, prekršio bih onaj dogovor!" "Imaš još jednog čovjeka!", odgovorio je Hišam. "Kojeg?!" "Mene!", rekao je. "Potraži nam i trećeg!", saglasio se Zuhejr.

Potom je otišao do el-Mut'ima b. 'Addija. "Mut'ime", rekao mu je, "zar si saglasan s tim da propadnu dva ogranka plemena 'Abdu Menafa na tvoje oči, samo zato da bi udovoljio Kurejšijama?! A, Allaha mi, ako im to omogućite, vidjećete da će oni vrlo brzo i prema vama isto postupiti!" "Za-

boga!", odgovoro je ovaj. "Pa šta ja tu mogu, ja kao pojedinac?!" "Imaš još jednoga!", rekao mu je. "Kojeg?" "Mene!" "Traži nam i trećeg!", kazao je Mut'im. "Već sam ga našao!", odgovorio je. "Ko je!?" "Zuhejr b. Ebi Umejje." "Traži nam onda i četvrtoga!", rekao je.

Zatim je otišao do Ebu el-Bahterija b. Hišama i obratio mu se slično kao i El-Mut'imu b. 'Addiju.

"Ima li još neko ko bi to podupro?", upitao je. "Ima", rekao je Hišam. "Zuhejr b. Ebi Umejje, El-Mut'im b. 'Addi i ja." "Traži i petog!", složio se el-Bahteri.

Nakon toga otišao je Zeme'atu b. el-Esvedu b. el-Muttalibu, popričao s njim i podsjetio ga na njegove rodbinske veze i obaveze. "Ima li još iko saglasan s tim o čemu mi govoriš?", upitao je on. "Ima, dakako", odgovorio je i imenovao mu ljude.

Potom su se svi ispeli na Hatm el-Hadžun, ponad Mekke, tu se sastali, usaglasili mišljenja i dogovorili se da obesnaže odredbe koje je diktirala "Stranica" (Sahifa). "Ja ću s tim otpočeti", rekao je Zuhejr, "i prvi ću ja govoriti."

U rano jutro sljedećeg dana sišli su na svoja uobičajena sastajališta. Zuhejr b. Umejje je na sebe stavio ogrtač i, nakon što je sedam puta obišao oko Ka'be, okrenuo se ljudima i rekao:

"Mekkelije! Zar ćemo mi jesti i odijevati se, a da Benu Hašim propadne, jer niti mogu što kupiti niti prodati!! Ja se, Allaha mi, neću smiriti dok se ta nepravedna i okrutna Stranica ne pocijepa!"

Ebu Džehl, koji se nalazio u jednom kraju Harema, na to je povikao: "Boga mi, lažeš! Stranica se neće pocijepati!"

Zeme'a b. el-Esved mu je uzvratio. "Lažeš, Boga mi, ti!", rekao je. "Mi s tom stranicom nismo bili zadovoljni ni u trenutku kad je pisana!"

Ebu el-Bahteri je dodao: "Pravo je rekao Zeme'a. Mi se ne slažemo s tim što piše na njoj i ne prihvatamo to!" "Tako je!" nadovezao se i El-Mut'im b. 'Addi. "Laže onaj ko kaže drukčije!"

Slično je reagovao i Hišam b. 'Amr.

"Sve je to odlučeno noću," rekao je Ebu Džehl, "na nekom drugom mjestu, ne ovdje!"

Ebu Talib je, za svo to vrijeme, sjedio u jednom kutku Harema.

Potom je El-Mut'im pošao prema "Stranici" s namjerom da je pocijepa, ali kad joj je prišao našao je samo jedan komadić na kojem je pisalo: "U Tvoje ime, moj Bože." Sve ostalo je bio pojeo crv.

"Stranicu" je, inače, ispisao Mensur b. 'Ikrime i kažu da mu se nakon toga ukočila ruka.

Irašanin koji je svoju devu prodao Ebu Džehlu

Ibn Ishak kaže: "Pričao mi je 'Abdulmelik b. 'Abdullah b. Ebi Sufjan el-Sekafi kojemu je to inače bilo vrlo dobro poznato:

"Neki čovjek iz Iraša je u Mekku doveo svoju devu i nju je od njega kupio Ebu Džehl. Međutim, otezao je da mu je isplati. Dotični Irašanin je jedno vrijeme hodao Mekkom, a onda se zaustavio pred mjestom gdje su se sastajale Kurejšije, dok je Božiji Poslanik sjedio u jednom kutku Harema. "O Kurejšije!", uzviknuo je čovjek. "Ko mi od vas može pomoći protiv Ebu el-Hakema b. Hišama? Ja sam, kao što vidite, stranac, putnik, a on mi je uskratio moje pravo."

Ljudi koji su tu sjedili rekli su mu: "Vidiš li tamo onog čovjeka što sjedi", pokazujući mu na Božijeg Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i podsmijavajući se, jer im je bilo dobro poznato neprijateljstvo između njega i Ebu Džehla, - "idi do njega, on će ti pomoći."

Irašanin je, međutim, odmah pošao ka Poslaniku.

"Robe Božiji", rekao mu je, "Ebu el-Hakem b. Hišam me je prevario i ne da mi ono što mi pripada, a ja sam, kao što vidiš, stranac, putnik. One tamo ljude sam pitao ko mi može pomoći protiv njega i uzeti mi od njega ono što mi pripada, i oni su mi pokazali na tebe. Pa daj, uzmi mi to, Bog ti se smilovao! Idi kod njega!"

Božiji Poslanik je ustao i pošao sa njim. Vidjevši to, Kurejšije su jednom između sebe rekli: "Idi za njim i vidi šta će uraditi!"

Poslanik je izašao i pokucao na Ebu Džehlova vrata. "Ko je?", upitao je Ebu Džehl. "Muhammed", rekao je Poslanik. "Izađi!" Ebu Džehl je izašao, a lice mu je bilo ukočeno i sasvim blijedo. "Daj ovom čovjeku to što mu duguješ!", rekao mu je Poslanik. "Hoću!", odgovorio je on. "Odmah ću mu dati to što mu pripada!" Potom je ušao u kuću i čovjeku izmirio dug.

Poslanik se zatim okrenuo. "Idi svojim putem!", rekao je Irašaninu. Čovjek je otišao i zastao pred skupom Kurejšija. "Neka ga Bog nagradi dobrim!", rekao im je. "On meni, bogami, uze dug."

Utom je stigao i onaj čovjek kojeg su poslali da prati Poslanika. "Šta, bolan, vidje tamo?!", pitali su ga. "Čudo golemo!", rekao je. "Allaha mi, samo mu je pokucao na vrata, a on mu je izašao sav ukočen. Rekao mu je: "Daj ovom čovjeku ono što mu pripada!", a on je odgovorio: "Hoću. Odmah ću mu dati." Zatim je ušao u kuću i vratio se s novcem koji je dugovao!"

Ubrzo zatim došao je i sam Ebu Džehl.

"Pobogu, šta ti je!?", dočekali su ga. "Bogami ne znamo da si ikad

tako postupio!" "Prođite me se!", odgovorio je on. "Allaha mi, samo je pokucao na moja vrata i čim sam čuo njegov glas obuzeo me neki ludi strah, te sam mu morao izaći. Nad svojom glavom sam ugledao ogromnog devca s glavom i vratom kakve u životu nisam vidio, i imao je strašne zube! Allaha mi, da sam ga odbio, taj bi me devac baš progutao!

Isra'

Nakon toga je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, prenijet noću iz Mekke u Jerusalim, odnosno iz El-Mesdžid el-Harama u El-Mesdžidu el-Aksa[1], tj. u Hram u Ilija'u. Islam se tada već bio znatno proširio u Mekki, kako među Kurejšijama, tako i među svim drugim plemenima.

Prema kazivanju koje sam ja čuo, 'Abdullah b. Mes'ud je o tome ispričao sljedeće:

"Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, je doveden burak. To je životinja na kojoj su nošeni i poslanici prije njega. Svoje kopito je stavljala na krajnju tačku koju je vidjela pred sobom. Stavljen je na nju, a s njim je pošao i njegov prijatelj (Džibril, op. prev.). Vidio je mnoge znakove i čudesne stvari između nebesa i zemlje. Kada je stigao u Bejt el-Makdis, tu je zatekao Ibrahima, alejhi-s-selam, Musaa i Isaa, koji su bili među grupom poslanika koji su se sakupili da ga dočekaju. S njima je najprije obavio namaz, a potom su mu ponuđene tri čaše: u jednoj je bilo mlijeko, u drugoj vino a u trećoj voda.

Sam Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je o tome pričao: "Kad su mi ponuđene te čaše, ja sam čuo glas: "Ako uzme vodu, utopiće se i on i njegov Ummet; ako uzme vino, zalutaće i on i njegov Ummet a ako odabere mlijeko, biće upućen i on i Ummet mu!" Tako sam uzeo čašu s mlijekom i popio je. Džibril, alejhi-s-selam, mi je tada rekao: "Bićeš upućen i ti i tvoj Ummet, Muhammede!"

Ibn Ishak kaže: "Prenosi se od El-Hasana da je rekao: "Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je pričao: "Dok sam spavao u jednom kutku, iznenada mi je došao Džibril i dotakao me svojim stopalom. Sjeo sam, ali ništa nisam vidio, te sam se ponovo vratio postelji. On mi je opet došao i opet me dotakao svojim stopalom. Ja sam sjeo, no ni tad nisam ništa vidio, pa sam se opet vratio postelji. On mi je došao i treći put, i dotakao me stopalom. Sjeo sam, a on me uzeo za mišice i ja sam ustao. Doveo me je do vrata

1. El-Suhejli kaže: "Prema nekima, bilo je to godinu dana prije Hidžre."

Mesdžida, kad vidjeh tu nekakvu bijelu životinju, nešto između mazge i magarca. Na slabinama je imala dva krila i njima je potiskivala noge. Prednje noge je stavljala na krajnju tačku do koje je sezalo oko.

Stavio me je na nju i pošao sa mnom. Nigdje se nismo razdvajali."

El-Hasan, u svom kazivanju, dalje kaže: "I Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je pošao, a s njim i Džibril, ‘alejhi-s-selam. Kad su stigli do Bejt el-Makdisa, tu su, među grupom poslanika zatekli Ibrahima, Musaa i Isaa i zajednički su klanjali namaz, a Božiji Poslanik im je bio imam. Potom su Poslaniku donijete dvije posude: u jednoj je bilo vino, a u drugoj mlijeko. Poslanik je uzeo posudu s mlijekom i iz nje pio, dok je posudu s vinom ostavio. Džibril mu je tad rekao: "Uputio si se prirodnoj vjeri (fitrah, tj. islamu), baš kao što će i tvoj Ummet, Muhammede! a vino vam je zabranjeno!"

Božiji Poslanik se zatim vratio u Mekku. Čim je svanulo, otišao je Kurejšijama i ispričao im šta mu se desilo, no većina njih je rekla: "Čudno i nepojmljivo! Deva, bogme, žurno ide od Mekke do Šama čitav mjesec dana, i čitav se mjesec otud vraća, pa zar da Muhammed ode i vrati se za samo jednu noć!?"

Zbog toga su se mnogi ljudi koji su bili primili islam vratili svojoj staroj vjeri.

Svijet je požurio Ebu Bekru. "Šta ti, Ebu Bekre, misliš o svome prijatelju? On tvrdi da je sinoć išao do Bejt el-Makdisa, da je tamo klanjao i opet se vratio u Mekku!" "Lažete na njega!", odgovorio je Ebu Bekr. "Ne, ne lažemo!", rekli su. "Eno njega tamo u mesdžidu, priča o tome." "Allaha mi, ako on tako kaže, onda istinu kaže!", bio je kategoričan Ebu Bekr. "Zašto vas to čudi? Pa on mi govori da mu vijest od Allaha dolazi s neba na Zemlju u jednom djeliću noći ili dana, i ja mu vjerujem! To je puno veće od toga čemu se vi čudite!" Zatim je pošao Božijem Poslaniku, sallellahu ‘alejhi ve sellem. "Božiji Poslaniče", rekao mu je "jesi li ti pričao ovim ljudima da si sinoć stigao do Bejt el-Makdisa?" "Jesam", odgovorio je Poslanik. "Ispričaj to i meni!", tražio je Ebu Bekr. "Evo sam i došao zbog toga." "Čekao je, a ja sam gledao u njega", pričao je Božiji Poslanik. Zatim mu je počeo opisivati svoje putovanje, a on mu je poslije svakog detalja govorio: "Istinu kažeš! Svjedočim da si ti Božiji Poslanik!"

Kada je završio, Božiji Poslanik mu je rekao: "Ti si, Ebu Bekre, doista istinoljubiv (es-Siddik)!"

Tad ga je i prozvao Siddikom.

Od Seida b. el-Musejjeba se prenosi da je Božiji Poslanik svojim ashabima opisao Ibrahima, Musaa i Isaa koje je vidio te noći. Rekao je: "Nisam vidio čovjeka sličnijeg meni od Ibrahima, niti sam ja kome sličniji od

njega... A Musa je smeđ, visok, suhonjav, skladno građen i ima povijen nos, poput ljudi iz plemena Šenua. Isa, sin Merjemin, je čovjek bijele puti, osrednjeg rasta, glatke kose, sa mnogo benova na licu, kao da je tek izašao iz hamama i kao da će mu s glave poprskati kapljice. Među vama mu je najsličniji 'Urve b. Mes'ud el-Sekafi."

Mi'radž

Ibn Ishak kaže: "Pričao mi je čovjek, u kojeg ja nimalo ne sumnjam, da mu je Ebu Se'id el-Hudri, r.a., ispričao sljedeće:

"Čuo sam Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, kako je rekao: "Kad sam završio sa svim onim što je bilo u Bejt el-Makdisu, nastupio je mi'radž. Nikad ništa ljepše nisam vidio od njega! To je ono prema čemu umirući pruža svoj pogled na samrti. Tamo me uspeo moj prijatelj (Džibril, op. prev.) i doveo me do jednih vrata nebeskih koja se zovu Bab el-hafeza. Na njima stoji jedan melek po imenu Isma'il, a pod njegovom rukom se nalazi dvanaest hiljada meleka. Pod rukom svakoga od njih ima dvanaest hiljada drugih meleka...".

Zatim je proučio: *Vojsku tvoga Gospodara samo On zna!*

- Kad me je uveo, on je upitao: "Ko je ovo, Džibrile?" "To je Muhammed", odgovorio je. "Zar je već poslat?!", priupitao je. "Jeste", odgovorio je. Zatim mi je od Boga zatražio svako dobro.

Kad sam ušao u najdonje nebo, tu sam vidio nekog čovjeka kako sjedi, a sve mu se predočavaju duše ljudske. Nekima od njih, kad mu se pokažu, kaže: "Dobra!" i puno joj se obraduje. "Dobra duša, izašla iz dobrog tijela!", govori. Za druge kaže: "Uf!" i namršti lice. "Loša duša, izašla iz lošeg tijela!", doda.

"Ko je ovaj, Džibrile?", upitao sam. "To je tvoj praotac Adem!", odgovorio je. "Njemu se predočavaju duše njegova potomstva. I kada pored njega prođe vjernikova duša, on joj se obraduje i rekne: "Dobra duša, izašla iz dobrog tijela!", a kada prođe nevjernikova, uzdahne, prezre je i ona ga rastuži. "Loša duša, izašla iz lošeg tijela!", rekne tada.

Zatim sam vidio ljude čije su usne bile poput devine gubice. U rukama su držali grumenja vatre, veličine kamenice, i ubacivali ih sebi u usta, a ona su im izlazila na stražnjice. "Ko su ovi, Džibrile?", pitao sam. "To su oni koji su nepravedno jeli imetak siročadi", odgovorio je.

Onda sam vidio ljude s ogromnim stomacima kakve nikada ranije nisam vidio. Bili su na putu naroda faraonskog koji je, kada je izlagan vatri,

preko njih pretrčavao poput žednih deva. Gazili su ih, a oni se nisu bili u stanju pomjeriti sa svojih mjesta. "Ko su ovi, Džibrile?", pitao sam. "To su oni koji su jeli kamatu", rekao mi je.

Zatim sam vidio ljude ispred kojih se nalazilo lijepo i debelo, a pored njih loše i smrdljivo meso. Jeli su ovo smrdljivo, a ono lijepo ostavljali. "Ko su ovi, Džibrile?", upitao sam, a on mi je rekao: "To su oni koji su ostavljali žene koje im je Allah dopustio i odlazili onima koje im je Allah zabranio!"

Potom sam vidio žene obješene o dojke. "Ko su ove, Džibrile?", pitao sam. "To su žene koje su muževima podmetale djecu koja nisu njihova!", odgovorio je.

Onda me je uspeo na drugo nebo, gdje su bili tečići: Isa, sin Merjemin, i Jahja ibn Zekerijja.

Zatim me uspeo na treće nebo. Tu je bio neki čovjek, izrazito lijep, poput punoga mjeseca. "Ko je ovo, Džibrile?", upitao sam, a on mi je rekao: "To je tvoj brat Jusuf b. Ja'kub."

Potom me uzdigao na peto nebo. Tu je bio jedan sredovječan čovjek bijele glave, sa dugom, bijelom bradom. Nikada nisam vidio ljepšeg čovjeka! Kad sam Džibrila upitao ko je on, rekao mi je: "To je miljenik svoga naroda Harun b. 'Imran."

Zatim me uspeo na šesto nebo. Tu se nalazio jedan smeđ čovjek, visok i povijena nosa, kao da je iz plemena Šenu'a. Kada sam Džibrila upitao za njega, rekao mi je: "To je tvoj brat Musa ibn 'Imran."

Onda me uspeo na sedmo nebo. Tu je bio jedan sredovječan čovjek koji je sjedio na stolici pored vrata el-Bejt el-ma'mura ("Naseljena kuća"). U nju svakoga dana uđe sedamdeset hiljada meleka i neće se iz nje vratiti sve do Sudnjega dana. Nikoga od tog čovjeka nisam vidio sličnijeg meni, niti sam ja nekome sličniji nego njemu. "Ko je ovo, Džibrile?", upitao sam, a on mi je rekao: "To je tvoj praotac Ibrahim."

Zatim me je uveo u Džennet i tu sam vidio jednu mladu djevojku, tamnocrvenih usana. "Za koga si ti?", upitao sam je, jer sam je dobro vidio pa me očarala. "Ja sam za Zejda b. Harisa", rekla je."

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je tada Zejda b. Harisa obradovao njome. Zatim je rekao: "Onda sam se vratio. Kad sam prolazio pored Musaa b. 'Imrana, a kako vam je on bio dobar prijatelj! , on me upitao: "Koliko ti je namaza propisano?" "Pedeset namaza dnevno", odgovorio sam. "Namaz je težak", rekao je on, "a tvoj Ummet slabašan. Zato se vrati svome Gospodaru i zamoli Ga da olakša tebi i tvome Ummetu!" Vratio sam se i zamolio svoga Gospodara da olakša meni i mome Ummetu, i On mi je umanjio za deset. Kad sam se vraćao i naišao pored Musaa, on mi je opet

isto rekao. Ja sam se ponovo vratio, i umanjeno mi je još za deset. Stalno mi je tako govorio, kad god bih se vraćao do njega: "Vrati se i moli!", sve dok mi namazi nisu svedeni na pet, u toku jednoga dana i noći. Nakon toga, kad sam se vratio do njega, on mi je opet isto rekao. "Vraćao sam se svome Gospodaru i molio Ga", odgovorio sam, "sve dok me nije postalo stid! Više ne mogu!"

Ko od vas obavi ovih pet namaza, iz uvjerenja i pažnje prema njima, imaće nagradu onih pedeset propisanih namaza!

Smrt Ebu Taliba i Hadidže

Hadidža bint Huvejlid i Ebu Talib su umrli iste godine.

Smrću Hadidže Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, su se počele nizati razne teškoće. Naime, ona mu je za islam bila glavni pomoćnik i najviše ga podržavala, i njoj je povjeravao sve svoje brige, njoj se tužio. Veliki gubitak mu je bila i smrt amidže Ebu Taliba, koji je za njegovu misiju predstavljao čvrstu potporu i zaklon. On ga je štitio i pomagao protiv svakoga zla njegova naroda.

Gubitak ove dvije osobe desio se tri godine prije Poslanikove seobe u Medinu.

Nakon smrti Ebu Taliba Kurejšije su intenzivirale svoja neprijateljstva prema Poslaniku i počele mu priređivati raznovrsne neprijatnosti, što se za Ebu Talibova života nisu usuđivale. To je išlo do te mjere da mu je jedanput jedan od njihovih prostaka prepriječio put i na glavu mu prosuo prašinu, te je Poslanik takav ušao u svoju kuću. Prišla mu je jedna od njegovih kćerki i s njega plačući skidala prašinu. "Nemoj plakati, kćeri!", on joj je govorio. "Allah će zaštititi tvoga oca!" Kasnije je pričao: "Kurejšije mi, uglavnom, ništa ružno nisu učinile, sve dok nije umro Ebu Talib."

Kad se Ebu Talib smrtno razbolio i kad su to doznale Kurejšije, jedni drugima su rekli: "Islam su primili i Hamza i Omer, a vjera Muhammedova je uzela maha u svim kurejšijskim plemenima... Hajdemo stoga kod Ebu Taliba, pa nek' nam pripremi svoga bratića i nek' njemu da naše garancije. Mi, bogme, nismo sigurni da nam on neće uzeti primat!"

Ibn 'Abbas kaže: "Tako su otišli kod Ebu Taliba i s njim obavili razgovor. Sve su to bili uglednici njegova naroda: 'Utbe ibn Rebi'a, Šejbe b. Rebi'a, Ebu Džehl b. Hišam, Umejje b. Halef i Ebu Sufjan b. Harb. "Ebu Talibe", rekli su mu, "ti znaš kakvo mjesto zauzimaš kod nas a, kao što vidiš, u stanju si koje zabrinjava. Također su ti poznati odnosi između nas i tvoga

bratića. Zato ga pozovi i daj mu naše garancije, a od njega uzmi garancije za nas: neka se on nas prođe, a mi ćemo se proći njega, neka ostavi našu vjeru, a mi ćemo ostaviti njegovu!"

Ebu Talib je potom poslao po Poslanika. "Bratiću," rekao mu je, "ovo su uglednici tvoga naroda. Došli su da ti dadnu garancije i da iste uzmu od tebe." "U redu!", odgovorio je Poslanik. "Neka mi daju samo jednu riječ - dobiće njome sve Arape, a prihvatiće im je i stranci!" "Hoćemo, tako nam tvoga oca!", rekao je Ebu Džehl. "Daćemo ti ih deset!" "Recite:", nastavio je Poslanik, "La ilahe illellah i prođite se obožavanja bilo koga osim Njega!" "Ovaj nam čovjek, bogme, neće dati ono što mi tražimo!", kazali su oni. "Hajdemo mi, i nastavimo slijediti vjeru predaka naših, dok Allah ne presudi između nas i njega!"

Zatim su otišli, a Ebu Talib se obratio Poslaniku: "Nisi im, bratiću, Boga mi tražio mnogo!" Kad je to rekao, Božiji Poslanik se ponadao da bi i on mogao primiti islam. "Amidža!", govorio mu je. "Izgovori ove riječi, one će ti na Sudnjem danu omogućiti šefa'at (zauzimanje)!"

Vidjevši silno nastojanje Božijeg Poslanika, Ebu Talib je odgovorio: "Da se ne bojim da ćeš biti vrijeđan, ti i potomstvo tvoga oca poslije mene, i da će Kurejšije pomisliti da sam to rekao iz straha od smrti, ja bih ih doista izgovorio. Ovako, mogu ih izreći samo da tebi udovoljim!"

Kad mu se smrt sasvim približila, 'Abbas je pogledao u njega i primijetio kako miče usnama. Dobro je naćulio uši. "Bratiću!", rekao je Poslaniku. "Moj brat je izgovorio ono što si mu govorio!" "Nisam čuo!", rekao je Poslanik.

Allah, dželle šanuhu, je o onoj grupi koja se bila sakupila kod Ebu Taliba i kazala to što je kazala, objavio: *Sad. Tako mi Kur'ana slavnoga, zbilja su u osionosti i raskolu oni koji ne vjeruju! Koliko smo samo pokoljenja uništili prije njih! Oni su pomoć zazivali, ali za sve kasno bi! I čude se što im jedan od njih opominjatelj dođe. I nevjernici vele: "Ovo čarobnjak i lažov je! Zar on da učini božanstva Bogom jednim? Zbilja, ta je stvar vrlo čudnovata!" I glavešine među njima krenuše: "Ma, idite i sa vašim božanstvima se strpite! To je doista nešto što se naveliko hoće! Za ovo nismo čuli mi od minulih naroda"*, - tj. od kršćana koji su govorili: "Allah je treći od trojice!" - *"ovo nije drugo do izmišljotina!* (Sura Sad, 1.-7.).

Zatim je Ebu Talib ispustio dušu.

Poslanik odlazi da traži pomoć od plemena Sekif

Nakon smrti Ebu Taliba Kurejšije su intenzivirali svoje neprijateljstvo prema Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, i pravili mu raznovrsne neprijatnosti kakve se nisu usuđivali činiti za njegova života. Zbog toga je Poslanik bio prinuđen otići do Taifa da zatraži pomoć od plemena Sekif i da se njima zaštiti od svoga naroda. Uz to, on se nadao da bi oni mogli prihvatiti i objavu koja mu je dolazila od Allaha.

U Taif je pošao sam.

Došavši tamo, krenuo je prema jednoj grupi Sekifljana, tada najistaknutijim ličnostima tog plemena. Riječ je o trojici braće: 'Abd Ja'lile b. 'Amr b. 'Umejr, Mes'ud b. 'Amr b. 'Umejr i Habib b. 'Amr b. 'Umejr. Za jednim od njih bila je žena Kurejšijka, iz plemena Benu Džumeh. Poslanik je sjeo kod njih i pozvao ih u islam. Objasnio im je da je kod njih došao da mu oni pomognu oko islama i da stanu uz njega protiv onog dijela njegova naroda koji je neprijateljski nastrojen prema njemu.

Jedan od njih mu je, međutim, odgovorio da će on strgnuti pokrivač s Ka'be ukoliko se pokaže tačnim da je baš njega Allah poslao! Drugi je rekao: "Zar Allah nije mogao naći nikoga drugog da ga pošalje!?", a treći: "Ja, Boga mi, neću uopće da razgovaram s tobom! Ako si doista poslanik, kao što kažeš, onda si ti vrlo opasan da bih ti ja odgovarao, a ako lažeš na Allaha, onda mi ne priliči da s tobom razgovaram!"

Božiji Poslanik je ustao. "Ako već tako hoćete, onda neka tako i bude, ali nemojte pričati o tome!", rekao im je na rastanku. Naime, nije želio da za ovo čuje njegov narod, pa da ih to još više osokoli. Oni ga, međutim, nisu poslušali već su, naprotiv, nahuškali svoje prostake i robove da ga vrijeđaju i kriče za njim, pa se tu ubrzo počeo skupljati svijet. Neki su ga i sklonuli u jednu bašču koja je pripadala 'Utbi b. Rebi'i i Šejbi b. Rebi'i, koji su se i nalazili u njoj. Oni prostaci koji su išli za Poslanikom su se razišli, a on je pošao u hlad, i sjeo pod lozu grožđa, a dva Rebi'ina sina, koji su vidjeli sve šta ga je snašlo od onih prostaka iz Taifa, zurila su u njega.

Poslanik je susreo i onu ženu iz Benu Džumeha. "Vidi šta nas snađe od tvojih štićenika!", rekao joj je.

Kad se smirio, Božiji Poslanik je, kako mi je rečeno, rekao: "Bože moj, Tebi se obraćam za slabost snage svoje, za manjak virtuoznosti i za svoju beznačajnost kod ljudi. O Ti Najmilostiviji, Ti si Gospodar nemoćnih, Ti si moj Gospodar. Kome Si me to prepustio: dalekom koji me mrko gleda ili neprijatelju kome Si me predao!? Opet, ako se Ti ne srdiš na mene, svejedno mi je - Tvoj mi je oprost draži. Utječem se svjetlu lica Tvojega, pred

kojim su se obasjale tmine i na kojem počiva i ovaj i onaj svijet, od toga da se Ti rasrdiš na mene ili da mi se odobri Tvoja ljutnja! Tebi se priklanjam, da Ti budeš zadovoljan, a nema snage niti moći, osim pomoću Tebe!"

Kada su ga u takvom stanju vidjeli Rebi'ini sinovi, 'Utba i Šejba, prema njemu su osjetili sažaljenje. Pozvali su svog momka, inače kršćanina po imenu 'Addas, i rekli mu: "Stavi jedan grozd u tanjir i odnesi ga onom čovjeku tamo!" Momak je tako i učinio. "Jedi!", rekao je stavljajući grozd pred Poslanika. Pružajući ruku prema tanjiru, on je izgovorio: "Bismillahi, (u ime Boga)!", a zatim počeo jesti.

Pogledavši ga začuđeno, 'Addas je primijetio: "Te riječi ovdašnje stanovništvo ne izgovara!" "Iz koje si ti zemlje 'Addas, i koja ti je vjera?", upitao ga je Poslanik. "Kršćanin sam", rekao je. "Iz Nineve."[1] "Iz sela dobrog čovjeka, Junusa b. Mateja!?", primijetio je Poslanik. "Zar ti znaš ko je bio Junus b. Matej?!", začudio se 'Addas. "To je moj brat!", odgovorio je Poslanik. "On je poslanik, a i ja sam poslanik!"

'Addas se na to sagnuo prema Poslaniku i poljubio ga u glavu, ruke i noge!

Jedan od Rebi'inih sinova je rekao onom drugom: "Pokvari ti, eno, momka!" Kada je 'Addas došao do njih, rekli su mu: "Teško tebi, 'Addas! Zašto si onom čovjeku poljubio glavu, ruke i noge?!" "Gospodaru", odgovorio je on, "na ovoj zemlji nema ništa bolje od njega! On mi je rekao nešto što može znati samo poslanik!" "Čuvaj se, 'Addas!", upozorili su ga, "nemoj da te slučajno odvrati od tvoje vjere! Tvoja je vjera bolja od njegove!"

Džinni iz Nasibina

Poslanik je, zatim, iz Taifa krenuo prema Mekki, izgubivši nadu u ikakvo dobro od Sekifa. Kada je bio u Nahli[2], kasno noću je ustao da klanja. Utom je naišla grupa džinna, njih sedam, kako mi je rečeno, koje je spomenuo i Allah, dželle šanuhu. Bili su iz Nasibina.[3] Zastali su i odslušali Poslanikovo učenje, a kad je završio, požurili su svome narodu da ga opomenu - povjerovali su u ono što su čuli, i odazvali se pozivu koji im je upućen.

O njima je Allah izvijestio Svog Poslanika. Rekao je:

A kad tebi poslasmo nekolicinu džina da Kur'an slušaju, pa kad prisustvovaše učenju njegovu, rekoše: "Šutite!", a kad se ono završi, oni se na-

1. Nineva - selo kod Mosula, u Iraku.

2. Nahla - jedna od dvije nizije, noć putovanja udaljena od Mekke. Jedna se zove Nahla Šamija, a druga Nahla Jemanija.

3. Grad na području Poluotoka. Nalazi se na karavanskom putu od Mosula prema Siriji.

rodu svome, opominjući ga, vratiše i rekoše: "O naš narode! Mi smo zbilja Knjigu jednu slušali, koja nakon Musaa objavljena bi, potvrđujući istinitim one prije nje objavljene, napućuje Istini i Putu pravome! O naš narode! Odazovite se vi pozivatelju Allahovu i u Njega, Allaha, povjerujte, On će vam grijehe oprostiti i od bolne patnje vas zaštititi! (El-Ahkaf, 29.-31.).

Još je rekao: *Ti reci: "Meni je objavljeno da je jedna skupina džinna prisluškivala...",* i sve do kraja ove sure. (Sura El-Džinn)

Poslanikov izlazak pred plemena

Poslanik je zatim stigao u Mekku, a njegov narod, s izuzetkom grupe malobrojnih ali bespomoćnih koji su povjerovali u njega, izražavao je izrazitu netrpeljivost prema Poslaniku i njegovoj vjeri. Stoga je on, za vrijeme svečanosti koje su se održavale s vremena na vrijeme, izlazio pred arapska plemena i pozivao ih Allahu. Govorio im je da je on od Boga poslati poslanik i tražio od njih da mu vjeruju i da ga uzmu u zaštitu dok im on ne objasni ono s čim ga je Allah poslao.

Rebi'a b. 'Ubad kaže:

- Bio sam mlad dječak i nalazio se s ocem na Mini. Božiji Poslanik je stajao na mjestu gdje su se spuštala arapska plemena i govorio: "O Benu taj i taj, ja sam vam od Boga poslati poslanik. On vam naređuje da samo Njega obožavate i da Mu ništa drugo ne pripisujete, da se okanite obožavanja ovih kipova i da vjerujete meni, da me uzmete u zaštitu dok vam ne objasnim ono s čime me Allah šalje!" Za njim je išao jedan škiljav no uredan čovjek koji je imao dvije pletenice i bio ogrnut adenskim ogrtačem. Kad bi Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, završio sa svojim govorom, taj čovjek se nadovezivao. "O Benu taj i taj!", govorio je. "Ovaj vas poziva da sa svojih vratova skinete Lata i 'Uzaa, i da se odreknete svojih saveznika od Benu Malika b. Ukajša.[1] Poziva vas svojoj novotariji i zabludi, i zato ga ne slušajte i ne obazirite se na njega!"

"Ko je ovaj što ide za njim i nadovezuje se na njegove riječi?", pitao sam oca. "To je njegov amidža", rekao mi je. "'Abdul'uzza b. Abdulmuttalib, Ebu Leheb."

Ibn Ishak kaže: "Ibn Šihab el-Zumeri nam je pričao da je Poslanik išao kod Benu Kinde, kod kojih je poglavar bio neki Mulejh, i pozivao ih Allahu, no oni su ga odbili.

1. To je jedan džinnski kvart, kojemu se pripisuju tzv. ukajšijske deve, inače divije koje od svega bježe.

Zatim je išao kod Benu 'Amra b. Sa'sa'a da i njih pozove obožavanju Allaha. Jedan od njih, po imenu Bajhara b. Firas, mu je rekao: "Kada bih uzeo ovog kurejšijskog mladića, Boga mi bih njime pojeo sve Arape!" Zatim je dodao: "Šta misliš ako te mi podržimo u tome, a potom te Allah učini moćnijim od tvojih neprijatelja - hoćemo li mi, u tom slučaju, imati prioritet poslije tebe?!" "Prioritet ima Allah", odgovorio je Poslanik, "i On ga daje tamo gdje hoće!" "Na metu, znači, stavimo Arape", rekao je ovaj, "pa kad te Allah učini moćnim, onda primat pripadne drugom! Takvo što nam ne treba!" I oni su ga odbili.

Kad su se ljudi vratili (sa svetkovine u Mekki, op. prev.), otišli su do svoga šejha kojeg je starost već bila tako ophrvala da više nije mogao s njima ići na svetkovinu. Tako su oni, kad god bi se otud vratili, odlazili kod njega i pričali mu o svemu što bi tamo vidjeli. Kada su mu te godine došli, a bili su se upravo vratili sa svečanosti hadždža, on ih je pitao šta se sve tamo zbivalo. "Došao nam je jedan kurejšijski mladić", rekli su mu, "jedan od Benu 'Abdulmuttaliba, koji je tvrdio da je poslanik, i pozivao nas da ga uzmemo u zaštitu, da ga pomognemo i povedemo u naše krajeve!"

Starac je stavio ruke na glavu, a zatim rekao: "Može li se to, Benu 'Amire, ikako popraviti, može li se nadoknaditi?! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, takvo što nijedan potomak Isma'ilov nikada nije rekao! Ta gdje vam je pamet bila?!"

Prenosi se od 'Abdullaha b. Ka'ba da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, s istim ciljem, posjetio i Benu Hanife, ali su se oni prema njemu ponijeli gore negoli ostali Arapi.

Poslanik je, međutim, bio uporan u svome nastojanju. Kad god bi se ljudi, za vrijeme neke svetkovine ili hadždža, spuštali u Mekku, uvijek je izlazio pred njih, odlazio im i plemena pozivao Allahu i islamu, te im predočavao uputu i milost koje su mu dolazile od Allaha. Nijedan Arapin, koji je bio iole čuven i cijenjen, nije došao u Mekku, a da on nije izašao pred njega, pozvao ga Allahu i upoznao ga s objavom koja mu je dolazila!

Tako je došao i Suvejd b. Samit, iz plemena Benu 'Amr b. 'Avf, zarad hadždža ili umre, i čim je to Poslanik saznao, odmah je otišao da ga potraži. Kad ga je pozvao u islam, Suvejd mu je rekao: "Možda je to što ti imaš poput onoga kod mene?!" "A šta je to kod tebe?!", upitao je Poslanik. "Reci Lukmanovi." "Pokaži mi ih!", zatražio je Poslanik i on mu ih je izrecitovao. "Doista lijep govor", rekao je Poslanik, "ali je ipak ovo kod mene bolje! Kod mene je Kur'an koji mi objavljuje Allah Uzvišeni. On je Uputa i Svjetlo!" Zatim mu je proučio odlomak iz Kur'ana, i pozivao ga u islam, ne odmičući se od njega. "Uistinu lijep govor!", rekao je on i otišao. Ubrzo se vratio

svome narodu u Medini, ali ga je, nedugo zatim, ubilo pleme Hazredž. Njegov narod za njega kaže: "Mi mislimo da je ubijen kao musliman."

Bilo je to prije rata između Evsa i Hazredža, koji se dogodio u Bu'asu, na jednoj strani Medine.

Početak islama kod ensarija

Kada je Allah, dželle šanuhu, odlučio afirmirati Svoju vjeru i poduprijeti Svoga Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, tog hadždža je Poslanika susrela jedna grupa ensarija. On je, inače, i te sezone izlazio pred arapska plemena, kao što je to činio i ranije, i kada je bio kod Akabe[1], tu je naišao na grupu ljudi iz plemena Hazredž kojoj je Allah namjeravao podariti veliko dobro.[2]

Kad ih je susreo, Poslanik ih je upitao ko su oni.

"Iz Hazredža smo", odgovorili su.

"Saveznici Jevreja?"

"Da."

"Hoćete li sjesti da malo porazgovaramo!?", zamolio je Poslanik.

"Hoćemo", rekli su.

Zatim su sjeli i Poslanik ih je pozvao Allahu, upoznao ih s islamom i proučio im neke odlomke iz Kur'ana.

Jedan od razloga što su brzo pristali na islam bio je taj što su u njihovim krajevima s njima živjeli Jevreji, koji su baštinili objavu i znanje, dok su oni bili mnogobošci i obožavali kipove. Ponekad je među njima dolazilo čak i do sukoba. Kad bi se takvo što desilo, Jevreji su im govorili:

"Uskoro će se pojaviti Božiji Poslanik - evo je došlo njegovo vrijeme! Kad se pojavi, mi ćemo mu se pridružiti i zajedno s njim se obračunati s vama, baš onako kako se obračunalo s 'Adom i Iremom!"

Tako su oni, čim im se obratio Božiji Poslanik i pozvao ih Allahu, odmah to prokomentirali riječima:

"Ovo je, bogme, taj poslanik kojim nam Jevreji prijete. Oni nipošto ne smiju biti brži od nas!"

Tako su se odazvali njegovu pozivu i tvrdo mu obećali da će mu sve vjerovati i prihvatiti kompletan islam koji im on predoči. Naposljetku su rekli:

1. El-'Akaba - mjesto između Mine i Mekke. Od Mekke udaljeno nešto oko dvije milje. S njega se bacaju kamenčići 'Akabe.

2. Bilo je to jedanaeste godine poslanstva.

"Mi smo iza sebe ostavili narod među kojim vlada takvo zlo i neprijateljstvo kakvo ne vlada ni među jednim drugim narodom! Možda ih Allah preko tebe pomiri! I njih ćemo pozvati ovome i pojasniti im ovu vjeru koju smo prihvatili od tebe. Ako ih to sjedini, neće biti cjenjenijeg čovjeka od tebe!"

Potom su se rastali i oni su se vratili u svoje krajeve, ali sad kao pripadnici nove vjere. Koliko mi je poznato, bilo ih je šesterica i svi su potjecali iz plemena Hazredž.

U Medini su svima pričali o Božijem Poslaniku, sallellah ʻalejhi ve sellem, i sve Medinjane pozivali u islam. Ta vijest se iznimno brzo širila među tamošnjim stanovništvom, tako da uskoro nije bilo nijedne kuće a da se u njoj nije spominjao Božiji Poslanik!

Prvi ugovor na ʻAkabi

Naredne godine na hadždž je došlo dvanaest ensarija i s Poslanikom su se susreli na ʻAkabi. Bila je to tzv. Prva ʻAkaba, na kojoj su Božijem Poslaniku, sallellahu ʻalejhi ve sellem, dali prisegu na vjernost (bejʻat), poput one poznate prisege žena.[1] Bilo je to prije propisivanja borbe. U ovoj grupi su, među ostalima, bili i: Esʻad b. Zuraa, Rafiʻ b. Malik, ʻUbade b. el-Samit i Ebu-l-Hejsem b. et-Tejjehan.

Od ʻUbade b. el-Samita se prenosi sljedeće:

"Bio sam jedan od onih koji su prisustvovali prvom ʻakabskom ugovoru. Ukupno nas je bilo dvanaest. Poslaniku smo iskazali vjernost na način kako su to učinile žene i to prije no što nam je propisana borba. Obavezali smo se tada da: ništa Allahu nećemo pripisivati, da nećemo krasti, blud činiti, ubijati svoju djecu, izmišljati potvore i da mu nećemo biti neposlušni ni u kakvu dobru. "Ako se budete toga držali", rekao nam je on, "imat ćete Džennet, a ako bilo što od toga iznevjerite - pa, sud o vama pripada Allahu: On će vas kazniti, ili vam oprostiti!"

Ibn Ishak kaže:

"Kad su se rastajali, Božiji Poslanik je sa njima poslao Musʻaba b. ʻUmejra b. Hašima b. ʻAbd Menafa i stavio mu u zadatak da ih upoznaje s kur'anskim surama i da im objašnjava propise islama.

Iz tog razloga je u Medini prozvan el-Mukri' - učač. Predvodio ih je i u namazu, jer pripadnici plemena Evs i Hazredž nisu željeli da ih predvodi neko iz jednog, odnosno drugog plemena!

1. Tj. na isti način tzv. prisega žena obavljena je drugog dana osvojenja Mekke, na brežuljku Safa, nakon prisege muškaraca.

Drugi 'akabski ugovor

Mus'ab b. 'Umejr se zatim vratio u Mekku. Te sezone hadždža u Mekku su došli i neki muslimani ensarije, zajedno s hodočasnicima iz svoga naroda koji su još uvijek bili mušrici (mnogobošci). Došavši tamo, obećali su Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, da će se naći na 'Akabi, srednjega dana sušenja (ejjam et-tešrik)[1], dana u kojemu im je Allah ukazao počast, u kojemu je pomogao Svome Poslaniku i ojačao islam i muslimane.

Ka'b b. Malik kaže:

- Pošli smo s hodočasnicima iz našega naroda koji su još bili mušrici. S nama je bio i el-Berra' ibn Ma'rur, naš velikaš i uglednik. Kad smo se zaputili i napustili Medinu, el-Berra' nam je rekao: "Znate šta, ja sam nadošao na jednu stvar, ali ne znam da li ćete se složiti sa mnom?!" "O čemu se radi?!", upitali smo. "Razmišljao sam", rekao je, "da ovo zdanje" - tj. Ka'bu - "ne ostavljam za leđima i da se u namazu okrenem prema njoj!" "Boga mi", odgovorili smo mi, "koliko mi znamo, Božiji Poslanik se u namazu uvijek okreće prema Šamu[2], i mi ne želimo postupati drugačije!" "Ja ću se ipak okrenuti prema Ka'bi!", rekao je on. "Ali mi nećemo!", kazali smo.

Tako smo, kad bi nastupilo vrijeme namaza, mi klanjali okrenuti prema Šamu, a on prema Ka'bi. Korili smo ga zbog toga, no on nije odustajao od svoje odluke. Kad smo stigli u Mekku, rekao mi je: "Bratiću! Hajde sa mnom do Božijeg Poslanika, pa da ga upitamo za onaj moj postupak u putu jer, Allaha mi, osjećam nelagodu zbog toga, budući da ste vi postupali drugačije!"

Tako smo se zaputili Božijem Poslaniku, premda ga nismo poznavali, jer ga nikada ranije nismo bili vidjeli!

Usput smo susreli nekog čovjeka iz Mekke i upitali ga za Božijeg Poslanika. "Poznajete li ga?", upitao je on. "Ne!", odgovorili smo.

"A znate li njegovog amidžu 'Abbasa b. 'Abdulmuttaliba?"

"Znamo", rekli smo, jer smo 'Abbasa doista poznavali. Pošto je bio trgovac, često je dolazio kod nas.

"Kada uđete u harem, onaj čovjek što sjedi s 'Abbasom - to je on!", kazao je.

---

1. Ejjam et-tešrik - tri uzastopna dana nakon prinošenja žrtava. Za to vrijeme su na suncu sušili meso zaklanih životinja.

2. Tj. prema Bejt el-Makdisu, u Jerusalimu.

Ušavši u harem, uistinu smo vidjeli 'Abbasa gdje sjedi, a pored njega i Božijeg Poslanika. Nazvali smo selam i sjeli kod njega.

"Ebu Fadle!", rekao je Poslanik. "Poznaješ li ovu dvojicu?"

"Poznajem", odgovorio je 'Abbas. "Ovo je el-Berra' b. Ma'rur, velikan svoga naroda, a ovo je Ka'b b. Malik."

Allaha mi, ja nikada neću zaboraviti ono što je Poslanik tada rekao:

"Pjesnik!?", upitao je.

"Da, pjesnik", rekao sam.

"Božiji Poslaniče!", kazao je el-Berra' b. Ma'rur. "Na ovom svom putovanju dovde, a Allah me je već uputio u islam, odlučio sam da ovom zdanju ne okrećem leđa, te sam se u namazu okretao prema njemu. Moji saputnici, međutim, nisu pristali na to, pa ja zbog toga u sebi osjećam nelagodu. Zato bih volio znati šta ti misliš o tome, Božiji Poslaniče?!"

"Već si imao kiblu", odgovorio mu je Poslanik, "i da si se bogdom zadržao na njoj!"

El-Berra' se nakon toga opet vratio kibli Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, i zajedno s nama klanjao okrenut prema Šamu. Potom smo pristupili obredima hadždža, a s Poslanikom smo se dogovorili da se nađemo na 'Akabi srednjega dana tešrika. Kad smo završili sa hadždžom i nastupila noć u kojoj smo s Poslanikom dogovorili sastanak, sa sobom smo poveli i 'Abdullaha b. 'Amra b. Harama Ebu Džabira, jednog od naših velikodostojnika i uglednika. Inače smo od naših saplemenika mušrika sve to držali u tajnosti. S Ebu Džabirom smo obavili jedan razgovor i tom prilikom mu rekli: "Ebu Džabire, ti si naš velikodostojnik i uglednik, i mi ne želimo da, zbog stanja u kojem jesi, sutra budeš gorivo za vatru!" Zatim smo ga pozvali u islam i rekli mu da će nam na 'Akabi doći Poslanik! On je odmah primio islam i zajedno s nama prisustvovao 'Akabi. Štaviše, bio je naš starješina! Te noći smo, zajedno s ostalima, zanoćili u našoj postaji, a kad je minula jedna trećina noći, ustali smo i zaputili se Božijem Poslaniku. Išli smo kriomice, šunjajući se poput mačaka. Sastali smo se u klancu kod 'Akabe, nas sedamdeset i tri muškarca i dvije žene: Nusejba bint Ka'b i Esma bintu 'Amr b. 'Addi.[1]

Tu smo, u klancu, bili svi na broju i iščekivali smo Božijeg Poslanika. Kad se pojavio, s njim je bio i njegov amidža el-'Abbas b. 'Abdulmuttalib, koji je tada još uvijek bio u vjeri svoga naroda. Međutim, izrazio je želju da i on prisustvuje važnom događaju svoga bratića i da ga podrži u tome. Kada je sjeo, prvi je progovorio el-'Abbas b. 'Abdulmuttalib:

1. Ibn Ishak kaže: "Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, se nije rukovao sa ženama, već ih je samo saslušao i rekao im: "Idite, primio sam vašu prisegu!"

"Hazredžije!", rekao je, a Arapi su ovaj kvart ensarija nazivali Hazredž, svejedno što su u njemu živjeli i ljudi iz Evsa ,"Muhammed je, kao što znate, naš i mi ga štitimo od našeg naroda, mi koji o njemu imamo slično mišljenje. On uživa veliki ugled u svome narodu i zaštićen je u svojoj zemlji. Međutim, uporan je u tome da se vama prikloni, da se vama priključi! Pa eto, ako smatrate da ćete se držati toga zbog čega ste ga pozvali i da ćete ga štititi od onih koji mu se protive, onda izvolite, preuzmite odgovornost! Ali, ako ga mislite prepustiti i ostaviti na cjedilu nakon njegova izlaska pred vas, onda ga odmah sada pustite, jer je on cijenjen i siguran u svome narodu i u svojoj zemlji!"

"Čuli smo sve što si rekao!", kazali smo mi. "Govori ti, Božiji Poslaniče! Traži za sebe i svog Gospodara sve što hoćeš!"

Zatim je govorio Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem. Učio je odlomke iz Kur'ana, pozvao Allahu, podstakao na islam a potom rekao:

"Od vas tražim prisegu na to da ćete me štititi od svega onog od čega štitite vaše žene i vašu djecu!"

Tad mu je prišao el-Berra' b. Ma'rur i uzeo ga za ruku. "Jakako!", rekao je. "Tako mi Onoga koji te doista posla kao poslanika, mi ćemo te svakako štititi od svega onog od čega štitimo i svoje velove (tj.žene!)! Dajemo ti prisegu na to, Božiji Poslaniče! Ta mi smo, Allaha mi, sinovi rata, vični svakom oružju koje smo naslijedili s oca na sina!"

I dok je el-Berra' tako govorio Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, prekinuo ga je Ebu el-Hajsem b. et-Tejhan.

"Božiji Poslaniče", rekao je, "između nas i nekih ljudi" - mislio je na Jevreje - "postoje tijesne veze koje ćemo mi prekinuti. Šta misliš, ako to učinimo, a tebe u međuvremenu Allah naputi da se vratiš svome narodu i ostaviš nas?!"

Poslanik se na to osmjehnuo.

"Nikako!", rekao je. "Krv je krv i što bude s vama, biće i sa mnom. Ja pripadam vama, a vi meni. Ratujem protiv onih koji ratuju protiv vas, a u miru sam s onim koji su s vama u miru!"

Još je rekao:

"Izaberite između vas dvanaest starješina da budu na čelu svoga naroda - devet iz plemena Hazredž i tri iz Evsa!"[1]

1. Iz Hazredža su izabrani: Es'ad b. Zirare, Sa'ad b. er-Rebi', 'Abdullah b. Revaha, Rafi' ibn Malik, el-Berra' b. Ma'rur, 'Abdullah b. 'Amr b. Haram i 'Ubade b. el-Samit, a iz Evsa: Esid b. Hudajr, Sa'ad b. Hajseme i Rifa'a b. el-Munzir. Ibn Hišam kaže: "Upućeniji u njih ubrajaju Ebu el-Hejsema b. et-Tejhana umjesto Rifa'e."

Kada smo Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, dali prisegu na vjernost, s vrha 'Akabe je šejtan kriknuo tako prodornim glasom kakvog nikada ranije nisam čuo:

"Imate li što za Muzemmema [2] i otpadnike?! Već su se sakupili protiv vas, o Minjani!"

"Ovo je akabski Ezebb. To je Ibn Ezjeb!"[3], rekao je Poslanik. "No, idite sada vašim jahalicama!"

"Tako mi Allaha koji te s Istinom posla", rekao mu je tada el-'Abbas b. 'Ubade ibn Nadla, "ako hoćeš, mi ćemo sutra sa sabljama poći na stanovnike Mine!"

"Takvo što nam nije naređeno!", odgovorio je Poslanik. "Stoga se vratite vašim jahalicama."

I mi smo se vratili našim ležajima i tu zanoćili. Međutim, čim smo osvanuli, došli su nam kurejšijski velikani.

"Hazredžije!", rekli su. "Čuli smo da ste došli ovom našem čovjeku da ga izvedete na naše oči i da mu iskažete poslušnost u ratu protiv nas. Što se nas tiče, vi ste posljednji među Arapima s kojima bismo mi željeli ratovati!"

Na te njihove riječi naši mnogobošci su se zakleli Bogom da ničeg takvog apsolutno nije bilo i da njima ništa slično nije poznato. Oni su, ustvari, istinu rekli jer doista o tome ništa nisu znali. Mi smo se, međutim, samo zgledali među sobom. Ljudi su potom počeli bježati s Mine. Neki su išli tragom vijesti koja je procurila i ubrzo ustanovili da je tačna. Zatim su se dali u potragu za učesnicima i uspjeli pronaći Sa'ada b. 'Ubadu u mjestašcu Ezahir nadomak Mekke, kao i el-Munzira b. 'Amra, a obojica su bili starješine. I dok im se el-Munzir uspio nekako suprotstaviti, Sa'ada su uspjeli uhvatiti. Vezali su mu ruke za potiljkom povocem njegove deve i tako ga, tukući ga, uveli u Mekku. Budući da je imao dugu kosu, često su ga vukli za njene vlati.

Sa'ad kaže:

- Bio sam tako u njihovim rukama kad se iznenada preda mnom ukazala jedna grupa Kurejšija u kojoj je bio jedan čist i bijel čovjek, ugodne vanjštine, jedan od onih na prvi pogled dragih ljudi. Pomislio sam: "Ako među njima ima ijedan dobar čovjek, onda je to nesumnjivo ovaj!" Međutim, kad mi se primakao, podigao je ruku i snažno me ošamario! "Boga mi, poslije ovoga ne mislim da među njima ima dobrih!", pomislio sam u sebi. I

2. Muzemmem - pokuđeni, mnogobošci su tako zvali Poslanika.

3. Ezebb b. Ezjeb - ime šejtana.

tako, dok su me držali zarobljena, jedan od njih mi se blagonaklono primakao i rekao mi: "Teško tebi! Zar nikog među Kurejšijama nemaš ko ti je susjed ili s kim si u nekoj vezi!?" "Imam, Allaha mi!", odgovorio sam. "Štitio sam trgovinu Džubejra b. Mut'ima b. 'Addija b. Nofela b. 'Abdi Menafa i sprječavao ljude u mom kraju da mu kakvu nepravdu učine. Isto sam činio i el-Harisu b. Harbu, Umejji b. 'Abd Šemsu b. 'Abd Menafu."

"Pa, zaboga, spominji njihova imena i reci šta ima među vama!", rekao mi je dotični.

I ja sam odmah počeo s tim, a on je otišao do njih dvojice. Našao ih je u hramu kod Ka'be i odmah ih izvijestio o meni.

"Jedan čovjek iz plemena Hazredž se sada tuče oboren na tle", rekao je, "no, on priziva vaša imena i ističe kako među vama postoji međusobno štićenje!"

"O kojem čovjeku je riječ?", pitali su.

"Zove se Sa'ad b. 'Ubade."

"Pravo kaže!", kazali su oni. "On je štitio našu trgovinu i sprječavao je da nam se bilo što ružno dogodi u njegovom kraju!"

Tako je Sa'ad izbavljen iz njihovih ruku i pušten da ide svojim putem.

Zahtjevi posljednjeg 'akabskog ugovora

Do ovog ugovora je došlo kada je Allah Svome Poslaniku odobrio borbu. Stoga se on još zove i Bej'at el-harb (ugovor o ratovanju), i on je, osim onih iz prvog 'akabskog ugovora, imao i neke nove zahtjeve. Naime, prvi 'akabski ugovor podrazumijeva ugovor sa ženama, jer Allah, dželle šanuhu, još nije bio odobrio Poslaniku rat. No kad mu je to odobrio, Poslanik je sa njima, na posljednjem 'akabskom susretu, sklopio ugovor o ratovanju protiv pripadnika i crvene i crne rase (tj. ljudi svih rasa, op. prev.). Na to se i sam obavezao, a njih je vezao za njihova Gospodara, obećavši im, ako se budu držali date riječi, Džennet.

O tome 'Ubade b. el-Samit kaže sljedeće:

"Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, smo se obavezali na pokornost u pogledu rata. Pristali smo na poslušnost i bespogovornost u teškoći i lahkoći, u muci i rahatluku. Zarekli smo se na nesebičnost, te da nikome nećemo uzeti njegovo pravo, da ćemo uvijek i svuda govoriti samo istinu i da se, kada je u pitanju Allah, ničijeg prijekora nećemo plašiti."

Naređivanje borbe

Božijem Poslaniku prije 'akabskog ugovora rat nije bio dopušten, niti se smjela proliti nečija krv. Bilo mu je naređeno samo pozivanje Allahu, strpljivost u podnošenju neprijatnosti i izbjegavanje neznalica. Istovremeno, Kurejšije su surovo zlostavljale muhadžire koji su ga slijedili s namjerom da ih odvrate od njihove vjere ili pak da ih protjeraju s njihovih ognjišta. Pred njima su bila samo dva izbora - ili da napuste svoju vjeru ili da budu žestoko mučeni u njihovim rukama, odnosno da bježe sa svojih ognjišta! Tako su jedni pobjegli u Abesiniju, drugi u Medinu, treći na druge strane... I kada su Kurejšije prevršile svaku mjeru u svojoj drskosti prema Allahu, dželle šanuhu, kada su odbile čast koju im je On htio ukazati, kada su Njegova Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, u laž utjerivali, a one koji su Njega obožavali i isticali Njegovu jedinost, te Poslanika Mu slijedili i svoje vjere se čvrsto držali, jako mučili i proganjali, Allah, dželle šanuhu, je tada Svom Poslaniku propisao borbu i osvetu protiv onih koji su im nasilje činili i koji su ih napadali.

Prema kazivanju 'Urveta b. el-Zubejra i drugih učenjaka, prvi ajet kojim se Poslaniku dopušta rat, prolijevanje krvi i borba, bio je ovaj:

Dozvoljeno je braniti se onima koji su napadnuti, zato što im se nasilje čini. A Allah je doista moćan da im pomogne, i onima koji su bez ikakva prava iz staništa svojih protjerani samo zato što su: "Gospodar naš je Allah!" - govorili. Da Allah ne suzbija ljude jedne drugima, porušeni bi do temelja bili manastiri, i crkve, i sinagoge, i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime! A Allah će zbilja pomoći one koji Njega pomognu! - Allah je doista moćan i silan - one koji će, ako im Mi damo vlast na Zemlji, namaz klanjati i zekat davati i dobročinstvo zapovijedati i zlo zabranjivati, a kod Allaha je kraj svih stvari! (El-Hadždž, 39.-41.).

Borba im je, dakle, dopuštena zato što im je nepravda činjena, premda se ničemu nisu ogriješili u svojim odnosima prema ljudima. S druge strane, radilo se o ljudima koji će, ako pobijede, namaz obavljati, zekat davati, dobro naređivati a zlo sprječavati. Radilo se, dakle, o Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, i njegovim ashabima, Allah neka je zadovoljan njima!

Potom je Allah, dželle šanuhu, objavio:

I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva ne nestane, tj. sve dotle dok se vjernici ne prestanu od svoje vjere odvraćati silom, *i dok vjera Allahova slobodna ne bude!*, (El-Bekare, 193.) tj. dok se samo Allah ne bude obožavao, i niko više uz Njega!

Poziv muslimanima na seobu u Medinu

Nakon što je Allah, dželle šanuhu, Poslaniku odobrio rat i nakon što mu je ova grupa ensarija zadala riječ da će se držati islama i pomagati njega i njegove sljedbenike, te nakon što mu je prišao još jedan broj ljudi, Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, naredio je ashabima muhadžirima kao i onim muslimanima koji su ostali u Mekki, da učine seobu (hidžru) u Medinu i da se tako pridruže svojoj sabraći ensarijama.

"Allah vam je osigurao braću i boravište u kojem ćete biti sigurni", rekao im je.

I počeli su odlaziti u grupama, jedni za drugim... Poslanik je, međutim, ostao u Mekki i tu čekao dopust svog Gospodara da i sam krene prema Medini...

Prvi muhadžiri u Medini

Prvi ashab Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, koji je učinio seobu u Medinu, a koji je bio Kurejšija, iz plemena Benu Mahzum, bio je Ebu Seleme b. 'Abd el-Esed. On je otišao u Medinu godinu dana prije 'kurejšijskog ugovora. Najprije se iz Abesinije vratio u Mekku, Božijem Poslaniku, no kako su ga Kurejšije mnogo uznemiravale i kako je, uz to, čuo za islam onih ensarija, brzo je napustio Mekku.

Sljedeći je bio 'Amir b. Rebi'a sa svojom ženom Lejlom bint Ebi Hasme, a za njim je došao 'Abdullah b. Džahš koji je mnogo propatio sa svojom porodicom i bratom mu 'Abdom ibn Džahšom, odnosno Ebu Ahmedom. Ovaj Ebu Ahmed je imao oštećen vid, no i pored toga znao je bez vodiča proći Mekku uzduž i poprijeko, i uz to je bio pjesnik.

Zatim je seobu učinio Omer b. el-Hattab i 'Ajš b. Ebi Rebi'a el-Mahzum, a potom su pristizali ostali muhadžiri.

Poslanikova Hidžra

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je ostao u Mekki i tu iščekivao odobrenje za hidžru. S njim je, izuzev onih koji su bili uhapšeni ili pak odvraćeni od svoje vjere, ostao samo 'Ali b. Ebi Talib i Ebu Bekr b. Ebi Kuhafa el-Siddik, Allah neka je zadovoljan njima. Ebu Bekr je mnogo puta od Božijeg Poslanika tražio dozvolu za hidžru, ali mu je on uvijek govorio: "Ne žuri! Možda će ti Allah dati saputnika!" Ebu Bekr je, dakako, priželjkivao da mu saputnik bude upravo on.

Kad su Kurejšije vidjele da se oko Poslanika okupila značajnija grupa ljudi i prijatelja mimo njih i njihova kraja, i kad su vidjele da se domaći muslimani preseljavaju kod njih, odmah im je bilo jasno da su sebi našli sigurno boravište i zaštitu. Stoga su počeli motriti na Božijeg Poslanika i njegovu eventualnu seobu, jer im je bilo očito da se on, ustvari, već spremio za rat protiv njih.

U tom smislu su upriličili i jedan sastanak u svojoj vijećnici, tj. u zdanju koje je datiralo od Kusajja b. Kilaba i u kojem su Kurejšije donosile svaku iole značajniju odluku, s ciljem da se dogovore šta im valja činiti u pogledu Božijeg Poslanika, jer im je on već bio postao ozbiljna prijetnja.

Ibn 'Abbas kaže:

- Kad su se odlučili na to i usaglasili dan sastanka u vijećnici zarad dogovora u vezi s Poslanikom, ujutro toga dana su se zaputili tamo, a bilo je to u tzv. danu gužve (*jevm ez-zahmah*). Utom je pred njih izišao Iblis u liku ostarjelog šejha, obučen u ogrtač sa kapuljačom. Zastao je pred vratima vijećnice, a kad su ga upitali ko je zapravo on, rekao je: "Šejh sam iz Nedžda.[1] Čuo sam za ovaj sastanak pa sam došao da čujem šta ćete reći. Možda ću i ja imati neko mišljenje ili vam dati kakav savjet!"

"U redu", rekli su. "Možeš ući!"

Tu su se bile sakupile sve viđenije Kurejšije.

"Svi ste svjedoci", započeli su raspravu,"i svi ste vidjeli kakva je djelatnost Muhammedova. Više nismo sigurni da se neće drznuti protiv nas s onim svojim ljudima. Stoga, u vezi s njim, moramo zauzeti jedinstven i odlučan stav!"

Potom su pristupili razmatranju problema.

"Zatvorite ga u željeznu odaju", rekao je jedan od njih, "i na vrata stavite katanac. Tako čekajte sve dok ga ne stigne ono što je stiglo i druge slične pjesnike - Zuhejra i Nabigu, kao i ostale, prije njih. Dok ga ne snađe smrt, dakle!"

"Ne, Boga mi!", reagirao je šejh iz Nedžda. "Nije vam to rješenje. Naime, ako tako postupite, to će nesumnjivo procuriti kroz vrata koja ste zakatančili i dospjeti do njegovih ljudi. To će ih iziritirati i vrlo brzo će se dići protiv vas, oteti ga iz vaših ruku, a onda vas sa njim brojčano i prevazići, te vas na kraju potpuno savladati! To vam nikako nije rješenje. Dajte šta drugo!"

1. Es-Suhejli kaže: "Rekao im je da je iz Nedžda, jer su oni bili odlučili da ne puste nijednog čovjeka iz Tihame, budući da su tamošnji ljudi bili naklonjeni Muhammedu. Iz tog razloga im se i prikazao u liku šejha iz Nedžda.

Zatim su nastavili razmatranje.

"Hajde da ga istjeramo odavde i protjeramo s naših područja!", predložio je jedan. "Kad već bude istjeran odavde, nije nas briga gdje će otići i gdje će biti. Kad to sredimo, stanje ćemo opet dovesti u red i sve će biti kako je i bilo!"

"Ne, Boga mi!", opet je reagirao šejh iz Nedžda. "Ni to vam nije rješenje. Zar niste vidjeli kako on lijepo umije pričati, kako mu je govor slatkorječiv i kako plijeni ljudska srca gdje god dođe?! Kunem se Bogom, ako tako postupite, da će on otići kod nekih Arapa i nametnuti im se svojim riječima i govorom tako da će oni poći za njim! Zatim će sa njima doći kod vas i pregaziti vas u vašoj rođenoj zemlji, sve vam istrgnuti iz šaka i činiti s vama što mu se prohtije. To nikako! Dajte neko drugo rješenje!"

Potom je riječ uzeo Ebu Džehl b. Hišam.

"Ja imam jednu ideju", rekao je, "koje se niko od vas još nije dotakao."

"O čemu se radi, Ebu el-Hakeme?!", upitali su prisutni.

"O tome", rekao je, "da mi iz svakog plemena izaberemo po jednog mladića, snažnog, plemenitog porijekla i viđenog među nama, i da svakom od njih damo po jednu oštru sablju, te da tako zajedno odu do njega i istovremeno ga, svi kao jedan, snažno udare i ubiju ga. Tako ćemo se svi napokon, odmoriti od njega, dok će se njegova krv jednako odnositi na sva plemena, a ‘Abdu Menaf neće biti u stanju ratovati protiv svih, već će se morati zadovoljiti otkupninom koju ćemo im mi rado isplatiti!"

"To je rješenje!", rekao je šejh iz Nedžda. "Ovo što kaže ovaj čovjek. To je, zapravo, i jedino rješenje. Drugoga nema!"

S tim su se složili i svi prisutni, i na tome su se razišli. Utom je Božijem Poslaniku, sallellahu ‘alejhi ve sellem, došao Džibril. "Noćas nemoj spavati u postelji u kojoj spavaš!", rekao mu je.

Te noći, kad se već sasvim bila zgusnula noćna tama, mladići su se sakupili pred njegovom kućom i pratili ga kada će počinuti pa da se ustrijeme na njega. Primijetivši ih, Božiji Poslanik je rekao ‘Aliju b. Ebi Talibu:

"Lezi ti u moju postelju. Pokrij se ovom mojom zelenom burdom i spavaj slobodno! Tebi se od njih ništa ružno neće desiti!"

Božiji Poslanik se, inače, pri spavanju pokrivao tom burdom.

Muhammed b. Ka‘b el-Kurazi kaže:

"U grupi koja je bila pred kućom Božijeg Poslanika bio je i Ebu Džehl b. Hišam. On se pred vratima obratio ostalima:

"Muhammed vam tvrdi", rekao je, "da ćete, ako pođete za njim, biti vladari kako Arapa tako i nearapa, te da ćete nakon smrti opet biti proživljeni i da ćete tada imati bašče poput onih u Jordanu. U protivnom, ako ne pođete za njim, kaže da će vas poklati i da ćete opet poslije smrti biti proživljeni, no tada ćete imati vatru u kojoj ćete se pržiti!"

Potom je iz kuće izašao Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, i rukom uzeo šaku prašine. "Baš tako kažem!", rekao je. "A ti si jedan od njih!". Allah je učinio da ga nijedan od njih ne vidi, a on je svakome od njih na glavu posuo nešto prašine, učeći pritom ajete iz sure Ja-sin: *Ja-sin. Tako mi Kur'ana mudrog...*, pa sve do riječi: *Pa smo im koprenu na oči stavili i oni nisu vidjeli.*

Završavajući ove ajete sipao je posljednjem od njih prašinu na glavu! Potom se udaljio.

Zatim je došao neko ko nije bio iz njihove grupe. "Šta tu čekate?!", upitao je. "Muhammeda!", rekli su. "Bog vas pomeo!", kazao je ovaj. "Muhammed vam je, Allaha mi, izašao! Čak je svakoga od vas posuo prašinom po glavi i onda se mirno udaljio! Zar ne vidite šta se desilo sa vama?!"

Svaki od njih je tada stavio ruku na glavu i pod njom osjetio prašinu. Odmah su pohitali da pretražuju kuću, ali - ugledali su 'Alija koji je ležao na postelji pokriven burdom Božijega Poslanika. "Evo, bogme, Muhammeda!", rekli su. "Spava. Na njemu je njegova burda." Tako su čekali sve do svitanja. Kada je iz postelje ustao 'Ali, Bog neka je zadovoljan sa njim, svi su se začudili. "Bogme je pravo rekao onaj što nam se obratio!", rekli su.

Ibn Ishak kaže:

"Ebu Bekr, Bog neka bude zadovoljan njime, bio je vrlo bogat čovjek. Kad je od Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, tražio dozvolu da učini Hidžru i kad mu je Poslanik rekao: "Nemoj žuriti! Možda će ti Allah dati saputnika!", on se ponadao da time misli na sebe, te je ubrzo kupio dvije deve koje je hranio zatvorene u svojoj kući.

Aiša kaže: "Božiji Poslanik je Ebu Bekru dolazio isključivo s početka ili s kraja dana, ujutro ili navečer. Tog dana, međutim, kad je dobio dozvolu da napusti Mekku i učini Hidžru u Medinu, došao nam je usred podnevne žege, u vrijeme u kojem nam nikada ranije nije dolazio. Vidjevši ga, Ebu Bekr je rekao: "Nešto se je desilo, dok je Poslanik došao u ova doba!" Kada je ušao, Ebu Bekr mu se, snebivajući se, digao sa svoga ležaja. Poslanik je sjeo, a s Ebu Bekrom smo bile samo moja sestra Esma i ja.

"Neka iziđu ovi što su kod tebe!", rekao je Poslanik.

"Tu su samo moje kćeri, Poslaniče!", odgovorio je Ebu Bekr. "Šta ima novo? Govori slobodno!"

"Allah mi je dozvolio da izađem i učinim Hidžru!"

"Zajedno, Božiji Poslaniče?!"

"Zajedno!"

"Nikada ranije", kaže Aiša, "nisam vidjela da neko plače od sreće, a tad sam vidjela Ebu Bekra!"

"Božiji Poslaniče", rekao je, "evo nam ovih deva koje sam mahsus spremio za ovo!"

Zatim su unajmili 'Abdullaha b. Erkata, koji je inače bio idolopoklonik (mušrik), da im bude vodič u putu. Njemu su dali i deve da budu kod njega i da ih hrani dok oni ne krenu."

Ibn Ishak kaže:

"Koliko je meni poznato, kada je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, napuštao Mekku za to je znao samo 'Ali b. Ebi Talib, Ebu Bekr es-Siddik i njegova porodica. 'Alija je Poslanik, kako sam čuo, izvijestio o svome odlasku i tom prilikom mu naredio da ostane u Mekki i ljudima podijeli njihove stvari koje su bili pohranili kod njega. Naime, ko god je u Mekki strahovao za nešto svoje, ostavljao je to kod Božijeg Poslanika, jer je on bio čuven po svom poštenju i povjerljivosti.

Kad je Poslanik izvršio sve pripreme za polazak, došao je kod Ebu Bekra b. Ebi Kuhafe i zajedno su izašli kroz otvor na stražnjem dijelu njegove kuće. Potom su se zaputili prema pećini Sevr [1] i ušli u nju. Ebu Bekr je rekao svom sinu 'Abdullahu da osluškuje šta će ljudi danju govoriti o njima i da s tim vijestima dolazi noću kod njih. Svom momku 'Amiru b. Fuhejri je rekao da mu danju čuva stoku, a da je predvečer potjera pored njih, te da ih noću posjeti u pećini.

Tu im je hranu, također noću, donosila njegova kćerka Esma.[2]

U pećini su ostali tri dana. Uvidjevši da su izgubile trag Poslaniku, Kurejšije su nudile stotinu deva onom ko im ga dovede. Ebu Bekrov sin 'Abdullah je danju boravio među njima i osluškivao šta spremaju Božijem Poslaniku i kakvi se sve razgovori vode o njima dvojici, te ih noću izvještavao o tome. Fuhejra je pak napasao stoku zajedno s mekkanskim čobanima, a predvečer ju je nagonio pored njih kako bi sebi mogli namusti mlijeka i neku od njih eventualno zaklati. Ujutro, kad bi ih 'Abdullah napuštao i odlazio prema Mekki, Fuhejra je po tragovima njegovih stopala tjerao stoku kako bi se izbrisao trag.

1. Nalazi se na jednom brdu u podnožju Mekke.

2. Ibn Hišam prenosi od Hasana el-Basrije ovo: "Božiji Poslanik i Ebu Bekr su u pećinu stigli noću. Ebu Bekr je ušao prvi kako bi je ispitao i vidio da u njoj slučajno nema kakva zvijer ili zmija. Svojim tijelom je zaklanjao Poslanika."

Nakon tri dana, kad su ih ljudi već bili prestali spominjati, došao im je čovjek kojeg su bili unajmili i sobom doveo tri deve - dvije za njih dvojicu i jednu za sebe. Došla je i Ebu Bekrova kćerka Esma i donijela im poputbinu. Međutim, zaboravila je ponijeti remen i kad su njih dvojica već bila krenula, otišla je da tu poputbinu uveže, no kako nigdje nije bilo remena, skinula je svoj pojas i to njime uvezala.

Po tome je prozvana Zatu-n-nitak - Vlasnica pojasa.[1]

Kad je Ebu Bekr primakao deve Božijem Poslaniku, sallellahu ʻalejhi ve sellem, ponudio mu je onu bolju. "Uzjaši Poslaniče!", rekao mu je. "Zalog su ti moji i otac i mati!"

"Ja ne jašem devu koja nije moja!", odgovorio je Poslanik.

"Pa tvoja je, Poslaniče, i ničija drugo!"

"Nije moja. No koliko si je platio?!"

"Toliko i toliko", rekao je Ebu Bekr.

"Kupujem je po toj cijeni, dakle!", insistirao je Poslanik.

"Onda su tvoje obje!"

Tako su uzjahali i pošli... Ebu Bekr je za sobom poveo i svog momka Fuhejru da im se u putu nađe pri ruci.

Esma kaže: "Kad su Božiji Poslanik i Ebu Bekr već bili otišli, kod nas je došla jedna grupa Kurejšija u kojoj je bio i Ebu Džehl b. Hišam. Zaustavili su se pred vratima i ja sam izašla pred njih. "Gdje ti je otac?", pitali su. "Ne znam, Boga mi!", rekla sam. Tad me je Ebu Džehl, onako odvratan i zao, tako ošamario da mi je iz uha ispala minđuša!

Zatim su otišli, a mi tokom tri naredne noći nismo ništa znali o Božijem Poslaniku. Utom je naišao jedan džinn, otud iz podnožja Mekke, pjevušeći stihove koji su se pjevali među Arapima, sve dok nija izašao na gornji dio Mekke. Ljudi su išli za njim i slušali njegov glas, premda ga nisu vidjeli.

Tako smo saznali u kojem se pravcu nalazi Poslanik. Znali smo, naime, da ide prema Medini."

Suraka b. Malik b. Džuʻšum priča:

- Kada je Božiji Poslanik, sallellahu ʻalejhi ve sellem, napustio Mekku i zaputio se prema Medini, Kurejšije su ponudile stotinu deva onome ko im ga vrati. I dok sam ja tako sjedio na mjestu gdje smo se obično sastajali,

---

1. Ibn Hišam kaže: "Čuo sam od više učenjaka da kažu: 'Vlasnica dva pojasa (Zatu-n-nitakajn).' To objašnjavaju time što je ona svoj pojas pocijepala na dva dijela: jednim je uvezala poputbinu, a drugim se ponovo opasala."

došao je jedan naš čovjek i počeo pričati kako je maločas vidio trojicu jahača koji su prošli pored njega. "Siguran sam da je to bio Muhammed sa svojim saputnicima!", rekao je. Ja sam mu namignuo, upozoravajući ga tako da šuti. "Mora da su to bili ljudi iz tog i tog plemena", rekao sam, "i da su tražili devu koja im se izgubila!" "Biće da je tako!", kazao je onaj i više nije govorio o tome. Ja sam još malo posjedio, a onda požurio kući. Tu sam naredio da mi se pripremi konj, koji mi je potom doveden u unutrašnjost doline. Zatražio sam i oružje, pa mi je i ono iznijeto na stražnji izlaz. Na kraju sam uzeo svoje strelice kojim sam gatao i, nakon što sam se opasao, pošao. Potom sam izvadio strelice i pristupio gatanju. Međutim, izašla je strelica "Neće mu štetiti."[1], što mi nimalo nije bilo drago budući da sam ga želio dovesti Kurejšijama i zauzvarat uzeti onih stotinu obećanih deva. No ipak sam uzjahao i pošao njegovim tragom. I dok je konj tako jurio, iznenada je posrnuo i ja sam pao sa njega. "Šta je sad?!", pitao sam se. Zatim sam ponovo izvadio strelice kojim sam gatao i opet je izašla ona na kojoj je pisalo: "Neće mu štetiti!" Ja sam, međutim, bio uporan i nastavio sam ga pratiti slijedeći njegove tragove. Kad sam ih već bio sustigao i jasno raspoznao, konj je opet posrnuo i ja sam opet pao sa njega! "Ama, šta je ovo?!", pitao sam se. Ponovo sam izvadio svoje strelice, no i taj put je izašla ona: "Neće mu štetiti!" Međutim, nisam htio odustati i nastavio sam ići za tragom. Kad sam ih ponovo ugledao, moj konj je opet posrnuo. Prednje noge su mu propale u zemlju i ja sam se srušio. On je zatim iščupao noge, a iz zemlje je izbio uskovitlan dim. Kad sam to vidio, bilo mi je jasno da ga se neću moći dočepati, odnosno da me je pobijedio. Tad sam ih zovnuo: "Ja sam Suraka ibn Džu'šum!", rekao sam. "Sačekajte da porazgovaramo. Neću vas, Allaha mi, uznemiravati niti vam bilo što nažao učiniti."

"Pitaj ga šta hoće?", rekao je Poslanik Ebu Bekru, i on me to upitao.

"Hoću da mi napišeš nešto što će biti znak među nama dvojicom!", rekao sam.

"Napiši mu, Ebu Bekre!", kazao je on.

I Ebu Bekr mi je napisao nekoliko riječi na kosti, listiću ili komadu glinenog posuđa, više se ne sjećam tačno, i to bacio do mene. Uzeo sam ga, stavio u svoj tobolac i krenuo nazad. Nikome ni riječ nisam rekao o onom što se desilo. Kad je bilo oslobođenje Mekke i kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, završio s Hunejnom i Taifom, izašao sam s onim pismom s namjerom da mu ga pokažem i susreo ga u Dži'arrani [2]. Ušao sam u

1. Tj. to je pisalo na njoj.

2. Voda između Taifa i Mekke.

konjički odred ensarija, a oni su me gurali kopljima vičući mi: "Nu! Nu! Šta hoćeš?!" No, ipak sam se probio do Božijeg Poslanika koji je jahao na devi. Allaha mi, kao da i sad vidim njegovu nogu u stremenu, onako poput srčike sa vrha palme! Podigao sam ruku u kojoj sam držao ono pismo. "Božiji Poslaniče!", rekao sam. "Evo onoga pisma koje si mi dao. Ja sam Suraka b. Malik b. Džu'šum."

"Ovo je dan vjernosti i dobročinstva", odgovorio je. "Priđi!"

Ja sam mu prišao i tu primio islam. Onda sam ga htio nešto upitati, ali se nisam mogao sjetiti šta. "Božiji Poslaniče", rekao sam tek da nešto kažem, "jedna zalutala deva se navadila na moja korita koja sam ja napunio za svoje deve. Hoću li imati nagradu ako i nju napojim?" "Hoćeš!", rekao je. "Imaćeš nagradu. Za svako živo biće imaćeš odgovarajuću nagradu!"

Nakon toga sam se vratio svome narodu i za Božijeg Poslanika dao svoj doprinos.

Ibn Ishak kaže:

"Njihov vodič, 'Abdullah b. Erkat, ih je izveo na donju stranu Mekke pa sve do obale gdje su, tamo niže 'Usfana, presjekli put i nastavili ići dolinom Emedža. Potom se konsultirao s njima i ponovo, kada su prošli Kudejd, presjekao put. Zatim je prošao kroz Harrar, pa kroz Likfu i njen prokop, potom kroz prokop Mehadž, a onda i kroz njegove brežuljke. Zatim su zašli duboko u brežuljke Zu el-Gadavejna, a odatle u unutrašnjost Zu Kišra. Onda ih je uspeo na el-Džedadžid pa na el-Edžred i proveo ih kroz Zu Selem, područje neprijatelja Ti'hina, onda na el-'Ababid pa kroz el-Fadždžu."

Ibn Hišam kaže:

"Nakon toga se spustio do el-'Ardža, gdje su neke deve već počele podobro usporavati. Božijeg Poslanika je tu prihvatio jedan čovjek po imenu Evs b. Hadžer [1], inače musliman, i stavio ga na svoju devu po imenu Ibn er-Rida', da na njoj jaše sve do Medine. S njim je poslao i svoga dječaka Mes'uda b. Hunejdu. Zatim ih je vodič poveo iz el-'Ardža, provevši ih kroz prijevoj el-'Air, na desnoj strani Rukube, a zatim se spustio u dubinu Rima. Potom su stigli do Kuba'a, kod plemena Benu 'Amr b. 'Avf. Bilo je to u ponedjeljak, nakon dvanaest noći rebiu-l-evela, u vrijeme žestoke podnevne žege, kada je sunce stajalo skoro vertikalno."

1. Ovaj Evs b. Hadžer je ashab, za razliku od svoga imenjaka, također Evsa b. Hadžera, koji je bio predislamski pjesnik.

Dolazak u Kuba'

'Abdurrahman b. 'Uvejmir b. Sa'ade kaže da su mu neki ljudi, ashabi Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, pričali sljedeće:

- Kada smo čuli da je Božiji Poslanik napustio Mekku, stalno smo iščekivali njegov dolazak. Ujutro, čim bismo klanjali jutarnji namaz, izlazili smo u otvorenu pustinju i tu iščekivali Poslanika. Nismo se micali otud sve dok nas sunce ne bi natjeralo da se sklonemo u hlad. Ako nigdje u blizini nije bilo hlada, vraćali smo se u kuće jer su dani bili iznimno vrući. I tog dana kada je Poslanik došao, također smo sjedili kao i obično, ali kako nigdje nije bilo hlada, vratili smo se u kuće. Poslanik je baš tada naišao, a prvi ga je ugledao jedan Jevrejin! On je znao šta smo radili i znao je da iščekujemo dolazak Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem. Ugledavši ga, iz sveg glasa je viknuo: "Benu Kajla![1] Dolazi vam evo vaša sreća!"

Mi smo svi istrčali pred Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, i čekali ga u hladu palme. S njim je bio i Ebu Bekr, koji je otprilike bio iste dobi kao i on, dok većina nas nikada ranije nije bila vidjela Božijeg Poslanika. Ljudi su se bili okupili oko Ebu Bekra, ne znajući ko je ko od njih! Tek kad je Poslanik ostao nezaštićen od sunca i kad ga je Ebu Bekr natkrilio svojim ogrtačem, tek tada smo shvatili koji je od njih Poslanik!"

Ibn Ishak kaže:

- Poslanik je, kako tvrde, najprije otišao kod Kulsuma b. Hidma, premda neki ističu da je prvo svratio kod Sa'ada b. Hajseme. Ovi prvi kažu: "Poslanik je, tek kada je izašao od Kulsuma b. Hidma otišao i s ljudima posjedio u kući Sa'ada b. Hajseme, jer je on zapravo bio neoženjen, bez porodice, a kuće takvih su većinom bile dodijeljene muhadžirima."

Ebu Bekr je, međutim, odsjeo kod Hubejba b. Isafa. Neki kažu da se njegov stan nalazio kod Haridže b. Zejda.

'Ali b. Ebi Talib je u Mekki ostao još tri dana i tri noći. Za to vrijeme je podijelio ljudima sve one stvari koje su oni bili pohranili kod Božijeg Poslanika. Potom se priključio Božijem Poslaniku i zajedno s njim odsjeo kod Kulsuma b. Hidma.

Poslanik je u Kuba'u, kod plemena Benu 'Amr b. 'Avf, ostao četiri dana: ponedjeljak, utorak, srijedu i četvrtak, i za to vrijeme sagradio svoju džamiju.

---

1. To su sve ensarije. Kajla je ime njihove pranene.

Dolazak u Medinu

Poslanik ih je, uz veličanstven ispraćaj, napustio u petak. Džuma ga je zadesila u plemenu Benu Salim b. 'Avf kod kojih je klanjao u džamiji u unutrašnjosti doline Ranuna'.

Bila je to prva džuma koju je klanjao u Medini.

Poslije džume su mu prišli 'Itban b. Malik i 'Abbas b. 'Ubade b. Nadla i u ime plemena Benu Salim pozvali ga kod njih.

"Božiji Poslaniče!", rekli su, "ostani kod nas. Brojni smo, opskrbljeni i jaki!" "Pustite je, ona ima naređenje!", odgovorio je Poslanik i deva je krenula naprijed. Kad je naišla pored kuće Benu el-Harisa b. el-Hazredža, pred njih su izišli Sa'ad b. el-Rebi', Haridža b. Zejd i 'Abdullah b. Revaha, kao predstavnici plemena Benu el-Haris b. el-Hazredž. "Hajde kod nas, Božiji Poslaniče!", rekli su. "Brojni smo, opremljeni i snažni!" "Pustite je, ona ima naređenje!", opet je odgovorio Poslanik i deva je krenula naprijed. Kad je naišla pored kuća Beni 'Adijja b. en-Nedždžara, inače Poslanikovih bližih rođaka, jer je jedna od njihovih žena bila i Ummu 'Abdulmuttalib Silmi bint 'Amr, pred njih su ispred svog plemena izišli Selit b. Kajs i Ebu Selit Usejre b. Ebi Haridža. "Hajde kod svojih rođaka, Božiji Poslaniče!", rekli su. "Brojni smo, opremljeni i jaki." "Pustite je!", odgovorio je Poslanik. "Ona ima naređenje!"

Pustili su je, i deva je nastavila dalje.

Kad je došla do kuće Benu Malika b. el-Nedždžara, tu je kleknula, na vratima Poslanikove džamije! Na tom mjestu je tada bilo gumno koje je pripadalo dvojici siročića iz plemena Benu el-Nedždžar - Sehlu i Suhejlu sinovima 'Amra -, koji su bili pod starateljstvom Mu'aza b. 'Afraa. Kleknuvši tako, zadržala se jedno vrijeme, dok je Poslanik jednako sjedio ne mičući se s mjesta. Potom se opet pridigla i malo se udaljila odatle. Poslanik je nije ometao niti upravljao. Deva je zatim pogledala iza sebe i ponovo se vratila na mjesto gdje je prvobitno bila kleknula. Tu je kleknula i ovaj put, zatim se promeškoljila, riknula i spustila na tlo. Poslanik je tada sišao, a njegov prtljag je preuzeo Ebu Ejjub Halid b. Zejd i odnio ga u svoju kuću. I Poslanik je prvo svratio kod njega i odmah upitao čije je vlasništvo gumno. "Sehla i Suhejla 'Amrovih sinova", odgovorio je Mu'az b. 'Afra. "To su moja dva siročića i ja ću ih nagovoriti da pristanu da ga ustupe. Možeš na njemu sagraditi džamiju!"

I Poslanik je doista naredio da se tu gradi džamija. U međuvremenu, dok nju i kuće nije sagradio, stanovao je kod Ebu Ejjuba. Inače, i sam je učestvovao u gradnji džamije kako bi i ostale muslimane podstakao na to.

Tako su u gradnji učestvovali i muhadžiri i ensarije i tu uložili veliki trud.

Jedan musliman je o tome rekao:

"Ako bismo sjedili dok Poslanik radi, bila bi to od nas griješna rabota!"

Muslimani su, gradeći ovu džamiju, spjevali stih:

Nema života doli života onog,
smiluj se zato, Bože, ensarijama
i onom ko pođe za Hidžrom!

Poslanik je na to odgovarao:

Nema života doli život onaj!
Smiluj se zato, Bože!,
moli te muhadžir i ensarija ovaj!

Poslanik se, dakle, zadržao u kući Ebu Ejjuba sve dok se nije dovršila izgradnja njegove džamije i kuće, u koju se potom i preselio, neka je na njega Allahovo zadovoljstvo i milost.

Ebu Ejjub priča:

- Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, došao kod mene, nastanio se u donjem dijelu kuće, dok smo ja i moja majka stanovali u gornjem. Jedanput sam mu rekao: "Božiji Poslaniče, meni je doista neprijatno i golemo mi je to da ja budem iznad tebe, a ti da budeš dolje. Hajde ti pređi gore, a mi ćemo sići dolje!"

"Ebu Ejjube", odgovorio je on, "meni i ovima sa mnom je zgodnije da budemo u donjem boju!"

Tako je Poslanik ostao u donjem, a mi na gornjem spratu kuće. Jedanput se, međutim, desilo da nam se razbije veliki krčag pun vode i mi smo požurili da je pokupimo bojeći se da ne prokapa na Božijeg Poslanika i tako mu nanese neprijatnost. Vodu smo kupili jednim komadom kadife koji je na sebi imao rese, jer nismo imali čim drugim. Spravljali smo mu i večeru i slali je na donji sprat. Kada bi nam vratio posudu s ostatkom hrane, moja majka i ja bismo dodirivali mjesto na kojem bi ostali tragovi njegove ruke. Potom bismo preostalu hranu pojeli, nastojeći tako postići berićet.

Desilo se da smo mu jedanput poslali večeru u kojoj je bilo luka, da li bijelog ili crvenog, ne sjećam se više, i Poslanik ju je vratio. Na hrani nisam primijetio nikakav trag njegovih ruku! Zabrinut zbog toga, odmah sam otišao

do njega. "Božiji Poslaniče!", rekao sam. "Vratio si nam večeru, a na hrani nisam primijetio ni traga od tvoje ruke! Moja majka i ja smo do sada, kad god bi nam ti vratio posudu u kojoj ti je bila večera, dodirivali mjesto u kojem bi se ocrtavala tvoja ruka nastojeći na taj način postići berićet!"

"Večeras sam u hrani osjetio miris ove biljke", odgovorio je, "a ja se noću u osami obraćam svome Gospodaru. Međutim, što se vas tiče, vi ga možete jesti!"

I mi smo, doista, pojeli tu hranu, no Poslaniku više nikada nismo u jelo stavili luka!"

Ibn Ishak kaže:

"Božijem Poslaniku su svakodnevno stizali muhadžiri. U Mekki su bili ostali samo zatočeni i oni koji su odvraćeni od islama. Oni pak koji su napustili Mekku, nisu sa sobom poveli cijele svoje porodice niti sav svoj imetak. To su učinili samo rijetki: Benu Maz'un iz plemena Benu Džumeh, zatim Benu Džahš b. Riab, saveznici Benu Umejje, te Benu el-Bukejr iz plemena Benu Sa'ad b. Lejs, inače saveznici Benu 'Adijja b. Ka'ba. Njihove kuće su u Mekki ostale zaključane, bez žive duše u njima."

Govori i ugovori u Medini

Božiji Poslanik je, od svoga dolaska u mjesecu rebiu-l-evelu pa do safera te iste godine, svo vrijeme proveo u Medini. U tom periodu sagrađena je i džamija i kuća, a oko njega su se okupili svi muslimani ovog dijela ensarija. U tom dijelu Medine više nije bilo nemuslimanske kuće. Još su bili preostali samo pripadnici Hatma, Vakifa, Vaila i Umejje koji su inače pripadali plemenu Evs i živjeli u njegovoj četvrti. Oni su i dalje ostali u mnogoboštvu (širk).

Prva hutba koju je Božiji Poslanik, kako sam čuo od Ebu Seleme b. 'Abdurrahmana, a sačuvaj nas Bože od toga da Poslaniku pripišemo nešto što on nije rekao, bila je, nakon što je izrazio zahvalu Allahu, sljedeća:

- O ljudi! Dobro se spremite za sutra! Znajte da će svaki od vas sigurno umrijeti i ostaviti svoje stado bez pastira. Potom će mu Gospodar njegov reći, a neće imati nikakva tumača niti zaklona od Njega: "Zar ti nije došao Poslanik Moj i Objavu ti dostavio?! Zar ti nisam imetak dao i počastio te svim i svačim - pa šta si spremio za sebe?!" On će se tada osvrnuti desno i lijevo, ali ništa vidjeti neće! Pogledaće i ispred sebe, ali će ugledati samo Džehennem! Stoga, ko od vas mogne da se spasi od vatre makar i s pola datule, neka to učini, a ako ni to ne bude u stanju, onda s lijepom riječju, jer se i ona, kao i svako dobro, nagrađuje desetorostruko, pa sve do sedam stotina puta! Neka je na vas mir, milost i blagoslov Božiji!"

U drugoj hutbi Božiji Poslanik je rekao:

"Sva zahvala pripada samo Allahu. Njemu zahvaljujem i od Njega pomoć tražim. Allahu se utječem od zla nas samih i od ružnih djela naših. Koga Allah uputi, nema toga ko će ga u zabludu odvesti, a koga u zabludi ostavi toga niko uputiti ne može! Svjedočim da nema Boga osim Allaha Jedinoga koji nema sudruga. Najbolji govor jest Allahova knjiga i uspio je onaj kome je Allah ukrasi u njegovu srcu i koga u islam uvede nakon nevjerstva njegovog, te onaj ko tu Knjigu odabere mimo svih ljudskih govora. To je doista najljepši govor i najdjelotvorniji! Volite ono što Allah voli i volite Allaha iz svega srca. Nemojte da vam ikad dosadi Allahov govor i Njegovo spominjanje, i neka nikada vaša srca ne pokažu osornost prema Njemu! Allah, zapravo, između svega što je stvorio bira i probira. On to naziva izabranim djelima [1] i odabranim ljudima... I dobrim i lijepim govorom koji u sebi sadrži sve dozvoljeno i nedozvoljeno što je ljudima dato. Samo Allaha obožavajte i ništa Mu ne pripisujte, bojte Ga se na Njemu doličan način i budite iskreni prema Allahu u svemu što vaša usta prozbore! Neka među vama vlada božanski duh ljubavi, jer Allah se srdi ako se dogovor sa Njim ne poštuje! Ve-s-selamu 'alejkum!"

Božiji Poslanik je sačinio pisani dokument između muhadžira i ensarija. Istovremeno, on je predstavljao i ugovor sa Jevrejima koji je pretpostavljao miroljubive odnose. Poslanik im je njime garantirao slobodu vjere i vlasništva, kao što im je precizirao prava i obaveze. Taj dokument glasi:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Ovo je dokument od Muhammeda poslanika, a odnosi se na vjernike i muslimane iz plemena Kurejš i iz Jesriba, kao i na sve ostale koji su im se priključili i zajedno se borili sa njima. Oni su jedan Ummet, mimo svih ostalih ljudi. Muhadžiri iz plemena Kurejš ostaju u stanju u kojem ih je zatekao islam ('ala rib'atihim), na isti način među sobom uređuju pitanje krvarine i među sobom oslobađaju ili otkupljuju zarobljenike na lijep i pravedan način. I pripadnici Benu 'Avfa ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu Sa'ade ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu el-Haris ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu el-Džušem ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se

1. Tj. zikr i učenje Kur'ana, shodno ajetu: *On stvara što hoće i odabire...*

ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu el-Nedždžar ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu 'Amr b. 'Avf ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupili svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu el-Nebit ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. I Benu el-Evs ostaju u stanju u kojem su bili dosada i u pogledu krvarine se ponašaju kao i ranije. Svaka njihova skupina će osloboditi ili otkupiti svog zarobljenika na lijep i pravedan način među sobom. Vjernici svoga siromašnog člana, ili onog ko je pritisnut dugovima, nikada neće ostaviti usamljena: oni će mu, na lijep način, uvijek pomoći pri otkupu ili krvarini. Vjernik nikada neće sklopiti savezništvo s prijateljem drugog vjernika mimo tog vjernika. Svi iskreni vjernici će ustati protiv onoga od njih koji se osili ili pak htjedne počiniti veliko zlodjelo, grijeh ili širiti neprijateljstvo i nered među vjernicima - oni će protiv njega biti svi kao jedan, makar se radilo i o djetetu nekog od njih! Vjernik nikada neće ubiti vjernika zarad nekog nevjernika, niti će nevjernika pomoći protiv vjernika! Nemuslimani (zimmetullah) u islamskoj državi, koji su u Allahovoj zaštiti, jesu svi jednaki - i posljednji njihov čovjek će biti zaštićen! Vjernici su jedni drugima prijatelji mimo ostalih ljudi. Jevreji koji budu sa nama imat će pomoć i potporu, nikakva im se nepravda neće činiti niti će se s nekim udruživati protiv njih. Odnos vjernika prema miru je jedinstven: vjernik neće biti u miru mimo drugog vjernika kada je u pitanju borba na Božijem putu. Tu će biti jednaki i pravedni među sobom. Svaka borbena jedinica koja s nama pođe u boj bit će praćena drugom. Vjernici će, za svakog svog ubijenog, za njegovu krv koja je pala na Božijem putu, za naknadu ubiti po jednog neprijatelja. Pravi, bogobojazni vjernici će se držati najljepše i najtemeljitije upute. Mnogobožac (mušrik) ne smije uzeti u zaštitu niti kurejšijski imetak niti nekoga od njih, niti vjernika smije ometati u tome. Ko neosnovano i bez očita razloga ubije vjernika, na njega će se primijeniti odmazda, osim u slučaju ako se s ubistvom saglasi štićenik ubijenog. Inače, svi vjernici će biti protiv njega i obavezni su da ga napadnu.

Vjernik koji prihvaća sadržaj ovog dokumenta i koji vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, nikada neće pomoći novatora u vjeri niti će ga primiti kod sebe. Ko takvog pomogne ili ga uzme sebi u zaštitu, stići će ga Božije prokletstvo i srdžba Božija na Sudnjem danu, i od njega se neće prihvatiti ni

pokajanje ni iskupnina. U čemu god da se raziđete, vratit ćete se i pozvati na Allaha, dželle šanuhu, i na Muhammeda sallellahu 'alejhi ve sellem.

Jevreji od sebe izdvajaju sredstva zajedno sa vjernicima, sve dok su u ratu. Jevreji iz plemena Benu 'Avf čine jedinstvenu zajednicu (Ummet) sa vjernicima. Jevrejima njihova vjera, a muslimanima njihova, kao i njihovi štićenici i životi. Izuzima se samo onaj ko bude činio nasilje i grijeh. Takav će opet nauditi samo sebi i svojoj porodici. Jevrejima iz Benu el-Neddžara pripada sve što i Jevrejima Benu 'Avfa. I Jevrejima Benu el-Harisa pripada sve što i onima iz Benu 'Avfa. I Jevrejima Benu Sa'ade pripada što i Jevrejima Benu 'Avfa. I Jevrejima Benu Džušema pripada što i onima iz Benu 'Avfa. I Jevrejima Benu el-Evsa pripada isto što i Jevrejima Benu 'Avfa. I Jevrejima Benu Sa'lebe pripada sve što i Jevrejima Benu 'Avfa. Izuzetak je samo onaj ko nasilje i grijeh počini, a takav će nauditi samo sebi i svojoj porodici. Džefna, ogranak Sa'lebe, ima isti status kao i sama Sa'leba. I Benu el-Šitejbi pripada sve što i Jevrejima Benu 'Avfa, a dobro treba da bude brana zlu. Prijatelji plemena Sa'leba su jednaki njima i jevrejska družina je inače kao i sami Jevreji. Niko od njih neće moći izaći osim s dozvolom Muhammeda, sallellahu 'alejhi ve sellem. Nikome neće biti onemogućena osveta za ranu, jer ko ubije drugoga zapravo će ubiti sebe i svoju porodicu, osim onaj kome bude nasilje učinjeno. Sve ovo mi je Allah primio i priznao. Jevreji će u ratu sudjelovati sa svojom imovinom, a muslimani sa svojom. Jedni druge će pomagati u borbi protiv onog ko nasrne na bilo koga iz ovog dokumenta. Među njima će vladati pošteni i prijateljski odnosi u kojima će dobro biti brana zlu. Nijedan subjekat među spomenutima neće učiniti nikakav prijestup prema svom savezniku, a pomoć će biti pružena svakome od njih kome neka nepravda bude učinjena. I Jevreji će trošiti svoju imovinu, zajedno s vjernicima, sve dok se nalaze u ratu.[1] Cjelokupan teritorij Jesriba je svet i nepovrediv za sve subjekte ovog dokumenta. Komšija je poput vlastite ličnosti - ne smije mu se nanositi nikakva šteta niti činiti kakav grijeh prema njemu. Onim što nije lično vlasništvo smije se trgovati samo uz dozvolu njegova posjednika. Sve što se dogodi među subjektima ovog dokumenta - neki slučaj ili svađa koja bi mogla izazvati nered, - ima se obratiti na Allaha Uzvišenog i na Njegova poslanika Muhammeda, sallellahu 'alejhi ve sellem. Sve što je u ovom dokumentu, doista mi je to Allah primio i priznao! Sa Kurejšijama i njihovim pomagačima nema nikakve trgovine i svi će se međusobno pomagati protiv onog ko nasrne na Jesrib. Inače, ako im se ponu-

1. Bilo je to prije propisivanja džizje (glavarine), dok je islam još bio slab. Jevreji su tada imali svoj dio u ratnom plijenu, kad god su se borili zajedno s muslimanima. Stoga se ovim dokumentom i njima propisuje materijalno ulaganje u ratove.

di primirje da ga se pridržavaju i održavaju, i oni to prihvate i tako postupe, i prema njima će se postupiti na isti način. Ako pak oni ponude nešto slično, vjernici će to prihvatiti i držati se toga. Izuzetak je samo onaj ko bude vojevao protiv vjere. Svi ljudi imaju svoju zonu odgovornosti na strani i u području u kojem žive. Jevreji plemena el-Evs, kao i njihovi štićenici, imaju isti tretman kao i svi ostali koji su obuhvaćeni ovim dokumentom, uz garanciju punog poštovanja. Lijep odnos će biti brana zlu. Ko bilo šta uradi mimo ovoga sam će snositi posljedice toga. Sve što je u ovom dokumentu, to mi je Allah odobrio i primio, te će se stoga to odnositi i na bilo kojeg nasilnika ili zlikovca. Ko god htjedne napustiti Medinu biće siguran, kao i onaj ko ostane u njoj, osim onog ko kakvo nasilje i zlodjelo učini. Allah je doista uz onog ko dobro čini i čestito živi, kao što je i Muhammed, poslanik Božiji, sallellahu 'alejhi ve sellem."

Bratimljenje između muhadžira i ensarija

Ibn Ishak kaže:

- Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je potom pristupio bratimljenju svojih ashaba - muhadžira i ensarija. Tom prilikom je, prema mojim saznanjima, a Bože sačuvaj da bih rekao nešto što nije tačno!, rekao sljedeće:

"Pobratimite se, u ime Allaha, dvojica po dvojica!...." Zatim je uzeo ruku 'Alija b. Ebi Taliba i rekao: "Ovo je moj brat!" Tako su Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, predvodnik poslanika, čelnik bogobojaznih i poslanik Gospodara svih svjetova kojem među Njegovim stvorenjima nema ravna niti sličnoga, i 'Ali b. Ebi Talib, neka Bog bude zadovoljan sa njim, postali braća! Braća su postali i Hamza b. 'Abdulmuttalib, "Božiji lav" i lav Njegova Poslanika, te Poslanikov amidža i Zejd b. Harisa, oslobođeni rob Božijeg Poslanika. Hamza mu je kasnije, u Bici na Uhudu, kad ga je sledio tok borbe, oporučio da, ako ga tu smrt zadesi, izvrši njegovu oporuku. Pobratili su se i Dža'fer b. Ebi Talib, koji je, prema onome kako ga je Poslanik kasnije vidio u Džennetu, imao dva krila, i Muaz b. Džebel, pobratim Benu Seleme.

Pobratili su se i slijedeći:

Ebu Bekr el-Siddik b. Ebi Kuhafa i Haridža b. Zuhejr; Omer b. el-Hattab i 'Itban b. Malik; Ebu Ubejde b. el-Džerrah i Sa'd b. Mu'az; Abdurrahman b. 'Avf i Sa'd b. el-Rebi'; ez-Zubejr b. el-'Avam i Seleme b. Selame b. Vakš; 'Usman b. 'Affan i Evs ibn Sabit b. el-Munzir; Talha b. 'Ubejdullah i Ka'b b. Malik; Sa'id b. Zejd b. 'Amr b. Nufejl i 'Ubejj b. Ka'b; Mus'ab b.

'Umejr i Ebu Ejjub Halid b. Zejd; Ebu Huzejfe b. 'Utbe i 'Ubad b. Bišr; 'Ammar b. Jasir i Tib b. Ebi Beltea' i 'Uvejm b. Sa'ade; Selman el-Farisi i Ebu el-Derda', te Bilal, štićenik Ebu Bekra i Ebu Ruvejha.

Ovo su imena samo nekih ashaba Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, među kojima je Poslanik sproveo bratimljenje. Imena ostalih nam nisu poznata.

Slučaj s ezanom

Kada je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, u Medini već bio sasvim siguran i kad su se oko njega okupili svi muhadžiri, te kad su se ensarije homogenizirali i islam postao dominantan pa se obavljao namaz, propisani zekat i post, uvedene šerijatske kaznene mjere, regulirana pitanja dozvoljenog i zabranjenog - jednom riječju kad je islam sasvim zaživio među njima, područje koje su nastanjivale ensarije je bilo u cjelosti ispunjeno imanom.

U početku, netom po Poslanikovom dolasku u Medinu, ljudi su mu na namaz dolazili bez konkretnog poziva. Stoga je on počeo razmišljati da uvede rog, poput onog jevrejskog na čiji zvuk su oni odmah žurili na svoju molitvu, ali je na koncu odustao od toga. Naredio je da se izglača i jedan gong u koji bi se udaralo i tako muslimanima oglašavalo vrijeme namaza.

I dok je izrada gonga bila u toku, 'Abdullah b. Zejd b. Sa'leba, brat Belharisa b. el-Hazredža, je usnio jedan interesantan san u kojem je čuo neki dozivajući glas. Odmah tog dana je otišao kod Božijeg Poslanika i ispričao mu šta je sanjao.

"Božiji Poslaniče", rekao mu je, "u snu mi je sinoć neki čovjek kružio oko mene, obučen u dvoje zelene haljine i u ruci nosio gong! "Čovječe!", upitao sam ga, "bi li mi prodao taj gong?!", "Što će ti?", upitao je. "Da njime pozivam na namaz", odgovorio sam. "Zašto njime?!", rekao je. "Hoćeš li da te uputim na nešto bolje?" "Kako da ne!", kazao sam. "Reci mi!" "Učini to riječima: Allahu ekber, Allahu ekber; Allahu ekber, Allahu ekber. Ešhedu en la ilahe illellah, ešhedu en la ilahe illellah. Ešhedu enne Muhammeden resulullah, ešhedu enne Muhammeden resulullah. Hajje 'ale-s-salah, hajje 'ale-s-salah. Hajje 'ale-l-felah, hajje 'ale-l-felah. Allahu ekber, Allahu ekber. La ilahe illellah!", rekao mi je."

Kad je to ispričao Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, on je rekao: "To je doista istinit san, ako Bog da! Idi i ispričaj to Bilalu i neka tako pozove na namaz, jer je njegov glas prodorniji od tvoga!"

I dok je Bilal učio ezan, čuo ga je 'Umer b. el-Hattab u svojoj kući i odmah, vukući usput svoj ogrtač, požurio do Božijeg Poslanika.

"Božiji Poslaniče", rekao je, "tako mi Onoga koji te s Istinom poslao, i ja sam sanjao isto što i on!" "Allahu hvala za to!", odgovorio je Poslanik.

Oboljeli ashabi Božijeg Poslanika

'Aiša, neka je Allah zadovoljan njome, priča:

"Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, došao u Medinu, to područje je bilo zahvaćeno velikom epidemijom groznice, tako da su i mnogi ashabi oboljeli od nje, dok je Poslanika Allah sačuvao te nevolje. Ebu Bekr i njegovi štićenici: Bilal i 'Amir b. Fuhejra su živjeli u jednoj kući i svu trojicu je zahvatila groznica, i ja sam pošla da ih obiđem. Bilo je to prije propisa o pokrivanju. Kad sam došla, oni su se grčili od jakih bolova. Primakla sam se Ebu Bekru.

"Kako si, oče?", upitala sam. On je odgovorio:

"Među svojima osviće svako, a smrt mu je bliža od remena obuće... tako!"

"Otac, Allaha mi, ne zna šta govori!", rekla sam. Onda sam se primakla 'Amiru b. Fuhejri.

"Kako si?", upitala sam i njega. Odgovorio je:

Smrt nađoh prije no što je okusih!
A kraj plašljivca vreba ponad njega.
Svako se trudi koliko podnosi
Kao bik koji se štiti snagom svoga roga!

"Ni 'Amir, Boga mi, ne zna šta govori!", rekla sam.

Bilal se u svojoj groznici bio opružio u dvorištu kuće i kad sam pošla prema njemu, visokim tonom je progovorio:

"Da li ću ikada više provesti noć u Fehhu [1].
Da mi je znati?!
Usred rastinja metvice i žukve.
Da li ću ikada više vodu Medženne [2] piti
I gledati Šammu i Tafil [3]!?"

---

1. Fehh - mjesto iznad Mekke.

2. Medženna - trg predislamskih Arapa koji se nalazio u donjem dijelu Mekke, na udaljenosti od oko 12 milja.

3. Šamma i Tafil - dva brda u Mekki.

Sve ovo sam odmah ispričala Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem. "Oni doista buncaju", rekla sam, "i usljed velike groznice ne znaju šta govore!"

"Bože moj!", odgovorio je Poslanik. "Učini da zavolimo Medinu kao što volimo Mekku, pa i više od toga! Daruj nam berićet u svemu što se vaga muddom i sa'om[1], i premjesti ovu epidemiju u Džuhfu[2]!"

Datum Hidžre

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je u Medinu stigao u ponedjeljak, u vrijeme najžešće žege kada je sunce stajalo skoro okomito, nakon dvanaest noći mjeseca rebiu-l-evvela. Imao je tada pedeset i tri godine, a otkako je dobio prvu objavu bilo je proteklo trinaest godina. U Medini je proveo ostatak mjeseca rebiu-l-evvela, rebiu-l-ahar, džumade-l-ula, džumade-l-uhra, redžeb, ša'ban, ramadan, ševval, zu-l-ka'ade, zu-l-hidždže i muharrem.

Prva bitka

U mjesecu saferu, dakle na početku dvanaestog mjeseca od svog dolaska u Medinu, Poslanik je poduzeo svoj prvi vojni pohod. Bilo je to u Veddanu, tzv. Bitka na Ebvau. Cilj su bile Kurejšije i Benu Dumra b. Bekr b. 'Abd Menat b. Kinana. Tom prilikom su Benu Dumra s njim sklopili primirje i Božiji Poslanik se potom vratio u Medinu bezbjedno, bez ikakvih iznenađenja ili urota. Tu je proveo ostatak mjeseca safera i prvi dio rebiu-l-evvela.

Pohod 'Ubejde b. el-Harisa - prva zastava koju je digao Poslanik

Božiji Poslanik je poslao jedan odred od šezdeset, odnosno osamdeset konjanika na čelu s 'Ubejdom b. el-Harisom b. el-Muttalibom b. 'Abd Menafom b. Kusajjom. Kompletan odred sačinjavali su muhadžiri, bez ijednog ensarije. 'Ubejde je s njima došao do jednog izvora, u donjem dijelu klanca el-Murre, gdje se suočio s ogromnim brojem Kurejšija. Međutim, do sukoba između njih nije došlo. Jedino što se desilo bilo je to da je jedna strijela pogodila Sa'ada b. Ebi Vekkasa. Bila je to prva odapeta strijela u islamu.

Dvije grupe su se zatim razdvojile, a muslimani su tu imali i svoju odstupnicu.

1. Mudd i sa' - vrste mjere.
2. Džuhfa - mjesto između Mekke i Medine.

Odlazak Hamzinog odreda do obale mora

Sa istog tog mjesta Poslanik je poslao još jedan odred od trideset konjanika na čelu s Hamzom b. 'Abdulmuttalibom b. Hašimom. Odred su i ovog puta sačinjavali isključivo muhadžiri, a Hamza ih je odveo do obale mora iz pravca el-Isa. Tamo se suočio s Ebu Džehlom b. Hišamom s kojim je bilo tri stotine konjanika iz Mekke. Međutim, između njih se isprriječio Meždi b. 'Amr el-Džihni koji je s obje strane održavao prijateljske odnose, te su se dvije grupe ponovo razdvojile bez borbe.

Pohod na Buvat

Božiji Poslanik je zatim, u mjesecu rebiu-l-evvelu, krenuo s vojskom prema Kurejšijama [1] i stigao do Buvata [2] iz pravca Radve [3], ali se nije sukobljavao. Otud se ponovo vratio u Medinu gdje je ostao ostatak mjeseca rebiu-l-ahira i dio džumade-l-ula.

Pohod na el-'Ušajru

Potom je Poslanik ponovo krenuo na Kurejšije zaputivši se planinskom stazom Benu Dinara, a onda ravnicom el-Habbara sve dok se nije zaustavio pod palmom u jednoj ravni Ibn Ezhera. Pod palmom je obavio namaz i tu se sada nalazi njegova džamija. U tom mjestu mu je spremljena hrana i on je objedovao zajedno s ostalim ljudima. Ondje gdje je kuhana hrana još su vidljiva kamena postolja na koja su stavljani ćupovi. Vodu su mu donosili s izvora po imenu el-Mušteres.

Nakon toga je nastavio put ostavljajući el-Halaik [4] na lijevoj strani, probijajući se kroz tjesnac poznat kao Abdullahov tjesnac. Zatim je skrenuo ulijevo i spustio se u Jeljel odakle je, zajedno sa svojim i ljudima iz Dabbue, sišao još niže sve do jednog bunara pored kojeg su se malo okrijepili. Potom je nastavio preko polja Melel sve dok nije izašao na put u području malih pustinjskih enklava el-Jemama. Put ga je odatle vodio pravo sve do el-'Ušajra u niziji Jenbu'a. Tu je proveo cijeli džumade-l-ula i nekoliko noći džumade-l-ahire, i za to vrijeme dogovorio prijateljske odnose s Benu Mudlidžom i njihovim saveznicima iz plemena Benu Damra.

Na kraju se bez borbe vratio u Medinu.

1. U Medini je kao svog zamjenika ostavio Es-Saiba b. 'Usmana b. Maz'una.
2. Buvat - planina u Arabiji, blizu Jenbu'a.
3. Radva - planina kod Medine.
4. El-Halaik - zemljište u Medini koje je pripadalo 'Abdullahu b. Ahmedu b. Džahšu.

Odred Sa'ada b. Ebi Vekkasa

U međuvremenu je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, poslao u pohod Sa'ada b. Ebi Vekkasa sa osam grupa muhadžira. Oni su otišli do El-Harrara u području Hidžaza, ali su se vratili bez upuštanja u borbu.

Pohod na Safvan - prva bitka na Bedru

Po povratku s pohoda na el-'Ušajru, Božiji Poslanik je u Medini ostao samo nekoliko noći, u svakom slučaju manje od deset, kad je medinska stada napao Kurz b. Džabir el-Fihri. Poslanik je odmah krenuo u potragu za njim[1], stigavši čak do jedne doline po imenu Safvan koja se nalazila na jednoj strani Bedra. Međutim, Kurz b. Džabir mu je uspio umaći, no i pored toga ovaj pohod se tretira kao prvi pohod na Bedr. Nakon njega Božiji Poslanik se opet vratio u Medinu i tu proveo ostatak džumade-l-ahire, redžeb i ša'ban.

Odred 'Abdullaha b. Džahša

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je u mjesecu redžebu poslao 'Abdullaha b. Džahša, svog povjerenika iz tzv. prvog Bedra, sa osam četa sastavljenih isključivo od muhadžira i pritom mu uručio jedno pismo, naredivši mu da ga otvori i pročita tek nakon dva dana putovanja. I 'Abdullah je krenuo, no nikoga nije prisiljavao da pođe sa njim.

Nakon dva dana putovanja otvorio je pismo. U njemu je pisalo: "Kada pročitaš ovo moje pismo, nastavi dalje sve dok ne dođeš do Nahle, tamo između Mekke i Taifa. Odatle motri na Kurejšije i prikupi nam sve moguće informacije o njima!"

Pročitavši pismo, rekao je: "Razumio sam i pokoravam se!" Potom se obratio svojim ljudima. "Božiji Poslanik mi naređuje da idem sve do Nahle i da otud motrim na Kurejšije, te da ga izvijestim o tome. Zabranjuje mi da bilo koga od vas prisiljavam na to. Prema tome, ko od vas hoće i želi da se tamo nađe, neka pođe, a ko ne želi neka se vrati! Ja, osobno, idem po zapovijesti Božijeg Poslanika!"

I pošao je, a s njim su pošli i njegovi ljudi. Nijedan od njih nije odustao.

1. Za upravnika Medine u tom njegovom odsustvu imenovao je Zejda b. Harisu.

Tako je zašao u Hidžaz. No na jednoj visoravni, pored izvora zvanog Bahran, Sa'ad b. Ebi Vekkkas i 'Utbe b. Gazevan su izgubili svoju devu koju su dotle bili naizmjenično jahali. Tako su njih dvojica ostala da je traže, dok je 'Abdullah b. Džahš s ostalima nastavio dalje sve dok nisu stigli do Nahle. Tu je pored njih naišla kurejšijska karavana natovarena grožđicama, kožom i drugom kod Kurejšija uobičajenom trgovinskom robom. U karavani su se nalazili: 'Amr ibn el-Hadremi, 'Usman b. 'Abdullah b. el-Mugira i njegov brat Nofel b. 'Abdullah, te el-Hakem b. Kejsan.

Kad su ih ugledali tako blizu, pobojali su se. 'Ukkaše b. Muhsan, koji je imao obrijanu glavu, istupio je s ciljem da izvidi situaciju. Kad su njega ugledali, umirili su se.

"Domaći su!", rekli su. "Nema mjesta bojazni!"

Onda su se počeli konsultirati u vezi s njima. Bilo je to posljednjeg dana mjeseca redžeba [1]. "Ako ih noćas pustimo", zaključili su, "zaći ćemo u zabranjene mjesece i ništa im nećemo moći, a ako ih pobijemo, nesumnjivo ćemo ih pobiti u zabranjenom mjesecu!"

Bili su tako u dilemi i bojali se nasrnuti na njih. Zatim su se okuražili i saglasili se da ih napadnu i ubiju koga mognu, a da robu zaplijene. Vakid b. 'Abdullah et-Temimi je potegao strijelu, pogodio 'Amra b. el-Hadremija i ubio ga. 'Usman, b. 'Abdullah i el-Hakem b. Kejsan su zarobljeni, dok je Nofel b. 'Abdullah uspio umaći. 'Abdullah b. Džahš se s karavanom i dvojicom zarobljenika potom vratio u Medinu kod Božijeg Poslanika.

Međutim, kad su stigli u Medinu, naišli su na neprijatnost.

"Ja vam nisam naredio da ubijate u zabranjenom mjesecu!", rekao im je Poslanik i odbio uzeti bilo šta od njihovog ratnog plijena. Na te Poslanikove riječi oni su izrazili svoje kajanje i pomislili da su izgubljeni. Muslimani su ih oštro ukorili za djelo koje su učinili.

"Muhammed i njegovi ljudi su dopustili da se naruši svetost zabranjenog mjeseca!", bila je reakcija Kurejšija na to. "U tom mjesecu su, eto, izvršili ubistvo, oteli imovinu i zarobili ljude!"

Muslimani koji su se još uvijek nalazili u Mekki, odgovorili su: "To što su učinili, učinili su u mjesecu ša'banu!"

Kada su ljudi posvuda počeli pričati o tome, Allah je Svom Poslaniku objavio:

Pitaju te o borbi u svetom mjesecu. Ti reci: "Borba u njemu grijeh je veliki! Ali, odvraćanje od Allahova Puta, i nevjerovanje u Njega, i okretanje

1. Naredni dan je, naime, već pripadao tzv. zabranjenim mjesecima u kojima se nije smjela prolijevati ljudska krv (op. prev.)

od Hrama svetoga, i progon stanovnika njegovih iz njega - to je veći grijeh kod Allaha", tj. ako ste ih vi i napali u svetom mjesecu, pa oni su vas odvraćali od Allahova Puta, uz to što još i ne vjeruju u Njega, kao što su vas tjerali od Hrama svetoga i protjerivali vas odatle, a vi ste njegovi stanovnici - što je kod Allaha veće od ubistva njihovih ljudi koje ste vi počinili, *"A zlostavljanje je gore od ubijanja!* (El-Bekare, 217.), tj. zavodili su muslimana u njegovoj vjeri sve dok ga ne bi ponovo vratili u nevjerstvo, a to je kod Allaha veće i groznije od ubistva. *A oni će se boriti protiv vas neprestano da bi vas od vjere vaše odvratili, ako ikako budu mogli,* tj. oni će ustrajno činiti najodvratnije i najgroznije stvari i neće se toga okaniti niti se pokajati.

Kad su ovi ajeti objavljeni, čime je Allah rasteretio muslimane i odstranio od njih zabrinutost i strah koji su ih bili zahvatili, Božiji Poslanik je odlučio zadržati karavanu i dvojicu zarobljenika. U međuvremenu su mu Kurejšije poslale ponudu za otkup 'Usmana b. 'Abddullaha i el-Hakema b. Kejsana, na šta je Poslanik odgovorio: "Ne, nećemo vam ih izručiti sve dok nam ne dođu naša dva čovjeka - tj. Sa'ad b. Ebi Vekas i 'Utbe b. Gazvan - za koja strahujemo od vas! U slučaju da ih ubijete, i mi ćemo ubiti ovu dvojicu vaših!"

Ubrzo potom stigli su i Sa'ad i 'Utbe, pa je Poslanik u zamjenu za njih oslobodio zarobljene.

El-Hakem b. Kejsan je kasnije primio islam i postao dobar musliman. Ostao je uz Božijeg Poslanika sve dok nije poginuo kao šehid u bici kod Bi'ru Ma'une. 'Usman b. 'Abdullah je, međutim, ostao u Mekki gdje je i umro kao nevjernik.

Preusmjerenje kible prema Ka'bi

Tvrdi se da se preusmjerenje kible prema Ka'bi desilo u mjesecu ša'banu, na početku osamnaestog mjeseca od preseljenja Poslanika iz Mekke u Medinu.

Velika Bitka na Bedru

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je doznao da se iz Sirije vraća Ebu Sufjan b. Harb s velikom kurejšijskom karavanom koja je nosila ogromno blago i trgovačku robu. S karavanom je išlo trideset do četrdeset ljudi, među kojima su bili i Mahzema b. Nofel i 'Amr b. el-'As, te je odmah muslimane uputio prema njima.

"To je kurejšijska karavana", rekao im je, "koja nosi njihovo blago. Idite joj u susret - možda je Allah učini našim plijenom!"

I ljudi su krenuli prema njoj, neki lahko, a neki snebivajući se, jer nisu vjerovali da će se Božiji Poslanik i u rat upuštati.

Primakavši se Hidžazu, Ebu Sufjan je pomno osluškivao vijesti i strahujući za svoje ljude raspitivao se kod prolaznika. Neki od njih su ga izvijestili: "Muhammed je sakupio ljude i namjerava vas napasti!", što mu je još više povećalo oprez. Odmah je unajmio Damdama b. 'Amra el-Giffarija i poslao ga u Mekku, naredivši mu da ode do Kurejšija, da im kaže da im je imovina u opasnosti i da je Muhammed sa svojim ljudima izašao da ih presretne.

Damdam b. 'Amr je s tom porukom istog časa odjurio za Mekku...

Međutim, tri noći prije no što će Damdam stići u Mekku, 'Atika bint 'Abdulmuttalib je usnula jedan grozan san od kojeg se jako uplašila. Stoga je odmah poslala po svog brata 'Abbasa b. 'Abdulmuttaliba.

"Brate", rekla mu je, "ja sam sinoć sanjala nešto što me je jako uplašilo i bojim se da tvoj narod ne zadesi kakvo zlo i nevolja. Zato nikome nemoj reći što ću ti kazati!"

"A šta si to sanjala?!", upitao je 'Abbas.

"U snu sam,", ispričala je 'Atika, "vidjela konjanika kako se primiče sa svojom karavanom i zaustavlja se u el-Ebtahu, a potom iz sveg glasa viče: "Ustajte nehajni i pozabavite se svojom pogibelji koja vam se nadvila u trome!" Onda sam vidjela kako se ljudi okupljaju oko njega: on ulazi u mesdžid, a oni idu za njim. I dok su tako stajali oko njega, on i njegova karavana su se odjednom pokazali na krovu Ka'be, odakle je on opet viknuo: "Ustajte nehajni i pozabavite se svojom pogibelji koja vam se nadvila u trome!" Zatim se sa svojom karavanom pojavio na vrhu Ebu Kubejsa [1] pa i otud vikao na isti način. Potom je uzeo jedan veliki kamen i bacio ga s vrha brda. Kamen je padao kroz zrak da bi se u podnožju raspršio, a njegovi dijelovi ušli u svaku mekansku kuću!"

"Riječ je, doista, o ozbiljnom snu!", rekao je 'Abbas. "Šuti i ti o njemu i nikome ga ne spominji!"

Zatim je izašao i u putu susreo El-Velida b. 'Utbu b. Rebi'u, svog dobrog prijatelja, i odmah mu ispričao to što je čuo, zamolivši ga pritom da o tome nikome ne priča. El-Velid je, međutim, to ispričao svom ocu 'Utbi i tako se vijest o tome proširila cijelom Mekkom, tako da su je prepričavale i Kurejšije u svojim sastajalištima!

1. Ebu Kubejs - brijeg na istoku Mekke.

'Abbas priča:

- Slijedećeg jutra sam pošao da obavim tavaf oko Ka'be, a Ebu Džehl b. Hišam je već sjedio s jednom grupom Kurejšija. Raspravljali su o Atikinom snu. Ugledavši mene, rekao je: "Ebu Fadle! Kad završiš s tavafom, svrati malo do nas!" Tako sam i uradio - kad sam obavio tavaf prišao sam im i sjeo među njih, i prvi mi se obratio Ebu Džehl:

"Kad se to kod vas pojavila ta proročica?!"

"Na šta misliš?", odgovorio sam.

"Na san koji je usnula 'Atika."

"A šta je usnula?!", upitao sam.

"Benu 'Abdulmuttalib!", kazao je. "Zar vam nije dovoljno što su vam muškarci poslanici, već su vam se i žene počele time baviti!? 'Atika tvrdi kako je u snu čula onoga kako kaže: "Dižite se u trome!" Mi ćemo vam, eto, čekati to troje, pa ako bude tačno to što je kazala, ono će se i desiti, a ako prođu tri dana, a ništa se ne desi, zapisaćemo vas kao najlažljiviju familiju među Arapima!"

'Abbas dalje kaže:

"Nije mi bilo teško ispričati o snu 'Atikinom, no ipak sam to odbio. Porekao sam da je 'Atika sanjala bilo šta i u tome smo se razišli. Te noći u moju kuću dolazile su žene plemena Benu 'Abdulmuttaliba i korile me: "Kako ste dozvolili tom odvratnom pokvarenjaku da vrijeđa vaše ljude, a onda i žene!? Ti si sve to, jel' da, lijepo saslušao, a nisi mu umio odgovoriti!" "Ipak sam nešto učinio", odgovorio sam, "premda mi nije bilo teško da mu ispričam! Ali ću mu se, Allaha mi, suprotstaviti i ako se ponovo vrati na ovu temu, doista ću vas zaštititi od njega!"

Trećeg dana od 'Atikinog sna ustao sam ljut i neraspoložen. Činilo mi se da mi je promaklo zadovoljenje moje taštine. Ušao sam u mesdžid i ugledao Ebu Džehla b. Hišama. Odmah sam, tako mi Allaha, pošao prema njemu da ga presretnem ne bi li mi ponovo rekao nešto slično, pa da mu vratim milo za drago - a bio je mršav čovjek, šiljata lica, oštra jezika i oštroumna pogleda, - no on je užurbano pošao prema vratima mesdžida. "Šta li mu je, Bog ga prokleo!?", pomislio sam u sebi. "Da to slučajno ne čini stoga da ga ne izvrijeđam?!" Međutim, on je čuo ono što ja nisam - glas Damdama b. 'Amra el-Giffarija koji je vikao iz doline stojeći na svojoj devi, kojoj je bio razrezao nos, izvrnuvši sedlo i pocijepavši mu obod. Vikao je:

"O Kurejšije! Udarac, udarac! Vaše blago s Ebu Sufjanom - presriječio ga je Muhammed sa svojim ljudima! Ne vjerujem da ćete ga moći spasiti. Pomoć! Pomoć!"

To nas je obojicu okupiralo i nismo imali vremena jedan za drugog.

Ljudi su vrlo brzo bili spremni.

"Misli Muhammed i njegovi ljudi", govorili su, "da će i ovoga puta biti kao s karavanom Ibn el-Hadremija![1] Bogme će sada vidjeti nešto drugo!"

Neki su polazili osobno, a neki u svoje ime slali drugoga. Na taj način je u boj krenulo kompletno pleme Kurejš. Od svih njegovih uglednika izostao je jedino Ebu Leheb b. 'Abdulmuttalib koji je u svoje ime poslao el-'Asija b. Hišama b. el-Mugiru, kojemu je zauzvrat otpisao četiri hiljade dirhema duga koje mu je dugovao.

Umejje b. Halef, krupan i debeo starac je utom oko sebe okupio one koji su ostajali. Dok je on u haremu sjedio s ljudima, došao mu je 'Ukbe b. Ebi Mu'it noseći u ruci kadionicu sa žarom i alojevim drvcetom, i spustio je pred njega.

"Okadi se, Ebu 'Ali!", rekao mu je. "Ionako si kao žena!"

"Bog te unakazio da Bog da!", odgovorio je on. "I tebe i to s čim si došao!"

Zatim je ustao, spremio se i pošao sa ostalima.

Kad je već sve bilo spremno i kad su trebali krenuti, sjetili su se rata koji se desio između njih i plemena Benu Bekr b. Abdi Menat.

"Da nam oni ne zađu s leđa!?", pitali su se i to ih je bilo skoro pokolebalo. Međutim, tad im se prikazao Iblis u liku Surake b. Malika b. Džu'šuma el-Medledžija.

"Ja ću se pobrinuti za to da vam s leđa ne dođe nikakva neprijatnost", rekao im je. "Slobodno idite, i to odmah!"

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je krenuo nakon nekoliko noći mjeseca ramazana. S njim su, dakako, bili i njegovi ashabi. 'Amr b. Ummi Mektuma je odredio da predvodi ljude u namazu, dok je Ebu Lubabu vratio iz Revhae i imenovao ga upraviteljem Medine. Zastavu je predao Mus'abu b. 'Umejru, a bila je bijele boje. Ispred Božijeg Poslanika su išle dvije crne zastave. Jednu je nosio 'Ali b. Ebi Talib i ona se zvala el-'Ukab (crni orao, prim. prev.), dok su drugu nosile neke ensarije.

Ashabi Božijeg Poslanika su tada imali ukupno sedamdeset deva i jahali su ih naizmjenično. Tako su Božiji Poslanik, 'Ali b. Ebi Talib i Mersed b. Ebi Mersed el-Ganevi naizmjenično jahali jednu devu. Drugu su jahali Hamza b. 'Abdulmuttalib, Zejd b. Harisa, Ebu Kebša i Enesa - Poslanikovi oslobođeni robovi, treću Ebu Bekr 'Umer, 'Abdurrahman b. 'Avf itd.

1. Tj. 'Amr b. el-Hadremi koji je ubijen od oružnika 'Abdullaha b. Džahša.

Iz Medine su krenuli brdskom medinskom stazom prema Mekki. Zatim su prošli kroz el-'Akik, Zu el-Halife, Evlat el-Džejš, Turban, Melel, Gamis el-Hamam, onda kroz male pustinje el-Jemama, Sejalu, kanjon Revhae i Šenuku. U mjestu 'Irk el-Zabjeh su susreli nekog beduina i pitali ga za karavanu, no od njega ništa nisu mogli doznati. Neki ashabi su mu tad rekli: "Zašto ne pozdraviš Božijeg Poslanika?!" "Zar među vama ima Božiji Poslanik?!", upitao je on. "Dašta da ima!", odgovorili su i on ga je pozdravio. "Ako si već Božiji Poslanik", rekao je potom, "onda mi reci šta se nalazi u stomaku ove moje deve?!" Tu se umiješao Selema b. Selame b. Vakš. "Zašto o tome pitaš Božijeg Poslanika?", rekao je. "Hodi meni i ja ću ti odgovoriti. Skočio si na nju i sada se u njenom stomaku nalazi jare!"

"Fuj!", rekao je na to Božiji Poslanik. "Obrukao si čovjeka!", a zatim se okrenuo od Seleme.

Potom se Poslanik spustio do Sedžsedža, bunara u Revhai, a onda krenuo dalje do Munsarefa. U Munsarefu je put prema Mekki ostavio na lijevoj strani i krenuo desno, prema Nazejji, u pravcu Bedra, brzo prešavši dolinu Ruhkan, negdje između Nazejje i klanca Safra'. No kad se primakao ovome klancu, odaslao je Besebsa b. 'Amra el-Džuhenija i 'Adijja b. Ebi el-Zagbau el-Džuhenija da mu prikupe informacije o Sufjanu b. Harbu i ostalima. Istovremeno je sa svojim ljudima jednako slijedio put.

Ubrzo potom mu je stigla vijest o pohodu Kurejšija koje su dolazile da zaštite svoju karavanu. Odmah je svoje ljude izvijestio o tome i pristupio konsultiranju s njima. Prvi se javio Ebu Bekr es-Siddik i lijepo i mudro govorio. Potom je ustao El-Mikdad b. 'Amr.

"Božiji Poslaniče!", rekao je. "Idi po Allahovu nahođenju, a mi smo s tobom. Mi ti, tako mi Allaha, nećemo reći kao što su Jevreji rekli Musau: "Idi ti i tvoj Gospodar i borite se! Mi ćemo evo ovdje sjediti!" Mi tebi velimo: Idi ti i tvoj Gospodar i borite se, a i mi ćemo se boriti uz vas! Tako mi Onoga koji te s Istinom posla, da nas povedeš čak u Berk el-Gimad [1], mi bismo se i tada s tobom borili protiv svakog ko ti stane na put, sve dok ne dođeš do cilja!"

Božiji Poslanik mu se lijepo zahvalio na tim riječima i za njega Allahu dovu uputio. Potom je rekao:

"Ljudi, recite šta da činimo!"

Tu se prvenstveno obraćao ensarijama jer su oni bili i brojniji, a i kad su na 'Akabi davali svoju prisegu rekli su mu: "Božiji Poslaniče, mi ti ne grantiramo bezbjednost dok ti ne dođeš u naše kuće, a kada dođeš tad si u

1. Berk el-Gimad - mjesto u Jemenu.

našem okrilju. Tu ćemo te štititi od svega onog od čega štitimo svoju djecu i svoje žene!" Poslanik se stoga bojao da ga ensarije misle štititi samo ako ga neko napadne u Medini, a ne i u slučaju ako ih povede protiv nekog neprijatelja izvan njihova kraja.

Kad je to rekao, pridigao se Sa'ad b. Mu'az.

"Božiji Poslaniče!", rekao je. "Ti, Allaha mi, kao da se ponajviše nama obraćaš?!"

"Da, vama!", rekao je Poslanik.

"Ta mi smo, Poslaniče, povjerovali u tebe", odgovorio je Sa'ad, "i u sve što nam ti kažeš. Posvjedočili smo da je to s čime nam dolaziš prava Istina i dali smo ti naša obećanja i našu tvrdu riječ da ćemo te bespogovorno slušati i pokoravati ti se. Idi, Božiji Poslaniče, gdje god hoćeš - mi ćemo svuda ići s tobom! Tako mi Onog koji te s Istinom posla, da nas u ovo more povedeš i zagaziš u njega, i mi bismo zagazili s tobom, i niko od nas ne bi izostao. Nama nije mrsko da nas sutra povedeš protiv neprijatelja. Mi smo žestoki u ratu i tvrdi u boju. Možda će ti Allah o nama pokazati nešto što će te jako obradovati. Povedi nas, s Božijom pomoći!"

Ove Sa'adove riječi mnogo obradovaše Božijeg Poslanika i uliše mu novu snagu. "Pođite i radujte se!", rekao je. "Allah mi je obećao jednu od dvije skupine [1], i ja kao da evo sada gledam mjesta njihove pogibije!"

Potom se spustio u neposrednu blizinu Bedra. Onda je uzjahao s jednim od svojih ljudi [2] i krenuo u okoliš. U putu su naišli na jednog starca i kod njega sc raspitivali o Kurejšijama, o Muhammedu i njegovim ljudima i o svemu što eventualno zna o njima.

"Neću vam ništa reći", rekao je starac,"dok mi ne kažete ko ste?" "Ako ti nama kažeš, kazaćemo i mi tebi!", odgovorio je Poslanik. "Jedno za drugo, dakle?!", rekao je starac. "Uredu, neka vam bude. Čuo sam da je Muhammed sa svojim ljudima pošao toga i toga dana, i ako je tačno rekao taj što mi je to ispričao, oni se sada nalaze u tom mjestu", - precizirajući mjesto u kojem se Poslanik doista i zaustavio. "Isto tako sam čuo da su Kurejšije krenule toga i toga dana, i ako je taj koji mi je to ispričao istinu rekao, oni se sada nalaze u tom mjestu", - rekavši ime mjesta u kojem su se Kurejšije doista i nalazile. "Sada mi recite ko ste vi?"

"Mi smo od vode!", odgovorio je Poslanik i udaljio se od njega. "Šta to znači od vode?!", ostajao je starac pitajući se. "Da niste od vode Iraka?!"

---

1. Prva skupina je, u stvari, velika kurejšijska trgovačka karavana, u kojoj se nalazio i Ebu Sufjan i Ebu 'Amr b. el-'As. Druga je ona koju je otjerao Ebu Džehl, a koja je bila vrlo brojna i dobro naoružana.

2. Bio je to Ebu Bekr es-Siddik.

Poslanik se potom vratio svojim ljudima. Kad se spustila večer poslao je grupu ljudi, među kojima je bio i 'Ali b. Ebi Talib, el-Zubejr b. el-'Avam i Sa'ad b. Ebi Vekkas, da odu do izvora na Bedru i izvide situaciju oko njega. Tu su zatekli kurejšijske vodonoše među kojima je bio i Eslem, momak iz Benu el-Hadžadža i 'Arid ebu Jesar, mladić Benu el-'Asa b. Sa'ida. Njih su doveli natrag i ispitivali ih, dok je Božiji Poslanik stajao u namazu.

"Mi smo kurejšijske vodonoše", rekli su. "Poslali su nas da im donesemo vode s izvora."

Ljudima se nije dopala njihova priča, jer su se nadali da bi oni mogli biti Ebu Sufjanovi ljudi. Stoga su ih počeli tući i kad su ih već sasvim izmrcvarili, priznali su da uistinu pripadaju Ebu Sufjanu. Tad su ih prestali tući, a Božiji Poslanik je dva puta na sedždu pao, potom završio namaz, a onda rekao: "Kad su vam istinu govorili, vi ste ih tukli, a kad su slagali pustili ste ih! Pravo su rekli, Allaha mi, oni su kurejšijski. Izvijestite me o Kurejšijama!"

"Kurejšije se nalaze tamo iza onog posljednjeg brda", odgovorili su oni.

"Koliko ih ima?", pitao je Poslanik.

"Ne znamo", kazali su.

"Koliko dnevno kolju životinja?"

"Jedan dan devet, a drugi deset."

"Ima ih, dakle, između devet stotina i hiljade!", zaključio je Poslanik.

"Ko od uglednika ima među njima?"

"Ima 'Utbe b. Rebi'a", odgovorili su,"zatim Šejba b. Rebi'a, Ebu el-Bahteri b. Hišam, Hakim b. Hizam, Nofel b. Huvejlid, el-Haris ibn 'Amir b. Nofel, Tu'ajma b. Adijj b. Nofel, el-Nadr b. el-Haris, Zeme'a b. el-Esved, Ebu Džehl b. Hišam, Umejje b. Halef, zatim dva Hadžadžova sina - Nebih i Munebbih, onda Suhejl b. 'Amr i 'Amr b. 'Abdu Vudd..."

Tad se Poslanik okrenuo ljudima.

"Izgleda da vam je Mekka poslala najbolje što je imala!", rekao im je.

U međuvremenu su Besebs b. 'Amr i 'Adijj b. Ebi el-Zagba' išli prema Bedru. Zaklonuli su se za jedan brežuljak, nedaleko od izvora na Bedru i napili se iz svoje male pohabane mješinice. Na izvoru je bio Meždi ibn 'Amr el-Džuheni i 'Adijj i Besebs su čuli dvije djevojke koje su se pored izvora prepirale oko duga. Dužnica je govorila: "Karavana stiže sutra ili prekosutra, pa ću im ja kakvu uslugu učiniti i tako ti vratiti dug." "Tako je!", rekao je Meždi i razdvojio ih. Čuvši to, 'Adijj i Besebs su uzjahali svoje deve i zaputili se Božijem Poslaniku, te mu ispričali šta su tamo čuli.

U to vrijeme je na izvor došao Sufjan b. Harb kako bi, iz opreza, izvidio situaciju prije dolaska karavane.

"Jesi li ikoga osjetio u blizini?", upitao je Medždija b. 'Amra. "Nisam vidio nikog nepoznatog", odgovorio je ovaj. "Istina, vidio sam dvojicu jahača koji su stajali tamo iza onog brežuljka. Napili su se vode iz svoje mješinice i otišli."

Ebu Sufjan se odmah zaputio prema mjestu za koje mu je rečeno da su stajali na njemu. Uzeo je balegu njihovih deva, izmrvio je i u njoj primijetio koštice.

"Moga mi Boga, ovo je od medinske hrane!", rekao je.

Potom se hitro vratio svojim ljudima, devu okrenuo u drugom pravcu i tako izbio na obalu. Bedr je ostavio na svojoj lijevoj strani, jašući brzo.

Pošto je bio siguran da je dobro osigurao karavanu, Kurejšijama je uputio sljedeću poruku: "Vi ste izašli da zaštitite svoju karavanu, svoje ljude i imetak. Bog je sve to već izbavio, te se stoga možete vratiti!" "Bogme se mi nećemo vratiti dok ne dođemo na Bedr!", rekao je Džehl b. Hišam. Bedr je, naime, Arapima bio jedno od vašarskih mjesta gdje se svake godine stjecala svakojaka roba. "Tu ćemo da provedemo tri dana, da koljemo životinje, dijelimo hranu i točimo vino. Tu će da nas zabavljaju pjevačice, da svi Arapi čuju za nas, naš pohod i silu. Poslije će nas svi itekako uvažavati, dovijeka. Krećimo!"

I Kurejšije su krenule i tako stigle do kraja doline. Utom je Allah poslao oblak i zemlja je postala mekahna. To je doprinijelo da se tlo pod nogama Božijeg Poslanika i njegovih ljudi počelo lijepiti za njih, no ipak ih nije sprječavalo u hodu. Kurejšije, međutim, nisu mogle nastaviti put. Stoga je Poslanik prije njih stigao do vode i zaustavio se kod izvora koji je bio najbliži Bedru. El-Hubab b. el-Munzir ga je upitao:

"Božiji Poslaniče, je li ti ovo mjesto odredio Allah, te ga mi ne možemo zamijeniti, ili se radi o ljudskoj procjeni, ratu i varki?!"

"Riječ je o procjeni, ratu i varki", odgovorio je Poslanik.

"Onda ovo nije najbolje mjesto, Božiji Poslaniče", rekao je el-Hubab. "Povedi ljude do najbližeg izvora od njih, i tu ćemo se zaustaviti. Potom ćemo zatrpati sve bunareve koji se nalaze iza njega, a na samom izvoru ćemo sagraditi veliki bazen i napuniti ga vodom. Onda ćemo ih napasti, i mi ćemo imati odakle piti, a oni neće!"

"Odlična ideja!", rekao je Poslanik i poveo ljude za sobom.

Kad su stigli do izvora koji je bio najbliži Kurejšijama, zaustavili su se, i Poslanik je naredio da se bunarevi zatrpaju. Na samom izvoru je sagradio bazen koji se ubrzo napunio vodom i oni su u njega zabacili svoje kante.

Sa'ad b. Mu'az je rekao: "Božiji Poslaniče, daj da ti sagradimo kakav

čador pa da budeš u njemu, i da ti uz njega pripremimo tvoje deve?! Mi ćemo se suočiti s neprijateljem, pa ako nas Allah pomogne te ga nadvladamo, biće to ono što i želimo, a ako budemo potučeni, ti sjedi na svoje deve i priključi se onima što su ostali iza nas! Ta iza tebe je ostalo mnogo naroda, Božiji Poslaniče, i oni ti nisu nimalo manje dragi od nas. Da su znali da ćeš ići u rat, sigurno ne bi izostali; neka te Allah pomogne s njima, neka se savjetuju i bore s tobom!"

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, mu se lijepo zahvalio na tome i za njega uputio dovu Allahu. Zatim mu je doista sagrađen čador, i on je boravio u njemu.

Kad su osvanuli, Kurejšije su se pokrenuli. Prilazili su, a kada ih je Poslanik ugledao kako se spuštaju niz 'Aknakal, tj. pješčanu dinu s koje su silazili u dolinu, rekao je: "Bože moj, Kurejšije evo dolaze u svom svom sjaju i raskoši. Oni se Tebi protive i u laž utjeruju Tvoga Poslanika. Bože moj, podari mi pomoć koju Si mi obećao i uništi ih ovoga jutra, moj Bože!"

Spustivši se, jedna grupa Kurejšija se zaputila prema bazenu Božijeg Poslanika.

"Pustite ih!", rekao je Poslanik.

Koji god se je od njih tad napio, bio je ubijen, izuzev Hakima b. Hizama. On je jedini pošteđen, nakon čega je primio i islam, te postao dobar musliman. Tako je kasnije, kad bi mu se u borbi umorila desna ruka, govorio: "Ne, tako mi Onoga koji me spasio na dan Bedra!"

Kad su se umirili, poslali su 'Umejra b. Veheba el-Džumehija, da osmotri Muhammedove, sallellahu 'alejhi ve sellem, ljude. On je na konju optrčao oko muslimanske vojske i odmah se vratio do njih.

"Ima ih oko tri stotine - koji više ili manje", rekao je. "No pustite me da pogledam da nemaju kakvu zasjedu ili pojačanje!"

Zatim je pojurio niz dolinu i odmakao vrlo daleko. Kako ništa nije vidio, opet se vratio do njih.

"Nisam ništa našao", rekao je, "ali sam vidio životinje kako na sebi nose usude: vidio sam medinske deve kako nose totalnu smrt - ljude koji nemaju nikakve zaštite niti pribježišta do svojih sablji! Boga mi moga, mislim da od njih nijedan neće biti ubijen prije no što ubije dvojicu vaših! A ako pobiju vas onoliko koliko ima njih, onda u životu nema više dobra! Eto, pa vidite šta ćete!"

Čuvši to, Hakim b. Hizam je odmah pošao među ljude. Došavši kod 'Utbea, rekao mu je:

"Ebu el-Velide, ti si kurejšijski velikan i uglednik, i tvoja riječ se

sluša. Hoćeš li mi učiniti nešto zbog čega će te spominjati po dobru dok je svijeta i vijeka!?"

"A šta to, Hakime?", upitao je 'Utbe.

"Vrati ljude i preuzmi na sebe obavezu svog saveznika 'Amra b. el-Hadremija!"[1]

"Hoću", rekao je 'Utbe. "Što se mene tiče, smatraj to gotovim. Eto sam ti se obavezao! On je bio moj saveznik i na meni je da mu podmirim krvarinu i imetak koji mu je uništen. No, otiđi ti do Hanzalina sina[2], jer ako će se iko ovome usprotiviti, usprotivit će se on!"

Potom je 'Utbe b. Rebi'a ustao i obratio se prisutnima.

"Kurejšije!", rekao je. "Allaha mi, ništa nećete uraditi time što ćete se sukobiti s Muhammedom i njegovim ljudima! Ako ga se i domognete, opet će neki ljudi jedni drugima u lice gledati s mržnjom i prijezirom zato što mu je ubio amidžića, tetića ili nekoga iz njegove familije! Stoga se vratite i pustite Muhammeda ostalim Arapima - ako ga oni ubiju, pa to i jest ono što ste željeli, a ako se to ne desi, on će se vas proći, a vi od njega nikada nećete čuti to što želite!"

Hakim dalje priča: "Od njega sam otišao Ebu Džehlu i zatekao ga kako je već izvadio svoj štit iz futrole i podmazuje ga uljem.

"Ebu el-Hakeme!", rekao sam mu. "'Utbe me je poslao do tebe da ti kažem to i to...!", i ispričao mu sve što je 'Utbe kazao.

"Boga mi se prepao kad je ugledao Muhammeda i njegove ljude!", odgovorio je on "Ali nikako! Nećemo se vratiti dok Allah ne presudi između nas i Muhammeda! Ni 'Utbe ne misli to što je rekao, već je vidio da Muhammed ima malo ljudi, a među njima mu je i sin, i on vas zbog njega plaši!"

Potom je poručio 'Amiru b. el-Hadremiju: "Ovaj tvoj saveznik želi da se vrati s ljudima, a ti si svoju odmazdu vidio vlastitim okom. Ustani i traži svoje pravo i zadovoljenje za smrt svojega brata!"[3]

'Amir b. el-Hadremi je odmah ustao, izašao na vidno mjesto i počeo glasno vikati: "Jao moj 'Amr! Jao moj 'Amr!" Tako se razbuktalo borbeno raspoloženje, ljudi su se ražestili i sve ih je sjedinilo ono zlo u njima. To je potpuno potisnulo poziv koji im je 'Utbe bio uputio.

---

1. Vidi poglavlje: odred 'Abdullaha b. Džahša, str.

2. Tj. Ebu Džehla b. Hišama, čija je mati od Hanzale b. Malika.

3. Tj. traži od Kurejšija da se drže svoga ugovora s tobom, jer je on bio njihov susjed i saveznik.

El-Esved b. 'Abd el-Esed el-Mahzumi, vrlo opak čovjek i niska morala, rekao je: "Obavezujem se pred Bogom da ću se po svaku cijenu napiti s njihova bazena, da ću ga razoriti ili ubiti onog ko mi stane na put!"

Kada je pošao, pred njega je izašao Hamza b. 'Abdulmuttalib. Prilikom susreta Hamza ga je tako udario da mu je nasred potkoljenice odbio nogu! Bilo je to nedaleko od izvora. On je pao na leđa, a iz noge mu je snažno šikljala krv i mlaz je išao u pravcu njegovih ljudi. Onda je puzeći došao do bazena i ušao u njega kako bi ispunio svoju zakletvu. Hamza je išao za njim, a kad je ušao u bazen, tako ga je udario da ga je usmrtio.

Nakon njega je izašao 'Utbe b. Rebi'a sa svojim bratom Šejbom i sinom el-Velidom b. 'Utbetom. Istupivši ispred prvoga reda, pozvao je na dvoboj. Pred njih su izašla trojica mladića ensarija: 'Avf i Mu'aviz, sinovi Harisovi, i još jedan čovjek po imenu 'Abdullah b. Revaha.

"Ko ste vi?", upitala su ona trojica.

"Ensarije", odgovorili su ovi.

"Mi s vama nemamo ništa!", kazali su, a potom je jedan od njih doviknuo: "Muhammede! Izvedi pred nas nama ravne, iz našeg naroda!" " 'Ubejde b. el-Haris, diži se!", rekao je Poslanik. "Ustani Hamza, i ti 'Ali!"

Kad su njih trojica istupila, oni su opet pitali: "Ko ste vi?" 'Ubejd je odgovorio: "'Ubejd", Hamza je rekao: "Hamza", a 'Ali: "'Ali."

"Tako", kazali su. "Ravni su nama, i časni!"

'Ubejd, koji je bio najstariji među njima, izašao je pred 'Utbeta b. Rebi'u, Hamza je izašao pred Šejbu b. Rebi'u, a 'Ali pred el-Velida b. 'Utbeta. Hamza je odmah ubio Šejbu, a 'Ali el-Velida, dok su 'Ubejde i 'Utbe razmijenili po jedan snažan udarac tako da su oborili jedan drugoga. Utom su Hamza i 'Ali dotrčali sa svojim sabljama i dotukli 'Utbeta, a 'Ubejdeta odnijeli nazad.

Ljudi su se zatim uzburkali i dvije strane su se primakle jedna drugoj. Poslanik je svojim ljudima naredio da ne započinju dok im on ne naredi.

"Ako vas pak pokušaju opkoliti, onda ih gađajte strijelama!", rekao im je. Inače, nalazio se je u svom čadoru zajedno s Ebu Bekrom.

Bitka na Bedru odigrala se u petak ujutro, sedamnaestog dana mjeseca ramazana.

Poslanik je najprije uredio borbene redove, a zatim se vratio u svoj čador. S njim je bio samo Ebu Bekr el-Siddik. Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, se utom počeo obraćati svome Gospodaru, spominjući pobjedu koja mu je obećana.

Još je govorio: "Bože moj, ako danas ova grupa bude poražena, neće

Te imati ko obožavati!" "Božiji Poslaniče!", rekao mu je na to Ebu Bekr. "Čemu takvo preklinjanje!? Ta Allah će ti sigurno dati ono što ti je obećao!"

Poslanik je utom nakratko utonuo u san u svom čadoru, no ubrzo se je probudio. "Raduj se, Ebu Bekre!", rekao je. "Evo ti stiže Božija pomoć! Eno Džibrila - vodi konja za uzde, a na naborima mu se vidi prašina!"

Potom je izašao pred ljude i počeo ih bodriti. Govorio im je: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, nema toga koji se danas bude borio ustrajno i s čistom namjerom, navaljujući naprijed i ne bježeći, i tako bude ubijen, a da ga Allah neće uvesti u Džennet!"

'Umejr b. el-Humam, pobratim Benu Seleme koji je u ruci držao datule i jeo ih, rekao je: "Ah. Ah. Zar između mene i Dženneta ostaje samo to da me dotični ubiju!?" Potom je bacio datule i dohvatio sablju. U toj bici je i ubijen.

Božiji Poslanik je potom uzeo pregršt pijeska i okrenuo se prema Kurejšijama. "Unakazili se, da Bog da!", rekao je i u njihovu pravcu otpuhnuo pijesak. Onda je naredio svojim ljudima: "Zapnite!" I desila se katastrofa: Allah je tom prilikom ubio mnoge kurejšijske silnike, a mnogi njihovi uglednici su dopali ropstva.

Ibn 'Abbas prenosi da je Poslanik toga dana rekao svojm ljudima: "Saznao sam da su mnogi ljud iz Benu Hašima i nekih drugih plemena dovedeni mimo njihove volje, jer oni nemaju nikakva razloga da se bore. Zato, kada neko od vas naiđe na koga iz Benu Hašima, neka ga ne ubija. Ko naiđe na Ebu el-Bahterija b. Hišama b. el-Harisa b. Eseda, neka ni njega ne ubija, kao ni El-'Abbasa b. 'Abdulmuttaliba, jer je i on doveden mimo svoje volje!"

Ebu Huzejfe je tad rekao: "Zar da ubijamo naše očeve, braću i familiju, a da ne ubijemo el-'Abbasa?! Allaha mi, ako ga ja susretnem, ja ću ga tresnuti sabljom!"

Te njegove riječi su stigle do Božijeg Poslanika i on se obratio 'Umeru b. el-Hattabu.

"O Ebu Hafs", rekao mu je, "zar se sabljom može udariti lice amidže Božijeg Poslanika?!"

"Pusti me, Božiji Poslaniče, i ja ću ga sabljom udariti po vratu!", odgovorio je 'Umer. "Tako mi Allaha, i on je postao licemjer!"

Ebu Huzejfe je kasnije pričao: "Još uvijek me progoni to što sam tada rekao, te se i sada toga pribojavam. Valjda će mi to potrati pogibija na Božijem putu!"

I doista, poginuo je kao šehid u Bici na el-Jemami.

Bedr je jedino mjesto gdje su se borili i meleki. U ostalim bitkama jesu bili prisutni u velikom broju i bili moćni, ali nisu udarali.

Kad je bitka bila završena, Božiji Poslanik je naredio da se među ubijenima pronađe Ebu Džehl.

Ibn Mes'ud kaže:

- Odsjekao sam mu glavu i donio je Božijem Poslaniku. "Božiji Poslaniče!", rekao sam, "Evo glave Allahova neprijatelja Ebu Džehla!" "Tako mi Allaha, osim kojeg drugog boga nema!", rekao je on, a bila je to njegova stalna zakletva. "Jest, tako mi Allaha, osim kojeg drugog boga nema!" Zatim sam mu glavu bacio pred Poslanika, a on je izrazio zahvalnost Allahu!"

Nakon toga je Poslanik naredio da se poginule Kurejšije bace u bunar, što je i učinjeno. Izuzetak je bio jedino Umejje b. Halef. Naime, on se bio naduo u svome oklopu i cijelog ga ispunio svojim tijelom, te kad su oklop pošli čupati počelo mu je otpadati tijelo. Njega su ostavili i tu ga zagrnuli pijeskom i kamenjem.

Kada su ih sve tako pobacali u bunar, ljudi su duboko u noći čuli Božijega Poslanika kako stojeći nad njima govori:

"O vi dolje u bunaru! O 'Utbe b. Rebi'a, o Šejba b. Rebi'a, o Umejje b. Halef, o Ebu Džehle!..., - i tako je nabrajao sve koji su bili u bunaru, "jeste li našli istinitim ono što vam je obećao vaš Gospodar?? Ono što je obećao meni, ja sam našao istinitim!"

"Božiji Poslaniče!", upitali su tada muslimani. "Zar to dozivaš one koji su već sagnjili?!"

"Vi ništa bolje od njih ne čujete ovo što govorim", odgovorio je Poslanik, "samo što mi oni ne mogu uzvratiti!"

Božiji Poslanik je potom naredio da se sakupi sva roba koju su ljudi bili pokupili, što je ubrzo i učinjeno. Međutim, muslimani se u tome nisu mogli složiti. Oni koji su kupili robu govorili su: "Ovo je naše!", no za sebe su je tražili i oni koji su bili u borbi. "Bogme, da nas nije bilo, vi to ne biste mogli uzeti!", govorili su. "Mi smo njih odvratili od vas pa ste uzeli to što ste uzeli!" Oni koji su čuvali Božijeg Poslanika iz bojazni da mu se ne primakne ko od neprijatelja, imali su svoje razloge. "Bogme, vi ništa niste preči od nas!", isticali su. "I mi smo namjeravali biti neprijatelja, ali nam je Allah iznenada podario Svoju potporu. I mi smo mogli pokupiti tu robu kada je tamo niko više nije čuvao, ali smo se bojali za Božijeg Poslanika, da ga se neprijatelj ne dočepa, i ostali smo uz njega. Stoga vi ništa niste preči od nas!"

Nakon ove pobjede Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je poslao 'Abdullaha b. Revahu da odnese radosnu vijest stanovnicima 'Alije [1] i da im ispriča kakvu je pobjedu Allah, dželle šanuhu, podario Svome Posla-

1. El-'Alija - oblast u Arabiji, visoravan između Nedžda i Tihame.

niku i muslimanima, dok je stanovnicima na donjoj strani uputio Zejda b. Harisu. Zatim se, sa svojom dugom karavanom, zaputio prema Medini, vodeći sa sobom i zarobljene mnogobošce, među kojima je bio i 'Ukbe b. ebi Mu'ajt i el-Nadr b. el-Haris. Sobom je nosio i plijen kojeg se domogao od mušrika, a za brigu o njemu imenovao je 'Abdullaha b. Ka'ba b. 'Amra b. 'Avfa.

U povratku, kada je prošao Žuti klanac, spustio se niz pješčanu dinu koja se nalazila između tog klanca i el-Nazejje i tu svim muslimanima ravnomjerno podijelio plijen koji su uzeli od mnogobožaca (mušrika).

Zatim su nastavili putovanje.

Kada su bili u el-Revahi pred Poslanika su izašli tamošnji muslimani da mu čestitaju na pobjedi koju je Allah podario njemu i onima koji su bili sa njim. Seleme b. Selame im je dobacio: "Na čemu nam to čestitate?! Ta suočili smo se Boga mi samo s ishlapljelim starcima koji su bili poput svezane deve, pa smo je mi samo preklali!"

"Bili su to izabranici, bratiću!", rekao mu je Božiji Poslanik, blago se osmjehnuvši.

Kada su bili u Safra'i, tu je pogubljen El-Nadr b. el-Haris, a ubio ga je 'Ali b. Ebu Talib. U 'Irk el-Zabji je pogubljen 'Ukbe b. Ebi Mu'ajt. Kad je Božiji Poslanik naredio da se pogubi, on ga je upitao: "A ko će ostati djeci, Muhammede!?" "Ostaće vatra!", odgovorio je Poslanik. 'Ukbeta je pogubio 'Asim b. Sabit b. Ebi el-Akleh el-Ensari.

Zatim je Poslanik nastavio put i u Medinu stigao dan prije zarobljenika. Nakon što su, sljedećeg dana, i oni stigli, on ih je izdvojio od svojih ljudi. "Lijepo postupajte sa njima!", rekao je.

S druge strane, prvi kurejšijski ranjenik koji se vratio u Mekku bio je el-Hajsuman b. 'Abdullah.

Kurejšije su najprije počeli oplakivati svoje mrtve, a onda su rekli: "Prestanite s tim, jer ako za to čuju Muhammed i njegovi ljudi, počeće vas vrijeđati! Isto tako, nemojte tražiti svoje zarobljene - neka budu neko vrijeme kod njih, jer vam tako neće tražiti veliku otkupninu!" No, el-Esved b. el-Muttalib je na Bedru izgubio tri svoja sina: Zeme'u b. el-Esveda, 'Ukajla b. el-Esveda i el-Harisa b. Zeme'u, i rado je plakao za njima. Jedne noći je, u takvom stanju, u blizini čuo naricanje neke žene i, pošto je bio slijep, naredio je svome dječaku: "Pogledaj je li joj opravdano to njeno naricanje! Je li to Kurejšije oplakuju svoje mrtve!? I ja bih rado naricao za Ebu Hukejmom", tj. Zeme'om, "jer me za njim ispeče moja nutrina!"

"To je neka žena", rekao mu je dječak pri povratku. "Plače za devom koja joj se izgubila!"

I to je ono o čemu je el-Esved spjevao:

Zar ona plače što joj se deva izgubila
I zar joj nesanica zato priječi san?!
Ne plači za bekrom [1], već za Bedrom plači,
Na kojem nam se kazniše preci!
Za Bedrom... pošasti Benu Husajsa
I Mahzuma i grupe Ebu-l-Velida.
Pa, i ako je shvatljiv tvoj plač,
Ta ja oplakujem Harisa, lava Esvedova!
I njihov plačljivac - ta ne dosađuj nam više,
Jer Ebu Hukejmi nema ravnoga!

Nakon izvijesnog vremena Kurejšije su ponudile otkup zarobljenih ljudi. Prvi je to učinio Mikrez b. Hafs koji je tražio iskupljenje Suhejla b. ʻAmra. Nakon što je s njima obavio razgovor i postigao njihovu saglasnost, oni su rekli: "U redu, daj to što nas sljeduje!" "Dajte da moj čovjek bude umjesto njegovog", rekao je on, "a njega pustite kako bi vam poslao svoju otkupninu!" I oni su pustili Suhejla, ali su umjesto njega kod sebe zadržali Mikreza!

No prije toga, ʻUmer b. el-Hattab se obratio Poslaniku.

"Božiji Poslaniče", rekao je, "pusti me da Suhejlu b. ʻAmru iščupam gušu pa da mu se jezik njegov isplazi, da nigdje više i nikada ne progovori protiv tebe!"

"Neću da ga unakazim pa da Allah unakazi mene", odgovorio je Poslanik, "ako sam već poslanik!"

Među zarobljenima se nalazio i Ebu el-ʻAs b. el-Rebiʻ b. ʻAbduluzza, zet Božijeg Poslanika, muž njegove kćerke Zejneb. Kada je ona primila islam, islam je njih razdvojio, ali ih Poslanik nije mogao rastaviti! Tako je, i pored svoga islama, ostala s njim, uprkos tome što je bio idolopoklonik (mušrik). Ostala je u Mekki čak i nakon Poslanikova preseljenja u Medinu. Kada su Kurejšije krenule na Bedr, s njima je pošao i Ebu el-ʻAs b. el-Rebiʻ i tu dopao ropstva. U Medini je bio kod Božijeg Poslanika, sallellahu ʻalejhi ve sellem.

1. Bekr - mladi mužjak deve.

Kad su Mekkelije poslale otkup za svoje zarobljene, i Zejneb, kćerka Božijeg Poslanika, je također poslala otkupninu za svoga muža Ebu el-'Asa b. el-Rebi'a, u kojoj se nalazila i ogrlica koju joj je, prilikom udaje, poklonila Hadidža. Ugledavši tu ogrlicu, Poslanik se jako uzbudio.

"Ako možete, pustite joj njena zarobljenika i vratite joj njenu otkupninu!", rekao je svojim ljudima.

"Hoćemo, Božiji Poslaniče!", odgovorili su oni i pustili joj muža, a njoj vratili njenu imovinu.

Ebu el-'As je otišao u Mekku, dok je Zejneb ostala u Medini kod Božijeg Poslanika. Tako ih je islam rastavio.

Neposredno pred osvojenje Mekke Ebu el-'As je, kao pouzdan čovjek, trgovačkim poslom otputovao u Šam. Zajedno sa svojim ulogom ponio je i uloge mnogih Kurejšija. Po obavljenom poslu, kad se s karavanom vraćao nazad, na njega je naišao jedan Poslanikov odred i zaplijenio mu cijelu karavanu, dok je on sam uspio umaći. Kako se odred sa zaplijenjenom robom odmah vratio u Medinu, Ebu el-'As se pod okriljem noći primakao Zejnebinoj kući i kod nje zatražio utočište, što je ona i prihvatila. On je, dakako, došao tražiti svoju robu. Tog jutra, kad je Poslanik izišao na jutarnju molitvu i zajedno s ljudima zanijjetio namaz, Zejneb je iz ženske odaje glasno viknula:

"Ljudi, ja sam pružila utočište Ebu el-'Asu b. el-Rebi'u!"

Završivši namaz, Božiji Poslanik se okrenuo prisutnima.

"Ljudi!", rekao im je. "Jeste li i vi čuli ono što sam ja čuo?!"

"Jesmo!", odgovorili su. "Čuli smo!"

"Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša", nastavio je Poslanik, "ja ništa o tome nisam znao dok nisam čuo ono što ste i vi čuli! Ali, svako od muslimana ima pravo pružiti zaštitu!"

Potom se okrenuo i pravo otišao svojoj kćerki.

"Kćeri", rekao joj je. "Lijepo mu pospremi sobu, no on ti se nipošto ne smije približiti! Ti mu više nisi dozvoljena!"

Prema kazivanju 'Abdullaha b. Ebi Bekra, Božiji Poslanik je pozvao onu grupu koja je zaplijenila Ebu el-'Asovu robu, i rekao im:

"Ovaj čovjek je, kao što znate, sada kod nas, a vi ste zaplijenili njegovu robu. Mi bismo voljeli kada biste se lijepo ponijeli prema njemu i vratili mu to što ste uzeli od njega, no ako se ne slažete, onda je to Allahov plijen koji vam je podario, i vi na njega polažete najveće pravo!"

"Vratićemo mu, Božiji Poslaniče!", odgovorili su oni. "Ja šta ćemo nego vratiti."

I odmah su počeli. Jedan je nosio kantu, drugi dotrajalu mješinu, treći

kožni divit, pa čak i motku koja je bila namijenjena za petlje na vreći! Tako su mu vratili doslovno svu robu. Nijedna sitnica nije nedostajala. On je sa svim tim otišao za Mekku i svakom Kurejšiji dao ono što mu je pripadalo, tj. koji je bio dao svoj ulog u tu trgovinu. Na kraju je upitao: "Ima li iko da nije uzeo svoj dio?" "Nema", odgovorili su. "Bog neka te dobrim nagradi, jer doista si pošteno i konkretno obavio svoj posao!"

"Eto", rekao je on, "ja sada svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik! Allaha mi sam htio kod njega primiti islam, ali sam se bojao da ćete pomisliti kako sam to učinio da bih se domogao vašeg imetka. Zato prihvatam islam sada, kada vam je Allah dostavio vašu robu i kad sam je se riješio!"

Zatim je napustio Mekku i došao kod Božijeg Poslanika.

Među onim zarobljenicima koji su pušteni bez otkupnine, poznati su nam sljedeći: Ebu el-'As b. el-Rebi', el-Muttalib b. Hantab Sajfijj b. Ebi Rufa'a, Ebu 'Azzet 'Amr b. 'Abdullah b. 'Usman b. Uhejb b. Huzafe b. Džumeh, koji je bio vrlo siromašan i imao mnogo kćeri. On se obratio Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem. "Božiji Poslaniče", rekao mu je,"ti znaš koji je moj dio robe. Meni je prihod jako potreban, jer imam veliku porodicu, pa ako možeš budi milosrdan prema meni!" I Božiji Poslanik mu je izdvojio njegovu robu, nakon što mu se obavezao da drugima neće pričati o tome. U vezi s tim, Ebu 'Azzet je spjevao pjesmu u kojoj hvali Božijeg Poslanika i ističe mu ugled u njegovu narodu. U pjesmi kaže:

Ko će, u moje ime, izvijestit poslanika Muhammeda
I reći mu: Ti si istina i vladar hvale vrijedan!
Ti si čovjek koji Istini i Uputi zove
I za to kod Allaha Uzvišenog imaš svjedoke mnoge!
Ti si čovjek koji ima mjesta kod nas,
I tvoj položaj među nama je lagodan i visok.
Protiv koga ti ratuješ, on je nesrećan doista,
A sretan je onaj s kim si u miru!

Otkupnina za mušrike je iznosila od četiri do hiljadu dirhema po osobi, osim onih koji su oslobođeni bez nadoknade, među kojima je bio i Ebu 'Azzet.

Ukupan broj muhadžira, koje je Božiji Poslanik poveo sa sobom na Bedr, bio je osamdeset i tri čovjeka. Iz plemena el-Evs, računajući tu i Poslanika, bilo ih je šezdeset i jedan, a iz plemena el-Hazredž sto i sedamdeset.

Svih zajedno, dakle i muhadžira i ensarija, u Bici na Bedru je bilo tri stotine i četrnaest ljudi.

Pohod na Benu Sulejm u el-Kudru

Kad se Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, vratio u Medinu, tu se zadržao samo sedam noći, a onda opet osobno poveo vojsku na pleme Benu Sulejm [1], i doveo ih sve do njihova vrela po imenu el-Kudr. Tu se zadržao tri noći i potom se bez borbe vratio u Medinu, u kojoj je ostao preostali dio mjeseca ševvala i cijeli zu-l-ka'ade. Za to vrijeme otkupljen je i najveći broj zarobljenih Kurejšija.

Pohod na es-Sevik

Potom je, u mjesecu zu-l-hidždže, krenuo na es-Sevik [2], u potrazi za Ebu Sufjanom b. Harbom. Te godine hadžske obrede su obavili samo mnogobošci, a Ebu Sufjan, kada se s ostalim poraženim Kurejšijama sa Bedra vratio u Mekku, zarekao se da voda neće dotaći njegovu glavu od džunupluka [3] sve dok ne napadne Muhammeda! Da bi ispunio zavjet, među Kurejšijama je sakupio dvije stotine konjanika i zaputio se preko en-Neždđije i spustio se u jedan kanal koji se nalazio pored brda zvanog Sejb, na udaljenosti otprilike jedne poštanske stanice od Medine. Te noći je, pod okriljem mraka, došao kod Benu el-Nadire i pokucao na vrata Hujejja b. Ahtaba, no on mu nije htio otvoriti, te se pobojao. Zatim je otišao do Sellama b. Miškema, najuglednijeg čovjeka u Benu en-Nadiri, kod kojeg je stajalo i njihovo blago koje su skupljali s ciljem da se ugoste gosti, od njega zatražio dozvolu za ulazak i on ga je primio. Ugostio ga je hranom predviđenom za goste, iznio mu piće i ispričao sve što je znao o stanju u njihovu okruženju. Te iste noći Ebu Sufjan se po mraku vratio svojim ljudima. Nekoliko njih je zatim poslao u Medinu i oni su joj prišli sa jedne kosine po imenu el-'Urejd i spustili se u Palmov gaj. Tu su u jednoj njivi naišli na nekog ensariju i njegovog prijatelja, te ih obojicu ubili i potom se vratili nazad. Ljudi su ih, međutim, opazili i Božiji Poslanik je odmah pošao u potragu za njima. No vratio se neobavljena posla, jer je Ebu Sufjan sa svojim ljudima uspio umaći. U njivi u kojoj su ubijene ensarije, našli su mnoge stvari koje su napadači bacili kako im ne bi smetale u bijegu.

---

1. Za vrijeme odsustva za upravnika Medine je imenovao Siba'a b. 'Urfuta el-Giffarija, dok neki misle da je postavio Ibn Ummi Kulsuma.

2. El-Sevik - nazvan je tako zbog toga što su na tom mjestu Ebu Sufjanovi ljudi bacili najveći dio svojih stvari na koje su potom navalili muslimani. Sevik inače znači kaša od pšenična ili ječmena brašna, i jede se pomiješana s mlijekom, medom i maslom, ili pak samo s vodom.

3. Džunupluk - vjerska nečistoća koja nastupa odmah po poluciji i koja zahtijeva kupanje.

Kad su se vratili u Medinu, ljudi su upitali Poslanika:

"Božiji Poslaniče, možemo li i ovo nazvati vojnim pohodom (gazva)?"

"Možemo!", odgovorio je Poslanik.

Pohod na Zu Emer

Nakon povratka sa pohoda na el-Sevik, Božiji Poslanik je u Medini proveo ostatak mjeseca zu-l-hidždže, ili pak veći njegov dio, a potom je krenuo na Nedžd, odnosno prema Gatafanu. Ovaj pohod je poznat pod imenom Zu Emer [1].

U Nedždu je proveo cijeli mjesec safer, ili nešto manje od toga, a onda se, bez borbe, vratio u Medinu gdje se zadržao cijeli rebiu-l-evel, ili pak skoro cijeli.

Pohod na el-Furu' pored Bahrana

S ciljem napada na Kurejšije, Božiji Poslanik je ponovo digao vojsku i s njom došao do Bahrana - jednog rudnika u Hidžazu na strani el-Furu'a. Tu se zadržao dva mjeseca: rebiu-l-ahir i džumade-l-ula, a onda se, također bez borbe, ponovo vratio u Medinu [2].

Slučaj Benu Kajnuka'a

Na pijacu ovoga plemena[3] jedna je Arapkinja donijela svoju robu. Zauzela je mjesto pored nekog juvelira, no oni su joj tražili da otkrije svoje lice, što je ona odbijala. Dotični juvelir je potom uzeo za jedan kraj njene odjeće i svezao joj ga za leđa. Kad je žena ustala, otkrilo joj se njeno stidno mjesto a oni su se počeli grohotom smijati. Žena je zavrištala, a jedan musliman je skočio i ubio juvelira, koji je inače bio Jevrejin. Jevreji su se zatim okomili na tog muslimana i udarali ga sve dok nije izdahnuo. Potom je porodica ubijenog pozvala muslimane protiv Jevreja, muslimani su se razjarili i između njih i Benu Kajnuka'a je otpočeo sukob.

1. Za vrijeme odsustva za upravnika Medine je odredio 'Usmana b. 'Affana.
2. Ovoga puta je za upravnika Medine odredio Ibn Ummi Mektuma.
3. Benu Kajnuka' - dio Jevreja koji je živio u Medini.

Benu Kajnuka' je tako postalo prvo jevrejsko pleme koje je prekršilo sporazum postignut između njih i Božijeg Poslanika. Poslanik ih je stoga opkolio, te su morali priznati njegovu vlast. Utom mu je prišao 'Abdullah b. Ubejj b. Selul, kad ih je Poslanik dakle nadjačao, i rekao mu: "Muhammede! Lijepo postupaj prema mojim rođacima!", ali ga je Božiji Poslanik ušutkivao. "Muhammede! Lijepo postupaj prema mojim rođacima!", opet je rekao Ibn Selul, a Poslanik se tad okrenuo od njega. On je potom stavio ruku u kesu sa štitom Božijeg Poslanika.

"Pusti me!", rekao mu je Poslanik i tako se rasrdio da mu se promijenila boja lica. "Pusti me, čovječe!"

"Ne tako mi Boga!", odgovorio je ovaj. "Neću te ostaviti na miru dok mi ne obećaš da ćeš lijepo postupiti prema njima - prema četiri stotine nenaoružanih i tri stotine naoružanih koji su me štitili i od Arapa i od stranaca, a koje si ti usukao jednim potezom! Boga mi se ja bojim velikog belaja!"

"Eto ti ih!", rekao mu je Poslanik. "I dalje su tvoji!"

Zatim je Poslaniku prišao 'Ubade b. el-Samit, od čijih saveznika su im dolazile slične reakcije kao i od 'Abdullaha b. Ubejja. On ih se tom prilikom odrekao pred Božijim Poslanikom i sa sebe pred Bogom i Njegovim Poslanikom skinuo svaku odgovornost za njihove postupke. "Božiji Poslaniče!", rekao je. "Od sada prijateljujem samo s Allahom, Njegovim poslanikom i vjernicima, i odričem se savezništva tih nevjernika i njihova prijateljstva!"

Na njega i na 'Abdullaha b. Ubejja se i odnosi sljedeće kazivanje u suri el-Maide: *O vjernici! Ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su jedni drugima zaštitnici. A ko ih od vas za zaštitnike uzme, njihov je! Allah doista neće na Pravu stazu uputiti narod silnički. Ti vidiš one u čijim srcima bolest je, kako se natječu njima da odu, govoreći: "Bojimo se kakve nesreće da nas ne snađe!" A možda će Allah doista pobjedu dati, ili neki izlaz od Sebe pružiti, pa će se tada oni, zbog onog što su u dušama svojim skrivali, kajati. I reći će vjernici: "A zar su doista to oni koji su se čvrsto Allahom - najvećom zakletvom svojom - zaklinjali, i da su doista s vama, govorili?!" Djela njihova u propast će otići, a oni stradalnici postati! O vjernici! Ako neki od vas od vjere svoje otpadne, Allah će doista mjesto takvih dovesti ljude koje On voli, i koji Njega vole, vjernicima ponizne, nevjernicima osorne! Na Allahovu putu oni će se boriti, ni od čijeg prijekora neće strepjeti. A to je Allahov dar, On dar Svoj kome hoće podaruje, Allah sve obuhvaća i Sveznajući je. Vaši zaštitnici su samo Allah, i Njegov Poslanik, i vjernici koji namaz klanjaju i zekat daju, ponizno to čineći.*

Potom se, u nastavku, ističe ovo pristajanje 'Ubade b. el-Samita samo uz Allaha, Njegova Poslanika i vjernike, te njegovo odricanje od Benu Kaj-

nuka'a, od njihova savezništva i njihove zaštite: *A koji Allaha i Njegova Poslanika i vjernike uzmu za zaštitnike, pa, Allahova strana pobjednička bit će!* (El-Ma'ide, 51.-56.).

Pohod Zejda b. Harise prema el-Karedetu, jednom od izvora Nedžda

Kurejšije su se, nakon onog što se dogodilo na Bedru, bojale puta kojim su išli za Šam. Iz tog razloga su se opredijelili za drugi put - onaj koji je vodio prema Iraku. Tim putem su krenuli neki njihovi trgovci, među kojima je bio i Ebu Sufjan b. Harb, koji je sa sobom nosio veliku količinu srebra, inače okosnicu njihove ukupne trgovine. Za vodiča su unajmili jednog čovjeka iz plemena Benu Bekr b. Vail po imenu Furat b. Hajjan.

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je na njih poslao Zejda b. Harisu koji ih je susreo kod spomenutog izvora i uspio se domoći kompletne karavane s cjelokupnim blagom. Ljudi iz karavane su mu, međutim, uspjeli umaći. Plijen je dostavljen Poslaniku.

Bitka na Uhudu

Nakon tragedije kurejšijskih nevjernika "stanara bunara" na Bedru i nakon povratka njihovih poraženih snaga u Mekku, te nakon što je Ebu Sufjan b. Harb vratio svoju karavanu, među Kurejšije koji su na Bedru izgubili svoje očeve, sinove i braću zašli su: 'Abdullah b. Ebi Rebi'a, 'Ikrime b. Ebi Džehl i Safvan b. Umejje. Najprije su porazgovarali s Ebu Sufjanom b. Harbom, a potom i s ostalima koji su u spomenutoj karavani imali svoju robu.

"Kurejšije!", rekli su im, "Muhammed vam je nanio veliku nepravdu i pobio vaše najbolje ljude. Stoga nas, vašim imetkom, podržite u ratu protiv njega, ne bismo li povratili plijen koji je on uzeo od nas!"

I Kurejšije su se saglasile. Sakupili su se za rat protiv Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, i to nakon što je to učinio Ebu Sufjan s ostalim učesnicima u trgovini one karavane, među kojima je pored Arapa bilo i drugih, kao i ljudi iz nekih plemena Kinane, te iz Tihame. Tako su krenuli vodeći sa sobom i žene, s ciljem da borci budu žilaviji u borbi, odnosno da ne bježe s bojnoga polja.

Predvodio ih je Ebu Sufjan b. Harb, vodeći sa sobom Hindu bint 'Utbe. U pratnji 'Ikrime b. Ebi Džehla bila je Ummu Hakim bint el-Haris b. Hišam b. el-Mugira. U pratnji, el-Harisa b. Hišama b. el-Mugire je bila Fati-

ma bint el-Velid b. el-Mugira, dok je uz Safvana b. Umejju išla Berza bint Mes'ud el-Sekafijja, a uz 'Amra b. el-'Asa Rejta bint Munebbeh b. el-Hadždžadž.

Išli su dok se nisu spustili kod dva izvora na jednom brdu u unutrašnjosti Sebhe, uz kanal na rubu doline naspram Medine. Čuvši za njihov dolazak, dok su muslimani bili tu gdje su bili, Božiji Poslanik im se obratio.

"Sanjao sam, Allaha mi, lijep san!", rekao im je. "Sanjao sam kako mi se kolje jedna krava, a na oštrici svoje sablje vidio sam pukotinu. Još sam sanjao kako svoju ruku zavlačim u čvrst pancir, što smatram da se odnosi na Medinu [1]. Zato, ako hoćete, ostanite u njoj, a njih pustite tamo gdje su se zaustavili. Ako se tu zadrže, biće u vrlo lošoj poziciji, a ako krenu na nas, dočekaćemo ih ovdje u Medini!"

S ovim mišljenjem Božijeg Poslanika, - naime da im ne treba izlaziti u susret, saglasio se i 'Abdullah b. Ubejj b. Selul. Poslanik osobno nije želio izlazak. Međutim, neki muslimani koje će Allah počastiti pogibijom u bici na Uhudu ili nekim drugim bitkama, a kojima je promakla Bitka na Bedru, rekli su:

"Božiji Poslaniče, povedi ti nas na naše neprijatelje, da ne misle da ih se bojimo i da smo slabići!"

'Abdullah b. Ubejj b. Selul je insistirao na svome.

"Božiji Poslaniče!", govorio je. "Ostani u Medini i ne izlazi im! Allaha mi, nikada iz nje nismo izašli pred našeg neprijatelja, a da nas on nije oštetio, niti se ikada desilo da je on na nas nasrnuo ovdje, a da mi nismo oštetili njega! Zato pusti, Božiji Poslaniče - ako se tamo zadrže, biće u vrlo ružnu zatvoru, a ako pođu na nas, ljudi će ih udariti pravo u lice, dok će ih žene i djeca odozgo gađati kamenjem! Ako se pak vrate, vratiće se neobavljena posla, kako su i došli!"

Oni koji su željeli izaći pred neprijatelja ubjeđivali su tako Božijeg Poslanika dok on na koncu nije ušao u svoju kuću i opasao se oružjem. Bilo je to u petak, nakon što je završio s džuma-namazom. Toga dana je umro jedan ensarija po imenu Malik b. 'Amr, i Poslanik je najprije njemu klanjao dženazu, a onda izašao pred ljude. Oni su u sebi već bili počeli osjećati nelagodu i kajanje.

"Božijeg Poslanika smo izvrgli neprijatnosti", rekli su. "A, nismo trebali!"

Kad se on pojavio pred njima, rekli su mu: "Božiji Poslaniče, mi smo ti priredili neprijatnost, a to nismo trebali učiniti. Ako ti želiš ostati ovdje - ostani, Allah te blagoslovio!"

1. Božiji Poslanik je rekao: "Krava predstavlja neke moje ashabe koji će izginuti, dok pukotina na oštrici moje sablje znači da će poginuti i neko iz moje porodice!"

"Ne priliči Poslaniku", odgovorio je on, "kad već uzme oružje da ga odloži prije no što stupi u borbu!"

Tako je krenuo sa hiljadu svojih ashaba. Međutim, kad su bili u Ševtu, mjestu između Medine i Uhuda, od njega se odvojio 'Abdullah b. Ubejj b. Selul i za sobom poveo čitavu trećinu ljudi.

"Poslušao je njih, a ne mene!", rekao je on. "Ne znamo zašto bismo ovdje ginuli!?"

S tog mjesta su se vratili licemjeri i sumnjičavci koji su se poveli za njim.

Za njima je pošao 'Abdullah b. 'Amr b. Haram.

"Ljudi!", govorio im je. "Podsjećam vas na Allaha. Kada se vaš narod i vaš Poslanik vrate od njihova neprijatelja, nemojte se odvajati od njih!"

"Da smo mi znali da ćete vi ići u borbu", odgovorili su oni, "ne bismo vam ni primili islam! Mi smo mislili da neće biti borbe!"

Kad ga nisu poslušali i kada su ustrajali u svom odvajanju od njih, on im je rekao: "Allah vas udaljio, dabogda! On će Svoga Poslanika učiniti neovisnim od vas."

Pred Bitku na Uhudu ensarije su upitale Božijeg Poslanika: "Božiji Poslaniče, da smo zatražili pomoć od naših saveznika Jevreja?"

"Oni nam ne trebaju!", odgovorio je Poslanik.

Poslanik je s preostalim ljudstvom krenuo dalje i zaustavio se u onom klancu Uhuda, na kraju doline pored Bedra. Uhud im je bio iza leđa.

"Neka niko ne započinje s napadom dok mi ne naredimo!", rekao je.

Kurejšije su svoje kamile i konje pustile da slobodno pasu po njivama Samge[1], na drugoj strani "kanala", nasuprot muslimanima. Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, izdao naredbu o zabrani napadanja, jedan ensarija je to prokomentirao riječima: "Zar da se pasu njive Benu Kajle[2], a da mi to samo gledamo!?"

Božiji Poslanik je, među sedam stotina svojih boraca, vršio raspored. Za komandanta strijelaca odredio je 'Abdullaha b. Džubejra, koji je tom prilikom obukao bijelu odjeću. Ovaj odred se sastojao od pedeset ljudi.

"Vi strijelama zaustavite konjicu", naredio mu je Poslanik, "kako nam ne bi prišli s leđa i kako bismo s tu stranu bili osigurani. Budi nepropustljiv - s tvoju stranu nam ne smiju prići!"

Sam Poslanik je na sebe stavio dva oklopa, a zastavu je povjerio Mus'abu b. 'Umejru, pobratimu Benu 'Abd ed-Dara.

1. Samga - područje u blizini Uhuda.
2. Riječ je o plemenima Evs i Hazredž. Kajla je ime njihove pramajke.

Poslanik je tada dozvolio dvojici mladića, Semuri b. Džendebu i Rafi'u b. Hadidžu, inače braći Benu Harise, da učestvuju u borbi premda su imali samo po petnaest godina. Prvobitno je i njima bio zabranio, ali kad mu je rečeno: "Božiji Poslaniče, Rafi' je strijelac!", dozvolio mu je, no onda mu je rečeno: "Ali Božiji Poslaniče, Semura u hrvanju obara Rafi'a!", pa je odobrio i njemu. Usamu b. Zejda je, međutim, vratio kao i 'Abdullaha b. 'Umera b. el-Hattaba, Zejda b. Sabita, el-Berrau b. 'Aziba, 'Amra b. Hazma i Usejda b. Zuhejra. Njima je kasnije dozvolio da učestvuju u Bici na Hendeku, iako su i oni imali samo po petnaest godina.

Raspored trupa vršile su i Kurejšije, kojih je bilo čitavih tri hiljade uz dvije stotine konja koje su vodili sa strana. Dio konjice na desnoj strani povjerili su Halidu b. el-Velidu, a one na lijevoj 'Ikrimi b. Ebi Džehlu.

Božiji Poslanik je upitao: "Ko će uzeti ovu sablju zajedno sa njenom zadaćom?" Tad su mu prišli mnogi ljudi, ali je on nikome od njih nije dao, sve dok mu nije prišao Ebu Dudžana Simak b. Hareša.

"A kakva je to njena zadaća?", upitao je on.

"Da njome udaraš neprijatelja sve dok se ne iskrivi!", odgovorio je Poslanik.

"Ja ću je uzeti, Božiji Poslaniče, sa tom njenom zadaćom!", rekao je on i Poslanik mu ju je dao. Ebu Dudžana je inače bio izrazito hrabar čovjek i pravi virtuoz u borbi. Kad bi svojim crvenim rupcem sebi svezao glavu, ljudi bi odmah znali da će ući u borbu. Tako je i ovog puta, čim je od Božijeg Poslanika uzeo sablju, izvadio svoj rubac i omotao ga oko glave. Zatim je kočoperno pošao između redova. Ugledavši ga tako, Poslanik je rekao: "Ovaj način hoda Allah izuzetno mrzi, osim u ovakvim prilikama!"

S druge strane, Ebu Sufjan je, s ciljem da one ljude iz Benu 'Abd ed-Dara koji su nosili zastavu podstakne na borbu, govorio: "O vi iz Benu 'Abd ed-Dara! Vi ste našu zastavu uzeli u Bici na Bedru pa nas je snašlo ono što ste i sami vidjeli. No ljudima se daje prema njihovim zastavama - ako one nestanu, nestaju i oni! Stoga nas ili zadovoljite našom zastavom ili je prepustite nama pa da mi vas njome zadovoljimo!" Oni su ljutito reagirali na to, a onda mu obećali: "Mi ćemo ti dati našu zastavu, a sutra, kad se sukobimo, vidjet ćeš šta ćemo uraditi!"

Ebu Sufjan je upravo to i želio.

Kad su se dvije vojske suočile i približile jedna drugoj, Hinda bint 'Utbe se digla među ženama koje su je okruživale, zatim su uzele defove i udarale u njih iza muškaraca, tako ih podstičući na borbu.

Hinda je govorila stihove:

Naprijed, naprijed Benu 'Abd ed-Dar!
Naprijed, štićenici pozadine,
Udrite ih oštricama britke sablje!

Još je govorila:

Naprijed, naprijed grlimo vas
I spremamo krevet mehak!
Ako nazad, onda razlaz
I to razlaz vrlo gorak!

Znak raspoznavanja među borcima Božijeg Poslanika u Bici na Uhudu bile su riječi: "Emit, Emit!"

Utom je započela bitka i sukob se rasplamsao.

Ebu Dudžana se tako borio da je prodro duboko u suprotnu stranu. Niko mu se nije našao na putu, a da ga on nije pogubio. No, i među mušricima je također bio jedan čovjek koji nijednog našeg ranjenika nije ostavio, a da ga nije dotukao. Njih dvojica su se približavala jedan drugome, i ja sam molio Allaha da se susretnu. Ubrzo su se doista i susreli i među sobom razmijenili dva udarca. Mušrik je udario Ebu Dudžanu, no on se zaštitio svojim kožnim štitom i njime mu istodobno uklieštio sablju. Potom je on njega udario i usmrtio ga. Zatim sam ga vidio kako zamahuje sabljom ponad razdjeljka na glavi Hinde bintu 'Utbe, i kako je opet povlači nazad [1].

I Hamza b. 'Abdulmuttalib se borio žestoko. Kad je ubio Urtata b. 'Abd Šurahbila b. Hašima ibn 'Abdu Menafa b. 'Abd ed-Dara, jednog od nosilaca zastave, pored njega je naišao Siba' b. 'Abduluzza el-Gubšanijj, koji je imao nadimak Ebu Nijar. Ugledavši ga, Hamza je viknuo: "Dođi i ti, sine sjekačice dražica!" Njegova majka je, naime, u Mekki sunetila žensku djecu!

Vahšijj, momak Džubejra b. Mut'ima, kaže: "Allaha mi sam gledao kako Hamza svojom sabljom siječe ljude i ništa ne ostavlja pred sobom, poput lugave deve. Utom je, prije mene, pred njega izašao Siba' ibn 'Abduluzza, a Hamza mu je doviknuo: "Dođi i ti, sine sjekačice dražica!" Zatim ga je snažno udario pravo po glavi. Ja sam u tom momentu zamahnuo svojim kopljem i, dobro nanišanivši, uputio ga prema njemu. Pogodio sam ga u donji dio stomaka i koplje je izbilo na drugu stranu, između njegovih nogu. On

1. Ebu Dudžana kaže: "Vidio sam osobu kako histerično grebe ljude, i odmah pošao prema njoj. Tek kad sam zamahnuo sabljom, ustanovio sam da je žena. Sablju Božijeg Poslanika sam počastio tako što njome nisam udario ženu!"

je tako krenuo prema meni, ali nije izdržao, pao je. Ja sam malo sačekao, a kad je izdahnuo prišao sam mu i uzeo svoje koplje, te se odmah zaputio u logor. Naime, ja sam i imao samo taj zadatak da njega ubijem. Ubio sam ga samo zato da me oslobode ropstva, i doista, čim sam se vratio u Mekku, dobio sam slobodu. U Mekki sam ostao sve dok je Božiji Poslanik nije osvojio. Tad sam pobjegao u Taif i tu se zadržao. No kad je otud jedna deputacija otišla Božijem Poslaniku da pred njim primi islam, putevi su mi se zamrsili. Razmišljao sam: "Otići ću u Šam, ili Jemen, ili u neke druge zamlje..." Tako sam sav bio zaokupljen time, kad mi jedanput jedan čovjek reče: "Šta ti je!? On, Allaha mi, nikoga nije pogubio ko je ušao u njegovu vjeru i ko je posvjedočio njegovo svjedočenje!" Kad mi je to rekao, ja sam odmah krenuo za Medinu, Božijem Poslaniku.

On ni prema kome nije bio tako suzdržljiv kao prema meni dok sam stajao ponad njega i izgovarao posvjedočenje Istine.

"Vahšijj!?", upitao je prepoznavši me.

"Da, Božiji Poslaniče!", rekao sam.

"Sjedi i ispričaj mi kako si ubio Hamzu!", kazao je.

Kad sam mu sve ispričao, rekao mi je: "Teško tebi! Skloni od mene svoje lice, da ga nikada više ne vidim!"

Od tada sam se uvijek krio od Božijega Poslanika, na svakom mjestu, kako me ne bi opet vidio. Tako sve dok ga Allah nije uzeo sebi!..."

Mus'ab b. 'Umejr se borio štiteći Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, sve dok nije tako poginuo. Ubio ga je Ibnu Kame'a el-Lejsi, koji je mislio da je ubio Božijega Poslanika, te je odmah potrčao Kurejšijama vičući: "Ubio sam Muhammeda!"

Čim je Mus'ab poginuo, Poslanik je zastavu predao 'Aliju b. Ebi Talibu, koji se, zajedno s ostalim borcima, opet nastavio boriti.

Kad se bitka jako rasplamsala, Poslanik je sjeo pod ensarijsku zastavu i poslao po 'Alija b. Ebi Taliba s naredbom da mu donese zastavu koju mu je predao.

Stigavši pred njega, 'Ali je rekao: "Ja sam Ebu-l-Kusam!"[1] Ubrzo zatim pozvao ga je Ebu Sa'ad b. Ebi Talha, koji je nosio zastavu mušrika.

"Ebu-l-Kusame!", rekao mu je. "Nećeš li izaći na mejdan?!" "Hoću, dakako!", odgovorio je 'Ali i istupio između redova. Razmijenili su udarce i 'Ali ga je udario i oborio. Onda se okrenuo od njega, ne dotukavši ga. Kad

1. "Ja sam Ebu-l-Kusam" - doslovno:"Ja sam velika nedaća!" rekao je to, naime, kao odgovor Ebu Sa'adu na njegove riječi: "Ja sam velika nesreća - ko mi smije izići na mejdan?"

su ga ashabi upitali zašto ga nije dotukao, odgovorio je: "Dočekao me svojim sramotnim dijelom, pa me od njega odvratilo sažaljenje! Shvatio sam da ga je već ubio Allah, dželle šanuhu!"

Sjajno se borio i 'Asim b. Sabit b. Ebi el-Akleh. On je pogubio Musafi'a b. Talhu i njegova brata el-Džulasa b. Talhu. Obojicu ih je pogodio strijelom. Musafi' je, tako pogođen, došao svojoj majci Sulafi i stavio joj glavu u krilo. "Ko te je pogodio, sine?", upitala je ona, a on je rekao: "Onoga koji me gađao čuo sam kako kaže: "Evo ti! Ja sam ibn Ebi-l-Akleh!" Njegova majka se zavjetovala da će se, ako se ikada domogne njegove glave, iz nje napiti vina!

Hanzala b. Ebi 'Amir el-Kasil se susreo s Ebu Sufjanom. Kad ga je već bio svladao, ugledao ga je Šeddad b. el-Esved, tj. Ibn Ša'ub, tako nadmoćna, prišao mu i ubio ga. Božiji Poslanik je tada rekao: "Vašeg druga", misleći na Hanzalu, "upravo kupaju meleki!" Ljudi su odmah počeli pitati njegove: "Zbog čega!" Kad su upitali njegovu ženu, ona je rekla: "Izašao je neokupan (džunub), čim je čuo poziv da se kreće u boj!"

Potom je Allah muslimanima spustio Svoju pomoć i tako ispunio obećanje koje im je dao. Neprijatelja su počeli temeljito sjeći, tako da su prodrli i do samog komandnog čadora. U njegov poraz više nije bilo sumnje.

El-Zubejr kaže: "Allaha mi, gledao sam poslugu Hinde bint 'Utbe i njene prijateljice kako hitro bježe ne noseći sa sobom ništa, ni malo ni veliko. Odjedanput su naši strijelci nagrnuli prema komandnom čadoru do kojeg smo izbili, i tako ostavili slobodan put konjici iza naših leđa.

I konjica nam je prišla otpozadi. Neko je vikao: "Muhammed je ubijen!", i mi smo se vratili, a oni su onda navalili na nas i to nakon što smo im pobili sve koji su im nosili zastavu, tako da joj se niko od njih nije mogao primaći. Zastava je stajala bačena na zemlju, sve dok je nije uzela 'Umra bint 'Alkame el-Harisijja. Ona ju je podigla Kurejšijama i oni su se opet okupili oko nje.

Muslimani su se tako razotkrili i neprijatelju je pošlo za rukom da ih se domogne. Bio je to za njih dan velike nevolje i velike kušnje. Tu je Allah mnoge muslimane počastio pogibijom na Njegovu putu. Nepovrijeđen nije prošao ni sam Božiji Poslanik. On je pogođen kamenom i od tog udarca pao na bok. Pogođen mu je i sjekutić, a ranjen je i u lice, i povrijeđena mu je usna. Čovjek koji ga je ranio bio je 'Utbe b. Ebi Vekkas. Niz Poslanikovo lice lila je krv, a on ju je brisao govoreći: "Kako će uspjeti narod koji u crveno boji lice svoga Poslanika koji ih poziva njihovu Gospodaru!?"

Uzvišeni Allah je o tome objavio: *Ti nikakva udjela nemaš u tome hoće li Allah njima oprostiti, ili će ih kazniti, jer oni su, doista, zločinci!* (Alu 'Imran, 128.).

Od Ebu Se'ida el-Hudrija se prenosi da je tada Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, pogodio 'Utbe b. Ebi Vekkas i time mu slomio donji sjekutić, te mu ozlijedio donju usnu, a da ga je 'Abdullah b. Šihab el-Zehri ranio u čelo, dok mu je Ibn Kame'a povrijedio gornji dio obraza.

Poslanik je pao i u jednu od jama koje je iskopao Ebu 'Amir s ciljem da u njih, onako zakamuflirane, popadaju muslimani. Tad ga je za ruku uzeo 'Ali b. Ebi Talib, dok ga je iz jame podigao Talha b. 'Ubejdullah. Krv iz rane na licu Božijeg Poslanika isisavao je Malik b. Sinan, otac Ebu Se'ida el-Hudrija, i potom je izbacivao napolje. Božiji Poslanik je govorio: "Ko dotakne moju krv, njegovu krv neće dotaći vatra!"

Kad su Kurejšije na njega nasrnule svom silinom, Božiji Poslanik je upitao: "Ko će nam od vas otkupiti sebe?!" Tad je iskočio Zijad b. el-Seken, sa još petoricom ensarija, i jurnuo na neprijatelja štiteći Poslanika. Tako su jedan po jedan i ginuli. Zijad, odnosno 'Imare b. Jezid b. el-Seken, bio je posljednji. Borio se sve dok nije bio teško ranjen, kad je priskočila druga grupa muslimana i potisnula neprijatelja. "Primaknite mi ga!", rekao je Poslanik i oni su ga primakli. On mu je pod glavu stavio svoju nogu i tako je izdahnuo - s obrazom na nozi Božijega Poslanika!

Poslanika je štitio i sam Ebu Dudžana. Kad ga je strijela pogodila u leđa, on se nadvio nad njim, tako da se više strijela zabilo u njega. Sa'ad b. Ebi Vekkas je strijele odašiljao u suprotnom pravcu, braneći tako Božijeg Poslanika.

On kaže: - Ebu Dudžana mi je dodavao strijele i govorio: "Bacaj! Samo bacaj! Žrtvujem ti za to i oca i mater!"

Na kraju mi je dodao strijelu koja nije imala šiljka. "Baci i nju!", rekao je."

Prvi koji je prepoznao Božijeg Poslanika, nakon ovog poraza i nakon što se bilo pročulo da je Poslanik ubijen, bio je Ka'b b. Malik. "Prepoznao sam mu oči koje su svjetlucale ispod štita za glavu!", kaže on. "Onda sam iz sveg glasa viknuo: 'Radujte se, muslimani! Evo Božijega poslanika!' On mi je, međutim, pokazivao da šutim."

Vidjevši ga, muslimani su ga digli na ruke, i on je tako s njima pošao prema klancu. Uz njega su bili: Ebu Bekr es-Siddik, 'Umer b. el-Hattab, 'Ali b. Ebi Talib, Talha b. 'Ubejdullah, El-Zubejr b. el-'Avam, neka Allah bude zadovoljan s njima, zatim El-Haris b. el-Simma i grupa drugih muslimana.

Kada je Poslanik izišao na klanac, opazio ga je Ubejj b. Halef.

"Muhammed!", rekao je. "Ako se ti izvučeš, neću se ja izvući!" "Božiji Poslaniče,", kazali su oni što su bili sa njim, "treba li da ga neko od nas napadne?!"

"Pustite ga!", odgovorio je Poslanik.

Međutim, kad se ovaj isuviše približio, Božiji Poslanik je od El-Harisa b. el-Simme uzeo njegovo koplje i neki ljudi su, kako mi je ispričano, o tome kazivali: "Kad je Poslanik uzeo koplje, tako se s njim zatresao da smo se mi razbježali od njega poput muha s devinih leđa! Zatim se okrenuo prema njemu i tako ga ubo u vrat, da se ovaj nekoliko puta povalio po svome konju!"

Ebu Ubejj je ranije, kad bi u Mekki susreo Božijeg Poslanika, znao reći: "Muhammede! Ja imam svog el-'Avza [1], konja kojemu svakoga dana dajem dvanaest kilograma sjemana. S njega ću te ubiti!"

Poslanik je odgovarao: "Naprotiv! Ja ću ubiti tebe, ako Bog da!" Tako je, kada se ovoga puta vratio Kurejšijama, s omanjom ogrebotinom o vratu, u kojoj se već bila zgrušala krv, rekao: "Ubi me, Boga mi, Muhammed!"

"Bogme si ti ostao bez srca", odgovorili su mu, "iako i nisi tako loš!"

"Ranije mi je u Mekki govorio: "Ja ću te ubiti!", pojasnio je on. "I Allaha mi, da je samo pljunuo na mene, doista bi me i ubio!"

Ovaj Allahov neprijatelj umro je u Serifu [2], pa su ga karavanom prenijeli u Mekku.

Kad su bili na kraju klanca, 'Ali b. Ebi Talib je sišao i u svoj kožni štit zahvatio vode iz vrela Mihras [3], te je donio Božijem Poslaniku da se napije. Poslanik je, međutim, osjetio neugodan miris i šutke se ustegao od pića. No, tom vodom je saprao krv sa lica, a zatim je sasuo sebi na glavu. Sipajući vodu govorio je: "Allah se jako rasrdio na onog koji je okrvavio lice Njegova Poslanika!"

Poslanik je zatim pošao prema jednoj litici na Bedru namjeravajući se popeti na nju, ali - već je bio u godinama, tjelesno slab, i uz to još pritisnut sa dva oklopa. Pri pokušaju da se uspne na nju nije uspio, pa je ispod njega čučnuo Talha b. 'Ubejdullah i on ga je podigao naviše. Poslanik je tada rekao: "Talha je zaradio Džennet za sve ono što je učinio Božijem Poslaniku!"

Među onima koji su poginuli u Bici na Uhudu bio je i Muhajrik, pripadnik plemena Benu Sa'leba b. el-Fitjevn. On je, na dan Bitke na Uhudu, rekao: "Jevreji! Vi dobro znate da ste dužni pomoći Muhammeda!" "Ali, danas je subota!", odgovorili su oni. "Nema nikakve subote!", rekao je on, uzeo sablju i svoju ratnu opremu, i dodao: "Ako poginem, sve što imam pripada Muhammedu, i on time slobodno raspolaže!" Zatim je otišao do Božijeg

1. El-'Avz - ime konja.

2. Serif - mjesto šest milja udaljeno od Mekke.

3. Mihras - ime vode na Uhudu.

Poslanika i borio se s njim sve dok nije poginuo. Poslanik je za njega rekao: "Muhajrik je najbolji Jevrejin!"

Ebu Hurejre je znao upitati:

"Znate li čovjeka koji je ušao u džennet, a da nije obavio nijedan namaz?!"

Pošto niko od njih nekog takvog nije poznavao, on je odgovarao: "To je Usajrim Beni 'Abd el-Ešhel, tj. 'Amr b. Sabit b. Vakš."

El-Husajn b. Abdurrahman kaže: - Upitao sam Mahmuda b. Eseda o El-Usajrimu, i on mi je ispričao slijedeće: "Odbijao je da njegov narod prihvati islam, no kad je Božiji Poslanik izašao na Uhud, islam mu se učinio drukčijim i on ga je primio. Istog časa je uzeo sablju, potrčao i zašao među ljude. S njima se borio sve dok ga rana koju je zadobio nije sasvim oslabila. Kad su ljudi iz Benu 'Abd el-Ešhela po bojnom polju tražili svoje mrtve, naišli su na njega. "Ovo je, Allaha nam, Usajrim!", rekli su. "Šta li ga je dovelo ovdje?! Ta on je poricao ovaj govor (tj. Kur'an, op prev.)!" "Otkud ti ovdje?!", upitali su ga. "Šta tebe dovede, 'Amre - da li ljubav prema tvome narodu ili pak želja za islamom?!" "Želja za islamom!", odgovorio je. "Povjerovao sam u Allaha i Njegova Poslanika, i primio islam. Zatim sam uzeo sablju, pridružio se Božijem Poslaniku i borio se sve dok me ovo nije zadesilo!" Ubrzo zatim je izdahnuo na njihovim rukama. Kad su to ispričali Poslaniku, on je rekao: "Usajrim je doista džennetlija!"

'Amr b. el-Džamuh je bio jako hrom čovjek i imao je četiri sina poput četiri lava, koji su s Božijim Poslanikom učestvovali u mnogim bitkama. Na dan Uhuda oni su ga htjeli zatvoriti. "Allah je tebi dao ispriku", rekli su mu. No on je otišao Božijem Poslaniku i požalio mu se. "Moji sinovi me žele zadržati od ovoga", kazao je, "i spriječiti me da pođem s tobom, a ja bogme želim da s ovom svojom hromošću ukoračim u Džennet!" "Tebi je Allah dao ispriku, i ti se nisi dužan boriti!", odgovorio mu je Poslanik. Njegovim sinovima je rekao: "Vi ga nemojte sprječavati! Možda ga Allah nagradi pogibijom na Njegovu putu!" Tako je i on je pošao s Poslanikom i zbilja poginuo u Bici na Uhudu.

Hinda bint 'Utbe i žene koje su bile sa njom, masakrirale su ubijene borce Božijeg Poslanika, i odsijecale im uši i noseve. Hinda je, štaviše, od tih ušiju i noseva pravila halhale i ogrlice, dok je svoje halhale, ogrlice i minđuše dala Vahšijju, momku Džubejra b. Mu'tima. Iz Hamze je čak izvadila njegovu jetru i zubima je grizla, pa pošto je nije mogla progutati, bacila ju je!

El-Hulejs b. Zebban, koji je u Bici na Uhudu bio vođa Ehabiša[1],

1. Ehabiš - naziv za grupu ljudi iz raznih plemena. U ovom slučaju radi se o onima koji nisu bili Kurejšije. (prim.prev)

naišao je pored Ebu Sufjana i vidio ga kako vrškom strijele udara u vilicu Hamze b. 'Abdulmuttaliba, govoreći: "Kušaj, neposlušniče!"

"O Benu Kinana!", rekao je El-Hulejs. "Pogledajte šta kurejšijski prvak radi od svog mrtvog amidžića koji se nije u stanju braniti!"

"Kuš!", odgovorio je Ebu Sufjan. "Nemoj nikome pričati o ovome! Bio je ovo trenutak moje slabosti!"

Pred polazak s bojnoga polja, Ebu Sufjan b. Harb se popeo na brdo i viknuo iz svega glasa: "Pobijedio si, pa se uzdigni! Rat je nadmetanje, pa kako kad! Uzvisi zato Hubela (tj. svoju vjeru)!"[1]

"Ustani, 'Umere, i odgovori mu!", rekao je na to Božiji Poslanik. "Reci mu: Allah je Uzvišeniji i Veličanstveniji! Mi nismo jednaki - naši poginuli su u džennetu, a vaši su u vatri!"

Kad mu je 'Umer to rekao, Ebu Sufjan ga je pozvao:

"'Umere, dođi kod mene!"

"Idi mu!", rekao je Božiji Poslanik. "Idi vidi šta hoće!"

Kad je otišao kod njega, on ga je upitao:

"Preklinjem te Allahom, 'Umere, reci mi jesmo li doista ubili Muhammeda?!"

"Niste, Bože sačuvaj!", odgovorio je 'Umer. "On upravo sluša šta ti govoriš!"

"Ti si kod mene ipak i bolji i iskreniji od Ibn Kamee!", rekao je, misleći na riječi Ibn Kamea: "Ja sam ubio Muhammeda!"

Zatim je Ebu Sufjan viknuo: "Među vašim ubijenim ima izmasakriranih. Ja se zbog toga, bogami, niti radujem niti srdim. Nisam to ni zabranio niti naredio!"

Odlazeći sa svojim ljudima još je doviknuo:

"Sljedeći vam je termin Bedr, naredne godine!"

Božiji Poslanik je jednom od svojih ljudi rekao: "Reci mu: Nek' to bude dogovoreni termin!" Zatim se Poslanik obratio 'Aliju b. Ebi Talibu. "Idi za njima", rekao mu je, "i gledaj šta će uraditi i kakve su im namjere. Ako budu uzjahali deve, a konje vodili pored sebe, to znači da polaze za Mekku. Ako pak uzjašu konje, a povedu deve, znači da će krenuti prema Medini. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ako pođu prema njoj, tamo ćemo izići pred njih i svom silom im se suprotstaviti!"

'Ali kaže: "Ja sam pošao za njima, prateći šta će uraditi. Oni su uzjahali deve, konje poveli pored sebe i upravili se prema Mekki."

2. Hubel - jedan od idola predislamskih Arapa.

Ljudi su se potom posvetili poginulima. Božiji Poslanik je pitao: "Ko će mi pogledati šta je sa Sa'adom b. er-Rebi'om? Da li je među živima ili mrtvima?"

Jedan od ensarija [1] je rekao: "Ja ću pogledati, Božiji Poslaniče, šta je sa Sa'adom!"

Zatim je otišao i našao ga ranjena među poginulim, jedva živa. "Rekao sam mu", kaže on, "Božiji Poslanik mi je naredio da pogledam jesi li među živima ili među mrtvima!"

"Ja sam među mrtvima!", odgovorio je. "Božijem Poslaniku prenesi od mene selam i reci mu: Sa'ad b. er-Rebi' ti poručuje: Neka te Allah nagradi najljepšim čime je nagradio nekog poslanika od njegova ummeta! Prenesi selam i svome narodu i reci im: Sa'ad b. er-Rebi' vam poručuje: Kod Allaha nećete imati opravdanja ako se vašem Poslaniku bilo šta desi, a među vama ima i jedno oko koje trepće!"

"Zatim je", kaže ovaj, "izdahnuo prije no što sam pošao od njega. Ja sam se vratio Poslaniku i sve mu ispričao kako je bilo."

Nakon toga Poslanik je izišao da traži Hamzu b. 'Abdulmuttaliba i našao ga nasred doline rasporena stomaka, izvađene jetre i izmasakrirana, odsječenog nosa i ušiju. Vidjevši ga takvog, Božiji Poslanik je rekao:

"Kad se Safijja ne bi odveć rastužila, i da se ne bojim da to poslije mene neće biti običaj, ostavio bih ga ovako da ode u utrobe zvijeri i voljke ptica! Ako mi Allah ikada omogući da pobijedim Kurejšije, na bilo kojem mjestu, doista ću izmasakrirati trideset njihovih ljudi!"

Vidjevši toliku tugu Božijeg Poslanika i njegov bijes zbog onog što je učinjeno njegovom amidži, muslimani su rekli: "Allaha nam, ako nam ikada Allah podari pobjedu nad njima, tako ćemo ih izmasakrirati kako to nikada nije učinio nijedan Arapin!"

Od Ibn 'Abbasa se prenosi da je Allah, dželle šanuhu, na ove njihove riječi objavio sljedeće:

Ako kanite da na nepravdu uzvratite, tad uzvratite samo onoliko koliko vama bi učinjeno! A ako se strpite, pa to je zbilja za strpljive bolje. Budi strpljiv ti! A strpljiv ćeš biti samo s Allahovom pomoći! I nemoj se zbog njih žalostiti, niti zbog toga što spletke kuju u tjeskobi biti! (En-Nahl, 126.-127.).

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je nakon toga oprostio i zabranio masakriranje.

Zatim je naredio da se Hamzino tijelo prekrije burdom, a onda mu je klanjao dženazu donijevši pritom sedam tekbira. Potom je naredio da se tije-

1. Bio je to Muhammed b. Selema el-Ensari.

la ostalih poginulih polože pored njegovoga i tako im je, svima klanjao dženazu.

Na taj način je Hamzi klanjao sedamdeset i dvije dženaze-namaza!

Ibn Ishak kaže: - Kako sam čuo, Safijja bint 'Abdulmuttalib je pošla da ga vidi, jer joj je on bio rođeni brat, od istog oca i iste majke. No Poslanik je njenom sinu El-Zubejru b. el-'Avamu rekao: "Idi pred nju i vrati je nazad - neka ne vidi šta je urađeno od njenoga brata!" "Majko!", rekao joj je sin. "Poslanik ti je naredio da se vratiš." "Zašto?!", upitala je. "Ja znam da je moj brat izmasakriran, no on je poginuo u ime Allaha, a ima li nam veće radosti od toga! Sigurno ću ja vladati sobom i strpiti se, ako Bog da!"

Kada se Ez-Zubejr vratio Poslaniku i to mu ispričao, on je rekao: "Onda je pusti!"

Ona je, prišavši mu, pogledala u njega i tiho prozborila: "Mi smo Allahovi i njemu se vraćamo!" Zatim je uputila dovu za oprost grijeha, a onda je Poslanik naredio da se pokopa.

Ljudi su neke od poginulih prenosili u Medinu i tamo ih pokopavali, ali je to Poslanik ubrzo zabranio.

"Ukopavajte ih na mjestu gdje su pali!", rekao je.

Od 'Abdullaha b. Sa'lebe se prenosi da je Poslanik, stavši nad poginulim u Bici na Uhudu, rekao:

"Ja sam svjedok za ove! Nema nijednog ranjenika koji zadobije ranu na Božijem putu, a da ga Allah na Sudnjemu danu neće proživjeti s tom ranom koja će krvariti. Boja će biti boja krvi, a miris poput miska! Vidite ko je od njih znao najviše Kur'ana pa njega u kaburu stavite naprijed, da bude imam svojim drugovima!"

Ukopavani su po dvojica ili trojica u jedan kabur.

Nakon toga Poslanik se vratio u Medinu. U putu ih je susrela Hamna bint Džahš i ljudi su joj usput javljali o smrti brata joj Abdullaha b. Džahša. Ona je odgovarala: "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo!", i upućivala mu dovu za oprost grijeha! Jednako je postupila i kad su joj javili za smrt njenog dajdže Hamze b. 'Abdulmuttaliba. No kad su rekli da joj je poginuo i muž Mus'ab b. 'Umejr, vrisnula ja i zajaukala!

Vidjevši njenu postojanost kod spomena pogibije brata joj i dajdže, i njen vrisak kod spomena muža, Poslanik je rekao:

"Muž kod svoje žene zauzima posebno mjesto!"

Božiji Poslanik je prošao i pored neke žene iz plemena Benu Dinar koja je na Uhudu izgubila muža, brata i oca. Kad su joj to saopćili, ona je upitala:

"A šta je s Božjim Poslanikom?!"

"On je dobro, majko", rekli su joj. "Onako je kako ti voliš da je!" "Pokažite mi ga, da ga vidim!", kazala je, i oni su joj ga pokazali. Ugledavši ga, rekla je: "Svaki je udes, poslije tebe, beznačajan!"

Stigavši kući, Poslanik je svoju sablju dao kćerki Fatimi.

"Operi sa nje krv, kćeri!", rekao joj je. "Danas me je, Boga mi, iskreno služila."

I 'Ali b. Ebi Talib joj je dao svoju sablju.

"Operi krv i sa nje!", rekao je i on. "Boga mi je i mene danas slušala!"

"Ako si se ti iskreno borio 'Ali, znaj da se iskreno borio i Sehl b. Hunejf i Ebu Dudžana!", kazao je Poslanik.

Bitka na Uhudu odigrala se u subotu, polovinom mjeseca ševvala.

U nedjelju, idućeg dana, šesnaeste noći mjeseca ševvala, glasnik Božijeg Poslanika je pozivao ljude da pođu u potragu za neprijateljem: "Sa nama ne smije poći niko ko jučer nije bio u bici!", govorio je. Utom se Božijem Poslaniku obratio Džabir b. 'Abdullah b. 'Amr ibn Haram. "Božiji Poslaniče!", rekao mu je, "moj otac je mene ostavio sa mojih sedam sestara. - Sine, rekao mi je, ni ti ni ja ne bismo trebali ostaviti te žene same, bez muške glave među njima. Ja te, međutim, ne mogu staviti ispred sebe kada je u pitanju učešće u borbi s Božijim Poslanikom! Zato ti ostani sa svojim sestrama! I eto, ja sam tako ostao."

Poslanik mu je na to dozvolio da i on pođe s njima.

Cilj je, naime, bio da se zastraši neprijatelj, tj. da kada čuje za to, pomisli kako su oni jaki, te kako ih poraz nimalo nije oslabio.

U tom svom pohodu stigli su do Hamra' el-Eseda, mjesta oko osam milja udaljenog od Medine. Za vrijeme odsustva Poslanik je za upravitelja Medine odredio Ibn Ummi Mektuma. On je tu dužnost vršio tri dana: ponedjeljak, utorak i srijedu, a zatim se Poslanik vratio u grad.

Pored njega je naišao Ma'bed b. Ebi Ma'bed el-Huzai, čije je pleme Huza'a, inače, kako njegovi muslimani tako i mnogobošci, sve svoje tajne povjeravalo Božijem Poslaniku još od njihova susreta u Tihami. Od njega apsolutno ništa nisu krili, a Ma'bed je tada još uvijek bio mušrik.

"Muhammede!", rekao je naišavši pored njega. "Nama je Boga mi, teško palo to što ti se dogodilo, i mi doista želimo da te Bog oporavi od toga!"

Zatim je otišao, dok se Poslanik još uvijek nalazio u Hamrai el-Esedu. Išao je dok nije susreo Ebu Sufjana b. Harba i njegove ljude. Bilo je to u Er-Revhai[1], gdje su se upravo bili dogovorili da se opet vrate na Božijeg Poslanika i njegove ashabe.

1. Er-Revha' - selo koje je pripadalo Mezjeni, dva konaka udaljeno od Medine.

"Pobili smo njegove najopasnije ljude, njihove vođe i uglednike", rekli su, "pa zašto da odemo prije no što ih uništimo u korijenu! Svakako se moramo vratiti i po ostale da ih se već jedanput konačno riješimo!"

Ugledavši Ma'beda, Ebu Sufjan ga je upitao: "Šta ima iza tebe, Ma'bede?"

"Ima Muhammed", odgovorio je on. "Pošao je za vama s tolikom vojskom koliku ja nikada ranije nisam vidio! Jako su ljuti na vas, a pridružili su mu se i oni koji nisu učestvovali u bici, jer su se izgleda pokajali zbog toga. Bijesni su na vas kao risovi!"

"Šta to pričaš, čovječe?!", uzviknuo je Ebu Sufjan.

"Bogme, svakog momenta možeš ugledati njihove prve konjanike!", rekao je on.

"Ali mi smo se upravo dogovorili da se vratimo na njih i da im dokrajčimo onaj ostatak!", nastavio je pričati Ebu Sufjan.

"Ne bih ti to savjetovao!", kazao je Ma'bed. "Ono što sam ja vidio nagnalo me je da o tome spjevam i pjesmu!"

"Šta si spjevao?!", upitao je.

I Ma'bed je počeo recitovati:

Moja se deva na smrt preplaši
Kad zemljom potekoše čete konjanika
Da se sruče na lavove plemenite
Koji nisu kratki pri susretu,
Niti su nevješti sedlu i oružju!
I ja sam jurio, misleći da se zemlja nagela
Kad su se ispeli do nas,
S vođom neizdatim!
I rekoh: O teško Ibn Harbu
Od susreta sa njim, kada se potrese Batha [1]
Sa ljudima na njoj!
Upozoravam ljude Harema [2] *javno,*
Svakog ko pameti ima, i što je razumno,
Upozoravam na vojsku Ahmedovu
I konjanike mu silne!

1. El-Batha' - ime mjesta na kojem se tada nalazio Ebu Sufjan.
2. Misli na njih, Kurejšije, jer su oni iz Mekke gdje se nalazi harem Ka'be.

Za moje upozorenje ovo neka se ne kaže: Priče!
Stihovi su ovo za Ebu Sufjana
I za njegove ljude!

Utom su pored njih naišli neki konjanici iz plemena 'Abd el-Kajs.

"Kuda idete?", upitao je Ebu Sufjan.

"Idemo za Medinu", odgovorili su. "Pošli smo po namirnice."

"Biste li Muhammedu prenijeli poruku od mene?", upitao ih je. "Ako mi to učinite, sutra ću vam na 'Ukkazu natovariti grožđica!"

Kada su pristali, on je rekao:

"Poručite mu da smo odlučili udariti na njih da ih dokrajčimo!"

Kad su ti konjanici naišli na Božijeg Poslanika u Hamrai el-Esedu, prenijeli su mu tu poruku, a on je samo rekao: "Dovoljan nam je Allah. On je najbolji oslonac!"

Poslanik je u vezi s tim, prije no što je krenuo za Medinu, uzeo Mu'aviju b. el-Mugiru b. Ebi el-'Asa i Ebu 'Izza el-Džumehija, kojeg je bio zarobio na Bedru, a onda mu poštedio život, a on mu je rekao: "Pusti me, Božiji Poslaniče!"

"Boga mi", odgovorio mu je Poslanik, "nakon ove poruke, ti nećeš lagati svojima u Mekki i govoriti im: Dvaput sam prevario Muhammeda! [3] Zubejre, pogubi ga!" I Zubejr ga je pogubio.

Zatim se Božiji Poslanik vratio u Medinu.

'Abdullah b. Ubejj b. Selul je imao svoje posebno mjesto za vrijeme džuma-namaza i to mu niko nije osporavao. Bila je to naročita čast za njega i njegov narod među kojim je inače bio neobično cijenjen. Kada bi Božiji Poslanik sjedio petkom dok bi ljudima držao govor, on bi ustajao i govorio: "O ljudi! Pred vama je, evo, Božiji Poslanik, koji vam je sobom ukazao veliku počast i učinio vas mnogo poštovanim. Zato ga podržite i pomognite, dobro ga slušajte i izvršavajte ono što traži od vas!"

Potom bi sjedao i nastavljao dalje slušati.

No kad je, na dan Uhuda, učinio ono što je učinio, i kada se s onim ljudima vratio nazad, ponovo je na džuma-namazu ustao i izgovorio iste riječi. Međutim, muslimani su ga sa svih strana počeli vući za odjeću.

"Sjedi, Allahov neprijatelju!", govorili su mu. "Nisi dostojan toga. Ti si sve svoje rekao!"

---

3. Prema nekima, rekao mu je: "Vjernik ne biva ujeden dva puta iz iste rupe! Pogubi ga, 'Asime b. Sabite!", i on ga je pogubio.

On je na to ustao i, prekoračujući preko ljudi, krenuo prema izlazu.

"Boga mi, kao da sam rekao nešto ružno", govorio je, "time što sam ustao i podupirao ga!"

Na vratima mesdžida susreo ga je jedan ensarija.

"Šta je tebi, čovječe!?", upitao ga je on.

"Ustao sam da ga poduprem", odgovorio je, "a njegovi ljudi su sa svih strana skočili na mene, počeli me vući za odjeću i oštro me koriti, kao da sam rekao nešto ružno!"

"Teško tebi!", rekao mu je ovaj. "Vrati se, pa neka ti Božiji Poslanik uputi dovu za oprost!"

"Bogme", odgovorio je, "ja ne želim da mi se on moli za oprost!"

Ibn Ishak kaže:

"Bitka na Uhudu je bila velika nevolja, nedaća i kušnja. Allah je njome iskušavao vjernike i isprobavao licemjere koji su svoje vjerovanje ispoljavali samo jezikom, dok su u srcima tajili nevjerstvo. Bio je to dan u kojem je Allah mnoge Svoje miljenike počastio pogibijom na Njegovu putu."

Događaj u Er-Redži'u treće godine po hidžri

Nakon Bitke na Uhudu Božijem Poslaniku je došla jedna deputacija iz plemena 'Adal i El-Karra.

"Božiji Poslaniče!", rekli su mu, "među nama ima islama, pa smo došli da nam pošalješ nekoliko svojih ljudi da nas upute u propise vjere, da nam uče Kur'an i nauče nas šerijatskim odredbama."

Poslanik je za tu misiju odredio sljedeće ljude: Merseda b. Ebi Merseda, Halida b. el-Bekira, 'Asima b. Sabita, Hubejba b. 'Adijja, Zejda b. el-Desina i 'Abdullaha b. Tarika. Za vođu puta im je odredio Merseda b. Ebi Merseda.

Međutim, kad su bili kod Er-Redži'a, izvora koji je pripadao plemenu Huzejl, a koji se nalazio na početku El-Hud'e [1] u pravcu Hidžaza, ovi su ih iznevjerili i sebi u pomoć pozvali pleme Huzejl. Dok su oni tako sjedili na svojim devama, iznenadili su ih ljudi sa sabljama u rukama. Vidjevši da su prevareni, i oni su trgnuli svoje sablje da im se suprotstave.

"Mi vas, da znate, ne želimo ubiti!", rekli su im oni. "Želimo samo da od Mekkelija štogod dobijemo za vas! Pred Bogom vam se obavezujemo da vas nećemo ubiti!"

1. El-Hud'a - mjesto između 'Asfana i Mekke.

Mersed b. Ebi Mersed, Halid b. el-Bekir i 'Asim b. Sabit su odgovorili: "Mi od mušrika nikada nećemo prihvatiti nikakav ugovor niti obavezu!"

'Asim b. Sabit je još izrekao stihove:

Kakva mi je mahana što sam žestok strijelac
A luk moje strijele zategnut i jak?!
S njenog pravca koplja skreću!
Smrt je istina, a život je laž.
Sve što Bog odredi stići će čovjeka
I on Njemu ide, i tamo se sreću!

Zatim je jurnuo na njih i borio se dok nije poginuo, zajedno sa svoja dva druga.

Kad je ubijen 'Asim, ljudi iz plemena Huzejl su mu htjeli uzeti glavu kako bi je prodali Sulafi bintu Sa'ad ibn Šuhejd koja se u Bici na Uhudu, u kojoj je izgubila svoja dva sina, zarekla da će se, ako se ikada domogne 'Asimove glave, iz njegove lobanje napiti vina!

Međutim, u tome ju je spriječio roj pčela i osa!

Naime, pošto se on bio ispriječio između njih i njega, oni su rekli: "Ostavimo ga tu do mraka! Uzećemo ga tada, kad roj ode." No, Allah je spustio obilnu kišu, te je naišla velika voda i odnijela 'Asimovo tijelo!

On se još ranije bio Allahu čvrsto obavezao da nikada neće dopustiti da ga dodirne idolopoklonik, niti da on dodirne njega, kako se ne bi ukaljao od tog dodira!

Kada je 'Umer b. el-Hattab čuo da ga je zaštitio roj pčela i osa, rekao je:

"Allah čuva Svog roba vjernika! 'Asim se bio zarekao da ga, dok bude živ, neće dotaknuti idolopoklonik, niti će on dotaknuti njega, pa ga je Allah zaštitio od onog od čega se on čuvao u životu!"

Zejd b. ed-Desin, Hubejb b. 'Adijj i 'Abdullah b. Tarik, su popustili, smekšali se i više voljeli život. Pružili su ruke, i oni su ih zarobili. Potom su ih poveli za Mekku, s ciljem da ih tamo prodaju. Ali kad su bili u Zahranu, 'Abdullah b. Tarik je istrgnuo ruke iz konopa kojim je bio vezan i izvukao sablju, no oni su bili iza njega i bacili se kamenjem na njega. Njegov kabur, Bog mu se smilovao, još se nalazi u Zahranu.

Hubejba b. 'Adijja i Zejda b. el-Desinu su doveli u Mekku i kod Kurejšija ih zamijenili za dvojicu zarobljenika iz plemena Huzejl koji su se na-

lazili kod njih. Hubejba je Hudžejr b. Ebi Ihab zamijenio za 'Ukbeta b. el-Harisa b. 'Amira, kako bi ga pogubio za osvetu svojega oca.

Zejda b. ed-Desinu je uzeo Safvan b. Umejje kako bi ga ubio za svojega oca Umejju b. Halefa. Safvan ga je sa svojim momkom po imenu Nistas poslao u El-Ten'im [1]. Naime, izveli su ga iz harema da ga ubiju. Tu se sakupila i grupa Kurejšija, među kojima je bio i Ebu Sufjan b. Harb. Kad je Zejd priveden da bude pogubljen, on ga je upitao:

"Tako ti Boga, Zejde, bi li sada volio da je tu, namjesto tebe Muhammed, i da njemu siječemo vrat, a da si ti među svojima?!"

"Tako mi Allaha" odgovorio je Zejd, "ja ne bih volio ni da je Muhammed na svom sadašnjem mjestu pa da ga samo jedan trn ubode, a da sam ja među svojima!"

"Nisam vidio da iko ikoga tako voli, kao što Muhammedovi ljudi vole Muhammeda!", rekao je Ebu Sufjan.

Zatim ga je Nistas pogubio. Allah mu se smilovao!

Od Mu'avijje, ropkinje Hudžejra b. Ebu Ihaba, koja je već bila primila islam, prenosi se slijedeće:

"Hubejb je bio kod mene, zatočen u mojoj kući. Jedanput sam provirila u njegovu sobu i vidjela kako u ruci drži i jede grozd velik poput ljudske glave! U to vrijeme nisam nigdje vidjela da se jede grožđe! Kad se primaklo vrijeme njegova pogubljenja, rekao mi je: "Pošalji mi kakvo oštro željezo da se njime uredim pred ubistvo!" Ja sam jednom dječaku iz mahale dala britvu i rekla mu: "Odnesi ovo onom čovjeku tamo u kući!" No čim je dječak otišao kod njega, pomislila sam: "Eto šta uradih! Boga mi će ubiti dječaka, pa da poravna račun: glava za glavu!" Međutim, kad mu je dječak pružio britvu, on ju je uzeo, a potom rekao: "Života ti tvoga, dijete, kad te je majka poslala meni s ovom britvom, nije se bojala moje prijevare!" Zatim ga je mirno pustio."

Hubejba su ubrzo izveli i odveli ga u El-Ten'im da ga tamo razapnu.

"Ako hoćete, pustite me da klanjam dva rekata namaza!",upitao ih je, i oni su mu to dozvolili. Zatim je klanjao dva rekata, kako je to i inače činio i, kad se nakon toga opet vratio na svoje mjesto, rekao je: "Da se nisam bojao da ćete pomisliti kako sam oduljio s namazom iz straha od smrti, klanjao bih više rekata!"

Hubejb b. 'Adijj je tako bio prvi čovjek koji je kod muslimana uveo običaj klanjanja dva rekata prije pogubljenja.

1. Et-Ten'im - mjesto između Mekke i Serifa, šest milja udaljeno od Mekke.

Zatim su ga digli na daske. Kad su ga svezali, rekao je: "Bože naš, dostavili smo objavu Tvoga Poslanika, pa izvijesti ga sutra šta je urađeno sa nama!" Potom je dodao: "Bože moj, tačno izbroj njihov broj i poubijaj ih pojedinačno! Nikoga od njih nemoj ostaviti!"

Onda su ga pogubili. Allah mu se smilovao.

Mu'avija b. Ebi Sufjan je govorio: "I ja sam toga dana bio među prisutnima, sa svojim ocem Sufjanom. On me bacio na zemlju iz straha od ove Hubejbove dove! Oni su govorili: "Kad se na čovjeka prizove kazna Božija, a on legne na zemlju, to se onda odbije od njega!"

Tako je nešto kasnije 'Umer b. el-Hattab, r.a., naimenovao Sa'ida b. 'Amira b. Hizjema el-Džamahija za upravnika nekih dijelova Šama. Njemu se događalo da se iznenada onesvijesti pred ljudima. To je doprlo i do 'Umera, i rečeno mu je da je čovjek bolestan. Kad ga je jedanput posjetio, 'Umer ga je upitao: "Sa'ide, šta te to pogađa?" "Vođo pravovjernih", odgovorio je on, "ja uopće nisam bolestan. Bio sam, međutim, prisutan kad je pogubljen Hubejb b. 'Adijj i čuo sam dovu koju je uputio Allahu. Od tada pa sve do danas, na kojem god mi to skupu naumpadne, ja se onesvijestim!"

To mu je kod 'Umera imalo veliki značaj.

Ibn 'Abbas kaže: "Kad je ona grupa, u kojoj su bili Mersed i 'Asim nastradala tamo u El-Redži'u, neki licemjeri su govorili: "Teško njima, prevarenim, kako uludo stradaše - niti ostadoše među svojima, niti dostaviše objavu svoga čovjeka!" Na te njihove riječi Allah, dželle šanuhu, je objavio: *Ima svijeta čije te besjede o životu na Ovom Svijetu ushićuju,* tj. takav ispoljava islam samo jezikom svojim, *i koji Allaha svjedokom uzimaju za ono što je u srcima njihovim,* što je nešto sasvim drugo od onoga što govore, *a takvi su protivnici najžešći,* tj. najviše polemiziraju kad razgovaraju s tobom i kad ti se obraćaju, "Čim zavlada neki od njih, ," tj. kad ode od tebe, *svom snagom se trudi da na Zemlji nered čini, usjeve i rod ništeći! A Allah nered ne voli!,* dakle ne voli takvo njegovo djelovanje i nije zadovoljan sa njim. *I kad se: Boj se Allaha! - kaže takvome, njega tada čvrsta odluka da griješi obuzme! Pa, dosta njemu džehennem! O, grozna li staništa! Ima svijeta koji se preda srcem svim Allahova zadovoljstva tražeći, a Allah je robovima Svojim milostiv,* (El-Bekare, 204.-207.) tj. otkupili su sebe od Allaha za borbu na Njegovu putu, i za postupanje po Njegovim propisima, sve dok u tome nisu izgubili svoje živote.

Ovo se sve odnosi na spomenutu grupu.

Među stihovima koji su izrečeni o ovome svakako je i ono što je spjevao sam Hubejb b. 'Adijj kad je čuo da su ga Kurejšije odlučile razapeti. Ti stihovi su sljedeći:

Skupiše se oko mene svi, skupiše svoja plemena
I svi se sjatiše.
Svaki od njih je ispoljavao neprijateljstvo
I trudio se protiv mene.
A ja sam bio okovan, i u gubilištu.
Doveli su i sinove svoje, i žene
I primaknut sam dugoj gredi, ispriječenoj.
Allahu se žalim za svoje stranstvo,
A potom i za jad, i za ono što su mi spremili
Kada se srušim.
Gospodaru 'Arša! Učini me strpljivim za ovo
Što mi se sprema!
Ta rastrgali su mi meso, a hranu uskratili mi.
I sve to u ime Bića Božanskoga!
On će, ako hoće, blagosloviti zglobove
Tijela mog, rastrganog.
Stavili su me pred izbor: Nevjerstvo ili smrt!
I oči su mi zasuzile.
Ali ne iz straha ili žalosti!
Ja od smrti straha nemam, jer mrtav sam svakako
No bojim se vatre plahe, rasplamsale odasvud.
Ne bojim se, Allaha mi, ako umrem k'o muslim
Na koju ću stranu pasti, jer pad moj je za Njega!
Pred dušmanom neću pokazati ni strah ni poniznost.
Ja se, doista, samo Allahu vraćam.

Hasan b. Sabit je, oplakujući Hubejba, spjevao:

Zašto tvoje oko obilne suze ne lije na grudi,
Poput bisera nespokojnih,
Za Hubejbom, mladićem nad mladićima svim?!
Vidjevši da nije slab niti plahovit
Kad smrt ga srete.
Idi, Hubejbe, Allah te nagradio dobrim,
I Džennetom vječnim, kod hurija u društvo!
Šta ćete reći kad meleki se dobri
Na obzorju ukažu,
I Poslanik vas upita:
Zašto ubiste šehida Allahova,
Zbog čovjeka nepokorna,
Koji nered izazva svuda uokolo, i u izobilju?!

Događaj kod Ma'une u mjesecu saferu četvrte godine po Hidžri

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je proveo u Medini ostatak mjeseca ševvala, zatim zu-l-ka'ade, zu-l-hidždže, - jer su te godine hadždž obavljali mušrici -, i muharrem. U mjesecu saferu, početkom četvrtog mjeseca od bitke na Uhudu, poslao je svoje ljude do bunara po imenu Ma'una.

Naime, njemu je u Medinu došao Ebu Bera' 'Amir b. Malik b. Dža'fer, tzv. mula'ib el-esinne (vješt borac kopljem), i Poslanik mu je predočio i pozvao ga u islam. On, međutim, nije primio islam, ali ga nije ni odbacivao. Rekao je: "Bilo bi dobro da stanovnicima Nedžda pošalješ nekoliko svojih ljudi da ih pozovu ovoj tvojoj stvari. Vjerujem da će ti se odazvati!"

"Bojim se za njih od stanovnika Nedžda!", odgovorio je Poslanik.

"Ja sam njihov prijatelj", rekao je Ebu Bera'. "Pošalji ih neka ljude pozovu u islam!"

I Poslanik je poslao El-Munzira b. 'Amra, iz plemena Benu Sa'ade, tzv. el-mu'nika li jemute (onaj koji žuri u smrt), s još četrdeset probranih ljudi. Među njima je bio i El-Haris b. es-Simma, Haram b. Milhan, 'Urve b. Esma', Nafi' b. Bedil b. Verka' i 'Amir ibn Fuhejre, momak Ebu Bekra es-Siddika. Bili su to ljudi sve bolji od boljega, i išli su sve do jednog bunara po imenu Ma'una koji se nalazio između teritorije Benu 'Amira i kamenjara Benu Sulejma. Oba ova mjesta su se nalazila blizu bunara, premda je kamenjar Benu Sulejma bio nešto bliži.

Stigavši na to mjesto, Harama b. Milhana su, s pismom Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, poslali Allahovu neprijatelju 'Amiru b. el-Tufejlu. Međutim, čim mu je ovaj došao, on je nasrnuo na njega i ubio ga i ne pogledavši u pismo. Onda je protiv njih u pomoć pozvao i pleme Benu 'Amir, no oni mu se nisu odazvali. Rekli su: "Mi nikad ne bismo prekršili riječ Ebu Bera'e! On je s njima postigao sporazum i obećao im gostoprimstvo." No, on je onda pozvao plemena Sulejm i oni su mu se odazvali. U velikom broju su krenuli na njih i opkolili ih dok su ovi još bili na svojim jahaćim životinjama. Vidjevši ih kako se približavaju, isukali su sablje i stupili u borbu. Svi su izginuli, Allah im se smilovao, osim Ka'ba b. Zejda. Njega su ostavili, jer je već bio na izdisaju. Takav je i pokupljen, zajedno s poginulim. Međutim, preživio je i kasnije poginuo kao šehid u bici na Hendeku. Neka mu se Allah smiluje.

Ovu pobijenu grupu otkrili su 'Amr b. Umejje el-Damri i jedan ensarija iz plemena Benu 'Amr b. 'Avf [1]. Na njih su im pozornost skrenule ptice koje su kružile iznad poprišta. "Tamo, Boga mi, ima nešto!", rekli su i uputili se u tom pravcu. I naišli su na njih. Ležali su u lokvama krvi, a tu su još uvijek stajali i konji s kojima se jurišalo na njih!

"Šta misliš?", upitao je Ensarija.

"Mislim da trebamo otići do Poslanika i izvijestiti ga o ovome", odgovorio je 'Amr. No ensarija je na to uzvratio:

"Ja, osobno, neću otići sa mjesta gdje je ubijen El-Munzir b. 'Amr. Neću da mi drugi pričaju o njemu!"

Zatim je jurnuo na njegove ubice i tako i sam poginuo.

'Amra b. Umejju su zarobili. Međutim, kad im je rekao da je iz plemena Mudar, 'Amir ibn et-Tufejl ga je pustio. Ošišao mu je prednji dio glave i oslobodio ga na ime nekakvog navodnog duga njegove majke.

'Amr je potom krenuo nazad. Kad je bio tamo u El-Karkari [2], na samom početku doline, prišla su mu dvojica ljudi iz plemena Benu 'Amir i sklonili se u hlad u kojem je i on stajao. Između ovog plemena i Božijeg Poslanika postojao je ugovor i održavani su kontakti za koje 'Amr b. Umejje nije znao. Kad su mu prišli, on ih je upitao odakle su, i kad su mu rekli da su iz Benu 'Amira, pustio ih je dok nisu zaspali, a onda ih napao i obojicu ubio. Smatrao je da je tako od Benu 'Amira naplatio osvetu za ono što su oni učinili s ljudima Božijeg Poslanika.

Međutim, kad je došao kod Božijeg Poslanika i to mu ispričao, Poslanik je rekao: "Ubio si dvojicu ljudi koje ću ja morati namiriti!", a zatim je dodao: "Ovo je Ebu Bera'ina posla! Ja to nisam želio i bojao sam se za posljedice!"

Ebu Bera'u je jako teško palo što je Benu 'Amir prekršio njegovu zadatu riječ i što su zbog toga stradali toliki Poslanikovi ljudi.

Među poginulima je bio i 'Amir b. Fuhejre.

Od Hišama b. 'Urveta, koji to priča od svoga oca, prenosi se da je 'Amir b. el-Tufejl pitao: "Koji je to od njih kojeg sam, kad je ubijen, vidio gore, između nebesa i Zemlje, a onda i iznad samih nebesa!?"

"Bio je to 'Amir b. Fuhejre!", odgovorili su.

1. Bio je to El-Munzir b. Muhammed b. 'Ukbe.

2. El-Karkara - mjesto, osam poštanskih stanica udaljeno od Medine.

Protjerivanje Benu en-Nadira četvrte godine po Hidžri

Božiji Poslanik je otišao do Benu en-Nadira da od njih zatraži pomoć u namirivanju one dvojice ubijenih iz Benu 'Amira koje je ubio 'Amr b. Umejje el-Damrijj, a koji su s Poslanikom imali ugovor o dobrosusjedstvu. Naime, između Benu en-Nadira i Benu 'Amira je također postojao ugovor i savezništvo.

Kad im je Poslanik došao i izložio im ono što traži od njih, oni su rekli: "Da, Ebu el-Kasime. Dobićeš to što tražiš od nas i mi ćemo te pomoći u onom što želiš!"

Zatim su nasamo među sobom razgovarali.

"Više vam se neće pružiti ovakva prilika", rekli su, dok je Poslanik sjedio pored zida njihove kuće. "Koji će se od vas ispeti gore i na njega baciti kamen, te nas ga se tako riješiti?!"

Na to se odmah odazvao 'Amr b. Džihaš b. Ka'b.

"Ja ću to uraditi!", rekao je i otišao popeti se na krov.

Božiji Poslanik je bio sa grupom svojih ashaba, među kojima su bili i Ebu Bekr, 'Umer i 'Ali, neka Allah bude zadovoljan s njima.

Utom mu je s Neba stigla vijest o njihovoj namjeri i on je ustao i pošao prema Medini. Njegovi ashabi su ga najprije zadržavali, a kasnije su i sami pošli da ga traže. Usput su susreli nekog čovjeka koji je dolazio iz pravca Medine, i kad su ga upitali za Poslanika, on je rekao: "Da, vidio sam ga kako ulazi u grad." Potom su svi žurno krenuli tamo i kada su došli kod njega, on im je ispričao o vijesti koju je primio u vezi s namjeravanom prevarom od strane Jevreja. Stoga je odmah naredio da se izvrše pripreme za rat i pohod na njih. Ljudi su se digli i ubrzo stigli do Jevreja. Oni su se, međutim, u međuvremenu bili utvrdili, pa je Poslanik naredio da se posijeku palme a njihove utvrde zapale.

"Muhammede!", počeli su ga oni dozivati. "Ti si ranije zabranjivao da se nered pravi [1] i korio si one koji su to činili! Šta li tek misliš o sječi palmi i njihovu paljenju?!"

Jedna grupa ljudi iz plemena Benu 'Avf b. el-Hazredž, među kojima je bio i 'Abdullah b. Ubejj b. Selul, Vedi'a, Malik b. Ebi Kukal, Suvejd i Da'is poslali su Benu en-Nadiru glasnika i poručili im:

"Izdržite i odolite - mi vas nećemo ostaviti same. Ako budete napadnuti, i mi ćemo se boriti s vama, a ako vas istjeraju, i mi ćemo poći sa vama!"

---

1. Tj. da se sijeku stabla voćaka, op. prev.

Računajući na to, Jevreji su svakoga momenta očekivali njihovu pomoć, no ona nikako nije stizala. Zatim je Allah u njihova srca ubacio strah, pa su na kraju zatražili od Božijeg Poslanika da ih protjera, ali da ne prolijeva njihovu krv. Ponudili su da im od imovine pripadne samo ono što mognu ponijeti njihove deve, uključujući i svu ratnu opremu koju su imali, što je Poslanik prihvatio.

Tako su i ponijeli svu imovinu koju su mogli natovariti na deve. Neki od njih su izvaljivali čak i navratke s vrata svojih kuća, stavljali ih na deve i tako odlazili! Najveći dio njih je otišao u Hajber, dok su ostali produžili za Šam. Od njihovih uglednika koji su otišli za Hajber bili su: Sellam b. Ebu-l-Hukajk, Ibn er-Rebi'i b. Ebi el-Hukajk i Hujejj b. Ahtab. Čim su oni tamo stigli, lokalno stanovništvo im je iskazalo svoju odanost.

Pričao mi je 'Abdullah b. Ebi Bekr da se govorilo kako su na deve, pored imetka, stavili i žene i djecu, koji su držali defove i frule, dok su iza njih išle pjevačice i pjevale pjesme. Među njima je bila i Ummu 'Amr, koja je bila u posjedu 'Urveta b. el-Verda el-'Absijja, a koju su bili kupili od njega [2].

Išli su u sjaju i gospoštini kakve nije vidio niko ko je živio u njihovu dobu!

Preostalu imovinu su ostavili Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem. Budući da je pripala isključivo njemu, mogao je njom raspolagati sasvim slobodno, kako je htio, pa ju je podijelio samo prvim muhadžirima. Ensarije nisu imale učešća, izuzev Sehla ibn Hunejfa i Ebu Dudžane Simaka b. Hareše koji su spomenuli svoje siromaštvo, pa je Poslanik dao i njima.

U vezi s Benu en-Nadirom objavljena je cijela sura El-Hašr, koja govori o kazni kojom ih je Allah kaznio, te o tome kako im je naturio Poslanika i šta je on sve uradio s njima. U suri se, pored ostalog, kaže:

On je izveo nevjernike između' sljedbenika Knjige iz njihovih staništa za vrijeme prvoga progonstva! Vi niste ni pomišljali da će oni izaći, a oni su

---

2. Zvala se Selma i bila udata u Mezjeni, no Urve b. el-Verd ju je zarobio prilikom jednog napada na njih. Kako se, kad bi mu nešto zatrebalo, obraćao često Jevrejima za zajam i kako je uglavnom njima prodavao robu koju bi zaplijenio, tako su oni imali priliku da je vide, te ih je ona očarala svojom ljepotom. Tražili su da im proda i nju, ali je on odbijao. Oni su ga, međutim, prevarili opivši ga alkoholom. Tako su je kupili od njega, imajući za to i svjedoke. On je o tome izrekao stihove:

Napojiše me vinom, a zatim se, neprijatelji Božiji,
Ogradiše o laži i potvrde kojekakve.
Hej ljudi! Kako mi se duša savlada za nešto
Što mi ga prezire pamet?!

mislili da će ih, zbilja, tvrđave njihove zaštititi od Allaha! Pa ih Allah kazni odakle se nisu ni nadali i u srca njihova strah uli, svojim rukama i rukama vjernika kuće su svoje rušili, tj. rušili su ulaze svojih kuća izvaljujući navratke i tovareći ih na deve. *Pa pouku iz svega uzmite, o vi uviđavni! A da Allah nije već bio propisao njima izganstvo,* što je bio izraz Allahova gnjeva, *još na Ovom Svijetu On bi ih kaznio!,* tj. sabljama, *A na Onom svijetu njima kazna Vatre pripada!,* pored toga što ih je zadesilo. *Neke palme što posjekli ste, ili ih ostaviste da usprav na svojim osnovama stoje, s Allahovim dopuštenjem bilo je,* dakle posječene su po Božijoj zapovijesti i njihova sječa se, prema tome, ne može smatrati činjenjem nereda. Bio je to samo izraz Allahova gnjeva, *i da On ponizi raskolnike! A što je Allah plijena od njih,* tj. od Benu en-Nadira, *dao Poslaniku Svome, niste zarad toga vi kasom gonili ni konje ni kamile, nego, Allah poslanicima Svojim vlast nad kim On hoće daje. Allah sve može! A što je Allah od stanovnika sela dao plijena Poslaniku Svome, to pripada Allahu i Njegovu Poslaniku,* tj. sve ono što muslimani osvoje ratom, tjerajući kasom konje i deve, pripada Allahu i Njegovu Poslaniku *i njegovim bližnjima, i siročadima, i siromasima, i putnicima - eda ne bi to bogatstvo kolalo međ' vašim bogatašima - i što vam Poslanik dadne, to uzmite, a što vam zabrani, to vi ostavite!* (El-Hašr, 5.-7.).

Ovo je među muslimanima druga raspodjela onog što je osvojeno ratom, na način kako je to propisao Allah.

Uzvišeni je zatim rekao:

Zar ti ne vidiš kako oni koji su licemjeri, tj. 'Abdullah b. Ubejj, njegovi ljudi i svi oni koji su poput njih, *vele jaranima svojim koji ne vjeruju između Sljedbenika Knjige:,* dakle pripadnicima plemena Benu en-Nadir, *Ako vi budete prognani, i mi ćemo s vama zbilja izići, i zbog vas se nikada nikome nećemo mi pokoriti! A ako vi budete napadnuti, svakako ćemo vas pomoći! A Allah svjedoči da su oni doista lašci. A da oni budu prognani, sa njima ne bi pošli, i da budu napadnuti, ne bi ih pomogli! A kad bi ih i pomogli, leđa bi im okrenuli, i oni pomognuti ne bi bili! Zbilja, više oni od vas strepe u svojim grudima nego od Allaha, a to je zbog toga što su oni ljudi koji ne razumiju! Svi zajedno se ne smiju protiv vas boriti, osim u selima i gradovima utvrđenim, ili iza zidina! Sila njihova samo međ' njima je žestoka! Ti misliš da su oni skupa - ali, srca njihova su razjedinjena! To je zbog toga što su oni ljudi koji ne razmišljaju. Nalik su onima koji su skoro, prije njih, kob stvari svoje iskusili, i njima pripada kazna bolna!* - Ovdje se misli na Benu Kajnuka'. - *Nalik su šejtanu kad veli čovjeku: "Ne vjeruj!" Pa kad uznevjeruje, rekne mu tada: "Ja nemam s tobom ništa! Ja se, zbilja, bojim Allaha, svjetova Gospodara!" Pa posljedica za njih obojicu bit će da će zbilja u Vatru oni, vječno će u njoj ostati, a to je kazna za nevjernike!* (El-Hašr, 11.-17.).

Pohod Zat er-Rika, četvrte godine po Hidžri

Nakon ovog pohoda na Benu en-Nadir, Božiji Poslanik, sallellahu ‘alejhi ve sellem, je cijeli rebiu-l-ahir i dio mjeseca džumade proveo u Medini. Zatim je s vojskom krenuo prema Nedždu, a cilj su mu bila plemena Benu Muharib i Benu Sa‘leba - dva ogranka plemena Gatafan. Ovog puta je upravljanje Medinom povjerio Ebu Zerru el-Giffariju, a on se s vojskom spustio u Nahlu [1]. Ovaj pohod je poznat pod imenom Zat el-Rika’ [2]. Poslanik je na tom mjestu susreo ogromnu vojsku plemena Gatafan. Dvije vojske su se bile primakle jedna drugoj, ali do sukoba nije došlo. Jedni drugih su se pobojali do te mjere da je Božiji Poslanik, sallellahu ‘alejhi ve sellem, sa svojim ljudima klanjao namaz za strah! Zatim je krenuo nazad.

Od Džabira b. 'Abdullaha se prenosi sljedeće:

"Pošao sam s Božijim Poslanikom tamo za Nahlu, u pohodu Zat er-Rika’, a jahao sam na svojoj slabašnoj devi. Kada je Poslanik ispratio i posljednje ljude, svi su se kretali naprijed, a ja sam počeo zaostajati. Na kraju me je sustigao i sam Božiji Poslanik.

"Šta je s tobom, Džabire?", upitao me je.

"Ova me deva usporava, Božiji Poslaniče!", odgovorio sam.

"Daj neka klekne!", rekao je i sam sišao sa svoje deve. "Daj mi taj štap iz ruke", kazao je,"ili mi s drveta otkini drugi!"

Zatim je uzeo štap i nekoliko puta je pucnuo njime.

"Uzjaši!", rekao je, ja sam uzjahao i deva je krenula. Tako mi Onoga koji ga s Istinom posla, nakon toga je njegova deva čak smetala mojoj devi u hodu!

Usput sam razgovarao s Božijim Poslanikom i on me u jednom momentu upitao:

"Džabire, bi li mi prodao tu devu?"

"Ne, Božiji Poslaniče!", odgovorio sam. "Pokloniću ti je!"

"Neću tako", kazao je on. "Hajde, prodaj mi je!"

"Koliko daješ, Božiji Poslaniče?", upitao sam.

"Kupujem je za dirhem!"

"Malo je, Božiji Poslaniče!"

---

1. Nahla - mjesto u Nedždu, na teritoriji koja je pripadala plemenu Gatafan.

2. Zatu er-Rika’ - nazvan je tako (zat er-rika’- krpnjača), jer su na tom mjestu krpili svoje zastave. Neki tvrde da je ovaj pohod dobio takvo ime po jednom drvetu koje se tu nalazilo, a koje je imalo isti naziv. Postoji i mišljenje da je to mjesto nazvano tako stoga što im je tu kamenje bilo izranjavalo stopala pa su ih uvezivali u krpe.

"Onda za dva dirhema!"

"Ne ni za dva!"

Tako je podizao cijenu dok nije stigao do oke.

"Slažeš li se s tom cijenom, Božiji Poslaniče?", upitao sam.

"Slažem!", odgovorio je.

"Onda je prodata."

"Onda je kupljena!"

Zatim me upitao:

"Jesi li se oženio, Džabire?"

"Jesam, Božiji Poslaniče", kazao sam.

"Već udavanu ili djevojku?"

"Bila je ranije udavana."

"A zašto nisi oženio mladu djevojku, pa da tepate jedno drugome?!"

"Božiji Poslaniče", rekao sam, "otac mi je poginuo u Bici na Uhudu a iza sebe je ostavio sedam kćeri, i zato sam oženio zrelu ženu koja oko sebe može okupiti tu žensku čeljad i brinuti se o njima!"

"Dobro si uradio, ako Bog da!", kazao je on. "Kad stignemo u Sirar [1] naredićemo da nam se zakolje nešto životinja i tu ćemo provesti taj dan. Ona će čuti za nas i tamo ispršiti svoje jastučiće!"

"Ali, Božiji Poslaniče", rekao sam, "mi, nemamo jastučića!"

"Biće, biće!", odgovorio je on. "No, kad stigneš, učini nešto ljupko!"

Kada smo došli u Sirar, Božiji Poslanik je doista naredio da se zakolju neke životinje i tu smo proveli cijeli taj dan. Kad se spustila večer, Božiji Poslanik je ušao u kuću, a zatim smo ušli i mi. Svojoj ženi sam ispričao cijeli razgovor između mene i Poslanika.

"Pa eto ti!", rekla mi je ona. "Slušam i pokoravam se!"

Ujutro sam poveo svoju devu i natjerao je da klekne pred vratima Božijeg Poslanika. Zatim sam u mesdžidu sjeo nedaleko od njega. On je, čim je izašao, ugledao devu.

"Šta je ovo?!", upitao je.

"Doveo ju je Džabir, Božiji Poslaniče!", rekli su mu.

"A gdje je on?", upitao je. Kada su me pozvali, rekao mi je:

"Bratiću, vodi ovu devu - ona je tvoja!"

Zatim je pozvao Bilala.

"Idi s Džabirom", rekao mu je, "i podaj mu jednu oku!"

---

1. Sirar - mjesto, tri milje udaljeno od Medine.

Otišli smo i on mi je dao oku i pridodao još malo. To mi se, Allaha mi, stalno povećavalo i dobro se osjećalo u našoj kući, sve dok nas jučer nije ovo zadesilo - (tj. u Bici na Harri)!"

Od njega je također zabilježeno i ovo:

"Bili smo s Božijim Poslanikom, sallellahu 'alejhi ve sellem, u pohodu Zat er-Rika', tamo u Nahli, i tom prilikom je jedan naš čovjek ranio ženu nekog mnogobošca. Kad je Poslanik sa svojom karavanom otišao otud, stigao je njen muž koji je negdje bio odsutan i kada je saznao za to zakleo se da se neće proći dok ne počini krvoproliće među Muhammedovim ljudima! Tako se odmah zaputio tragom Božijeg Poslanika.

Poslanik se u međuvremenu bio zaustavio na jednom mjestu.

"Ko će vas štititi ove noći?", upitao je i odmah su se javila dvojica ljudi - jedan muhadžir i jedan ensarija.

"Mi ćemo, Božiji Poslaniče!", rekli su.

"Budite tamo na ulazu u klanac!", kazao je Poslanik.

Kad su stigli tamo, ensarija je upitao muhadžira:

"Koji dio noći želiš da ti prepustim - prvi ili drugi?"

"Pusti mi prvi dio", odgovorio je ovaj.

Potom se muhadžir opružio i utonuo u san, dok je ensarija ustao i započeo klanjati.

Utom je izbio onaj čovjek.

Ugledavši ensariju, zaključio je da je on u stvari njihova straža, te je potegao strijelu i zabio je u njega. Zatim ju je izvadio i ponovo ga ubo njome, no on je i dalje stajao uspravno! Potom ga je ubo i treći put, pa opet izvadio i opet ubo! Ovaj je tada učinio ruku', pa sedždu, a onda probudio onog drugog.

"Diži se!", rekao mu je. "Ja sam gotov!"

Ovaj je skočio i - vidjevši da ih je dvojica, onaj čovjek je shvatio da je u nezavidnoj situaciji, te se dao u bijeg.

Ugledavši ensariju tako krvava, muhadžir je uzviknuo:

"Da Bog sačuva! Zašto me nisi probudio čim te prvi put udario?!"

"Učio sam kur'ansku suru", odgovorio je ovaj, "i nisam je htio prekinuti dok je ne završim, no kad me je udario više puta učinio sam ruku' i evo, javio ti! Ali, Allaha mi, da se nisam pobojao za granicu koju mi je Poslanik naredio da je čuvam, on bi mi prije prekinuo dušu no što bi me natjerao da prekinem suru!"

Ibn Ishak kaže:

"Po povratku s ovog pohoda Božiji Poslanik je u Medini proveo ostatak mjeseca džumade-l-ula, džumade-l-ahire i redžeb."

Druga bitka na Bedru mjeseca ša'bana četvrte godine po Hidžri

Poslanik se, u mjesecu ša'banu, spustio do Bedra, kako se i bio dogovorio s Ebu Sufjanom [1]. Tu ga je čekao čitavih osam noći. Ebu Sufjan je sa svojim ljudima krenuo iz Mekke, no kad je bio u Medženni, u pravcu Ez-Zahrana, počeo se kolebati i razmišljati da se vrati.

"Kurejšije!", obratio se svojim ljudima. "Vama odgovara samo plodna godina u kojoj možete uzgajati voće i piti mlijeko. Ova godina vam je, međutim, sušna i neplodna i ja bih se zato vratio. Hajde vratite se i vi!"

I ljudi su se vratili. Mekkelije su ih prozvale "vojska sevika."[2]

"Vratili ste se samo zato da biste pili sevik!", govorili su im.

Poslanik je na Bedru iščekivao dolazak Ebu Sufjana. Utom mu je došao Mahšijj b. 'Amr ed-Damri, s kojim se ranije, u pohodu Veddan, dogovorio da će s Benu Damrom održavati miroljubive odnose.

"Jesi li to došao, Muhammede, da se kod te vode sretneš s Kurejšijama?", upitao je.

"Jesam, brate Ebu Damre!", odgovorio je Poslanik. "No, ako ti želiš, mi ćemo povući dogovor koji smo ranije postigli, i udariti na tebe - pa šta Bog dragi dadne!"

"Ne Muhammede, Boga mi!", rekao je. "To nam nije potrebno od tebe!"

Poslanik je i dalje iščekivao Ebu Sufjana. Pored njega je naišao Ma'bed b. Ebi Ma'bed el-Huza'i i, vidjevši Božijeg Poslanika i devu kako žuri pod njim, spjevao je nekoliko prigodnih stihova.[3]

Pohod na Dumet el-Džendul mjeseca rebiu-l-evvela pete godine po Hidžri

Božiji Poslanik se vratio u Medinu i u njoj proveo narednih mjesec dana, do kraja zu-l-hidžeta. Te godine hadždž su obavljali mnogobošci. Bilo je to četvrte godine od dolaska Božijeg Poslanika u Medinu.

1. Za upravitelja Medine ovog puta je imenovao 'Abdullaha b. 'Abdullaha b. Ubejja b. Selula el-Ensarija.

2. Sevik - vrsta jela.

3. Ove i još neke naredne stihove nismo naveli, jer ni na koji način ne doprinose kvaliteti knjige - niti je povećavaju niti umanjuju - pa smo ih u ovom izdanju izostavili (nap. izdavača).

Nakon toga je s vojskom krenuo na Dumet el-Džendul [1], no vratio se prije nego je i stigao do nje, ne ulazeći niukakvu borbu. Sav preostali dio godine proveo je u Medini.

Bitka na Hendeku mjeseca ševvala pete godine po Hidžri

Bitka na Hendeku odigrala se u mjesecu ševvalu, pete godine po Hidžri.

Naime, jedna grupa Jevreja, u kojoj je bio i Sellam b. Ebu-l-Hukajk en-Nadari, zatim Hujejj b. Ahtab en-Nadari, Kinane b. Ebu-l-Hukajk, Hevze b. Kajs el-Vaili i Ebu 'Ammar el-Vaili, koji su i organizirali pohod protiv Božijeg Poslanika, otišli su do Mekke s ciljem da u rat protiv njega pozovu i Kurejšije.

"Mi ćemo biti uz vas sve dok ga potpuno ne uništimo!", rekli su im.

"Jevreji!", pitale su ih Kurejšije. "Vi ste sljedbenici prve Knjige i dobro znate u čemu se mi razilazimo s Muhammedom. Recite nam je li bolja naša ili Muhammedova vjera?"

"Vaša vjera je bolja!", odgovorili su Jevreji, "i prema tome, polažete veće pravo na Istinu od njega."

O ovoj grupi Jevreja Allah je objavio sljedeće: *Zar ne vidiš one koji su dio Knjige dobili kako u kumire i đavole vjeruju, i kako govore onima koji ne vjeruju: "Ovi su ispravnijom stazom od vjernika upućeni!" Takve je Allah prokleo. A koga Allah prokune, takvome nećeš naći da će mu iko moći u pomoć priteći! Kad bi takvi udio u vlasti imali, oni tad ljudima ne bi ni koliko trunku jednu dali, ili bi pak takvi svijetu zavidjeli na onome što mu je Allah dao iz Svoje dobrote!"*, tj. poslanstvo, *"A Mi smo Ibrahimovoj porodici dali Knjigu i Mudrost, i dali smo im moćnu Vlast. Pa jedni od njih u Knjigu vjeruju, a jedni od nje odvraćaju! Takvima je dosta - Džehennem usplamsali!* (En-Nisa', 51.-55.).

Kurejšije su se jako obradovale takvom odgovoru, izrazili saglasnost s jevrejskim prijedlogom i otpočeli se živo angažirati na pripremama za rat protiv Božijeg Poslanika...

Pomenuta grupa Jevreja se potom zaputila plemenu Gatafan, te i njih pozvala u rat protiv Božijeg Poslanika. Rekli su im da će i oni biti uz njih, kao i to da su se s tim saglasile i Kurejšije. Tako su pridobili i pleme Gatafan.

---

1. Dumet el-Džendul - jedna od saobraćajnica prema Medini, petnaest konaka udaljena od nje. Tom prilikom je upravljanje gradom povjerio Suba'u b. 'Urfetu.

Ubrzo potom Kurejšije su krenule u pohod, a na čelu im je stajao Ebu Sufjan b. Harb. Krenuo je i Gatafan, a predvodio ga je 'Ujejne b. Husn, koji je vodio Benu Fezaru, te El-Haris b. 'Avf b. Ebi Harisa el-Murri, na čelu Benu Murre, i Mus'ar b. Ruhajla sa dijelom ljudi koji su mu se odazvali iz plemena Ešdže'a.

Čim je čuo za njih i njihove namjere, Božiji Poslanik je odmah naredio da se oko Medine iskopaju rovovi (handek). U tome je i osobno učestvovao, kako bi muslimanima dao dodatni podsticaj. Tako su svi ustrajavali u kopanju. Izostala je jedino nekolicina licemjera koji su se izgovarali slabošću i kradom odlazili svojim kućama, bez znanja i dopusta Poslanikova. Ostali muslimani su, kada bi imali neku neizostavnu potrebu, odlazili do Poslanika, upoznavali ga s tim i od njega tražili dopust, koji su redovito dobijali, da bi se odmah po obavljenoj potrebi vraćali svome poslu duboko svjesni dobra koje čine. O njima je Allah, džellе šanuhu, objavio sljedeće: *Vjernici su samo oni koji vjeruju u Allaha i u Njegova poslanika, i koji, kada su s njim na važnom susretu, ne odlaze dok od njega ne dobiju dopuštenje. Doista, oni koji od tebe dopuštenje traže, takvi vjeruju u Allaha i Njegova Poslanika. A kad oni od tebe dopuštenje zatraže zbog nekih svojih stvari, ti dopusti kome htjedneš od njih, i od Allaha im oprosta zatraži. Doista, Allah prašta i samilostan je.* (En-Nur, 62.).

Ovaj ajet se odnosi na one muslimane koji su strogo vodili računa o svojim obavezama i koji su žudili za tim da urade što više dobra, te koji su se strogo pokoravali Allahu i Njegovu Poslaniku.

Potom je Uzvišeni, obraćajući se licemjerima koji su izbjegavali posao i napuštali ga bez Poslanikova dopusta, rekao sljedeće:

Ne smatrajte Poslanikov poziv među vama pozivom kojim pozivate jedan drugoga! Allah zbilja zna one od vas koji krišom izlaze! Pa nek' na oprezu budu oni koji se njegovoj zapovijedi suprotstavljaju da ih ne zadesi iskušenje ili da ih ne pogodi kazna bolna. Doista, Allahu pripada sve što je na nebesima i Zemlji! On zna na čemu ste vi!, tj. jeste li iskreni ili lažete, *A na Dan kad se budu Njemu vratili, On će ih izvijestiti o onom što su činili! Allah dobro zna svaku stvar!* (En-Nur, 63.-64.).

Tek što je Božiji Poslanik završio s kopanjem rovova oko Medine, naišle su Kurejšije sa deset hiljada ljudi iz različitih plemena među kojima je bio i dio iz Benu Kinane i iz Tihame, i spustili se do plemenske zajednice Esjal, između el-Džurufa i Zugabe.

Pleme Gatafan i ljudi iz Nedžda koji su im se priključili, došli su s druge strane i spustili se u Zeneb Nakma, u pravcu Uhuda.

Poslanik je krenuo s tri hiljade muslimana, a postavili su se tako da

im je planina Sel' došla iza leđa. Tamo je Poslanik postavio i svoj šator, a između njega i neprijatelja se nalazio samo rov. Naredio je da se žene i djeca sklonu u utvrđenja.

U međuvremenu je Allahov neprijatelj Hujejj b. Ahtab el-Nadari otišao do Ka'ba b. Eseda el-Kurazija koji je, u ime plemena Benu Kurejza, sa njima sačinio ugovor o prijateljstvu, a miroljubive odnose je gajio i s Božijim Poslanikom i njegovim narodom, s kojima je također imao sličan ugovor. Čim je čuo da mu dolazi Hujejj b. Ahtab, zatvorio je vrata svoje utvrde i na njegovo kucanje ih nije htio otvoriti.

"Za ime Boga, Ka'be!", viknuo je Hujejj. "Otvori mi!"

"Ti si zlokoban čovjek", odgovorio je ovaj, "a ja s Muhammedom imam ugovor i ne želim ga raskinuti: od njega sam uvijek imao samo vjernost i iskrenost."

"Pobogu, otvori mi da porazgovaramo!", ustrajavo je Hujejj.

"Ne, neću to učiniti!"

"Boga mi si vrata zatvorio samo zato da me ne počastiš džešišom!" [1], rekao je na kraju Hujejj i tako ga natjerao da mu otvori vrata.

"Šta ti je, Ka'be?!", kazao mu je pri ulazu. "Došao sam ti sa slavom vječnosti i mora uzburkanog! Doveo sam ti Kurejšije sa svim njihovim vođama i gospodom, i spustio ih do Esjala u Rumi, a doveo sam i Gatafan s njihovim vođama i gospodom, i njih spustio do Zenebi Nakmaa, pored Uhuda. Obećali su mi i potpisali da neće otići dok potpuno ne uništimo Muhammeda i one sa njim!"

"Došao si mi, Allaha mi, sa sramom vječnosti", odgovorio mu je Ka'b, "i oblakom beskišnim koji je prosuo vodu svoju, te grmi i sijeva, a u njemu ničega nema! Zaboga, Hujejj! Pusti me da ostanem ovakav, jer od Muhammeda sam uvijek imao samo iskrenost i vjernost!"

Ka'b je, međutim, bio uporan u nastojanju da ga nagovori, tako da mu je na kraju dao čvrste garancije i časnu riječ da će se, u slučaju da se Kurejšije i Gatafan vrate neobavljena posla, s njim zatvoriti u njegovo utvrđenje, pa šta bude s jednim neka zadesi i drugoga.

Tako je Ka'b b. Esed prekršio svoj ugovor i odrekao se prijateljskih odnosa s Božijim Poslanikom.

Kada je vijest o ovome stigla do Božijeg Poslanika i muslimana, Poslanik je poslao Sa'ada b. Mu'aza b. el-Nu'mana, tadašnjeg prvaka plemena Evs, te Sa'ada b. 'Ubadu ibn Dulejma, prvaka Hazredža, 'Abdullaha b. Revahu i Huvata b. Džubejra.

1. Džešiš - ukusno jelo od krupno samljevenog žita.

"Idite i provjerite istinitost tih informacija!", rekao im je. "Pa ako budu tačne, saopćite mi ih na način koji ću samo ja razumjeti, tako da ne obeshrabrite ljude. No ako ustanovite da se drže ugovora koji postoji među nama, recite to ljudima javno!"

I oni su otišli do njih. Međutim, situacija je tamo bila mnogo gora od informacija koje su bile doprle do Poslanika.

"Ko je taj Božiji poslanik?!", pitali su. "Između nas i Muhammeda ne postoji nikakav ugovor niti dogovor!"

Sa'ad b. Mu'az, budući da je bio plahovit čovjek, zapodjenuo je s njima žestoku svađu i jako su se među sobom izvrijeđali. "Ostavi se njihovih psovki!", rekao mu je Sa'ad b. 'Ubade. "Ono što je među nama, mnogo je više od toga!"

Potom su se vratili Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, i nakon što su ga pozdravili samo su rekli: "'Adal i el-Karra!", aludirajući time na prijevaru ta dva plemena koju su ona učinila prema Hubejbu i njegovim ljudima [1].

"Allahu ekber!", rekao je Poslanik. "Allah je Najveći! Radujte se, muslimani!"

Kušnja je bila pregolema, a strah žestok. Neprijatelja su imali i s gornju i s donju stranu, i vjernici su svašta pomišljali. Kod nekih licemjera licemjerstvo se sasvim ukazivalo. Tako je Mu'attib b. Kušejr govorio: "Muhammed nam je obećavao da ćemo jesti blago kisre perzijskog i cara rimskog, a danas niko od nas nije siguran otići ni do zahoda!" Evs b. Kajzi je rekao, i to pred grupom ljudi iz svog plemena: "Božiji Poslaniče, naše kuće nisu zaštićene od neprijatelja. Pusti nas da iziđemo i odemo do njih, tamo izvan grada!"

U takvom okruženju mušrici su ih držali dvadeset i nekoliko noći, skoro mjesec, a da među njima nije došlo do većeg sukoba. Bilo je samo međusobnog gađanja strijelama i blokada.

Kad je ljudima već postalo nepodnošljivo, Božiji Poslanik je poslao poruku 'Ujejni b. Husnu i El-Harisu b. 'Avfu el-Murriju i dao im trećinu medinskih plodova, s tim da oni sa svojim ljudima odustanu od njega i njegovih ashaba. Štaviše, postignuta je i neka vrsta mirovnog sporazuma, o čemu je sačinjen čak i dokument koji, doduše, nije bio potvrđen niti je imao konačan oblik. Bio je to zapravo nacrt koji je trebalo izdiskutirati. Namjeravajući da to i učini, Poslanik je pozvao Sa'ada b. Mu'aza i Sa'ada b. 'Ubadeta i to im predočio, te od njih zatražio mišljenje o tome.

1. Vidjeti poglavlje Dan er-Redži'a treće godine po Hidžri.

"Božiji Poslaniče", upitali su oni, " je li ti to voliš pa hoćeš da to i mi učinimo, ili je Allahova naredba po kojoj se mora postupiti, ili je pak nešto što hoćeš uraditi za nas?!"

"Hoću uraditi za vas!", odgovorio je Poslanik, "A činim to, Allaha mi, samo zato jer vidim da su se svi Arapi digli protiv vas i sa svih strana vas stegli. Želim vam koliko-toliko olakšati a njima otupiti njihovu oštricu."

"Božiji Poslaniče," rekli su mu oni, "mi smo zajedno s njima bili u mnogoboštvu i obožavali kipove, dok još ništa nismo znali o Allahu - ni tada oni od toga ne bi pojeli ni jednu hurmu, izuzev možda u gostima kod nekog, ili kroz trgovinu, pa zar da im sada, kad nas je Allah počastio islamom, uputio nas i tebe nam darovao, dajemo naš imetak?! To nam, Allaha nam, ne treba! Možemo im dati samo sablju, pa nek Allah presudi među nama."

"Onda, neka bude tako!", rekao je Božiji Poslanik. Sa'ad b. Mu'az je zatim uzeo ispisanu stranicu i izbrisao sve što je pisalo na njoj. "Neka se malo pomuče za nas!", zaključio je.

Poslanik i muslimani su tako i dalje ostali u istom stanju, sa svih strana okruženi neprijateljem. No, do borbe nije dolazilo. Jedna grupa kurejšijskih konjanika, među kojima su bili i 'Amr b. 'Abdu Vudd, 'Ikrime b. Ebi Džehl i Hubejra b. Ebi Veheb (obojica iz plemena Mahzum), te pjesnik Darrar b. el-Hattab, bila se jedanput spremila za napad. Uzjahali su konje i prolazeći pored kuća Benu Kinane, uzvikivali: "Spremite se kinjanani za rat. Danas ćete vidjeti ko su pravi konjanici!"

Zatim su se okrenuli i jurnuli prema Medini, da bi se ubrzo potom zaustavili ispred rova. "Ovo je zamka", rekli su kad su ga ugledali, "koja Arapima nije poznata!"[1]

Potom su se upravili prema jednom uskom mjestu u rovu, udarili konje i tako ga prebrodili. Onda su na konjima kasali tamo-amo po zapuštenom zemljištu, između rova i planine Sel'. Utom je izišao 'Ali b. Ebi Talib s nekolicinom muslimana i zauzeo im prolaz na rovu na kojem su prodrli unutra. Konjanici su se okrenuli i jureći pošli prema njima.

'Amr b. 'Abdu Vudd se još ranije borio na Bedru pa, pošto je tamo bio teško ranjen, nije ga bilo na Uhudu. Stoga se za ovu bitku bio specijalno obukao kako bi mu mjesto bilo zapaženo. Zaustavivši konja, upitao je:

"Ko će mi izaći na mejdan?"

Izišao mu je 'Ali b. Ebi Talib.

1. Ibn Hišam kaže: "Tvrdi se da je Poslaniku na nju ukazao Selman el-Farisi, inače Perzijanac."

"'Amre!", rekao mu je. "Nisi li se ti Allahu obavezao da ćeš, ako te neko od Kurejšija pozove jednoj od dvije stvari, jednu obavezno prihvatiti?!"

"Da", odgovorio je ‘Amr. "Obavezao sam se."

"Ja te eto pozivam Allahu, Njegovu Poslaniku i islamu!"

"To mi ne treba!", odgovorio je.

"Onda te pozivam na borbu!"

"Zašto bratiću?", upitao je ‘Amr. "Boga mi, ne želim da te ubijem!"

"Ali ja, Boga mi, želim ubiti tebe!", odgovorio je ‘Ali.

‘Amr je na to planuo, skočio s konja i najprije ga malo zadržavao, a onda ga udario po njušci, te krenuo prema ‘Aliju. Tako je otpočela borba, oni su kružili jedan oko drugoga, i na kraju ga je ‘Ali ubio.

Konji su im se dali u bijeg i sami u trku savladali rov, bježeći nazad.

‘Ikrime b. Ebi Džehl je tada, iz malodušnosti zbog 'Amrova poraza, bacio svoje koplje, o čemu je Hassan b. Sabit spjevao sljedeće stihove:

Pobježe i nama baci svoje koplje,
Ili to, možda, nisi učinio, ‘Ikrime?!
Okrenuo si se i potrčao poput noja
Čim si skrenuo s puta.
Nisi pogeo leđa iz ljubaznosti
Već ti potiljak bješe k'o kod hijene mlade.

Lozinka Poslanikovih ashaba i Benu Kurejze je za vrijeme Bitke na Hendeku bila: "Ha mim. Neće pobijediti."

Božiji Poslanik i njegovi ashabi su proživjeli sav onaj strah i patnju koju je Allah opisao, a koja je bila rezultat neprijateljskog demonstriranja sile pred njima i njegova prisustva svuda uokolo.

U jednom momentu Poslaniku je prišao Nu‘ajm b. Mes‘ud. "Božiji Poslaniče!", obratio mu se. "Ja sam primio islam, a moj narod to ne zna. Reci mi mogu li ja što učiniti?!"

"Ti si kod nas jedinstven pojedinac", odgovorio je Poslanik, "i ako možeš, odvrati te svoje od nas. Rat je, ustvari, varka!"

I Nu‘ajm b. Mes‘ud je otišao do Benu Kurejze s kojima je u predislamskom periodu imao vrlo prisne odnose.

"Benu Kurejza!", rekao im je. "Vi dobro znate koliko vas volim i dobro su vam poznati odnosi između nas."

"Znamo to vrlo dobro", odgovorili su, "i u tebe nimalo ne sumnjamo."

"Kurejšije i oni iz plemena Gatafan nisu u istoj poziciji kao vi", nastavio je on, "ovaj kraj je zapravo vaš kraj i tu su vaši imeci, vaša djeca i žene, i vi ga ne možete preobraziti u nešto drugo. Kurejšije i Gatafan su ovdje došli samo da bi ratovali protiv Muhammeda i njegovih ljudi, a vi ste ih u tome podržali. No njihov kraj, njihovi imeci i žene su na drugom mjestu. Nisu, dakle, u istoj poziciji kao vi. Njima ako se ukaže prilika, oni će je i iskoristiti, a ako ne, vratiće se u svoja mjesta a vas ovdje ostaviti s Muhammedom. U tom slučaju vi ste izgubljeni, jer mu se sami ne možete suprotstaviti. Stoga se ne biste trebali boriti s ovim pridošlim dok od njih u zalog ne uzmete neke njihove prvake, da budu tu u vašim rukama kao garancija za vašu borbu protiv Muhammeda, sve do njegova sloma."

"Dobro si rekao!", kazali su oni, "tako i treba da bude."

Potom je otišao Kurejšijama i Ebu Sufjanu b. Harbu i onima koji su bili uz njega rekao: "Vama su dobro poznate moje simpatije prema vama, kao i moje neslaganje s Muhammedom. Saznao sam jednu važnu stvar, pa sam smatrao da mi je dužnost da vam je saopćim, kao savjet, s tim da me ne odate!"

"Nećemo te odati!", kazali su oni. "Reci o čemu se radi?!"

"Neka znate", nastavio je, "da su se Jevreji pokajali što su prekršili svoj dogovor s Muhammedom i već su ga o tome izvijestili. "Hoćeš li biti zadovoljan", pitali su ga, "ako od Kurejšija i Gatafana uzmemo neke njihove prvake i izručimo ih tebi da ih pogubiš, a onda se priključimo tebi i zajedno dokrajčimo preostale?!" On im je rekao da pristaje. Stoga, ako Jevreji od vas kao zalog zatraže neke ljude, nemojte da biste im dali i jednoga!"

Zatim je otišao do Gatafana.

"Vi ste moja loza i moja familija", rekao je njima, "i najdraži ste mi ljudi, pa ne mislim da imalo sumnjate u mene!"

"Tako je!", odgovorili su, "u tebe ne sumnjamo nimalo!"

"Onda me nećete nikome ni odati!", upitao je.

"Nećemo!", kazali su, i on im je ispričao isto što i Kurejšijama, i jednako ih upozorio.

Kad je bila subotnja večer, mjeseca ševvala pete godine po Hidžri, Allah je Svoga Poslanika pomogao tako što je učinio da Ebu Sufjan b. Harb i prvaci plemena Gatafan pošalju Benu Kurejzi upravo 'Ikrimu b. Ebu Džehla, na čelu delegacije Kurejšija i Gatafana, s ciljem da im prenesu poruku: "Mi nismo u svome kraju, a konji i deve nam propadaju. Stoga, krenite u borbu, da konačno završimo to s Muhammedom!"

"Danas je subota", ovi su odgovorili, "dan u kojem mi ništa ne radimo. Vama nije nepoznato da su neki od nas pokušali nešto raditi u tome danu, pa ih je zato stigla kazna. Uz to, mi se ne želimo s vama boriti protiv Muhammeda dok nam neke svoje ljude ne date kao taoce kako bi nam bili garancija dok ne dokrajčimo Muhammeda. Bojimo se, da ćete se vi, ako vas ovaj rat pritijesni i ne mognete ga izdržati, hitro vratiti u svoj kraj i nas ovdje same ostaviti sa njim, a mi mu se tako ne možemo suprotstaviti!"

Kad su im se vratili s ovakvom porukom od Benu Kurejze, Kurejšije i Gatafan su zaključili: "Ono što nam je rekao Nu'ajm b. Mes'ud je bogme istina!" I odgovorili su im: "Mi vam nećemo poslati nijednog našeg čovjeka, i ako se hoćete boriti, iziđite i borite se!" Benu Kurejza su na ovo rekli: "Tačno je ono što je rekao Nu'ajm - ovi žele pošto-poto napasti, pa ako prilika bude povoljna, iskoristiće je, a ako ne bude, odjuriće u svoje krajeve i nas same ostaviti sa njim!" Zatim su Kurejšijama i Gatafanu poručili: "Mi doista nećemo sa vama udariti na Muhammeda ukoliko nam ne date vaše taoce!" Ovi na to, naravno, nisu pristali i tako je Allah prekinuo njihovu saradnju. U studenim noćima slao je na njih izrazito hladan vjetar koji im je prevrtao lonce i obarao im posuđe.

Saznavši za njihov razdor i podijeljenost, Božiji Poslanik je pozvao Huzejfu b. el-Jemana i poslao ga da izvidi šta rade noću.

Od Muhammeda b. Ka'ba el-Kurazija se prenosi sljedeće:

"Jedan čovjek iz Kufe je upitao Huzejfu b. el-Jemana: "Oče 'Abdullahov! Jeste li vi baš vidjeli Božijeg Poslanika i družili se s njim?!"

"Jesmo, bratiću!", odgovorio mu je ovaj.

"Pa, šta ste sve radili?", pitao je dalje.

"Šta da ti kažem", rekao je, "Boga mi smo se trudili!"

"Allaha mi", kazao je onaj, "da smo mi bili sa njim, ne bismo mu dali da korača zemljom, već bismo ga nosili na svojim ramenima!"

"Bratiću!", rekao mu je Huzejfe. "Bili smo s Božijim Poslanikom na Hendeku i on je jedan dio noći proveo u namazu. Potom se okrenuo prema nama i upitao: "Ko će od vas otići da vidi šta rade, ali da nam se vrati", (insistirao je na povratku), "Zamoliću Allaha, dželle šanuhu, da mi taj bude pratilac u Džennetu!" Niko se, međutim, nije javljao, što iz straha, što zbog gladi i hladnoće! Onda je Božiji Poslanik pozvao mene i - ja nisam imao drugog izbora već da se dignem. "Huzejfe", rekao mi je, "idi i zađi među njih, te vidi šta rade, no ne preduzimaj ništa dok nam se ne vratiš!" I ja sam otišao i zašao među njih, a vjetar i Allahova vojska je s njima činila što je činila: nije im ostavljala na miru ni lonce, ni vatru, ni građevine! Ebu Sufjan je ustao i rekao: "Kurejšije! Neka svako od vas pogleda ko sjedi s njim!" Ja sam

čovjeka koji je bio pored mene uzeo za ruku i upitao ga: "Ko si ti?", a on mi je rekao:"Taj i taj!" [1]

Ebu Sufjan je zatim rekao: "Kurejšije! Allaha mi, niste u mjestu u kojem se može ostati. Propali su nam i konji i kamile, Benu Kurejza nas je napustio i od njih smo čuli ono što nismo željeli, a zatim nas, kao što vidite, šiba ovaj vjetar od kojeg nam ni lonci ne mogu ostati mirni, ni vatra ne može opstati niti građevina izdržati. Hajdemo stoga odavde! Ja odlazim!"

Potom je prišao svojoj devi koja je bila svezana, sjeo na nju i udario je te je tako s njim skočila na tri noge, a povez kojim joj je bila vezana četvrta noga popustio je tek kad je ustala! Da nije bilo Poslanikova zahtjeva: "Ne preduzimaj ništa dok nam se ne vratiš!", ja sam ga mogao ubiti strijelom, da sam htio!"

Huzejfe dalje kaže:

"Vratio sam se Božijem Poslaniku i zatekao ga kako klanja na šarenom ogrtaču koji su nosile neke njegove žene. Primijetivši me, primakao me sebi do nogu i na me bacio jedan kraj ogrtača. Zatim je učinio ruku' i sedždu, a ja sam jednako bio pod tim ogrtačem. Potom sam mu ispričao sve kako je bilo.

Kad su pripadnici plemena Gatafan čuli šta su uradile Kurejšije, jureći su se zaputili put svojih krajeva.

Božiji Poslanik, a s njim i muslimani, ujutro je ostavio Hendek i vratio se u Medinu, te odložio oružje.

Pohod na Benu Kurejzu pete godine po Hidžri

Kad je bilo vrijeme podneva, Božijem Poslaniku je došao melek Džebrail umotan u čalmu od brokata. Jahao je na mazgi na čijim se leđima nalazilo sedlo prekriveno kadifom od svilenog brokata.

"Jesi li to odložio oružje, Božiji Poslaniče?!", upitao je.

"Jesam, odložio sam", odgovorio je Poslanik.

"Meleki ga, međutim, još nisu odložili", nastavio je Džibril, "i ja sam se sada vratio samo na njihovu molbu. Muhammede! Uzvišeni Allah ti naređuje da kreneš prema Benu Kurejzi. I ja ću tamo, da ih malo uzdrmam!"

Tad je Božiji Poslanik naredio glasniku da ljudima objavi:

---

1. U knjizi *Šerh el-Mevahib* stoji: "Udario sam po ruci onoga sa desne strane i uzeo ga za ruku. "Ko si ti?", upitao sam ga, a on je rekao: "Mu'avija b. Ebi Sufjan!" Zatim sam udario po ruci onoga s lijeve strane. "Ko si ti?", upitao sam njega. "'Amr b. el-'As!", rekao je.

"Ko čuje i pokorava se, neka nipošto ne obavi popodnevnu molitvu ('asr), osim kod Benu Kurejze!"

Zatim je 'Alija b. Ebi Taliba sa zastavom isturio naprijed, prema Benu Kurejzi, i ljudi su se stjecali oko nje. Kad se 'Ali primakao njihovim utvrdama, čuo ih je kako ružno govore o Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, te se vratio i u putu susreo Poslanika.

"Božiji Poslaniče", rekao mu je, "možda se ti ne bi trebao primicati onim pokvarenjacima!"

"Zašto?!", upitao je Poslanik. "Da ih nisi čuo kako me vrijeđaju?" "Da, to sam čuo!", odgovorio je 'Ali.

"Da su me vidjeli, sigurno tako ne bi govorili!", kazao je Poslanik, a zatim, primakavši se njihovim utvrdama, viknuo: "Braćo majmunska! Zar vas Allah nije ponizio i na vas sručio Svoj gnjev?!"

"Tebi to nije nepoznato, Ebu el-Kasime!", odgovorili su oni.

Zašavši u njihov kraj, Poslanik se zaustavio kod jednog od njihovih bunareva po imenu Enna, tamo na strani gdje su se nalazili njihovi posjedi, a za njim su pristizali i ostali ljudi. Neki su se vraćali s noćne molitve (el-'iša' el-ahire), a da nisu bili obavili popodnevnu, držeći se Poslanikovih riječi: "Neka niko nipošto ne obavi popodnevnu molitvu, osim kod Benu Kurejze!" Međutim, kako su ih ratne obaveze bile potpuno okupirale, nisu htjeli obaviti tu molitvu, kako je to Poslanik rekao, "dok ne dođu kod Benu Kurejze." Tako su tu molitvu doista i obavili kod njih, ali tek nakon noćne molitve (el-'iša'), za šta ih Allah u Svojoj Knjizi nije ukorio, niti je Poslanik ljutito postupio prema njima.

Božiji Poslanik je Benu Kurejzu držao u okruženju dvadeset i pet noći, tako da ih je ta blokada potpuno iznurila, a Allah im je u srca ulio strah.

Hujejj b. Ahtab je, kako je to i obećao, nakon odvajanja Kurejšija i Gatafana, ostao s Benu Kurejzom u njihovim utvrdama. Bilo je to njegovo ispunjenje zavjeta koji je dao Ka'bu b. Esedu.

Kad su već sasvim bili sigurni da ih Božiji Poslanik neće pustiti dok ih ne slomi, Ka'b je ustao i obratio im se.

"Jevreji!", rekao je. "Zadesilo vas je eto to što vidite i ja vam predlažem tri mogućnosti, pa odaberite koju hoćete."

"Koje su mogućnosti?", pitali su.

"Da pođemo za ovim čovjekom i da ga priznamo", kazao je, "jer vam je, Boga mi, sasvim jasno da je on uistinu Poslanik poslati kojega vi nalazite u vašoj Knjizi! Tako ćete biti sigurni za vaše živote, imetke, djecu i žene!"

"Nipošto!", rekli su oni. "Mi nikad nećemo napustit propise Tevrata i nizašta ga nećemo zamijeniti!"

"Ako to ne prihvatate", nastavio je on, "hajde onda da pobijemo svoje žene i djecu, i da onda s oružjem izađemo pred Muhammeda i njegove ljude, neopterećeni porodicama, pa šta Bog dragi da! Ako stradamo, stradamo: za sobom ne ostavljamo potomstvo za koje bismo strahovali. Ako pak pobijedimo pa, života mi, naći ćemo sebi žene i djecu!"

"Zar da ubijemo te bespomoćne?!", rekli su. "Kakav bi to, onda, bio život poslije njih?!"

"Ostaje posljednje", nastavio je. "Noćas je subotnja večer i Muhammed i njegovi ljudi vjerovatno misle da su sad sigurni od nas. Hajde da ih napadnemo, ne bismo li ih uhvatili naprepad!"

"Zar da sami sebi pokvarimo subotu!", kazali su oni. "I učinimo nešto što nije učinio niko od onih prije nas, osim onog što ti je poznato, zbog čega su, kao što znaš, pretvoreni u majmune!"

"Nijedan od vas", zaključio je Ka'b, "otkako ga je mati njegova rodila, nijednu noć nije proveo odlučan!"

Zatim su Božijem Poslaniku uputili poruku: "Pošalji nam Lubabu b. 'Abd el-Munzira da ga konsultiramo u vezi s ovim našim pitanjem!"

Poslanik im ga je odmah poslao i čim su ga ugledali, ljudi su mu prišli, a žene i djeca pritrčali plačući, što je njega jako raznježilo.

"Ebu Lubaba", upitali su ga, "šta misliš o tome da prihvatimo Muhammedovu presudu?" [1]

"Da!", odgovorio je on i pritom rukom pokazao na grlo. "To je onda pokolj!" [2]

Ebu Lubaba kaže:

"Allaha mi, nisam se bio ni pomakao s mjesta, a već sam shvatio da sam iznevjerio Allaha i Njegova Poslanika!"

Potom se vratio nazad, ali nije otišao Božijem Poslaniku, već je ušao u mesdžid i svezao se za jedan od njegovih stubova.

1. Kad su, usljed žestoke blokade, shvatili da će biti izgubljeni, poslali su Še's b. Kajsa i on je Poslaniku predložio da postupe kao i Benu Nadir, tj. da odu s ženama i djecom i da ponesu od imovine samo ono što se mogne natovariti na deve, izuzev oružja. Pošto to Poslanik nije prihvatio, Še's je rekao: "Poštedi nam živote i sačuvaj nam žene i djecu - ostalo nam više ništa ne treba!" Poslanik je, međutim, i to odbio i jedino na šta je pristajao bilo je da prihvate njegovu presudu. Še's im se tako vratio s tom porukom." (Citat preuzet iz *Šerh el-Mevahiba*, od El-Zerkanija.)

2. U *Šerh el-Mevahibu* stoji: "Čini se da je Ebu Lubaba to razumio iz Poslanikova neprihvatanja da im poštedi živote. Shvatio je da će ih on poklati ako pristanu na njegovu presudu, i zato je Benu Kurejzi pokazao na vrat."

"Neću napustiti ovo mjesto", rekao je, "sve dok mi Allah ne oprosti za ono što sam uradio! Allahu sam se zavjetovao da nikad više neću kročiti na područje Benu Kurejze i da nikad više neću biti viđen u mjestu u kojem sam iznevjerio Allaha i Njegova Poslanika!"

Kada je Božiji Poslanik, koji ga je dugo iščekivao, čuo za to, rekao je: "Da mi je došao, ja bih mu oprostio, ali kad je već tako postupio, onda ga ja odatle neću osloboditi sve dok mu Allah ne oprosti!"

Od Ummi Seleme se prenosi da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Ebu Lubabi je oprošteno!" "Hoću li ga obradovati Božiji Poslaniče?", upitala sam i on mi je rekao: "Ako hoćeš!"

Zatim je stala na vrata svoje sobe, a bilo je to prije propisa o pokrivanju, i rekla: "Raduj se, Ebu Lubaba! Allah ti je oprostio!"

"Ljudi su odmah skočili da ga odvežu", kaže Ummi Seleme, "no on im nije dao!" "Ne, Allaha mi!", rekao je. "Hoću da me Božiji Poslanik oslobodi svojom rukom!" I doista ga je oslobodio Poslanik, ujutro kad je išao na sabah-namaz."

Ibn Hišam kaže:

"Ebu Lubaba je šest noći proveo svezan za gredu. Pred svaki namaz dolazila mu je njegova žena i odvezivala ga, kako bi namaz mogao obaviti, a on bi se potom ponovo vezivao za gredu."

Benu Kurejza je ujutro pristalo na presudu Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem. Tim povodom su Poslanika odmah skolili ljudi iz plemena Evs.

"Božiji Poslaniče", govorili su, "oni su samo naši saveznici, a ne i plemena Hazredž, a ti znaš kako si jučer postupio sa saveznicima naše braće!"

Poslanik je, naime, prije Benu Kurejze, u blokadu bio stavio Benu Kajnuka'a koji su bili saveznici Hazredža, i kada su pristali na njegovu presudu, zatražio ih je 'Abdullah b. Ubejj b. Selul, i Poslanik mu ih je poklonuo. Kad mu se sada Evs obratio, upitao ih je: "Je li to želite da im presudi vaš čovjek?"

"Želimo", rekli su oni, a Poslanik je dodao: "Eto onda, neka to bude Sa'ad b. Mu'az!"

Sa'ada b. Mu'aza je postavio u šator kod jedne žene po imenu Rufejda, iz plemena Eslem, koji se nalazio u sklopu njegove džamije. Ta žena je liječila ranjene i brinula se o stvarima koje bi neko od muslimana izgubio. Njoj je Poslanik upućivao i one koje je na Hendeku bila pogodila strijela. "Vodite ga u šator kod Rufejde", govorio je, "kako mi ne bi bilo daleko da ga obiđem!"

Kada je Sa'ada odredio za presuditelja Benu Kurejzi, njegovi saplemenici su došli po njega i stavili ga na magarca na kojem je bilo jastuče od kože. Sa'ad je inače bio krupan i lijep čovjek. Tako su krenuli prema Božijem Poslaniku. Usput su mu govorili: "Ebu 'Amre, budi dobar prema svojim štićenicima! Poslanik je i postavio tebe da lijepo postupiš prema njima!" Kad su mu već bili dosadili s tim, on je samo rekao: "Vrijeme je da Sa'ada za Allahove propise niko ne može kritikovati!" Neki od njegovih, koji su tada bili tu, vratili su se u kuću Benu 'Abd el-Ešhela i on im je, čuvši šta je rekao Sa'ad, oplakao ljude Benu Kurejze prije nego je Sa'ad i došao do njih! [1]

Kada su stigli kod Božijeg Poslanika i muslimana, Poslanik je rekao: "Ustanite pred svojim prvakom!" Muhadžiri, Kurejšije, misle da je Poslanik pod tim mislio samo na ensarije, dok ensarije smatraju da je mislio na sve, općenito. Oni su ustali i rekli mu: "Ebu 'Amre, Božiji Poslanik ti je povjerio tvoje saveznike da im ti izrekneš presudu!"

"Držite se tu Allahova ugovora i Njegove oporuke!", odgovorio je Sa'ad b. Mu'az. "Da im je drugi presuditelj, ne bih ja presuđivao!"

"Tako je!", rekli su oni.

"Slažu se s tim i ostali koji su ovdje?", upitao je Mu'az okrenuvši se u pravcu u kojem je bio Božiji Poslanik, jer se iz poštovanja prema njemu bio malo zakrenuo ustranu.

"Da!", odgovorio je Poslanik.

"Onda im presuđujem:", kazao je Sa'ad, "muškarce pobiti, imovinu im podijeliti, a djecu i žene zarobiti!"

"Presudio si po Allahovu zakonu!", rekao mu je Poslanik, "Onom iznad sedam nebesa!"

Zatim su privedeni i Božiji Poslanik ih je dao zatvoriti u kuću Bint el-Harisa [2], a onda je otišao do medinskog trga, istog onog koji se i danas nalazi tamo, i na njemu iskopao jame. Potom je poslao po njih i u tim jamama ih pogubio.

Dovođeni su mu u grupama, a među njima je bio i Allahov neprijatelj Hujejj b. Ahtab i Ka'b b. Esed, njihov vođa. Ukupno ih je bilo oko šest ili sedam stotina, premda oni koji su skloni uveličavanju kažu: "Između osam i devet stotina ljudi."

---

1. Tj. on je iz Sa'adovih riječi: "Vrijeme je da Sa'ada za Allahove propise niko ne može kritikovati!", razumio da ih namjerava pobiti, pa ih je stoga oplakao prije njihove stvarne smrti.

2. Zvala se Kejsa bint el-Haris.

Kad su jednu grupu, u kojoj je bio i Ka'b b. Esed, poveli pred Božijeg Poslanika, oni su ga pitali: "Šta misliš da će učiniti s nama?" "Kako vi nigdje ništa ne shvaćate?!", odgovorio je on. "Zar ne vidite da vas niko ne poziva i da se nijedan od onih koji su odvedeni nije vratio?! Radi se, tako mi Boga, o pogubljenju!"

Takvo stanje je trajalo sve dok Božiji Poslanik nije konačno završio s njima.

Kada je priveden Allahov neprijatelj Hujejj b. Ahtab, na sebi je imao ogrtač ružičaste boje [1] kojeg je on sa svih strana pomalo cjepnuo, kako mu ne bi bio ukraden, a ruke su mu konopom bile vezane iza vrata. Pogledavši u Božijeg Poslanika, rekao je: "Ne korim sebe zbog neprijateljstva prema tebi, no kažem: "Ko Boga ostavi, sam ostavljen bude!" Zatim se okrenuo prema ljudima. "Ljudi!", rekao je. "Božija odredba je besprijekorna, i ona je zapisana i određena. Ovo je pokolj kojeg je Bog propisao Jevrejima!" Zatim je sjeo i bio pogubljen.

Od 'Aiše, majke pravovjernih, se prenosi sljedeće:

"Od žena im je pogubljena samo jedna. Bila je, Allaha mi, kod mene, razgovarala sa mnom i grohotom se smijala dok je Božiji Poslanik na trgu ubijao njene ljude! Iznenada je neko viknuo njeno ime: "Gdje je ta i ta?" "Ja sam ta, Boga mi!", rekla je. "Šta ti je, pobogu?!", upitala sam. "I mene će pogubiti!", kazala je. "Zašto?" "Zbog nečeg što sam uradila!"[2] Zatim je odvedena i pogubljena."

'Aiša je kasnije pričala:

"Allaha mi, nikada neću zaboraviti!... Čudno od nje: bila je razdragana i mnogo se smijala, a znala je da će biti pogubljena!"

Božiji Poslanik je naredio da im se imaju pogubiti svi odrasli muškarci. 'Atijje el-Kurazi kaže: "Božiji Poslanik je naredio da se Benu Kurejzi pobiju svi odrasli muški članovi. Ja sam tad još bio dječak i kad su vidjeli da još nisam zreo, pustili su me!"

Od Ejjuba b. 'Abdurrahmana se prenosi sljedeće:

- Selma bint Kajs je bila jedna od Poslanikovih tetaka i zajedno s njim je klanjala namaz u kojem je promijenjena Kibla, i dala mu prisegu na pokornost onda kada su to činile žene. Rufa'a b. Samuel, tada već zreo čovjek koji se inače poznavao s njima, sklonuo se kod nje i tu potražio zaštitu. "Božiji Poslaniče", rekla je ona, "sve ti džaba, pokloni mi Rufa'u! Kaže da će klanjati i da će jesti devino meso!" Poslanik joj je udovoljio i tako mu je ona spasila život."

1. Htio je da se pojavi u žarkim bojama.
2. Ibn Hišam kaže: "Ona se na Hallada b. Suvejda bacila mlinom i ubila ga."

Zatim je imovinu Benu Kurejze, njihove žene i djecu, podijelio među muslimanima.

Neke zarobljenice je, po Sa'adu b. Zejdu el-Ensariju poslao u Nedžd kod braće mu Benu 'Abd el-Ešhela, i on je za njih uzeo nešto konja i oružja.

Boživi Poslanik je od njihovih žena za sebe izabrao Rejhanu bint 'Amr b. Hunafu i ona je kod njega ostala sve do njegove smrti. On joj je nudio i brak, što je podrazumijevalo i pokrivanje, no nije pristala. "Božiji Poslaniče", rekla mu je, "pusti me da samo ostanem u tvome vlasništvu - to je lakše i meni i tebi!", i on ju je pustio.

Kad ju je zarobio, nije htjela primiti islam i ustrajavala je na svom jevrejstvu. Poslanik ju je stoga izolirao i u sebi joj puno zamjerio zbog toga. Međutim, jedanput dok je bio sa svojim ashabima, iza sebe je čuo klepet naluna. "Ovo je sigurno Sa'leba b. Sa'ja!", rekao je Poslanik, "Ide da me obraduje Rejhaninim islamom!" I doista je bio Sa'leba. "Božiji Poslaniče", rekao je došavši kod njih, "Rejhana je primila islam!" Poslanik se tome silno obradovao.

Kazivanje o Bici na Hendeku i o Benu Kurejzi Uzvišeni Allah je objavio u suri El-Ahzab, gdje je spomenuo svu patnju ali i blagodat koju im je dao, kao i potporu im kada je patnju otklonuo od njih, naročito nakon prigovora licemjera: *O vjernici! Sjetite se prema vama blagodati Allahove kad su vam došle vojske, pa smo mi vjetar na njih poslali i vojske koje vi niste vidjeli! Allah vidi sve što činite vi.* Pod pojmom vojske ovdje se podrazumijevaju Kurejšije, Gatafan i Benu Kurejza, dok vojske koje je Allah na njih poslao s vjetrom jesu ustvari meleki.

Uzvišeni Allah dalje kaže: *Kad su vam došle iznad vas i ispod vas, kad su vam oči razrogačene bile, a srca u grla došla, tad ste o Allahu mislili misli svakojake!*

Oni koji su im došli s gornje strane bili su Benu Kurejza, a s donje: Kurejšije i Gatafan.

Allah dalje kaže: *Tamo su vjernici na kušnju bili stavljeni i potresom strašnim potreseni! A kad su licemjeri i oni u čijim srcima je bolest govorili: "Allah i Njegov poslanik samo su nam obmanu obećali!*, što se odnosi na riječi Mu'attiba b. Kušejra [1], koje citira Uzvišeni, *kad je jedna skupina njihova kazala: "O stanovnici Jesriba! Nema vama opstanka, pa se vratite!" A jedna njihova grupa od Vjerovjesnika je dopuštenje tražila i govorila: "Kuće su naše nezaštićene! - a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli samo da umaknu!*, što se odnosi na riječi Evsa b. Kajazzija i ostalih koji su razmišljali po-

1. Vidi prethodno poglavlje.

put njega. *Da su im sa raznih strana ušli*, tj. u Medinu, *i da su od njih mnogoboštvo tražili, pristali bi, vrlo bi se malo oko mnogoboštva dvojili, a još prije Allahu su se bili obavezali da leđa neće okrenuti! A za obavezu datu Allahu će se pitati.* Ovdje se misli na Benu Harisu koji u Bici na Uhudu samo što se nisu bili pokolebali, zajedno s Benu Selemom. Potom su se Allahu obavezali da više nikada nešto slično neće pomisliti i ovdje im se spominje ta obaveza koju su sami preuzeli. Uzvišeni zatim kaže: *Ti reci: "Bježanje vam neće koristiti ako bježite od smrti ili pogibelji, i tad ćete samo malo uživati!" Ti reci: "Ko će vas zaštititi od Allaha ako vam zlo On bude želio, ili ako vam On Milost bude želio?" Neće oni sebi naći, osim Allaha, ni zaštitnika, ni pomagača! Allah zbilja zna one među vama koji su druge zadržavali*, tj. licemjere, *i svojim prijateljima govorili: "Hodite nama!"I boju nisu prišli, osim malo njih*, tj. jedino da bi prikrili svoje namjere, *za vama se polahkomivši!*, iz pakosti koju su tajili u sebi. *Kad nastupi strah, vidio si ih kako gledaju u tebe, a oči im kolutaju kao u onoga pred smrt onesviješćenoga!*, od silnog straha i uspaničenosti. *A kad strah minu, oni vas jezicima oštrim psuju*, tj. govore ono što vi prezirete, jer oni ne priželjkuju onaj svijet, niti ih stimulira tamošnja nagrada. Oni se užasno boje smrti, kao neko ko se ničemu ne nada poslije nje. *Oni misle da Saveznici još nisu otišli*, tj. Kurejšije i Gatafan, *a da Saveznici opet dođu, željeli bi zbilja, da su u pustinji tad međ' beduinima, raspitujući se za vijesti o vama! A i da su među vama ostali, samo bi se malo borili.*

Potom se obratio vjernicima: *Vi u Allahovu Poslaniku lijep uzor imate za onoga ko se u Allaha uzda, i Onom Svijetu nada*, kako se sami oni ne bi okrenuli od njega ili od mjesta u kojem se on nalazi.

Zatim je spomenuo vjernike i njihovu iskrenost i čvrsto vjerovanje da im je nevolja samo iskušenje i da ja Allahovo obećanje istinito. Uzvišeni tako kaže: *A kad su vjernici vidjeli Saveznike, rekli su: "Ovo je ono što nam je Allah obećao i Poslanik Njegov, a istinu veli Allah i Poslanik Njegov!" A to im je samo vjerovanje i predanost uvećalo!*, tj. da istraju u tom iskušenju i da se predaju i sasvim pouzdaju u Boga u pogledu obećanja koje im je dao Allah i Njegov Poslanik. Zatim se nastavlja: "*Međ' vjernicima ima ljudi koji ispunjavaju zavjet dat Allahu! Pa ih ima koji su poginuli*, tj. koji su okončali svoje djelo i vratili se svome Gospodaru, poput onih koji su poginuli na Bedru i Uhudu, *a i onih koji to očekuju*, tj. da stigne pomoć koju im je Allah obećao, i pogibija na Njegovu putu, kako su se ashabi i dotad ponašali, *i nimalo se promijenili nisu*, nisu dakle posumnjali niti se ikada pokolebali u svojoj vjeri, kao što je nisu ničim ni zamjenjivali, *da bi Allah nagradio iskrene za iskrenost njihovu, i da, ako htjedne, licemjere kazni ili im oprosti! Zbilja, Allah prašta i samilostan je. A Allah je one koji ne vjeruju s njiho-*

vom srdžbom odbio, tj. Kurejšije i Gatafan, *nisu dobra postigli, a Allah je vjernike poštedio borbe! Allah je moćan i silan! I izveo je Sljedbenike Knjige koji su ih pomagali* tj. Benu Kurejza, *iz tvrđava njihovih, i strahom im srca ispunio, pa ste jedne poubijali, a druge ste zarobili!*, pobili ste, dakle, muškarce a djecu i žene zarobili. *I u nasljedstvo vam je dao zemlju njihovu, i kuće njihove, i imetke njihove, a i zemlju kojom prije ni hodili niste*, dakle Hajber. *Allah je doista svemoćan!* (El-Ahzab, 9.-27.).

Kad se tako konačno okončao slučaj Benu Kurejze, kod Sa'ada b. Mu'aza se provalila rana koju je bio zadobio, i od toga je ubrzo umro, kao šehid.

Od El-Hasana el-Basrija se prenosi sljedeće:

- Sa'ad je bio krupan čovjek, no kad su ga ljudi ponijeli bio im je lahak. Neki licemjeri su tad rekli: "Bogme i nije bio nešto krupan! Nikad lakšu dženazu nismo nosili!" Kad je za to čuo Božiji Poslanik, rekao je: "Njega su nosili drugi, mimo vas! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, meleki su se obradovali Sa'adovoj duši i božanski Prijesto ('Arš) mu se zatresao!"

Na strani mušrika su ubijena trojica ljudi: Munebbih b. 'Usman b. 'Ubejd, kojeg je pogodila strijela i od te rane je umro u Mekki; zatim je, iz plemena Benu Mahzum b. Jakaza, ubijen Nofel b. 'Abdullah b. el-Mugira, čije tijelo su tražili od Poslanika da im ga proda. Naime, on je bio zašao u hendek i tu se zaglibio, te je tako ubijen. Muslimani su mu pokupili tijelo, a Božiji Poslanik je rekao: "Nije nam potrebno niti njegovo tijelo, niti nadoknada za njega!" Tako ga je ostavio i pustio ih da ga preuzmu.

Iz Benu 'Amira b. Luejja ubijen je 'Amr b. 'Abdu Vudd, a ubio ga je 'Ali b. Ebi Talib.

U sukobu s Benu Kurejzom od muslimana su poginuli sljedeći: Hallad b. Suvejd, na koga je bačen mlin koji ga je snažno udario po potiljku. Tvrde da je Božiji Poslanik za njega rekao: "On će, doista, imati nagradu dvojice šehida!"

Još je umro i Ebu Sinan b. Mihsan b. Hursan, u vrijeme dok je Božiji Poslanik držao Benu Kurejzu u blokadi. Tako je i ukopan u groblju Benu Kurejze.

Na koncu, kad su se napadači vratili s hendeka, Božiji Poslanik je, kako sam saznao, rekao: "Poslije ove godine, Kurejšije vas više neće napadati, već ćete vi napadati njih!"

I, doista - Kurejšije ih nakon toga više nisu napadale, ali je zato on napadao njih sve dok Allah nije učinio da osvoji Mekku!

Pohod na Benu Lihjan

Nakon prethodno spomenutih zbivanja, Božiji Poslanik je u Medini proveo mjesece: zu-l-hidže, muharrem, safer, rebi'u-l-evvel i rebi'u-l-ahir, da bi u mjesecu džumade-l-ula, dakle početkom šestog mjeseca od osvojenja Benu Kurejze, krenuo u pohod na Benu Lihjan, u potrazi za učesnicima El-Redži'a: Hubejbom b. 'Adijjem i njegovim ljudima. Nastupio je tako kao da za cilj ima Siriju, pokušavajući ih se domoći na prepad.

Tako je iz Medine izišao [1] preko brda Gurab koje se nalazi na putu za Siriju, zatim je prošao kroz Mahid, pa kroz El-Betra'u, a onda skrenuo lijevo i izišao na Bin [2] i kamenjare El-Jemame. Odatle ga je put pravo vodio do El-Mihadždže, u pravcu Mekke, gdje je ubrzao hod i začas sišao u Guran u kojem su bila staništa Benu Lihjana.

Guran je inače dolina smještena između Emedža i 'Usfana, pored mjestašca po imenu Saja.

Međutim, zatekao ih je spremne: bili su se ispeli i utvrdili na planinskim vrhovima i kada je Poslanik vidio da mu nije pošlo za rukom iznenaditi ih, rekao je: "Da smo se spustili u 'Usfan, Mekkelije bi mislili da smo došli u Mekku!"

Zatim se, sa dvije stotine svojih jahača, doista i spustio u 'Usfan, odakle je poslao dvojicu do Kura'a el-Gumejma i kada su se vratili, svi su se u koloni zaputili prema Medini.

Džabir b. 'Abdullah je govorio:

- Čuo sam Božijeg Poslanika kako, polazeći za Medinu, kaže: "Povratiće se oni i pokajati, ako Bog da, i zahvaljivati našem Gospodaru! Utječem se Allahu od putnog zamora i od tuge na mjestu povratka; i utječem Mu se od ružne slike u pogledu porodice i imetka!"

Pohod na Zu Kared

U Medini je Božiji Poslanik proveo samo nekoliko noći kad je na njegove deve u El-Gabi, na konjima Gatafana, napao 'Ujejne b. Hisn b. Huzejfe b. Bedr el-Fizari. Uz deve je bio jedan čovjek iz Benu Gifara [3] i njegova žena: njega su ubili, a nju sa sobom ponijeli na devi.

1. Za upravitelja Medine je odredio Ibn Ummi Mektuma.

2. Dolina, nedaleko od Medine.

3. Bio je to sin Ebu Zerrov.

Prvi koji ih je primijetio bio je Seleme b. 'Amr b. el-Ekve' el-Sulemi, koji je bio na putu za El-Gabu, opasan lukom i strijelom. S njim je bio i momak Talhe b. 'Ubejdullaha, koji je sa sobom vodio svog konja. Ispevši se na vrh prijegiba El-Veda'a, ugledao je neke njihove konjanike, zatim se okrenuo prema planini Sel' i viknuo: "Neprijatelj!" Onda je silovito krenuo za njima, bijesan kao zvijer, i kad im se primakao, suprotstavio im se strijelama. Kad god je koju strijelu odapeo, rekao je: "Evo ti je, od Ibn el-Ekve'a! Danas je dan propasti ološa!", no kad su se konji okrenuli prema njemu, on se dao u bijeg, da bi im se ubrzo opet isprriječio i čim bi mu se pružila prilika, na njih odapeo strijelu. I opet je svaki put govorio: "Evo ti je, od Ibn el-Ekve'a! Danas je dan propasti ološa!"

Jedan od njih je na to rekao: "Boga mi je on ološ (evke'a)." [1]

Viku Ibn el-Ekve'a je čuo i sam Božiji Poslanik, te je i on počeo vikati po Medini: "Pomoć! Pomoć!", na šta su prema njemu sa svih strana jurnuli konjanici.

Prvi koji je dojurio do njega bio je El-Mikdad b. 'Amr, zatim 'Ubad b. Bišr b. Vakš, Za'ad b. Zejd, Usejd b. Zuhejr, 'Ukkaše b. Mihsan, Muhriz b. Nadla, Ebu Katade el-Haris b. Rib'ijj i Ebu 'Ajjaš 'Ubejd b. Zejd.

Kada su se već svi bili okupili oko njega, Poslanik im je za vođu odredio Sa'ada b. Zejda. "Idi", rekao mu je, "u potjeru za njima, a ja ću ti se pridružiti s ostalima."

Prilikom sudara konjanika, Ebu Katade el-Haris b. Rib'ijj je ubio Hubejba b. 'Ujejnu ibn Husna i prekrio ga svojom burdom, a zatim se priključio ostalima.

Kada je Poslanik naišao s muslimanima, iznenada su ugledali Hubejba prekrivena burdom Ebu Katade! Ljudi su ustuknuli. "Ebu Katade je ubijen!", rekli su. "Ne, nije to Ebu Katade!", odgovorio je Poslanik, "to je čovjek kojeg je on ubio, pa je na njega stavio svoju burdu da biste znali da je to on učinio!"

'Ukkaše b. Mihsan je sustigao Evbara i njegova sina 'Amra b. Evbara, koji su jahali na jednoj devi. Gađao ih je kopljem i obojicu ih ubio.

U toj akciji uspjeli su spasiti nešto deva. U međuvremenu, Božiji Poslanik se zaustavio na brdu, prema Zu Kardeu, gdje su mu se priključili i ostali ljudi. Tu je ostao jedan dan i jednu noć.

"Kad bi me pustio s jedno stotinjak ljudi", rekao mu je Seleme b. el-Ekve', "mogao bih spasiti i preostale deve!"

"Gatafan sada od njih muze mlijeko!", odgovorio je Poslanik.

---

1. Mala igra riječima. Naime, riječ evke'a znači: praviti neprilike, a istovremeno je, uz nešto izmijenjen redoslijed slova, aluzija na njega - Ekve'a (prim. prev.).

Zatim je na svakih stotinu ljudi zaklao po jednu životinju, a potom se vratio u Medinu.

Nedugo poslije toga, na jednoj od Poslanikovih deva stigla je ona žena iz plemena El-Gifari i odmah došla Božijem Poslaniku, te mu ispričala sve šta se desilo. Na kraju je rekla: "Božiji Poslaniče, ja sam se zavjetovala Allahu da ću zaklati ovu devu, ako me On spasi na njoj!"

"Ružnim joj uzvraćaš!", odgovorio je Poslanik, smiješeći se. "Ona te nosila i Allah te na njoj spasio, a ti bi da je zakolješ! Uz to, nema zavjeta u nepokornosti Bogu, niti u nečemu što nije tvoje vlasništvo! Ovo je zapravo jedna od mojih deva, pa se ti mirne duše možeš vratiti svojoj kući!"

Pohod na Benu el-Mustalik

Nakon toga je Božiji Poslanik proveo u Medini dio mjeseca džumade-l-ahire i cijeli redžeb, a onda je, u mjesecu ša'banu, šeste godine po Hidžri, krenuo u pohod na Benu el-Mustalik, ogranak plemena Huza'a.

Naime, do Božijijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, je stigla vijest da Benu el-Mustalik vrši pripreme za napad na njega, pod vođstvom El-Harisa b. Ebu Dirara, oca Džuvejrije bint el-Haris, jedne od njegovih žena. Čim je čuo za to, Božiji Poslanik je odmah krenuo prema njima i susreo ih kod vode po imenu El-Murejsi' [1], koja se nalazila tamo prema Kididu, u pravcu morske obale. Tu se sjatilo čitavo mnoštvo i odmah je došlo do sukoba. Allah je porazio Benu el-Mustalika i ubio mnoge od njih. Poslanik je zarobio njihovu djecu, žene i materijalna dobra, što mu je Allah dao kao ratni plijen.

Na strani muslimana stradao je jedan čovjek iz Benu Ka'ba b. 'Avfa, po imenu Hišam b. Subaba. Pogodio ga je neki ensarija iz čete 'Ubadeta b. el-Samita, misleći da je iz neprijateljske vojske, te ga je tako greškom ubio.

Dok je Božiji Poslanik bio tu pored pomenute vode, sa svih strana su mu pristizali ljudi. S 'Umerom b. el-Hattabom je išao i njegov najamnik iz Benu Gifara: Džehdžah b. Mes'ud, koji mu je vodio konja, i kad su bili kod vode on se oko nje pogurao sa Sinanom b. Veberom el-Džihnijem, i došlo je do tuče. El-Džihni je viknuo: "O ensarije!", a Džehdžan: "O muhadžiri!", na šta se 'Abdullah b. Ubejj ibn Selul jako rasrdio. S njim je bila i grupa iz njegova naroda, u kojoj je bio i Zejd b. Erkam, tada vrlo mlad momak. "Zar su već to postigli?!", rekao je Ibn Selul. "Nadmašili su nas i postali većina u našim krajevima! Ja, Boga mi, nas i kurejšijske galabije [2] ne smatram nikako

1. Zbog toga neki ovu bitku nazivaju i bitkom na El-Murejsi'u

2. Dželabibu Kurejš - kurejšijske galabije. Idolopoklonici su tako nazivali muhadžire koji su primili islam.

drukčije nego kao što je rečeno: "Hrani kuče, pa će te ujesti!" No, ako se vratimo u Medinu, jači će iz nje svakako istjerati slabijega!" Onda se okrenuo prisutnima iz svog naroda i dodao: "Sami ste tome krivi: vašu zemlju ste im učinili dopuštenom i s njima podijelili svoja materijalna bogatstva, a da ste im uskratili to što je bilo u vašim rukama, oni bi otišli na neko drugo mjesto!"

To je čuo i Zejd b. Erkam, i odmah otišao do Božijeg Poslanika, koji je upravo bio okončao boj s neprijateljem. Kad mu je to pričao, pored Poslanika je bio i 'Umer b. el-Hattab.

"Naredi 'Ubbadu b. Bišru da ga pogubi!", rekao je on.

"Kako, 'Umere", odgovorio je Poslanik, "kada će ljudi poslije pričati da Muhammed ubija svoje ljude?! No, javi da se putuje!"

Bilo je to u vrijeme u kojem Poslanik nije običavao putovati; i ljudi su krenuli.

Čuvši da je Zejd b. Erkam izvijestio Poslanika o onom što je rekao, 'Abdullah b. Ubejj b. Selul se odmah zaputio do njega i pred Poslanikom se zakleo Bogom: "Nisam rekao ono što Zejd tvrdi, niti sam išta govorio o tome!"

On je, inače, u svom narodu bio iznimno cijenjen čovjek. Kad je ovako rekao Božijem Poslaniku, tu prisutne ensarije su rekle: "Božiji Poslaniče, možda mladić nije najbolje čuo i upamtio što je čovjek rekao!" Tako su naginjali Ibn Ubejju b. Selulu i stavljali se na njegovu stranu.

Tek što je Poslanik uzjahao i krenuo na put, naišao je Usejd b. Hudajr i pozdravio ga poslaničkim pozdravom i selamom, a zatim ga upitao: "Božiji Poslaniče, Boga mi si krenuo u nevakat, što ti se ranije nije dešavalo?!"

"Zar nisi čuo šta je rekao vaš čovjek?!", upitao je Poslanik.

"Koji čovjek, Božiji Poslaniče?"

"'Abdullah b. Ubejj."

"Šta je rekao?"

"Tvrdi da će, ako se vrati u Medinu, jači iz nje istjerati slabijega."

"Pa ti ćeš, Božiji Poslaniče, Allaha mi, istjerati njega, ako hoćeš!", rekao je Usejd. "Allaha mi je on slab, a ti si jak!"

Zatim je dodao:

"Polahko s njim, Božiji Poslaniče, jer Allah je tebe nama poslao, a njegov narod njemu niže biserje da ga kruniše! Stoga on drži da si mu ti uzurpirao vlast!"

Poslanik je s ljudima nastavio dalje, hodio cijelu noć i jutro narednog dana, sve dok sunce nije postalo prejako, kad je naredio da se zaustave. Ubrzo su svi polijegali po zemlji i iznureni utonuli u san.

Poslanik je postupio na ovaj način s ciljem da što više ljude zaokupi izjavom 'Abdullaha b. Ubejja, koju je izrekao prethodnog dana.

Potom je nastavio put, krećući se u pravcu Hidžaza, u kojem se zaustavio pored vode po imenu Bak'a, poviše El-Neki'a. Čim je tu stigao, zapuhao je jak vjetar od kojeg su se ljudi uznemirili i uplašili.

"Nemojte ga se bojati!", rekao im je Božiji Poslanik. "Puše zbog smrti nekog nevjerničkog velikana!"

I doista, kad su stigli u Medinu saznali su da je tog dana umro Rufa'a b. Zejd b. el-Tabut, pripadnik plemena Benu Kajnuka'a i jedan od jevrejskih velikana, koji je bio veliki zaštitnik licemjera.

Nedugo zatim, objavljena je sura u kojoj je Allah, preko Ibn Ubejja, spomenuo i ostale licemjere koji su bili poput njega. Božiji Poslanik je tad uhvatio za uho Zejda b. Erkama i rekao: "Ovaj je svojim uhom ispunio dug prema Allahu!"

Kad je 'Abdullah b. 'Abdullah b. Ubejj čuo šta se veže za njegova oca, rekao je: "Božiji Poslaniče, čuo sam da kaniš ubiti 'Abdullaha b. Ubejja zbog onoga što si doznao o njemu. Ako to već moraš učiniti, onda te molim da to narediš meni i ja ću ti donijeti njegovu glavu! Tako mi Allaha, Hazredžije dobro znaju da niko od njih nije pazio svoga oca bolje od mene i ja se bojim da, ako nekome drugom narediš da ga ubije, neću moći podnijeti da gledam kako se ubica 'Abdullaha b. Ubejja kreće među ljudima! Bojim se da bih ga ubio i tako ubio vjernika za nevjernika, te otišao u Džehennem!"

"Naprotiv!", rekao mu je Božiji Poslanik. "Mi ćemo lijepo postupati sa njim i držati dobrim njegovo prijateljstvo sve dok on bude sa nama!"

Nakon toga, kad bi 'Abdullah b. Ubejj bilo što novo učinio, sam bi ga njegov narod kritikovao, zamjerao mu i osuđivao ga. Zapazivši to, Božiji Poslanik se obratio 'Umeru b. el-Hattabu.

"Šta sad misliš, 'Umere?", upitao ga je. "Da sam ga ubio onda kad si mi govorio, tad bi se svi prvaci digli da ga brane, a da ja sad tim istim prvacima naredim da ga ubiju, oni bi ga i ubili!"

"Znano mi je", odgovorio je 'Umer, "da je rješenje Božijeg Poslanika na mnogo višem nivou od mog rješenja!"

Zatim je iz Mekke stigao Mikjas b. Subaba, naizgled kao musliman. "Božiji Poslaniče!", rekao je. "Došao sam ti kao musliman i tražim krvarinu za svoga brata koji je ubijen greškom!"

Poslanik je odmah naredio da mu se izmiri krvarina za brata mu Hišama b. Subabu. On je, međutim, kratko ostao kod Božijeg Poslanika i ubrzo napao ubicu svoga brata i ubio ga, a potom se, kao otpadnik od islama, vratio u Mekku.

I na strani Benu el-Mustalika je stradalo nekoliko ljudi. Tako je, primjerice, 'Ali b. Ebi Talib ubio dvojicu njihovih: nekog Malika i njegova sina, dok je 'Abdurrahman b. 'Avf ubio jednog od njihovih konjanika po imenu Ahmer ili Uhajmir.

Božiji Poslanik je u zarobljeništvo uzeo mnoge pripadnike Benu el-Mustalika i njihova podjela se pročula među muslimanima. Među zarobljenima je bila i Džuvejrija bint el-Haris b. Ebi Dirar, kasnije žena Božijeg Poslanika.

'Aiša kaže:

- Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, vršio raspodjelu zarobljenih pripadnika Benu el-Mustalika, Džuvejrija bint el-Haris je pripala Sabitu b. Kajsu b. el-Šemmasu, ili njegovu amidžiću, i s njim sačinila ugovor o visini svoga otkupa. Inače je bila slatka i vrlo ljupka žena i, kao takva, nijednoga muškarca nije ostavljala ravnodušnim. Tako je došla kod Božijeg Poslanika tražeći pomoć od njega za ugovor koji je sačinila. Allaha mi, čim sam je ugledala pred vratima svoje sobe, prezrela sam je: znala sam da će je takvu kakvu sam je ja vidjela, vidjeti i Božiji Poslanik! Ušla je kod njega i rekla: "Božiji Poslaniče, ja sam Džuvejrija bint el-Haris b. Ebi Dirar, kćerka prvaka svoga naroda, i eto me je zadesio ovaj belaj, kao što znaš. Pri raspodjeli sam pripala Sabitu b. Kajsu b. el-Šemmasu, ili njegovu amidžiću i obavezala mu se na svoju otkupninu, pa sam ti došla da mi pomogneš u tome!"

"Ima nešto bolje od toga!", rekao je Poslanik.

"A šta to, Božiji Poslaniče?!"

"Da ja izmirim tu tvoju obavezu, i da te oženim!"

"Pristajem, Božiji Poslaniče!", rekla je ona, i Poslanik je dodao: "Nek' bude tako!"

Vijest o tome da je Poslanik oženio Džuvejriju bint el-Haris ibn Ebi Dirar brzo se proširila, i ljudi su rekli: "Ovo je sad tazbina Božijeg Poslanika!", i pustili one koji su bili u njihovim rukama.

'Aiša dalje kaže:

"Zahvaljujući ovoj njegovoj ženidbi, oslobođeno je stotinu pripadnika Benu el-Mustalika, i ne znam da je ijedna žena bila od veće koristi svome narodu!"

Od Jezida b. Rumana se prenosi sljedeće:

- Nakon što su primili islam, Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, im je poslao El-Velida b. 'Ukbeta b. Ebi Mu'ajta i oni su, čuvši za njegov dolazak, jašući izašli pred njega. No kada je on čuo za njih, pobojao ih se i vratio se Božijem Poslaniku, te mu rekao da su ga namjeravali ubiti i da

su ga spriječili da od njih uzme zekat! Muslimani su zatim sve češće spominjali vojni pohod na njih, tako da je Poslanik na koncu i odlučio da to preduzme. I dok su oni bili na tome, Poslaniku je došla jedna njihova delegacija.

"Božiji Poslaniče", rekli su, "mi smo bili čuli da dolazi tvoj izaslanik, pa smo iz počasti izašli pred njega, ali i da mu predamo kod nas ukupljeni zekat. On se, međutim, okrenuo i odjurio nazad i sad, kako smo čuli, tvrdi da smo mi izašli pred njega da ga ubijemo, a mi to, Allaha nam, nismo namjeravali!"

Allah je o ovom slučaju objavio sljedeće:

O vjernici, akoli vam kakav razvratnik vijest koju donese, vi je provjerite da ljude kakve iz neznanja napali ne biste, pa da se potom kajete za ono što uradiste! I među vama je Allahov Poslanik, znajte! Kada bi vam se on u mnogo čemu pokoravao, vi biste nastradali! Ali, Allah je vama vjerovanje omilio, i lijepim ga u srcima vašim učinio, a nevjerstvo vam, i razvrat, i neposluh omrznuo. (El-Hudžurat, 6.-7.).

Vraćajući se s ovog putovanja, na kojem je s njim bila i 'Aiša, nadomak Medine licemjeri su o njoj počeli pričati potvoru koju su smislili.

Slučaj potvore prilikom pohoda na Benu el-Mustalik šeste godine po Hidžri

Od 'Aiše se prenosi sljedeće:

"Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, namjeravao negdje krenuti na put, kockom je odlučivao među svojim ženama koju će od njih povesti sa sobom, što je učinio i prilikom pohoda na Benu el-Mustalik i kocka je pokazala mene, te me je Poslanik poveo sa sobom.

Žene bi tada jele samo lahku hranu kako, usljed putovanja, ne bi natekle i obnemogle. Ja sam, kad se moja deva osedlala, sjela u svoju nosiljku, a onda su došli ljudi koji su mi sedlali devu i ponijeli me, potom odozdo uhvatili nosiljku, podigli je, stavili na devu i uvezali je konopcima, a zatim devu uzeli za glavu i poveli je.

Kad je Božiji Poslanik završio to svoje putovanje, oformio je karavanu i krenuo nazad. Nedaleko od Medine se zaustavio i na tom mjestu proveo dio noći, a onda javio da se putovanje nastavlja, i ljudi su krenuli...

Ja sam izašla zbog neke svoje potrebe, a oko vrata sam imala ogrlicu sa biserima iz Zafara [1], i kad sam završila s tom potrebom, ogrlica mi se

1. Zafar - grad u Jemenu, nedaleko od Sane.

otkačila a da ja to nisam primijetila. Tek kad sam se vratila do deve, vidjela sam da je nema, no ljudi su već polazili. Ja sam opet otišla do onog mjesta i tamo našla svoju ogrlicu, ali su u međuvremenu došli oni koji su se brinuli o mojoj devi, osedlali je i na nju stavili moju nosiljku, misleći da sam i ja u njoj, kao što sam to običavala biti. Dobro su je uvezali, nimalo ne sumnjajući da sam ja u njoj, a onda poveli devu i otišli. Kad sam se ja vratila tamo, tu više nije bilo nikoga - niti je ko zvao, niti se ko odazivao! Svi su bili otišli ...

Ja sam se umotala u svoju haljinu i legla. Znala sam da će se, kad primijete da me nema, vratiti po mene. Tako sam ležala, kad - naiđe Safvan b. el-Mu'attal el-Silmi, koji je isto tako zaostao zbog neke svoje potrebe, i uopće nije konačio s ostalima. Ugledao je moju siluetu i prišao mi. Inače, bio me je vidio još ranije, prije nego nam je propisan hidžab. Ugledavši me, rekao je: "Allahovi smo i Njemu se vraćamo! Supruga Božijeg Poslanika!" Ja sam i dalje bila umotana u svoju odjeću. "Šta je tebe omelo, Allah ti se smilovao?!", pitao je, a ja mu nisam odgovarala. Onda je primakao devu i rekao mi da uzjašem, a on se odmakao u stranu. Kada sam uzjahala, uzeo je devu i poveo je, žurno tražeći ljude. Međutim, nikoga nismo sustigli, niti su oni primijetili da me nema, sve dok nije svanulo. Ljudi su se tad zaustavili i tek što su se opustili, ovaj se pojavio sa mnom i ljudi koji su učestvovali u potvori su rekli to što su rekli. Masa se uznemirila zbog toga, a ja, Allaha mi, ništa od toga nisam znala!

Kad smo stigli u Medinu, ja sam se jako razboljela, ali i dalje ništa nisam znala. Priča je, međutim, stigla i do Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, kao i do mojih roditelja, ali meni niko ništa nije govorio. Jedino sam primijetila da mi je Božiji Poslanik uskratio dio svoje pažnje, jer je inače, kad bih se ja na nešto požalila, bio vrlo pažljiv i milostiv prema meni. Tad, međutim, nije bio takav, što je meni teško padalo. Kod mene je tih dana boravila moja majka [1], koja me njegovala, i Poslanik bi, kada bi ušao kod mene, samo prozborio: "Kako ste?!", i ni riječi više! To me je silno rastuživalo i ja sam ga, vidjevši tu njegovu otuđenost, upitala: "Božiji Posla- niče, kada bi mi dopustio da pređem kod svoje majke, da me tamo njeguje?!" On mi je samo odgovorio: "Budi bez brige!"

'Aiša dalje kaže:

"I ja sam prešla kod svoje majke, još uvijek ništa ne znajući, i nakon dvadeset i nekoliko noći sam ozdravila.

Mi nismo, poput stranaca, zahode imali u kućama. To smo mi prezirali i takvo što nam je bilo odvratno. Išli smo u prazan i nenaseljen prostor Medine, i tako su žene izlazile svake noći porad svojih potreba. Jedne noći sam

1. Zvala se: Zejneb bint 'Abdi Dihman, prema tvrdnji Ibn Hišama.

i ja izašla, a sa mnom je bila i Ummu Mistah bint Ebi Ruhem ibn el-Muttalib b. 'Abdi Menaf. Išla je tako sa mnom i saplela se o svoju odjeću. "Prokleti Mistah!", rekla je pritom. "Tako ti Allaha", rekla sam ja, "zar nije ružno da tako kažeš za čovjeka muhadžira koji je učestvovao u Bici na Bedru!"

"A zar ti ništa ne znaš, kćeri Ebu Bekrova?!", upitala je ona.

"A šta bih to trebala znati?!", kazala sam i ona mi je ispričala sve što je rečeno u onoj potvori.

"Zar je to moguće?!", rekla sam.

"Da, moguće je!", odgovorila je ona.

I - ja nisam mogla obaviti svoju potrebu, već sam se vratila nazad. Tako sam plakala da sam mislila da će mi se jetra prekinuti! "Neka ti Allah oprosti", rekla sam svojoj majci, "ljudi su pričali to što su pričali, a ti meni ne reče o tome ni riječi!"

"Kćeri", rekla mi je majka, "ne uzimaj to toliko k srcu, jer ćeš, Allaha mi, rijetko naći lijepu ženu koju njen muž voli i koja ima inoče, a da ljudi o njoj ne pričaju i ne zanovijetaju!"

'Aiša dalje kaže:

"Božiji Poslanik je tako jedanput ustao i ljudima održao govor, za koji ja nisam znala, i tom prilikom, nakon zahvale i pohvale Allahu, rekao: "Ljudi! Šta misle oni koji me vrijeđaju kroz moju porodicu, koji o njima govore neistine, dok ja o njima, Allaha mi, znam samo dobro?! Govore to i o čovjeku o kojem ja također znam samo dobro, a u moju kuću ulazi samo onaj ko je sa mnom!"

Najviše toga je, među ljudima iz plemena Hazredž, pri sebi imao 'Abdullah b. Ubejj b. Selul, uz sve ono što je rekao Mistah i Hamna bintu Džahš, čija je sestra Zejneb bint Džahš jedina mi među ženama Božijeg Poslanika bila ravna. Zejnebu je, međutim, Allah zaštitio njenom vjerom i ona je govorila samo dobro, za razliku od Hamne bint Džahš koja je sudjelovala u širenju potvore i mene isticala kao suprotnost njenoj sestri, što je mene jako boljelo.

Nakon ovakvog Poslanikovog istupa, Usejd b. Hudajr je rekao: "Božiji Poslaniče, ako su ti ljudi iz plemena Evs, mi ćemo te zaštititi od njih, a ako su naša braća iz plemena Hazredž, naredi što hoćeš - Allaha mi su zaslužili da budu pobijeni!"

Utom je ustao Sa'ad b. 'Ubade, koji se dotad činio dobrim i pobožnim čovjekom, i nato rekao: "Lažeš, Allaha mi - nećemo ih pobiti! Rekao si to, tako mi Boga, samo zato jer znaš da su ti ljudi iz Hazredža, a da su iz tvoga naroda, sigurno ne bi tako govorio!"

"Lažeš ti, Allaha mi!", odgovorio je Usejd. "Sigurno si i ti pravi munafik, dok tako braniš munafike!"

"Ljudi su skočili na noge", kaže 'Aiša, "i između ova dva plemena se umalo nije dogodilo zlo. Božiji Poslanik je zatim sišao [1] i došao kod mene, a onda pozvao 'Alija b. Ebi Taliba i Usamea b. Zejda, kako bi se konsultirao sa njima.

Što se Usamea tiče, on je o meni rekao mnogu pohvalu i zahvalnost, i na kraju zaključio: "Božiji Poslaniče, mi o tvojoj porodici znamo samo dobro. Ovo je očita laž i neistina!", dok je 'Ali rekao: "Božiji Poslaniče, žena uistinu ima mnogo - možeš je i zamijeniti! Upitaj njenu služavku - ona će ti najpravije reći!"

Onda je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, pozvao Burejru[2] da je pita, a 'Ali je odmah skočio prema njoj i jako je udario. "Ima sve pravo da kažeš Božijem Poslaniku!", rekao joj je pritom. "Znam samo dobro!", odgovorila je ona. "Jedino što sam joj mogla prigovoriti bilo je to što bih ja znala zamijesiti tijesto i zatražiti od nje da ga pripazi, a ona bi znala zaspati, pa bi ga pojela ovca!"

Nakon toga je Božiji Poslanik ušao u moju sobu, u kojoj su već bili moji roditelji, te jedna žena ensarijka. Ja sam plakala, a i ona je plakala sa mnom. Poslanik je sjeo, Allahu izrazio slavu i hvalu, a onda rekao: "'Aiša, ti si svakako čula šta su sve ljudi pričali, pa boj se Boga! Ako si učinila nešto od toga, pokaj se Allahu, jer Allah prima pokajanje od Svojih robova!"

Allaha mi, kada mi je to rekao, u meni se krv zaustavila i ništa nisam osjećala! Čekala sam da mu u moje ime odgovore moji roditelji, ali oni su šutjeli. Tad sam se osjećala tako bijedno i bezvrijedno da nisam ni pomišljala da bi Allah o meni mogao objaviti nešto što bi se učilo po džamijama i s čime bi se namaz obavljao! No, priželjkivala sam da Božiji Poslanik vidi u snu nešto čime bi Allah pokazao da je sve ono o meni bila laž, budući da On zna da sam ja čista od toga, ili pak da mu pošalje kakvu vijest. A da što objavi o meni - ta Allaha mi sam sebi bila isuviše bijedna da bih mogla očekivati takvo što! [3]

Budući da moji roditelji ništa nisu odgovarali, upitala sam ih: "Zar nećete odgovoriti Božijem Poslaniku?!" "Boga mi, ne znamo šta da mu odgovorimo!", rekli su oni. Ne znam, Allaha mi, nijednu porodicu da ju je zadesilo nešto slično ovome što je tih dana zadesilo porodicu Ebu Bekra!

---

1. Tj. sa minbera.
2. Burejra - ime 'Aišine služavke.
3. Tj. da se to objavom osudi (prim. prev.).

Pošto moji roditelji nisu htjeli ništa govoriti, opet su mi potekle suze i ponovo sam se isplakala. Onda sam rekla: "Za to što spominješ, ja se nikada neću pokajati Allahu! Ja odveć dobro znam da ću, ako potvrdim to što govore ljudi, a Allah najbolje zna da sam čista od toga, reći nešto što nije bilo, a ako to poreknem, vi mi nećete vjerovati!"

"Zatim sam se pokušala sjetiti Ja'kubova imena", kaže 'Aiša, "ali mi to nikako nije polazilo za rukom. "Ali ću reći", rekla sam, "kao što je rekao otac Jusufov [1]: *A meni samo lijepo strpljenje ostaje! Allah će meni pomoć podariti protiv svega što iznosite vi*! (Jusuf, 18.).

I dok je Poslanik bio pokriven odjećom, a pod glavu mu stavljeno jastuče od kože, od Allaha mu je došlo ono što mu je dolazilo. Kad sam to vidjela, nimalo se nisam uplašila ni zabrinula, jer znala sam da sam čista i da Allah, dželle šanuhu, neće biti nepravedan prema meni, no moji roditelji - tako mi Onoga u čijoj je ruci 'Aišina duša, još ni znoj s Poslanika nije bio obrisan, a ja sam mislila da će im duše izići od silnog straha da od Allaha ne dođe potvrda onog što su govorili ljudi!

Zatim je s Poslanika obrisan znoj i on je sjeo. Iz njega je teklo poput boba srebrena bisera u kišovitom danu! Brisao je znoj s čela i govorio: "Raduj se 'Aiša! Allah je potvrdio tvoju čistotu!" "Njemu neka je hvala!", rekla sam.

On je potom izašao pred ljude i održao im govor. Pritom im je proučio ono što mu je objavljeno u vezi s tim, a onda naredio da se privedu Mistah b. Usame, Hassan b. Sabit i Hamna bint Džahš, koji su imali najvećeg udjela u proturanju laži, te su primjereno kažnjeni za to (duribu haddehum)."

Ibnu Ishak kaže:

- Neki ljudi iz plemena Benu el-Nedždžar kazuju da je Ebu Ejjubu Halidu b. Zejdu njegova žena Umm Ejjub rekla: "Ču li ti šta ljudi pričaju o 'Aiši?", a on je rekao: "Da, čuo sam, no to je očita laž! Bi li ti takvo što uradila, Ummu Ejjub?!" "Ne bih, Allaha mi!!", odgovorila je ona. "Eto, a 'Aiša je, Boga mi, bolja od tebe!", kazao je on.

'Aiša nastavlja:

"Kur'an je spomenuo one koji su učestvovali u ovoj potvori. Uzvišeni je rekao: *Zbilja, oni koji su došli s potvorom, jesu jedna skupina između vas! Ne smatrajte to zlom po vas, štaviše, to je dobro po vas!Svakom od njih bit će kazna prema grijehu zarađenom, a onome od njih koji je u tome veliki udio imao pripada kazna velika.* (En-Nur, 11.). To se odnosi na Hassana b.

1. Otac Jusufov: Ja'kub, 'alejhi-s-selam, jedan od Božijih poslanika (prim. pr.).

Sabita i njegovo društvo, koji su govorili to što su govorili, a onda je Uzvišeni rekao: *A zašto nisu vjernici i vjernice, kad ste to čuli, sami o sebi dobro pomislili!*, (En-Nur, 12.) tj. trebali su reći onako kao što je rekao Ebu Ejjub i njegova žena. Zatim je rekao: *Tada kad ste to na jezike svoje primili i ustima svojim govorili o onom o čemu nikakva znanja niste imali, i to ste ništavnim smatrali, ali je kod Allaha to golemo!* (En-Nur, 15.)

Kada je objavljeno ovo o 'Aiši i o onima koji su o njoj govorili to što su govorili, Ebu Bekr, koji je dio svojih sredstava izdvajao za Mistaha, budući da je bio potreban tome, a bio je s njim i u srodstvu, je tada rekao: "Allaha mi, više nikada ništa neću izdvojiti za njega, niti ću mu, zbog onoga što je rekao o 'Aiši i što nam je priredio neprijatnosti, ikada ikakvu korist učiniti!"

Allah je, povodom toga, objavio: *Neka se oni vrijedni i bogati od vas nikako ne zaklinju da neće dijeliti bližnjim, i siromasima, i iseljenicima na Putu Allahovu! Neka pređu preko toga i nek' praštaju, pa zar i vi voljeli ne biste da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!* (En-Nur, 22.).

Ebu Bekr je na ovo rekao:

"Dakako, bogme, da želim da mi Allah oprosti!" Zatim je nastavio izdvajati za Mistaha, onako kako je to činio i ranije.

"Nikada mu to više neću uskratiti", rekao je. "Allaha mi!"

Ibn Ishak kaže:

- O kažnjavanju Hassana i njegova društva jedan je musliman spjevao sljedeće stihove:

Kušaše Hassan, koji mu bješe rod,
I Hamna,
I Mistah s njima, gorak plod!
Ženu svog Poslanika obijediše,
U nepoznato se upustiše,
Tako srdžbu Gospodara 'Arša Plemenitog
Izazvaše,
I tugu navukoše na sebe!
Preko nje uvrijediše Poslanika
I sramotu tu razniješe na sve strane,
I sebe obrukaše tako!
Stoga se na njih sasuše
Bičevi upleteni,
Poput pljuska
Kad iz oblaka
Odozgo poteče!

Događaj na Hudejbiji krajem šeste godine po Hidžri

Božiji Poslanik je u Medini proveo mjesec ramazan i ševval, a onda je, u mjesecu zu-l-ka'ade, krenuo da obavi 'umru, ne namjeravajući se upuštati u bilo kakve sukobe.[1] Nastojao je podstaknuti i druga arapska i okolna beduinska plemena da pođu s njim na taj put, jer se plašio da mu Kurejšije šta ne priredе: da ne izađu pred njega s ciljem da ga napadnu ili da mu ne dozvole pristup Ka'bi. Međutim, veliki broj 'Arabija (stanovnika pustinje, beduina, op. prev.) mu se nije odazvao i on je krenuo sa muhadžirima, ensarijama i drugim Arapima koji su mu se priključili. Sa sobom je potjerao i žrtvene životinje,[2] te se obukao u ihram pokazujući time da samo želi posjetiti Ka'bu i izraziti joj svoje poštovanje, te da nipošto ne želi rat.

Kada je bio na 'Usfanu,[3] tu ga je susreo Bišr b. Sufjan el-Ka'bijj i rekao mu: "Božiji Poslaniče, Kurejšije su eno čuli za ovaj tvoj put i spustili se u Zi Tuva, [4] a sa sobom su poveli i tek odevene deve, prepune mlijeka. Zavjetovali su se Allahu da ti nipošto neće dozvoliti ulazak u Mekku. Na čelu konjice im je Halid ibn Velid i nju su isturili do Kura' el-Gamima!" [5]

"Teško Kurejšijama!", rekao je na to Božiji Poslanik. "Rat ih je sasvim izjeo i šta bi im falilo da se prođu uplitanja između mene i ostalih Arapa - ako me ovi unište, upravo su im uradili po volji, a ako mene Allah učini jačim, onda oni mogu masovno primiti islam, ili se tad mogu boriti sa mnom sa svojom sačuvanom snagom! Šta misle Kurejšije - ta ja ću se boriti za ono s čime me Allah poslao, sve dok me On ne učini nadmoćnim, ili dok ova šija ne ostane usamljena?!"

Zatim je upitao: "Ima li neko ko bi nas mogao povesti nekim drugim putem, mimo tog na kome se oni nalaze?"

"Mogu ja, Božiji Poslaniče!", javio se neki čovjek iz Benu Eslema i poveo ih jako neprohodnim putem, punim kamenja, sve između klanaca. Kad su ga prešli, onako iznureni su se svi spustili na zemlju, na mjestu gdje se završavala dolina. "Recite:", rekao im je Božiji Poslanik, "Nestagfirullahe

---

1. Ibn Hišam kaže da je tom prilikom upravu nad Medinom povjerio Numejli b. 'Abdullahu el-Lejsiju.

2. Ukupno je bilo sedamdeset ugojenih deva, dok je njih bilo sedam stotina. Znači da je na svakih deset ljudi bila po jedna deva.

3. 'Usfan - odmorište, dva dana hoda udaljeno od Mekke.

4. Zi Tuva - mjesto nedaleko od Mekke.

5. Kura' el-Gamim - dolina ispred 'Usfana, osam milja udaljena od njega.

ve netubu ilejhi!"[1], i oni su to ponovili za njim. Zatim je dodao: "To je, Allaha mi, olakšavanje (*hitta*) koje je predočeno Jevrejima, no oni ga nisu htjeli izgovoriti!"

Zatim je naredio: "Idite desno, između bilja, putem koji će vas izvesti na prijegib El-Merrar, na padini El-Hudejbije, podno Mekke!"

I muslimani su krenuli tim putem.

No, kad je kurejšijska konjica opazila prašinu koja se dizala iza njih, shvatila je da su oni krenuli drugim putem, te se u galopu vratila Kurejšijama.

Poslanikova deva, krećući se prijegibom El-Merrar, je iznenada kleknula i ljudi su rekli: "Gle, kad klekne više neće ni da se makne!" "Ne, nije to!", rekao je Poslanik. "Nije to njena narav, nego je od Mekke priječi isti Onaj koji je priječio i slonove! Stoga ću danas, na svaki kurejšijski prijedlog koji se bude ticao rodbinskih veza, odgovoriti potvrdno!" Onda je naredio da se stane.

"Božiji Poslaniče", rekli su mu, "u ovoj dolini nema vode kod koje bismo se mogli zaustaviti!"

Na to je Poslanik iz svog tobolca izvukao jednu strijelu i dao je nekom od svojih ashaba koji ju je spustio u jedan od postojećih bunareva i gurnuo je duboko dolje, te se u njemu voda uzburkala i u obilju se pojavila, tako da su je ljudi ustavljali kako ne bi zahvatila i mjesto na kojem su se bile spustile deve! [2]

Utom, kad je Poslanik već bio osjetio sigurnost, došao mu je Budejl b. Vereka el-Huza'i, s još nekoliko ljudi iz plemena Huza', i oni su ga kroz razgovor pitali za razlog njegova dolaska. On im je rekao da nije došao s namjerom da ratuje, već da samo želi posjetiti Ka'bu i izraziti poštovanje njenoj svetosti. Još im je rekao otprilike isto ono što je rekao i Bišru b. Sufjanu, i oni su se potom vratili Kurejšijama.

"Kurejšije!", rekli su im po povratku. "Vi o Muhammedu govorite unaprijed. Muhammed nije došao da se bori, već samo želi posjetiti Ka'bu!"

Oni su ih, međutim, sumnjičili i izrugivali im se. "Čak i ako nije došao da se bori", rekli su, "u nju ipak nikada neće ući silom, pored nas! Takvo što Arapi nikada nisu pričali o nama!"

Pleme Huza'a je inače imalo prisne odnose s Božijim Poslanikom, kako njegovi muslimani tako i mnogobošci, i znali su mnoge njegove tajne. S druge strane, ni oni nisu od njega tajili ništa što se zbivalo u Mekki.

---

1. "Allaha molimo za oprost i Njemu se kajemo!" - aluzija na Božije riječi: *I izrecite olakšavanje!, tj.:* "Bože naš, skini (*hatti*) sa nas grijehe naše!"

2. Mebrek - mjesto za klečanje deva, pored vode.

Kurejšije su potom poslale Mikreza b. Hafsa b. el-Ahjefa, i kad ga je Poslanik vidio kako dolazi, rekao je: "Ovo je nepouzdan čovjek!" No i njemu je ponovio ono što je rekao Budjelu i njegovim ljudima, te je i on to prenio Kurejšijama.

Oni su mu zatim poslali El-Hulejsa b. 'Alkamu - ili Ibn Zibanu - koji je u to vrijeme bio prvak Ehabiša[1], i kad je Poslanik njega ugledao, rekao je: "Ovaj je iz naroda koji dobro drži do Boga! Pošaljite pred njega žrtvene životinje, neka ih vidi!" I doista, kada je vidio svu tu silu kako se sa jedne strane doline slijeva prema njemu, a na vratovima im ogrlice[2], čija se koža od duga nekorišćenja već bila izlizala i pohabala, odmah se vratio Kurejšijama, prije nego je i stigao do Božijeg Poslanika, iz svog velikog poštovanja prema onome što je vidio. Kad im je to ispričao, oni su mu rekli: "Sjedi tu! Ti si samo neuki 'Arabija!" Kako ga je to jako povrijedilo, rekao je: "Kurejšije! Mi s vama nismo za ovo stupili u savez, i za to s vama postigli ugovor! Zar da se odvrati od Božije kuće onaj ko je došao da joj izrazi svoje poštovanje?! Tako mi Onoga u čijoj je ruci El-Hulejsova duša, ili ćete pustiti Muhammeda da obavi to zarad čega je došao, ili ću se ja sa svojim Ehabišima razići poput jednoga!"

"Ih, Hulejse!", odgovorili su oni. "Pusti nas da sami odlučimo šta hoćemo!"

Zatim su Poslaniku poslali 'Urveta b. Mes'uda es-Sekafija, koji je, kad je stigao, sjeo pred njega i rekao: "Muhammede! Zar si sakupio različite ljude i s njima došao kod svojih da ih razbiješ?! Eno tamo je Kurejš, sa kojim su i deve bogate mlijekom[3] - svi su obukli tigrove kože i Bogu se zavjetovali da pored njih u Mekku nikada nećeš ući silom! Ovi pak što su sad s tobom, sutra će, kunem se Bogom, otići od tebe!"

Ebu Bekr es-Siddik je u tom momentu sjedio iza Božijeg Poslanika.

"Bijedniče Latine[4] dražice!", rekao mu je on na to. "Zar da ga mi ostavimo?!"

"Ko je ovaj, Muhammede?", upitao je.

"Sin Ebu Kuhafe", odgovorio je Poslanik.

"E, Boga mi, da me ranije nisi dobrim zadužio, sad bih ti ja po zasluzi odgovorio!", rekao je 'Urve. "No eto sad smo poravnali!"

---

1. Ehabiš - skup ljudi iz raznih plemena; također: Abesinci (op.prev.).
2. Ogrlice se stavljaju na žrtvene životinje kako bi se tako obilježile.
3. Tj. dugo vremena mogu biti tu, hraneći se tim mlijekom (op. prev.).
4. El-Lat - jedno od glavnih božanstava predislamskih Arapa (op. prev.).

Zatim je uzeo prebirati po bradi Božijeg Poslanika, dok mu je on govorio, a iznad glave mu je stajao El-Mugire ibn Šu'be, držeći u ruci komad željeza. Kad god bi ovaj dotakao bradu Božijeg Poslanika, on bi ga lupnuo po ruci. "Makni ruku s lica Božijeg Poslanika", govorio mu je, "prije no što je više ne mogneš vratiti sebi!"

"Zaboga!", odgovarao je 'Urve, "Zašto si tako grub i osoran?!"

Poslanik se na to samo smješkao.

"Ko je ovaj, Muhammede?", upitao ga je 'Urve.

"To je tvoj bratić", odgovorio je Poslanik. "El-Mugire ibn Šu'be."

"Varalica, znači!" rekao je. "Zar ti nisam, koliko juče, saprao tvoju sramotu?!"[1]

Poslanik je zatim i njemu rekao ono što je rekao i njegovim prethodnicima, tj. da nije došao ratovati.

Za vrijeme tog svog boravka kod Poslanika, 'Urvetu je zapao za oko odnos njegovih ashaba prema njemu: kad god je htio abdestiti, oni su žurili da mu pomognu oko toga, kao i kad je htio što ispljunuti, i nijedna dlaka mu ne bi otpala, a da je oni nisu uzimali!

Kada se vratio Kurejšijama, rekao je: "Kurejšije! Bio sam kod kisre perzijskoga u njegovu kraljevstvu, i kod cara u njegovoj carevini, kao i kod En-Nedžašija u njegovu kraljevstvu, ali se Bogom kunem da nijednog vladara nisam vidio da je u svom narodu ono što je Muhammed među svojim ashabima! Vidio sam ih kako ga nikada ničemu sama ne prepuštaju, pa eto, recite mi šta vi mislite!"

Božiji Poslanik je zatim pozvao Hiraša b. Umejju el-Huzaija i uputio ga Kurejšijama u Mekku, stavivši ga na devu po imenu "Es-Sa'leb". Po njemu je poslao poruku njihovim prvacima, s namjerom da ih upozna s razlozima svoga dolaska, no oni su mu devu zaklali, a njega zamalo pogubili! Spasili su ga Ehabiši, koji su ga uzeli pod svoju zaštitu, i on se tek tako mirno mogao vratiti Božijem Poslaniku!

Poslanik je zatim pozvao 'Umera b. el-Hattaba da njega pošalje u Mekku kako bi on kurejšijske prvake upoznao s razlozima njegova dolaska. No, 'Umer je rekao: "Božiji Poslaniče, plašim se za sebe! Pored toga, u Mekki nema nikoga iz Benu 'Adijja b. Ka'ba koji bi me mogao zaštititi, dok je Kurejšijama odveć dobro znano moje neprijateljstvo prema njima, te moja

1. Ibn Hišam kaže: "'Urve je ovim htio reći kako je El-Mugira b. Šu'be, prije svog prelaska na islam, ubio trinaest ljudi iz plemena Benu Malik, ogranka Sekifa, pa je došlo do nemira između ova dva ogranka. S jedne strane je bio Benu Malik, kao pobornik ubijenih, a s druge pristaše El-Mugire. 'Urve je tada dao trinaest krvarina za ubijene i tako sredio stvar."

bezobzirnost kada su oni u pitanju. Ali ja ti zato mogu pokazati čovjeka koji je za to mnogo prikladniji od mene: 'Usman b. 'Affan!"

Poslanik je onda pozvao 'Usmana b. 'Affana i njega poslao Sufjanu i kurejšijskim prvacima, kako bi ih uvjerio da on nije došao ratovati, već da samo želi posjetiti Ka'bu i izraziti poštovanje njenoj svetosti.

'Usmana je na putu za Mekku susreo Ebban b. Sa'id b. el-'As, kada je već bio ušao u Mekku, ili pak prije toga, i poveo ga pred sobom! Potom mu je pružio zaštitu u svojoj kući, i on je tako mogao prenijeti poruku Božijega Poslanika. Otišao je do Ebu Sufjana i kurejšijskih velikana i kazao im ono zbog čeg ga je Poslanik poslao njima. Kada je završio, oni su mu rekli: "Ako želiš da tavaf učiniš oko Ka'be, izvoli!" "Ne želim to učiniti", odgovorio je on, "dok to ne učini Božiji Poslanik!"

Kurejšije su ga zatim zadržale kod sebe, a do Božijeg Poslanika i muslimana je stigla vijest da je 'Usman b. 'Affan - ubijen!

Bej'at er-Ridvan (prisega na vjernost zvana Ridvan)

Ibn Ishak kaže:

- 'Abdullah b. Ebi Bekr mi je pričao da je Božiji Poslanik, kada je do njega stigla vijest da je 'Usman ubijen, rekao: "Nećemo otići dok ih sve ne sataremo!", i odmah je pozvao ljude da mu daju prisegu na vjernost. Bila je to tzv. prisega Ridvan, koja je sprovedena pod jednim drvetom.

Ljudi su kasnije govorili: "Božiji Poslanik im je tražio prisegu za smrt!", dok Džabir b. 'Abdullah kaže: "Božiji Poslanik nam nije tražio prisegu za smrt, već je tražio da se obavežemo da nećemo bježati!"

I ljudi su mu prisegnuli na to. Od tu prisutnih se niko nije suzdržao, izuzev El-Džedda b. Kajsa, pobratima Benu Seleme. Džabir b. 'Abdullah je govorio: "Boga mi, kao da ga sad vidim priljubljena uz pazuho svoje deve - priljubio se uz nju, kako bi se zaklonuo od ljudi!"

Ubrzo potom Božiji Poslanik je saznao da je vijest o 'Usmanovu ubistvu bila netačna."

Primirje (sklapanje mira) na El-Hudejbiji

Naposljetku su Kurejšije Božijem Poslaniku poslale Suhejla b. 'Amra, iz plemena Benu 'Amir b. Luejj, sa zadatkom da sa njim sklopi mir, ali uz

izričit zahtjev da te godine odustane od svoje namjere da uđe u Mekku. "Mi nikad nećemo dopustiti da Arapi pričaju kako je on u nju, pored nas ovolikih, ušao silom!", rekli su.

Kad ga je Poslanik ugledao kako im se primiče, rekao je: "Žele mir, čim mi šalju ovog čovjeka!" Suhejl je, po dolasku kod Poslanika, govorio nadugo i naširoko, a onda su se usaglasili i pristupili izradi mirovnog sporazuma.

Međutim, kad je već sve bilo utanačeno i bilo preostalo još samo to da se stavi na papir, 'Umer b. el-Hattab je skočio i hitro otišao do Ebu Bekra. "Ebu Bekre!", upitao ga je. "Nije li on Božiji Poslanik?!" "Svakako da jeste!", odgovorio je Ebu Bekr. "A nismo li mi muslimani?!", nastavio je 'Umer. "Jesmo!", kazao je Ebu Bekr. "A nisu li oni mušrici?!" "Da mušrici su!" "Zašto onda da sramotimo našu vjeru?!" "'Umere, drži se njegova stremena!", rekao je Ebu Bekr. "Ja svjedočim da je on Božiji Poslanik!" "I ja svjedočim da je Božiji Poslanik!", kazao je 'Umer, a onda otišao do Božijeg Poslanika. "Božiji Poslaniče!, upitao je i njega. "Nisi li ti Božiji Poslanik?!" "Dakako da jesam!?", odgovorio je on. "A zar mi nismo muslimani?!", "Jeste", kazao je Poslanik, "muslimani smo!" "Zar oni nisu mušrici?!" "Jesu", odgovorio je on. "Pa zašto onda brukamo našu vjeru?!", upitao je 'Umer. "Ja sam Allahov rob i Njegov poslanik", rekao je Božiji Poslanik. "Neću iznevjeriti Njegovu naredbu, i On me neće zanemariti!"

'Umer je kasnije govorio: "Zbog onoga što sam tada uradio, i sada udjeljujem sadaku, postim, klanjam i ljudima otkupljujem slobodu, bojeći se riječi koje sam tad izgovorio, premda sam želio samo dobro!"

Božiji Poslanik je zatim pozvao 'Alija b. Ebi Taliba, Božije zadovoljstvo neka je s njim, i rekao mu: "Piši: Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim!", na šta je Suhejl odmah reagirao. "To mi je nepoznato!", rekao je. "Napiši: U tvoje ime, Bože moj!", i on je tako napisao.

Zatim je rekao 'Aliju: "Piši dalje: Ovo je ono o čemu se Muhammed, Božiji poslanik, saglasio sa Suhejlom b. 'Amrom..."

"Da te priznajem za Božijeg poslanika", prekinuo ga je 'Amr, "ne bih se borio protiv tebe! Umjesto toga, napiši samo svoje ime i ime svog oca!"

I Božiji Poslanik je rekao:

"Piši: Ovo je ono o čemu se Muhammed, sin 'Abdullahov, saglasio sa Suhejlom b. 'Amrom..."

Oni su se dogovorili da ljude poštede rata narednih deset godina, i u tom periodu ljudi trebaju biti sigurni i obustaviti napade jedni na druge, s tim da onaj Kurejšija koji dođe Muhammedu bez dozvole svoga skrbnika, ima biti vraćen Kurejšijama, dok onaj od Muhammeda koji dođe Kurejšijama,

njemu neće biti vraćen! Među nama je zatvorena torba![1] Ne smije biti potkradanja niti iznevjere, a ko hoće s Kurejšijama sklopiti kakav ugovor ili sporazum, može to slobodno učiniti!

Na to su poskočili oni iz plemena Huza'a.

"Mi imamo ugovor i sporazum s Muhammedom!", rekli su, a onda su poskočili ljudi iz Benu Bekra. "Mi smo u ugovoru i sporazumu s Kurejšijama", istakli su oni. "Ti ćeš se ove godine vratiti od nas, i nećeš ući u Mekku, a iduće godine možeš ući sa svojim ljudima i u njoj ostati tri dana! Mi ćemo za to vrijeme izaći iz nje. Možeš uza se imati oružje koje nosi jahač - sablje u koricama - i ništa drugo!"

I dok su Božiji Poslanik i Suhejl b. 'Amr tako uobličavali tekst ugovora, odjedanput je naišao Ebu Džendel b. Suhejl b. 'Amr, okovan u gvožđe, i pravo krenuo prema Poslaniku, čiji su ljudi već bili izašli, obuzeti sumnjom da će išta biti od pobjede koja je Poslaniku nagoviještena u snu. Još kad su vidjeli ovaj mirovni sporazum i ovo povlačenje, te tegobu koju je Poslanik zbog toga trpio u sebi, to je tako negativno djelovalo na njih, da su zamalo bili upropašteni!

Čim je Suhejl ugledao Ebu Džendela, odmah je skočio prema njemu i snažno ga ošamario, a onda ga uhvatio za prsa i počeo vući. "Muhammede!", rekao je. "Dogovor između nas dvojice je pao prije no što ti je ovaj došao!"

"Jeste, Suhejle!", odgovorio je Poslanik. "Tako je."

Zatim ga je uzeo pritezati i vući, kako bi ga ponovo vratio Kurejšijama, no Ebu Džendel je vikao iz sveg glasa: "Muslimani! Zar ću biti vraćen mušricima, pa da me izvedu iz moje vjere!?"

Ljude je to dodatno opteretilo.

"Ebu Džendele!", obratio mu se Poslanik. "Saberi se i strpi. Allah će tebi, kao i svim tvojim sapatnicima koji su potlačeni, sigurno naći rasterećenje i izlaz! Mi smo, eto, s njima sklopili mirovni sporazum za šta smo im, kao i oni nama, Allaha uzeli za jamstvo i mi to nećemo iznevjeriti!"

'Umer b. el-Hattab je skočio i idući pored Ebu Džendela sve mu govorio: "Strpi se, Ebu Džendele! Oni su mušrici, a krv mušrikova je kao krv psa!" Istovremeno mu je stalno primicao balčak sablje. "Nadao sam se da će uzeti sablju i njome udariti svoga oca!", govorio je kasnije.

Međutim, on to ocu nije priredio, i taj slučaj se tako okončao. Na kraju, kada je sporazum konačno bio uobličen i ispisan, Poslanik je kao svje-

1. "Među nama je zatvorena torba!" - rekao je to kao primjer za srca koja su u sebi ponijela ono na šta su se obavezali.

doke uzeo nekoliko muslimana i nekoliko mušrika. Bili su to: Ebu Bekr es-Siddik, 'Umer b. el-Hattab, 'Abdurrahman b. 'Avf, 'Abdullah b. Suhejl b. 'Amr, Sa'ad b. Ebi Vekas, Mahmud b. Mesleme, Mikrez b. Hafs, koji je tada još uvijek bio mušrik, i 'Ali b. Ebi Talib, koji je i pisao tekst sporazuma.

Božiji Poslanik je inače bio utaboren na zemljištu koje je bilo izvan Harema (el-Hill), dok je molitvu obavljao u dijelu koji je pripadao Haremu. Čim je završio s mirovnim sporazumom, odmah je prišao svojoj žrtvenoj životinji i zaklao je, a potom sjeo i sebi obrijao glavu. Kad su ostali vidjeli šta je on učinio, odmah su pohitali da to i sami učine.

Ubrzo potom Poslanik je krenuo nazad formirajući za sobom karavanu. Na tom putu, negdje između Mekke i Medine, objavljena mu je sura El-Feth:

Mi ćemo ti zbilja dati da pobijediš pobjedom jasnom, da bi tebi Allah oprostio ono što je od krivica tvojih prethodilo i što je poslije uslijedilo, i da bi Svoju blagodat spram tebe upotpunio i Pravim Putem te uputio... (El-Feth, 1.).

U nastavku sure Uzvišeni je rekao: *Allah će zbilja obistiniti san Poslaniku Svome: u Sveti Hram ćete, ako Allah da, sigurni ući doista, obrijanih glava svojih i kosa potkraćenih, ne strahujući! A On je ono što ne znadoste znao...* (El-Feth, 27.).

Ovo se odnosi na san koji je usnuo Božiji Poslanik: da će u Mekku ući siguran, bez straha, pa je rekao: obrijanih glava i kosa potkraćenih, ne strahujući! A On je ono što ne znadoste znao, pa vam je i bez toga pobjedu blisku dao", tj. mirovni sporazum na Hudejbiji.

El-Zuheri kaže:

"U islamu dotad nije bilo veće pobjede od te. Do tada je stalno dolazilo do sukoba, gdje god bi se ljudi sreli. Nakon ovog primirja, kad se konačno stalo s ratovanjima i kad se ljudi više nisu bojali jedni drugih, već su kod nesporazuma i verbalnih začkoljica razgovarali među sobom, ko god je predstavio islam bilo kome ko išta razumije, taj ga je i prihvatao! Za te dvije godine broj muslimana se udvostručio, pa čak i prevazišao taj broj!"[1]

Odlazak u Hajber mjeseca muharrema sedme godine po Hidžri

Po povratku s El-Hudejbije, Božiji Poslanik je u Medini proveo mjesec zu-l-hidže i dio mjeseca muharrema, budući da je obavljanje hadža te godine pripalo mušricima, a već u drugom dijelu muharrema je krenuo prema Hajberu.

1. Ibn Hišam kaže: "Ove Ez-Zuherijeve riječi potvrđuje i činjenica da je Božiji Poslanik, prema navodu Džabira b. 'Abdullaha, na Hudejbiji bio sa hiljadu i četiri stotine ljudi, dok je dvije godine nakon toga, prilikom osvojenja Mekke, izašao sa deset hiljada ljudi."

Od Ebu Mu'attiba b. 'Amra se prenosi sljedeće:

"Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, ugledao Hajber, svojim ashabima, među kojima sam bio i ja, je rekao: "Stanite!", a onda izgovorio sljedeću dovu:

"Allahumme Rabbe-s-semavati ve ma azlelne, ve Rabbe-l-erdine ve ma aklelne, ve Rabbe-š-šejatini ve ma adlelne, ve Rabbe-r-rijahi ve ma ezrejne! Fe inna nes'eluke hajre hazihi-l-karjeti ve hajre ehliha ve hajre ma fiha, ve ne'uzu bike min šerriha ve šerri ehliha ve šerri ma fiha! Akdimu, bismillah!"

("Bože moj, Gospodaru nebesa i svega što ona natkriljuju; Gospodaru zemalja i onog što one nose; Gospodaru šejtana i onih koje su oni zaveli i Gospodaru vjetrova i onog što su oni raznijeli - molimo Te za dobro ovoga mjesta, za dobro njegovih stanovnika i svega što se nalazi u njemu! Tebi se utječemo od njegova zla, od zla njegovih stanovnika i od svega što je u njemu! Krenite, u ime Božije!")

On još kaže: "Ovu dovu je Poslanik učio pred svakim mjestom u koje je ulazio."

Enes b. Malik kaže:

- Božiji Poslanik, kad je htio nekoga napasti, nikada ga nije napadao dok ne osvane, i ako bi tada otud čuo ezan, odustao bi od napada a ako ne bi, napao bi!

U Hajber smo tako stigli noću, i Poslanik je tu zanoćio. Pošto ujutro, kad je svitalo, nije čuo ezan, uzjahao je a s njim smo uzjahali i mi. Ja sam jahao iza Ebu Talhe, a noga mi je doticala Poslanikovu nogu. U putu smo naišli na radnike Hajbera, ranoranioce, koji su izašli sa lopatama i širokim korpama, i kad su nas ugledali, rekli su: "Muhammed i vojska!"[1], te se okrenuli nazad bježeći. Božiji Poslanik je rekao: "Allahu ekber! Sruši se Hajber! Kad se mi spustimo na čiju teritoriju, ružno bude jutro onima koji su opominjani!"

Ibn Ishak kaže:

- Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, iz Medine pošao za Hajber, išao je preko 'Isra [2], i na tom mjestu mu je sagrađen mesdžid. Zatim je prošao kroz Sahbau [3] i s vojskom išao naprijed sve do jedne doline po

1. Za vojsku je ovdje upotrijebljena riječ hamis, što u osnovi znači pet, budući da se vojska sastoji od pet dijelova: desnog boka, lijevog boka, isturenog dijela, začelja i središnjeg dijela.

2. Isra - ime jednog brda između Medine i doline El-Fer'.

3. Es-Sahba' - ime mjesta. Između njega i Hajbera se nalazi samo Revha.

imenu Er-Redži', gdje se zaustavio, tu između njih i plemena Gatafan, kako bi se ispriječio i onemogućio ih da pruže pomoć stanovnicima Hajbera, jer su ih oni inače pomagali protiv Božijeg Poslanika.

Saznao sam da je Gatafan, čuvši za dolazak Božijeg Poslanika u Hajber, sakupio svoje ljude i krenuo da pritekne u pomoć Jevrejima, no kad su malo poodmakli, iza sebe su, tamo gdje su ostavili svoje porodice i imetak, čuli neobične zvukove, pa su pomislili da su se ovi okrenuli na njih, te su se odmah vratili nazad. Tako su i ostali, tu među svojima, i nisu se uplitali između Poslanika i Hajbera.

Božiji Poslanik se polahko primicao njihovim posjedima, i jednog po jednog ih uzimao, usput osvajajući jedno po jedno utvrđenje. Prvo utvrđenje koje je osvojio, bila je utvrda Na'im, i u njoj je ubijen Mahmud b. Mesleme, kad je s nje na njega bačena stijena koja ga je ubila na licu mjesta. Potom je osvojen El-Kamus, utvrda Benu Ebi el-Hukajka. Tu je Božiji Poslanik zarobio više zarobljenika, među kojima je bila i Safijja bint Hujejj b. Ahtab, koja se nalazila kod Kinane b. el-Rebi'a b. Ebi el-Hukajka, i njene dvije amidžišne. Safijju je Poslanik izabrao za sebe.

Dehijje b. Halifa el-Kelbi ju je bio od Poslanika tražio za sebe, no kako ju je on već bio odabrao za sebe, njemu je dao one njene dvije amidžišne. Ostali zarobljenici Hajbera su podijeljeni među muslimanima.

Poslanik je tako osvojio najveći broj njihovih utvrđenja i domogao se najvećeg dijela njihove imovine. Na kraju su ostale samo dvije utvrde: El-Vatih i El-Sulalem, i one su posljednje pale. Njih je Poslanik držao u okruženju više od deset noći.

Jedan Jevrejin po imenu Merhab izišao je iz njihove utvrde, noseći sobom svo svoje naoružanje. Idući je pjevao u redžezu [1]:

Ja sam Merhab, Hajberu dobro znan
Savršeno oštrog oružja, junak dokazan!
Ponekad ubodem a i udarim nekad
Kad na me srdit navali lav!
I što ja štitim, tome se primaći ne dam!

"Ko će na mejdan?!", upitao je, a Ka'b b. Malik je odgovorio:

Hajber već zna da sam ja Ka'b,
Koji razgoni brige, hrabar i postojan!
Kad rat započne, slijedi ga drugi rat,
Uza me je mač, k'o munja sjekač!

1. Redžez - vrsta metra u arapskoj poeziji.

Pregazićemo vas, da prgav splasne,
I nagradu dati il' vratiti plijen!
Odustat od onog što je bilo,
To nije grijeh!

"Ko je spreman za ovoga?", upitao je Božiji Poslanik.

"Ja sam za njega!", rekao je Muhammed b. Mesleme. "Bijesan sam i napet sav - jučer mi je ubijen brat!"

"Iziđi pred njega!", rekao mu je Poslanik i dodao: "Bože, pomozi ga protiv njega!"

Kad su se primakli jedan drugome, između njih se ispriječilo neko staro drvo [1] i oni su se obojica njime štitili. Kad god bi se jedan od njih zaklonio za njega, onaj drugi bi sabljom odsjekao nekoliko grana, tako da je ono ubrzo između njih stajalo poput čovjeka, bez ijedne grane na sebi! Merhab je tad silovito jurnuo na Muhammeda b. Meslemu i uspio ga udariti, no ovaj se zaštitio svojim kožnim štitom, u koji se zaplela njegova sablja i tu se zadržala. Muhammed b. Mesleme ga je tad udario, i ubio ga.

Poslije Merhaba izašao je njegov brat Jasir, također pitajući ko će mu izaći na mejdan. Hišam b. 'Urve tvrdi da je pred njega izašao El-Zubejr b. el-'Avam, i da je njegova majka Safijja bint 'Abdulmuttalib tad rekla: "Poginuće mi sin, Božiji Poslaniče!", na šta joj je Poslanik odgovorio:

"Naprotiv! Tvoj sin će ga ubiti, ako Bog da!" Kad su se susreli, El-Zubejr ga je doista i ubio.

Od Seleme b. 'Amra b. el-Ekvea se prenosi sljedeće:

"Božiji Poslanik je na nekoliko hajberskih utvrda najprije sa svojom zastavom poslao Ebu Bekra es-Siddika, i on se, nakon borbe, već sasvim iscrpljen vratio nazad bez ikakva uspjeha. Zatim je, sljedećeg dana, poslao 'Umera b. el-Hattaba, ali se i on, nakon duge borbe, premoren vratio ne postigavši ništa! Tad je Božiji Poslanik rekao: "Sutra ću doista zastavu dati čovjeku koji voli Allaha i Njegova Poslanika, i koji neće pobjeći! Allah će preko njega dati pobjedu!" Zatim je pozvao 'Alija b. Ebi Taliba, čije se oko bilo upalilo pa ga je on malo zapljucnuo, a onda mu rekao: "Uzmi ovu zastavu i nosi je sve dok ti Allah ne pruži Svoju pomoć!"

Seleme kaže:

- Krenuo je s njom, Allaha mi pušući od siline, i strašno je žurio; a mi smo slijedili njegov trag. Onda je zastavu pobo u gomilu kamenja od kojeg je bila sačinjena utvrda. Utom je s vrha utvrde provirio jedan Jevrejin. "Ko si

1. Drvo 'ušar, čije je stablo glatko, a grane slabašne.

ti?", upitao je. "'Ali b. Ebi Talib!", odgovorio je on. "Uzdigli ste se", kazao je Jevrejin, "a to nije objavljeno Musau!"[1]

'Ali se, uistinu nije vratio dok Allah preko njega nije pružio Svoju pomoć!

Božiji Poslanik je, kako je ranije naspomenuto, dvije njihove utvrde - El-Vatih i El-Sulalem, držao u okruženju. Na koncu, kad im je već sasvim bilo očito da će propasti, zatražili su od njega da im poštedi živote i da ih protjera iz tog kraja, i on je to prihvatio. Inače je već bio uzeo kompletnu imovinu iz svih njihovih utvrđenja: El-Šekka, Netate, El-Ketibe i ostalih, i bila su ostala još samo ta dva. Kad su stanovnici Fedeka [2] čuli da su ovi tako postupili, poslali su Poslaniku poruku da i njima poštedi živote i da ih protjera, a da oni njemu, zauzvrat, ostave svu svoju imovinu, što je on i učinio.

Među delegacijom koja je posredovala u pregovorima, bio je i Muhajsa b. Mes'ud, porijeklom iz Benu Harise, i kad su stanovnici Hajbera nadošli na tu ideju i predložili je Poslaniku, oni su od Poslanika zatražili da s njima popolovi tu imovinu. "Mi je znamo bolje od vas", rekli su, "i duže smo s njom u doticaju!" I Poslanik je pristao na to polovljenje, ali s tim da "ako vas mi odlučimo protjerati - protjerat ćemo vas!"

Sličan sporazum je sačinjen i sa stanovnicima Fedeka. I dok je Hajber prešao u opće vlasništvo (plijen) muslimana, dotle je Fedek pripao isključivo Božijem Poslaniku, jer muslimani na njega nisu nagonili svoje konje i deve.[3]

Kad se situacija u potpunosti stabilizirala i Poslanik bio siguran od bilo kakva iznenađenja od strane stanovnika Hajbera, žena Sellama b. Muškema Zejneb bint el-Haris, mu je poklonila jednu pečenu ovcu, prije toga se raspitavši koji dio ovce Poslanik najviše voli! Kako joj je rečeno da najviše voli but, u taj dio je i najviše stavila otrova, a onda zatrovala i cijelu ovcu! Kad ju je donijela i stavila pred Božijeg Poslanika, on je odmah uzeo but i s njega odgrizao jedan zalogaj, ali ga nije progutao. S njim je bio i Bišr b. el-Bera' b. Ma'rur, koji je također s tog buta uzeo zalogaj, no on ga je i progutao, dok je Poslanik svoj zalogaj izbacio iz usta. "Ova kost mi kaže da je zatrovana!", rekao je i pozvao Zejneb, i ona je priznala. "Zašto si to uradila?", upitao ju je. "Ti dobro znaš šta te je sve snašlo od mog naroda", rekla je ona, "i ja sam mislila: ako je kralj, riješiću ga se, a ako je doista Poslanik, onda će mu biti kazano!" Božiji Poslanik joj je ovo oprostio dok je Bišr od zalogaja koji je progutao - podlegao!

---

1. Naime, ime 'Ali znači: uzvišen, uzdignut, pa se dotični Jevrejin malo poigrao riječima (op. prev.).

2. Fedek - ime sela u Arabiji.

3. Tj. nisu uložili nikakav trud da ga osvoje (prim. prev.).

Završivši s Hajberom, Poslanik je otišao do mjesta Vadi el-Kura, i njegove stanovnike nekoliko noći držao u okruženju. Potom se vratio u Medinu.

Kada je prvi put imao odnos sa Safijjom, a bilo je to u Hajberu ili negdje na putu za Medinu, kojom prilikom ju je za Poslanika naročito nagizdala, frizirala i dotjerala Ummu Sulejm bint Milhan, majka Enesa b. Malika, Božiji Poslanik je s njom zanoćio u šatoru, oko kojeg je cijele te noći obilazio Ebu Ejjub Halid b. Zejd, opasan sabljom. Ujutro, vidjevši ga tamo, Poslanik ga je upitao: "Šta je tebi, Ebu Ejjube?!" "Božiji Poslaniče", odgovorio je on, "pobojao sam se za tebe od te žene, jer ti si joj ubio oca, muža i njen narod, a i sama je donedavna bila u nevjerstvu! Eto, bojao sam se za tebe!"

Tvrde da je Poslanik tada rekao: "Bože, Ti čuvaj Ebu Ejjuba kao što je on cijelu noć čuvao mene!"

Idući od Hajbera prema Medini Božiji Poslanik je, negdje u putu, pri kraju noći, upitao: "Ko će nam paziti na zoru, da mi malo prilegnemo?" "Ja ću!", javio se Bilal. "Ja ću ti je paziti, Božiji Poslaniče."

Zatim su se zaustavili i ubrzo svi pospali. Bilal je stupio u molitvu i dugo ostao u njoj, a potom se naslonio na svoju devu i pogledom iščekivao zoru, no oko ga je prevarilo i ophrvao ga je san. Probudile su ih tek zrake sunca. Poslanik se digao prvi. "Šta ovo uradi od nas, Bilale?!", upitao je. "Božiji Poslaniče", odgovorio je on, "zgrabio me onaj što je zgrabio i tebe!" "Tako i jest!", rekao je Poslanik i nedaleko odatle odveo svoju devu te joj naredio da klekne. Potom je, zajedno s ostalim ljudima, uzeo abdest i Bilalu naredio da prouči ikamet, te je s ljudima obavio molitvu. Na kraju, predavši selam, okrenuo se prema njima i rekao im: "Kad zaboravite molitvu, obavite je kad je se sjetite, jer uzvišeni Allah kaže: *Obavi namaz kad me se sjetiš!*

Koliko mi je poznato, kad je Božiji Poslanik osvojio Hajber, sve kokoške ili domaće životinje je dao Ibn Lukajmu el-'Absijju.

Osvojenje Hajbera je bilo u mjesecu saferu. Ibn Lukajm el-'Absijj je o Hajberu spjevao sljedeće stihove:

Netatu Poslanik pogodi vojskom bijelom, golemom,
širokom i čvrstom.
I oni shvatiše, kad razbijeni bješe, da su pokoreni,
jer posred njih se nađoše ljudi iz Eslema i Gifara.
Benu 'Amr b. Zur'a ujutro jurnu jako
i oni u El-Šekku u tamu zapadoše usred dana!
Repove povukoše po zemlji ravnoj

i samo kokoške ostaše da kriješte u osvit jutra.
Svakom tvrđavom se pozabavi konjica
iz Benu Ešhela ili iz Benu el-Nedždžara.
Muhadžiri istaknuše obilježja svoja
i ne pomisliše na bijeg!
Ja shvatih: Muhammed će sigurno pobijedit
i tu ostati do safera.
Jevreji toga dana razrogačiše oči,
u onoj halabuci, pod vikom strašnom!

Dolazak Dža'fera b. Ebi Taliba u Etiopiju i obraćanje muhadžira Etiopljanima

Ibn Hišam kaže:

- Od El-Š'abija se prenosi da je na dan osvojenja Hajbera Božijem Poslaniku došao Dža'fer b. Ebu Talib, i on ga je poljubio među oči, zagrlio ga i rekao: "Ni sam ne znam čime sam više obradovan - da li osvojenjem Hajbera ili Dža'ferovim dolaskom!"

Ibn Ishak kaže:

- Ashabi Božijeg Poslanika, koji su se nalazili u Etiopiji sve dok on po njih El-Nedžašiju nije poslao 'Amra b. Umejju el-Damrijja, koji ih je, ukrcavši ih u dvije lađe, vratio nazad u vrijeme kad se Poslanik nalazio u Hajberu, nakon El-Hudejbije, jesu slijedeći: iz Benu Hašima b. 'Abdi Menafa: Dža'fer b. Ebi Talib b. 'Abdulmuttalib, s kojim je bila i njegova žena Esma bintu 'Umejs el-Has'amijja, te sin mu 'Abdullah b. Dža'fer koji je u Etiopiji i rođen: iz Benu 'Abdi Šemsa b. 'Abdi Menafa: Halid b. Se'id b. el-'As b. Umejje ibn 'Abdi Šems, njegova žena Emina bint Halef b. Es'ad i dvoje njihove djece - Se'id b. Halid i Ema bint Halid, oboje rođeni u Etiopiji, zatim njegov brat b. Se'id b. el-'As, Mu'ajkajb b. Ebi Fatima, koji je kod 'Umera b. el-Hattaba bio zadužen za državnu kasu, te Ebu Musa el-Eš'ari;

iz Benu Eseda 'Abdul'uzzaa je bio El-Esved b. Nofel b. Huvejlid;

iz Benu 'Abdiddara b. Kusajja: Džehm b. Kajs;

iz Benu Zuhre b. Kilaba: 'Amir b. Ebi Vekkas i 'Utbe b. Mes'ud;

iz Benu Temima b. Murra: El-Haris b. Halid b. Sahr;

iz Benu Džumeha b.'Amra: 'Usman b. Rebi'a b. Ehban;

iz Benu Sehma b. 'Amra: Mahmije b. el-Džez';

iz Benu 'Adijja b. Ka'ba: Me'amer b. 'Abdullah b. Nadla;

iz Benu 'Amira b. Luejja: Ebu Hatib b. 'Amr i Malik b. Rebi'a;

iz Benu el-Harisa b. Fihra b. Malika: El-Haris Bihi 'Abdu Kajs b. Lukajt.

U te dvije lađe zajedno s njima su ukrcane i žene onih muslimana koji su tamo preminuli.

To su dakle oni koje je El-Nedžaši ukrcao na lađe s 'Amrom b. Umejjom el-Damrijjem. Ukupno su brojali šesnaest ljudi, dok je ukupan broj onih koji su izostali sa Bedra, a nisu otišli kod Poslanika u Mekku, te koji su tamo došli kasnije, mimo ove dvije El-Nedžašijeve lađe, bio trideset i četiri čovjeka.

Naknadna 'umra mjeseca zu-l-ka'dea sedme godine po Hidžri

Po povratku iz Hajbera, Božiji Poslanik je u Medini proveo sljedeće mjesece: rebiu-l-evvel, rebiu-l-ahir, džumade-l-ula, džumade-l-ahire, redžeb, ša'ban, ramadan i ševval, i u tom periodu je tu i tamo slao određene čete i poduzimao određene borbene aktivnosti.

U mjesecu zu-l-ka'deu, dakle u istom onom mjesecu u kojem su ga, godinu dana ranije, mušrici onemogućili da obavi namjeravanu 'umru, krenuo je da je sad naknadno obavi. S njim su pošli i svi oni koji su prethodne godine zajedno s njim bili vraćeni. Bilo je to sedme godine po Hidžri.

Čuvši za njihov dolazak, Mekkelije su se izmjestile iz grada, a među Kurejšijama je kružila priča o tome da je Muhammeda i njegove ljude pritisla muka, iznurenost i nedaća.

Ibn 'Abbas kaže:

- Bili su se poredali ispred njihove Skupštine (Dar en-nedve), kako bi njega i njegove ljude mogli posmatrati. Čim je ušao u kompleks Ka'be, Božiji Poslanik je provukao svoj ogrtač ispod desnog pazuha, a drugi kraj zabacio na lijevo rame tako da mu je jedna mišica bila otkrivena, a onda rekao: "Neka se Allah smiluje čovjeku koji im danas pokazuje sopstvenu snagu!" Potom je dotakao ugao Ka'be s Crnim kamenom (rukn) a onda je hitrim korakom krenuo obilaziti, u čemu su ga dosljedno slijedili i njegovi ashabi. Kad ga je Ka'ba zaklonila od njih i on dotaknuo njen južni ugao, usporio je korak i išao polahko sve dok nije došao do "Crnog ugla", kad je opet krenuo žurno i tako napravio tri kruga (tavaf).

Ostale krugove je obišao sporim korakom."

Od njega se također prenosi i to da je Poslanik na tom svom putovanju oženio Mejmunu bint el-Haris dok je na njemu još uvijek bio ihram. Njom ga je oženio El-'Abbas b. 'Abdulmuttalib.

Poslanik je u Mekki proveo tri dana. Trećeg dana mu je, na čelu kurejšijske delegacije, došao Huvajtib b. ‘Abdul‘uzza, kojeg su Kurejšije zadužile da ga izvede iz Mekke.

"Isteklo ti je vrijeme!", rekli su mu oni po dolasku. "Odlazi sad od nas!"

"Zašto me ne biste pustili", odgovorio je Poslanik, "da među vama ovdje sprovedem svoju svadbu, da pripremim gozbu pa i vas pozovem na nju?!"

"Ne treba nama tvoja hrana!", kazali su oni. "Odlazi od nas!"

I Božiji Poslanik je otišao, a skrb nad Mejmunom je povjerio Ebu Rafi‘u, koji mu ju je i doveo do Serefa [1], gdje ju je i preuzeo i onda otišao za Medinu.

Ibn Hišam kaže:

"Kako mi je kazivao Ebu ‘Ubejde, Allah dželle šanuhu je tada objavio: *Allah će zbilja obistiniti san Poslaniku Svome: "U Sveti Hram ćete, ako Allah da, sigurni ući doista, obrijanih glava svojih i kosa potkraćenih, ne strahujući! A On je ono što ne znadoste znao, pa vam je i bez toga pobjedu blisku dao.* (El-Feth, 27.).

Pohod na Mu‘tu u mjesecu džumade-l-ula osme godine po Hidžri

Poslanik je u Medini proveo ostatak mjeseca zu-l-hidžeta, prepustivši mušricima da te godine obave hadž, zatim mjesec muharrem, safer, rebiu-l-evel i rebiu-l-ahar, a onda je u mjesecu džumade-l-ula, poslao vojsku za Siriju koja je u Mu‘ti [2] pretrpjela znatne gubitke. Na čelo te vojske postavio je Zejda b. Harisu i tom prilikom rekao: "Ako Zejd pogine, umjesto njega je Dža‘fer b. Ebi Talib, a ako i on pogine, ljude će voditi ‘Abdullah b. Revaha!"

Ljudi su se odmah počeli pripremati i spremati za polazak. Bilo ih je tri hiljade. Neposredno pred polazak narod je izašao u velikom broju da isprati Poslanikove vojskovođe i da ih pozdravi. Za vrijeme ispraćaja, ‘Abdullah b. Revaha je zaplakao! "Zbog čega, Ibn Revaha?!", upitali su ga, a on je rekao: "Nije iz ljubavi prema ovome svijetu, niti iz prevelike ljubavi prema vama, već sam čuo Božijeg Poslanika kako uči jedan ajet iz Božije Knjige u

1. Seref - mjesto nedaleko od Et-Ten‘ima.
2. Mu‘ta - selo u području ravnice El-Beka’, u Siriji.

kojem se spominje Džehennem: *Nema od vas niti jednoga a da neće stići do pakla! To je od tvoga Gospodara konačna presuda!*, i ja ne znam kako se, kad do njega stignem, mogu vratiti!?"

"Neka Allah bude uz vas", govorili su im muslimani, "i neka vas On štiti! Nek' nam vas dobre vrati!"

'Abdullah b. Revaha je na to izrekao stihove:

Ali ja Milostivog molim za oprost
I udarac rane široke,
Iz koje šiklja zapjenušana krv,
Ili pak ubod ruke nemirne,
Vične zabosti koplje
U utrobe i jetre!
Pa kada prođu pored moga mezara
Da kažu: "Allah ga je uputio kao ratnika,
I pravim je putem išao!

Zatim su izašli, a za njima je izašao i Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem. Nakon što ih je on ispratio, 'Abdullah b. Revaha je rekao:

Mir ostaje za onim
Koga ti isprati pod palmom
Ti - najbolji hrabritelj i prijatelj!

Onda su išli, sve tamo do Me'ana, u području Sirije, kad su čuli da se Hirkal, sa hiljadu grčkih vojnika zaustavio u Meabu, u oblasti El-Balkae, te da mu se priključilo još sto hiljada ljudi iz Lahme, Džuzama, El-Kajna, Behrae i Belijja [1], na čelu s nekim čovjekom iz Belijja i s jednim iz plemena Iraša po imenu Malik b. Rafila. Saznavši za to, muslimani su dvije noći proveli u Me'anu razmišljajući i vijećajući o tome što bi im valjalo činiti. Na koncu su odlučili. "Pisaćemo Božijem Poslaniku", rekli su, "i izvijestiti ga o brojnosti neprijatelja, pa ili neka nam pošalje pojačanje, ili neka nam naredi šta da činimo!"

'Abdullah b. Revaha ih je, međutim, hrabrio i sokolio. "Narode!", govorio im je, "to što vi sada izbjegavate jest, Allaha mi, upravo ono zbog čega ste i pošli na ovaj put, a to je težnja za pogibijom na Božijem putu! Mi

1. Lahm, Džuzam, El-Kajn, Behra' i Belijj - imena plemena (op. prev.).

se protiv neprijatelja ne borimo brojnošću, silom ili mnoštvom, već se borimo samo s ovom vjerom kojom nas je Allah počastio! Stoga glavu gore i - naprijed! Jedno od dva dobra nam je sigurno: ili pobjeda ili smrt na Božijem putu!"

"Boga mi, dobro kaže!", rekli su oni, i krenuli.

Kad su bili u graničnim dijelovima El-Belkae, u jednom selu koje se zvalo Mešarif ispriječila im se Hirkalova armada, sastavljena od Bizantinaca i Arapa, i krenula prema njima. Muslimani su se stacionirali u jednom selu po imenu Mu'ta, i tu je došlo do susreta dviju vojski. Muslimani su se rasporedili tako što su desno krilo povjerili čovjeku iz Benu 'Uzre koji se zvao Kutbe b. Katade, a lijevo krilo jednom Ensariji po imenu 'Abaje b. Malik.

Utom je otpočeo boj. Zejd b. Harisa se, noseći zastavu Božijega Poslanika, borio sve dok nije iskrvario pod udarcima neprijateljskih strijela. Zatim je zastavu uzeo Dža'fer. On se s njom borio sve dok se nije spetljao tako da se nije mogao kutarisati, te je skočio sa svoga riđeg konja i potkresao je sabljom, a onda se nastavio boriti dok nije poginuo. Umirući, izgovarao je stihove:

O kako si, Džennetu, lijep
i kako je ugodna blizina tvoja,
i hladno piće u tebi!
Patnja njihova im se primiče;
nevjernici su,
i daleko neka je rod njihov
od mene!
Kad god ih sretnem, ja ću ih biti!

Ibn Hišam kaže:

"Pričali su mi neki dobro upućeni, kojima ja sasvim vjerujem, da je Dža'fer b. Ebi Talib zastavu uzeo u desnu ruku, pa su mu je odsjekli, onda ju je uzeo u lijevu, pa kada su mu i nju odsjekli, prigrlio ju je nadlakticama, i tako je ubijen, Allah neka je zadovoljan sa njim. Bilo mu je trideset i tri godine, a za onakav njegov odnos prema Poslanikovoj zastavi, Allah mu je u Džennetu podario dva krila pomoću kojih može letjeti kuda želi! Neki kažu da ga je tada jedan Bizantinac udario tako da ga je presjekao napola!"

Ibn Ishak kaže:

- Nakon Dža'ferova ubistva, zastavu je preuzeo 'Abdullah b. Revaha i s njom, na svome konju, istupio naprijed, a onda se počeo malo dvoumiti i kolebati. Zatim je rekao:

Zakleo sam se, dušo: u boj ćeš sigurno stupit'!
Stupit ćeš, ili ćeš, doista, prisiljena bit' na to!
Kad ljudi nahrupiše i jauk načiniše strašni,
Šta je to meni, pa te vidim prezireš Džennet?!
O tako dugo si spokojna bila,
A da li si išta drugo, do li kap u mješini trošnoj?!

Još je rekao:

I ako ne pogineš, opet ćeš umrijeti, dušo
Al' u toj smrti pržit ćeš se na vatri!
Sve što si htjela, eto ti je dato,
Da činiš i dobro i zlo, pokazano ti je!

Potom je sišao s konja. Utom mu je prišao njegov amidžić noseći u ruci kost s pečenim mesom. "Ojačaj malo!", rekao mu je, "jer ovih si dana svašta preturio preko glave!" On mu je to uzeo iz ruke i zubima otkinuo komadić mesa, a onda je čuo lom i drobljenje, tamo na poprištu. "A ti ovdje, na dunjaluku?!", rekao je, bacio kost, uzeo sablju i jurnuo naprijed. Borio se žestoko, sve dok i sam nije poginuo.

Zastavu je zatim uzeo Sabit b. Akrem, iz Benu el-Adžlana. "Muslimani!", viknuo je. "Izaberite nekoga među sobom!" "Eto tebe!", odgovorili su oni. "Ja ne mogu prihvatiti!", kazao je on, i oni su se složili da to bude Halid b. el-Velid. Čim je on preuzeo zastavu, potisnuo je neprijatelja a onda se odvojio od njega i izvukao se sa svojim ljudima.

Kada se s njima to dešavalo, Božiji Poslanik je, kako sam čuo, rekao: "Zastavu je uzeo Zejd b. Harisa i s njom u ruci se borio sve dok nije pao kao šehid. Potom ju je uzeo Dža'fer, te se i on s njom u ruci borio dok nije poginuo kao šehid!" Zatim je zašutio, a lica ensarija su se iskrivila. Pomislili su da je 'Abdullah b. Revaha možda pri sebi imao nešto što im ne bi bilo drago. "Zatim ju je uzeo 'Abdullah b. Revaha, pa se i on s njom u ruci borio, dok i on nije pao kao šehid!", dodao je utom Poslanik. Zatim je rekao: "Svi su mi u snu pokazani kako su podignuti u džennetu, na ležajima od zlata. Na ležaju 'Abdullaha b. Revahe sam zapazio iskrivljenost i naherenost u odnosu na ležaje njegova dva druga. "Zbog čega je ovo?", upitao sam. Rečeno mi je: "Oni su odmah stupili u borbu, a 'Abdullah se malo kolebao, pa tek onda to učinio!"

Kada se Halid izvukao s ljudstvom, vraćao se krećući se poput karavane. Nadomak Medine susreo ih je Poslanik i muslimani, dok su im djeca trčeći išla u susret. Poslanik je, s ljudima, dolazio jašući.

"Uzmite djecu i ponesite ih!", rekao je. "Meni dajte Dža'ferova sina." Oni su mu tad doveli 'Abdullaha b. Dža'fera i on ga je nosio na svojim rukama.

Na pridolazeću vojsku ljudi su bacali prašinu.

"Bjegunci!", vikali su im. "Pobjegli ste sa Božijeg puta!"

"Nisu bjegunci", govorio je Poslanik, "već povratnici, ako Bog da!"[1]

Osvojenje Mekke mjeseca ramazana osme godine po Hidžri

Nakon što je odaslao vojsku za Mu'tu, Božiji Poslanik je mjesece džumade-l-ahire i redžeb proboravio u Medini. Utom je pleme Benu Bekr b. 'Abdu Menat b. Kenana atakovalo na Huza'u, a povod je bio taj što je jedan čovjek iz Benu el-Hadremijja, koji se zvao Malik b. 'Ubad, a koji je tada bio u savezništvu sa El-Esvedom b. Reznom, izašao zarad trgovine i kad je bio negdje na sredini teritorije plemena Huza', ovi su ga napali, ubili i uzeli mu sve što je nosio uzase. Zatim je Benu Bekr napao nekog čovjeka iz Huza'e i ubio ga, a onda je Huza', neposredno pred svoj ulazak u islam, napalo trojicu pripadnika Benu el-Esveda b. Rezna el-Dilija: Selma'a, Kulsuma i Zuejba, i pogubili ih kod obilježja koja su označavala ulazak u zaštićenu zonu Harema (ensab el-harem).

I dok su Benu Bekr i Huza'a bili na tome, između njih se ispriječio islam i oni su se time zabavili. Kad je postignut mirovni ugovor na Hudejbiji, između Božijeg Poslanike i Kurejšija, jedan od obostranih uvjeta je bio i taj da svako može slobodno prići Poslaniku, obavezati mu se na bilo šta i s njim sklapati ugovore, kao što to slobodno može učiniti i s Kurejšijama. Tako je Benu Bekr prišao Kurejšijama, dok se pleme Huza'a opredijelilo za Božijeg Poslanika.

Kad je bilo primirje, Benu el-Dil iz Benu Bekra je to iskoristio da se osveti Huza'u za onu trojicu koju su oni pogubili iz Benu el-Esveda b. Rezna.

S tom namjerom je Nofel b. Mu'avija el-Dili krenuo na čelu Benu el-Dila, čiji je tada i bio vojskovođa, premda ga nije slijedilo cijelo pleme Benu Bekra, te je pleme Huza', koje se u tom momentu nalazilo pored svoje vode po imenu el-Vetir, pustio da tu i zanoći, a onda su im ščepali jednog njihovog čovjeka i povukli se u svoja plemena. Malo zatim su napali, a Kurejšije su ih potpomagale oružjem i čak se neki od njih borili s njima, zaklonjeni noćnom tamom.

1. Lejsu bi-l-furrar ve lakinnehum el-kurrar - "Nisu bjegunci, već povratnci!", tj. opet će se, ako Bog da, tamo vratiti! (op.prev.)

Huza' su stjerali na zaštićenu zonu Harema, i tada se Benu Bekr obratio vojskovođi: "Nofele!", rekli su mu, "zašli smo u zonu Harema, pa - čuvaj se Boga!"

On je tad izrekao krupnu riječ.

"On danas nema Boga!"[1], rekao je. "Benu Bekre, uzmite svoju osvetu! Života mi moga, vi doista čak i kradete u zoni Harema, pa zašto onda ne biste u njemu uzeli i svoju osvetu?!"

One noći kad su ih pustili da zanoće pored vode im "el-Vetir", ščepali su im čovjeka koji se zvao Munebbih, a koji je inače imao slabo srce. On je bio izašao s jednim svojim saplemenikom, nekim Temimom b. Esedom, i kada su opazili ove, rekao mu je: "Temime, spašavaj se! Ja sam, Boga mi, ionako mrtav, svejedno da li me ubili ili pustili - moje je srce već puklo!"

I Temim se dao u bijeg. Kad se osvrnuo, vidio je kako su Munebbiha ščepali, i kako su ga ubili.

Kad je pleme Huza' ušlo u Mekku, sklonuli su se u kuću Budejla b. Vereka'a, te u kuću jednog svog prijatelja po imenu Rafi'. Nakon toga, pošto su ih Benu Bekr i Kurejšije nadvladale i učinile s njih to što su stigle, te tako prekršili dogovor i sporazum postignut s Božijim Poslanikom, jer je pleme Huza' bilo uz njega i u njegovu savezništvu, 'Amr b. Salim el-Huza'i i jedan čovjek iz Benu Ka'ba su se zaputili do Poslanika u Medinu, što je ubrzo za posljedicu imalo osvojenje Mekke. U Medini ga je zatekao kako među ljudima sjedi u džamiji, te se zaustavio pored njega i obratio mu se stihovima:

Gospodaru! Podsjećam Muhammeda,
saveznika našeg pretka, i njegova pretka stara:
Vi još bijaste djeca, a mi već očevi odrasli!
Zatim primismo islam, i ne povukosmo ruku!
Stoga pomagaj, Allah te uputio, i to ovoga časa!
Pozovi robove Božije - neka nam dođu kao pojačanje,
i nek' među njima Poslanik Božiji bude čisti,
čije se lice na svaku sramotu mršti -
sa vojskom poput mora da plovi zapjenušan!
Kurejšije ti prekršiše obećanje i pogaziše ugovor potvrđeni!
U Kedau[2] *mi postaviše uhodu*

1. Tj. "Za Nofela nema Boga!", što je rekao iz svoga nevjerstva.
2. Keda - mjesto na najvišoj tački Mekke.

i vjerovaše da nikog pozvati neću.
A oni su slabi i malobrojni!
Oni su nas pustili da zanoćimo u el-Vetiru,
gdje noć u molitvi provodismo,
i ubijaše nas dok mi ruku' i sedždu činismo!

Kad je završio, Božiji Poslanik mu je rekao: "Bićeš pomognut, 'Amre b. Salim!"

Utom su se Poslaniku na nebu ukazali oblaci. "Ovaj oblak (doista) nagovještava pomoć Benu Ka'ba!", rekao je.

Malo poslije kod njega je došao Budejl b. Vereka', s još nekoliko ljudi iz plemena Huza'a, te su ga izvijestili o onom što ih je zadesilo, posebno mu naglasivši kurejšijsko potpomaganje Benu Bekra protiv njih. Potom su krenuli put Mekke, a Božiji Poslanik je ljudima rekao: "Kao da ćete biti s Ebu Sufjanom, koji dolazi da osnaži sporazum i još produži rok!"

Budejl b. Vereka' i njegovi ljudi su se kretali prema Mekki, i u 'Usfanu [1] su susreli Ebu Sufjana b. Harba kojeg su Kurejšije poslale Božijem Poslaniku da s njim potvrdi sporazum i još produži dogovoreni rok, jer su se pobojali posljedica onog što su učinili.

Susrevši se s Budejlom b. Verkaom, Ebu Sufjan ga je upitao: "Odakle dolaziš Budejle?", jer je sumnjao da je on bio kod Božijeg Poslanika.

"Malo sam obilazio Huza'u ovuda po obali i tamo po unutrašnjosti doline", rekao je Budejl.

"Nisi bio kod Muhammeda?!", nastavio je Ebu Sufjan.

"Nisam", odgovorio je Budejl, a kad je krenuo dalje prema Mekki, Ebu Sufjan je rekao: "Ako je bio u Medini, morao je devu nahraniti njenim košticama!"

Zatim je prišao mjestu gdje je ležala Budejlova deva, uzeo komad njene balege, izmrvio ga i u njemu našao koštice medinske datule. "Kunem se Bogom da je bio kod Muhammeda!", rekao je.

Zatim je krenuo i nije se zaustavljao sve dok nije stigao do Poslanika u Medini. Najprije je svratio kod svoje kćerke Umm Habibe bint Ebu Sufjan, i kad je sjeo na postelju Božijeg Poslanika, ona ga je digla i postelju smotala.

"Kćeri", rekao je on, "ne znam da li to meni daješ prednost nad tom posteljom, ili pak postelju pretpostavljaš meni?!"

1. 'Usfan - ime mjesta, dva konaka udaljeno od Mekke.

"Ovo je postelja Božijeg Poslanika", odgovorila je ona, "a ti si čovjek mušrik, nečist, i ne želim da takav sjediš na postelji Božijeg Poslanika!"

"Bogami kćeri", rekao je on, "tebe je, nakon što si otišla od mene, zadesilo zlo!"

Potom je otišao do Božijeg Poslanika i obratio mu se, no kako mu on ništa nije odgovorio, otišao je do Ebu Bekra i molio ga da on razgovara s Poslanikom, ali je Ebu Bekr odbio to učiniti. Zatim je otišao 'Umeru b. el-Hattabu, pa i s njim zapodjenuo razgovor na istu temu.

"Zar da vam se ja zauzimam kod Božijeg Poslanika?!", rekao je 'Umer. "Tako mi Allaha, kad ne bih imao ništa drugo do jednog malog mravića, i njime bih se borio protiv vas!"

Od njega je otišao do 'Alija b. Ebu Taliba, Bog neka je zadovoljan sa njim, uz kojeg je bila i Fatima, kćerka Božijeg Poslanika, neka je Allah i s njom zadovoljan, i njen sin Hasan b. 'Ali koji je tu puzao ispred nje.

"Ali!", rekao mu je Ebu Sufjan. "Ti si mi rodbinski bliži od ostalih ljudi. Ovdje sam došao iz velike nužde, i nemoj da se vratim, kako sam i došao, očajan. Zauzmi mi se kod Božijeg Poslanika!"

"Pobogu, Ebu Sufjane!", odgovorio mu je 'Ali. "Poslanik je nešto tvrdo odlučio i mi mu u vezi s tim ne možemo više reći ni riječi!"

On se zatim okrenuo Fatimi.

"Kćeri Muhammedova!", rekao joj je. "Bi li ti naredila tom svom sinčiću da među ljudima nađe nekog ko će mi garantirati zaštitu, pa da dovijeka bude prvak Arapa?!"

"Bogami, moj sin još nije dorastao tome", odgovorila je ona, "da među ljudima nekome traži zaštitu. A, opet, niko to ionako neće učiniti preko Božijeg Poslanika!"

"Ebu el-Hasane!", opet se obratio 'Aliju. "Stvari su mi se jako iskomplicirale; teško mi je. Šta mi ti savjetuješ?!"

"Boga mi ti ne znam ništa što bi ti moglo biti od koristi!", rekao je 'Ali. "No, pošto si ti prvak Benu Kinane, ustani i zađi malo među ljude, a nakon toga se vrati u svoje mjesto!"

"Misliš li da će mi to biti od koristi?!"

"Ne mislim, Allaha mi!", odgovorio je on. "Ali ti ja ne vidim ništa drugo."

Naposljetku se Ebu Sufjan digao u džamiji i rekao: "Ljudi! Tražio sam, eto, među ljudima nekog ko bi mi htio pružiti zaštitu!"

Zatim je uzjahao devu i otišao.

Čim je stigao kod Kurejšija, oni su ga odmah pitali za novosti. "Prvo

sam bio kod Muhammeda", ispričao im je, "ali mi on, Allaha mi, ništa nije odgovorio! Potom sam otišao do Ibn Ebi Kuhafe, no ništa nisam postigao. Nakon njega sam bio kod Ibn el-Hattaba i kod njega sam naišao na izraženo neprijateljstvo! Zatim sam posjetio 'Alija, i on mi je bio najmekši. On mi je i predložio da nešto uradim, ali ne znam da li mi je to šta koristilo ili nije!"

"Šta ti je 'Ali predložio?", pitali su ga.

"Predložio mi je da zađem među ljude i pronađem nekoga od njih ko bi me uzeo u zaštitu, što sam ja i učinio!", rekao je.

"A je li to i Muhammed odobrio?", pitali su oni.

"Nije", kazao je.

"Pih!", rekli su mu. "Čovjek te je samo namagarčio! To što si rekao ljudima, bogme ti ništa ne vrijedi!"

"Ja drugog izbora nisam imao", kazao je on. "Ništa mi drugo nije bilo preostalo."

Poslanik je već bio naredio da se izvrši priprema, a od svojih ukućana je zatražio da opreme i njega. Utom je Ebu Bekr ušao kod svoje kćerke 'Aiše, neka Bog bude zadovoljan sa njom, i zatekao je u poslu oko spremanja nekih Poslanikovih stvari. "Kćeri!", upitao ju je. "Je li vam to Božiji Poslanik naredio da ga spremite?!" "Jeste", kazala je ona. "Spremi se i ti!" "Šta misliš, gdje ide?", upitao je. "Allaha mi, ne znam!", odgovorila je.

Poslanik je ubrzo upoznao ljude s tim da ide za Mekku, i podvukao im je da to shvate krajnje ozbiljno i da se dobro pripreme. "Bože moj!", rekao je na kraju. "Ti onemogući Kurejšije da nas primijete il' da saznaju za naš dolazak! Želimo ih iznenaditi u njihovoj zemlji!"

I ljudi su se spremili.

Međutim, dok je Poslanik vršio posljednje pripreme za polazak prema Mekki, Hatib b. Ebu Belte'a je poslao pismo Kurejšijama u kojem ih je izvještavao o pripremama koje vrši Božiji Poslanik za pohod na njih. Pismo je dao nekoj ženi i obećao joj dobru nagradu ukoliko ga dostavi Kurejšijama. Ona je pismo metnula sebi u kosu i nad njim splela pletenice. Potom je krenula...

O ovom Hatibovom gestu Poslaniku je stigla vijest s neba, i on je odmah pozvao 'Alija b. Ebu Taliba i El-Zubejra b. el-'Avama. "Sustignite tamo neku ženu na putu za Mekku! Hatib b. Ebu Belte'a po njoj šalje pismo Kurejšijama i u njemu im skreće pažnju na ovo što smo im spremili!"

Oni su odmah jurnuli za njom. Sustigli su je u jednoj uskopanoj zemlji koja je pripadala Benu Ebi Ahmedu, i odmah zatražili da sjaše. Detaljno su pretražili sve što je bilo na životinji i kad ništa nisu pronašli, 'Ali b. Ebu Ta-

lib joj je rekao: "Kunem se Allahom da Božijem Poslaniku nije rečena laž, niti je laž rečena nama! Ili ćeš sama izvaditi to pismo, ili ćemo te mi svu otkriti!"

Vidjevši da je sasvim odlučan to i učiniti, ona je rekla: "Odmakni se!" Kad se odmakao, rasplela je pletenice i iz kose izvadila pismo. Zatim ga je predala 'Aliju i on se s njim odmah vratio Poslaniku.

Poslanik je potom pozvao k sebi Hatiba. "Zašto si ono uradio, Hatibe?", upitao ga je.

"Prvo hoću da kažem: ja vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika!", odgovorio je on. "Međutim, ja sam ovdje među vama sam, nemam tu ni svog korijena niti porodice, a tamo među njima mi je i dijete i porodica. Zbog toga sam im se htio malo dodvoriti!"

"Božiji Poslaniče!", rekao je na to 'Umer b. el-Hattab. "Pusti me da mu odsiječem glavu - izrodio se u munafika!"

"Ah, šta znaš, 'Umere", odgovorio mu je Poslanik, "valjda je Allah dobro znao sve učesnike Bitke na Bedru, kad je rekao: "Radite što hoćete - ja sam vam već oprostio!"

Allah je o ovom Hatibovom postupku objavio sljedeće: *O vjernici! Ne uzimajte Moga neprijatelja i svoga neprijatelja za prijatelje, ljubav im darivajući, a oni poriču Istinu koja došla je vama, i izgone Poslanika i vas zato što vjerujete u Allaha, vašega Gospodara, ako ste već izišli da se borite na Putu Mojemu i tražeći zadovoljstvo Moje - a vi njima ljubav kradom poklanjate! Ja znadem sve što vi skrivate i sve što obznanjujete, a ko to od vas bude činio, pa - s Puta pravoga on je zalutao! Ako vas oni uhvate, neprijatelji će vam biti, i prema vama, u zlu, ruke svoje i jezike svoje pružat će, a žude i za tim da vi ne vjerujete! Neće vam ni rodbina vaša, ni djeca vaša na Danu sudnjem koristiti, On će vas tad razdvojiti. Allah sve šta vi radite vidi. Dobar primjer imate vi u Ibrahimu i onima koji su s njim bili, kad narodu svom rekoše oni: "S vama ništa nemamo mi, a ni s onima kojima se, a ne Allahu, klanjate vi! Poričemo vas mi, a neprijateljstvo i mržnja između vas će se javljati sve dok vi u Allaha Jedinoga ne budete vjerovali!* (El-Mumtehine, 1.-4.), i dalje, sve do kraja ovog kazivanja.

Poslanik je zatim nastavio put, a za upravitelja Medine je odredio Ebu Ruhma el-Giffarija. Na put je pošao nakon što je bilo prošlo deset noći ramazana, pa je postio i on i svi oni koji su išli s njim, i omrsili su se tek kad su bili u El-Kudejdu, između 'Usfana i Emedža.

Potom je krenuo dalje. Kad se spustio u kanjon Ez-Zahran, sa deset hiljada muslimana, tu mu se, iz plemena Sulejm, pridružilo još sedam stotina ljudi. Neki tvrde da ih je bilo i hiljadu, i još toliko iz plemena Muzejna. U

svakom plemenu je već bio veliki broj muslimana. S Poslanikom su krenuli i svi muhadžiri i sve ensarije. Nijedan od njih nije izostao.

Poslanik je, dakle, već bio u kanjonu Ez-Zahran, a Kurejšije još ništa nisu znale o tome, niti o njegovim namjerama.

U jednoj od tih noći Ebu Sufjan b. Harb, Hakim b. Hizam i Budejl b. Vereka' su izašli da osluhnu uokolo ne bi li saznali ili načuli kakvu vijest.

U međuvremenu, Poslanika je u putu već bio susreo El-'Abbas b. 'Abdulmuttalib, a na vrhu jedne stijene, na padini brijega negdje između Mekke i Medine, na njega su naišli i Ebu Sufjan b. el-Harb b. 'Abdulmuttalib i 'Abdullah b. Ebu Umejje b. el-Mugira, te su kod njega zatražili prijem. Poslaniku ih je najavila Umm Selema. Rekla je:

"Božiji Poslaniče, tu je tvoj amidžić i tečić ti i zet!"

"Oni mi ne trebaju!", rekao je Poslanik. "Amidžić mi je udarao na obraz, a tečić i zet je u Mekki svašta govorio!"

Ebu Sufjan je sa sobom vodio i malog sinčića, i kad im je saopćeno kako je Božiji Poslanik reagirao, on je rekao: "Ili će mi, Boga mi, dopustiti da uđem kod njega, ili ću ja doista s ovim svojim sinčićem otići daleko u bespuće, da tamo umremo od gladi i žeđi!"

Čuvši za to Božiji Poslanik im se sažalio i dozvolio im da uđu. Tom prilikom su obojica primili islam.

O svom prihvaćanju islama, Ebu Sufjan b. el-Haris je spjevao i stihove, u kojima se, pored ostalog, izvinuo Poslaniku za ono što je bilo ranije. Rekao je:

Tako ti života tvoga, ja sam ljude vodio u rat
da konjica idola Lata pobijedi Muhammeda,
i zbunjen išao u svojoj mrkloj noći!
A evo sad, vrijeme dođe kad se ja uputih
i pravi pronađoh put!
Uputi me neko izvan mene,
i s Allahom me pridobi onaj kog' stalno proganjah!
Odvraćah i udaljavah mnogo od Muhammeda,
a sad ga smatram svojim, premda ne potječem od njega!
Oni su oni, i ko ne govori po hiru njihovu,
svejedno što zdravo misli, biva koren i utjerivan u laž.
Želim im udovoljiti,
al' ne priklanjam se onima s kojima se u svemu ne slažem!

Zato reci Sekifu da s njim ne želim ratovat'.
Reci tom plemenu da drugi je prijetio,
jer ja ne bijah u vojsci koja ščepa Amira,
niti pomogoh tome, ni jezikom svojim ni djelom!
Učiniše to plemena druga, koja dođoše izdaleka,
otud sa strane - iz Sehama i iz Surdeda! [1]

Tvrde da ga je Poslanik, kad mu je izgovorio stih: "I s Allahom me pridobi onaj kog stalno proganjah!", potapšao rukom po prsima i rekao mu: "Ti si me stalno proganjao!"

Dakle, kad se Božiji Poslanik spustio u kanjon Ez-Zehran, El-'Abbas b. 'Abdulmuttalib je tada rekao: "Teška li jutra Kurejšijama! Boga mi, Ako Poslanik silom uđe u Mekku, prije no što mu dođu i od njega zatraže sigurnost, biće to njihov konačan kraj!"

El-'Abbas kaže: "Sjeo sam na bijelu Poslanikovu mazgu i na njoj odjahao do El-Eraka. Mislio sam: možda ću naići na neke skupljače drva, ili nekog ko nosi mlijeko ili ko je izašao nekim svojim poslom, pa da ga pošaljem za Mekku da im kaže gdje se nalazi Poslanik, da dođu kod njega i od njega zatraže sigurnost prije nego kod njih dođe silom!"

On dalje kaže: "Išao sam tako jašući i obazirao se uokolo ne bih li našao ono zbog čega sam i pošao, kad mi je do uha iznenada dopro razgovor Ebu Sufjana i Budejla b. Vereka'a, koji su se vraćali s obilaska. Čuo sam Ebu Sufjana kako kaže:

"Nikad nisam vidio ovolike vatre i toliko vojske kao noćas!"

"To je pleme Huza'a. Uzrujao ih je rat!", odgovorio je Budejl. "Huza'a je, bogme, znatno slabija i nije tako mnogobrojna da bi ove vatre i ova vojska mogla biti njena!", rekao je on.

Kad sam prepoznao njegov glas, zovnuo sam ga i on me je odmah prepoznao.

"Ebu el-Fadl?", upitao je i ja sam rekao: "Da, ja sam!"

"Šta ti je, pobogu?! Zalog nek' su ti i otac mi i majka?!", upitao je.

"Teško tebi, Ebu Sufjane!", rekao sam mu. "Evo tu je Božiji Poslanik, sa mnoštvom ljudi, i crno će biti jutro Kurejšijama, Allaha mi!"

"Pa reci šta da se radi, zalog nek' su ti i otac mi i majka?!", upitao je.

"Boga mi, ako te se domogne, nema sumnje - pogubiće te!", rekao sam mu. "Nego, sjedi ti na stražnji dio ove mazge i ja ću te odvesti do Poslanika, pa od njega zatraži sigurnost za se!"

1. Seham i Surded - mjesta u području Ukka, arapskog plemena u jemenskoj Tihami.

On je uzjahao iza mene, dok su se njegova dva pratioca vratila nazad. Prilazio sam tako s njim i kad god bismo prošli pored neke muslimanske vatre, uvijek su pitali: "Ko je ovaj?", no čim bi prepoznali mazgu Božijeg Poslanika i mene na njoj, govorili su: "Amidža Božijeg Poslanika, na njegovoj mazgi."

Međutim, kad smo prolazili pored vatre 'Umera b. el-Hattaba, on mi je, nakon što je upitao: "Ko je ovo?", prišao i ugledavši na stražnjem dijelu životinje Ebu Sufjana, rekao je: "Ebu Sufjan, Allahov neprijatelj! Hvala Allahu koji nam te je dao u ruke bez ikakva ugovora ili sporazuma!"

Zatim se okrenuo i žurno i oštro pošao prema Božijem Poslaniku, a ja sam podbo mazgu i malo ga pretekao, tek koliko spora životinja pretekne spora čovjeka! Sjahao sam s mazge i ušao kod Božijeg Poslanika, a odmah za mnom je ušao i 'Umer i istog časa rekao: "Božiji Poslaniče, tu je Ebu Sufjan, Allah nam ga je predao u ruke bez ikakva ugovora ili sporazuma! Pusti me da ga ja ubijem!"

"Božiji Poslaniče!", rekao sam ja. "Ja sam ga uzeo pod svoju zaštitu!"

Zatim sam sjeo uz Božijeg Poslanika, uzeo ga za glavu i rekao mu: "Noćas ga, Boga mi, osim mene niko drugi ne može razgovoriti!"

Pošto je 'Umer već isuviše navaljivao da učini to što je bio namjerio, ja sam rekao: "Polahko, 'Umere! Da je on kojim slučajem iz Benu 'Adijja b. Ka'ba, sigurno ne bi tako govorio, međutim, dobro znaš da je iz Benu 'Abdi Menafa!"

"Polahko, 'Abbas!", rekao je on. "Kad si ti primio islam, tvoj islam mi je bio draži od islama El-Hattaba, da ga je on tada primio!"

"'Abbas!", rekao mi je Poslanik. "Odvedi ga do svog odmorišta, pa mi ujutro dođi sa njim!"

Otišao sam i on je tu noć prenoćio kod mene, a ujutro rano sam ga odveo do Božijeg Poslanika.

"Zaboga, Ebu Sufjane!", rekao mu je Poslanik. "Zar ti još nije došlo vrijeme da shvatiš da nema drugog boga osim Allaha!?"

"I oca bih svoga žrtvovao za te, i majku!", odgovorio je on. "Kako si samo blag i plemenit, kako sklon spajanju ljudi! Boga mi sam razmišljao: da pored Allaha ima još koji drugi bog, on bi mi do sada već u nečemu koristio!"

"Zaboga, Ebu Sufjane!", nastavio je Poslanik. "Zar ti nije došlo vrijeme da shvatiš da sam ja doista Božiji Poslanik!?"

"I oca bih svoga žrtvovao za te, i majku!", odgovorio je on. "Kako si samo blag i plemenit, kako sklon spajanju ljudi! Što se pak toga tiče, u sebi još uvijek imam rezerve prema tome!"

El-'Abbas mu je tada rekao: "Zaboga, prihvati islam i posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, prije no što izgubiš glavu!"

I on je tada posvjedočio Istinu i tako primio islam.

El-'Abbas kaže: "Rekao sam: Božiji Poslaniče, Ebu Sufjan je čovjek koji voli posebnost; voli da bude istaknut. Učini mu nešto u tom smislu!"

"Da!", rekao je. "Ko uđe u kuću Ebu Sufjana, biće siguran i ko zatvori svoja vrata ili uđe u Harem, i on će biti siguran!"

Kada je Ebu Sufjan otišao otud, namjeravajući krenuti za Mekku, Božiji Poslanik je rekao: "'Abbas, zadrži ga tamo u tjesnacu doline, kod one isturene stijene, dok pored njega ne prođe Allahova vojska - da je dobro vidi!"

El-'Abbas kaže: "I ja sam pošao sa njim, te sam ga kod tjesnaca doline i zadržao, kako mi je to naredio Božiji Poslanik.

Utom su počela prolaziti plemena sa svojim zastavama.

Kad god bi naišlo koje pleme, on je uvijek pitao: "Ko su ovi, 'Abbase?", a ja bih mu odgovarao: "Sulejm,", na šta bi on rekao: "Šta ja imam sa Sulejmom?!" Kada bi naišlo drugo pleme, on bi opet pitao: "'Abbase, ko su ovi?", a ja bih mu rekao: "Muzejna", i on bi opet dodao: "Šta ja imam s Muzejnom?!" Tako je bilo sve dok nisu prošla sva plemena. O svakom od njih me je pitao ponaosob i kad bih mu ja rekao ko su, uvijek je dodavao: "Šta ja imam s njim!"

Kada je naišao Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, sa svojom "zelenom" brigadom [1], u kojoj se se mogle vidjeti samo oštrice od metala, tad je rekao:

"Subhanallah, 'Abbas! Ko su ovi?!"

"Ovo je Božiji Poslanik sa muhadžirima i ensarijama!", odgovorio sam, a on je na to rekao:

"Ovima se niko nije u stanju suprotstaviti! Boga mi, Ebu el-Fadle, vlast tvoga bratića će sutra biti ogromna!"

"Ebu Sufjane", kazao sam ja, "radi se o poslanstvu!"

"Pa dobro, dakle!", rekao je. "Tako je!"

"Brzo sad do svoga naroda!", rekao sam mu.

Čim je došao kod njih, odmah je povikao iz sveg glasa: "Kurejšije! Evo vam Muhammed stiže sa silom kojoj se niste u stanju suprotstaviti, pa ko uđe u kuću Ebu Sufjana, taj će biti siguran!"

1. Ibn Hišam kaže:"Nazvana je "zelenom" zbog mnogog metala koji se isticao u njoj!"

Utom je pred njega izašla Hinda bint ‘Utbe i uzela ga za brk. "Ubijte masnu, gojaznu mješinu!", rekla je. "Ružna li je bio straža narodu svom!"

"Teško vama!", kazao je on. "Nemojte da vas ova slučajno zavede!

Muhammed vam dolazi sa silom kojoj se niste u stanju suprotstaviti ali, neka znate: ko uđe u kuću Ebu Sufjana, taj će biti siguran!"

"Bog te ubio!", rekli su oni. "Šta će nam koristiti tvoja kuća?!"

"I ko zatvori vrata svoje kuće, također će biti siguran", dodao je, "baš kao i onaj ko uđe u Harem!"

Ljudi su se tad razletjeli, žureći u svoje kuće i ulazeći u Harem.

Od ‘Abdullaha b. Ebu Bekra se prenosi da je Božiji Poslanik, kad je došao do Zu Tuvaa, zaustavio životinju koju je jahao i od jedne polovice crvene hiberske burde [1] načinio sebi turban, te iz skrušenosti prema Allahu, vidjevši da ga je počastio osvojenjem Mekke, tako pognuo glavu da mu je vrh brade skoro dodirivao prednji dio sedla!

Esma’ bint Ebu Bekr kaže: "Kad se Božiji Poslanik zaustavio na Zu Tuvau, Ebu Kuhafa, koji je već bio oslijepio, rekao je tada kćerki svog najmlađeg sina: "Kćeri, hajde ispni se sa mnom na Ebu Kubejs!" [2], i ona je s njim pogledala odozgo. "Šta vidiš kćeri?", upitao je. "Vidim jednu veliku gomilu", rekla je ona. "To je konjica", kazao je on, a ona je dodala: "I još vidim nekog čovjeka kako ispred te gomile ide žurno, čas tamo, čas ovamo." "To im je vojskovođa", zaključio je on. "Gomila se, Allaha mi, širi!", uzviknula je ona, našta je on rekao: "Boga mi je konjica pokrenuta! Brzo me vodi kući!"

Konjica ga je, međutim, susrela prije nego je stigao do kuće. Kako je djevojka oko vrata imala srebrnu ogrlicu, neko od njih je naišao pored nje i strgao joj je s vrata!"

Esma’ dalje kaže:

"Kad je Božiji Poslanik ušao u Mekku, a potom i u Harem, došao mu je Ebu Bekr vodeći svoga oca. Ugledavši ga, Poslanik je rekao: "Zašto djeda nisi ostavio u kući, pa da ja budem taj koji će doći njemu?!", našta je Ebu Bekr odgovorio: "Božiji Poslaniče, prije on treba doći tebi nego da ti ideš njemu!"

Zatim ga je posadio pred Poslanika. On ga je rukom pomilovao po grudima, i reko mu: "Hajde, primi islam!", i on ga je primio.

Kad je Ebu Bekr ušao s njim, njegova je glava bila poput segama[3], pa je Božiji Poslanik rekao: "Promijenite mu to s kose!"

1. Hiberska burda - vrsta jemenske burde.

2. Ebu Kubejs - ime brda u Mekki.

3. Segam - vrsta drveta čiji je cvat izrazito bijel, pa s njim porede sijedu kosu.

Zatim je Ebu Bekr uzeo za ruku svoju sestru, i rekao: "Preklinjem vas Allahom i islamom za ogrlicu moje sestre!", ali mu se niko nije odazvao. "Trebala si dobro čuvati ogrlicu, sestro", rekao je njoj, "jer je danas kod ljudi zbilja malo povjerenja!"

* * *

Na dan osvojenja Mekke, Hunejna i Et-Taifa lozinka ashaba Božijeg Poslanika je bila sljedeća: kod Muhadžira je bila: "O Benu 'Abdurrahman!", kod El-Hazredža: "O Benu 'Abdullah!", a kod El-Evsa: "O Benu 'Ubejdullah!"

Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, kad je svojim vojskovođama naredio da uđu u Mekku, zatražio je od njih da nikog ne ubijaju, osim nekih pojedinaca koje je on spomenuo poimenično. Njih je naredio da se pobiju, makar ih pronašli i pod pokrivačem same Ka'be! Među njima je bio i 'Abdullah b. Sa'ad, pripadnik 'Amira b. Luejja. Njega je Poslanik naredio ubiti zato što je bio primio islam i čak Božijem Poslaniku jedno vrijeme pisao Objavu, a onda se ponovo odmetnuo u mnogoboštvo i vratio se Kurejšijama. On se bio sklonuo kod 'Usmana b. 'Affana, koji mu je bio brat po mlijeku, i on ga je krio kod sebe dok ga nije doveo Božijem Poslaniku, kad su se ljudi i stanovništvo Mekke već bili smirili, i od njega mu zatražio sigurnost. Tvrde da je Poslanik tada dugo šutio, i tek se onda saglasio s tim, a kad je 'Usman otišao od njega, rekao je onima oko sebe: "Šutio sam, ne bi li neko od vas ustao i pogubio ga!" Jedan ensarija je rekao: "Pa zašto mi nisi namignuo, Božiji Poslaniče?!", našto je Poslanik odgovorio: "Poslanik ne ubija migom!"[1]

Među njima je bio i 'Abdullah b. Hatal, čovjek iz Benu Tejma b. Galiba. Njega je Poslanik naredio ubiti zato što je bio musliman i on ga je bio poslao da ubere zekat. S njim je tad poslao još jednog čovjeka, a s njima je pošao i njegov sluga, koji je također bio musliman. Negdje u putu on je tom slugi naredio da mu zakolje jarca i od toga mu spravi jelo, a on je malo prilegao i kad se probudio, ovaj mu nije bio spravio ništa. Zbog toga je nasrnuo na njega i ubio ga, a onda se odmetnuo u mnogobošce.

Kod njega su bile i dvije djevojke pjevačice: Fertena i njena drugarica, koje su se pjesmom izrugivale Božijem Poslaniku, pa je Poslanik naredio da se i one pogube zajedno s njim.

1. Ibn Hišam kaže: "On je zatim primio islam i 'Umer mu je kasnije povjerio neke svoje poslove, kao i 'Usman b. 'Affan, nakon njega."

Zatim, El-Huvejris b. Nukajz, jedan od onih koji su ga vrijeđali u Mekki.

Potom Mikejs b. Subaba: njega je Poslanik naredio pogubiti zbog toga što je ubio onog ensariju koji je, greškom, ubio njegova brata, kao i zbog toga što se Kurejšijama ponovo vratio kao mnogobožac.

Tu su još i Sara, služavka Benu 'Abdulmuttaliba, i 'Ikrime b. Ebi Džehl. Sara je bila od onih koji su mu u Mekki pravili svakojake neprijatnosti, dok je 'Ikrime pobjegao u Jemen. Međutim, njegova žena, Ummu Hakim bint el-Haris ibn Hišam, je primila islam i od Božijeg Poslanika je zatražila da mu pruži sigurnost, što je on i prihvatio. Ona je po njega otišla u Jemen, i kad ga je povela Božijem Poslaniku, on je primio islam.

'Abdullaha b. Hatala su zajednički ubili Se'id b. Hurejs el-Mahzumi i Ebu Berezt el-Eslemi, dok je Mikjesa b. Subabu pogubio Numejle b. 'Abdullah, čovjek iz njegova naroda, našta je njegova sestra rekla:

Života mi, Numejle ponizi rod svoj,
i Mikjesom rastuži posjetioce zimske!
Pa Bogu nam se tuži onaj, ko vidje poput Mikjesa,
da se porodilji ne daje hrana porođajna!

Što se tiče dviju Ibn Hatalovih djevojaka, jedna od njih je pogubljena, dok je druga negdje pobjegla, pa kad joj je od Poslanika zatražena sigurnost, on joj je to i dao.

Sigurnost je zatražena i Sari, pa je Poslanik i to uslišio. Ona je ostala tu dok je jedan čovjek, u vrijeme 'Umera b. el-Hattaba, nije u El-Ebtahu pregazio konjem i ubio je.

El-Huvejrisa b. Nukajza je pogubio 'Ali b. Ebi Talib.

* * *

Od Ummi Hani'e, kćerke Ebu Taliba, se prenosi sljedeće:

- Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, stigao do vrha Mekke, meni su pobjegla dvojica ljudi iz Benu Hahzuma, inače moji rođaci, a ja sam bila kod Hubejre b. Ebu Veheba el-Mahzumija. Utom je kod mene došao moj brat, 'Ali b. Ebi Talib, i rekao: "Allaha mi, ubit ću ih obojicu!" Ja sam za njima zaključala vrata i odmah otišla do Božijeg Poslanika koji se nalazio u vrhu Mekke. Zatekla sam ga kako se kupa iz jednog velikog čanka

u kojem su se još vidjeli tragovi tijesta, dok ga je kćerka Fatima zaklanjala njegovom odjećom. Kad je završio s kupanjem, uzeo je svoju odjeću i opasao se njome, a potom klanjao osam rekata duha-namaza. Zatim mi je prišao. "Dobro došla, Umm Hani'!", rekao je. "S kojim dobrom?" Ja sam mu ispričala za onu dvojicu ljudi i za 'Alija, a on je rekao: "Koga ti uzmeš u zaštitu, uzimamo ga i mi, a kome ti daš sigurnost, dajemo mu je i mi! Neka ih ne ubija!"

Od Safijje bint Šejbe se prenosi da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, kad je ušao u Mekku i kad su se ljudi smirili, otišao do Ka'be i na svojoj jahaćoj životinji sedam puta obišao oko nje, dodirujući Crni kamen kukastim štapom koji je nosio u ruci. Po završetku tavafa pozvao je 'Usmana b. Talhu i od njega uzeo ključ od Ka'be, i kad su mu otvorili, ušao je u nju. Tu je našao goluba napravljena od alojeva drveta, pa ga je svojom rukom polomio, a zatim bacio. Potom je stao na vrata Ka'be, a u mesdžidu se već bilo sakupilo mnogo ljudi."

Ibn Ishak kaže:

- Božiji Poslanik je stao na vrata Ka'be i rekao: "Nema Boga osim Allaha! On je Jedini i nema sudruga! Njegovo obećanje je Istinito, On pomaže robu Svom i Sam poražava sve vojske! Svako dobročinstvo, svaka krv ili imetak koji se ovdje iskao za sebe, evo se nalazi pod mojim nogama, osim službe održavanja Ka'be i donošenja vode hadžijama.

Svako ko ubije greškom, poluhotimično, biće kažnjen bičem i štapom, i u tome će biti krvarina, s teškim uvjetima: stotina deva, od kojih četrdeset moraju biti steone!

O Kurejšije! Allah vam je odstranio džahilijjetsku gordost i vaše veličanje svojih predaka. Svi ljudi potječu od Adema, a Adem je od zemlje!"

Potom je proučio ajet: *O ljudi! Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili, da biste se upoznavali! Od vas je kod Allaha najplemenitiji onaj koji se Njega najviše boji!*(El-Hudžurat, 13.).

Zatim je upitao: "O Kurejšije! Kako me vidite da postupam sa vama?"

"Dobro.", odgovorili su oni. "Brat si plemenit i sin si brata plemenitog!"

"Idite, slobodni ste!", rekao je.

Potom je sjeo unutar mesdžida, a onda mu je prišao 'Ali b. Ebi Talib, noseći u ruci ključeve od Ka'be.

"Božiji Poslaniče", rekao mu je, "objedini nam i vratarsku službu s napajanjem hadžija, Allah te blagoslovio!"

"Gdje je 'Usman b. Talha?", upitao je Poslanik, i kad su mu ga pozvali, on mu je rekao: "Evo ti tvoji ključevi, 'Usmane! Danas je dan dobročinstva i ispunjavanja želja!"

Hišam kaže:

- Neki učenjaci su mi pričali da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, na dan osvojenja Mekke ušao u Ka'bu i tu ugledao slike meleka i druge likove, među kojima i Ibrahima, 'alejhi-s-selam, predstavljena kako u ruci drži strelice koje konsultira za neku svoju odluku. "Bog ih ubio!", rekao je tada. "Našeg velikana su načinili da strelice konsultira! Šta Ibrahim ima sa strelicama!?" *Nije bio Ibrahim ni jevrej ni kršćanin, već je bio čovjek čiste vjere, predan Bogu jedinome! I nije mu božanstvo pridruživao nikoje!* (Alu 'Imran, 67.).

Potom je naredio da se sve te slike izbrišu, što je i učinjeno. Još su mi pričali da je u godini osvojenja Mekke jedanput u Ka'bu ušao s Bilalom i naredio mu da prouči ezan, dok su u dvorištu Ka'be sjedili Ebu Sufjan b. Harb, ''Uttab b. Esid i El-Haris b. Hišam. 'Uttab b. Esid je tad rekao: "Bog je počastio 'Uttaba time što ovo nije bio slušao, da ne sluša ono što će ga rasrditi!" El-Haris b. Hišam je rekao: "Da znam da je doista pravi, ja bih ga slijedio!", dok je Ebu Sufjan kazao: "Ja neću reći ništa, jer da ja bilo šta kažem, to bi i ovaj šljunak razglasio!"

Malo zatim im je prišao Božiji Poslanik.

"Znam šta je rekao svaki od vas!", rekao im je i sve im ponovio što su govorili, našta su El-Haris i 'Uttab rekli: "Svjedočimo da si doista Božiji Poslanik! Niko drugi nije bio s nama, da bismo mogli reći da te on izvijestio!"

Ibn Hišam kaže:

- Od Ibn 'Abbasa se prenosi slijedeće: "Na dan osvojenja Mekke, Božiji Poslanik je u Mekku ušao na svojoj jahaćoj životinji, i tako učinio tavaf, dok su se svuda oko Ka'be nalazili kipovi optočeni olovom. On je u njih upirao motkom koju je držao u ruci i pritom govorio: *Dođe Istina, a iščeze laž! Zbilja, laž iščezava!* (El-Isra', 81.).

U kojeg god je kipa upro u lice, on se je srušio na potiljak, a u kojeg god je upro u potiljak, on se srušio na lice! Na kraju nijedan nije ostao uspravno.

Neki pripovjedači događaja, u koje ja imam puno povjerenje, pričali su mi da je Fedale b. 'Umejr el-Lejsi imao namjeru ubiti Božijeg Poslanika dok je ovaj, u godini osvojenja Mekke, jedanput činio tavaf oko Ka'be. Kad mu se već bio primakao, Poslanik ga je upitao: "Fedale?!"

"Da!", odgovorio mu je on. "Fedale, Božiji Poslaniče!"

"Šta si govorio sebi, Fedale?", upitao ga je dalje Poslanik.

"Ništa!", odgovorio je on. "Spominjao sam Allaha!", našta se Poslanik nasmijao, i rekao: "Zatraži od Boga oprost!" Zatim mu je stavio ruku na grudi, i njemu se tako srce smirilo.

Fedale je kasnije govorio: "Allaha mi, nije bio ni skinuo ruku sa mojih prsa, a već mi niko na svijetu nije bio draži od njega!"

Fedale kaže: "Kad sam se otud vraćao kući, naišao sam pored žene s kojom sam prije toga bio razgovarao, i ona me opet pozvala na razgovor, ali ja sam to ovoga puta odbio!"

Zatim je požurio, govoreći stihove:

Hajde da pričamo!", reče mi ona,
a ja joj rekoh: "Ne! To ti brani Allah,
i islam, vjera nova!"
Da si samo vidjela Muhammeda i njegove ljude,
na Dan osvojenja,
kad se kipova lomljava čula sama.
Ti bi vidjela kako se Allahova vjera ukazuje jasno,
i kako lice širka prekriva tama!

Ibn Ishak kaže:

- U osvojenju Mekke učestvovalo je ukupno deset hiljada muslimana. Samo iz Benu Sulejma ih je bilo sedam stotina, a neki čak tvrde da ih je bilo i hiljadu. Iz Benu Gifara ih je bilo četiri stotine, a iz Benu Muzejne hiljadu i tri čovjeka. Ostali su bili iz plemena Kurejš, zatim ensarije i njihovi saveznici, te dijelovi Arapa iz plemena: Temim, Kajs i Esed."

Bitka na Hunejnu osme godine po Hidžri nakon osvojenja Mekke

Čim je pleme Hevazin saznalo da je Božiji Poslanik osvojio Mekku, Malik b. ʻAvf en-Nasrijj je odmah požurio da sakupi sve ogranke i podogranke toga plemena. Odazvali su mu se Sekif, Nasr, Džušem i Saʻad b. Bekr, te manji broj ljudi iz plemena Benu Hilal, koji su ujedno bili i jedini iz Kajsu 'Ajlana, dok iz ogranaka Kaʻb i Kilab, koji su isto tako pripadali Hevazinu, nije bilo nikoga ko je išta u njima značio.

U Benu Džušemu se nalazio Durejd b. es-Samma, starac na čiji blagoslov se čekalo u svemu, inače vrstan poznavalac ratovanja i vrlo iskusan u tom pogledu. Sekif je imao dvojicu prvaka, dok se u El-Ahlafu nalazio Karib b. el-Esved b. Mes'ud b. Mu'attab, a u Benu Maliku Zu el-Himar Subej' b. el-Haris b. Malik i njegov brat Ahmer b. el-Haris, a na općem nivou plemena vođstvo je pripadalo Maliku ibn 'Avfu en-Nasrijju.

Pripremivši sve za polazak na Božijeg Poslanika, sa ljudima je spremio i njihovu imovinu, žene i djecu, i kada su bili u Evtasu [1], tu su im se priključili i ostali ljudi, među kojima je bio i Durejd b. es-Samma, koji se nalazio na čelu kolone, u drvenoj nosiljci.

"U kojoj se to dolini nalazite?", upitao je čim su zašli u dolinu, i kad su mu rekli da su u Evtasu, rekao je: "Najljepše mjesto za konje: niti ima oštra kamenja, niti je odveć mehko! A zašto to čujem riku deva, revanje magaraca, plač male djece i blejanje ovaca?!"

"Malik Ibn 'Avf je s ljudima poveo i njihovu imovinu, žene i djecu!", rečeno mu je.

"A gdje je Malik?", upitao je i oni su ga ubrzo doveli kod njega. "Malik", rekao mu je, "ti si, eto, postao prvak svoga naroda, a ovo je dan odluke. Današnja odluka će biti prijelomna za budućnost! Zašto to čujem rikanje deva, revanje magaraca, plač male djece i blejanje ovaca?!"

"S ljudima sam poveo i njihovu imovinu i žene im", rekao je on.

"A zašto?!", upitao ga je Durejd.

"Namjeravao sam iza svakoga od njih staviti njegov imetak i ženu mu, da se bori braneći ih!", kazao je Malik.

Durejd je nato zamljackao jezikom, čudeći se nečemu takvom!

"Pastir ovaca, Boga mi!", rekao je. "Može li gubitnika išta odvratiti?! Malik, ako ćeš i dobiti ovu bitku, tu će ti koristiti samo onaj ko nosi sablju ili koplje, a ako doživiš poraz, ovako ćeš se samo obrukati i izgubiti i ljude i imetak!"

Zatim je upitao: "Kako su se u ovome ponijeli Ka'b i Kilab?"

"Od njih nema nikoga!", odgovorili su, a on je na to rekao: "Upravo nedostaju odlučni i hrabri! Da se ovdje radi o visini i slavi, Ka'b i Kilab sigurno ne bi izostali!, Da ste, bogdom, i vi postupili kao oni! Ko ima od vas?"

"Ima 'Amr b. Amir i 'Avf b. Amir", odgovorili su.

"Oba neiskusna za rat!", kazao je. "Niti koristi od njih, niti štete! Malik, time što si grupu Hevazina isturio naprijed uz grivne konja, nećeš postići

1. Evtas - dolina, smještena među nastambama plemena Hevazin.

ništa! Digni ih na teško dostupna mjesta njihova kraja i visove njihova naroda, a zatim pred mandejce[1] izađi na leđima konja, pa ako te posluži sreća, ovi iza tebe će ti se odmah priključiti, a ako ne uspiješ, ljudi i imetak će ti biti dobro zaklonjeni!"

"Boga mi to neću učiniti!", rekao mu je Malik. "Ti si baš ostario i pamet ti je zahvatila senilnost! Hevazinlije, ili ćete mene slušati, ili ću se ja naslonuti na ovu sablju dok mi ona ne izađe na leđa! (Naime, Malik nije želio da Durejd b. es-Samma među njima ima ikakva utjecaja, odnosno da im išta znači njegovo mišljenje).

"Tebe slušamo!", rekli su oni uglas.

"Nikada nisam doživio ovakav dan!", kazao je na to Durejd b. es-Samma, "niti mi je ikad sličan promakao!"

Da sam i ja eto mlad,
pa da jurim kasom i galopom sada,
i da tjeram krivnoduga konja,
poput divojarca mlada!

Malik je zatim rekao ljudima:

"Kad ih ugledate, pocijepajte korice vaših sablji i na njih jurnite svi kao jedan!"

Saznavši da mu Hevazin nešto sprema, Božiji Poslanik je do njih poslao 'Abdullaha b. Ebi Hadreda el-Eslemija, naredivši mu da se uvuče među njih i među njima provede neko vrijeme dok ne razazna šta mu spremaju, te da ga potom izvijesti o tome. Ibn Hadred je tako i učinio: uvukao se među njih i tu ostao sve dok nije saznao sve pojedinosti u vezi s njihovim pripremama za rat protiv Božijeg Poslanika. Istovremeno je doznao sve o Maliku i raspoloženju plemena Hevazin, te se s tim vratio i o tome detaljno informirao Božijeg Poslanika.

Poslanik je odmah spremio pohod na njih, i dok su još trajale pripreme, neko mu je rekao da kod Safvana b. Umejje ima mnogo štitova i mnogo oružja, i premda je Safvan tad još uvijek bio mnogobožac, poslao je po njega neke svoje ljude.

"Ebu Umejje", rekao mu je kada je stigao, "posudi nam oružje koje imaš, da se sutra obračunamo s našim neprijateljem!"

"Je li to prisila, Muhammede?!", upitao je on. "I otimačina!?" "Ne", odgovorio je Poslanik. "Samo pozajmica garantirana, koju ćemo ti vratiti!"

1. Mandejci - tj. sabejci (vatropoklonici). Tako su nazivali muslimane zato što su iz idolopoklonstva prešli u islam.

"Onda nema problema!", rekao je on i dao mu stotinu štitova i dovoljan broj oružja. Čak tvrde da mu je Poslanik zatražio da on to i prenese do njega, i da je on i to učinio!

Zatim je Božiji Poslanik krenuo, a uz onih deset hiljada ljudi s kojima je ušao u Mekku, s njim je pošlo i dvije hiljade Mekkelija, tako da ih je ukupno bilo dvanaest hiljada. Za upravitelja Mekke i zapovjednika nad onim koji su ostali u njoj, odredio je 'Uttaba b. Esida b. Ebu el-'Isa b. Umejju b. 'Abdi Šemsa. Onda je otišao u namjeri da se suoči s Hevazinom.

Od El-Harisa b. Malika se prenosi sljedeće:

- S Božijim Poslanikom, sallellahu 'alejhi ve sellem, smo krenuli za Hunejn, a bili smo tek izašli iz džahilijjeta. Tako smo išli s njim, a kurejšijski nevjernici i drugi Arapi su imali jedno ogromno zeleno drvo, koje se zvalo Zatu envat (Visuljica) i oni su svake godine dolazili kod njega, na njega vješali svoje oružje, uz njega klali životinje i tu ostajali po cijeli dan. Idući tako s Poslanikom, mi smo ugledali ogroman zeleni lotos i odmah smo sa strana puta počeli dozivati: "Božiji Poslaniče, načini i ti nama Zatu envat, kao što ga i oni imaju!" "Allahu ekber (Allah je najveći)!", rekao je Poslanik. "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, govorite isto ono što je Musaov narod govorio Musau: *O Musa, deder i ti nama božanstvo napravi kao što i oni božanstva imaju!* , a Musa im reče: *Ta, vi ste doista narod neznalački!* (El-Ahkaf, 138.). To su zbilja konstante, i vi ćete sigurno slijediti postupke onih prije vas!"

Od Džabira b. 'Abdullaha se prenosi sljedeće:

- Kada smo došli pred Hunejnsku dolinu, spustili smo se u jednu od dolina Tihame, jako široku i vrlo strmu, tako da smo se kolobatali niz nju. Bilo je to pred kraj noći, u gustoj tami, tik pred svitanje. Oni su, međutim, prije nas bili stigli u tu dolinu i svuda nam po stranama, tjesnacima i udolinama bili postavili zasjede, i dobro se pripremili i rasporedili, i Allaha mi, dok smo se mi tako spuštali, tek su nas iznenadile čete koje su na nas jurnule u jedan mah, i ljudi su se smeli i nagrnuli nazad, niko se nikom ne sklanjajući!

Božiji Poslanik se bio izdvojio udesno i vikao: "Ovamo, ljudi, ovamo! Ja sam Božiji Poslanik! Ja sam Muhammed ibnu 'Abdullah! Zašto to deve tako navaljuju jedne na druge?!"

Ljudi su se, međutim, razbježali a s Poslanikom je ostala samo jedna grupa muhadžira, ensarija i članova njegove porodice!"

Ibn Ishak kaže:

- Kad su se ljudi tako poraženi povukli, i kad su neki neotesanci iz Mekke vidjeli taj poraz, pojedini od njih su progovorili zlobom koja se krila

u njihovim srcima. Ebu Sufjan b. Harb je, naprimjer, rekao: "Poraz im se neće zaustaviti do mora, a strelice [1] su mu doista u tobolcu!"

Džebela b. el-Hanbel je uskliknuo: "Danas čarolija ne djeluje!"

Šejbe b. 'Usman je kasnije pričao: "Rekao sam sebi: "Danas ću od Muhammeda uzeti svoj danak! Danas ću ubiti Muhammeda!"

Zatim sam pošao u potragu za Božijim Poslanikom, sallellahu 'alejhi ve sellem, da ga ubijem! Onda me je obuzelo neko čudno osjećanje i obuzelo mi srce, i ja to nisam mogao izdržati. Tako sam shvatio da je zaštićen od mene, da mu nisam u stanju ništa učiniti!"

Neki ljudi iz Mekke su mi pričali da je Božiji Poslanik, kad je u putu od Mekke za Hunejn vidio ogromno mnoštvo Allahove vojske koja je išla sa njim, rekao: "Danas nećemo biti poraženi zbog svoje malobrojnosti!"

El-'Abbas b. 'Abdulmuttalib kaže:

- Bio sam s Božijim Poslanikom, sallellahu 'alejhi ve sellem, i držao uzdu njegove bijele mazge, kojom sam je dobro stezao. Inače sam bio krupan čovjek i imao jak i prodoran glas i, kad je Božiji Poslanik vidio onu zbrku i pometnju ljudi, vikao im je: "Gdje ćete, ljudi!?", ali nisam primijetio da su se oni i na šta obazirali. Onda je rekao meni: "'Abbas, viči: "O ensarije, o ljudi Semure!"[2], i oni su se tek tada počeli odazivati: "Evo nas, evo nas!"

Tako se dešavalo da čovjek pokuša obuzdati svoju devu, ali zbog njene usplahirenosti to mu nije polazilo za rukom, pa je uzimao svoj pancir i vješao ga sebi oko vrata, te uzimao sablju i štit i skakao s deve ostavljajući je da ide kud hoće, a on se upravljao prema mome glasu i tako dolazio do Božijeg Poslanika! Kad ih se tako sakupilo stotinjak, krenuli su prema neprijatelju i zapodjenuli borbu. U početku su bile blagosiljane ensarije, ali se na kraju govorilo: "Bravo Hazredžije!", jer su se tu pokazali kao najustrajniji i najtvrđi u borbi. Zatim se Poslanik uspravio na svojim uzengijama i pogledao na mjesto na kojem su se ljudi tukli sabljama. "Borba se tek sada rasplamsala!"[3], rekao je.

Od Džabira b. 'Abdullaha se prenosi sljedeće:

- Na devi se pojavio neki čovjek koji je nosio zastavu Hevazina. U jednom momentu mi vidjesmo kako na njega nasrće 'Ali b. Ebi Talib, neka se Allahovo zadovoljstvo prospe na njega, i jedan ensarija. Kako mu je 'Ali prilazio otpozada i devu mu udarao pri dnu nogu, ona kleknu na stražnji dio i

1. Misli na strelice pomoću kojih su gatali i koje su konsultirali pri donošenju kakvih odluka.

2. Semura - vrsta akacije, bot. acacia gummifera (prim.prev.).

3. Poslanik je ovdje upotrijebio riječ *vetis*, što doslovno znači peć, odnosno jama za vatru, i on je prvi koji ju je upotrijebio u značenju borba (prim. prev.).

mi vidjesmo kako onaj ensarija zamahnu sabljom tako snažno da je zazviždala kroz zrak, te čovjeku ispod koljena odsiječe nogu, tako da je prosto sletio sa svoje deve!

Ljudi su se žestoko tukli sabljama i, Allaha mi, još sa njih nisu bili iščezli ni svi tragovi početnog poraza, a do Poslanika su već dovođeni vezani zarobljenici!

Božiji Poslanik se u jednom momentu okrenuo prema Ebu Sufjanu b. el-Harisu b. 'Abdulmuttalibu, čiji je islam inače bio vrlo uzoran, i koji je svo vrijeme bio uz Poslanika, držeći za podrepak njegove mazge[1], i upitao ga: "Ko si ti?!" "Ja sam tvoj amidžić, Božiji Poslaniče!", odgovorio je on."

'Abdullah b. Ebi Bekr kaže:

- Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, se obazreo i ugledao Umm Sulejm bint Milhan, sa svojim mužem Ebu Talhom. Oko pasa se bila omotala burdom, jer je bila trudna - nosila je sina 'Abdullaha. Jahala je na devi, pa se bojala da joj ne izmakne kontroli, te joj je glavu primakla sebi i ruku joj proturila kroz halku na nozdrvama zajedno s povodcem. "Umm Sulejm?!", upitao je Poslanik. "Da", odgovorila je ona. "Ja sam, Božiji Poslaniče, zalog su ti moji i otac mi i majka! Poslaniče, pobij one koji se povlače od tebe, baš kao što ubijaš one protiv kojih se i boriš - doista su to i zaslužili!"

"Zar nije dovoljan Allah, Umm Sulejm?!", rekao joj je Poslanik.

Kako je u ruci držala bodež, Ebu Talha ju je upitao:

"Što će ti taj bodež, Umm Sulejm?!",

"Uzela sam ga", rekla je, "da mogu, ako mi se koji od mušrika približi, rasporiti mu stomak!"

"Čuj šta veli krmeljica, Božiji Poslaniče!", kazao je Ebu Talha.

Od Ebu Katade se prenosi sljedeće:

- U Bici na Hunejnu gledao sam kako se bore musliman i mušrik, i u jednom trenutku vidim: pristiže drugi mušrik da pomogne svome saborcu i ja sam mu prišao, zamahnuo sabljom i odsjekao mu ruku. Međutim, on me dohvatio onom drugom rukom i tako me snažno stegnuo, da sam osjetio miris krvi! Zamalo me nije ubio, i da u međuvremenu nije bio iskrvario, doista bi me i ubio. Kad je, zbog iznemoglosti, pao ja sam ga udario i tako ga dokrajčio. Međutim, ta borba s njim me bila sasvim iscrpjela, i ja sam mogao samo gledati kako pored njega prolazi neki čovjek iz Mekke i kako s njega kupi sve što je imao. Po završetku bitke Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Ko god je koga ubio, pripada mu sve što je našao kod ubijenoga!"

---

1. Tj. za kaiš kojim je bilo učvršćeno sedlo.

Ja sam rekao: "Božiji Poslaniče, ja sam ubio jednoga koji je kod sebe imao vrijednih stvari, ali me je borba s njim potpuno iznurila, tako da ne znam ko je to pokupio s njega!"

Tad se javio neki čovjek iz Mekke.

"Istinu kaže, Božiji Poslaniče!", rekao je. "Sve što je bilo kod tog čovjeka, evo je kod mene, pa podaj mu onoliko s koliko će on biti zadovoljan!"

Na to je Ebu Bekr es-Siddik rekao: "Ne, tako mi Allaha! Neće mu dati samo ono što bi ga zadovoljilo! Zar s jednim od Allahovih lavova koji se borio braneći Allahovu vjeru, želiš dijeliti ono što njemu pripada?! Vrati mu sve što je bilo kod onog kojeg je on ubio!"

Poslanik je samo dodao: "Istinu veli - vrati mu sve to!"

Ebu Katade kaže:

- Ja sam to uzeo od njega i prodao, i za to kupio mali palmovik[1]. Bila je to prva imovina koju sam imao u svom posjedu!

Ibn Ishak kaže:

- Nakon što je poraženo pleme Sekif, krvavi sukob se nastavio s njegovim ogrankom Benu Malikom, gdje im je, pod njihovom zastavom, ubijeno sedamdeset ljudi, među kojima i 'Usman b. 'Abdullah b. Rebi'a b. el-Haris b. Hubejb. Zastava im je inače bila sa Zu el-Himarom [2], i kada je on ubijen, 'Usman b. 'Abdullah ju je preuzeo i borio se s njom dok i sam nije poginuo.

Mušrici su, nakon pretrpljenog poraza, otišli u Et-Taif.

S njima je bio i Malik b. 'Avf koji je dio njih ulogorio u Evtasu, dok su se drugi, zapravo samo ogranak Sekifa - Benu Gijere, uputili prema Nahli. Poslanikova konjica je pratila samo ove koji su pošli za Nahlu, a ostale nije.

Za onima koji su krenuli prema Evtasu, Božiji Poslanik je poslao Ebu 'Amira el-Eš'arija. On je u putu sustigao neke njihove razbijene grupe i oni su s njim zametnuli borbu, te je tom prilikom Ebu 'Amir zadobio smrtonosan udarac strijelom. Zastavu je potom od njega preuzeo Ebu Musa el-Eš'ari, njegov amidžić, i nastavio se boriti s njima, te ih uz Božiju pomoć uspio poraziti.

Nakon tog poraza, Malik b. 'Avf se zaustavio među svojim konjanicima, na jednoj uzvišici u putu, i rekao im: "Stanite tu, dok ne prođu ovi slabiji, i dok vam se ne priključe i oni zaostali!" S njima se zadržao i on, i tu ostao sve dok im se nisu priključile i posljednje razbijene grupe!

---

1. Palmovik: ar. *mahref* - skupina od 6-7 palmi.
2. Zu el-Himar - to je u stvari 'Avf b. el-Rebi'.

Božiji Poslanik je u prolazu naišao pored neke žene koju je ubio Halid b. el-Velid, i odjedanput se mnogo ljudi sjatilo oko nje. "Šta je ovo?", upitao je, i rekli su mu da ju je ubio Halid b. el-Velid. "Stignite Halida", rekao je nekima od njih, "i recite mu: Božiji Poslanik ti zabranjuje da ubiješ dijete, ženu ili poslugu!"

Pored ostalog, Poslanik je tada još nešto zatražio od njih: "Ako mi ikako možete dovesti Džada", jednog čovjeka iz Benu Sa'ada b. Bekra, koji je bio učinio nešto krupno, "nikako ne dajte da vam on izmakne!", i kad su ga uhvatili, zajedno s njim su poveli i njegovu porodicu, te tako i Eš-Šejmau bint el-Haris b. 'Abdul'uzza, Poslanikovu sestru po mlijeku. Kako su se, prilikom njihova sprovođenja, grubo odnosili prema njoj, ona im je rekla: "Neka znate da sam ja, Boga mi, sestra po mlijeku vašega Poslanika!", no oni joj nisu vjerovali sve dok je nisu doveli pred Poslanika.

Ona je, čim je stigla, odmah rekla: "Ja sam tvoja sestra po mlijeku, Božiji Poslaniče!"

"Ima li tome kakav znak?!", upitao je on, našta je ona odgovorila: "Ima ugriz na mojim leđima! Ugrizao si me dok sam te ja jedanput nosila na svojim stegnima!"

Poslanik je prepoznao taj znak, te joj je prostro svoj ogrtač i posadio je na njega. Onda joj je dao da izabere: "Ako hoćeš", rekao joj je, "ostani kod mene, bićeš rado viđena i mnogo cijenjena, a ako više voliš da se vratiš svome narodu, i to će ti biti udovoljeno!" "Otpremi me i vrati mome narodu!", rekla je ona i Poslanik joj je to udovoljio.

Benu Sa'ad tvrdi da joj je tom prilikom poklonuo jednog mladića koji se zvao Mekhul i jednu djevojku, i da su se oni oženili, te da još uvijek postoje njihovi potomci.

Ibn Hišam kaže:

- O bici na Hunejnu, Uzvišeni Allah je objavio sljedeće: *Allah vas je na mnogim poprištima pomagao, a i na Dan Hunejna, kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije nimalo pomoglo a zemlja vam je, unatoč što je prostrana, tijesnom postala, i vi ste se okrenuli bježeći! A potom je Allah Poslaniku Svome i vjernicima sigurnost podario, i vojske koje vi ne vidjeste spustio, a one koji nisu vjerovali na muke stavio. Eto, takva je kazna za nevjernike.* (El-Tevba, 25.-26.).

Ibn Ishak kaže:

- Zarobljenici i imovina Hunejna su sakupljeni na jedno mjesto, a za nadzornika tog ratnog plijena određen je Mes'ud b. 'Amr el-Giffari. Zatim je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, naredio da se sve to premjesti u el-Dži'ranu, gdje je i zadržano."

Bitka u Et-Taifu osme godine

Čim je poražena grupa plemena Sekif stigla u Et-Taif, odmah su zatvorili sva vrata grada i preduzeli sve neophodne mjere za borbu.

Ovdje treba spomenuti da dvojica ljudi: 'Urve b. Mes'ud i Gajlan b. Seleme, nisu učestvovali ni u Bici na Hunejnu, niti su prisustvovali opsadi Et-Taifa, već su za to vrijeme bili u Džurešu, gdje su se učili praviti borna kola [1], katapulte i opsadne kornjače [2].

Po završetku Hunejna, Božiji Poslanik je dakle krenuo za Et-Taif. Pred njegov polazak tamo, Ka'b b. Malik je izrekao sljedeće stihove:

Mi od Tihame odagnasmo sumnju svaku,
a i od Hajbera!
Zatim odložismo sablje
i stavismo ih pred izbor:
da su progovorile,
njihove oštrice bi sigurno rekle:
"Želimo Devsa ili Sekifa!"
Stog nisam za neporočna,
ako ih u dvorištu vaših kuća
ne vidiš od nas hiljadu,
kako rušimo krovove kuća
u unutrašnjosti Vedždža [3]
i vaše kuće ostaju prazne!

Božiji Poslanik se kretao putem preko jemenske Nahle, zatim Karna, el-Mulejha i Buhret el-Regae u području Lijje [4], gdje je dao da mu se sagradi mesdžid, u kojem je i obavio molitvu, a odatle se zaputio putem po imenu Ed-Dajka, te izašao u Nahb, i na kraju se zaustavio pod jednim lotosom koji se zvao Es-Sadira, u neposrednoj blizini imanja nekog čovjeka iz plemena

1. Debbabat - borna kola, jedno od ratnih oruđa u koja su ulazili ljudi i tako zaštićeni se gmižući primicali zidovima s ciljem prodora kroz njih.

2. Dubur - opsadne kornjače s kojima se štitilo prilikom povlačenja

3. Vedždž - mjesto u Et-Taifu.

4. Nazivi lokaliteta u Et-Taifu.

Sekif. Poslanik je tom čovjeku odmah poručio: "Ili izađi, ili ćemo ti porušiti zid!" I kako je on odbio izaći, naredio je da se taj zid i poruši.

Zatim je nastavio put zaustavivši se u neposrednoj blizini Et-Taifa. Tu je naredio vojsci da se ulogori, no kako su bili vrlo blizu neprijatelja, i kako su njihove strijele mogle doprijeti do njih, ubijeno mu je nekoliko ljudi, dok muslimani nisu bili u stanju savladati zid koji su oni bili zatvorili ispred njih. Stoga je Poslanik, nakon što je izgubio nekoliko ljudi, logor premjestio kod svoje džamije koja se i danas nalazi u Et-Taifu, a onda ih je dvadeset i nekoliko noći držao u opsadi. Uz njega su bile i dvije njegove žene, od kojih je jedna bila Umm Seleme kćerka Ebu Umejje. Svakoj od njih je sačinio poseban šator, a onda između ta dva šatora obavio molitvu. Kasnije, kada je Sekif primio islam, na tom mjestu je 'Amr b. Umejje b. Veheb sagradio džamiju. Tvrde da se u toj džamiji nalazila nekakva noćna ptica, i kad god bi je sunce obasjalo, otud se čuo njen glas.

Poslanik ih je tako držao u opsadi i silovito ih napadao. Strijele su letjele i na jednu i na drugu stranu.[1]

Na dan kad su razvaljivani zidovi Et-Taifa, jedna grupa boraca Božijeg Poslanika se primakla skrivena ispod bornih kola, i s njima nasrnula na zid s ciljem da ga tako probije, no Sekif je na njih poslao željezne šipke usijane na vatri, te su bili prinuđeni izaći ispod kola, a onda su po njima zasule strijele i njih nekoliko je tako ubijeno. Poslanik je tada naredio da im se posijeku vinogradi, i ljudi su se odmah dali na to.

Doznao sam da je Božiji Poslanik, za vrijeme opsade Sekifa, rekao Ebu Bekru es-Siddiku: "Ebu Bekre, sanjao sam da mi je poklonjena čaša puna kajmaka, i da je onda kljucnu pijetao i sve se iz nje prosulo!", našta mu je ovaj odgovorio: "Ne mislim da ćeš im ovoga puta moći učiniti ono što si namjerio!" "Ne mislim ni ja!", rekao je Poslanik.

Huvejla bint Hakim es-Sulmijja, 'Usmanova žena, je zamolila Poslanika: "Božiji Poslaniče, ako ti Allah da da osvojiš Et-Taif, hoćeš li mi dati nakit Nadije bint Gajlan i el-Farige bint 'Ukajl?!"

Njih dvije su naime, imale najviše nakita, od svih žena plemena Sekif. Poslanik joj je, kako mi je prenijeto, na to rekao: "Zar i ako mi za Sekif nije dato odobrenje, Huvejla?!"

Ona je zatim otišla odatle i to ispričala 'Umeru b. el-Hattabu, a on se odmah zaputio Poslaniku.

---

1. Ibn Hišam kaže: "Božiji Poslanik ih je gađao i iz katapulta. Pričali su mi ljudi u koje imam puno povjerenje da su prvi koje je Poslanik u islamu gađao iz katapulta bili upravo stanovnici Et-Taifa."

"Božiji Poslaniče", upitao je, "šta znači ono što mi je ispričala Huvejla - ona tvrdi da su to tvoje riječi?!"

"Da, moje su!", odgovorio je Poslanik.

"Zar ti zbilja nije odobreno, Božiji Poslaniče?"

"Nije."

"Pa, hoću li ljudima objaviti polazak?"

"Objavi!"

I 'Umer je objavio da se kreće.

Kad su ljudi uzjahali i spremili se za pokret, Se'id b. 'Ubejd je viknuo: "Ovaj kvart, eto, ostade nesalomljiv!"

"Jest, Boga mi - slavno i časno!", rekao je na to 'Ujejne b. Hisn, na šta mu je neko od muslimana predbacio: "Bog te ubio, 'Ujejne! Zar hvališ mušrike zato što su onemogućili Božijega Poslanika, a i sam si došao da mu pomogneš?!"

"Ja, bogme, i nisam došao da se s vama borim protiv Sekifa", rekao je on, "već sam se nadao da će Muhammed osvojiti Et-Taif, pa sam se htio od njih domoći kakve djevojke ne bi li mi rodila sina, jer je Sekif prepreden narod!"

Dok je Božiji Poslanik još bio na svome mjestu, došli su mu samo robovi iz Et-Taifa i primili islam, te im je Poslanik dao slobodu.

Kasnije, kada su i stanovnici Et-Taifa prešli na islam, neki od njih su spominjali te robove, ali im je Poslanik rekao: "Ne, to su sad Allahovi slobodarci!"

Među onima koji su ih spominjali bio je i El-Haris b. Kelede. Ukupan broj poginulih na strani Božijeg Poslanika u Et-Taifu bilo je dvanaest ljudi: sedam iz plemena Kurejš, četverica ensarija i jedan iz plemena Lejs.

Kada je Božiji Poslanik, nakon bitke i opsade, otišao iz Et-Taifa, Budžejr b. Zuhejr b. Ebu Sulmi je opjevao Hunejn i Et-Taif.

Imovina i zarobljenici Hevazina; njihova podjela onima čija je srca trebalo zagrijati za islam; Poslanikovo milosrđe u tome

Nakon odustajanja od Et-Taifa, Božiji Poslanik je, preko Dahne [1], sa svojim ljudima otišao u el-Dži'ranu, gdje je bio smješten veliki broj zarobljenih lica iz plemena Hevazin. Kad je odlučio odustati od Sekifa, jedan od

1. Dahna - oblast u Et-Taifu.

njegovih ashaba mu je rekao: "Božiji Poslaniče, uputi Allahu dovu za njih!", na šta je on odgovorio:

"Moj Bože, uputi Sekif na pravi put, i dovedi ih do mene!"

U El-Dži'rani je došla jedna delegacija plemena Hevazin. Inače, kod Poslanika je bilo zarobljeno šest hiljada njihovih žena i djece, uz ogroman broj deva i ovaca.

"Božiji Poslaniče", rekli su mu po dolasku, "mi smo staro i ugledno pleme, i ti dobro znaš kakav nas je belaj zadesio, pa budi dobrohotan prema nama, Bog ti milost Svoju ukazao!"

Utom je jedan od njih ustao, a za njim i drugi, neki Zuhejr iz Benu Sa'ada b. Bekra, po nadimku Ebu Sured, i rekao: "Božiji Poslaniče, tamo u torovima se nalaze i tvoje strine, tetke i pomajke koje su te dojile i brinule se o tebi, a da smo dojili čak i El-Harisa b. Ebu Šimra ili En-Nu'mana b. el-Munzira, pa oni bili u sadašnjoj tvojoj poziciji, i od njih bismo očekivali samilost i uzvratno dobročinstvo, a nekamoli od tebe kao najodgovornijeg čovjeka!"

"Jesu li vam draža vaša djeca i žene, ili imeci?!", upitao je Poslanik.

"Božiji Poslaniče", odgovorili su, "zar da se opredjeljujemo između našeg imetka i našeg poroda?! Vrati nam naše žene i djecu, oni su nam draži!"

"Eto dajem vam ono što pripadne meni i Benu 'Abdulmuttalibu", rekao je Poslanik. "No, kad ja s ljudima obavim podne-namaz, vi ustanite i recite: "Božijeg Poslanika uzimamo za zagovornika kod muslimana, a muslimane za zagovornike kod njega, za našu djecu i žene!", i ja ću vam tada dati to što sam vam rekao, i još ću tražiti za vas!"

I doista, kad je Božiji Poslanik s ljudima obavio podne-namaz, oni su ustali i rekli onako kako im je savjetovao Božiji Poslanik, na šta je on odmah odgovorio: "Što se tiče onog dijela koji bi pripao meni i Benu 'Abdulmuttalibu, - eto vam ga!"

"Ono što bi pripalo nama", dodali su muhadžiri, "pripada Božijem Poslaniku!"

"I naš dio također pripada Božijem Poslaniku!", rekle su ensarije.

"Što se tiče mene i Benu Temima", rekao je El-Akre' b. Habis, "to mu ne pripada!"

"Ni moj, ni dio Benu Fezare, također!", dodao je 'Ujejne b. Hisn.

"Ni ono što pripada meni i Benu Sulejmu!", kazao je 'Abbas b. Mirdas.

"Naprotiv!", usprotivili su se oni iz Benu Sulejma. "Ono što je naše - to pripada Božijem Poslaniku!"

"E, vi me oslabiste!", rekao im je na to ‘Abbas b. Mirdas.

Zatim je Božiji Poslanik rekao: "Dakle, oni od vas koji uzimaju svoje pravo u vezi s ovim robljem, treba da znaju da prema svakome od njih imaju šest strogih dužnosti, već od prvoga kojeg dobiju, pa (bolje vam je) da ljudima vratite njihovu djecu i žene!"

Potom je tu delegaciju Hevazina upitao za Malika b. ‘Avfa, i oni su mu rekli da se nalazi u Et-Taifu, sa Sekifom.

"Prenesite Maliku", rekao im je, "da ću mu, ako mi dođe kao musliman, vratiti i porodicu i imetak, i da ću mu uz to dati još i sto deva!"

Čim mu je to prenijeto, Malik je odmah iz Et-Taifa krenuo k njemu, no kako se plašio da bi ga Sekif, ako bi saznao za to što je rekao Božiji Poslanik, mogao uhapsiti i zadržati, naredio je da mu se pripremi jedna deva, te zatražio da mu se u Et-Taif dovede i njegov konj, što je i učinjeno, pa je noću uzjahao tog konja i otišao do mjesta gdje ga je čekala pripremljena deva. Potom je uzjahao devu i došao kod Božijeg Poslanika. Sustigao ga je u El-Dži‘rani ili u Mekki, i on mu je vratio njegovu porodicu i imetak, i dao mu još stotinu deva. Sada, kada je primio islam, strogo se držao njegova učenja. Nakon primanja islama izrekao je sljedeće stihove:

Ne vidjeh i ne čuh ni za kog
da je međ' ljudima poput Muhammeda:
on obećanje svoje ispunjava,
i kada dijeli daruje mnogo,
a kad god poželiš, reći će ti
šta će bit' sutra!
Kad vojske glavni ljudi ustuknu
i povlačiti se stanu,
sa kopljem i udarcem svake sablje indijske,
budu poput lava
što na laviće svoje,
usred prašine od bitke,
motre zaklonjeni, iza busije!

Božiji Poslanik ga je potom imenovao dužnosnikom nad dijelom njegova naroda koji je primio islam i nad plemenima: Sumala, Selima i Fehm, i on se s njima borio protiv Sekifa, tako da nijedno njihovo stado nije moglo izaći na pašu, a da ga on ne napadne! Na taj način je vršio jak pritisak na njih, o čemu je Ebu Mihdžan es-Sekafi izrekao sljedeće stihove:

Neprijatelji se bojaše naše strane,
a onda nas napade Benu Selima!
Malik ih dovede na nas
i tako prekrši dogovor i zabranu!
Upadoše nam u kuće naše
i mi tako postasmo predmet njegove mržnje!

* * *

Ljudi su išli za njim i govorili: "Božiji Poslaniče, podijeli nam naš plijen - deve i ovce!" Tako su ga stjerali uz neko drvo, koje ga je zakačilo i strgnulo mu ogrtač!

"Vratite mi moj ogrtač, ljudi!", rekao je on. "Tako mi Allaha, da imate blaga koliko je drveća u Tihami, ja bih vam to sve podijelio, i nikad ne biste našli da sam škrt, kukavica ili lažov!"

Zatim je stao pored svoje deve i s njene grbe uzeo nešto kostrijeti, i digavši to u zrak, rekao: "Ljudi! Meni od vašeg plijena ne pripada ni koliko je ova kostrijet, osim petine. Petina vam se odbija, i ono što spada u nju - priložite i konac i iglu, jer kome budu stavljeni okovi, oni će mu biti sramota, oganj i bruka na Sudnjemu danu!"

Utom je jedan ensarija donio klupko sačinjeno od vlati kose. "Božiji Poslaniče!", rekao je, "uzeo sam ovo klupko da ga stavim kao podsedlicu svojoj devi koja po leđima ima rane!"

"Što se tiče mog dijela koji mi od toga pripada", odgovorio je Poslanik, "ja ti ga, eto, poklanjam!"

"Ako je već došlo do toga, onda mi i ne treba!", rekao je čovjek i bacio klupko iz ruke.

Božiji Poslanik je potom dio plijena podijelio onima čija je srca trebalo zagrijati za islam, naročito onim uglednim, preko kojih bi privukao i njihove narode. Tako je, primjerice, Ebu Sufjanu b. Harbu odredio stotinu deva i isto toliko njegovom sinu Mu'aviji, zatim Hakimu b. Hizamu, El-Harisu b. el-Harisu b. Keledi, Suhejlu b. 'Amru, Huvejtibu b. 'Abdul'uzzau, El-'Ala'u b. Džariji es-Sekafiju, 'Ujejni b. Hisnu, El-Akre'u b. Habisu et-Temimiju, Maliku b. 'Avfu en-Nasriju i Safvanu b. Umejji - svima po stotinu deva!

Ispod stotine je dao nekim Kurejšijama, među kojima su: Mahreme b. Nofel ez-Zuheri, 'Umejr b. Veheb el-Džumehi i Hišam b. 'Amr, iz plemena Benu 'Amir b. Luejj. Nije mi poznato koliko je njima dodijelio, ali znam da je bilo ispod stotine.

Po pedeset deva je dao Se'idu b. Jerbu'u b. 'Ankesi i Es-Sehmiju.

Mlade deve, one od oko pet godina, dao je 'Abbasu b. Mirdasu, našta se ovaj jako rasrdio i izgrdio Božijega Poslanika! O tome je izrekao sljedeće stihove:

Ovakav plijen ja sam postizao
napadajuć' na ždrijebetu mjesto lahko,
bivajuć' budan dok su se drugi odmarali,
i ne spavajuć' dok su oni spavali!
A sada plijen moj i plijen El-'Abida[1] *moga*
osta između 'Ujejne i El-Akre'a!
U ratu branih narod svoj
a ništa evo ne dobih - to ne poričem -
osim devica četiri, koliko svaka nogu imade!
A ni Hisn ni Habis ne bješe bolji
ni od oca moga, tamo pri sukobu,
pa ni ja ne bijah lošiji od njih!
Kog' danas ti poniziš - taj se više neće uzdići!

"Vodite ga, i umjesto mene mu odsijecite jezik!", rekao je Božiji Poslanik, no kad su mu prišli, pristao je na ono što mu je dodijeljeno, i to mu je uzeto kao odsijecanje jezika koje je naredio Poslanik![2]

Od Ebu Se'ida el-Hudrija se prenosi sljedeće:

- Kad je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, darovao Kurejšije i ostala arapska plemena tako da ništa od toga nije preostalo ensarijama, oni su u sebi osjetili nelagodu, i među njima se sve češće mogla čuti ružna priča. Jedan od njih je čak rekao: "Božiji Poslanik, Boga mi, dobro dočeka svoje!" Onda je kod njega došao Sa'ad b. 'Ubade i rekao mu: "Božiji Poslaniče, ensarije u sebi osjećaju nezadovoljstvo prema tebi zbog onog kako si postupio s plijenom koji si zadobio: podijelio si ga uglavnom svojima, a velike si darove dao i ostalim arapskim plemenima, dok ensarijama nije ostalo ništa!"

---

1. El-'Abid - ime njegova konja.

2. Ibn Hišam kaže: "Neki učeni ljudi su mi pričali da je 'Abbas b. Mirdas doveden pred Božijeg Poslanika, pa ga je on upitao: "Jesi li ti rekao: A sada plijen moj i plijen El-'Abida moga / osta između El-Akre'a i 'Ujejne?!", na šta je Ebu Bekr es-Siddik rekao: "Između 'Ujejne i El-Akre'a!" "Isto je!", odgovorio je Poslanik, a Ebu Bekr je dodao: "Svjedočim da si ti onakav kako je rekao Allah: *Mi ga nismo pjesništvu naučili - to mu ne priliči!*

"Gdje si ti u tome, Sa'ade?!", upitao ga je Poslanik, a on je rekao: "I ja sam dio svoga naroda!"

"Sakupi mi svoj narod u ovaj tor!", zatražio je Poslanik od njega, i on je otišao i sakupio ih tamo. Među njima su došli i neki muhadžiri, pa je i njih pustio da uđu, dok je ostale vraćao. Kada su svi bili tamo, otišao je do Božijega Poslanika i rekao mu: "Evo ti se je sakupio sav ovaj dio ensarija!"

Poslanik je tada izišao pred njih, zahvalio Allahu i izrekao Mu primjerenu pohvalu, a onda rekao:

"O ensarije! Šta znače one vaše priče koje su stigle do mene, i ta ljutnja na mene koju nalazite u sebi?! Zar vam ja nisam došao kao zabludjelima, pa vas je Allah na pravi put uputio?! Zar vas nisam zatekao siromašne, pa vas je Allah učinio bogatim i zar niste bili neprijatelji jedni drugima, pa je On zbližio vaša srca?!"

"Tako je!", odgovorili su oni. "Allah i Njegov Poslanik su najveći dobročinitelji, i oni su najbolji!"

"Zašto mi ne odgovorite, ensarije?", upitao ih je Poslanik.

"Ta, čime da ti odgovorimo, Božiji Poslaniče?!", rekli su oni. "Dobročinstvo i svaka prednost pripadaju Allahu i Njegovu Poslaniku!"

"Boga mi, da hoćete, kazali biste!", rekao je Poslanik. "I istinu biste rekli, i to bi vam bilo potvrđeno! Rekli biste: "Došli smo ti kad su te drugi u laž utjerivali, i povjerovali ti; kada si bio bespomoćan pa smo te pomogli; kada si bio odbačen, pa smo te prihvatili; kada si bio siromašan, pa smo te učinili nama ravnome....!" Ensarije! Zar ste vi u sebi nešto osjetili zbog ono malo dunjaluka, kojim sam one ljude želio pridobiti da prime islam, dok sam vas prepustio vašem islamu?! Zar ne biste bili zadovoljni time, o ensarije, da ti ljudi odu s ovcom i devom, i da se onda, s Božijim Poslanikom, vrate vašim boravištima?! Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da nije bilo hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi svi ljudi išli jednim klancem, a ensarije drugim, ja bih išao onim njihovim! Bože moj, Ti ukaži milost ensarijama, djeci ensarija i djeci djece ensarija!"

Ebu Se'id kaže: "Oni su na to svi plakali, tako da su im se brade natapale suzama! Kad je Poslanik završio, samo su rekli: "Zadovoljni smo kako je Božiji Poslanik podijelio i udijelio!"

Poslanik se zatim vratio, a oni su se razišli.

'Umra Božijega Poslanika iz El-Dži'rane

Ibn Ishak kaže:

- Božiji Poslanik je, zatim, iz El-Dži'rane otišao obaviti 'umru, naredivši da se preostali dio plijena zadrži u Medženni [1], na strani kanjona Ez-Zahran. Po njenom okončanju krenuo je nazad za Medinu, a za nadzornika Mekke je imenovao 'Attaba b. Esida i s njim ostavio Mu'aza b. Džebela sa zadatkom da ljude podučava propisima vjere i da ih uči Kur'anu. Za njim je išao i dio preostalog plijena.

Poslanik je 'umru obavio u mjesecu zu-l-ka'de, i u ostatku tog mjeseca ili s početka zu-l-hidždžeta, stigao u Medinu.

Ibn Ishak kaže:

- Ljudi su te godine hadždž obavili onako kako su to Arapi i dotad činili, i ovog puta je muslimane predvodio 'Attab b. Esid. Bilo je to osme godine po hidžri, dok su stanovnici Et-Taifa još uvijek ustrajavali u svom mnogoboštvu.

Poslanik je ubrzo ušao u mjesec ramazan, i tako zašao u devetu godinu."

Slučaj Ka'ba b. Zuhejra, nakon Poslanikova odustajanja od Et-Taifa

Po dolasku Božijega Poslanika, nakon njegova odustajanja od Et-Taifa, Budžejr b. Zuhejr b. Ebu Sulma je poslao pismo svom bratu Ka'bu b. Zuhejru u kojem ga je izvijestio o tome da je Božiji Poslanik u Mekki pogubio više ljudi koji su ga izrugivali i vrijeđali, te da su preostali kurejšijski pjesnici: Ibn ez-Zeba'ra i Hubejre b. Ebu Veheb, pobjegli gdje su stigli. Poručio mu je: ako u sebi osjećaš potrebu, trkom idi do Božijeg Poslanika, jer on nikoga neće ubiti ko mu dođe kao pokajnik, a ako nećeš to učiniti, spašavaj se gdje možeš!

Kao odgovor na to njegovo pismo, Ka'b je spjevao jedan broj stihova koje je poslao Džubejru, a on to opet nije želio tajiti od Božijega Poslanika, te mu ih je pročitao. Kad je čuo: "Neka te time napoji pouzdani!", Poslanik je rekao: "Istinu je rekao, premda je veliki lažac - ja sam pouzdani!", a kada je čuo riječi: "Moral mu je takav da mu ga ne možeš naknaditi ni majkom ni ocem!", rekao je: "Dakako, neće se nadoknaditi ni majkom ni ocem!"

1. Medženna - mjesto nedaleko od Mekke.

Ibn Ishak kaže:

- Kada je Ka'b primio pismo, našao se u nedoumici i nije znao šta da radi. Osjećao se bijedno i sam sebe sažalijevao. Njegovi neprijatelji oko njega su dizali halabuku i govorili: "On je mrtav!" Na kraju, kad nije našao nikakva drugog izlaza, spjevao je svoju kasidu u kojoj izriče pohvalu Božijemu Poslaniku i ističe svoj strah i halabuku svojih neprijatelja klevetnika, a onda se zaputio prema Medini. Tamo je najprije svratio do nekog čovjeka s kojim se poznavao još iz Džuhejne, kako mi je rečeno, i taj čovjek ga je odveo do Božijeg Poslanika u vrijeme kad je obavljao jutarnju molitvu. Po završetku molitve kojoj je i sam prisustvovao, pokazao mu je na njega.

"Ono je Božiji Poslanik!", rekao mu je. "Priđi mu i zatraži od njega sigurnost!"

Rečeno mi je da je on prišao Božijem Poslaniku, sjeo uz njega i svoju ruku stavio u njegovu, a Poslanik ga do tad nije poznavao.

"Božiji Poslaniče", rekao mu je, "došao ti je Ka'b b. Zuhejr, kao pokajnik i musliman i hoće da od tebe zatraži sigurnost, pa hoćeš li to primiti od njega ako ti ga dovedem?!"

"Hoću!", odgovorio je Poslanik, a on je rekao:

"Ja sam, Božiji Poslaniče, Ka'b b. Zuhejr!"

Ibn Ishak dalje kaže:

- 'Asim b. 'Umer b. Katade mi je pričao da je tad jedan od ensarija skočio prema njemu govoreći:

"Božiji Poslaniče, pusti me da tom Allahovom neprijatelju odrubim glavu!"

"Ostavi ga!", odgovorio mu je Poslanik. "Došao je kao pokajnik i odriče se onoga što je bilo prije!"

Ka'b se zbog ovoga jako naljutio na ensarije, osobito s toga što su se svi muhadžiri o njemu izražavali samo pohvalno. Kad je došao pred Božijega Poslanika, spjevao je čitavu kasidu.

Bitka na Tebuku mjeseca redžeba devete godine po Hidžri

Božiji Poslanik je vrijeme između zu-l-hidždžeta i redžeba proveo u Medini, a onda je naredio da se izvrše pripreme za napad na Bizantijce.

Više naših učenjaka, među kojima i Ez-Zuhri, Jezid b. Ruman, 'Abdullah b. Ebi Bekr, 'Asim ibn 'Umer b. Katade i drugi, bavili su se Bitkom

na Tebuku, svako prema svojim osobnim saznanjima, tako da kod svakog od njih nalazimo ponešto što nedostaje kod drugih.

Oni navode da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, svojim ashabima naredio da izvrše temeljite pripreme za pohod na Bizantijce i to u vrijeme koje je bilo vrlo nepogodno za ljude, kad su bile velike vreline i cijelim područjem vladala suša, kad su dozrijevali plodovi i kad su ljudi najviše voljeli boraviti u hladu, među tim plodovima, letargično se prepuštajući vremenu i mrzeći da ih iko bihuzuri. Poslanik je inače rijetko kad polazio u neku bitku otvoreno govoreći kuda ide. Uglavnom se o tome izražavao u aluziji i spominjao neku drugu stranu - ne onu koju je namjeravao. Međutim, u slučaju Bitke na Tebuku, postupio je drukčije: nju je javno obznanio ljudima, jer je put do tamo bio dalek, jer je vrijeme bilo teško i jer je bilo mnogo neprijatelja koji su njega imali za cilj.

Zbog svega toga ljudi su se posebno trebali pripremiti, što je on naročito naredio, rekavši im da namjerava napasti Bizantijce.

Jednoga dana, dok su tako trajale pripreme, Poslanik je upitao Džedda b. Kajsa, čovjeka iz Benu Seleme: "Džedde, hoćeš li ti ovoga ljeta u borbu protiv žutih?!"[1] "Božiji Poslaniče", odgovorio je on, "zar me nećeš osloboditi i ne dovoditi me u iskušenje?! Ta moj narod dobro zna da nema čovjeka koji više voli žene od mene i ja se plašim, kad ugledam žene onih žutih, da se neću moći strpjeti!" "Oslobađam te!", rekao mu je Poslanik i okrenuo se od njega. O El-Džeddu b. Kajsu je objavljen ovaj ajet: *Ima licemjera koji vele: "Dozvoli mi da u boj ne idem i na kušnju me ne stavljaj!" A eto, baš u smutnji propadoše! Džehennem će doista obuhvatiti sve nevjernike*! (Et-Tevbe, 49.), tj. ako se boji iskušenja od strane žena bizantijskih, što uz to i nije pravi razlog, iskušenje u koje je zapao svojim izostajanjem iza Božijega Poslanika i svojim samoodvraćanjem je mnogo veće! On kaže: "Iza njega je, doista, Džehennem!"

Licemjeri su jedni drugima govorili: "Gdje ćete po ovoj vrelini!?", izbjegavajući tako džihad, sumnjajući u Istinu i proturajući koještarije o Božijem Poslaniku. O njima je Uzvišeni Allah objavio: *I još su među se govorili: "Ne idite u borbu po žegi!" Ti reci: "Vatra Džehennema žešća je!" O, kad bi oni razmislili! Neka se oni malo smiju i dosta plaču! To im je nagrada za ono što stekli su!* (Et-Tevbe, 81.-82.).

Ibn Ishak kaže:

- Božiji Poslanik je zatim intenzivirao pripreme za put i od ljudi je zatražio da se s tim požuri, dok je imućnije podsticao da izdvajaju iz svojih sredstava i da donose što je potrebno na Božijem putu. Neki imućni ljudi su

1. Žuti: Benu el-asfer - tj. Bizantijci.

tako donosili i obilno prilagali. 'Usman b. 'Affan je tom prilikom izdvojio ogromna sredstva, kao niko drugi.[1]

Nekoliko ljudi je, opet, Božijem Poslaniku došlo plačući. Radi se o njih sedam, od kojih su neki bili ensarije, a neki iz drugih plemena; to su: iz Benu 'Amra b. 'Avfa: Salim b. 'Umejr, zatim 'Ulbe b. Zejd, iz Benu Harise; Ebu Lejla 'Abdurrahman b. Ka'b, iz Benu Seleme; 'Abdullah b. el-Mugaffel el-Muzni, ili kako neki kažu: 'Abdullah b. 'Amr el-Muzni; Hermijj b. 'Abdullah, iz Benu Vakifa i 'Irbad b. Sarija el-Fezzazi.

Oni su, budući da su bili jako siromašni, tražili od Božijega Poslanika da im pronađe mjesto na kakvoj životinji, i kad im je on rekao da im to ne može pronaći, okrenuli su se očiju punih suza, žalosni što ništa nemaju priložiti.

Doznao sam da je Ibn Jamin b. 'Umejr b. Ka'b en-Nadri susreo Ebu Lejlu 'Abdurrahmana ibn Ka'ba i 'Abdullaha b. Mugaffela, obojicu uplakane, i kad ih je upitao zašto plaču, rekli su mu: "Bili smo kod Božijega Poslanika da nam nađe mjesto na kakvoj životinji, ali nam ga on nije mogao pronaći, a mi nemamo ništa čime bismo sebi mogli osigurati polazak s njim!"

On im je tad dao svoju devu na kojoj je donosio vodu. Oni su odmah na nju stavili sedlo, a on im je doturio još i nešto datula i tako su pošli s Božijim Poslanikom.

Navodi se da je to zapravo bila grupa ljudi iz Benu Gifara.

Zatim je Poslaniku došlo više Arabija, sa različitim izgovorima i opravdanjima, ali im Allah Uzvišeni to nije uvažio.

U međuvremenu se Poslanik jednako spremao za put, i izvršio posljednje pripreme. Jedna grupa muslimana, koja je inače imala namjeru krenuti s njim, bila je, na ovaj ili onaj način, spriječena i tako su izostali, no svakako ne iz sumnje ili dvoumljenja. Među njima su bili i Ka'b b. Malik b. Ebu Ka'b, Murare b. Rebi', Hilal b. Umejje i Ebu Hajsema - svi vrlo iskreni ljudi, u čiju se odanost islamu nimalo nije sumnjalo.

Poslanik se, po polasku, najprije ulogorio u Senijjet el-Veda'u[2] Međutim, nešto niže od njega je 'Abdullah b. Ubejj postavio svoj logor, odvojen od njegovog, tamo prema Zubabu.[3] Neki tvrde da ovaj njegov logor

2. Ibn Hišam kaže: - Pričali su mi neki kojima ja potpuno vjerujem da je 'Usman b. 'Affan za vojsku koja se spremala za Bitku na Tebuku, izdvojio hiljadu dinara, na šta je Božiji Poslanik rekao: "Bože, Ti budi zadovoljan s 'Usmanom, jer i ja sam s njim zadovoljan!"

2. Senijjetu-l-Veda' - ime prijevoja iznad Medine, na putu za Mekku.

3. Zubab - brdo u Medini.

nije bio nimalo manji od Poslanikovog i kad je Poslanik krenuo dalje, 'Abdullah b. Ubejj je ostao iza njega, zajedno s licemjerima i sumnjivcima.

Kako je Poslanik 'Alija b. Ebu Taliba bio ostavio za sobom da mu se brine za porodicu, naredivši mu da stalno bude uz njih, licemjeri su odmah o njemu počeli širiti dezinformacije.

"Boga mi ga je ostavio samo zato da ga poštedi i da izbjegne ovu patnju!", govorili su.

Čuvši takvu priču, 'Ali je istog časa zgrabio svoje oružje i krenuo pravo Božijem Poslaniku, koji se bio zaustavio u El-Džurešu.[1]

"Božiji Poslaniče", rekao mu je po dolasku, "licemjeri tamo tvrde da si me ti zadržao u Medini kako bi me poštedio i oslobodio ove patnje?!"

"Lažu!", odgovorio je Poslanik. "Zadržao sam te tamo zbog onih koje sam ostavio za sobom, i zato idi nazad i zamijeni me i među mojima i među svojima! Zar ti ne želiš, o 'Ali, da u odnosu na mene budeš poput Haruna u odnosu na Musaa, jedino što poslije mene nema više Poslanika!?"

Tako se 'Ali opet vratio u Medinu, dok je Božiji Poslanik dalje nastavio put.

Nakon što je Poslanik već bio otišao iz Medine, Ebu Hajseme se, u danu s paklenom vrelinom, vratio da nekoliko dana provede sa svojim ukućanima. Svoje dvije žene je zatekao u kolibama od granja [2] u njegovoj bašči. Svaka je svoju kolibu bila poprskala vodom, njemu rashladila vodu i spremila mu hranu. Kad je stigao, stao je i s vrata kolibe pogledao u svoje žene i u ono što su mu bile pripremile. "Božiji Poslanik je tamo na usijanom suncu i vrelom vjetru, a Ebu Hajseme ovdje u ugodnom hladu sa pripremljenom hranom i lijepom ženom boravi na svome imanju!", rekao je. "Nije pravo!" Zatim je dodao: "Allaha mi, neću ući u kolibu nijedne od vas prije no što se priključim Božijem Poslaniku! Spremite mi što treba za put!"

Potom je izveo svoju devu koju je koristio za donošenje vode, stavio na nju sedlo i odmah krenuo u potragu za Božijim Poslanikom, sve dok ga nije stigao u Tebuku. Usput je sustigao 'Umejra b. Veheba el-Džumehija, koji je također tražio Poslanika, pa su se udružili. Kad su se već bili primakli Tebuku, Ebu Hajseme mu je rekao: "Ja pri sebi imam jedan grijeh, pa ne bi bilo zgoreg da malo ostaneš iza mene, dok ja ne dođem do Božijega Poslanika!" Ovaj je tako i učinio.

1. El-Džureš - mjesto tri milje udaljeno od Medine, u pravcu Sirije.

2. Kolibe od granja ('ariš) - pravili su ih za vrijeme velikih vrućina i odozgo pokrivali granjem, tako da je vrelina u njima bila manja nego u kućama.

Dok se primicao Božijem Poslaniku, koji se u tom momentu spuštao u Tebuk, ljudi su rekli: "Eno tamo nekog jahača - ide prema nama!"

"Budi to ti, Ebu Hajseme!", kazao je Poslanik.

"Božiji Poslaniče, Allaha nam i jest on - Ebu Hajseme!", rekli su.

Kad je došao do njih, natjerao je devu da klekne, a onda prišao i pozdravio se s Božijim Poslanikom.

"Bio si se primakao propasti, Ebu Hajseme!", rekao mu je Poslanik, a on mu je zatim ispričao kako je sve bilo.

"S hajrom!", rekao je Poslanik i od Allaha mu zatražio svako dobro.

Prolazeći kroz El-Hidžr [1], Božiji Poslanik se tu zaustavio i ljudi su iz tamošnjih bunareva bili sebi natočili vode, a kad su se vratili, Poslanik je rekao: "Nemojte da biste pili tu vodu, niti da biste je koristili za abdest! Tijesto koje ste s njom zamijesili, dajte devama, i nemojte ga vi jesti! I neka niko od vas noćas nipošto ne izlazi sam!"

I ljudi su postupili po riječima Božijeg Poslanika, izuzev dvojice iz Benu Sa'ide: jedan je izašao zarad fiziološke potrebe, a drugi da potraži devu. Prvog je tamo u zahodu zahvatilo gušenje, dok je drugog ponio vjetar i bacio ga na brda plemena Tajji'. Kada je saznao za to, Božiji Poslanik je rekao: "Zar vam nisam zabranio da izlazite sami?!" Zatim je za onog kojeg je u zahodu zahvatilo gušenje uputio dovu, te ga je to prošlo, dok je onog drugog, koji je pao na brda Tajji'a, pleme Tajji' poklonilo Božijem Poslaniku nakon njegova povratka u Medinu.

Ujutro sljedećeg dana ljudi uza se nisu imali nimalo vode, pa su se na to požalili Poslaniku, i on je odmah Allahu uputio dovu te je On poslao oblak iz kojeg se prosula kiša. Tako su utolili žeđ i još sa sobom ponijeli potrebnu količinu vode.

Odatle je Poslanik nastavio dalje i negdje u putu mu se zagubila deva, pa su ashabi pošli da je traže. U tom momentu je kod Poslanika bio jedan ashab po imenu 'Umare b. Hazm, čovjek koji je prisustvovao i 'Akabi i Bedru, inače amidža Benu 'Amra b. Hazma, s kojim je, tamo u njegovu zastajalištu, bio i jedan munafik - Zejd b. el-Lusajt el-Kajnuka'i.

I dok je 'Umare bio kod Božijega Poslanika, ovaj El-Lusajt je tamo u njegovu zastajalištu rekao: "Zar Muhammed ne tvrdi da je poslanik i da vam govori o vijestima nebesa, a evo ga ne zna gdje mu je deva?!

Poslanik je tada rekao, a 'Umare je još uvijek bio kod njega: "Neko je rekao: "Ovaj Muhammed vam govori da je poslanik i tvrdi da vam kazuje vijest sa nebesa, a ne zna ni gdje mu je deva! Ja, Allaha mi, znam samo ono

1. El-Hidžr - selo na jednoj strani Medine, u kojem su bili bunarevi Benu Sulejma.

čemu me Allah poduči, a On mi je evo pokazao gdje mi je deva: nalazi se u ovoj dolini, u tom i tom klancu, povodac joj se zakačio za neko drvo! Idite i dovedite je!"

Oni su otišli, i ubrzo došli sa devom, a 'Umare se vratio svom zastajalištu.

"Božiji Poslanik nam maloprije ispriča vrlo čudnu stvar!", rekao je po dolasku. "Neko je nešto rekao i Allah ga je izvijestio da je rečeno to i to!" - upravo ono što je rekao Zejd b. Lusajt. Na to je jedan od prisutnih, koji nije bio tamo kod Poslanika, rekao: "To je, Allaha mi, rekao Zejd prije nego ćeš ti doći!"

'Umare je odmah prišao Zejdu i udario ga po vratu.

"Ovamo Allahovi robovi!", rekao je. "Nisam ni znao da uzase imam ovu nesreću! Gubi se odavde, Allahov neprijatelju! Više nećeš biti sa mnom!"

Neki tvrde da se Zejd nakon toga pokajao, dok drugi kažu da se oko njega uvijek vrtilo zlo, sve do smrti mu.

Poslanik je potom krenuo dalje. Kad bi neko od ljudi zaostao, oni su govorili: - Božiji Poslaniče, taj i taj ostade iza nas!", a on je samo odgovarao: "Pustite ga - ako u njemu bude dobra, Allah će vam ga već nekako priključiti, a ako ne bude, onda će vas njega riješiti!" Čak i kad je rečeno: "Božiji Poslaniče, zaostade Ebu Zerr - deva mu nešto usporava!", opet je rekao: "Pustite ga, ako u njemu bude dobra, Allah će vam ga priključiti, a ako ne bude, riješit će vas Ebu Zerra!"

Ebu Zerr je jedno vrijeme oklijevao na svojoj devi i kad je već sasvim bila usporila, uzeo je opremu i ponio je na svojim leđima, te pješice slijedio trag Božijega Poslanika. Kad se Poslanik bio zaustavio na jednoj od svojih postaja, neko od muslimana je primijetio: "Božiji Poslaniče, eno tamo nekog čovjeka, ide putem sam!" "Budi to ti, Ebu Zerre!", odgovorio je Poslanik. Kad su ga bolje osmotrili, rekli su: "I jest, Allaha nam, Ebu Zerr, Božiji Poslaniče!" "Neka se Allah smiluje Ebu Zerru!", kazao je Poslanik "Ide sam, umrijeće sam i sam će biti proživljen!"

'Abdullah b. Mes'ud kaže:

"Kada je 'Usman Ebu Zerra protjerao u Er-Rebezu [1], gdje ga je i stigla njegova sudbina, uz njega su bili samo žena mu i dječak. I on im je oporučio: "Ogasulite me i umotajte u ćefine, a onda me stavite na otvoren put i prvom jahaču koji naiđe recite: "Ovo je Ebu Zerr, ashab Božijega Poslanika, pomozite nam da ga ukopamo!"

1. Er-Rebeza - ime mjesta u Arabiji.

Kada je preminuo, tako su s njim i postupili, i stavili ga na otvoren put. Utom je naišao 'Abdullah b. Mes'ud, s jednom grupom Iračana koji su pošli da obave 'umru, pa ih je prestrašila dženaza nasred puta, koju deve zamalo nisu pregazile.

Onda im je prišao dječak.

"Ovo je Ebu Zerr", rekao im je, "ashab Božijega Poslanika. Pomozite nam da ga pokopamao!"

Na to je 'Abdullah b. Mes'ud počeo plakati.

"Istinu je rekao Božiji Poslanik:", rekao je,"ideš sam, umrijećeš sam i sam ćeš biti proživljen!"

Zatim su sjahali i pokopali ga, a onda im je 'Abdullah b. Mes'ud ispričao šta se ranije desilo s njim i šta mu je rekao Božiji Poslanik na svom putu prema Tebuku."

Kada je Božiji Poslanik stigao u Tebuk, došao mu je Johanna b. Ru'be, vlasnik luke Ile [1], i s njim se mirno dogovorio, pristajući na davanje džizje [2], a isto to su učinili i stanovnici Džerbae i Ezruha. Poslanik im je za to napisao i pismenu potvrdu, koja se i sada nalazi kod njih.

Johanni b. Ru'betu je napisao sljedeće:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Ovo je garancija od Allaha i od Muhammeda, Božijeg poslanika, Johanni b. Ru'betu i stanovnicima Ile za njihove lađe i karavane, na kopnu i moru. Oni se nalaze pod zaštitom Allaha i zaštitom Muhammeda poslanika, kao i stanovnici Sirije, Jemena i moreplovci koji budu s njima. Ko od njih učini kakvo zlodjelo, neće se moći iskupiti imetkom. Ovo je punovažno za svakog ko ga uzme! Nije dopušteno da im se uskraćuje voda koju crpe, niti da im se zabranjuje put kojim žele ići, kako na kopnu, tako i na moru!"

Poslanik šalje Halida ibn el-Velida Ukejdiru Dumi

Zatim je Božiji Poslanik pozvao Halida b. el-Velida i poslao ga Ukejdiru Dumi, odnosno Ukejdiru b. 'Abdulmeliku, kralju Kinde, inače kršćaninu.

"Naći ćeš ga kako lovi kravu!", rekao mu je pred polazak, i Halid je krenuo.

1. Ila - nekadašnja luka na Crvenom moru.
2. Džizja - glavarina, vrsta poreza (op. prev.).

Kad se primakao njegovoj tvrđavi toliko da se i golim okom mogao vidjeti, noć je bila vedra i puna mjesečine, a on je sa svojom ženom bio na terasi, kad su odjedanput krave počele rogovima strugati po vratima dvorca. "Jesi li ikada vidio nešto ovakvo?!", upitala ga je njegova žena. "Ne, Boga mi!", rekao je on. "A ko bi ovo propustio?", upitala je. "Ne bi niko!", odgovorio je on, sišao i naredio da mu se osedla konj. S njim je još uzjahala grupa njegovih ukućana među kojima je bio i brat mu po imenu Hassan. Sobom su ponijeli kratka lovačka koplja, i tek što su izašli napolje, naišla je konjica Božijega Poslanika i sve ih pohvatala, osim brata mu, koji je ubijen, a koji je na sebi imao kaftan od brokata ukrašen zlatnim listićima. Taj kaftan je Halid uzeo sa njega i poslao Božijem Poslaniku prije svoga dolaska.

Enes ibn Malik kaže:

"Ja sam vidio Ukejdirov kaftan kad je donesen pred Božijega Poslanika. Muslimani su ga dodirivali svojim rukama i divili se njegovoj ljepoti. "Zar se tome divite?!", rekao im je Poslanik. "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, rupci Sa'ada b. Mu'aza u Džennetu su mnogo ljepši od toga!"

Ibn Ishak kaže:

- Potom je Halid pred Božijega Poslanika doveo Ukejdira, pa mu je on poštedio život, a ovaj je s njim dogovorio mir i pristao na davanje džizje. Poslanik ga je zatim pustio i on se opet vratio u svoje mjesto."

Božiji Poslanik je u Tebuku proveo više od deset noći, ne idući nikuda dalje, a potom se zaputio prema Medini. Na tom njihovom putu, u jednoj dolini po imenu El-Mušekkak, nalazila se voda koja je curila iz stijene, a koja je mogla biti dovoljna jednom, dvojici i najviše trojici konjanika. Božiji Poslanik im je rekao: "Ko prije nas stigne do te doline, neka nipošto ne uzima vodu iz nje dok mi ne dođemo!" No, prije njega je tamo stigla jedna grupa licemjera i iscrpjela svu vodu koja se tu nalazila, tako da Poslanik, kada se tu zaustavio, nije zatekao ništa.

"Ko je ovdje došao prije nas?", upitao je i oni su mu ih nabrojali. "Zar im ja nisam zabranio da išta odavde zagrabe prije nego ja stignem?!", rekao je Poslanik i prokleo ih, te Allahu uputio dovu da ih kazni. Zatim je sjahao i stavio ruku pod stijenu i u nju nasuo nešto vode i njom poškropio to mjesto, a onda ga rukom pobrisao. Uz to je i nešto proučio, i otuda je šiknula voda "praćena zvukom poput grmljavine!", kako to kažu oni koji su to čuli. Tad su se svi ljudi mogli napiti i još su natočili za puta! Na kraju je Božiji Poslanik rekao: "Ako poživite, ili ko od vas poživi, sigurno će čuti za ovu dolinu - ona je mnogo plodnija od zemljišta koje se nalazi i ispred i iza nje!"

Ibn Ishak kaže:

- Ibn Šihab ez-Zuhri spominje, pozivajući se na Ibnu Ukejmeta el-Lejsija, a ovaj na bratića Ebu Ruhma el-Gifarija, koji kaže da je čuo Ebu

Ruhma Kulsuma b. el-Hasina, jednog od Poslanikovih ashaba koji su mu iskazali prisegu na vjernost tamo pod onim drvetom, da kaže: "Učestvovao sam s Božijim Poslanikom, sallellahu 'alejhi ve sellem, u pohodu na Tebuk i jedne noći, dok smo bili u El-Ahdaru, išao sam nedaleko od njega. Tu je Allah na nas spustio drijemež. Kad sam se počeo buditi, vidio sam da se moja deva primakla njegovoj, pa sam se pobojao da mu ne ozlijedi nogu u uzengiji, te sam je pomalo tjerao od njega, ali me domalo opet oko prevarilo i zanio me san, jer smo bili duboko u noći. Moja deva se tako stisla uz Poslanikovu, a noga mu je bila u uzengiji. Ja sam se probudio tek na njegov uzvik: "Ah!" "Oprosti, Božiji Poslaniče!", rekao sam, a on je samo prozborio:"Idi!"

Onda me je počeo pitati o ljudima iz Benu Gifara, koji su izostali, i ja sam mu ih nabrojao. Zatim me upitao: "A šta su uradili oni bijele puti, visoki, rijetkih brada i tankih obrva?" pa sam mu ja ispričao i o njihovu izostanku. "A oni tamnoputi, niski?", upitao je, a ja sam rekao: "Boga mi, ne znam da takvih ima među nama!" "Ma, oni što imaju stoku tamo u Šebeketu Šedehu" [1], rekao je i ja sam se sjetio da je jedna grupa takvih bila u Benu Gifaru. Sjetio sam se da su bili iz plemena Eslem, i da su bili naši saveznici. "Božiji Poslaniče," odgovorio sam mu, "to su ljudi iz Eslema; bili su nam saveznici." "Njihovo izostajanje nije moglo spriječiti nijednog od njih da na svoju devu natovari nekog vrijednog čovjeka za borbu na Božijem putu", rekao je on, "inače bih ja to radije zadržao za sebe, i bilo bi mi draže da izostanu muhadžiri, ensarije i ljudi iz Gifara i Eslema!"

Delegacija Sekifa i njeno primanje islama mjeseca ramazana devete godine po Hidžri

Ibn Ishak kaže:

- Božiji Poslanik se s Tebuka vratio u Medinu u mjesecu ramazanu, i u tom mjesecu je kod njega došla delegacija plemena Sekif.

Naime, kad se Božiji Poslanik, nakon odustajanja od njih, vraćao prema Medini, za tragom mu je išao 'Urve b. Mes'ud es-Sekafi i sustigao ga prije njegova ulaska u Medinu. Tu je odmah primio islam i zatražio od Poslanika da se sada s islamom vrati svome narodu. Poslanik mu je, kako to kažu njegovi, na to rekao: "Ubiće te!", jer se i osobno uvjerio u njihovu osornost i odbojnost koju su pokazivali. "Ja sam njima draži od njihovih prvorođenih, Božiji Poslaniče!"[2], odgovorio je 'Urve.

1. Šebeketu Šedeh - jedna od nastambi plemena Gifar i Eslem.
2. Ibn Hišam kaže: - Neki kažu da je rekao:"Od njihova očinjeg vida!"

On je među njima doista bio jako omiljen i njegova riječ se slušala. Tako im je i pošao da ih pozove u islam nadajući se da će ga, zbog ugleda koji je uživao među njima, i poslušati. Međutim, čim se on iz svoje sobe okrenuo prema njima, obznanjujući im svoju vjeru i pozivajući ih u islam, oni su ga sa svih strana zasuli strijelama. Jedna ga je i pogodila i od toga je umro. Pleme Benu Malik je tvrdilo da ga je pogodio jedan njihov čovjek, izvjesni Evs b. 'Avf, iz Benu Salima b. Malika, dok je El-Ahlaf tvrdio da je to uradio njihov, iz Benu 'Attaba b. Malika, izvijesni Vehb b. Džabir.

"Kako ti gledaš na ovu svoju krv?", upitali su 'Urveta na samrti. "Vidim to kao počast kojom me Allah počastio", rekao je, "i kao pogibiju na Božijem putu koju mi je darovao! Mislim da sam jednak onim šehidima koji su poginuli boreći se s Božijim Poslanikom prije nego je otišao od vas, pa me zato ukopajte među njih!"

Tvrde da je Božiji Poslanik za njega rekao: "On je u svome narodu poput onoga iz sure Jasin u odnosu na njegov narod!"[1]

Nekoliko mjeseci nakon ubistva 'Urveta pleme Sekif je počelo vijećati među sobom i došli su do zaključka da oni nisu u stanju ratovati protiv svih onih arapskih plemena koja ih okružuju, a koja su primila islam i Poslaniku izrazila svoju odanost. Saglasili su se s tim da pošalju jednog čovjeka do Božijeg Poslanika, kao što su poslali i 'Urveta, i u vezi s tim su porazgovarali s 'Abdu Jalilom b. 'Amrom b. 'Umejrom, koji je bio istih godina kao i 'Urve b. Mes'ud, no kad su mu izložili svoju odluku, on je odbio to prihvatiti bojeći se da se, kada se vrati, i prema njemu ne postupi onako kako se postupilo s 'Urvetom.

"Učiniću to", rekao je, "samo ako sa mnom pošaljete još ljudi!"

Nakon dodatnog vijećanja dogovorili su da s njim pošalju još dvojicu ljudi iz El-Ahlafa i trojicu iz Benu Malika - da ih, dakle, ukupno pođe šest. S 'Abdu Jalilom su poslali: El-Hakema b. 'Amra b. Veheba b. Mu'attiba, Šurahbila b. Gajlana b. Selemu b. Mu'attiba i iz Benu Malika: 'Usmana b. Ebi el-'Asa b. Bišra b. 'Abdi Duhmana, iz Benu Jesara, zatim Evsa b. 'Avfa, iz Benu Salima i Numejra b. Harešu b. Rebi'a, iz Benu el-Harise.

'Abdu Jalil je pošao s njima, kao njihov prvak i vođa puta. Sa sobom ih je poveo isključivo iz bojazni da se i s njim ne učini isto što i s 'Urvetom b. Mes'udom, jer kad se vrate u Et-Taif, sa svakim od njih će se pozabaviti njegova družina.

1. Vidjeti suru Ja-sin, od 13. do 27. ajeta. 'Urve je ovdje uspoređen s onim trećim čovjekom koji se tamo spominje (op.prev.).

Kad su se primakli Medini, spustili su se u jedan kanal i tu zatekli El-Mugiru b. Šu'beta koji je u vrijeme svoje smjene na tom mjestu napasao jahaće deve Božijega Poslanika, čiju su ispašu ashabi inače nadzirali na smjenu. Ugledavši ih, on je kod njih ostavio te deve i trkom odjurio da Božijeg Poslanika obraduje njihovim dolaskom. Prije nego što je stigao do Poslanika, susreo ga je Ebu Bekr es-Siddik i on mu je ispričao o Sekifovim jahačima, da su došli s namjerom da prime islam i iskažu prisegu na vjernost, s tim da im Božiji Poslanik postavi uvjete i sačini im pisani dokument za njihov narod, njihova područja i imovinu. "Zaklinjem te Allahom", rekao mu je Ebu Bekr, "nemoj otići Poslaniku prije mene - volio bih ja biti taj koji će mu to reći!"

El-Mugira je pristao i kod Božijeg Poslanika je ušao Ebu Bekr i on mu ispričao o njihovu dolasku.

El-Mugira se vratio onima tamo i s njima se malo opustio, te ih podučio kako će pozdraviti Božijega Poslanika, ali su ga oni ipak pozdravili predislamskim pozdravom!

Kad su došli kod Božijega Poslanika, on im je, kako tvrde, na jednoj strani svoje džamije razapeo šator. Dok su pisali dokument, između njih i Poslanika je posredovao Halid b. Se'id b. el-'As, koji je išao čas tamo, čas ovamo. Halid je dokumenta pisao svojom rukom, a oni su išli čak dotle da ni hranu koja im je dolazila od Poslanika nisu htjeli jesti prije nego je isproba Halid, sve dok nisu završili s pisanjem i izjavili svoje prihvaćanje islama!

Oni su, između ostalog, od Božijega Poslanika tražili da im ostavi Gorostasa, odnosno idola El-Lata, i da ga ne ruši za naredne tri godine. Kada Poslanik nije na to pristao, smanjivali su godinu po godinu, dok ga na kraju nisu molili za samo jedan mjesec nakon povratka! Poslanik je odbio prihvatiti bilo koji određeni rok, a oni su, kako su isticali, to pravdali time da se moraju zaštititi od svojih bezumnika, žena i djece, te da svoj narod ne bi željeli prestrašiti rušenjem tog idola prije nego u njih uđe islam. Međutim, Poslanik je sve to odbio i insistirao je na tome da tamo pošalje Ebu Sufjana b. Harba i El-Mugiru b. Šu'beta, da ga oni poruše.

Pored toga što su tražili da im se ostavi Gorostas, od Poslanika su tražili još i da ih oslobodi namaza i da svoje kumire ne ruše svojim rukama.

"Što se tiče vašeg rušenja kumira, toga ćemo vas poštedjeti", rekao im je Poslanik, "a što se tiče namaza - nikakva dobra nema u vjeri u kojoj nema namaza!"

"Daćemo ti ih, Muhammede", odgovorili su oni, "makar to bio i kukavičluk!"

Kad su izjavili svoje prihvaćanje islama, i kada im je Poslanik sačinio

pismeni dokument o tome, za vođu im je odredio 'Usmana b. Ebi el-'Asa, najmlađeg među njima. On je, naime, pokazivao najviše želje da se upozna s propisima islama i nauči Kur'an. Tako je i Ebu Bekr rekao Poslaniku: "Božiji Poslaniče, čini mi se da je od svih njih najviše ovome mladiću stalo do toga da se uputi u propise islama i da nauči Kur'an!"

Na kraju, kada je sve bilo gotovo i oni polazili nazad, Poslanik je s njima poslao i Ebu Sufjana b. Harba i El-Mugiru b. Šu'beta, s ciljem da poruše Gorostasa, i oni su pošli sa njima. Dok su prilazili Et-Taifu, El-Mugira je htio Ebu Sufjana proturiti naprijed, ali je to ovaj odbio.

"Uđi ti među svoj narod!", rekao mu je i zadržao se na svom posjedu u Zu el-Hudumu. [1]

Čim je El-Mugire b. Šu'be stigao, odmah se ispeo na Gorostasa i počeo ga udarati krampom. Njegov narod, pleme Benu Mu'atteb, je stao iza njega bojeći se da i njega ne zadesi ono što je zadesilo 'Urveta. Žene plemena Sekif su tada izašle otkrivenih lica i plakale gledajući šta se zbiva s Gorostasom. Rekle su:

"Sigurno će se rasplakati Deffa'[2]
što ga pustiše nevaljalci,
sablji nevični!"

Dok je El-Mugira Gorostasa udarao sjekirom, Ebu Sufjan je govorio: "Jao tebi! Teško tebi!" Kad je završio i Gorostasa sasvim porušio, pokupio je njegov nakit i ostale vrijednosti koje su tu bile - zlato i biserne školjkice, a onda poslao po Ebu Sufjana.

Ovdje treba naspomenuti da su još ranije, kada je ubijen 'Urve, Ebu Mulejh b. 'Urve i Karib b. el-Esved došli kod Božijega Poslanika, prije zvanične delegacije Sekifa, i izrazili želju da se odvoje od Sekifa i da ih on nikada ni u čemu ne poistovjećuje s njima. Tada su primili i islam, i Poslanik im je rekao: "Sada uzmite za prijatelja nekog drugog, koga želite!" "Za prijatelja uzimamo Allaha i Njegova Poslanika!", rekli su oni, a Poslanik je dodao: "I vašeg dajdžu, Ebu Sufjana b. Harba!" "I našeg dajdžu Ebu Sufjana!", rekli su oni.

Sada, kad su i stanovnici Et-Taifa primili islam, i kad je Poslanik tamo poslao Ebu Sufjana i El-Mugiru da poruše Gorostasa, Ebu Mulejh ibnu

1. El-Hudum - voda koja se nalazi iza doline El-Kura.

2. Deffa' - intenzivirani oblik participa aktivnog od glagola *defe'a-jedfe'u* što znači braniti. Tako su ga nazivali jer su vjerovali da ih on brani od neprijatelja i otklanja od njih nevolje.

'Urve je zamolio Božijega Poslanika da iz sredstava Gorostasa izmiri dug koji je ostao iza njegova oca 'Urveta, i Poslanik je pristao. "Izmiri i dug El-Esveda, Božiji Poslaniče!", rekao je Karib b. el-Esved. 'Urve i El-Esved su, naime, bili rođena braća, od jednog oca i jedne majke, a na ovu njegovu molbu Poslanik je rekao: "El-Esved je umro kao mnogobožac!" "Ali, Božiji Poslaniče", insistirao je Karib, "i muslimana veže krvna veza", misleći pritom na sebe, "taj dug je, naime, sada na meni i od mene se traži da ga izmirim!"

Poslanik je zatim Ebu Sufjanu naredio da iz Gorostasove imovine izmiri dugove i 'Urveta i El-Esveda.

Tako je El-Mugire, čim je sakupio tu imovinu, rekao Ebu Sufjanu: "Božiji Poslanik ti je naredio da izmiriš dugove 'Urveta i El-Esveda!", i on je to odmah učinio.

Tekst dokumenta koji je Božiji Poslanik sačinio delegaciji Sekifa glasi:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Od Muhammeda, Božijega poslanika, vjernicima: drveće drače, koje raste u Vedždžu[1], neka se ne siječe. Ko bude uhvaćen da čini takvo nešto, biće bičevan i oduzet će mu se njegova odjeća! Ko to prekrši, biće uhvaćen i isporučen Muhammedu poslaniku. Ovo je zapovijest Božijega poslanika Muhammeda, sallellahu 'alejhi ve sellem!

Dokument je pisao Halid b. Se'id, po naredbi poslanika Muhammeda b. 'Abdullaha, i ko god ga prekrši, sam sebi će nasilje učiniti u onome što mu je naredio Muhammed, Božiji poslanik!"

Deveta godina po Hidžri ili godina deputacija - objavljivanje sure El-Feth

Ibn Ishak kaže:

- Nakon što je Božiji Poslanik osvojio Mekku, završio s Tebukom, a pleme Sekif dalo prisegu na vjernost i primilo islam, Poslaniku su sa svih strana počele stizati deputacije Arapa.[2]

Arapi su, naime, iščekivali kako će se prema islamu odnositi Kurejšije, jer su oni vodili i usmjeravali sva ostala arapska plemena, oni su bili ljudi Ka'be i Harema, i direktni potomci Isma'ila, sina Ibrahimova, neka je na njih mir i blagoslov Božiji; jednom riječju - bili su vođe Arapa, što im

1. Vedždž - ime mjesta u Et-Taifu.

2. Ibn Hišam kaže: "Ebu 'Ubejde mi je pričao da je to bilo devete godine po Hidžri i da su je nazvali godinom deputacija."

niko od njih nikada nije osporio. Pored toga, upravo su Kurejšije i zametnule rat s Božijim Poslanikom i suprotstavile se njegovu učenju, a kad je došlo do osvojenja Mekke prišli su i potčinili se islamu. Svim arapskim plemenima je tada postalo sasvim jasno da nemaju snage ratovati protiv Božijega Poslanika ili se pak neprijateljski odnositi prema njemu, pa su počeli listom ulaziti u Allahovu vjeru, ili kako Uzvišeni Allah kaže, *u skupinama*, dolazeći mu sa svih strana. Uzvišeni Allah je rekao Svome Poslaniku: *Kada dođe pomoć Allahova i pobjeda i vidiš ljude kako u vjeru Allahovu ulaze u skupinama - tad ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i traži oprosta, On, zbilja, prašta i uvijek pokajanje iskreno prima!* (El-Nasr), tj. zahvaljuj Allahu na tome što je učinio da pobijedi tvoja vjera i moli Ga za oprost, jer On uvijek prima pokajanja.

Dolazak deputacije Benu Temima i objavljivanje sure El-Hudžurat

Deputacije Arapa su tako stizale jedna za drugom. Među njima je bila i deputacija Benu Temima, sastavljena od izabranih velikodostojnika, na čelu s 'Utaridom b. Hadžibom ibnu Zuraretom b. 'Udusom el-Temimijem. S njim su još bili i El-Akre' b. Habis et-Temimi, Ez-Zibrikan b. Bedr et-Temimi, čovjek iz Benu Sa'ada, zatim 'Amr b. el-Ehtem i El-Habhab b. Jezid.

U deputaciji Benu Temima su također bili i Nu'ajm b. Jezid, Kajs b. el-Haris i Kajs b. 'Asim, porijeklom iz Benu Sa'ada. Bila je to veličanstvena delegacija Benu Temima. S njima je bio i 'Ujejne b. Hisn b. Huzejfe ibnu Bedr el-Fezari. Inače, El-Akre' b. Habis i 'Ujejne b. Hisn su bili s Božijim Poslanikom prilikom osvojenja Mekke, u Bici na Hunejnu i u El-Taifu, a sada su bili u deputaciji Benu Temima.

Čim je delegacija ušla u mesdžid, odmah su iza soba počeli dozivati Božijega Poslanika. "Muhammede, izađi!", vikali su, i ta njihova dernjava je uznemirila Poslanika. Na koncu je izašao pred njih. "Muhammede!", rekli su mu. "Došli smo da se s tobom nadmećemo u slavi, pa dozvoli našem pjesniku i našem govorniku da kažu šta imaju!"

"Dopuštam vašem govorniku", odgovorio je Poslanik. "Neka kaže!"

Tada je ustao 'Utarid b. Hadžib i rekao:

"Hvala Allahu kojem dugujemo svaku prednost i dobročinstvo; On je dostojan toga - koji nas je učinio kraljevima i podario nam ogromna bogatstva s kojima činimo dobra djela; koji nas je učinio najmoćnijim ljudima Isto-

ka, najbrojnijima i najimućnijima. Ima li nam ikoga ravna?! Nismo li prvi među ljudima i najodabraniji među njima? Ko hoće da se s nama nadmeće u slavi, neka nabroji nešto slično ovome! Da hoćemo, mogli bismo još mnogo pričati, ali nas je stid puno govoriti o onome što smo dali - poznati smo po tome! Rekoh samo ovo, ne biste li i vi mogli kazati nešto slično, ili navesti što bolje od ovoga!"

Zatim je sjeo, a Božiji Poslanik se obratio Sabitu b. Kajsu b. eš-Šimasu, iz plemena Benu el-Harise b. el-Hazredža.

"Ustani", rekao mu je, "i uzvrati čovjeku na njegov govor!"

Sabit je ustao i rekao:

"Hvala neka je Allahu, čije su djelo nebesa i Zemlja! U njih je utkao Svoju zapovijest i sve obuhvatio Svojim znanjem. Sve postojeće postoji zahvaljujući Njemu. Jedna od Njegovih odredbi je i ta da nas je učinio vladarima i između Svojih najboljih stvorenja izabrao Poslanika, najplemenitijega roda, najistinitije riječi i najodabranijega soja, objavio mu Svoju knjigu i povjerio ga Svojim stvorenjima. Bio je to Allahov izbor među svim svjetovima. On je zatim ljude pozvao da vjeruju u njega, i tom Poslanikovom pozivu su se odmah odazvali muhadžiri iz njegova naroda, njegovi rođaci, ljudi najplemenitijega soja, najviđeniji i s najboljim djelima. Oni su bili prvi ljudi koji su se odazvali, a potom je Allah uslišao dovu Svoga Poslanika za nas i mi smo postali Allahovi pobornici i pomoćnici Njegova Poslanika. Borimo se protiv ljudi sve dok ne povjeruju u Allaha, pa ko povjeruje u Allaha i u Njegova Poslanika, zabranjuje nam se njegov život i njegov imetak, a ko ustraje u nevjerovanju, vječno se, za Allaha, borimo protiv njega, i ubiti ga nam je jednostavno. Eto, rekoh ovo i molim Allaha da oprosti meni, vjernicima i vjernicama. Es-selamu 'alejkum!"

Slučaj s 'Amirom b. et-Tufejlom i Erbedom b. Kajsom u deputaciji Benu 'Amira

Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, došla je i deputacija Benu 'Amira koju su sačinjavala tri čovjeka: 'Amir b. et-Tufejl, Erbed b. Kajs b. Džez' b. Halid b. Dža'fer i Džebbar b. Selmi b. Malik b. Dža'fer - njihovi prvaci i ujedno najprgaviji ljudi. 'Amir b. el-Tufejl, Allahov neprijatelj, zapravo je i došao kod Božijeg Poslanika s namjerom da ga nekako na prevaru smakne, premda mu je njegov narod, prije polaska govorio: "'Amire, svi ljudi primiše islam, pa primi ga i ti!" On im je, međutim, rekao: "Bio sam se, Boga mi, zarekao da se neću proći dok Arapi ne budu slijedili

mene, pa zar da sada ja slijedim tog kurejšijskog mladića?!" Zatim se obratio Erbedu: "Kad dođemo kod njega, ja ću mu odvratiti pažnju sa tebe i kada to učinim, ti ga neprimijetno probodi sabljom!"

Došavši kod Božijega Poslanika, ʻAmir b. el-Tufejl mu je rekao: "Muhammede, uzmi me sebi za prijatelja!"

"Ne, Boga mi, dok samo u Allaha ne povjeruješ!", odgovorio mu je Poslanik.

"Uzmi me za prijatelja, Muhammede!", ponavljao je on napasno i čekao da Erbed učini ono što mu je bio naredio, no ovaj nije reagirao. Uvidjevši da on to neće ni učiniti, još jednom je rekao: "Muhammede, uzmi me sebi za prijatelja!", i opet je Poslanik odgovorio: "Ne, dok ne povjeruješ u Allaha Jedinoga, koji nema sudruga!"

Na kraju je, nakon upornog Poslanikovog odbijanja, rekao: "Boga mi ću ovaj grad ispuniti ljudstvom i konjicom protiv tebe!"

Kad je otišao, Božiji Poslanik je rekao: "Bože, poštedi me ʻAmira b. el-Tufejla!"

Odlazeći od Božijega Poslanika, ʻAmir je upitao Erbeda: "Zaboga, Erbede! Gdje je ono što sam ti naredio?! Tako mi Boga, na kugli zemaljskoj nije bilo čovjeka kojeg sam se ja više bojao od tebe, a od danas te se eto više ne bojim!"

"Nije mi ni briga", odgovorio je Erbed, "ali nemoj žuriti! Boga mi, kad god sam htio ono učiniti, uvijek si se ti ubacivao između mene i njega, tako da sam samo tebe vidio - pa jesam li tebe trebao udariti?!"

Zatim su nastavili put, idući prema svom kraju. U putu je Allah, na ʻAmira b. el-Tufejla poslao kugu, i od nje je i umro u kući neke žene iz Benu Selula. Na samrti je govorio:"Benu ʻAmire, zar kuga, kao ona koja zahvaća mladu devu, u kući žene iz Benu Selula?!"

Kad su ga pokopali, njegovi saputnici su produžili dalje, i stigavši u Benu ʻAmir Šatin, prišao im je njihov narod i upitao: "Šta ima novo Erbede?" "Ništa!", odgovorio je on. "Pozvao nas je da obožavamo nešto što bih ja volio da je sada ovdje kod mene, pa da ga gađam strijelom i ubijem ga!"

Dan ili dva nakon ovih riječi, izišao je, a za njim je išla i njegova deva. Allah je na njih poslao grom koji ih je oboje spržio!

Erbed b. Kajs je bio brat po majci Lubejdu b. Rebiʻi i Lubejd je, oplakujući ga, izrekao jedan broj stihova.

Dolazak El-Džaruda u deputaciji 'Abd el-Kajsa

Božijem Poslaniku je došao i El-Džarud b. 'Amr b. Haneš, brat 'Abd el-Kajsa.[1]

El-Hasan kaže:

- Kad je stigao kod Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, porazgovarao je sa njim i Poslanik mu je izložio islam, pozvao ga da ga prihvati i zainteresirao ga za njega. "Muhammede!", rekao je on. "Ja sam već bio u jednoj vjeri, a sad je trebam ostaviti za tu tvoju, pa jamčiš li mi ti moju vjeru?!" "Da!", odgovorio mu je Boži ji Poslanik. "Ja ti jamčim da te je Allah uputio nečemu boljem od nje!"

Tada je primio islam i on i oni koji su bili tu sa njim. Potom je zamolio Poslanika za jahaće životinje.

"Allaha mi, nemam kod sebe nijedne da vas natovarim na nju!", odgovorio je Poslanik.

"Ne mari, Božiji Poslaniče", rekao je on. "Između nas i našeg kraja već ćemo naći kakvu zalutalu devu, pa na njoj možemo dojahati tamo!"

"Ne, ni za živu glavu!", rekao je Poslanik. "To ti je pravi plamen vatre!"[2]

Od Poslanika se El-Džarud vratio svome narodu. Bio je primjerenog islama i ostao čvrst i postojan u svojoj vjeri sve do kraja života. Dočekao je i onaj talas otpadništva od islama.

Kad su se neki pripadnici njegova naroda, koji su bili primili islam, ponovo vratili svojoj prvobitnoj vjeri sa El-Garurom b. el-Munzirom b. en-Nu'manom b. el-Munzirom, El-Džarud je ustao, izgovorio posvjedočenje Istine i pozvao u islam.

"Ljudi!", rekao je. "Ja svjedočim da nema boga osim Allaha, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik! Ko to ne posvjedoči, smatram da je nevjernik!"

Dolazak Benu Hanife i s njima Musejleme el-Kezzaba

Kod Božijega Poslanika je došla i deputacija Benu Hanife, u kojoj je bio i Musejlema b. Habib el-Hanefi el-Kezzab.[3]

1. El-Džarud je inače bio kršćanin.
2. Tj. to bi te dovelo do toga.
3. Ibn Hišam kaže: "Musejlema b. Sumame, odnosno Ebu Sumame."

Ova deputacija se najprije zaustavila u kući Bint el-Haris [1], žene ensarijke iz plemena Benu en-Nedžar. Neki naši znalci iz Medine su mi pričali da ga je Benu Hanife doveo kod Božijega Poslanika sve ga zaklanjajući odjećom, dok je Poslanik sjedio sa svojim ashabima, držeći ogoljelu palminu granu na kojoj se samo na vrhu nalazilo nešto lišća. Stigavši kod Božijega Poslanika, dok su ga njegovi i dalje zaklanjali odjećom, porazgovarao je sa njim i nešto tražio od njega.

"Da mi zatražiš ovo lišće", rekao mu je Poslanik, "ni njega ti ne bih dao!"

Ibn Ishak kaže:

- Jedan starac iz Benu Hanife, porijeklom iz El-Jemame, mi je rekao da je to bilo drukčije:

On tvrdi da je deputacija Benu Hanife, kad je došla kod Božijega Poslanika, Musejlemu ostavila kod svog prtljažnika, i kad su primili islam, rekli su da se sa njima nalazi i on. "Božiji Poslaniče", kazali su, "mi smo tamo ostavili još jednog našeg čovjeka, da nam pazi na prtljag i životinje!" Poslanik je onda naredio da se i njemu dadne isto što i ostalima. "Ta, nije on u lošijoj poziciji od vas!", rekao je, misleći pritom na njegovo čuvanje imovine onih s kojima je došao.

Zatim su ovi otišli od Božijega Poslanika i njemu odnijeli ono što mu je dato. Međutim, kad su se vratili u El-Jemamu, Allahov neprijatelj se odmetnuo i sam se proglasio poslanikom, služeći se lažima i izmišljotinama. "I ja s njim sudjelujem u primanju Objave!", rekao je. One koji su s njim bili u deputaciji je upitao: "Eto, zar vam nije, kada ste mu mene spomenuli, rekao: "On nije u lošijoj poziciji od vas?!" Rekao je to jer je znao da i ja sudjelujem s njim u primanju Objave!"

Potom im je počeo skladati tekstove, oponašajući u njima kur'anski izraz: "Allah je blagodat svoju dao trudnici, i iz nje izveo biće koje se kreće, između unutrašnjeg sloja kože i utrobe!"[2]

Svojim pristalicama je dozvolio alkohol i blud te ih oslobodio obaveze namaza, ali je i pored toga jednako tvrdio da je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, doista poslanik!

Pleme Benu Hanife ga je podržavalo u tome - Bog sami zna zašto.

1. Ebu Zerr kaže: "Kažu da se zvala Kejsa bint el-Haris."

2. "Lekad en'amellahu 'ale-l-hubla ahredže minha nesemeten tes'a. Min bejni sifakin ve haša."

Slučaj 'Adijja b. Hatima

'Adijj b. Hatim je, kako sam saznao, govorio: "Nijedan Arapin nije više mrzio Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, kad bi čuo za njega, od mene! Ja sam bio ugledan čovjek, kršćanin, i među svojim narodom sam išao ubirati četvrtinu![1]

Privatno sam pripadao toj svojoj vjeri, a javno sam, u svome narodu bio kralj, zbog privilegija koje sam tako imao. Stoga, čim sam čuo za Božijega Poslanika, odmah sam u sebi osjetio prijezir prema njemu. Svom dječaku, koji je inače bio Arapin, a koji mi je čuvao deve, sam rekao: "Izdvoji mi nekoliko debljih, krotkih deva i čuvaj ih tu negdje blizu mene, i kada čuješ da Muhammedova vojska nadire prema ovamo, javi mi!", i on je tako i postupio.

Jednoga dana, u rano jutro, on je došao kod mene i rekao mi: "'Adijj! Ono što si namjeravao učiniti, ako bi te poklopila Muhammedova konjica, učini sada! Ja sam vidio mnogo zastava i kad sam upitao o čemu je riječ, rekli su mi: "To su Muhammedove vojske!"

Rekao sam mu: "Dovedi mi one moje deve!" Kad ih je doveo, natovario sam na njih svoju porodicu i sina. "Idem u Siriju, kod svojih istovjeraca, kršćana", kazao sam.

Krenuo sam preko El-Džušije [2] ili Hušije, kako kaže Ibn Hišam, i tu sam, u starom dijelu tog mjesta, ostavio Hatimovu kćerku. Stigavši u Siriju, tu sam se zaustavio, a tamo, iza mene, išla je konjica Božijega Poslanika, i među ostalima, zarobila i tu njegovu kćer, koja je, zajedno sa zarobljenicama iz plemena Tajji', dovedena kod Božijega Poslanika. U međuvremenu je Poslanik saznao da sam ja pobjegao u Siriju, a ta Hatimova kćerka je bila stavljena u jedan ograđen prostor, uz vrata mesdžida, gdje su se i inače držale zarobljenice. Kad je pored nje prošao Božiji Poslanik, ona mu je, onakva gojazna kakva je bila, prišla i rekla mu: "Božiji Poslaniče, otac je nastradao, a putnik iščeznuo, pa pokaži prema meni dobrohotnost, Allah je pokazao prema tebi!" "A ko ti je putnik?", upitao je Poslanik. "'Adijj b. Hatim!", odgovorila je. "Bjegunac od Allaha i Njegova Poslanika?!", kazao je Poslanik, a ona je kasnije pričala: "Božiji Poslanik je onda otišao, a mene ostavio na tom mjestu. Kad je idućeg dana opet prošao pored mene, ja sam mu ponovo isto rekla i on mi je opet isto odgovorio, no kad je sljedećeg dana prolazio, i kad sam bila izgubila nadu u njega, neki čovjek koji je išao iza

---

1. Tj. uzimao je četvrtinu plijena. Arapi su to određivali svome prvaku.
2. El-Džušija - brdo, nedaleko od Darijje, u području Nedžda.

njega, mi je pokazao da mu priđem i opet mu se obratim, i ja sam mu ponovo prišla. "Božiji Poslaniče", ponovila sam i taj put, "otac je stradao, a putnik iščeznuo, pa pokaži prema meni dobrohotnost, Allah je pokazao prema tebi!" "U redu!", rekao je on, "ali nemoj žuriti s izlaskom dok ne nađeš nekog iz svoga naroda u koga imaš povjerenje, ko bi te mogao odvesti u tvoj kraj. Kad nađeš nekoga takvog, javi mi!"

Ja sam se potom raspitivala o onom čovjeku koji mi je pokazao da mu se obratim i željela sam porazgovarati sa njim. Rečeno mi je: "To je bio 'Ali b. Ebi Talib", neka je na njega Allahovo zadovoljstvo.

Tu sam ostala sve dok nisu naišli neki jahači iz Belijja ili iz Kuda'e, a zapravo sam željela otići do brata, u Siriju. Otišla sam kod Božijega Poslanika i rekla mu: "Božiji Poslaniče, došla je jedna grupa iz moga naroda, i imam u njih povjerenje da će me odvesti tamo!" On mi je dao odjeću, spremio me za put, dao mi nešto sredstava i ja sam krenula s njima, sve do Sirije."

'Adijj kaže:

- Ja sam sjedio među svojima, kad vidim - žena u nosiljci, upravila se pravo prema meni! Odmah sam rekao: "Boga mi, Hatimova kći!", i vidim - jest, ona je. Čim se zaustavila, odmah je graknula na mene: "Razbojniče! Zulumćaru!", vikala je. "Poveo si svoju porodicu i svoga sina, a ostavio ostalu djecu svoga oca, na sramotu ti!"

"Pravo kažeš, sestro!", rekao sam. "Nemam nikakva opravdanja - bilo je baš tako!"

Tada je sišla, i ostala kod mene. Bila je kategorična žena, i ja sam je upitao: "Šta ti misliš o onom čovjeku?" "Mislim da hitno trebaš otići do njega!", odgovorila je ona. "Čak i ako nije poslanik, ko mu prije dođe, bolje mu je! Ako je i kralj, nimalo nećeš umanjiti čast Jemena - bićeš i dalje to što jesi!"

"Boga mi, dobro mišljenje!", rekao sam.

Zatim sam krenuo sve dok nisam stigao u Medinu kod Božijega Poslanika. On je bio u mesdžidu i ja sam ušao kod njega i pozdravio ga. "Ko je?", upitao je. "'Adijj b. Hatim", rekao sam i on je ustao i poveo me svojoj kući. Dok me je on vodio tamo, prišla mu je neka vremešna, krhka žena i zaustavila ga, i on se dugo zadržao s njom. Dok mu je ona objašnjavala neku svoju potrebu, ja sam mislio u sebi: "Ovaj, bogme, nije kralj!"

Zatim je pošao sa mnom. Uvevši me u kuću, uzeo je jedno jastuče od kože napunjeno palminim likom i bacio ga preda me. "Sjedi na to!", rekao je. "Naprotiv, sjedi ti!", rekao sam ja. "Ne, nego ti!", insistirao je i ja sam sjeo na njega, dok je on sjeo na zemlju. "Boga mi, kralj se ne ponaša ovako!", pomislio sam u sebi.

"Eh, 'Adijj b. Hatim", upitao me je, "zar ti nisi bio rekusija?" [1]

"Jesam", odgovorio sam.

"A zar nisi među svojim narodom ubirao četvrtinu?"

"Jesam", kazao sam.

"Ali, to u tvojoj vjeri nije bilo dozvoljeno!", rekao je on.

"Tako je!", odgovorio sam, i već mi je bilo jasno da je on doista poslanik, od Boga poslan, jer je znao ono što drugi nisu znali. Zatim je rekao:

"'Adijj, tebe možda sprječava da uđeš u ovu vjeru to što vidiš da su oni sada siromašni, ali Allaha mi, njih će uskoro zapljusnuti bogatstvo tako da ga neće moći svega ni uzeti! Možda te sprječava da uđeš u ovu vjeru i to što vidiš da su oni sada malobrojni, a da im je neprijatelja ogroman broj, ali ti ćeš uskoro čuti da će žena, bez ikakva straha ili bojazni, na svojoj devi poći iz El-Kadisijje i doći ovamo da posjeti ovu kuću! Možda te opet sprječava da uđeš u ovu vjeru i to što vidiš da se vlast i moć nalaze kod drugih, ali ti ćeš, Allaha mi, uskoro čuti da će bijeli dvorci Babilona biti u njihovim rukama!"

I ja sam tako primio islam."

'Adijj je potom govorio:

"Dvije stvari su se već desile, ostala je još ona treća, a biće i ona, Allaha mi: vidio sam da su osvojeni bijeli dvorci babilonski i vidio sam da žena bez straha ili bojazni, ide od El-Kadisijje na svojoj devi i kod Ka'be obavlja hadždž, a Allaha mi će se ostvariti i ono treće: sigurno će poteći bogatstvo u toj mjeri da ga neće imati ko uzeti!"

Dolazak Ferveta b. Musejka el-Muradija

Ibn Ishak kaže:

- Božijem Poslaniku je došao i Ferve b. Musejk el-Muradi, koji se tako razišao s kraljevima Kinde i zbog toga se udaljio od njih, a približio se Božijem Poslaniku. Negdje pred njegov ulazak u islam desio se sukob između Murada i Hemdana, i Hemdan ih je tom prilikom desetkovao i pokupio im sve što mu se prohtjelo. Desilo se to u tzv. danu nasipa (*jevm erredm*), kad je Hemdanovu vojsku predvodio El-Edžde' b. Malik.

Polazeći Božijem Poslaniku, i tako se razilazeći s kraljevima Kinde, Ferve b. Musejk je rekao:

1. Rekusije - kršćansko-sabejska sekta.

Kad vidjeh kraljeve Kinde,
da iznevjeriše,
poput bedrena živca,
kad noga nogu izda,
primakoh svoju devu i pođoh Muhammedu,
priželjkujuć' prednosti njihove
i bogatstva lijepa!

Kad je došao kod Božijega Poslanika, Poslanik mu je, kako sam čuo, rekao: "Ferve, je li te pogodilo ono što je zadesilo ljude na dan nasipa?!"

"Božiji Poslaniče", rekao je on, "ima li toga čiji bi narod zadesilo ono što je tog dana zadesilo moj narod, a da ga to ne bi pogodilo?!"

"To će tvom narodu u islamu biti samo od koristi!", rekao mu je Poslanik.

Naimenovao ga je za upravnika nad plemenima: Murad, Zubejd i svim ograncima plemena Mezhidž. S njim je na El-Sadefu poslao Halida b. Se'ida b. el-'Asa, i on je bio s njim sve do smrti Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem.

Dolazak 'Amra b. Ma'da Jekreba s ljudima iz plemena Zubejd

Božijem Poslaniku je došao i kod njega primio islam i 'Amr b. Ma'd Jekreb, s još nekoliko ljudi iz plemena Zubejd.

'Amr je još ranije, kada su tek bili čuli za Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, rekao Kajsu b. Mekšuhu el-Muradiju: "Kajse, ti si prvak svoga naroda, a čuli smo da se u Hidžazu pojavio jedan Kurejšija po imenu Muhammed, koji tvrdi da je poslanik, pa hajde da ga posjetimo i da se upoznamo s njegovim učenjem, pa ako doista bude poslanik, kako tvrdi, a tebi to neće promaći, hajde da ga slijedimo. Ako pak ne bude poslanik, barem ćemo znati čemu poziva ljude!"

Kajs je to, međutim, odbio i štaviše, taj njegov prijedlog nazvao nesuvislim. No 'Amr b. Ma'd Jekreb je bez njega otišao do Božijega Poslanika, povjerovao mu i primio islam. Kad je za to saznao Kajs b. Mekšuh, zaprijetio mu je i jako se razbijesnio na njega. "Nije me, znači, poslušao i otišao je mimo mene!", rekao je.

O tome je 'Amr b. Ma'd Jekreb izrekao i određene stihove.

Dolazak El-Eš'asa b. Kajsa u deputaciji Kinde

Ibn Ishak kaže:

"Božijem Poslaniku je došao i El-Eš'as b. Kajs u deputaciji plemena Kinda.

El-Zuhri ibn Šihab mi je pričao da je stigao s osamdeset jahača iz Kinde. Kad su ušli u mesdžid u kojem se nalazio Poslanik, ušli su raspuštenih i počešljanih kosa, očiju podvučenih surmom, a na njima su bili hiberijski ogrtači, obrubljeni svilom. Čim su ušli kod Božijega Poslanika, on ih je odmah upitao: "Zar vi niste primili islam?!" Kad su rekli da jesu, opet ih je upitao: "Pa šta vam znači ta svila oko vratova vam?!"

Oni su je tad strgnuli sa sebe, i bacili je.

Zatim mu je El-Eš'as b. Kajs rekao: "Božiji Poslaniče, mi smo Benu Akil el-Murar, a i ti si njihov potomak!", našta se Božiji Poslanik nasmijao. "U taj rod uvrstite El-'Abbasa b. 'Abdulmuttaliba i Rebi'u b. el-Harisa!", rekao je. Ova dvojica su, naime, bili trgovci, i kad bi otišli u neka udaljena arapska plemena, i ovi ih upitali odakle su, govorili su: "Iz Benu Akil el-Murara!", odabirući sebi to pleme, jer su pripadnici Kinde bili kraljevi! "A mi nismo tog porijekla. Mi smo Benu en-Nadr b. Kinana, u svojoj lozi ne slijedimo majčinu liniju, i ne otuđujemo se od očeve!"

"Jeste li završili, skupino Kinde?", upitao je El-Eš'as b. Kajs. "Boga mi, ako ikoga više čujem da onako zbori, udariću mu osamdeset udaraca!"

Dolazak Sureda b. 'Abdullaha el-Ezdija

Božijem Poslaniku je došao i Sured b. 'Abdullah, s deputacijom iz plemena Ezd, i tom prilikom primio islam i strogo se držao njegova učenja. Poslanik ga je imenovao emirom nad dijelom njegova naroda koji je primio islam i naredio mu da se s tim muslimanima bori protiv jemenskih mnogobožačkih plemena koja su se nalazila u njegovoj pozadini.

Sured b. 'Abdullah je tako pošao po zapovijesti Poslanikovoj, i stigao u Džureš, koji je u to vrijeme bio zatvoren grad. U njemu se tada nalazilo više jemenskih plemena, a bilo im se pridružilo i pleme Has'am, kad je čulo da se prema njima kreću muslimani.

On ih je držao u okruženju skoro mjesec dana, i kako im nije mogao ništa, odustao je od njih. No, kad je bio na jednom njihovom brdu koje se zvalo Šekr, stanovnici Džureša su pomislili da se on poražen povlači od njih,

te su se dali u potjeru za njim. Kad su ga sustigli, on se ustrijemio na njih i nanio im ogromne gubitke!

Stanovnici Džureša su još ranije bili poslali dvojicu svojih ljudi u Medinu, do Božijega Poslanika, da motre šta se tu zbiva. Dok su tako jedanput bili kod njega, u predvečerje nakon popodnevne molitve, on je iznenada upitao: "Gdje se nalazi brdo Šekr?" "Božiji Poslaniče, nalazi se u našem kraju", rekla su ta dvojica Džurešija. "To je jedno brdo po imenu Keššer!", tako su ga, naime, zvali stanovnici Džureša. "Ne zove se Keššer", rekao im je Poslanik, "već Šekr." "Zašto je ono važno, Božiji Poslaniče?!", upitali su oni, a Poslanik je odgovorio: "Upravo sada se na njemu susreću stvorovi Božiji!"

Ona dvojica su potom sjela kod Ebu Bekra, ili kod 'Usmana, i on im je rekao: "Teško vama! Božiji Poslanik je upravo javio da tamo umire vaš narod - stoga idite do njega i zamolite ga da Allahu uputi dovu da to otkloni od njih!" Oni su odmah prišli Božijem Poslaniku i tako ga zamolili, i on je rekao: "Bože, otkloni to od njih!"

Zatim su od Poslanika krenuli nazad, svojima. Tamo su doista našli svoj narod kako ga je zadesilo ono od Sureda b. 'Abdullaha, u isti dan u kojem je Poslanik ono rekao i u isto vrijeme kad je to spomenuo!

Potom je deputacija Džureša otišla do Božijega Poslanika i primila islam, i on im je oko njihova mjesta načinio zabran, po tačno određenim rubovima: za konje, za jahaće deve i za krave koje su služile za oranje i ko bi tu napasao svoju stoku, to bi mu bilo haram!

Dolazak izaslanika kraljeva Himjera s njihovom porukom

Božijem Poslaniku je stigla i poruka kraljeva Himjera, u kojoj mu oni poručuju da prihvaćaju islam. Tu poruku su iz Tebuka donijeli njihovi izaslanici: El-Haris b. 'Abdu Kulal, Nu'ajm b. 'Abdi Kulal, En-Nu'man Kajlu Zu Ru'ajn, Me'afir i Hemdan.

Istovremeno mu je i Zur'atu Zu Jezen poslao Malika b. Murra er-Rehavija da ga izvijesti da i njegovo pleme prihvata islam i da tako napuštaju mnogoboštvo i njegove sljedbenike.

U odgovoru na njihovo pismo Božiji Poslanik im je napisao:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Od Muhammeda, Božijega poslanika, El-Harisu b. 'Abdi Kulalu, Nu'ajmu b. Kulalu, El-Nu'manu Kajlu Zu Ru'ajnu, Me'afiru i Hemdanu:

Zahvaljujem Allahu, osim kojeg drugog boga nema. Vaši izaslanici su došli kod nas iz zemlje Bizantinaca, i mi smo ih susreli u Medini. Uručili

su nam ono što ste poslali po njima i upoznali nas s vašom situacijom, te nas obavijestili o vašem islamu i vašoj borbi protiv mnogobožaca. Rekli su nam da vas je Allah uputio na Svoj put.

Ako se popravite i budete se pokoravali Allahu i Njegovu Poslaniku, ako budete obavljali namaz i davali zekat i iz plijena izdvajali Allahovu petinu i Poslanikov dio i dio koji mu pripada kao vođi, te vjernicima propisanu sadaku: sa zemlje koja se zalijeva s izvora, ili s neba, desetinu a s one koja se zalijeva nošenom vodom - pola desetine; zatim od četrdeset deva jednu koja je u trećoj godini, a od trideset deva - devca u trećoj godini, muškoga; na svakih pet deva jednu ovcu, a na svakih deset - dvije ovce; na svakih četrdeset krava jednu kravu, a na svakih trideset krava - jednogodišnje tele, dvogodišnjeg junca ili junicu; na svakih četrdeset komada sitne stoke koja se sama napasa - jednu ovcu - to vam je Allahov propis koji je On propisao vjernicima u pogledu sadake! Ko tome doda još nešto od sebe, to mu je bolje, a ko to obavi, posvjedoči svoj islam i pomogne vjernike protiv mnogobožaca, taj pripada vjernicima i sljeduje ga sve što i njih sljeduje, ima dužnosti koje i oni imaju, i ima zaštitu Allaha i zaštitu Njegova Poslanika.

Ko od Jevreja ili kršćana primi islam, ubraja se među vjernike i ima sva prava koja njima pripadaju i sve obaveze koje i oni imaju. Onaj ko ostane u svom jevrejstvu ili kršćanstvu ne smije se priječiti u tome i na njemu je plaćanje džizje - za svaku odraslu osobu, muškarca i ženu, slobodnog ili roba, po dinar pune težine od vrijednosti me'afira [1] ili druge njoj odgovarajuće tkanine. Ko izvrši tu obavezu prema Božijem Poslaniku, ima Allahovu zaštitu i zaštitu Njegova Poslanika, a ko je bude izbjegavao, on je Allahov neprijatelj i neprijatelj Njegova Poslanika.

Zatim Božiji poslanik Muhammed poručuje Zur'atu Zu Jezenu: "Kada vam dođu moji izaslanici, obavezujem vas da se prema njima lijepo ophodite. To su: Mu'az b. Džebel, 'Abdullah b. Zejd, Malik b. 'Ubade, 'Ukbe b. Nemir, Malik b. Murra i njihovi ljudi. Njima sakupite sve sadake i sve džizje iz vaših krajeva i predajte to mojim izaslanicima. Vođa im je Mu'az b. Džebel, i neka se nipošto ne vrati nezadovoljan!

Muhammed svjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je on Njegov rob i Njegov poslanik.

Malik b. Murra el-Rehavi mi je ispričao da si ti prvi iz Himjera primio islam i napao mnogobošce - stoga se raduj dobru koje te čeka! Naređujem ti da se prema Himjeru lijepo odnosiš - nemojte iznevjeriti i jedni druge ostaviti na cjedilu, jer Božiji Poslanik je zaštitnik i vaših bogatih i siro-

1. Me'afir - vrsta tkanine, odnosno odjeće iz Jemena.

mašnih! A sadaka nije dozvoljena Muhammedu i njegovim ukućanima - to je milostinja koja se daje siromašnim muslimanima i putnicima.

Malik je prenio vijest i sačuvao tajnu, stoga vam naređujem da ga lijepo pazite. Ja vam šaljem svoje dobre ljude, pobožne i učene, i naređujem vam da imate dobar odnos prema njima, jer će ljudi gledati u njih. Ve-s-selamu 'alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!"

Poslanikova oporuka Mu'azu, kad ga je slao za Jemen

Ibn Ishak kaže:

- 'Abdullah b. Ebi Bekr mi je pričao da je njemu ispričano kako je Božiji Poslanik, kada je slao Mu'aza, oporučio mu i stavio u dužnost više stvari, a onda mu rekao: "Olakšaj, a nemoj otežavati, i širi radosne vijesti, a nemoj plašiti! Doći ćeš tamo među sljedbenike Knjige i oni će te pitati šta je ključ Dženneta; odgovori im: To je posvjedočenje da nema drugog boga osim Allaha Jedinoga, koji nema sudruga!"

Prihvaćanje islama El-Harisa b. Ka'ba

Ibn Ishak kaže:

- Potom je Božiji Poslanik, u mjesecu rebiu-l-ahiru ili u džumade-l-ula, poslao Halida b. el-Velida u Nedžran, do Benu el-Harisa b. Ka'ba i naredio mu da ih najprije tri dana poziva u islam, pa ako se odazovu da se vrati od njih, a ako ne prihvate, da ih napadne!

I Halid je otišao kod njih i na sve strane razaslao jahače da ljude pozivaju u islam. Oni su išli i vikali: "Ljudi! Primite islam i bićete sigurni!", i oni su prihvatali islam i ulazili u ono u šta su pozivani. Halid je tako i ostao među njima kako bi ih podučio islamu, Kur'anu i sunnetu Allahova Poslanika, kako mu je to već bio naredio Poslanik u slučaju da prime islam i ne pruže otpor.

Halid b. el-Velid je pisao Poslaniku:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Muhammedu, Božijem poslaniku, od Halida b. el-Velida. Mir neka je na tebe, Božiji Poslaniče, i milost Allahova i Njegov blagoslov. Zahvaljujem Allahu, osim kojeg drugog boga nema!

Božiji Poslaniče, Allah te blagoslovio, ti si me poslao Benu el-Harisu b. Ka'bu i naredio mi da ih, kada dođem kod njih, prva tri dana ne napadam, već da ih pozivam u islam, pa ako prihvate islam, da ostanem među njima i

da ih podučim islamskom učenju, Allahovoj Knjizi i praksi Njegova Poslanika, a ako ga ne prihvate, da ih napadnem.

Došao sam i, kako mi je naredio Božiji Poslanik, tri dana ih pozivao u islam. Među njih sam poslao svoje jahače koji su im govorili: "Benu el-Haris, primite islam i bićete sigurni!", i oni su primili islam, i nisu nas napadali. Tako sam ostao među njima i od njih tražim da izvršavaju ono što im Allah naređuje, a zabranjujem im ono što im Allah zabranjuje, te ih podučavam islamu i Poslanikovoj praksi.

Mir neka je na tebe, Božiji Poslaniče, i milost Allahova i Njegov blagoslov!"

Poslanik mu je na ovo pismo odgovorio:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Od Muhammeda, Božijega poslanika, Halidu b. el-Velidu:

Mir neka je na tebe, i zahvaljujem Allahu, osim kojeg drugog boga nema. Tvoje pismo mi je stiglo s tvojim izaslanikom.

Javljaš da su Benu el-Haris b. Ka'b primili islam prije nego si ih napao i da su ti se odazvali kada si ih pozvao u islam, te posvjedočili da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Božiji rob i Božiji poslanik - da ih je Allah tako uputio na Svoj put. Stoga im govori radosne vijesti i upozoravaj ih. Dođi kod mene i neka s tobom pođe jedna njihova delegacija!

Mir neka je na tebe, milost Allahova i Njegov blagoslov!"

Ubrzo potom Halid je došao kod Božijega Poslanika, zajedno s delegacijom Benu el-Harisa b. Ka'ba, u kojoj su pored ostalih bili: Kajs b. el-Husajn Zu el-Gussa, Jezid b. 'Abdi Medan, Jezid b. el-Muhadždžel, 'Abdullah b. Kurad el-Zujadi, Šeddad b. 'Abdullah el-Kanani i 'Amr b. 'Abdullah ed-Dibabi.

Kad ih je Božiji Poslanik ugledo kako prilaze, upitao je: "Ko su ovi, izgledaju kao Indijci?!" "To su ljudi iz Benu el-Harisa b. Ka'ba, Božiji Poslaniče!", rečeno mu je.

Čim su stigli kod njega, pozdravili su ga i rekli:

"Svjedočimo da si ti Božiji poslanik i da nema drugog boga osim Allaha!"

"I ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Božiji poslanik!", odgovorio im je Poslanik, a onda ih upitao: "Vi ste oni koji su, kad bi im ko šta napakostio, smjelo se dizali na njega?!", i nijedan od njih mu ništa nije odgovarao na to, pa je Poslanik pitanje ponovio i drugi, treći i četvrti put. Tek tada je Jezid b. 'Abd el-Medan rekao: "Da, Božiji Poslaniče - mi smo se smjelo dizali na onog ko bi nam što napakostio!", i to ponovio

četiri puta, našta je Božiji Poslanik rekao: "Da mi Halid nije javio da ste primili islam i da ih niste napadali, ja bih vam vaše glave bacio pod noge!"

"Mi, međutim, ne zahvaljujemo ni tebi, niti Halidu!", uzvratio je Jezid b. ‘Abd el-Medan. "Već kome zahvaljujete?!", upitao je Poslanik. "Allahu Uzvišenome", odgovorio je on, "koji nas je uputio preko tebe, Božiji Poslaniče!" "Pravo si rekao!", kazao je Poslanik, "no čime ste pobjeđivali one koji su vas napadali u doba džahilijjeta?" "Nikoga nismo pobjeđivali!", odgovorili su oni. "Svakako da jeste!", rekao je on. "Pobjeđivali ste one koji su vas napadali!" "Da, pobjeđivali smo one koji su nas napadali, Božiji Poslaniče!", rekli su. "Bili smo jedinstveni i nismo se cijepali među sobom; i nikom nismo prvi nasilje činili!" "Istinu govorite!", rekao je Poslanik.

Zatim je za zapovjednika nad Benu el-Harisom b. Ka‘bom odredio Kajsa b. el-Husajna, i delegacija se, u preostalom dijelu mjeseca ševvala ili s početka zu-l-ka‘de, vratila nazad. Bilo je to samo četiri mjeseca prije nego će Božiji Poslanik preseliti na onaj svijet, u Allahovu milost i blagoslov, u Njegovo zadovoljstvo i blagodati!

Kad je njihova delegacija otišla od Božijega Poslanika, on im je tamo poslao ‘Amra b. Hazma sa zadatkom da ih uputi u propise vjere, da ih upozna sa sunnetom Božijega Poslanika i objasni im karakteristike islama, te da od njih ubire njihove sadake. Uz njega je poslao i dokument kojim ga ovlašćuje za taj posao i stavlja mu ga u dužnost.

Dokument glasi:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Ovo je proklamacija od Allaha i Njegova Poslanika: O vi koji vjerujete, držite se ugovora!

Ovo je nalog ‘Amru b. Hazmu od Božijega poslanika Muhammeda, kad ga je uputio u Jemen. Naredio mu je bogobojaznost u svemu što ga Allah duži, jer Allah je s bogobojaznima i s onima koji čine dobra djela. Naredio mu je da se drži Istine, kao što mu je to naredio Allah, i da ljudima navješćuje dobro i da to traži i od njih; kao što mu je naredio da ih poučava Kur’anu i da im objašnjava propise koji su sadržani u njemu, te da ih nauči da Kur'an smije dotaći samo čist čovjek. Ljudima treba objasniti koja su njihova prava i šta su im obaveze, te da u Istini bude blag prema njima, a u nepravdi žestok, jer Allah mrzi nasilje i zabranjuje ga; On kaže: "Allahovo prokletstvo neka je na nasilnike!" Dalje, on treba ljude obradovati Džennetom i pokazati im djela koja će ih dovesti do njega, ali i upozoriti ih na Džehennem i na djela koja vode u njega. On treba nastojati zbližiti ljude, kako bi što bolje upoznali propise vjere. Treba im dati uputstva za obavljanje hadždža i pojasniti im šta je u njemu sunnet, a šta farz, te šta je sve Allah propisao u vezi s njim. Veliki hadždž je veliki hadždž, a mali hadždž je

'umra. Treba zabraniti ljudima da bilo ko od njih molitvu obavlja u odjeći sastavljenoj od samo jednog dijela, kratkoj, osim ako se radi o odjeći čiji se krajevi mogu predvostručiti i prebaciti preko ramena. Treba također zabraniti da se neko od njih umota u odjeću sastavljenu od samo jednog dijela i sjesti podavijenih nogu tako da mu stidno mjesto bude otkriveno prema gore! Treba zabraniti da iko skupi i podveže svoju kosu na potiljku i zabraniti, ako među ljudima dođe do kakve svađe, da se iko od njih poziva na plemena ili familije - neka njihovo pozivanje bude na Allaha Jedinoga, koji nema sudruga, a oni koji se ne budu pozivali na Njega, već na plemena i familije, neka se udare sabljom, sve dok se ne budu pozivali na Allaha Jedinoga, koji nema sudruga! Treba ljudima narediti propisno uzimanje abdesta: da operu lica, ruke do laktova, noge do članaka i da potaru glave, kao što im je to Allah naredio, te narediti obavljanje molitve u za nju predviđenim vremenima, i pritom propisno obavljanje prijegiba (ruku'a), padanja ničice na tle (sedžde) i skrušenost. Također trebaju molitvu obavljajati spočetka jutra, u podne, kad sunce malo pријеđe polovicu neba, popodne, kad se sunce spušta zenitu, zatim spočetka noći, ali ne tako kasno da se pojave zvijezde na nebu, te kad u cjelosti nastupi noć. Naređuje se da se požuri na džuma-namaz, kad se ezanom oglasi, te kupanje prije polaska na džumu. I naredio mu je da od plijena uzima petinu, koja pripada Allahu.

Vjernicima je, u pogledu sadake, propisano: sa zemljišta koje se napaja s izvora, ili iz neba, - desetina, a s onog koje se napaja nošenom vodom - pola desetine; na svakih deset deva - dvije ovce, a na svakih dvadeset - četiri ovce; na svakih četrdeset krava - jedna krava, a na svakih trideset - jednogodišnje tele, dvogodišnje june ili junica; na svakih četrdeset komada sitne stoke koja se sama napasa - jedna ovca - to je Allahov propis koji je propisao vjernicima u pogledu sadake, a ko preko toga još nešto od sebe doda, to mu je još bolje!

Ko od Jevreja ili kršćana primi islam od svoje volje i počne ga ispovijedati, on pripada vjernicima: ima sva prava kao i oni, i sve obaveze kao oni.

Ko ostane u svom kršćanstvu ili jevrejstvu, ne smije se silom odvraćati od njega, a takav će za svakog odraslog, muškarca ili ženu, slobodna čovjeka ili roba, plaćati po jedan dinar pune težine, ili njegovu protuvrijednost u tkanini. Oni koji to budu izvršavali, imaju Allahovu zaštitu i zaštitu Njegova Poslanika, a ko to bude izbjegavao, on je neprijatelj Allahu, Njegovu Poslaniku i svim vjernicima.

Neka su Božiji blagoslovi na Muhammeda i neka je na njega mir, milost i blagodat Allahova!"

Riječ o dvojici lažnih poslanika: Musejlemi el-Hanefiju i El-Esvedu el-'Ansiju

Ibn Ishak kaže:

"Za života Božijega Poslanika pojavila su se dva lažna poslanika: Musejlema b. Habib el-Kezzab u El-Jemami, među Benu Hanifom, i El-Esved b. Ka'b el-'Ansi, u Sani.

Ebu Se'id el-Hudri kaže: - Čuo sam Božijega Poslanika kako sa svoga minbera govori ljudima: "Ljudi, ja sam vidio kadersku noć, pa je zatim učinjeno da je zaboravim! Vidio sam u svojim rukama dvije zlatne narukvice, pa mi se nisu dopale te sam ih otpuhnuo i one su odletjele! Protumačio sam ih kao dvojicu lažnih poslanika - onog u Jemenu, i onog u El-Jemami!"

Pričali su mi neki ljudi, u koje nimalo ne sumnjam, da su čuli Ebu Hurejru kako kaže: "Čuo sam Božijega Poslanika kad je rekao: "Smak svijeta neće nastupiti prije nego se pojavi trideset dedždžala, a svaki će od njih tvrditi da je poslanik!"

Izlazak namjesnika i aktivista s ciljem ubiranja zekata

Boži ji Poslanik je svoje namjesnike i aktiviste slao da ubiru zekat širom područja na kojima su živjeli muslimani. Tako je u Sanu poslao El-Muhadžira b. Ebi Umejju b. el-Mugiru. Tamo ga je napao El-'Ansi koji se tu nalazio; Zijada b. Lubejda, iz Benu Bejade el-Ensarija je poslao da pokupi zekat u Hadremevtu, a 'Adijja b. Hatima da to učini u plemenu Tajji' i među Benu Esedom; Malika b. Nuvejra je poslao po zekat Benu Hanzale, dok je zekat Benu Sa'ada razdijelio na dva njihova čovjeka - Ez-Zibrikanija b. Bedra je poslao na jednu, a Kajsa b. 'Asima na drugu stranu tog plemena. El-'Alaa b. el-Hadremija je poslao u Bahrejn, a 'Alija b. Ebi Taliba, neka je Allahovo zadovoljstvo na njega, stanovnicima Nedžrana da sakupi njihov zekat i da mu donese njihove džizje.

Musejlemino pismo Božijem Poslaniku i Poslanikov odgovor na njega

Musejlema je napisao sljedeće pismo Božijem Poslaniku:

"Od Musejleme, Božijega poslanika, Muhammedu, Božijem poslaniku: Mir neka je na tebe. Ja sudjelujem s tobom u Objavi i stoga pola zemlje

pripada nama, a pola Kurejšijama. Međutim, Kurejšije su narod koji prelazi mjeru!"

Ovo pismo su donijela dvojica Musejleminih izaslanika.

Ibn Ishak kaže:

- Pričao mi je jedan šejh iz Ešdže'a, prenoseći od Seleme b. Nu'ajma b. Mes'uda el-Ešdže'ija a ovaj od svoga oca Nu'ajma koji je rekao: "Kad je pročitao Musejlemino pismo, čuo sam Božijega Poslanika kako toj dvojici kaže: "A šta vi kažete?" "Isto što i on!", odgovorili su, a Poslanik je rekao: "Boga mi, samo da se izaslanici ne ubijaju, sad bih vas pogubio!"

Zatim je Musejlemi napisao odgovor:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog. Od Muhammeda, Božijega poslanika, Musejlemi el-Kezzabu - lažnom: Mir neka je na onog ko slijedi Uputu! Zemlja pripada Allahu i On je predaje u nasljedstvo kome On hoće od robova Svojih; a konac pripada bogobojaznima!"

Bilo je to koncem desete godine po Hidžri.

Oproštajni hadždž

Kada je nastupio mjesec zu-l-ka'de, Božiji Poslanik se pripremio da obavi hadždž i naredio da to isto učine i ostali. Na hadždž je krenuo kada je od zu-l-ka'de bilo ostalo još pet noći.

Stigavši tamo, ljudima je pokazao obrede hadždža i upoznao ih s propisima vezanim za njega, objasnivši im to u govoru koji je održao, a onda je Allahu izrekao zahvalu i Njemu primjerenu pohvalu, i rekao: "Ljudi, poslušajte dobro šta ću vam reći, jer ja ne znam da li ću vas više ikada susresti na ovom mjestu!

Ljudi! Vaši životi i vaši imeci su vam sveti dovijeka, kao što vam je svet i ovaj dan, i ovaj mjesec. Vi ćete susresti vašega Gospodara i On će vas pitati za sve što ste činili - eto sam vam prenio! Stoga, kome od vas bude dato nešto na povjerenje, neka to izvrši onome koji mu je to dao! Sve vrste kamata se ukidaju i imate pravo samo na glavnice vašeg imetka - vi ne smijete biti nepravedni, niti dozvoliti da se vama nepravda čini. Allah je propisao da ne smije biti kamate, a kamata 'Abbasa b. 'Abdulmuttaliba se sva poništava! Poništava se i sva krvna osveta koja potječe iz doba neznanja, i ja evo najprije poništavam krvnu osvetu za Ibnu Rebi'u b. el-Harisa b. 'Abdulmuttaliba, koji je išao tražiti dojilju u Benu Lejsu, pa ga je ubilo pleme Huzejl - on je prvi s kojim započinjem dokidanje krvne osvete koja potječe iz doba neznanja.

Ljudi! Šejtan je izgubio svaku nadu da će ikada više moći biti obožavan u ovoj vašoj zemlji, ali će biti zadovoljan da mu se pokorava u nečem mimo toga, u nekim vašim postupcima kojima vi ne pridajete važnosti - stoga se njega dobro čuvajte u onom što se odnosi na vašu vjeru!

Ljudi! Prolongiranje nekog svetog mjeseca (en-nesiu) [1] samo još više povećava nevjerstvo, čime se zavode oni koji ne vjeruju: jedne godine ga dopuštaju, a druge zabranjuju, kako bi sebi podesili period u kojem je Allah zabranio ratovanje - tako dopuštaju ono što je Allah zabranio, i zabranjuju ono što je dozvolio! A vrijeme kruži ravnomjerno, još otkad je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Broj mjeseci kod Allaha je dvanaest, a od toga su četiri sveta mjeseca: tri uzastopna i mjesec redžeb plemena Mudar [2], koji se nalazi između dva džumada i ša'bana.

Ljudi! Vi imate prava kod svojih žena, kao što i one imaju prava kod vas. Vaše pravo se sastoji u tome da one nikoga ne upuste u vaše postelje koga vi prezirete, i da ne učine očito razvratno djelo. Ako to učine, Allah vam u tom slučaju dopušta da ih odstranite iz postelja i da ih malo i udarite, pa ako prestanu s tim, imaju pravo da im se na lijep način daje opskrba i odijevanje. Lijepo postupajte prema ženama, jer su one kod vas zarobljenice i ništa za sebe ne posjeduju. Uzeli ste ih sebi s Allahovim emanetom i njihove polne organe prisvojili zahvaljujući Allahovim riječima!

Ljudi! Dobro shvatite ove moje riječi - eto sam vam ih dostavio! Ostavljam vam nešto sasvim jasno i ako ga se budete držali, nikada nećete skrenuti s pravoga puta: ostavljam vam Allahovu Knjigu i sunnet Njegova Poslanika!

Ljudi! Dobro čujte i razumite što vam kažem: Dobro znajte da je svaki musliman brat svakom muslimanu; da su muslimani među sobom braća! Svakom od njih je od njegova brata dozvoljeno samo ono što mu on dragovoljno od sebe dadne i zato nipošto nemojte sami sebi nepravdu činiti! Bože, jesam li dostavio?!"

Rečeno mi je da su ljudi tada rekli: "Jesi, dostavio si!", našta je Božiji Poslanik dodao: "Bože, Ti budi svjedok!"

1. En-Nesiu - prolongiranje, u predislamsko doba, nekog svetog mjeseca (npr. muharrema) za kasnije (npr. za idući safer), tako da se ne sastanu tri uzastopna sveta mjeseca, u kojima se ne smije ratovati. Ta praksa se ovim željela dokinuti (op. prev.).

2. Mudar je bilo jedino arapsko pleme koje je i redžeb smatralo svetim mjesecom.

Slanje Usame b. Zejda u Palestinu

Ibn Ishak kaže:

- Potom se Božiji Poslanik vratio u Medinu i u njoj proveo ostatak zu-l-hidždžeta, muharrem i safer, a onda ljudima naredio put za Siriju, odredivši im za vođu Usamu b. Zejda b. Harisu, svog posilnog. Naredio mu je da pusti konjicu da zađe u krajnje oblasti El-Balkae i Ed-Daruma, na palestinskoj teritoriji.

Ljudi su se spremili i s Usamom b. Zejdom su pošli svi prvi muhadžiri. Svi do jednoga.

Odlazak Poslanikovih izaslanika okolnim vladarima

Ibn Hišam kaže:

- Božiji Poslanik je svoje izaslanike slao i okolnim vladarima, i s njima im slao pismene poruke kojima ih je pozivao u islam.

Ibn Hišam kaže: "Pričali su mi pouzdani ljudi, koji su se pozivali na Ebu Bekra el-Huzelija, da je rekao: "Čuo sam da je Božiji Poslanik jednoga dana, nakon one 'umre kada je vraćen s Hudejbije, izašao pred svoje ashabe i rekao:

"Ljudi, Allah je mene poslao kao milost svim ljudima i zato mi nemojte oponirati onako kako su oponirali Havarijjuni 'Isau, sinu Merjeminu!"

"A kako su to oni oponirali, Božiji Poslaniče?", upitali su ga.

"On ih je pozvao onome čemu sam ja vas pozvao", odgovorio je, "pa onaj kojeg je poslao u obližnje mjesto, bio je time zadovoljan i savjesno je obavljao povjereni mu zadatak, dok bi ga onaj kojeg bi poslao u neko udaljeno mjesto, zamrzio i bio mrzovoljan u svome poslu, zbog čega se 'Isa potužio Allahu, pa su svi ti mrzovoljni, svi počeli govoriti jezikom naroda kojemu su bili poslani!"

Dakle, i Božiji Poslnik je svoje ashabe slao kao izaslanike okolnim vladarima, po njima im upućujući pismene pozive da prihvate islam.

Tako je Dihjeta b. Halifu el-Kelbija uputio caru, vladaru Bizantinaca; 'Abdullaha b. Huzafu es-Sehmija je poslao Kisri, vladaru Perzijanaca, 'Amra b. Umejju el-Damrijja Nedžašiju, kralju Etiopije; Hatiba b. Ebi Belte'u el-Mukavkisu, kralju Aleksandrije; 'Amra b. el-'Asa el-Sehmija Džejferu i 'Ijazu el-Džulenda, dvojici kraljeva 'Umana, porijeklom iz plemena Ezd; Selita b. 'Amra, čovjeka iz Benu 'Amira b. Luejja, Sumami b. Usalu

i Hevzetu b. 'Aliju, dvojici kraljeva El-Jemame, iz plemena Benu Hanife; El-'Alaa b. el-Hadremija El-Munziru b. Saveju el-'Abdiju, kralju Bahrejna; Šudža'a b. Veheba el-Esedija El-Harisu b. Ebi Šimru el-Gassaniju, vladaru pograničnih područja Sirije...

Ibn Hišam kaže: "Ja sam naveo rodoslovlje Selita, Sumame, Hevzeta i El-Munzira."

Ibn Ishak kaže: - Jezid b. Ebu Habib el-Misri mi je pričao da je on pronašao neku knjigu u kojoj se navode Poslanikova izaslanstva u različite krajeve, arapskim i nearapskim vladarima, kao i njegovo obraćanje onima koje je slao. On kaže: "Pa sam tu knjigu poslao Muhammedu b. Šihabu el-Zuhriju, i on ju je prepoznao! U njoj se spominje kako je Božiji Poslanik jedanput izašao pred svoje ashabe i rekao im: "Allah je mene poslao kao milost, svim ljudima, pa dostavljajte ovo od mene, Bog vam se smilovao, i nemojte mi oportunirati kao što su Havarijjuni oportunirali 'Isau, sinu Merjeminu!" "U čemu se sastojao taj njihov oportunizam, Božiji Poslaniče?", pitali su ga oni, a on je rekao: "On je od njih tražio ovo što ja tražim od vas, pa onaj ko bi bio poslan negdje u njegovoj blizini, rado se toga prihvaćao i savjesno izvršavao zadatak, dok bi ga onaj koga je slao u udaljena mjesta, zamrzio i opirao se tome. 'Isa se na njih potužio Allahu i oni su odjedanput, svaki od njih, počeli govoriti jezikom naroda kojem su bili upućeni!"

Ibn Ishak kaže:

"Neki od Havarijjuna (apostola) i učenika koji su bili poslije njih, koje je 'Isa, sin Merjemin, 'alejhi-s-elam, slao u svijet, bili su: apostol Petar i s njim Pavle, koji je bio učenik, a ne i apostol, - njih je poslao u Bizantiju. Anderaisa i Mentu je poslao u jednu zemlju čiji su stanovnici jeli ljude; Tomasa je uputio u Babilonsku zemlju, u područje Orijenta, a Filipa u Kartagu, na Afričko područje; Johanesa je poslao u Efsus, selo one grupe mladića, stanovnika Pećine, a Jakoba u Jerusalim, mjesto gdje se nalazi Sveti hram; Ibn Selmau je otpremio za Arabiju, odnosno Hidžaz, Simona zemlji Berbera, dok je Jehuza, koji inače nije bio apostol, zauzeo mjesto Jude!"

Posljednje otpremanje vojske

Ibn Ishak kaže:

"Posljednji koga je Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, otpremio s vojskom, bio je Usame b. Zejd b. Harisa, kojeg je uputio za Siriju i kojem je naredio da konjica zađe u pogranične dijelove Balkae i u Ed-Darum, na palestinskoj teritoriji.

Ljudi su se spremili za put i s Usamom su pošli svi prvi muhadžiri, bez izuzetka."

Početak bolesti Božijega Poslanika

Ibn Ishak kaže:

- I dok su ljudi bili zauzeti time, kod Božijega Poslanika se počela javljati bolest, u kojoj ga je Allah i uzeo Sebi, da ga počasti i obaspe Svojom milošću. Bilo je to posljednjih noći mjeseca safera ili prvih noći rebiu-l-evvela, i prvo što je osjetio prema onome što je meni ispričano, jeste da je u jednoj od tih noći, u kasnijim satima, otišao do Beki' el-Garkada [1] i tu molio za oprost, a kad se vratio kući, ujutro je počeo osjećati bolove.

Ebu Muvejhibe, Poslanikov pomagač, kaže: "Božiji Poslanik je poslao po mene kad smo već bili duboko u noći. "Ebu Muvejhibe", rekao mi je, "naređeno mi je da za stanovnike El-Beki'a zatražim oprost, pa hajde i ti sa mnom!" I ja sam pošao s njim. Kad se zaustavio pored El-Beki'a, rekao je:

"Es-selamu 'alejkum - mir neka je na vas, vi koji ste u mezarima, i neka vam je ugodno tu gdje se nalazite, jer živi su zapali u teškoće: smutnje su se pojavile i poput mraka su mrkle noći, sve jedna za drugom, a ona zadnja uvijek gora od prve!"

Zatim se okrenuo prema meni. "Ebu Muvejhibe!", rekao mi je, "dati su mi ključevi svih ovosvjetskih riznica i uz to vječiti boravak na ovom svijetu, a onda mi je ponuđen Džennet, pa da izaberem: hoću li ono ili susret sa svojim Gospodarom i Džennet!"

"Dao bih za tebe i oca i majku, Božiji Poslaniče!", rekao sam mu, "uzmi ključeve tih ovosvjetskih riznica i vječnost na ovom svijetu, a zatim Džennet!"

"Ne, Boga mi, Ebu Muvejhibe!", odgovorio je. "Već sam odabrao susret sa svojim Gospodarom i Džennet!"

Potom je za one u El-Beki'u molio oprost, i kad se otud vratio nazad, počeo je osjećati bolove od bolesti, u kojoj ga je Allah i uzeo Sebi."

'Aiša, žena Božijega Poslanika, kaže:

- Kad se Božiji Poslanik vratio s El-Beki'a, zatekao me gdje imam jaku glavobolju. "Kako me samo glava boli!", rekla sam mu, a on mi je odgovorio: "Naprotiv, 'Aiša - ja to trebam kazati Kako tek mene boli!" Zatim mi je rekao: "Šta bi ti falilo kad bi umrla prije mene, pa da se ja pobrinem

1. Beki' el-Garkad - medinski mezarluk koji se nalazi u samoj Medini.

oko tebe: da te umotam u ćefine, da ti klanjam dženazu i sahranim te?!" "Boga mi", kazala sam, "kao da te vidim da si to učinio, a onda se vratio u moju kuću i u njoj spavao s nekom od svojih žena!" On se nato nasmiješio, i dok je obilazio svoje žene, bol mu se sve više povećavala i u kući Mejmune ga već sasvih ophrvala. Potom je tu pozvao sve svoje žene i zamolio ih da mu dopuste da bude njegovan u mojoj kući, i one su se s tim saglasile."

Poslanikove žene, majke pravovjernih

Ibn Hišam kaže:

- Imao je devet žena: 'Aiša bint Ebi Bekr, Hafsa bint 'Umer b. el-Hattab, Umm Habiba bint Ebu Sufjan b. Harb, Umm Selema bint Ebu Umejje b. el-Mugira, Sevda bint Zem'a b. Kajs, Zejneb bint Džahš b. Riab, Mejmuna bint el-Haris b. Hazn, Džuvejrija bint el-Haris b. Ebi Dirar i Safijja bint Hujejj b. Ahtab. Tako mi je rekao veći broj znalaca."

Ukupan broj žena koje je oženio Božiji Poslanik, bilo je trinaest. To su:

Hadidža bint Huvejlid. Ona je prva koju je oženio, a njome ga je oženio njen otac Huvejlid ibn Esed, a po nekima njen brat 'Amr b. Huvejlid. Poslanik joj je na ime mehra dao dvadeset mladih deva, i ona mu je izrodila svu njegovu djecu, osim sina Ibrahima. Prije njega je bila kod Ebu Haleta b. Malika, jednog od Benu Usejjida b. 'Amra b. Temima, saveznika Benu 'Abd el-Dara, kojemu je rodila Hindu b. Ebu Haleta i Zejneb bint Ebi Haleta, a prije njega kod 'Atika b. 'Abida b. 'Abdullaha b. 'Umera b. Mahzuma, i njemu je rodila 'Abdullaha i Džariju.

'Aiša bint Ebu Bekr es-Siddik. I nju je Poslanik oženio u Mekki, kad joj je bilo svega sedam godina, dok je u odnos s njom stupio u Medini, kad je imala devet, odnosno deset godina. Ona je jedina koju je oženio kao djevojku, a njome ga je oženio njen otac Ebu Bekr. Poslanik joj je na ime mehra dao četiri stotine dirhema.

Sevda bint Zem'a b. Kajs b. 'Abdu Šems b. 'Abdu Vudd b. Nasr b. Malik b. Hisl b. 'Amir b. Lueji. Njome ga je oženio Selit b. 'Amr, a po drugima: Ebu Hatib b. 'Amr b. 'Abdu Šems b. 'Abdi Vudd b. Nasr b. Malik b. Hisl. [1] I njoj je Poslanik na ime mehra dao četiri stotine dirhema. Prije njega je bila kod El-Sekrana b. 'Amra b. 'Abdi Šemsa b. 'Abdi Vudda b. Nasra b. Malika b. Hisla.

1. Ibn Hišam kaže: "Ibn Ishak se s tim ne slaže i tvrdi da su se i Selit i Ebu Hatib u to vrijeme nalazili u Abesiniji."

Zejneb bint Džahš b. Riab el-Esedijja. Njome ga je oženio njen brat Ebu Ahmed b. Džahš, a Poslanik je i njoj, na ime mehra, dao četiri stotine dirhema. Prije njega je bila kod Zejda b. Harise, posinka Poslanikova, i o njoj je Uzvišeni Allah objavio: *I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, mi smo je za tebe udali...*[1]

Ummu Selema bint Ebi Umejje b. el-Mugira el-Mahzumijja. Pravo ime joj je Hind, a njome ga je oženio njen sin Selema b. Ebi Selema. Na ime mehra Poslanik joj je dao postelju napunjenu palminim likom, čašu, jednu veliku zdjelu i ručni mlin.

Prije njega je bila kod Ebu Seleme b. 'Abd el-Eseda, čije pravo ime je 'Abdullah, kojem je rodila Selemu, 'Umera, Zejneb i Rukijju.

Hafsa bint 'Umer b. el-Hattab. Njom ga je oženio njen otac 'Umer b. el-Hattab, Allah neka mu se smiluje, a na ime mehra Poslanik joj je dao četiri stotine dirhema. Prije njega je bila kod Hunejsa b. Huzafe el-Sehmija.

Umm Habiba bint Ebu Sufjan b. Harb. Pravo ime joj je Remla a oženio ga je njome Halid b. Se'id b. el-'As, dok su još bili u Abesiniji. En-Nedžaši joj je, za Božijega Poslanika, na ime mehra dao četiri stotine dinara. On ju je i zaručio za Božijega Poslanika. Prije njega je bila kod 'Ubejdullaha b. Džahša el-Esedija.

Džuvejrija bint el-Haris b. Ebi Dirar el-Huza'ijja. Bila je među zarobljenicama Benu el-Mustalika, plemena Huza'a. Pri raspodjeli je bila pripala Sabitu b. Kajsu b. eš-Šemmasu el-Ensariju, pa kada je od nje zatržio da se obaveže na određenu svotu kojom će otkupiti slobodu, ona je otišla Božijem Poslaniku da joj pomogne u tome, a on joj je rekao: "Hoćeš li nešto bolje od toga?!", i kad ga je upitala o čemu je riječ, on joj je rekao: "Da ja za tebe isplatim tu sumu, i da te oženim!", ona je pristala, i on ju je oženio.

Ibn Hišam kaže:

- Tvrdi se da je Božiji Poslanik, vraćajući se s pohoda na Benu el-Mustalik, sa sobom vodio i Džuvejriju bint el-Haris, i s obzirom da je bio angažiran oko vojske, predao je jednom ensariji da je čuva i brine se o njoj. Kad je stigao u Medinu, njen otac El-Haris b. Ebi Dirar je pošao da otkupi svoju kćer, no u putu je, tamo u El-'Akiku, iznova razgledao deve koje je potjerao na ime otkupnine. Dvije od njih su mu se učinile prelijepe, pa ih je sakrio u jednom od obližnjih klanaca El-'Akika. Kad je došao kod Poslanika, rekao mu je: "Muhammede! Vi ste mi kćerku zarobili, i evo sam došao s otkupninom za nju!" "A šta je s onim dvjema devama koje si sakrio tamo u El-

1. Sura El-Ahzab, 37. ajet.

'Akiku, u tom i tom klancu?!", upitao je Poslanik, a on je rekao: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, i da si ti Božiji poslanik! Allaha mi, niko to nije vidio osim Allaha Uzvišenoga!"

Tako je El-Haris primio islam, a s njim i njegova dva sina i još mnogi drugi iz njegova naroda. Zatim je poslao po one dvije deve i onda ih sve isporučio Božijem Poslaniku, a njemu je predata kćerka mu Džuvejrija, koja je isto tako primila islam i strogo se držala njegovih propisa. Poslanik ju je zaprosio od njena oca i on ga je oženio njome. Na ime mehra joj je dao četiri stotine dirhema. Prije Božijega Poslanika bila je kod svoga amidžića 'Abdullaha, a ima mišljenja i da ju je Poslanik kupio od Sabita b. Kajsa, dao joj slobodu, a potom je oženio, i za mehr joj dao četiri stotine dirhema.

Safiiju bint Hujejj b. Ahtab je Poslanik zarobio u Hajberu i izabrao je za sebe. Tom prilikom je priredio i malu svečanost na kojoj nije bilo ni masti ni mesa, već samo sevik i datule. Prije njega je bila kod Kinane b. el-Rebi'a b. Ebi el-Hukajka.

Mejmunom bint el-Haris b. Hazn b. Bahir ibn Huzem b. Ruvejba b. 'Abdullah b. Hilal b. 'Amir b. Sa'sa'a ga je oženio El-'Abbas b. 'Abdulmuttalib, koji joj je, za Božijega Poslanika, na ime mehra isplatio četiri stotine dirhema. Prije njega je bila kod Ebu Ruhma b. 'Abduluzzaa b. Ebu Kajsa b. 'Abdi Vudda ibn Nasra b. Malika b. Hisla b. 'Amira b. Luejja. Neki kažu: "Ona je samu sebe poklonula Poslaniku, jer kada joj je stigla njegova zaruka, ona se nalazila na devi, pa je rekla: "Deva i ono što je na njoj, pripadaju Allahu i Njegovu Poslaniku!", i tada je Uzvišeni Allah objavio: *....a i ženu vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako Vjerovjesnik htjedne da se njome oženi...* (El-Ahzab, 50.).

Drugi kažu da je ona koja je sebe poklonula Poslaniku zapravo bila Zejneb bint Džahš, a ima i mišljenja da je riječ o Ummi Šerik Gazijja bint Džabir b. Veheb, iz Benu Munkiza b. 'Amra b. Mu'ajsa b. 'Amira b. Luejja, dok neki opet kažu: "Radi se o jednoj ženi iz Benu Semame b. Luejja, koju je Poslanik odgodio za kasnije!"

Poslanik je oženio i Zejneb bint Huzejma b. el-Haris b. 'Abdullah ibn 'Amr b. 'Abdi Menaf b. Hilal b. 'Amir b. Sa'sa'a, koju su zvali majkom siromaha, zbog njene velike samilosti i suosjećanja s njima. Njome ga je oženio Kabisa b. 'Amr el-Hilali, a on joj je na ime mehra dao četiri stotine dirhema. Prije njega je bila kod 'Ubejde b. el-Harisa ibn 'Abdulmuttaliba b. 'Abdi Menafa, a prije 'Ubejde je bila kod Džehma b. 'Amra b. el-Harisa, svog amidžića.

To su te žene s kojima je Poslanik ima bračne odnose - ukupno njih jedanaest. Prije njega su umrle dvije: Hadidža bint Huvejlid i Zejneb bint

Huzejme, dok ih je iza njegove smrti ostalo devet, i to su one koje smo nabrojali s početka poglavlja.

S dvije žene nije imao odnosa. To su: Esma' bint en-Nu'man el-Kindijja, kod koje je, kad ju je oženio, primijetio da boluje od lepre, pa ju je otpremio i vratio je njenima; i 'Umra bint Jezid el-Kilabijja. Ona je netom bila izašla iz nevjerstva i kad je dovedena pred Božijega Poslanika, zatražila je od Allaha da je zaštiti od njega, našta je Poslanik rekao: "Nedokučivo je ono što se štiti Allahom!", i vratio je njenima.

Neki tvrde da je žena, koja je od Boga zatražila da je zaštiti od Božijega Poslanika, bila iz plemena Kinda, a ne iz Kilaba, i da je bila amidžišna Esme bint el-Nu'man. Drugi opet kažu da je razlog zbog kojeg je Poslanik vratio njenima taj što mu je, kad ju je pozvao, rekla: "Ja pripadam narodu kojem se dolazi, a koji ne ide drugima na noge!"

* * *

Šest žena Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, bile su porijeklom Kurejšijke; to su: Hadidža b. Huvejlid b. Esed b. 'Abduluzza b. Kusajj b. Murre b. Ka'b b. Luejj; 'Aiša bint Ebi Bekr b. Ebi Kuhafa b. 'Amir b. 'Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Tejjim b. Murre b. Ka'b b. Luejj; Hafsa bint 'Umer b. el-Hattab b. Nufejl b. 'Abduluzza ibn 'Abdullah b. Kurt b. Rijah b. Rizah b. 'Adijj b. Ka'b b. Luejj; Umm Habiba bint Ebu Sufjan b. Harb b. Umejje b. 'Abdi Šems b. 'Abdi Menaf b. Kusajj b. Kilab b. Murre b. Ka'b b. Luejj; Ummu Selema bint Ebu Umejje b. el-Mugira b. 'Abdullah ibn 'Umer b. Mahzum b. Jekaza b. Murre b. Ka'ab b. Luejj; Sevda bint Zem'a b. Kajs b. 'Abdi Šems b. 'Abdi Vudd b. Nasr b. Malik b. Hisl b. 'Amir b. Luejj.

Sedam njih su bile Arapkinje, ali ne i Kurejšijke; to su: Zejneb bint Džahš b. Riab b. Ja'mer b. Sabira b. Murre b. Kebir b. Ganem b. Dudan b. Esed b. Huzejme; Mejmuna bint el-Haris b. Hazn b. Bahir b. Huzem b. Ruvebijja b. 'Abdullah b. Hilal b. 'Amir b. Sa'sa'a b. Muavija b. Bekr b. Hevazin b. Mansur b. 'Ikrime b. Hasfa b. Kajs b. 'Ajlan; Zejneb bint Huzejme b. el-Haris b. 'Abdullah b. 'Amr b. 'Abdi Menaf b. Hilal b. 'Amir b. Sa'sa'a b. Mu'avija; Džuvejrija bint el-Haris ibn Ebu Dirar el-Huza'ijja, zatim el-Mustalekijja; Esma' bint el-Nu'man el-Kindijja i 'Umra bint Jezid el-Kilabijja.

Jedina nearapkinja je bila Safijja bint Hujejj b. Ahtab, iz plemena Benu en-Nadir.

Ponovo o bolesti Božijega Poslanika

Ibn Ishak kaže:

- Pričao mi je Ja'kub b. 'Utbe, pozivajući se na Muhammeda b. Muslima ez-Zugrija, on na 'Ubejdullaha b. 'Abdullaha b. 'Utbeta a ovaj na 'Aišu, ženu Božijega Poslanika, da je rekla:

"Božiji Poslanik je izašao, idući između dvojice svojih bližnjih ljudi, od kojih je jedan bio El-Fadl b. 'Abbas, a glava mu je bila umotana i noge mu se vukle po zemlji. Tako je ušao u moju kuću."

'Ubejdullah kaže: "Ispričao sam ovo 'Abdullahu b. el-'Abbasu, i on me upitao: "A znaš li ko je bio taj drugi čovjek?!" Kad sam mu rekao da ne znam, kazao je: "Bio je to 'Ali b. Ebu Talib!"

"Zatim ga je bolest sasvim obuzela i bol mu se jako povećala. "Saspite na mene sedam mješina voda, iz različitih bunareva", rekao je, "pa da iziđem pred ljude i nešto im oporučim!"

Mi smo ga tako posadili na korito Hafse bintu 'Umer, i onda na njega sipali vodu sve dok nije počeo govoriti: "Dosta! Dosta!"

Ez-Zuhri kaže:

- Ejjub b. Bešir mi je pričao da je Božiji Poslanik izašao umotane glave i tako se ispeo na minber i sjeo. Prvo što je progovorio bilo je da je donio salavat na poginule na Uhudu, zatim im je od Allaha molio oprost i mnogo ih blagosiljao, a onda rekao:

"Allah je jednom od Svojih robova dao da izabere: ovaj svijet ili ono što se nalazi kod Njega, i on je izabrao ono što je kod Allaha!"

Ebu Bekr je odmah razumio o čemu se radi - znao je da on pod tim podrazumijeva sebe i počeo je plakati!

"Mi ćemo te iskupiti sobom i djecom svojom, Poslaniče!", rekao je kroz suze.

"Polahko, Ebu Bekre!", kazao je Poslanik, i nastavio: "Vidite ova vrata koja vode u mesdžid - sva ih zatvorite, osim kuće Ebu Bekra, jer ja ne znam da mi je u društvu iko bio zaslužniji od njega!"

'Abdurrahman b. 'Abdullah mi je pričao, pozivajući se na neke članove porodice Sa'ida b. Mu'allija, da je Božiji Poslanik tada, pored ostalog rekao: "Da sam nekoga između ljudi htio sebi uzeti za prijatelja, uzeo bih Ebu Bekra! Međutim, imali smo samo drugarstvo i bratstvo u vjeri, sve dok nas Allah ne sastavi kod Sebe!"

Muhammed b. Dža'fer b. el-Zubejr mi je pričao, pozivajući se na 'Urveta b. el-Zubejra i na još neke druge učenjake, da je Božiji Poslanik, svoj-

om bolešću, malo usporio odlazak Usame, pa je zamotane glave izašao i ispeo se na minber, a ljudi su već bili počeli gunđati zato što je za zapovjednika određen Usame; govorili su: "Odredio je da najodabranije muhadžire i ensarije predvodi golobradi mladić!"

Poslanik se najprije zahvalio Allahu i izrekao Njemu primjerenu pohvalu, a onda je rekao:

"Ljudi! Sprovedite slanje Usame jer, života mi, ako išta prigovorite njegovu zapovjedništvu, kao da ste prigovorili i zapovjedništvu njegova oca odranije! Usame je zbilja stvoren za zapovjedništvo, iako mu je i otac stvoren za to!"

Zatim je sišao s minbera, a ljudi su požurili da se spreme za polazak s Usamom, dok se Poslanikovo stanje sve više pogoršavalo i bol mu bivala sve veća.

Usame je ubrzo krenuo s vojskom i nakratko se zaustavio na onoj strmoj obali Medine, kako bi tu sačekao zaostale ljude. U međuvremenu je Božiji Poslanik bio već dobro onemoćao i Usame je s ljudima iščekivao šta će Allah učiniti sa njim.

Ez-Zuhri kaže:

- 'Abdullah b. Ka'b b. Malik mi je pričao da je Božiji Poslanik, kad je s minbera blagosiljao i molio za oprost onima na Uhudu, ističući njihove vrijednosti i zasluge, rekao pored ostalog i ovo:

"O muhadžiri! Lijepo postupajte prema ensarijama, jer broj ljudi se povećava, dok se ensarije, ovakvi kakvi jesu, ne povećavaju! Oni su bili mjesto mog pouzdanja kojem sam pribjegao, pa stoga dobro činite onome od njih ko uradi nešto dobro, a oprostite onom ko šta pogriješi!"

Potom je sišao s minbera i ušao u svoju kuću, a bol mu se još više povećala, tako da ga je sasvim ophrvala. Tu kod njega su došle dvije njegove žene: Umm Selema i Mejmuna, a bilo je i drugih žena, među kojima i Esma' bint 'Umejs, te amidža mu El-'Abbas.

Složili su se da mu s jedne strane u usta uliju lijek, i El-'Abbas je rekao: "To ću, svakako, ja učiniti!"

Zatim su mu u usta ulili lijek; no kad je Poslanik došao svijesti, upitao je:

"Ko je ovo sa mnom učinio?!"

"Tvoj amidža Božiji Poslaniče!", odgovorili su, a on je rekao: "Ovaj lijek su donijele žene koje su došle otud", pokazao je prema Abesiniji, pa zašto ste to uradili?!"

"Pobojali smo se, Božiji Poslaniče, da nije upala porebrice!", odgovorio je El-'Abbas.

"Taj mi lijek Allah nije odobrio! Ali, neka ga svi ovdje u kući uzmu, osim amidže!"

Lijek je tako uzela i Mejmuna, samo zbog Poslanikove zakletve, premda je taj dan postila! Bila im je to neka vrsta kazne zbog onog što su uradili.

Od Usame b. Zejda se prenosi sljedeće:

"Kad je Božiji Poslanik bio već sasvim onemoćao, ja i ostali ljudi smo se odmah spustili u Medinu. Ušao sam kod njega, a on je šutio ne progovarajući ni riječi. Samo je ruku dizao prema gore, pa je potom stavljao na mene, i ja sam shvatio da to on za mene upućuje dovu!"

'Aiša kaže:

- Često sam mogla čuti Božijega Poslanika kako kaže: "Allah nijednog poslanika nije uzeo Sebi prije nego mu je dao da izabere!" Tako su na samrti, posljednje riječi koje sam čula od njega, bile: "Ne, nego najuzvišenije društvo u Džennetu!" Tada sam rekla: "Dakle, Boga mi, neće izabrati nas!", jer sam se sjetila šta nam je ranije govorio - "da nijedan poslanik ne umre prije nego se stavi pred izbor!"

Ljude u molitvi predvodi Ebu Bekr

Ez-Zuhri kaže:

- Hamza b. 'Abdullah b. 'Umer mi je pričao da je 'Aiša ispričala sljedeće: "Kad je bolest već sasvim bila oborila Božijega Poslanika, on je rekao: "Naredite Ebu Bekru da on predvodi ljude u molitvi!" "Božiji Poslaniče!", rekla sam ja, "Ebu Bekr je nježan čovjek, ima slabašan glas i mnogo plače dok uči Kur'an!" "Recite mu neka stane pred ljude!", ponovio je on, i kad sam mu opet ono isto rekla, rekao je: "Vi žene ste i Jusufa zavodile! Ta recite mu neka predvodi ljude!"

Ja sam to, međutim, Allaha mi, govorila samo zato da Ebu Bekra poštedim toga, jer sam znala da ljudi neće voljeti onog ko stane na njegovo mjesto, i da će, za sve što se desi, njega okrivljivati za to. Stoga sam željela da Ebu Bekr bude pošteđen toga."

Od 'Abdullaha b. Zem'e b. el-Esveda b. el-Muttaliba se prenosi sljedeće:

- Kad je Božiji Poslanik bio već dobro ophrvan bolešću, ja sam s još nekoliko muslimana bio kod njega kad ga je Bilal pozvao na namaz. "Recite

nekome da stane pred ljude!", rekao je on, i kad sam izašao, vidio sam među ljudima 'Umera, a Ebu Bekra nije bilo. "'Umere!", rekao sam, "ustani i predvodi ljude u molitvi!"

On je stao i kad je donio tekbir, Poslanik je prepoznao njegov glas, jer je on bio čovjek jaka i prodorna glasa, te je rekao: "Pa gdje je to Ebu Bekr?! Allah i muslimani ovo ne prihvaćaju! Allah i muslimani ovo ne prihvaćaju!"

Utom je poslano po Ebu Bekra i on je stigao kad je 'Umer već bio završio s molitvom, i onda je on predvodio ljude u molitvi."

'Abdullah b. Zem'a kaže: "'Umer mi je potom rekao: "Pobogu, Ibn Zem'a, šta mi ti ovo priredi?! Ja sam, Boga mi, mislio da ti je to Božiji Poslanik naredio, inače ne bih stao pred ljude!"

"Boga mi mi to nije naredio Poslanik", rekao sam mu, "no kad nisam vidio Ebu Bekra, smatrao sam da si ti, među tu prisutnima, najzaslužniji da staneš pred ljude!"

Ibn Ishak kaže:

- Ez-Zuhri kaže: "Enes b. Malik mi je ispričao sljedeće: "Kad je bio onaj ponedjeljak u kojem je Allah Svog Poslanika uzeo Sebi, u rano jutro, dok su ljudi obavljali jutarnju molitvu, ispred Poslanika je dignuta zavjesa i otvorena su mu vrata, i on je izašao da vidi ljude i zaustavio se na 'Aišinim vratima. Kad su ga muslimani primijetili, toliko su se obradovali da su došli u iskušenje u svojoj molitvi i osjetilo se kako je kroz njih prostrujalo olakšanje. On im je, međutim, pokazao da ostanu postojani u molitvi, ali se nasmiješio od radosti kad ih je tako ugledao u namazu.

Poslanik mi nikada nije izgledao ljepši kao u tom momentu!

Zatim se vratio nazad, a ljudi su se razišli u uvjernju da se riješio bolesti. Ebu Bekr se sa svojim ukućanima čak vratio u Es-Sunh![1]

Muhammed b. Ibrahim b. el-Haris mi je, pozivajući se na El-Kasima b. Muhammeda, pričao da je Božiji Poslanik, kad je čuo 'Umerov tekbir u namazu, upitao: "Gdje je Ebu Bekr? Allah ovo ne prihvaća, a ni muslimani!", i da nije jedne rečenice koju je na samrti izgovorio 'Umer, muslimani nikada ne bi posumnjali u to da Božiji Poslanik nije na taj način Ebu Bekra odredio za svoga nasljednika! 'Umer je, naime, rekao na samrti: "Ako imenujem nasljednika, pa imenovao ga je i onaj bolji od mene [2], a ako ih ostavim ovako, pa tako ih je ostavio i onaj bolji od mene!" [3]

---

1. Es-Sunh - mjesto u kojem je Ebu Bekr imao svoj posjed u koji je često odlazio sa svojim ukućanima.

2. Tj. Ebu Bekr.

3. Misli na Božijega Poslanika, s.a.v.s.

Tako su ljudi saznali da Božiji Poslanik nije zapravo nikoga imenovao za svoga nasljednika, a 'Umera se nije sumnjičilo za Ebu Bekra!

Ebu Bekr b. 'Abdullah b. Ebi Mulejka mi je pričao: - Kad je bio ponedjeljak, Božiji Poslanik je izašao na jutarnju molitvu, zamotane glave, a Ebu Bekr je s ljudima već bio u namazu. Čim je izašao, kroz ljude je prostrujala radost i Ebu Bekr je znao da se to moglo desiti samo zbog Božijega Poslanika, pa se povukao s mjesta na kojem je stajao, ali ga je Poslanik s leđa pogurao naprijed. "Vodi ljude!", rekao mu je i sjeo pored njega, te s njegove desne strane klanjao sjedeći. Kad je završio s namazom, okrenuo se prema ljudima i povišenim glasom, tako da se je čulo i izvan mesdžida, rekao:

"Ljudi! Džehennem se je raspirio, a smutnje nadolaze poput pramenova mrkle noći! Meni, Allaha mi, ništa ne možete prebaciti - ja vam ništa nisam dopustio što nije dopustio Kur'an, i ništa vam nisam zabranio što nije zabranio Kur'an!"

Kada je završio, Ebu Bekr mu je rekao: "Božiji Poslaniče, danas si, kao što vidim, Allahovom milošću i blagodati, osvanuo onako kako mi to želimo, a danas je dan pogodan za izlazak, pa da sam malo izašao?!" "Izađi!", rekao je Poslanik i ušao u kuću, a Ebu Bekr je otišao kod svojih ukućana, u Es-Sunh!"

'Abdullah b. 'Abbas kaže:

"Tog dana je 'Ali b. Ebu Talib, Allah s njim bio zadovoljan, izašao od Božijega Poslanika i stao pred ljude, i oni su ga odmah pitali:

"Ebu Hasane, kako nam je osvanuo Božiji Poslanik?"

"Osvanuo je zdrav, Allahu hvala!", odgovorio je on, a El-'Abbas ga je uzeo za ruku i rekao mu:

"'Ali, nakon trojice ti ćeš, Allaha mi, biti na redu! Kunem se Bogom da sam na licu Božijega Poslanika prepoznao smrt, kao što sam je i ranije prepoznavao na licima ljudi iz Benu 'Abdulmuttaliba! Hajdemo zato kod njega, pa ako stvar bude prepuštena nama, znaćemo da je tako, a ako ne bude, zatražićemo od njega da nas oporuči ljudima!"

"Ne, Allaha mi!", rekao je 'Ali. "Ako nam to sad bude uskraćeno, poslije njega nam to više niko neće dati!"[1]

Božiji Poslanik je tog dana umro, negdje u vrijeme prijepodnevne pripeke."

'Aiša kaže:

- Tog dana, kada je ušao u mesdžid, Božiji Poslanik se vratio kod

1. Misli se na izbor halife (op. prev.).

mene i legao meni na krilo. Utom je ušao neko iz kuće Ebu Bekra, i u ruci držao zeleni misvak. Poslanik je gledao u njegovu ruku tako da sam odmah znala da želi taj misvak. "Hoćeš li da ti ga dam, Božiji Poslaniče?", upitala sam ga i on je rekao da hoće. Zatim sam uzela misvak i dobro ga iżvakala, dok ga nisam omekšala, i onda mu ga dala. On je tako snažno njim trljao zube, kako ga nikada ranije nisam vidjela. Onda ga je odložio, i ja sam osjetila kako mi je u krilu otežao. Pogledala sam mu u lice - pogled mu se već bio ukočio, a on je govorio: "Ne, nego najuzvišenije društvo, u Džennetu!" "Stavljen si pred izbor", rekla sam, "i eto si izabrao, tako mi Onog koji te s Istinom poslao!"

I Božiji Poslanik je preminuo."

Ibn Ishak kaže:

- Jahja b. 'Abbad b. 'Abdullah b. ez-Zubejr mi je pričao da mu je njegov otac 'Abbad rekao: "Čuo sam 'Aišu kako kaže: "Božiji Poslanik je umro u mom naručju, kad je na meni bio red da se staram o njemu, i u tom pogledu nikome nisam nepravdu učinila. Druga je stvar što sam ja bila mlada i neiskusna, pa je umro meni u krilu! Zatim sam mu glavu položila na jastuk i ustala, te se, zajedno s ostalim ženama, udarala po licu i prsima!"

Od Ebu Hurejre se prenosi sljedeće:

- Kad je Božiji Poslanik preminuo, 'Umer b. el-Hattab je ustao i rekao: "Neki licemjeri tvrde da je Božiji Poslanik umro, a on, Allaha mi, nije umro! Samo je otišao kod svoga Gospodara, kao što je išao i Musa b. 'Imran - i on je izbivao iz svoga naroda četrdeset noći, pa kad se počelo govoriti da je umro, onda se vratio! Allaha mi će se i Božiji Poslanik vratiti, isto onako kako se vratio i Musa, i onda će sigurno odsjeći i ruke i noge onima koji su tvrdili da je umro!"

Utom je naišao Ebu Bekr, koji je već bio čuo za smrt Božijega Poslanika, i zaustavio se na vratima mesdžida. 'Umer je upravo govorio ljudima, no Ebu Bekr se ninašta nije obazirao, već je pravo otišao u 'Aišinu kuću. Poslanik je, na jednoj strani sobe, ležao prekriven hiberijskom burdom. On mu je otkrio lice, i poljubio ga.

"Dao bih za tebe i oca i majku, Poslaniče!", rekao je. "Smrt koju ti je Allah propisao, ti si već okusio, ali zato više nikada nećeš umrijeti!"

Potom mu je burdu vratio na lice, i izašao, a 'Umer je još uvijek govorio ljudima.

"Polahko, 'Umere!", rekao mu je. "Dosta!"

No kako 'Umer nije htio prestati, i Ebu Bekr se okrenuo prema ljudima, i kad su ljudi čuli njegov glas, ostavili su 'Umera i okrenuli se njemu. On se zahvalio Allahu, i izrekao Mu pohvalu, a onda rekao:

"Ljudi! Onaj ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed mrtav, a onaj ko je obožavao Allaha, neka zna da je On živ, i da ne umire!"

Zatim je proučio ajet: *Muhammed je samo poslanik, i prije njega dosta poslanika minu, pa ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se svojim pređašnjim stopama vratili? A ko se vrati stopama svojim pređašnjim, Allahu taj nikakve štete neće učiniti, a Allah će zahvalne nagraditi!* (Alu 'Imran, 144.).

Allaha mi, ljudi kao da nisu znali da je ovaj ajet ikako i objavljen, sve dok ga Ebu Bekr nije tada proučio, pa su ga uzeli od njega i ponijeli ga na svojim usnama!"

Ebu Hurejre kaže: - 'Umer je rekao: "Allaha mi, kad sam čuo da ga Ebu Bekr izgovara, noge su mi se oduzele, pa sam se spustio na zemlju! Tek u tom momentu sam shvatio da je Božiji Poslanik doista umro!"

Događaj u šatoru Benu Sa'ade

Ibn Ishak kaže:

"Kad je preminuo Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, zajednica ensarija se priklonula Sa'adu b. 'Ubadi, u šatoru Benu Sa'ade, 'Ali b. Ebu Talib, El-Zubejr b. el-'Avam i Talha b. 'Ubejdullah su se izdvojili u Fatiminu kuću, dok se ostatak Muhadžira okupio oko Ebu Bekra, gdje im se priključio i Usejd b. Hudajr, s Benu 'Abd el-Ešhelom.

Utom je neko došao i Ebu Bekru i 'Umeru rekao: "Zajednica ensarija se priklonula Sa'adu b. 'Ubadi - eno ih tamo u šatoru Benu Sa'ade! Ako mislite nešto učiniti, požurite tamo prije nego se stvar iskomplicira!"

Božiji Poslanik se još nalazio u svojoj kući, onako kako je i umro, i njegovi ukućani su vrata držali zatvorenim.

'Umer kaže: "Ja sam tad rekao Ebu Bekru: "Hajdemo kod braće ensarija, da vidimo kakvo je njihovo stajalište!"

Od 'Abdullaha b. 'Abbasa se prenosi sljedeće:

- Bio sam kod kuće 'Abdurrahmana b. 'Avfa, i stajao nasuprot nje, iščekujući ga da se vrati od 'Umera koji je bio na svom posljednjem hadždžu. Kad se vratio, zatekao me gdje ga čekam pred njegovom kućom, i učim Kur'an.

"Da si vidio kako jedan čovjek dođe kod vođe pravovjernih", rekao mi je," i reče mu: "Ja Emire-l-mu'minin - vođo pravovjernih, šta misliš o tom i tom čovjeku? Boga mi, kad bi 'Umer b. el-Hattab umro, ja bih njemu

(tj. tom čovjeku, op. prev.) iskazao lojalnost i zakleo mu se na vjernost! Ta i lojalnost Ebu Bekru je iskazana stihijski, pa je opet zaživjela?!", što je 'Umera jako rasrdilo, te je rekao: "Noćas ću, ako Bog da, ustati pred ljude i upozoriti ih na dotične koji im žele uzurpirati ono što im pripada!" Rekao sam mu: "Nemoj tako, vođo pravovjernih! Na hadždžu se sabere svakakva svijeta i bude podosta rulje, i kada ustaneš da govoriš, najviše će takvih biti oko tebe. Bojim se da će se, kad kažeš to što namjeravaš, od tebe razletjeti na sve strane a da neće ni shvatiti šta si rekao, ili će to shvatiti nakaradno! Stoga sačekaj dok se ne vratiš u Medinu - ona je mjesto Poslanikova Sunneta i izdvaja se vrsnim pravnicima i cijenjenim ljudima, pa to što želiš bolje je da kažeš tamo, gdje će pravnici razumjeti tvoje riječi i staviti ih na njihovo pravo mjesto!"

"Ako Bog da, to ću svakako reći na prvom svom nastupu koji budem imao u Medini!", rekao je on.

Ibn 'Abbas kaže:

- Potom smo se vratili u Medinu, koncem mjeseca zu-l-hidždžeta, i prvoga petka, čim je sunce zašlo, ja sam požurio u džamiju, gdje je uz minber već sjedio Se'id b. Zejd b. 'Amr b. Nufil, te sam sjeo pored njega tako da su nam se koljena dotjecala. Nedugo zatim je stigao i 'Umer b. el-Hattab, i kad sam ga vidio da dolazi, Se'idu b. Zejdu sam rekao: "Noćas će s minbera reći nešto što nije rekao otkako je postao halifa!"

Se'id b. Zejd mi je to, naravno, negirao.

"Zašto bi baš sada rekao nešto novo?!", rekao je.

Utom je 'Umer sjeo na minber, i kada je mujezin završio, ustao je i Allahu izrekao Njemu primjerenu zahvalu i pohvalu, a onda rekao:

- Pređimo na stvar! Danas ću vam reći nešto što mi je dosuđeno da vam kažem, i ne znam - možda je to pred kraj moga života! Ko bude razumio i shvatio što ću reći, neka se toga drži i to pronosi dokle god stigne, a ko ne bude siguran da je najbolje shvatio pa - nikome nije dozvoljeno da nešto slaže na mene!

Allah je poslao Muhammeda, i objavio mu Knjigu, a među onim što je objavio je i ajet o kamenovanju; mi smo ga učili, razumjeli ga i shvatili. Božiji Poslanik je kamenovao, a i mi smo kamenovali poslije njega i ja se plašim da ljudi, protokom vremena, ne kažu: "Mi u Allahovoj Knjizi ne nalazimo kamenovanje!", i tako, zanemarujući propis koji je Allah objavio, skrenu s Njegova puta. Kamenovanje, koje se nalazi u Allahovoj Knjizi, opravdano je i ima se primijeniti na onoga ko učini blud, bio muškarac ili žena, ako postoji nedvosmislen dokaz, trudnoća ili priznanje. Zatim smo čitali u Allahovoj Knjizi: "Nemojte prezirati vaše očeve, jer da ih prezirete, to vam

je nevjerstvo!" S druge strane, Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Nemojte me previše uznositi, kao što je uznošen 'Isa, sin Merjemin! Recite samo: Allahov rob i Njegov poslanik!" Tako sam čuo da je neko rekao: "Allaha mi, kad bi umro 'Umer b. el-Hattab, ja bih izrazio lojalnost i zakletvu na vjernost dao tome i tome!" Neka nikoga nipošto ne zavede pa da kaže: "Lojalnost Ebu Bekru je izražena stihijski, pa je opet zaživjela!" To je, naime, doista bilo tako, ali ju je Allah sačuvao od loših posljedica, jer među vama nema nikoga ko Mu je tako odan kao što je bio Ebu Bekr! Stoga, neka niko nikome ne izražava lojalnost bez prethodnog konsultiranja s muslimanima, jer u tom slučaju, takva prisega nije punovažna ni njemu ni onome kome ju je dao, a nije sigurno ni da neće biti ubijeni! Tako se nama dogodilo, kad je Allah Svog Poslanika uzeo Sebi, da ensarije nisu bile sa nama, već su se sa svojim uglednicima sastali u šatoru Benu Sa'ade, a izostali su nam i 'Ali b. Ebi Talib, El-Zubejr b. el-'Avam i ostali koji su bili s njima, dok su se muhadžiri okupili oko Ebu Bekra. Ja sam tad rekao Ebu Bekru: "Hajdemo kod naše braće ensarija!", i krenuli smo prema njima. U putu smo susreli dvojicu njihovih dobrih ljudi i oni su nam ispričali kakvo raspoloženje vlada među njima i o čemu se dogovaraju. Najprije su nas upitali kuda idemo, pa kad smo rekli da želimo kod naše braće ensarija, rekli su nam: "Možda im se ne biste trebali približavati - završite s tim!" "Ne, Boga mi!", rekao sam, "nego ćemo im otići!", i nastavili smo dok nismo stigli do šatora Benu Sa'ade. Iznenadili smo se kad smo tu među njima vidjeli nekog umotanog čovjeka, i kad smo upitali ko je on, rekli su nam: "Sa'ad b. 'Ubade!" "Šta mu je?", upitali smo, i oni su rekli da je bolestan. Kad smo posjedali, jedan njihov govornik je izgovorio šehadet islama i izrekao Allahu primjerenu pohvalu, a onda rekao: "Mi smo Allahovi pomagači (*ensarullah*) i bastion smo islama, a vi ste, o muhadžiri, grupa koja nama pripada; naš ste dio. Vi ste polahko pristizali otud, od vašeg naroda!"

Tako su nas, zapravo, nastojali otrgnuti od našeg korijena i od nas preuzeti stvar u svoje ruke. Kad je on završio, htio sam ja govoriti, i već sam bio smislio šta ću kazati, te sam to najprije htio predočiti Ebu Bekru i tako ga malo udobrovoljiti, no on mi je rekao: "Polahko 'Umere!", i ja ga nisam htio ljutiti, te je govorio on, a bio je znaniji i dostojanstveniji od mene. Allaha mi, nije izostavio nijednu riječ koju sam ja kanio kazati, a da je nije rekao u onoj svojoj jednostavnosti, ili pak njoj sličnu ili čak bolju riječ, sve dokle je govorio!

"Što se tiče dobra koje ste izrekli o sebi", rekao je,"vi ste ga doista i dostojni, no sve to će Arapi prepoznati samo u ovoj zajednici Kurejšija - oni su stub njihova porijekla i prve su domaćinske kuće među njima! Stoga ću biti zadovoljan ako svoju lojalnost iskažete i prisegu na vjernost date jednom

od ove dvojice ljudi!", pa je uzeo moju ruku i ruku Ebu 'Ubejde b. el-Džerraha, koji je sjedio tu među nama.

Od svega što je tada rekao, meni se jedino to nije dopalo, i Allaha mi sam više volio da budem priveden i pogubljen, a da me to ne približi grijehu, već da stanem na čelo ljudima među kojima je i Ebu Bekr!

Neko od ensarija je rekao: "Stupić sam za češanje i palmica ograđena[1] - neka obje strane imaju po jednog na čelu, Kurejšije!"

Zatim je nastala i halabuka i tonovi su se povisili, tako da sam se pobojao razdora. "Ebu Bekre, pruži mi ruku!", rekao sam, i kad ju je pružio, izrazio sam mu svoju lojalnost i dao mu prisegu na vjernost! Potom su to učinili i muhadžiri, a onda i ensarije. Nakon toga smo skočili na Sa'ada b. 'Ubadu, i neko od njih je rekao: "Ubiste Sa'ada b. 'Ubadu!" "Allah ubi Sa'ada b. 'Ubadu!", rekao sam ja."

Ez-Zuhri kaže:

"'Urve b. ez-Zubejr mi je rekao da je jedan od one dvojice ensarija, koje su susreli na putu za šator Benu Sa'ade, bio 'Uvejm b. Sa'ida, a drugi Ma'n b. 'Adijj, iz Benu el-'Adžlana.

Što se 'Uvejma b. Sa'ide tiče, čuli smo da je Božiji Poslanik upitan ko su oni za koje je Allah Uzvišeni rekao: *U njoj su ljudi koji se vole često čistiti, a Allah one koji se čiste doista voli!* (Et-Tevbe, 108.), pa je rekao: "Najbolji od njih je 'Uvejm b. Sa'ida!"

Za Ma'na b. 'Adijja smo čuli da su ljudi plakali kada je Allah Svog Poslanika uzeo Sebi, i govorili: "Boga mi bismo voljeli da smo mi umrli prije njega, jer se plašimo da poslije njega ne budemo zavedeni!", a on im je na to rekao: "Ja, Boga mi, ne bih volio da sam umro prije njega - hoću da mu vjerujem i nakon njegove smrti, kao što sam mu vjerovao i za života mu!"

Poginuo je kao šehid, u vrijeme hilafeta Ebu Bekra, u Bici na El-Jemami, protiv Musejleme el-Kezzaba."

Ez-Zuhri je također pričao: - Enes b. Malik mi je pričao: "Sljedećeg dana, nakon što mu je u onom šatoru data prisega na vjernost, Ebu Bekr je sjeo na minber, a 'Umer je ustao i počeo govoriti prije njega. Najprije je izrazio zahvalu Allahu i izrekao Njemu primjerenu pohvalu, a onda rekao:

"Ljudi! Ja sam vam jučer rekao nešto što ne stoji, što nisam našao u Allahovoj Knjizi i što mi nije povjerio Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve

1. Stupić - zapravo drvo koje se stavlja devama da se češu o njega i odmaraju uz njega. Arapi su ga uzimali kao primjer za čovjeka koji svojim savjetom nastoji iznaći rješenje. Palmica ograđena simbolizira čovjeka koji cijeni svoje i vodi računa o njima. Navodi se kao primjer za ugledna čovjeka.

sellem! Naime, mislio sam da će on rukovoditi ovom našom stvari, da će on biti posljednji od nas, no Allah je među vama ostavio Svoju Knjigu, u kojoj se nalazi Njegova uputa i uputa Njegova Poslanika: ako se nje budete držali, Allah će vas uputiti onome čemu je i njega uputio.

Allah vas je saglasio oko izbora najboljeg od vas, druga Božijega Poslanika, drugog od dvojice kad su bili u pećini, pa priđite i dajte mu prisegu na vjernost!"

Tako je Ebu Bekru, nakon iskazane lojalnosti u šatoru data i opća prisega na vjernost.

Zatim je govorio Ebu Bekr. Najprije je izrekao zahvalu Allahu i Njemu primjerenu pohvalu, a onda rekao:

"Ljudi! Meni je povjerena uprava nad vama, a ja nisam najbolji od vas! U svakom slučaju, ako budem radio dobro, pomažite mi, a ako ne budem, ispravljajte me! Iskrenost je povjerenje, a laž pronevjerenje. Slabi među vama kod mene je jak sve dok mu, ako Bog da, ne vratim njegovo pravo, dok je jaki među vama kod mene slab sve dok od njega, ako Bog da, ne uzmem ono što je on dužan dati! Nijedan narod ne napusti borbu na Božijem putu, a da ga Allah ne odvede u poniženje, i nikada se u jednom narodu ne raširi razvrat, a da ga Allah ne zapljusne nevoljama. Pokoravajte mi se dotle dok se ja budem pokoravao Allahu i Njegovu Poslaniku, a ako im budem nepokoran, tad mi se niste dužni pokoravati. Sad pristupite molitvi, Bog vam se smilovao!"

Ibn 'Abbas kaže:

"Jedanput sam išao s 'Umerom, za vrijeme njegova hilafeta, i on je u ruci nosio bič, a išao je zarad neke svoje potrebe. S nama nije bilo nikog drugog, i on je sam sebi nešto govorio i onim bičem se udarao po nozi. Odjednom se okrenuo prema meni i upitao me:

"Ibn 'Abbas, znaš šta me je navelo da onako govorim kad je umro Božiji Poslanik, sallellahu 'alejhi ve sellem?!"

"Ne znam, vođo pravovjernih!", rekao sam. "Ti znaš šta!"

"Nije me navelo ništa drugo", nastavio je on, "već jedan ajet koji sam učio: *I Mi smo tako vas učinili zajednicom središnjom da biste bili svjedoci protiv svijeta ostalog, i da Poslanik bude protiv vas svjedok!* (El-Bekare, 143.), i Allaha mi sam mislio da će Božiji Poslanik ostati među svojim Ummetom i da će biti svjedokom i njegovih posljednjih djela! Eto jedino me je to navelo da kažem ono što sam rekao!"

Opremanje Božijega Poslanika i njegova dženaza

Ibn Ishak kaže:

- Čim je Ebu Bekru, Allah neka je zadovoljan sa njim, data prisega na vjernost, ljudi su se odmah dali na opremanje Božijeg Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem. Bilo je to, dakle, u utorak.

'Abdullah b. Ebi Bekr, Husejn b. 'Abdullah i mnogi drugi naši ljudi su mi pričali da su brigu oko kupanja Božijeg Poslanika vodili: 'Ali b. Ebu Talib, El-'Abbas b. 'Abdulmuttalib, El-Fadl b. el-'Abbas, Kusem b. el-'Abbas, Usame b. Zejd i Šukran, Poslanikov posinak. Evs b. Havli, čovjek iz Benu 'Avfa je na to prigovorio 'Aliju b. Ebu Talibu. "Allaha ti, 'Ali", rekao mu je, "imamo li mi ikakva udjela kod Božijeg Poslanika?!" - pleme Evs je inače bilo vrlo blisko Poslaniku i učestvovalo je u Bici na Bedru. "Uđi!", rekao mu je 'Ali, i on je ušao i prisustvovao kupanju Božijega Poslanika. 'Ali ga je stavio kod Poslanikovih grudi i zajedno s njim su ga okretali El-'Abbas, El-Fadl i Kusem, a Usame b. Zejd i Šukran su poljevali, dok ga je 'Ali kupao. Na sebi je Poslanik imao košulju i preko nje je 'Ali trljao Poslanikovo tijelo, ne dotičući ga rukama. Govorio je: "Dao bih za tebe i oca i majku, Poslaniče - kako si samo lijep, i u životu i u smrti!"

Kod Božijeg Poslanika se nije vidjelo ništa od onog što se inače vidi kod umrloga.

'Aiša kaže:

- Kad su htjeli da kupaju Božijega Poslanika, bili su u nedoumici - nisu znali kako da postupe. Pitali su se: "Da li da s njega skinemo odjeću, kao što je skidamo s naših umrlih, ili da ga okupamo ovako u odjeći?!", i kad se nisu mogli složiti, Allah je učinio da pozaspu, i svima su brade bile na grudima. Utom im je neko nepoznat iz pravca Ka'be, rekao:"Okupajte ga tako odjevena!" Potom su prišli Božijem Poslaniku i kupali ga dok je na njemu bila košulja, te su na nju sipali vodu i trljali ga preko nje, tako da im ruke nisu dodirivale njegovo tijelo."

Ibn Ishak kaže:

- Nakon što su ga okupali, Božijega Poslanika su umotali u tri platna: dva suharijska [1] i u hiberijsku burdu, u koju su ga dobro umetnuli!"

Ibn 'Abbas kaže:

- Ebu 'Ubejde b. el-Džerrah je ranije kopao mezare na način kako su to činili tamo u Mekki, dok je Ebu Talha Zejd b. Sehl Medinlijama kopao

1. Suharijski - porijeklom iz Suhara, grada u Jemenu.

tako da se je mejjit stavljao u jednu stranu mezara, i kad su htjeli iskopati mezar Božijem Poslaniku, sallellahu 'alejhi ve sellem, El-'Abbas je pozvao dvojicu ljudi i jednoga poslao po Ebu 'Ubejdu b. el-Džerraha, a drugog po Ebu Talhu. "Bože, Ti izaberi za Božijega Poslanika!", rekao je, i desilo se da je onaj koji je otišao po Ebu Talhu, uspio ga pronaći i dovesti ga. Tako je Božijem Poslaniku kabur iskopao Ebu Talha.

U utorak, kada je već bio opremljen, Božiji Poslanik je položen na svoj krevet, a muslimani se nisu mogli složiti gdje će ga pokopati: jedni su smatrali da to treba učiniti u mesdžidu, a drugi tamo među njegovim ashabima, dok Ebu Bekr nije rekao: "Ja sam čuo Božijega Poslanika kad je rekao: - Koji god je poslanik umro, svaki je pokopan na mjestu gdje je ispustio dušu!"

Zatim je dignuta postelja na kojoj je Božiji Poslanik umro, i na tom mjestu mu je iskopan mezar. Potom su ljudi u grupama ulazili kod njega i klanjali mu dženazu. Kad su muškarci završili, upuštane su žene, pa djeca. Niko ih u tome nije predvodio.

Božiji Poslanik je ukopan sredinom noći, uoči srijede.

'Aiša, Bog neka je zadovoljan sa njom, kaže: "Mi nismo ni znali da se Božiji Poslanik ukopava, dok nismo čuli zvuke lopata, duboko u noći, uoči srijede!"

Ibn Ishak kaže:

- U kabur Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem, sišli su: 'Ali b. Ebu Talib, El-Fadl b. 'Abbas, Kusem b. 'Abbas i Šukran, Poslanikov posinak. Zatim se Evs b. Havli obratio 'Aliju b. Ebu Talibu: "Allaha ti, 'Ali, a gdje je naš udio kod Božijega Poslanika?!", i 'Ali mu je rekao da i on siđe, pa je tako i on bio sa njima.

Kad je Poslanik spušten u kabur i kad su ga počeli zatvarati nad njim, Šukran je uzeo resastu tkaninu, koju je Božiji Poslanik katkad stavljao na sebe, a katkad se njome pokrivao, i metnuo je u kabur. "Poslije tebe je više niko neće obući!", rekao je.

Tako je i ta tkanina ukopana s Božijim Poslanikom."

El-Mugira b. Šu'be je tvrdio da je on zadnji bio u dodiru s Poslanikom. "Uzeo sam svoj prsten", pričao je, "i bacio ga u kabur. Ispade mi prsten!, rekao sam, a nije mi ispao, već sam ga hotimično bacio kako bih dotakao Božijega Poslanika i tako bio posljednji ko ga je dotakao!"

Miksem Ebu el-Kasim, posilni 'Abdullaha b. el-Harisa b. Nofela, prenosi od svog gospodara 'Abdullaha ibn el-Harisa, da je rekao: "Za vrijeme 'Umera, ili 'Usmana, bio sam na 'umri s 'Alijem b. Ebu Talibom i on je svratio kod svoje sestre Umm Hani', i po završetku 'umre opet se vratio kod

nje. Tu mu je pripremljena voda da se okupa. Kad se je okupao, kod njega je ušla jedna grupa Iračana.

"Ebu Hasane," upitali su ga, "došli smo da te upitamo nešto što bismo voljeli da nam kažeš!"

"Mora da vam je El-Mugira b. Šu'be pričao kako je on posljednji koji je dotakao Božijega Poslanika, sallellahu 'alejhi ve sellem?!", upitao ih je on.

"Da", kazali su oni, "upravo smo došli da te to upitamo!" "Posljednji koji ga je dotakao", rekao im je, "bio je Kusem b. 'Abbas!"

'Ubejdullah b. 'Abdullah b. 'Utbe kaže kako mu je 'Aiša rekla: "Kad ga je bolest sasvim ophrvala, na Božijem Poslaniku je bio jedan crnoporubljeni ogrtač, sa dvije pruge, i on ga je čas navlačio na lice, a čas opet skidao. Uz to je govorio: "Bog ubio narod koji kabure svojih poslanika uzima za mesdžide!" Tako je svoj Ummet upozoravao na to!

'Aiša kaže:

- Posljednje uputstvo koje je Božiji Poslanik dao bilo je: "Neka se na Arabijskom poluotoku ne ostavljaju dvije vjere!"

Ibn Ishak kaže:

- Smrt Božijega Poslanika je prouzročila muslimanima mnoge nevolje. Tako je 'Aiša, kako sam saznao, pričala: "Kad je Poslanik preminuo, mnogi Arapi su se odmetnuli, a jevrejstvo i kršćanstvo je diglo glavu, i pojavilo se licemjerstvo. Muslimani su, zbog gubitka svog Poslanika, bili kao pokisle ovce u zimskoj noći, sve dok ih Allah nije sjedinio oko Ebu Bekra!"

Ibn Hišam kaže:

- Ebu 'Ubejde i neki drugi učenjaci su mi pričali da je najveći broj stanovnika Mekke kanio se odreći i odustati od islama i to doista namjeravao učiniti, no 'Attab b. Usejd [1] ih je zastrašio, pa je tih namjera nestalo. Suhejl b. 'Amr je ustao, izrazio zahvalu i pohvalu Allahu, spomenuo smrt Božijega Poslanika, a onda rekao: "To će islam samo još više ojačati, a ko nas navede da posumnjamo u njega, mi ćemo ga pogubiti!"

Ljudi su tako ustuknuli i odustali od onog što su namjeravali, a zatim se pojavio i 'Attab b Usejd. To je ono na šta je aludirao Božiji Poslanik kad je 'Umeru b. el-Hattabu rekao: "Možda da on povuče potez zbog kojeg ga nećeš osuđivati!"

Kako nam je pričao Ibn Hišam, pozivajući se na Ebu Zejda el-Ensarija, Hassan b. Sabit je, oplakujući Božijega Poslanika, izrekao sljedeće stihove:

1. Kad je Božiji Poslanik umro, on je bio upravitelj Mekke.

U Tajbi je Resulovo mjesto staro, mjesto znano,[1]
i kad mjesta sva opuste nurom nekim obasjano.
Znake mnoge zaborava natkriliti neće veo,
tu je minber na koji se Uputitelj svijeta peo.
Tragovi su posvud jasni, obilježja ostala,
na svome su mjestu jošte musalla i džamija.
Tu su sobe u kojim je Odabranik prebivao,
u njima je svjetlo Božje i Objavu dobivao.
Svuda su poznata mjesta, teško se zaboravljaju,
kako vrijeme prolazi, ona se obnavljaju.
Znana su mjesta Resulova i obična,
i kabur njegov u kom ga pokriva mirisna prašina.
Tu sam dugo, dugo ja stajao, oplakujuć Resula,
u tom su mi preizdašno pomagala oka dva.
Sjećahu se moje oči Resulovih dobrota
ne mogu ih izbrojati ja cijeloga života.
Ni izbliza ja ne mogu izbrojat' mu zasluge,
ali mogu iz svog srca iskazati dio tuge.
Dugo sam, dugo stajao, suze su lila mi oka dva
nad kaburom u kojemu ukopaše Ahmeda.
Blagoslovljen nek' si, o kabure mirisni,
blagoslovljen nek' je i grad gdje počiva Krijeposni.

...

Ukopaše razbor, znanje, milost u kaburu tvojemu,
onog časa otkad ležiš, Plemeniti, u njemu.
Žalosni se raziđoše, jer im nema Nebijja,
Skršena su njima krila, klonula im ramena.
Oplakuju onog za kim i nebesa plakaše,
a i zemlja za njim plače, kako ljudi da šute?
Da li ikad dogodi se tako vel'ka nevolja
k'o kad oni izgubiše svojega Muhammeda?
Prekide se otad Vahj, prekide se objava,
a nur im je dolazio od Nedžda i od Jemena.
Milostivom upućiv'o on je svakog ko hoće
izbavljao iz zabluda, zvao putu pravome.

1. Ove stihove preveo je i prepjevao Fikret Pašanović

Predvodnik im on bijaše, vodio ih k' Istini,
iskrenosti učio ih, sa njim biće sretni svi.
Posrtaje praštao im, isprike im primao,
budu l' dobri, izobilje Allah im je obeć'o.
Ako li se pak pojavi nešto što ne mogu podnijeti
on olakša poteškoću koja njima zaprijeti.

...

Dok su tako oni sretni u svjetlosti uživali,
neumitna smrt strelicu prema nuru ispali.
Hvaljeni se svom Allahu nakon toga povrati,
hvaliti ga, plakat' za njim započeše meleki.
Opustio harem časni i okolni predjeli,
nema više svjetla Vahja na koje su navikli.
Sve je pusto, osim kabra, koji tu je ostao,
zbog gubitka kamen, drvo, sve plakati počelo.

...

Plači, plači, oko moje, sve Resula žali ti,
ne znam da će dovijeka suza ti usahnuti.
A i kako ne plakati, grozne suze ne liti,
za Resulom što donese neizmjerne blagodati?

...

Za sve što ja velim nek' me niko ne kudi,
zamjerit' mi mogu samo oni što su baš ludi.
Prestati ga hvalit' neću dok sam na 'vom svijetu,
pa se nadam da ću sa njim vječno bit' u džennetu.
Želim društvo Odabranog u džennetu imati,
za života trudiću se neću li to postići.

Oplakujući Božijega Poslanika, Hassan b. Sabit je spjevao i ove stihove:

Što ti oko ne zaspiva, što se ne bi sklopilo,
kao da je upaljeno, od upale oboljelo.
Upućenog ono žali, što ga zemlja sad pokri.
O najbolji što počivaš, od nas ti ne odlazi!

Licem svojim od prašine zaštitiću ja tebe,
kamo sreće u Beki'u da su ukopali prije me.

...

Zar sam jadan nakon tebe u Medini ostao?
Kamo sreće da sam otrov crne zemlje popio?

...

Gospodaru, sakupi nas sve sa našim Resulom
u džennetu, sve za inad pakosniku zavidnom.

...

Žalosni ste, Ensarije, Poslanika rodbino,
otkako je kabur njemu boravište postao.
Vi tjeskobu osjećate, lice vam potamnilo
kao da ste po cijelome namazali crnilo.
Rodismo ga, kabur mu je međ' nama.
obasuo nas je redom neizmjernim nimetima.
Počastvov'o nas je Allah, uputio putem njega,
a njegovi pomagači zauvijek su svjedok svega.
Moćni Allah i meleki oko Arša salavat mu donose
i svi dobri blagoslove stalno tebe, Ahmede.

Hassan b. Sabit je istim povodom izrekao i sljedeće stihove:

Siromasim' svima reci da ih dobro napusti,
njihov Resul ranom zorom svoju dušu ispusti.
Jahalicu a i sedlo ko li će darovati,
ko nahranit' čeljad moju kad kiša ne navrati?
Koga ćemo prekoriti bez straha od odmazde,
kad nam jezik nenamjerno u govoru posklizne?
Svjetlo bješe on blistavo što ga redom slijedimo,
sluh naš bješe i vid kojim po svijetu gledamo.
Kamo sreće onog dana kad ga u grob spustismo,
zakopasmo časno tijelo i zemljom ga prekrismo
da tad nije Allah nikog od nas dalje živit' pustio,
da je žensko a i muško skupa sa njim pomrlo.

POGOVOR

MUHAMMED, ALEJHI-S-SELAM
(važniji aspekti ljudskog posvjedočavanja njegova života i djela)

Objavljujući ovaj prekrasni prijevod profesora Mustafe Prljače, tj. siže i sukus Ibn Hišamove "sire" ili "Poslanikova životopisa", epohalnoga djela koje govori o genealogiji, pretposlaničkom i poslaničkom životu Božijeg poslanika Muhammeda a.s., te njegovoj smrti, kao i mnogim drugim detaljima vezanim za pretke, rodbinu, žene, potomstvo i za misiju ovog najvećeg vjeronavjestitelja čovječanstva, čini nam neobičnu čast da pojavu sižea ovoga djela na bosanskom jeziku popratimo svojim pogovorom.

Recimo odmah da, među svim Božijim poslanicima, samo Božiji poslanik Muhammed, a.s., ima "sire" ili "životopise", napisane po izravnim svjedočenjima i svjedočanstvima ljudi koji su s njim živjeli, ili slijedili odmah po njegovom vremenu. Poslanikova "sira" u islamskoj je civilizaciji jedan od rukavaca, ili bolje kazati jedan od žanrova i štiva sa svetom porukom. Na hiljade je takvih djela nastalo tokom povijesti islama. Djela kao što su "sire", zatim "šema'ili", te, npr. djela koja nose naslov "en-neseb eš-šerif" ("časno rodoslovlje", "časna loza") u islamskim bibliotekama zauzimaju mjesto odmah uz Kur'an i hadiske zbirke.

Napomenimo da je ova sveta književnost bila i jeste itekako prisutna u Bosni. Ovaj rad Mustafe Prljače nastavlja tu bosansko-muslimansku tradiciju. O intenzivnoj prisutnosti "sire" u Bosni svjedoči i jedan takav rukopis koji se spominje u nedavno objavljenom Katalogu arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa, koji je izašao u izdanju Bošnjačkog instituta u Cirihu (Bosnians' Institute, Zurich), priređivači Fehim Nametak i Salih Trako. Naime, jedno rukopisno remek djelo (koje je zavedeno na stranici 181., pod rednim brojem 296 Ms 209) ima naslov An-Nasabu-š-šerif.

Budući da se građa ovog rukopisa u mnogim sadržajima oslanja na sire Ibn Hišama i Ibn Ishaka, potrebno je ovom prilikom navesti šta o njemu sami priređivači, profesori Nametak i Trako, kažu:

"Genealogija Muhammeda, a.s., s biografijama njegovih predaka do najstarijih vremena do kojih je autor mogao istražiti podatke. Na L. lb počinje biografija Muhammedova, a.s., a onda slijede:

L. 2b biografije amidža Poslanikovih;

L. 3a biografije Muhammedovih šest tetaka;

L. 3b-4a biografije Muhammedovih, a.s., žena;

L. 4b biografije djece Poslanikove;

L. 5a biografije Muhammedovih, a.s., unuka;

L. 5b biografije amidžića;

L. 6a biografije djece tetaka Muhammedovih;

l.6b biografije braće i sestara Muhammeda, a.s., i oca i majke po mlijeku;

L. 7a o dvadeset dva vojna pohoda Muhammedova, a.s.;

L. 7b o robovima Poslanikovim;

L. 8a o slugama i čuvarima u borbi, te o jedanaest Poslanikovih izaslanika;

L. 8b o njegovim tajnicima, te o osobnim prijateljima;

Biografija Muhammeda, a.s., dana je opširnije, s pregledom njegovih vojni, opisa njegova oružja, odjeće, s opisom toga ko se o njemu brinuo i najzad o njegovoj smrti.

Naslovi poglavlja pisani su krupnim zlatnim slovima, oivičenim crnim tankim linijama, a od naslova se lepezasto granaju spomenute biografije i opisi. Neka imena su pisana zelenom, a neka crvenom tintom. Cjelokupan tekst je uokviren debljim zlatnim i tankim crnim linijama.

Podataka o ovom djelu nismo našli ni u jednom dostupnom katalogu što ukazuje na mogućnost zaključivanja da je rukopis raritet, a možda i unikat.

L. 10. 20,5x29cm; 16x27 cm; prosječno po 25 redaka na stranici, pisano u svim pravcima. Pismo nesh, lijep, kaligrafski. Tinta crna. Međunaslovi pisani zlatnom, crvenom i zelenom tintom. Neke biografije uokvirene su zlatnim krugovima.

Prepisao, ili sastavio, Darwiš Mahfuz b. Muhammad al-Gulšani, 8. muharrema lo31\23. studenoga 1621. godine.

Povez kožni s utisnutom rozetom, vrlo lijep, originalan. Rukopis ima i zaštitnu kutiju, noviju.

Rukopis je bio u vlasništvu Ahmed-efendije, muftije Mostara (podatak na zaštitnom listu). Kasnije je bio u posjedu Derviš Nurije Čengića iz Odžaka (kod Foče) koji ga je poklonio svome šejhu Behauddinu Šehoviću (Sikiriću) (L.la)."

Vidimo sasvim zorno da se naša bosanska intelektualna prethodnica itekako zanimala za životopisnu građu Božijeg poslanika Muhammeda, a.s.

Ovdje ćemo, stoga, u povodu objavljivanja Prljačinog bosanskog prijevoda sižea ovog Ibn Hišamova remek djela, svratiti pozornost čitateljstva na neke važne aspekte života, djela i misije Muhammeda, a.s.

II

Ibn Hišam spominje rodoslovno stablo Muhammeda, a.s., a često dijelom i rodoslovna stabla njegovih najbližih. Zapaža se već na prvi pogled velika sličnost između rodoslovnih stabala koje navode komentari Kur'ana i podataka o Poslanikovom rodoslovlju koje daje Ibn Hišam, zatim Ibn Ishak, itd.. Po tome vidimo veliku vrijednost ovih djela, jer se njima osvjetljavaju odgovori na pitanja:

- Ko je bio Muhammed, a.s?
- Koja je to ljudska okolina dočekala ovog mekkanskog dječaka?
- Ko su svjedoci njegove misije?
- Ko su mu bile žene?
- Kako je ostvario svoje djelo?

Sire se, dakle, bave životom Muhammeda, a.s., na način pokazivanja njegove loze i rodoslovlja, njegova pretposlaničkog i poslaničkog života, opisa njegovih putovanja, bitaka u kojima je branio svoju vjeru, itd. Koliko je u tom pogledu moćan uticaj poslaničkih životopisa na sve druge islamske discipline vidimo i po komentarima Kur'ana. Na primjer, glasoviti komentator Kur'ana Dželaluddin Sujuti (umro 1505. po Isa a.s.) u svome djelu el-Itkan daje rodoslovno stablo Ibrahima, a.s., koji je predak Muhammeda, a.s., pa veli da je Ibrahim sin Azerov, koji se još naziva i Tareh, ovaj je opet sin Nahora, a ovaj je sin Šaruha, koji je sin Ragua, ovaj je, zatim, sin Faleha, a ovaj je sin Abera, a Aber je sin Šaleha, a taj je bio dijete Arfehašda koji je bio sin Sama...

Po ovom Sujutijevom fragmentu čitatelj ove Ibn Hišamove knjige vidi da se on, kao i drugi mufesiri, pridržava, gotovo stoprocentno Ibn Hišama, da njegovim tragom prati genealogiju Muhammeda a.s. (Recimo, veli se da je Muhammed, a.s., sin Abdullahov, ovaj je sin Abdulmuttalibov, Abdulmuttalib je sin Hašimov, Hašim je sin Abdu Menafov, ovaj je sin Kusajja... Rodoslovna crta ide tako sve do Isma'ila, sina Ibrahimova, a.s., od koga su, prema svetim rodoslovljima na koje često nailazimo u islamskim rukopisima, nastali Arapi).

Poslanikove sire, naravno, navode i rodoslovno stablo Muhammeda, a.s., u onom dijelu gdje se ono penje od Nuha, a.s., do samoga prvoga čovjeka, Adema, a.s.

Zanimljivo je ovdje napomenuti da i Hasan Kafija Pruščak,("Izabrani spisi", uvod, prijevod i bilješke Amir Ljubović i Fehim Nametak, izd. "V. Masleša", Sarajevo, 1983., str. 125) navodi vrlo sličnu genealogiju Božijeg poslanika Muhammeda, a.s., kakvu navodi i naš Ibn Hišam. Navedimo Kafijine riječi:

"On je Muhammed b. Abdullah, b Abdul-Muttalib b. Hišam b. Abdul-Menaf ibn Kusayy ibn Kilab ibn Murra ibn Ka'b ibni Lu'ayy ibn Galib ibn Fihr ibn Malik ibn Nadir ibn Kinane ibn Huzajma ibn Mudrika ibn Iliyas ibn Mudar ibn Nezir ibn Ma'add ibn 'Adnan... Od Adnana do Ismaila, pak, u rodoslovlju imamo mnogo razilaženja, no najbliže istini je rodoslovlje koje je iznio Ebul-Abbas Šihabudin Ahmed ibn Imad (...) u svome djelu "Maratibu l-Enbija". Po toj knjizi Adnan je sin Ubba, (pa loza dalje ide) ibn Udad ibn Ka'b b. Jakub b. al-Yasa' b. al-Humajsa b. Salman b. Nubajd b. Hajdar b. Ismail b. Ibrahim b. Tareh ili Azar b. Nahur b. Šaruh b. Falah b. Abar b. Šalah b. Arfahšad b. Sam b. Nuh b. Lamak b. Muttašalah b. Ahmuh b. Jarad b. Mahlil b. Kajnan b. Anus b. Šit Hitabullah koji je sin Adama, praoca čitavog čovječanstva." (130).

Šta zapažamo u ogromnoj brizi komentatora Kur'ana i biografa Muhammeda, a.s., spram njegove genealogije? Šta zapažamo iz ovog Ibn Hišamova djela koje je ne samo biografija, već eksplicira i genealogiju Muhammeda, a.s., i njegovih najbližih saradnika?

Prije svega, čitajući "siru" Ibn Hišama i djela drugih znamenitih Poslanikovih biografa, zapažamo da je Muhammed, a.s., za razliku od svih drugih Božijih poslanika, rođen POD PUNIM SVJETLOM POVIJESTI. Sasvim se dobro znade iz kojeg je mjesta i zemlje, ko mu je otac i majka, ko djed i pradjed. Znade se grad u kojem je rođen, i zemlja, i pleme.

On je jedini Božiji poslanik koji nije obavijen mitskim maglama, tamama davnina i nejasnoćama nedostupnih i nepropusnih naslaga prošlosti.

Iz te činjenice islamski povjesničari, ali i svi drugi, izvode mnoge dalekosežne zaključke. Prije svih treba spomenuti autentičnost stupanja Muhammeda, a.s., i islama u povijest. Pod riječju autentičnost mi ovdje mislimo, prije svega, na autentičnost Kur'ana, Božijega Govora i Objave, a potom i na autentičnost opsežnog broja predanja Muhammeda, a.s. K tome, svraćamo pozornost i na veliki broj povijesnih ličnosti, ljudskih svjedoka pred čijim očima je djelovao Muhammed, a.s. Svaki njegov životni detalj, svaka njegova žena, tetka, dijete, unuče, svaki njegov drug jeste poznat.

Ovaj prijevod Ibn Hišama iz pera profesora Mustafe Prljače donosi galeriju likova i osoba koji su budni i pažljivi svjedoci svega onoga što je Muhammed, a.s., radio, govorio, rekao bih, čak, svega onoga što je migom ili gestom pokazao!

Svaki njegov pokret pomno je bilježen te je njegov život, u poslaničkom jednako kao i u pretposlaničkom periodu, poznat do najsitnijih detalja.

Stoga se Božiji poslanik Muhammed, a.s., povijesno gledano, izdvaja među svim najvećim širiteljima svjetskih religija, kao vjeronavjestitelj koji vjeru islam objelodanjuje, kako smo naveli, pod punim svjetlom povijesti i povijesnog vremena. U Poslaniku se sabire sveto vrijeme i povijesno vrijeme, i islam, kao svojevrsno jedinstvo toga dvojega, stupa na pozornicu čovječanstva sa, uz Boga kao svjedoka, iznimno mnogo ljudskih svjedoka. O poslaniku i vjerovjesniku Muhammedu, a.s., imade mnogo detaljnih životopisa, a veličanstvene zbirke njegovih predanja, i predanja drugih ljudi o njemu, iznose na svjetlo dana na hiljade svjedočanstava o njegovog veličanstvenoj pojavi.

Upravo će u tome biti glavni razlozi da je i danas Muhammed, a.s., među svim drugim prvacima svjetskih religija, čovjek kojega se u svakodnevnom životu najviše slijedi. Tokom povijesti milijarde muslimana u njemu su imale i imadu svoj uzor u svakodnevnom životu, u prefinjenim detaljima porodičnog ophođenja, društvenog saobraćanja, te u jednoj grandioznoj kulturi i filozofiji muslimanskoga života.

Nema sumnje da je on "najoponašenija" osoba koja se uopće pojavila među čovječanstvom.

U ovom Ibn Hišamovom djelu mi često nailazimo na detalje po kojima se vidi kako je Božiji poslanik bio uvijek među ljudskim svjedocima, mnogobrojnim muškarcima i ženama. Stoga je islam vjera koja se od čovječanstva prakticira i u svojim detaljima jednako kao i u svojoj cjelini.

III

O ličnosti Muhammeda alejhi-s-elam i njegovom odnosu prema vjeri islamski je punovažno govoriti na temelju Kur'ana (dakle, onoga što je o Poslaniku Muhammedu kazao i posvjedočio Bog dž.š.), zatim Sunneta (onoga što je Muhammed, a.s., rekao sam o sebi ili što je svojim djelima pokazivao), i na temelju toga šta su o njemu kazali ljudi iz različitih vremena i s različitih stanovišta.

Postoji jedno zanimljivo pitanje. Da li se o poslaniku Muhammedu, alej-hi-s-elam, može valjano govoriti kao o pojedincu u vjeri, kao o ličnosti koja, da bi vjerovala, ne potrebuje društvo ljudi, ne potrebuje zajednicu, jer je, našavši se u uzvišenom društvu s Bogom i Objavom, za Muhammeda, a.s., svaka druga zajednica postala suvišna?

Na ovo pitanje nije ispravno odgovoriti potvrdno. Naprotiv, Kur'an o Muhammedu, a.s., govori kao o živom čovjeku i Božijem poslaniku koji djeluje unutar mnoštva međuse povezanih razina. Njegova vjera i njegova misija ne tiču se samo njega i Boga, nego je posrijedi življenje žive vjere i djelovanje i prakticiranje islamskih pologa na više razina: O Muhammedu, a.s., govori se u Kur'anu kao o čovjeku koji djeluje u vjeri, u povijesti, u društvu, u porodici, u zajednici.

Dakle, Božiji se poslanik iz pećine Hira, gdje je dobio Prvu Objavu, vraća u grad Mekku, među žive ljude, vraća se u živo ljudsko društvo koje živi sve svoje probleme.

Iz Ibn Hišamove sire vidimo da Muhammed, a.s., nije mistik koji bi iz svoje usamljenosti i druženja sa Božanskom Tajnom izdaleka posmatrao ljude i gradove, premda u njegovom životu imade dosta detalja koje su islamski mistici uzeli kao par excellence mistične.

Muhammed, a.s., isto tako, nije ni filozof (povijesti ili društva) koji bi iz svoje uronjenosti u mišljenje davao zgotovljene sisteme ljudskom društvu, premda, naravno, u njegovom životu zapažamo i otčitavamo i jednu veličanstvenu filozofiju islama.

On nije ni revolucionar koji bi u jednome mahu srušio sve staro i uništio svu prošlost, zarad izgradnje novog.

Naprotiv, on je Božiji poslanik, koji Objavu prima u etapama tokom dvadeset i tri godine, koji Objavu i njezina načela postupno usađuje u čovjeka i u ljudsko društvo. Pritom je i sam Muhammed, a.s., taj koji načela Objave živi, živi ih tako što ih ucjepljuje u svoje srce, u svoje djelo i među ljude.

Kroz više kur'anskih ajeta mi možemo rekonstruirati ovo mnoštvo razina djelovanja, značenja i zračenja osobe Božijega poslanika Muhammeda, a.s. Prije svega, vjera islam ni za njega nije nešto što je profesija, islam je za njega njegova vjera koju mu objavljuje dragi Bog i u koju i sam Muhammed, a.s., vjeruje. On sam je, dakle, poslanik Božiji - osim drugima - i samome sebi! Prvo samome sebi!

Karakteristično je da ga Božija Riječ u ranom periodu Objave Kur'ana ohrabruje i bodri. "Tvoj Gospodar", "Tvoj Odgajatelj" će te uputiti, On će te podržati, neće te napustiti - veli se Muhammedu, a.s., više puta. Kaže mu

se da nije znao šta je Knjiga niti je poznavao vjerske propise,*[1] pa mu se oni objavljuju. Gospodar njegov nije ga "ni napustio, ni omrznuo",[2] čak je i siroče bio, pa mu je Bog utočište pružio,*[3] a bio je i siromah, pa ga je imućnim učinio.*[4] Tako mu je i grudi za islam prostranim učinio i teret, koji mu je pleća tištio, skinuo.*[5] Obećao mu je da će mu s mukama i tegobom prispijevati i olakšanje.*[6]

U ovom ranom periodu Muhammedove, a.s., vjere i misije Objava ga ponekada najizravnije oslovljava, reklo bi se čak prisno. Pita ga: Znade li šta je pakao?*[7] Znade li šta je Smak Svijeta?*[8] Znade li šta je Sudnji Dan?*[9] Znade li, nadalje, šta je zvijezda Danica?*[10] Bila su to najizravnije postavljena rana pitanja koja su slijedila nakon naređenja da uči u ime svoga Gospodara koji sve stvara.*[11]

Ova pitanja, naravno, nisu postavljena da se na njih samo odgovara, već da se posredstvom njih stupi u područje vjere i odgovornosti, osobne odgovornosti, spram onog što treba kasnije uslijediti. Pitanja, k tome, nisu postavljena u jednom satu, danu ili sedmici. Ona su postavljena tokom višegodišnjeg unutarnjeg suočavanja s Kur'anom i osobnog osvjedočavanja u istine vjere i tokom suočavanja sa istinama vjere i ljudima među kojima je te istine širio. Također, nisu to bila samo pitanja koja bi ga učinila budnim za polog vjere, već su to bila pitanja i polozi koji su bili prvo, samo njemu upućeni, a potom preko njega i svakom drugom čovjeku.

Na primjer, dužnost mu je da probdije noć, osim njenog malog dijela, mora, zatim, probdjeti, polovinu noći ili malo manje od nje, ili čak malo više od nje, i pažljivo izgovarati Kur'an.*[12] Mora, isto tako, haljine svoje očistiti,*[13] i ne smije prigovarati da je mnogo to što se od njega traži.*[14] I

1. Kur'an, eš-Šura, 52.
2. ed-Duha, 3.
3. ed-Duha, 6.
4. ed-Duha, 8.
5. el-Inširah, 1-2.
6. el-Inširah, 5-6.
7. el-Muddesir, 27.
8. el-Kari'ah, 2.
9. el-Infitar, 17.
10. et-Tarik, 2.
11. 'Alek, 1.
12. el-Muzzemmil, 2-4.
13. el-Muddessir, 4.
14. el-Muddessir, 7.

radi Gospodara svoga mora trpjeti.*[1] Također, stavlja mu se u polog da otrpi na riječi koje mu okolina upućuje,*[2] da se kloni onih koji ga u laž utjeruju,*[3] ali da lijepo govori sa onim koji hoće da se uputi, makar to i slijepac bio.*[4] Čak mu se kaže da ostane uz vjeru pa makar niko drugi ne htio vjerovati.*[5]

Nije neobično što su ajeti koji njedre ovakve poruke, hronološki gledano, raniji: pripadaju ranom mekkanskom periodu u većini slučajeva, i poslanik Muhammed, a.s., ih doživljava kao svoj početak širenja islama, prvo u svojoj porodici, a zatim i šire.

Biografi Božijeg poslanika (vidimo to i iz Ibn Hišamove "Sire") tvrde da su njegove lične tegobe bile tada možda najteže. Često mu se pomaljala strepnja i strah pred velikim zadatkom Objave. Zaista, apsurdno je kad islamski literalisti tvrde da Božiji Poslanik nije osjećao strah, kad u Kur'anu imamo sasvim drugačije tvrdnje: on nije melek već čovjek i ljudima se kao poslanici šalju ljudi.*[6] Štaviše, i drugi Božiji poslanici u Kur'anu se opisuju i kao bića koja su često strahovala, a Muhammed, a.s., bi, veli se u Kur'anu, tražio da ga prekriju plaštom.*[7] Također, od napora priopćavanja Objave čelo bi mu se orosilo znojem.[8] Kada je jednom prilikom otišao u gradić Taif da poziva u islam, udarili su ga kamenom i iz čela mu je potekla i krv.*[9] Za njegove najbliže u tome svemu bili su argumenti da je Muhammed, a.s., čovjek i Božiji poslanik, on se ženi, ima djecu, hoda po trgovima Mekke i sebi ne može, ako Bog drugačije odredi, priuštiti korist ili otkloniti štetu.*[10] Kod njega nisu ni riznice blaga,*[11] sebi ne prisvaja poznavanje tajni onoga svijeta (gajba),*[12] niti je izuzet od smrti.*[13]

Ovakvu tekstualnu evidenciju iz Kur'ana potrebno je uzimati i kao pouzdan dokaz o ljudskoj i poslaničkoj naravi poslanika Muhammeda, a.s. To se u milionima muslimanskih srdaca nosi kao svjedočenje o Muhammedu, a.s., da je on - Božiji rob i Božiji poslanik!

1. el-Muddessir, 7.
2. el-Muzzemmil, lo.
3. el-Muzzemmil, 11.
4. 'Abese, 1 - 12.
5. eš-Šura, 15.
6. Hud, 31.
7. el-Muddessir, 1.
8. Sahihu l-Buhari, I, 2.
9. M. Hamidullah, "Muhammed a.s.", I, Sarajevo, 1983., str. 144.
10. el-A'raf, 188.
11. el-En'am, 5o.
12. el-A'raf, 188.
13. ez-Zumer, 30.

Poslaničke "sire" dokazuju ponajbolje da je pogrešno govoriti o njegovoj osobi na način hiperboliranja i hipostaziranja njegove ljudske naravi i njegovih sposobnosti. Pogrešno je gledati na Muhammeda, a.s., kao na mitsku ili mističnu osobu, osobu nadnaravnih i čudotvornih moći. Jedino nadnaravno što je on pri sebi imao jeste Kur'anska Objava, Božija objava koja mu se priopćavala.

Legendarna i mitska građa o Muhammedu, a.s., na koju ponekad nailazimo u starijim islamskim djelima, ne doprinosi mnogo pravom gledanju na Muhammeda, a.s., Reći, npr., da je vidio pozadi u istoj mjeri kao i naprijed, suprotno je mnogim činjenicama iz njegova života, pa i onoj koju biografi navode: u Taifu su mu, kako smo naveli, povrijedili glavu, da je mogao svakako bi izbjegao taj udarac! U vojni na Uhudu bio je ranjen, i da je imao nadnaravne sposobnosti u tom času bi ih iskoristio i od "sebe odstranio nesreću". Kako je, međutim, i on, kao i svaki drugi čovjek, od krvi i mesa, do ranjavanja je došlo. Također, Muhammed, a.s., je govorio da je cijelog života osjećao posljedice djelovanja zatrovanog mesa koje je stavio jednom prigodom u usta, te i taj događaj treba shvatiti i na način da ni njega, premda je Božiji poslanik, otrov ne štedi.*[1]

Muhammed, a.s., od ljudi se razlikuje samo po tome što je Božiji poslanik, što je priopćitelj Objave. Razlikuje se po izravnoj vezi koju je imao sa dostaviteljem Objave, Džibrilom. Razlikuje se po tome jer je njegov moral bio sam Kur'an, kako se veli u jednom predanju. Ni Objavu nije mogao primati kad je njemu volja. Tako bi nekada, npr. žurio da je brže saopći, ili zapamti, pa mu dragi Bog u Kur'anu veli da ne žuri.*[2] I, budući da je Božiji poslanik, od njega se traži da vjerno prenese Objavu i da se prvi potčini njezinom diktatu. A ako to ne učini, Bog će mu presjeći žilu kucavicu.*[3]

Imamo dojam da je glavna pogrješka u nekim našim današnjim opservacijama o Poslaniku ta da se od njega hoće po svaku cijenu vidjeti nadnaravni Muhammed, "kristijanizirana" osoba. Za takvo što ni Kur'an, a ni autentični Sunnet, ni autentične biografije o njemu ne daju nam povoda. Muhammed, a.s., nije "Božija riječ", kao što se veli za Isa, a.s.*[4] Muhammed, a.s. je prenositelj Božije riječi, ali ne puki prenositelj koga se to što prenosi ne bi ticalo: naprotiv, sam je njegov život jedna forma Kur'ana, primijenjenoga Kur'ana.

---

1. Abdus-Selam Harun, Tehzibu Sureti ibn Hišam, Kuvajt, 1977., str. 233.
2. el-Kijame, 16.
3. el-Hakkah, 45-46.
4. en-Nisa, 171.

Punina vjere Božijeg poslanika, međutim, osobita je jer, kako tvrdi Halefullah Ahmed, Kur'an i Hadis\Poslanikovo predanje - ako se znalački čitaju - pružaju bogatu evidenciju o mozaiku sudbina svih Božijih poslanika sabranih u Muhammedovom, a.s., životu.*[1] Dobro je napomenuti da Muhammed, a.s., objedinjava u Cjelinu veći dio sunneta\blagoslovljenih običaja prethodnih Božijih poslanika. On posti njihove obavezne i neobavezne postove, čini hidžru, jer su je, zarad uspjeha svoje vjere, činili i Ibrahim, Musa i mnogi drugi vjeronavjestitelji. Traži se čak neka vrsta simbolične veze između Poslanikovog sklapanja braka sa Koptkinjom Marijom i Ibrahimovog, a.s., braka sa Koptkinjom Hadžerom. Ovakvih detalja koji su zajednički mnogim Božijim vjeronavjestiteljima ima mnogo.

Kur'an priznaje, u načelu, sve ove sličnosti samim činom naredbe da se Muhammed, a.s., sa svojim sljedbenicima okreće neko vrijeme u namazu prema Jerusalemu. Shvatiti valjano ovaj čin znači biti svjestan da je Jerusalem, sa svojim Hramom, veliki baštinik monoteizma, te da naređenje okretanja lica u namazu prema Mekki islam nije uveo sve dok se nije prethodno, s velikim štovanjem, stavilo muslimanima do znanja da su Ibrahim, Musa, Isa, i drugi prethodni vjerovjesnici od Boga donosili istu istinu, jedinstvenu u svojoj osnovici i vječnu.

Kada se povezuje Poslanikovo vjerovanje i praksa sa vjerovanjem i praksom drugih Božijih glasnika, kur'anske riječi: "Tebi se Muhammede ne govori drugo, osim ono što se i drugima poslanicima prije tebe reklo",*[2] treba tumačiti i tako da je svim Božijim poslanicima, zajedno uzev, Bog saopćio ono što je Muhammedu, a.s., saopćio u cijelosti samom. Po tome je on odabran, jer ovi poslanici njega nagovještavaju, a on potvrđuje, opečaćuje i dovršava njihovu zadaću.

IV

Ne može se, međutim, valjano govoriti o vjeri Poslanika a da se ne spomene njegov osobni i porodični život. I tu Muhammed, a.s., živi vjeru islam pred očima toliko mnogo njemu prisnih svjedoka, njegovih žena. Vidimo to i po imenima tih časnih supruga, imenima koja su ponajčešće navedena u ovom Ibn Hišamovom djelu.

Te su odvažne supruge svaki Poslanikov detalj pomno motrile i pamtile, on je i tu bio najizravnije usred prebogate bujice života i svega što život

1. Vidi Halefullah, El-Fenn el-Kasasi fi l-Kur'ani l-Kerim, Kairo, 1965.
2. Fussilet, 43.

nosi! Mi i tu Muhammeda, a.s., vidimo kao čovjeka koji živi život različit od života mistika, filozofa, monaha: naprotiv, on živi život i utemeljuje obrasce životu koji je prebogat dinamikom u kojoj ga vidimo kao Božijeg poslanika, kao zapovjednika Zajednice, kao suca, kao borca u odbrani vjere, napokon, kao muža, kao oca, kao punca, kao zeta...

Ovo Ibn Hišamovo djelo spominje te časne gospođe, žene Božijeg poslanika, i na više stranica govori o njima. Potrebno je napomenuti da se biografska djela o Poslaniku najčešće podudaraju sa komentarima Kur'ana kad je posrijedi sljedećih jedanaest žena:

1) Hatidža kći Huvejlida,
2) Sevda kći Zema'a,
3) Aiša kći Ebu Bekra,
4) Hafsa kći Omera,
5) Zejneba kći Džahša,
6) Zejneba kći Huzejme,
7) Ummu Selema Hinda, kći Ebu Umejjeta,
8) Ummu Habiba kći Ebu Sufjana,
9) Mejmuna kći el-Harisa,
10) Džuvejrija kći el-Harisa, i
11) Safijja kći Hujejja.*[1]

Ovome treba pridodati Mariju Koptkinju, robinju, koju je Poslanik oženio, oslobodio i koja je primila islam, koju Ibn Hišamova sira, kao i druga takva bibliografska djela, spominje. Razlike u broju Poslanikovih žena, koje se ponekada pomaljaju od izvora do izvora, posljedica su prije svega burnoga i bitkama i bojevima ispunjenog vremena u kojima je ovim ženama, najčešće hudovicama, brak značio opskrbu i sigurnost.

Recimo ovdje ukratko ko su bile ove njegove žene, te časne gospođe ili "majke vjernika", kako ih naziva sam Kur'an (u suri el-Ahzab, 6. ajet kaže se: "Vjerovjesnik je preči vjernicima od njih samih, a njegove su žene kao njihove majke!").

1.Hatidža kći Huvejlida, prva je žena Muhammeda, a.s. Oženio ju je prije poslanstva, u svojoj dvadeset petoj godini, a njoj je bilo četrdeset godina i bila je hudovica. Božiji poslanik je uvažavao Hatidžu zbog njezine odvažnosti, pameti i oštroumnosti. Upravo u ovoj razlici u godinama vidimo da Muhammedu, a.s., nije nipošto u ovim ženidbama bio cilj strast i

1. Muhammed 'Ali es-Sabuni, Tefsiru Ajati l-Ahkam, II, Damask, 1977., str. 328.

požuda, naime, njegovi neprijatelji žele kazati da ga je u tolikim brakovima rukovodila strast i požuda.*[1]

Naprotiv, ženidbu s Hatidžom komentatori Kur'ana posmatraju prije svega kao brak u kojem je Muhammed, a.s., stekao, osim čestitu i radinu suprugu, i porodični oslonac pred nastupanje poslanstva. Inače, Hatidža je ponijela čast prve žene koja će primiti islam.*[2]

Božiji poslanik je sa Hatidžom proveo cvijet svoje mladosti, kako veli komentator Kur'ana es-Sabuni, i nije se oženio s drugom ženom dok je ona bila živa, niti je ikog volio kao nju. Stoga je Aiša, kasnija žena Božijeg poslanika, bila ljubomorna na nju kad god bi je Muhammed, a.s., spominjao, premda je Hatidža, već mnogo prije ženidbe Muhammeda, a.s, sa Aišom, preselila na Ahiret i Aiša uopće nije Hatidžu ni vidjela, kako to svjedoči i poznati saudijski komentator Kur'ana Muhammed Ali Sabuni.*[3]

2. Sevda kći Zam'a je, vremenskim slijedom, druga žena Muhammeda, a.s.

Oženio ju je nakon smrti Hatidže. I Sevda je bila hudovica, bila je starija od Muhammeda, a.s. *[4] Božiji poslanik se njome oženio jer je bila muhadžirka, prvi muž joj je umro nakon druge hidžre u Abesiniju. Nakon toga Sevda je ostala sasvim sama, ako bi se vratila svojoj porodici prisilili bi je da se vrati idolopoklonstvu ili bi je na muke stavili.*[5]

3. Aiša kći Ebu Bekra je jedina među njegovim časnim ženama, koja nije bila hudovica, već djevojka.*[6]

Aiša je bila izuzetno pronicljiva, najoštroumnija među Poslanikovim ženama, k tome, znanija od mnogih muškaraca.*[7] Sabuni bilježi da su joj prilazili mnogi Drugovi Božijeg poslanika i pitali je o propisima vjere kad su im bili zamršeni i nerazgovjetni, a ona ih je objašnjavala...*[8]

(Božiji je poslanik, a.s., veli Sabuni, volio Aišu više negoli svoje druge žene.*[9]

1. Isto se pitanje elaborira na stranicama 328-338.
2. Isto, 328.
3. Isto, 329.
4. Isto, 330.
5. Isto, 330.
6. Isto, 330.
7. Isto, 330.
8. Isto, 330.
9. Isto, 331.

4. Hafsu, kćerku Omera ibn el-Hattaba, Muhammed, a.s., je oženio kao hudovicu. Muž joj je poginuo u vojni na Bedru. Ovaj brak sa Hafsom bio je njezinom ocu Omeru počast, kako to veli Sabuni. K tome, sam je Omer bio zainteresiran da mu se kćerka uda za Muhammeda, a.s., zato što je brak, kako kaže Sabuni, najbolje sredstvo za izgradnju uzornoga društva...*[1]

Hafsa je imala šezdeset godina kad se Poslanik njome oženio. Kao što je slučaj i sa drugim ženama, njegov je brak i sa Hafsom imao za cilj učvršćenje rane islamske zajednice.

5. Zejneba kći Huzejme. Muhammed, a.s., ju je oženio nakon ženidbe sa Hafsom. Zejneba kći Huzejme, tvrdi komentator Kur'ana Sabuni, bila je hudovica šehida islamskoga po imenu Ubejde ibn el-Harisa, koji je poginuo na Uhudu. Njegova žena Zejneba bila je na Bedru pružajući prvu pomoć ranjenicima, veli Sabuni.

Komentatori Kur'ana vele da je imala šezdeset godina kad ju je Poslanik oženio, kod njega je poživjela dvije godine, a zatim je umrla.

6. Zejneba kći Džahšova bila je razvedena žena Zejda ibn Hariseta. Nakon što ju je Zejd pustio, Božiji poslanik ju je oženio, da bi se ovim brakom ukinula novotarija posinjavanja (- jer je Zejd bio posinak Poslanikov prije poslanstva).*[2] Šerijatom je dozvoljeno ženiti se bivšim (tj. propisno razvedenim) ženama posinaka.

7. Hinda Ummi Seleme je šesta žena Božijeg poslanika. I ona je bila hudovica. Njezin muž Abdullah ibn Abdul-Esed je među prvima primio islam, učinio je hidžru u Abesiniju sa svojom ženom Hindom Ummi Selemom. Na tom putu ona je rodila kćerku. Po povratku, on je poginuo kao šehid u boju na Uhudu. Ummu Selema je sa djetetom ostala nezbrinuta, pa joj je brak sa Božijim poslanikom bio zaštita pred mnogobrojnim nesigurnostima.

8. Ummu Habiba je, također, bila hudovica, kćerka Ebu Sufjana. Božiji poslanik ju je oženio sedme godine po hidžri kao hudovicu Ubejdullaha ibn Džahša, koji je umro kao muhadžir u Abesiniji.

9. Džuvejrija kći el-Harisa bila je, također, hudovica. Njezin muž Musafi' ibn Safvan bio je iz plemena Benu Mustalik i poginuo je u jednoj vojni koju je to pleme vojevalo protiv islama. Muž joj je bio jedan od najokorjelijih protivnika islama.*[3] Ona je tom prilikom zapala u ropstvo kod muslimana i Muhammed, a.s., joj je samim brakom ponudio slobodu.

Ovim su se brakom, nema sumnje, nagovijestili putevi dobre volje i saradnje između muslimana i plemena Benu Mustalik.

1. Isto, 332.
2. Isto, 333.
3. Isto, 337.

10. Safijja kći Hujeja bila je također hudovica. Poticala je iz jevrejskog plemena Benu Kurejza koje je živjelo u Hajberu, a muž joj je poginuo prilikom muslimanskog oslobađanja ovoga mjesta. Ona je bila ugledna i dostojanstvena soja u plemenu Benu Kurejza. Božiji poslanik ju je pozvao i predložio joj, alternativno, dvije stvari:

- ili da je oslobodi i oženi, da mu tako bude žena
- ili da je oslobodi i da se ona priključi svojima

Jevrejka Safijja odabrala je prvu mogućnost i postala Poslanikova žena*[1] Safijja je prihvatila kasnije islam.

11. Mejmuna kći el-Harisa, bila je također hudovica. To je posljednja žena koju je Poslanik, a.s., oženio.

Ovdje je razložno navesti razloge ovih ženidbi Muhammeda, a.s. Prije svega potrebno je ove razloge proučavati u odnosu na kontekst ondašnjeg društva i na njegovu dinamiku. Ne treba smetnuti s uma da je Muhammed, a.s., ženio ove žene i zbog toga što je bio muž, odgovoran muž svoje kuće. Ali, ako bismo samo na tome stali tad ne bismo iscrpili svu istinu njegovog porodičnog života kao Božijeg poslanika.

Navedimo, stoga, da komentatori Kur'ana navode četiri važna znamenja u brakovima Muhammeda, a.s. Komentator Kur'ana, Muhammed Ali es-Sabuni, veli da su ta četiri znamenja sljedeća:

a) Podučavanje islamu,

b) Šerijatski razlozi,

c) Društveni razlozi, i

d) Politički motivi.

Svratimo, ukratko, pozornost na svaku od ovih tačaka.

a. Podučavanje islamu. Temeljni cilj višeženstva Poslanikovog jeste u tome da se koprave učiteljice za žene. Islamsko društvo je bilo u nastanku, i te njegove supruge podučit će druge žene propisima šerijata jer, žene sačinjavaju pola društva.

Naime, kultura islamskog porodičnog i bračnog života prožeta je mnogim šerijatskim propisima kao što su bračni, zatim propisi o menstruaciji, o porođajnom čišćenju, kupanju bračnih partnera poslije bračne noći i općenito propisi o čistoći.

Poznato je da biografi Muhammeda, a.s., opisuju kao osobu potpunog stida.

---

1. Isto, 325.

Komentator Kur'ana es-Sabuni veli da hadiska djela govore da je Muhammedov, a.s., "stid bio veći od nevjestinog u prvoj bračnoj noći".

Stoga je razumljivo da on nije mogao drugim ženama izravno odgovarati na sva njihova pitanja o kulturi bračnoga života. On im je ponekada o tome govorio metaforički, ali su njegove žene drugim ženama prenosile na izravan način šerijatske propise o porodičnom i bračnom životu. Klasična islamska vrela krcata su predanjima u kojima vidimo Poslanikove, a.s., žene kako objašnjavaju šerijatske propise.

Navedimo ovdje jedan egzemplarni tekst koji baca više svjetla na dinamiku ranog islamskog društva:

"Došla Ummu Sulejma, žena Ebi Talhe, Božijem poslaniku, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, i upitala ga: "Božiji poslaniče, Bog se ne stidi istine. Da li se žena mora okupati kada polucira?", pa joj je Božiji poslanik, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, kazao: "Da, mora se okupati kada vidi sekret (od poluciranja)!"*[1]

Hadiska literatura je prepuna ovakvih primjera gdje se pojavljuju žene, bilo Poslanikove supruge ili žene njegovih drugova, koje su bile učiteljice i odgojiteljice kasnijih islamskih naraštaja.

b. Ustanovljenje šerijatskih propisa navodi se, kako smo vidjeli, kao drugi razlog višeženstva Muhammeda, a.s. Primjerice, predislamski su Arapi imali instituciju posinjavanja, tj. da počnu muško dijete zvati sinom, premda to dijete nije od njihova potomstva. Pritom su tom djetetu pridavali važnost kao da je njihovo rođeno.

Šerijatsko pravo ukida instituciju posinjavanja. Sam Božiji poslanik je prije poslanstva posinio Zejda ibn el-Hariseta, kako smo vidjeli naprijed, i, dolaskom islama ta je institucija ukinuta, jer Kur'an je kategoričan u tvrdnji:

"Posinke zovite po očevima njihovim, to je kod Allaha pravednije!" (Ahzab, 5).

U istoj je ravni i ženidba sa ženom posinka (koja je, naravno, prethodno propisno razvedena). Muhammed, a.s., oženio se Zejnebom kćerkom Džahšovom, koja je prethodno bila udata za Zejda ibn el-Hariseta, njegovoga posinka prije poslanstva.

c. Društveni razlozi višeženstva Poslanikovog navode se u islamskim djelima na trećem mjestu po značaju. Brak je u islamu važna institucija, njome se ustanovljavaju i učvršćuju mnogobrojne prisne ljudske veze, odnosi i prijateljstva.

---

1. Isto, 319.

Tako je brak Muhammeda, a.s., i Aiše, Ebu Bekrove kćerke, osim što je bio brak sa svim značenjima te riječi, pojačao i prijateljstvo između njih dvojice.

Također, i ženidba sa Hafsom, kćerkom Omera ibn el-Hattaba, pojačala je i učvrstila prijateljstvo Muhammeda, a.s., i Omera. Srodstvo po tazbinstvu u islamu se od ranoga doba iznimno cijenilo. To vidimo i po činjenici da je treći halifa Osman ibn Affan bio zet Božijeg poslanika Muhammeda, a.s. Ovdje, također, treba spomenuti i Aliju ibn Ebi Taliba, islamskog viteza, koji je bio muž Fatime, kćerke Muhammeda, a.s.

d. Politički razlozi Poslanikova višeženstva su, također, nesumnjivo važni. U ocjeni svih razloga Poslanikove poligamije, a posebno političkih, treba imati u vidu mjesto i vrijeme u kojem se razvija muslimanska zajednica, kako smo to prethodno kazali. Neke je žene Božiji Poslanik oženio da bi tim brakom pomirio ljude i pridobio njihova srca.

Razgovijetno vidimo da su, uglavnom, sve Poslanikove žene bile hudovice čiji su muževi umrli u muhadžerluku u koji su se iselili radi očuvanja islama, ili su poginuli na Bedru, Uhudu, i drugim vojnama.

V

Božiji poslanik, recimo to još jedanput, stupa u svoju misiju okružen mnogobrojnim svjedocima, muškarcima, ženama, djecom... On poslanički i vjeronavjestiteljski djeluje, pretežno u gradskim sredinama, Mekki (trinaest godina) i Medini (deset godina), a posjetio je Jerusalem za vrijeme mi'radža (noćnog putovanja u više sfere univerzuma) i gradić Taif, neposredno pred mi'radž, te mjesto Džuhfu, i još neke oaze.

Činjenica mi'radža jeste, također, bremenita predivnom simbolikom!

Iz najuzvišenijih sfera mi'radža Poslanik se vraća među ljude, vraća se usred bujice neprekidnog kolanja ljudskog života tako kako se on živio u politeističkoj sredini. Kao što se nakon prvih objava u pećini Hira vratio među ljude, u grad Mekku, tako se i iz najuzvišenijih razina mi'radža vraća opet u Mekku, među ljude! Tim politeistima, ma koliko bili utonuli u politeizam, o islamu je Poslanik govorio i tražio da se čuje njegov glas. Mnogi ljudi čija se imena spominju i u ovom Poslanikovom životopisu bili su nekada politeisti. Poslanik im je svojim postupcima omilio islam.

Činjenica da Muhammed, a.s., objelodanjuje kur'anska poglavlja i ajete, koje mu Bog objavljuje, u gradovima Mekki i Medini, pred tako mnogo svjedoka, ima dalekosežne plodove po islam. Poslanikova ljudska okolina jeste

svjedok ulaženja Kur'ana, Božije Riječi, iz vječnosti u vrijeme i u povijest! Svi ti mnogobrojni ljudi i žene u Mekki i Medini posvjedočuju načine Poslanikovog primanja Kur'ana i, jamačno, to je najodlučniji faktor da će oni, do posljednjega, prići Poslaniku i prigrliti islam nakon nešto više od dva desetljeća (od 61o-632. god. po Isa a.s.).

Stoga je najveći dokaz Muhammedova, a.s., poslanstva (uz, na prvom mjestu, naravno, Božansko svjedočenje da je on poslanik) upravo samo objavljivanje Kur'ana, postepeno "spuštanje" Kur'ana, koje su pomno i u svim detaljima pratili ovi mnogobrojni svjedoci objavljivanja Kur'ana, ovi vidioci, slušaoci, ukratko, sudionici ulaženja tog Svetog Govora i Svetog Teksta u vrijeme, u povijest.

Nikada ovi mnogobrojni ljudski svjedoci Poslanikove misije nisu primijetili bilo kakvu manjkavost u Poslanikovom primanju Kur'ana, nikada ga nisu vidjeli da memorira Kur'an, nikada nisu zapazili da ga zaboravlja, i sl. Stoga su kur'anska činjenica i kur'anski fenomen od samog svog zasijecanja u zemaljsko vrijeme i ljudsku povijest utemeljili čvrstu muslimansku zajednicu, ummet u svojemu zametku.

Poslaniku su ponekada objavljene odjedanput cijele sure, i on bi ih izravno diktirao svojim pisarima (koje spominje i ovaj životopis). Nikada se nije dogodilo da Poslanik u pogledu Kur'ana sebe demantira. Eto, tu su temeljni razlozi zašto mi ovdje toliko mnogo insistiramo na ljudskom posvjedočavanju Kur'ana, Poslanikovog primanja Kur'ana i Poslanikovog odnosa prema Kur'anu!

Ovaj Poslanikov životopis jeste prvorazredni dokument koji brižljivo njedri popis tih svjedoka i sudionika prvih velikih kur'anskih stupanja u ljudsku povijest. Ovo je popis ljudi koji su se osvjedočili da je Muhammed, a.s., valjano prenio posljednji Božiji testament čovječanstvu!

Muslimani su već od Siffina (657. po Isa a.s.) imali, unutar svojih redova, mnogobrojne političke i sektaške sukobe, trvenja i, štaviše, krvave ratove, ali su Kur'an i njegova autentičnost ostali za sve njih neupitni. Mogli su ga različito tumačiti, i doista je sve do danas to i bio slučaj, ali muslimani su ostali vjerni Cjelini duha islama i stoprocentnoj Autentičnosti Kur'ana.

Ne postoji muslimanska kritika Kur'ana!

Ta je knjiga zadržala svoje sveto mjesto u muslimanskom mentalitetu. I danas, u epohi modernizma i postmodernizma, Kur'an zadržava sveto mjesto u islamskoj kulturi. Nema sumnje da će taj Sveti Tekst i u budućnosti inspirirati jedinstveni kulturni i moralni tonalitet muslimanskog svijeta i muslimanskog pogleda na svijet, bez obzira na to koliko mogli biti različiti politički ambijenti u kojima će muslimanski svijet živjeti. Nema nimalo sumnje,

isto tako, da je Muhammed, a.s., svojom misijom priopćavanja Kur'ana pred velikim brojem svjedoka, u koje se ne može objektivno sumnjati, utemeljio ovakvo muslimansko držanje spram Kur'ana!

K tome, po ovom Ibn Hišamovom djelu vidimo da se Kur'an javlja u sredini gdje se islam, s jedne strane, i kršćanstvo, judaizam i politeizam, s druge, susreću ili sukobljavaju, ili se pak u različitim povijesnim epohama radilo o različitim savezima, tako da, osim muslimana, imademo i kršćane, jevreje i politeiste\mušrike koji su svjedoci svekolike pojave Muhammeda, a.s.

Arabijski region Hidžaza je, u to vrijeme, umnogome svijet u malom. Hidžaz i Arabija iz VII stoljeća po Isa, a.s., anticipiraju, načelno, kasniju povijest islama, judaizma i kršćanstva u glavnim smjerovima njihova dodira, zatim njihova življenja u mnogoreligijskim sredinama (kakva je bila nekada Španija, te kakve su, npr. i danas Bosna, Egipat, Palestina...) ili, pak, anticipiraju njihova nesrećna sukobljavanja.

Poslanik i veliki broj ljudi koji su dugo godina bili svjedoci njegova pologa, o kojima ovo Ibn Hišamovo djelo govori kao o svojoj glavnoj temi, nisu bili zajednica izvan života, zajednica osamljena unutar zidova koji ih odvajaju od života. Stoga je i Kur'an u periodu od dvadeset tri godine ušao u život: zapravo mekkanski i medinski život, malo po malo, stupio je u islam.

Ovo djelo, istakli smo dosad više puta, u prvi plan stavlja Muhammeda, a.s., zatim govori o porodičnom životu i njegovoj rodbini, što će reći o odnosu Muhammeda, a.s., prema drugom i njegovim vezama sa drugim ljudima, govori potom o njegovoj odjeći, načinu ponašanja, Poslanikovim bojevima u odbrani vjere, o njegovom oružju, a k tome govori i o njegovim pisarima i izaslanicima... Napokon, podsjetimo se, govori i o Poslanikovoj smrti.

Ukratko, vrijedno djelo zbori o Poslaniku islama nabrajajući ljudske svjedoke njegove grandiozne pojave i njegova djela, govori o njemu i njima, tim ljudima, u vezi sa glavnim aspektima njegove misije, u vezi sa vjerom, društvom\zajednicom, radom, borbom, rukovođenjem...

Na svakoj toj razini Muhammed, a.s., je iskusio osobnu težinu svakodnevnog bremena vjerujućeg čovjeka, jer, koliko god mu dragi Bog pomagao, ni sam Muhammed, a.s., nije zaboravljao niti zapostavljao svoj udio!

No, zar nije nešto čudno u tome da se uz Božijeg poslanika spominje i oružje?! Ibn Hišam spominje nekoliko njegovih mačeva, strijela i lukova, kopalja...,. Ovo pitanje se često postavljalo. No, nema niti jedne poslaničke pojave, bilo da o njoj zbori Kur'an ili Biblija, a da uz tu pojavu nije pridružena i mnogolika borba, pa i borba zarad odbrane vjere. Prisjetimo se da

i Isus u Novom Zavjetu veli: "Nisam došao da donesem mir, nego mač!" (NZ po Mateju, lo\34).

Ali, važnije od Poslanikove borbe jeste to kako se on sa svojim suborcima borio! Uvođenje pravila i zakona u borbu i u rat jeste veličanstvena zasluga islama i Poslanika.

Islam ne laska čovjeku, on prilazi čovjeku uvažavajući činjenicu kakav čovjek jeste, uvažavajući glavne konstante njegove ljudske prirode, te bi i čovjek trebalo da prilazi sebi bez laskanja!

Nije islam izumio borbu i rat (jer, otkad je čovjeka otad je i vjere, i rata, i ljubavi, i rada, i smrti...), nego islam želi borbu i rat privesti pravilima i zakonima, želi ih zakonima ograničiti i sputati. Ili, kako to dobro kaže Frithjof Schuon:

"Islam nije izumio borbu: svijet je stalna neravnoteža i živjeti znači boriti se. Ova borba je, međutim, samo jedan aspekt svijeta i ona iščezava sa postizanjem cilja zbog kojeg se vodi: čitav Kur'an je prožet i tonom "snažne" vedrine..."*[1]

Eto, stoga mi Poslanika vidimo u detaljima ove Cjeline, vidimo ga kako zabranjuje vojevanje protiv nejakih, malodobnih, protiv svećenika, vidimo ga kako zabranjuje nasumično posijecanje stabala...

Jer, kad god čitamo životopise Poslanikove uočavamo da biti Božiji poslanik ne znači, i nije nikada značilo, prestati biti čovjek: biti Božiji poslanik, također, ne znači da će drugi ljudi u njemu gledati samo Božijeg poslanika a ne istovremeno i čovjeka! Također, biti Božiji poslanik ne oslobađa Muhammeda, a.s., niukoliko osobnih dužnosti u vjeri. Njegove supruge, Aiša i Zejneba, prenose biografi, saopćavaju predanja da je Muhammed, a.s., taj čovjek koji je imao par mačeva, lukova i strijela, cijele noći provodio u namazu klanjajući sam, da su mu ponekad vidljivo otjecale noge.*[2]

Nije potrebno posebno isticati da je u tome nepobitan argument Poslanikove osobne vjere: naime, i u vremenu koje je provodio kod svojih supruga vidimo da polog vjere u Poslanika nikada ne jenjava. Stoga njegova vjera istovremeno izaziva divljenje, gordost, ali njegovi nas saosjećajni ljudski postupci često dovode do ganutosti.

Dakako, Poslanikova vjerska praksa nikada ne prelazi u monaštvo i asketizam, (premda su, kako smo istakli, islamski mistici u njegovim postupcima pronašli mnogolike obrasce svoje prakse), te nije bila rijetkost da su

---

1) Usp. Frithjof Schuon, "Kur'an", objav. u hrestomatiji "Kur'an u savremenom dobu", I, (priredio Enes Karić), Sarajevo, 1997., str. 651.

2) Vidi Sahihu l-Buhari, II (noćni namaz).

Poslanika viđali i nasmijanog u krugu svoje porodice, prijatelja i drugova. Nekada bi se toliko nasmijao da su mu se, kako tvrde biografi, ukazali i divni zubi kutnjaci. K tome, bilo je situacija kad se znao i naljutiti da bi mu skočila čeona žila. Ali se opet bilježi, također, da je nekom prilikom spriječio Ebu Bekra*[1] da otjera djevojke koje su se na Bajram veselile uz zvuke defova.*[2]

Sve su ovo situacije u kojima ga razgovjetno vidimo kao Božijeg poslanika i kao čovjeka.

Poslanikova snažna osobna vjera očituje se i u susretima s ljudima drugačijih svjetonazora i religija. I u tome vidimo svu isprepletenost kasnije povijesti islama sa poviješću judaizma, kršćanstva i mnogih drugih vjera Bliskog, Srednjeg i Dalekog istoka, kao i prepletenost s poviješću dodira tih vjera na zapadnim stranama čovječanstva. U glavnim konturama, dakle, već su Poslanikovi susreti sa jevrejima, kršćanima, idolopoklonicima, itd., zacrtali glavne tokove povijesti islama. S jevrejima je u Medini sklopio savez, kada je nastala tzv. Medinska povelja, u kojoj se na jednome mjestu spominje da su muslimani i jevreji u Medini jedan "ummet", jedna zajednica. Protiv jevrejskih plemena Poslanik nije ratovao da bi zatro njihovu vjeru: radilo se, kako bilježe Poslanikovi biografi, o sukobima kojima se htjelo anulirati izdajstvo principa Medinske povelje od strane nekih jevrejskih plemena koja su, u kasnijim etapama razvoja muslimanske zajednice u Medini, sarađivali sa idolopoklonicima.

Da islam ne vojuje protiv kršćana i jevreja dokaz je upravo sama povijest islama: kršćani i jevreji su u islamskoj kulturi i civilizaciji bili istaknuti učitelji, filozofi, ljekari, trgovci, poslovni ljudi. Islamski istok nije poništio kršćanski istok niti jevrejski istok. Toga bismo se uvijek trebali prisjećati kad govorimo o susretu kršćanstva, islama i judaizma u Evropi i na Zapadu općenito. I islam imade pravo na postojanje svoga Zapada zajedno i paralelno sa postojanjem jevrejskog i kršćanskog Zapada!

Ovdje je potrebno prisjetiti se kako je Poslanik lijepo dočekao kršćane iz Nedžrana i pružio im hladove svoje džamije da se odmore. Sa kršćanima veze razumijevanja traju još dok je bio u Mekki: progonjene muslimane poslao je kršćaninu Nedžašiju (Negusu) u Abesiniju i pouzdao se u njega da će muslimanske muhadžire spasiti, a Nedžaši je to, doista, i učinio. U znak zahvalnosti i snažne vjere Nedžašijeve, Poslanik mu je, kad je čuo za njegovu smrt, klanjao dženazu.*[3] O ovome ne postoji tekstualna evidencija u

1. Buhari, poglavlje o Bajramu.

2. Vidi i druge hadise sličnog sadržaja na ovom mjestu.

3. To kaže Muhammed Hamidullah, "Muhammed a.s. I", (prijevod Nerkeza Smailagića), Zagreb, 1983., str. 247.

Kur'anu; to je, dakle, jedan od detalja u kojemu ima dosta traga osobnog Poslanikovog odnosa prema svojim savremenicima. Rukopis An-Nasabu š-šarif, koga smo spomenuli na početku ovoga našeg pogovora, spominje da je "Negus poklonio Poslaniku papuče jednostavne izrade, pa ih je Poslanik obuvao..."

Poruke Kur'ana o "različitosti ljudskih jezika kao dokazu Božijem"*[1] i o "različitim bojama ljudskih koža kao dokazu da Bog jeste"*[2] Poslanik je, na izvjestan način, osobno proveo u život. Mnogi Abesinci, među njima prije svih crni Bilal, primili su islam i u Poslaniku imali odanog prijatelja. Selman el-Farisi, dakle Selman Perzijanac, bio je Poslaniku često pri ruci. Jezici ovih ljudi i drugačija boja njihove kože Poslaniku nisu nimalo smetali.

I sam je Poslanik svojim držanjem doprinio da je u kasnijoj povijesti islama sasvim nepoznat problem rasa. Bijeli, žuti i crni gradili su i grade svijet islama u začudnoj izmiješanosti i prepletenosti. Svijet islama od samih svojih početaka nije svijet jedne rase, nije svijet jednog klimatskog pojasa, nije svijet jednog poluotoka, nije svijet jedne doline na Zemlji!

U temelju kulture i civilizacije svijeta islama nalazi se jedinstveni tonalitet veličanstvenog utjecaja kojim zrači poslanička pojava Muhammeda, a.s. On je Božiji glasnik i vjeronavjestitelj koga je moguće uzeti za uzor jer je živio obrasce života dostupne velikom broju ljudi. Moguće ga je uzeti uzorom kao oca, kao muža, kao prijatelja, kao zapovjednika zajednice, kao imama, kao prisna druga u ljutome boju u odbrani vjere, života, časti.., kao čovjeka koga su vidjeli često kako se čisti, kako sam krpi svoju odjeću, kao ljudsko biće koje pere svoje zube četkicom (Ibn Hišam spominje tzv. misvak), kao čovjeka koji češlja svoju kosu (Ibn Hišam spominje češalj koji je imao sa sobom), kao čovjeka koji prima i dariva poklone, koji na koljenima svojim drži djecu, koji ne da zlostavljati životinje, itd.

Zar je potrebno, reći će neki, govoriti da je "Poslanik imao posebnu odjeću koju je oblačio petkom, pored druge odjeće koju je oblačio drugim danima", te da je "imao mahramu kojom je brisao čelo nakon uzimanja abdesta..."

Reći će možda, također, zar je potrebno isticati da je Poslanik imao češalj, četkicu za zube, mirise, zar je potrebno govoriti o detaljima njegova porodičnog života, o detaljima njegova društvenog angažmana?! Zar sve to nisu, ipak, samo detalji koji nemaju izravnu vezu sa temeljnim načelima vjere?!

1. Kur'an, er-Rum, 22.
2. Isto, er-Rum, 22.

Na ovo, smatramo, treba odgovoriti barem iz dva motrišta. Prvo, činjenica vjere u islamu nije odvojena od činjenice života u islamu, između vjere i života nema odjelitih granica, vjera je radi života, život je, u krajnjemu, radi vjere. Drugo, detalji iz života Božijeg poslanika jesu eho njegovog intenzivnog življenja vjere, jesu jeka duboko reflektirana u mozaiku Cjeline koju je on iza sebe ostavio. Islamska načela, naime, nisu mrtvi aksiomi, poput aksioma u filozofiji, islamska načela duboko se tiču života, zapravo, ta načela hoće biti i postati život sam.

Doista, u svemu tome je Poslanikova veličina, ljudska i poslanička veličina. Prisjetimo se da jedna kur'anska sura nosi naziv "sobe", taj naziv izravno aludira na Poslanikove sobe u blizini džamije, skromne i za zemlju prirasle sobe do kojih je lahko doći i na njihova vrata zakucati.

Živeći sa svojim najbližnjima u tim sobama on u Medini ne zasniva samo vjersku skupinu, niti samo državu! Doista, mnogo je tekstova koji su potrošili mnogo mastila govoreći da Poslanik zasniva u Medini državu! Mi smatramo, ma koliko bilo tačno da su konture te države vidljive, da, zapravo, to što Muhammed, a.s., u Medini, Božijom nakanom i odredbom, utemeljuje jeste nešto što je važnije od države, jeste ummet - Zajednica.

Pojam ummeta je daleko širi od pojma države, zato što je ummet zajednica koja ne ukida, već svodi u granice pristojne mjere i na neki način transcendira, svaku muslimansku osobenost i pojedinačnost, transcendira obilježenost rasom, transcendira vezanost za jezike i klimatske pojaseve, zemaljske doline, epohe i vremena, stilove i podstilove kulture... sve to prenoseći i ugrađujući u skladnu i grandioznu kulturu ummeta!

K tome, ummet ne ukida nacionalno, već oslobađa od robovanja njemu. Unutar ovoga muslimanskog ummeta, koji je u samom temelju islamske kulture i civilizacije, živjele su i žive ne samo različite muslimanske sljedbe, nego čak i druge vjere, kršćanstvo, judaizam, hinduizam. Govoreći iz ljudske perspektive, islam duguje instituciji ummeta, a ummet duguje institucijama islama, svoju planetarnost i univerzalnost!

No, temi ummeta vratit ćemo se u jednom našem zasebnom djelu.

Godine 632. po Isa a.s. Božiji poslanik Muhammed, a.s., umire. Mnogi biografi Muhammeda, a.s., vele da je Božiji poslanik bolovao dvanaest ili četrnaest dana, bolovao je od glavobolje.

Na prijedlog Ebu Bekra, prvoga halife, Muhammed, a.s., pokopan je na samome mjestu gdje je i umro. Biografska djela kažu da je Ebu Bekr čuo Poslanika kako je rekao "da je svaki Božiji poslanik bio pokopan na mjestu svoje smrti..."

Tako je i on pokopan u sobi svoje žene Aiše, r.a., u kojoj je i umro, a potom su tu pokopani Ebu Bekr i Omer, dvojica velikih svjedoka islama i Poslanika.

VI

Recimo na kraju ovog pogovora da je Božiji poslanik Muhammed, a.s., svojim djelom pokazao da ako se hoće ukinuti prezren status žene mora se biti prethodno oženjeno, da u društvu gdje je ropstvo cvalo kao normalna stvar, da bi robove oslobađao moraš ih imati, i moraš imati sredstva da ih oslobodiš, da bi pokazao šta jeste čovječnost u boju, moraš u boju biti, da bi pokazao kako se grad bez rušenja oslobađa, moraš krenuti da ga tako i oslobodiš...

Smatram da će ovaj prijevod Mustafe Prljače dopuniti dosadašnja djela i prijevode na bosanski jezik o temi životopisa Božijeg poslanika. K tome, ovo je djelo potrebno proučavateljima islama kod nas jer nas njegov autor, Ibn Hišam, podsjeća da se u svakom studiju mora poći od autentičnih izvora teme.

U Sarajevu, 26. aprila 1998.

Enes Karić

SADRŽAJ